

FAHREDDÎN EFENDÎ HAZRETLERİNİN'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. NESEBİ VE ÂİLESİ	3
1.2. TAHSİLİ	5
1.3. TARİKATA İNTİSABI	5
1.3.1. İlk müşşidi: Amcası Yahyâ Gâlib Hayâtî	5
1.3.2. Diğer müşşidi: Babası Mehmed Rızâeddîn Yaşar	6
1.4. TARİKAT FAALİYETLERİ	7
1.4.1. Üsküp/Koçana Tekkesi Şeyhliği	7
1.4.2. Hâcegî Tekkesi Şeyhliği	7
1.4.3. Üsküdar Kapıağası Arakiyeci Mescidi Tekkesi Şeyhliği	7
1.4.4. Kumrulu Mescid Tekkesi Şeyhliği	8
1.4.5. Karagöz Tekkesi Şeyhliği	8
1.4.6. Cerrâhî Âsitânesi Şeyhliği	8
1.5. “CENNET ODA” GÜNLERİ	11
1.6. VEFÂTI	12
1.7. HALİFELERİ	17
1.7.1. Hacı Abdurrahman Aşkî	17
1.7.2. Yanyalı Ali Gâlib Zühdî	19
1.7.3. Ali Neş’et	19
1.7.4. İbrâhim Zikrî	20
1.7.5. Ömer Lütfü Feyzî	20
1.7.6. Ali Haydar	20
1.7.7. Mehmed Cemâleddin Fikrî	20
1.7.8. Mehmed Hüsâmeddîn Türâbî	21
1.7.9. Ahmed Hâdî Muhibbî	21
1.7.10. Mehmed Kemâleddin Sıdkî	21
1.7.11. Mustafa Abdülhamîd Lütfü	21
1.7.12. Fâtıma Mükerrrem Muhabbetullah	22
1.7.13. Emine Binnaz	22
1.7.14. Emine Nimet	22
1.8. ŞAHSİYETİ	22
1.9. TARİKAT KÜLTÜRÜNE HİZMETLERİ	28
1.10. ESERLERİ	30
1.10.1. Envâr-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî ve Tabakât-ı Cerrâhiyye	30
1.10.2. Suâlnâme-i bi-Tarîk-ı Hazret-i Pîr Sultân Nûreddîn el-Cerrâhî	32
1.10.3. Ta’rîfât / Der-beyân-ı Ahvâl-i Bîat ez-Tarîk-ı Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhû)	33

FAHRETTİN EFENDİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. NESEBİ VE ÂİLESİ

İbrâhim Fahreddîn Şevkî Efendi’nin ablası Fatma Zehrâ Rânâ Hanım’ın torunlarından Reşat İyibil Beyefendi, Fahreddîn Efendi eliyle kaleme alınmış bir âile şeceresini istifâdemize sunmuştur. Bu şecereye göre Fahreddîn Efendi’nin Hz. Peygamber’e uzanan tâhir nesebi şöyledir:

“İmâm-ı Ali (k.v.) ve Fâtımatü’z-Zehrâ, İmâm-ı Hüseyin, Zeynelâbidin, Muhammed Bâkır, Ca’fer-i Sâdik, Mûsâ Kâzım, Hamza, Kâsım, Ahmed el-Arabî, Muhammed, İsmâil, Muhammed, Ca’fer, İbrâhim, Muhammed, Hasan, Muhammed, Muhammed Şeref Şah, Fîruz Şah, Ivaz el-Havvâs, Muhammed, Reşid, Sâlih, Kutbüddîn, Sâlih, Cibrîl, Safiyyüddin İshak Erdebilî, Mûsâ Sadrüddîn, Hoca Ali, İbrâhim, Hasan, Baba Yûsuf Hakîkî, Ali, Mahmud, Abdülmü’min, Emrullah, Hâmid Üsküdârî, Yahyâ Şerefeddîn, Abdüşşekür, Zeynelâbidin, Abdülaziz Zihnî, Mehmed Rızâeddîn Yaşar, İbrâhim Fahreddîn Şevkî.”

Bu silsileye göre Fahreddîn Efendi Safeviyye tarîkatının pîri Şeyh Safiyyüddin Erdebilî’nin soyundan gelmektedir. Fahreddîn Efendi’nin kaydettiği bu âile şeceresi Sâdeddin Nüzhet Ergun’un *Hatâyî Dîvânı / Şah İsmâil Safevî, Hayâtı ve Eserleri* isimli eserinde *Saffetü’s-safâ*¹ isimli eserden naklettiği Safiyyüddin Erdebilî’nin Hazret-i Peygamber’e uzanan nesebiyle hemen hemen aynıdır.² Safiyyüddin Erdebilî hakkında önemli kaynaklardan biri olan *Lemezât-ı Hulviyye*’de de Şeyh Safî’nin Hz. Peygamber’e dayanan silsilesi bazı farklılıklarla birlikte nakledilmiştir.³

Hz. İbrâhim Fahrettin Efendi 28 Zilkâde 1302 / 8 Eylül 1885 Salı günü öğle vakti Karagümrük’te Canfedâ Hâtun Câmii bitişiğinde bulunan Hazret-i Nûreddîn Âsîtânesi’nde dünyaya gelmiştir.⁴ Dergâhın onbeşinci postnişîni Abdülaziz Zihnî Efendi’nin (v.1270/1853)⁵ torunu, onyedinci postnişîni Mehmed

¹ Sâdeddin Nüzhet Ergun, *Hatâyî Dîvânı, Şah İsmâil Safevî, Hayâtı ve Eserleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi, s. 14: *Saffetü’s-safâ* Safiyyüddin’in oğlu Sadreddîn zamanında hicrî 759’a te’lif edilmiştir. Müellifi Tevekkülî b. İsmâil’dir. Bir nüshası Muallim Cevdet kitapları arasındadır.

² Ergun’un *Saffetü’s-safâ*’dan naklettiği silsilede Reşid ve Sâlih isimleri Reşid Sâlih şeklinde bir kişi olarak gösterilmiş, Reşit’ten önce gelen Muhammed de Reşid Sâlih’ten sonra zikredilmiştir.

³ Safiyyüddin Erdebilî; “bizim ırkımızda siyâdet vardır, ammâ bilmiyorum, Hüseyinî’lerden miyim, yoksa Ali b. Ebî Tâlib’in evlâdındayım” dediği rivâyet edilmiştir. Onun ‘seyyid’ olduğunu kâil olanların aktardıkları silsile ise şudur; “İmam Mûsâ Kâzım, Hamza, Ahmed Arabî, Seyyid Muhammed, İsmâil, Muhammed, Fîruz Şâh, Avzu’l-Havvâs, Sâlih, Reşid, Kutbüddin, Ebû Bekir, Cibrîl, Şeyh Safiyyüddin.” Bkz. Mahmud Cemâleddin el-Hulvî, *Lemezât-ı Hulviyye ez Lemezât-ı Ulviyye*, haz. Mehmet Serhan Tayşî, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 327.

⁴ Erenden, *Tabakât*, V/140.

⁵ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, IV/154. Abdülaziz Zihnî efendinin babası âsîtânenin onuncu postnişîni Abdurrahman Hilmi efendi (v. 1215/1800)’nin halifelerinden Zeynelâbidin Derviş efendi (v. 1220/1805)’dir. Zeynelâbidin Derviş efendi Üsküdar Arakiyeci Mehmed Efendi Mescidi’nin imamıdır. Abdülaziz Zihnî efendinin annesi Moravî Yahyâ efendi (v. 1184/1770)’nin oğlu ve âsîtânenin yedinci postnişîni Abdüşşekür efendi (v. 1187/1773)’nin kızıdır. *Tabakat*, IV/153, 60, V/1.

Abdülaziz Zihnî efendinin vefâtına düşülen târih şudur: “*Rûh-ı şeyh-i Abdülaziz’in pîriyle birlik oldu şâd / 1270*”.

Bir diğer târih: “*Makâm-ı şeyh-i Aziz’i kurb-i kutb-i Kibriyâ oldu / 1270*”.

Rızâeddîn Yaşar Efendi'nin (v.1331/1913)⁶ oğludur. Babası Rızâeddîn Yaşar efendi de 1262/1845 senesinde Âsitâne'de dünyâya geldi. Canfedâ Hatun Mektebi'nde ilk tahsilini tamamlayan Rızâeddîn Efendi Şalcızâde Mehmed Efendi'den başladığı hüsn-i hat ta'limini Maktül Mustafa Paşa Dergâhı şeyhi Yahyâ Efendi'den tamamlayıp 1280/1863 senesinde icazet aldı. İlim tahsilini Eyüp Nişanca'da Şeyh Murad / Murad Buhârî Tekkesi⁷ şeyhi Hacı Feyzullah Efendi'den ikmâl etti. Farsçayı akrabalarından Abdurrahman Sâmi Paşa'dan⁸ öğrenen Rızâeddîn Efendi aynı zamanda *Mesnevî* ve *Hâfız Divânı*'nı okumuştur. Tarikat terbiyesini edindiği babası Abdülaziz Zihnî Efendi'den 1284/1867'de hilafetini aldı. Kapağası Arakiyeci Mehmed Efendi Câmiî'nin meşihatı babası Abdülaziz Zihnî Efendi'nin vefatından sonra ağabeyi Yahyâ Gâlib (1248-1315)'in⁹ izniyle kendisine verildi. Rızâeddîn Yaşar Efendi yirmi üç sene boyunca her Perşembe ihvânıyla bu dergâha giderek mukâbele icrâ etti. 1314/1896 Mîrac gecesi Pîr Nûreddîn Âsitânesi'nde irşâd makâmına oturdu, 16 sene postnişinlik vazifesini icrâ etti.¹⁰ Cenâze namazı Beylerbeyi Bedevî Dergâhı şeyhi Seyyid Saîd Efendi¹¹ tarafından kıldırılmıştır.¹² Pîr Nûreddîn Türbesi'ne, Yahyâ Gâlib Efendi'nin sol tarafına defnedildi. Rızâeddîn Efendi'nin on altı halîfesi olduğu bilinmektedir.¹³

Fahrettin Efendi'nin annesi (1272-1331) Rifâî meşâyihından, Uzunçarşı kethüdâsı Hacı İsmail Efendi'nin kızı Şerife Emine Memnûne hanımdır. Memnûne hanımın annesi de Gelenbevî¹⁴ evlâdından Nefise Hanım ile büyük pederi Hacı Abdullah Efendi'nin terbiyesinde yetişmiştir. H. 1286/1869-70 senesinde Mehmed Rızâeddîn Yaşar Efendi ile evlendikten sonra Âsitâne'nin Harem bölümüne yerleşti, vefâtına kadar hankâhta dervişlere hizmette bulundu.¹⁵ Eşinin vefâtının üzüntüsüne dayanamayarak yirmi altı gün sonra dâr-ı bekâyâ rihlet etti. Kabri türbede eşi Rızâeddîn Yaşar Efendi'nin sol tarafındadır.¹⁶

Fahrettin Efendi'nin Şerife Fatma Zehrâ Rânâ isminde bir kız ve Abdülaziz Zihnî adında bir erkek kardeşi (ağabey) vardır.¹⁷

⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/99.

⁷ Bahâ Tanman, "Murad Buhârî Tekkesi", *DBİA*, V, 514

⁸ Abdurrahman Sâmi Paşa hakkında bkz. Fazıl Bülent Kocamemi, *Bir Türk Ailesinin Dörtüç Yıllık Öyküsü Koca-memi Paşa Ailesinin Târihçesi*, Ötüken Yay., İstanbul 2005.

⁹ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/43, 50.

¹⁰ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/91-100.

¹¹ Baraz, Mehmed Rebiî Hatemî, *Teşrifât Meraklısı Beyzâde Takımının Oturduğu Bir Kibar Semt: Beylerbeyi*, I, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Kültür İşleri Dâire Başkanlığı Yay., İstanbul 1994, s. 80.

¹² Rızâeddîn efendi (v. 1331/1912) bir nutkunda -"gufrân" kelimesi ile- kendi vefat târihini bildirmiştir;

Rızâeddîn bu hâle hayrân senin ismin dürür Gufrân
Olur mu derdime dermân ya be nice hû demeyem"

¹³ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/103.

¹⁴ Gelenbevî ailesi hakkında bilgi için bkz. Şerâfettin Gölcük, Metin Yurdağür, "Gelenbevî", *DİA*, XIII, 552.

¹⁵ Türbeyle selamlık arasında bulunan vaktiyle şerbethâne diye isimlendirilen ve kiler olarak kullanılan bölümde, günlük erzakı tekkenin aşçısına Emine Memnune Hanım verirdi. Pirinç verilirken döküldüğünde, okka ile yensin bir pirinç tanesi ziyan olmasın diyerek yere dökülen pirinçleri toplardı. Fahrettin Efendi'nin akrabalarından Nurten İyibil hanımefendi'den nakledilmiştir.

¹⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/112-113.

¹⁷ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/115-116.

Otuzlu yaşlarında Fâtih mücîz dersiâmlarından Darıdereli Hoca Hüseyin Vasfi Efendi'nin kızı Rûkiye Hanım ile evlendi. Bu evliliklerden çocukları olmayan Erenden ailesi dört evlat edinmişlerdir. Fahreddîn Efendi kıymetli halifelerinden Seyyid Safer Efendi hazretleri ve Kemal Baba (Evren)'yı mânevî evlatları olarak kabul etmiştir. Eşi Rûkiye Hanım Fahreddîn Efendi'nin vefâtından (1386/1966) yedi sene sonra vefat etmiştir.

1.2. TAHSÎLİ

İbrâhîm Fahrî, 1309/1891 başladığı Can Fedâ Kethüdâ Hatun Mektebi'nde şeyh hâfız Kemal Efendi'den Kur'ân-ı Kerîm tâlîm edip 1313/1895'te mezun olmuştur. İlk mektepten sonra Nişanca Câmii yakınlarındaki Hadîkatü'l-Marârif Rüştiyesi'ne devam etti. 1314-1315 yılları arasında Mihrimah Sultan Câmii imamı Fâtih Câmii dersiâmlarından, imam ve hatip hâfız Fâzıl Efendi'den ilm-i sarf okudu, bu esnâda devrin meşhur hattatlarından Bakkal denilmekle ma'rûf Seyyid Hacı Ahmed Ârif Efendi'den sülûs ve nesih hatlarını ta'lîm etmiştir.¹⁸ On altı yaşında (1318/1900) senesinde dönemin önemli sûfilerinden Abdülkâdir Belhî'nin mensuplarından¹⁹, *Gülzâr-ı Hakîkat*²⁰ isimli eserin müellifi Fazlullah Rahîmî Efendi'den Farsça gramer dersleri okudu. Müteâkip senelerde Eyüp Sultan'da bulunan Özbekler Dergâhı şeyhi Nakşî Şeyh Akîl Maksûm Efendi²¹'den *Mesnevî şerîf* ile *Hâfız Dîvânı*'nı okudu.²²

1.3. TARİKATA İNTİSABI

1.3.1. İlk mürşidi: Amcası Yahyâ Gâlib Hayâtî

Fahrettin Efendi'nin tarikat terbiyesi çocuk yaşlarda kendisini irşad eden amcası Yahyâ Gâlib Efendi²³ eliyle başladı. Yahyâ Gâlib Abdülaziz Zihnî Efendi'den sonra hankâhın on yedinci postnişîndir. Fâtih dersiâmlarından Palabıyık Hoca Efendi'den sarf, nahiv, mantık ve fıkıh tadrîs etmiş, aynı anda Sofular/Ordu Cerrâhî Dergâhı şeyhi Ahmed Şevki Yesârî Efendi'den sülûs ve nesih meşkedip icâzet almıştır. Farsçayı Nakşî Murâd Molla Dergâhı şeyhi Murâd Efendi'den tahsîl etmiş, ayrıca *Mesnevî şerîf*, *Hâfız Dîvânı* ve farsça pek

¹⁸ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/141-142.

¹⁹ Nihat Azamat, "Fahreddîn Efendi", *DİA*, XII, 84

²⁰ Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, *Gülzâr-ı Hakîkat: Mesnevî-i şerîf hikâyeleri*, haz: Fazlullâh Rahîmî, Dersaadet: Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye mat., 1328

²¹ Akîl Efendi, Eyüp ilçesi Zal Paşa caddesinde bulunan Kalenderhâne ve Âkil Efendi Tekkesi olarak da bilinen Özbekler tekkesinin 20. yy. başlarındaki şeyhlerindedir. Akil Mahmûd Buhârâyî olarak da anılmıştır. Bkz. Bahâ Tanman, "Kalenderhane tekkesi", *DBİA*, IV, 398-9

²² Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/142.

²³ Âsitâne'nin 17. postnişînidir ve 17 sene postnişînlik yapmıştır. Vefâtına düşülen târih şudur; "*Mürşid-i âgâh Gâlib efendi göçtü vâh!*". Safer Efendi'nin husûsî notlarından naklen.

çok eseri Cerrâhî halîfelerinden Abdurrahman Sâmi Paşa'dan, muhtemelen Suphi Paşa konağında²⁴ tadrîs etmiştir. Saatçilik, aşçılık ve dikiş-nakiş sanatlarını iyi bilirdi. Hatta ve mûsikîde yed-i tûlâ sahibi idi.²⁵

Fahreddîn Efendi'nin ilk şeyhi Yahyâ Gâlib Efendi kendisine yedi yaşında (1309/1891) arakiye giydirmiştir. On bir yaşında kendi hattıyla yazdığı *Virâ-i Sağîr*'i okumasına icâzet verildi, aynı sene kahve nakibliği görevine getirildi.²⁶

Fahri Baba olarak adlandırılan beş altı yaşlarındaki Fahreddîn Efendi'nin çocukluğu Âsitâne'de/Harem'de orta oda diye tâbir edilen yerin cumbasında, kendi başına, def, kudüm gibi sazlarla biteviye, gürültülü âyinler icrâ ederek geçmiştir. Bazen Harem'deki hanım dervişlere Rifâî tığlarıyla bürhan gösterdiği dahî olurdu. Hatta böyle bir bürhan gösterisini babası Yaşar Rızâeddîn Efendi tesadüfen görmüş, Fahri Baba'nın yanağındaki tığı "Bu bizim erkânımız değildir" diyerek tuttuğu gibi çekmiştir. Bu defa ve ilk olarak Fahri Baba'nın yanağından kanlar akmaya başlamıştır.²⁷

Fahreddîn Efendi'nin çocukluğuna dâir anlatılan bir diğer anekdot da şudur; "Sokakta bir grup kalabalık Neyzen Tefvik'in etrafını sarmış, ney üfleyen bu enteresan adamı seyretmektedirler. Babasıyla birlikte bu kalabalığa karışan beş altı yaşlarındaki Fahri Baba arkada kalmıştır ve Neyzen'i görememektedir. Daha önce karşılaşmamış olmalarına rağmen Neyzen kalabalığa; 'Şöyle çekilin, açılın, Fahri Baba göremiyor' diyerek kalabalığı uyarmış ve Fahri Baba'nın kendisini dinlemesine imkan tanımıştır.²⁸

Babası Rızâeddîn Efendi bir keresinde Fahreddîn Efendi'yi Rifâî şeyhi Bahçivancı Şeyh Ârif Efendi'nin dâveti üzerine Ârif Efendi'nin kendi adıyla anılan tekkesine götürür. Şeyh Ârif Efendi o akşamki âyine meşâyih'in ileri gelenlerini dâvet etmiştir. Çocuk yaşlarda olan Fahreddîn Efendi tarikat kisvesi içinde bu geceye iştirak etmiş, Bahçivancı Ârif Efendi ise o gece meydanı Fahreddîn Efendi'ye bırakmıştır. Bu şâyân-ı dikkat hâdisi âile efrâdınca nakledilmektedir.

1.3.2. Diğer mürşidi: Babası Mehmed Rızâeddîn Yaşar

1315 senesinde babası Rızâeddîn efendiye²⁹ bîat etti, bir sene sonra tennûre, elim-lam-bend ve tomak³⁰ giydirilerek çerâğî olarak vazîfelendirildi. Bundan sonra aşçı yamağı ta'yîn edildi. 1318/1901 senesinde beşyüz

²⁴ Konak bugün İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlı Tıp Târîhi Enstitüsü olarak kullanılmaktadır. Suphi Paşa Konağı hakkında bkz. Bahâ Tanman, "Suphi Paşa Konağı", *DBİA*, VII, 51-52.

²⁵ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/43. Yûnus Emre'nin 'şûrîde vü şeydâ kılan' matla'lı beyti ile başlayan nutkunu otuz iki beste üzerine okuduğu rivâyet olunmaktadır.

²⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/140-141.

²⁷ Bu hâdiseyi dervişlerinden Safer Efendi, Fahreddîn Efendi'den naklen anlatmışlardır.

²⁸ Safer Efendi (kuddise sirruhu'l-âlî) hazretlerinden naklen.

²⁹ Rızâeddîn Yaşar efendi ile ilgili olarak Safer Efendi hadiseyi nakletmektedir; "Hz. Şeyh Seyyid Muhammed Rızâeddîn Yaşar Efendiyyü'l-Cerrâhî'yi Üsküdar'da vükelâdan bir zâtın konağına mevlid cemiyetine dâvet edilmiştir. Kalabalık ve seçkin bir cemâat huzûrunda okunan mevlid-i şerîften sonra hane sâhibi bir ufak çocuk getirerek 'efendi hazretleri çocuğumuz hasta, lütfen okur musunuz?' diye ricâ eder. Hâzîrûnun içinde bulunan devrin Sıhhiye Nâzırı Dr. Paşa çocuk okunduktan sonra 'efendi hazretleri, efendi hazretleri! Bu gibi hastalıklar için zamanımızda tabâbet bir çok ilaçlar yapmıştır. Siz mürşitler bu zavallı milleti irşâd edeceğinize hâlâ okumakla hastalığı geçireceğinizi zannediyorsunuz' diye hakârette bulunur. Efendi hazretleri pür-celâl, Sıhhiye Nâzırı Paşa'ya dönerek 'bre hayvan herif, kalıbına bakılırsa adama benziyorsun, sen ne eşekmişsin' deyince, Sıhhiye

zeytin çekirdeği taneli tesbih verilerek Hazret-i Pîr Nûreddîn el- Cerrâhî'nin türbedarlığına getirildi. 19 yaşında (1321) babası tarafından tâc-ı şerîf, hırka ve seccâde tekbirlenerek hilafet aldı, hankâha aşçı ta'yîn edildi.³¹

1.4. TARİKAT FAALİYETLERİ

1.4.1. Üsküp/Koçana Tekkesi Şeyhliği

1323/1905'te Üsküp Koçana Tekkesi şeyhi Mehmed Kemâleddin Efendi'nin irtihâli üzerine oğlu Ahmed Hakkı Efendi'ye muvakketen vekâlet etmek üzere babası tarafından Koçana'ya gönderildi. Üsküp'e gitmeden evvel Nevrekop'da bir Halvetî tekkesinde halvete girdi. Üsküp'e gittikten sonra Koçana Tekkesi'ne bağlı bin iki yüz dervişin biatlarını yeniledi ve yüz seksen iki kişiyi de derviş olarak kabul etti. Üsküp Âdem Baba Tekkesi'ne, Mitroviça'ya, Yenipazar'a ve Akve'ye giderek buralarda dahi kırk iki kişiden biat aldı.³² Bu seyahatinin ne kadar sürdüğüne dâir *Tabakât*'ta bir bilgi bulunmamaktadır.

1.4.2. Hâcegî Tekkesi Şeyhliği

Bugün Hâcegî Râkım Mustafa Efendi Câmii olarak ibâdete açık olan mahalde Cerrâhî Âsitânesi'ne bağlı Hâcegî Tekkesi³³ bulunmaktaydı. Tekke'nin on ikinci postnişini Mehmed Muhterem Efendi 1309/1891'de irtihal edince yerine oğlu Mehmed Abdülaziz Efendi getirildi. Mâliye'de memurluk yapan Abdülaziz Efendi Tekke'nin şeyhliğini 1322/1904'te Fâtiş türbedârı hâfız Ziyâeddin Efendi'ye bırakmıştır. Ziyâeddin Efendi Fahrettin Efendi'nin babası Rızâeddîn Yaşar Efendi'nin halîfesi olup Fâtiş Câmii hazîresinde medfûndur.³⁴ Fahreddîn Efendi Üsküp'ten döndükten kısa bir süre sonra Hâcegî Tekkesi şeyhliğine vekâlet etti. Her hafta Perşembe günleri bu tekkede tarîkat âyini icrâ etmiştir.³⁵

1.4.3. Üsküdar Kapağası Arakiyeci Mescidi Tekkesi Şeyhliği

Cerrâhî Âsitânesi yedinci postnişini Abdüşşekûr Efendi'nin (v. 1773) oğlu ve ondördüncü postnişini Mehmed Ârif Dede (v. 1238/1823) tarafından bu mescide 1806 tarihinde meşîhat konmuştur, bu sebeple Şeyh

---

Nâzırı Paşa'nın beti benzi uçar. Asabı bozularak titremeye başlar. Şeyh Efendi hazretleri 'oğlum size ilacımı içirttim, bakınız bir kötü sözümle nasıl hasta oldunuz, kötü sözlerimin sizi hasta ettiği gibi kâinâta en güzel söz Allah kelâmıdır, o güzel kelâm de o çocuğu elbette iyi edecektir' buyururlar. Paşa yerinden kalkarak şeyh efendinin elini dizini öper, özür diler ve 'siz beni irşâd ettiniz, teşekkür ederim' der. Bkz. *Istîlâhât-ı Sofiye*, 254-255.

³⁰ Tomak: Ayağa giyilen diz üstüne kadar uzayan çizme. Tarîkat cihazlarındandır. Tomak tekbîri hkz. Fahrettin Efendi, *Envâr-ı Hazret-i Pîr Nûreddin*, I/121.

³¹ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/142-143.

³² Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/1, 13.

³³ Fâtiş Sinan Ağa Mahallesi Küçük Otlukçu Yokuşu başında Hattat İzzet Efendi Sokağı ile Haliç Caddesi'nin birleştiği köşededir. Hâcegî Mescidi'ne Cerrâhiye'den meşîhat koyarak tekke haline getiren Nûreddîn-i Cerrâhî'nin ikinci halîfesi Mehmed Hüsâmeddîn-i Merdî'dir. Câmî ve tekke 1338/1919 tarihinde yanmış, bir süre sebze bostanı ve çiçek bahçesi olarak kullanılmış, sonra istimlâk olup yola gitmiştir. 1980-84 senelerinde mahalle sakinleri yardımlarıyla câmî yapılarak yeniden ibadete açılmıştır. Diğer Cerrâhî tekkeleri hakkında bkz. M. Cemal Öztürk, *Cerrâhîlik*, Gelenek Yayınları, 2004, s. 145-146; Ömer Tuğrul İnançer-Baha Tanman, "Cerrâhîlik", *DBİA*, II, 414.

³⁴ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/126.

³⁵ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/143.

Mehmed Ârif Dede Dergâhı olarak da bilinmektedir. Fahreddîn Şevkî Efendi, babası tarafından 1328/1910 tarihinde bu tekkenin şeyhliğine ve vakıf mütevelliliğine tâyin edilmiştir. Tekkelerin Seddi Kânûnu olan 4 Eylül 1925 tarihine kadar her hafta Perşembe günleri Arakiyeci Tekkesi'nde tarikat âyini icrâ etmiş ve âyin günlerinde fukarâya yemek çıkarmıştır. Meşhur Kapağası Çeşmesi üzerine bir oda inşâ etmiştir.³⁶ Bu tekke 1930'lu yıllarda çıkan bir yangında ortadan kalkmıştır.³⁷ 1913'te babası Rızâeddîn Efendi'nin irtihâliyle âsitâne postnişinliğini deruhte eden Fahreddîn Efendi bu iki vazîfeyi birlikte yürütmüştür.

1.4.4. Kumrulu Mescid Tekkesi Şeyhliği

Yaklaşık otuz sene Kumrulu Tekkesi³⁸ meşihatını yürüten Sertarîkzâde Ali Ziyâeddin Efendi'nin 1335/1916 senesinde irtihâliyle Fahreddîn Efendi dergâha vekil tâyin edilmiştir. Ayın günü Salı olduğu için Salı Dergâhı olarak da isimlendirilen bu tekkede uzun müddet tarikat âyini icrâ etmiştir.³⁹

1.4.5. Karagöz Tekkesi Şeyhliği

Fahreddîn Efendi, Zerdecizâde hâfız Hüseyin Efendi (v. 1201/1786)⁴⁰ tarafından Cerrâhiyye meşihati konan bu tekkede⁴¹ meşihat vazîfesini sürdüren Cerrâhî Âsitânesi'nin aşçısı Hüseyin Hüsnü Efendi (v. 1928)'nin hastalığı süresince, 1922 ile 1925 arasındaki muhtemel bir târihte her hafta Çarşamba günleri tarikat âyini icrâ etmek üzere kendisine vekâlet etmiştir.⁴²

1.4.6. Cerrâhî Âsitânesi Şeyhliği

24 Mayıs 1913'te pederinin dâr-ı bekâya rihletini müteâkip boşalan meşihat yarı hisse ile uhdesine verildi. Diğer yarısı amcasının oğlu İsmâil Ni'metullah Efendi'de idi. 8 Şubat 1914'te asâleten postnişin olmuştur. Postnişin oluşuna "*Mürşid-i reh-i Nûreddîn-i Cerrâhî*"⁴³cümlesi ile târih düşülmüştür. 1 Temmuz

³⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/144.

³⁷ Öztürk, *Cerrâhîlik*, 152.

³⁸ 1115/1703'te Sivâsî Tekkesi sertarîki Şeyh Abdullah Sabûrî için Üsküp kadısı Abdülganî Mustafa efendi yaptırmıştır. Üçüncü Cerrâhî postnişini Mehmed Emin Efendi (1172/1759) zamanında Cerrâhiyye'ye intikal etmiştir. 1919 Fâtih yangınında yanmıştır. Günümüzde yerinde apartmanlar ve arka sokağında iki kabir bulunmaktadır. Bkz. Öztürk, *Cerrâhîlik*, s. 163 ve *Fâtih Câmîleri Ve Diğer Târihî Eserler*, Haz.: Fâtih Müftüsü A. Hâki Demir başkanlığında Ramazan Çokdaş, Ahmed Özgen, Hakkı Alcep, Hüseyin Kutlu, Mustafa Yazıcı, Muharrem Ateş, Duran Kömürcü, Diyanet İşleri Başkanlığı Fâtih Müftülüğü, İstanbul 1991, s. 155.

³⁹ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/145.

⁴⁰ Moravî Yahyâ efendinin (v. 1184/1770) Zerdecizâde Mora'dan tahsil için geldiği İstanbul'da Sa'dullah Çavuş / Karagöz mescidini yenileyerek tekke haline getirmiştir. Bu tekke/mescidde elli yıla yakın meşihat ve imâmette bulunmuştur. Tekkenin hazîresinde medfûndur. Hüseyin Hüsnü Efendi hakkında bkz. *Tabakât*, V/136-138.

⁴¹ Silivrikapı Lâlezâr'da Veled-i Karabaş Mahallesi Tavanlı Çeşme ve Karagöz Tekke sokağının birleştiği yerdedir. 1083/1672'de Karagöz Mehmed Paşa tarafından câmiî yakınında bir çeşme yapıldığından bu isimle anılır. 1940'larda harap olan mescid 1961'de eski temel üzerine yeniden yapılmıştır. Bkz. Hüseyin Ayvansarayî, *Hadikatü'l-Cevâmi'*, İstanbul 1868, I, 160; *Fâtih Câmîleri*, s. 141, 283; Tahsin Öz, *İstanbul Câmîleri*, c. I, Türk Tarih Kurumu yay., Ankara 1987, s. 82; Baha Tanman, "Zerdecizâde Hüseyin Efendi Tekkesi", *DBİA*, VII, 547-48; İnançer, "*Cerrâhîlik*", II, 415.

⁴² Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/145.

⁴³ Fahreddîn efendiye ziyâde muhabbetiyle bilinen Uşşâkî dervişlerinden Behçet Bey'in îrâd ettiği medhiyesinden nakledilmiştir. Bkz. Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/152.

1914'te amcazâdesinin vefâtıyla uhdesindeki yarım hisse meşihat 26 Ocak 1915'te diğer yarım hisse ile birleştirilmiş⁴⁴, bu hâdiseye de; “*Mürşid-i tarîk-ı aşk*” ibâresiyle tarih düşülmüştür.⁴⁵

Birinci Dünya Savaşı esnâsında bir müddet Edirne'de askerlik görevinde bulunan Fahreddîn Efendi'nin askerlik vazîfesini icrâ ettiği bu günlerde Sertarikzâde Salı Tekkesi şeyhi Seyyid Ali Ziyâeddin Efendi, yedi ay boyunca, muhtemelen 1915-16 yılları arasında Pîr Nûreddîn Âsitânesi'nde postnişînliğine vekâlet etmiştir.⁴⁶

Fahreddîn Efendi Âsitâne'de postnişîn olduğu süre içerisinde Tekke'de ve Türbe'de bir takım tâmîr ve yeniliklerde bulundu. 1337/1918 senesinde Evkaf Nezâreti tarafından Tekke'nin tâmîrini gerçekleştirdi, 1339/1920 senesinde de türbede çeşitli tâmirler yaptırttı. Tekkelerin kapatılmasından 1364/1945 tarihine kadar başka herhangi bir tâmîr ve yenilemede bulunulmadığı için Tekke harap hale gelmişti. 1364/1945 tarihinde Fahreddîn Efendi'nin sertarîkî⁴⁷ es-seyyid eş-şeyh Ali Haydar Efendi ile Âsitâne'nin kapıcısı ve Ordu-yı Hümâyun Tekkesi şeyhi Ali Bahâeddin Efendi ve Kemâleddin Efendi'nin ihvândan ve başka hayır sâhiplerinden topladıkları yardımlarla Tekke'nin inşâsına kalkışıldı; Türbe ve Tevhidhâne'nin sokak tarafı ve ‘muvâcehe-i şerîf penceresi’ kâgîr olarak yeniden yapıldı.⁴⁸

Bu tâmirler Fahreddîn Efendi'nin halifelerinden Kemâleddîn Efendi'nin dostu olan mîmar Pisikast'ın nezâretiyle gerçekleştiriliyordu. Türbe ve Tevhidhâne'nin çökmek üzere olan çatısı yeniden inşâ edilmişti. Mezkûr mîmar Pisikast yapılan işi kontrol için geldiğinde Tevhidhâne'de göz yaşları içinde şu rüyayı anlatmıştır; “Dün gece ben burada imişim, genç kara sakallı ve siyah sarıklı bir şeyh efendi ‘bu pencelerin mîmârîsi İtalyan usûlüdür, şimdi Türk tarz-ı mîmârîsi ve Mîmar Sinan usûlünde yapılacaktır’ diye bana emir verdi ve târif etti. İşte bu târif gereğince türbenin sokak tarafı ve câmî tarafı inşâ edilmiştir. Türbenin tâmîrinde müşâhade edilen tek sıra dışı olay bu değildir. İnşaat ameliyesi esnâsında rençberin küreği bir lahdin kapak taşına rastlar. Rençber kazma ile lahdin kapağı olan mermer taşı kaldırınca defnedildiği zamandan itibaren yüz yetmiş sene geçmiş olan Cerrâhî postnişînlerinden Hazret-i şeyh İbrâhim el-Cerrâhî (v. 1193/1778)'nin⁴⁹ defnolunduğu gibi, sadece üzerindeki kefen sararmış yatıyor halde görürler. Rûh-ı pür-fütûhuna fâtiha okunarak lahdin kapağı yeniden kapatılır.

Fahreddîn Efendi bu tâmirleri şu beyitle tevsîk etmiştir;

Erişdi himmet-i Pîr'in sana Fahrî dedin târih

⁴⁴ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/144-145.

⁴⁵ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/152.

⁴⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/145-146.

⁴⁷ Sertarîk, Hz. Pîr Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî âsitânesinde hizmetnişîn olan on dört (postnişîn, sertarîk, aşçı, imam, zâkirbaşı, türbedâr, meydancı, nakîb, çerağcı, sâkî, âsâdar, ferrâş, kapıcı) cihetten biridir. Bkz. Safer Baba, *Istîlâhât-ı Sofiye fî Vatan-ı Asliye, Tasavvuf Terimleri*, Heten Keten Yay., İstanbul 1998, s. 87.

⁴⁸ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/148.

⁴⁹ Sekizinci Cerrâhî postnişîni Şeyh İbrâhim el-Cerrâhî hakkında şu medhiye yazılmıştır;

“Burc-ı Nûreddîn-i Cerrâhî'de bir necm-i Münîr

Şüphesiz şâh-ı velâyet-i pîşuvâ-yı evliyâ

Nice mürde dilleri etti serâpâ müstenîr

Şeyh İbrâhim efendiye yüzün yür Sa'diyâ” Bkz. Fahrettin Efendi, *Tabakât*, IV/21.

Yapıldı âsitân-ı Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî

Ve tâlik hat ile yazdırdığı (hakkettirdiği) bu levhayı Âsitâne'nin kapısının iç tarafına astırmıştır. Dervîşândan -Vakıflar Müdürlüğü'nden emekli- İsmâil Hakkı Zühdü Bey de tekkenin harap hâliinden sonra yenilenmesinden duyduğu memnûniyeti şu medhiye ile dile getirmiştir;

*Fahriyâ fahr ile şimdi gözyaşın nisâr
Türbe-i hazret-i Pîr artık edildi i'mâr
Ne kadar ağlayıp âh eylediğim
Hak ile bir ben bilirim
Her isâbette o harâb hâle dü çeşmim ağlar
Yine pîrim efendim bu mübeccel işte
Bizi irşâd ederek etti kerâmet izhâr
Bir taşını koymaya bin bendesi dil-teşne iken
Etti derûhte işin bir dîn-i gayr mi'mâr
Dîn-i gayrı demeğe varmıyor ağzım elhak
Erişir feyzine eyler o da tevhîd ikrâr⁵⁰*

Evkâf Müdürlüğü tarafından 1940 yılında Dergâh'ın ve Türbe'nin atölye olarak şahıslara kiraya verilmek istenmesi üzerine teşebbüs ederek beş yıl uğraştıktan sonra Âsitâne'nin Müzeler Müdürlüğü'ne geçmesini temin eden de Fahreddîn Efendi'dir.⁵¹ İstanbul'u Sevenler Cemiyeti'nden sağladığı para ile harap bir hal alan Türbe ve Tevhidhâne'yi tâtîr ettirmiş, daha sonraki yıllarda da Dergâh'ın bakım ve onarımı için gayret sarfederek bu hâliyle günümüze ulaşmasını sağlamıştır.⁵²

Fahreddîn Efendi'nin bir diğer hizmeti, 17 Cemâziyelevvel 1340/ 16 Ocak 1922 pazartesi günü Pîr Nûreddîn Cerrâhî'nin Cerrahpaşa Câmii'nde muhâfaza edilen⁵³ arakiye ve yemenilerini Evkâf Nezâreti'nin izniyle Âsitâne'ye getirtmektir. Bu nakli yaptığına dâir o günkü gazetelere ilan vermeyi de ihmal etmez. Onun Türbe'de yaptığı tâtîr ve yeniliklerin içinde Pîr Nûreddîn Cerrâhî'nin sanduka örtüsünü, türbe ve

⁵⁰ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/151.

⁵¹ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Mustafa Özdamar, *Gönül Cerrâhî Nûreddîn Cerrâhî ve Cerrâhîler*, Kırkandil Yay., İstanbul 1995, s. 171-72.

⁵² Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/147; Azamat, "Fahreddîn Efendi", 84.

⁵³ Cerrâhî Âsitânesi'ne gelinceye kadar arakiye ve yemeniler her sene ramazanın on beşinden sonra Cerrahpaşa Câmii'nde ziyârete açılırdı. Fahreddîn efendi tarafından Âsitâne'ye getirildikten sonra bu emânetlerin arefe günleri ziyâret edilmesi âdet haline gelmiştir.

tevhidhânenin perdeleri ile âvize ve fânuslarını tâmîr ettirmek, türbede medfûn bulunan diğerk meşâyihın sandukalarının başında bulunan tâc-ı şerîfleri yenilemek de vardır.⁵⁴

4 Eylül 1925 Tekkelerin Seddi Kânûnu’nu müteâkip Âsitâne’den ayrılmamış, kayd-ı hayat şartıyla fahrî türbedârlık vazîfesini üstlenmiştir. Tekkenin mülkiyetini alması mümkün olduğu halde mülkiyetine geçirmemiş, Vakıflar’a geçmesini temîn etmiştir.

1925’ten itibaren eser te’lifine, tekke kütüphanesindeki mevcut arşivi kayıt altına almaya ve tarikat kültürünü yaşatmaya devam etmiştir.

1.5. “CENNET ODA” GÜNLERİ

Vefâtından yedi sene evvel 1379/1959 senesinde Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî’nin türbesinin yan tarafı ve küçük türbe-i şerîf damı tâmîr edilirken Fahreddîn Efendi meydân-ı Hz. Pîr’e girerken sol tarafta kalan maksûreyi dergâh bahçesine doğru büyüterek bir oda yaptırmış, içine kabrinin yapılmasını emretmiştir. Kabri kazılınca, semâhâne temel duvarlarında pek seyrek bulunan hava bacalarından biri tam kabrin baş ucu tarafına gelir. Kabrin baş ucuna gelen o kırmızı künkün boşluğundan bakıldığında Pîr Nûreddin Cerrâhî’nin kabrinin duvarı görülmektedir. Fahreddîn Efendi bu hâdise üzerine gözyaşları ile şu mısraları yazıp bir şişe içerisinde bu boşluğun içerisine bırakmıştır:

Revzen-i dâğı açmadan bu sîneye

Gülşen-i aşkı temâşadır garaz

Ve irtihâlinde bu mekâna defnedilmesini vasiyet etmiştir. Muhibbânından bazıları, Fahrettin Efendi nâmına, 1 Ekim 1965 tarihinde, Bakanlar Kurulu’na sunulmak üzere İstanbul Mezarlıklar Müdürlüğü’ne bir dilekçe yazmışlardır.⁵⁵ Târihî arşiv ve kitâbeler uzmanı Cemâleddin Server, dilekçe sahibi Fahrettin Efendi’nin “Çeyrek asrı doldurup geçen bir zamandan beri ecdadından kalma irşad postunda ilmî ve mânevî vazîfesini, büyük bir liyâkatle ifâ ettiği”, “Ömürlerini dâimâ irfân-ı Rabbânî yolunda, insanlığı tadrîs ve terbiye eylemiş oldukları vesikalarla sabit bulunan bu muhterem âilenin son değerli çocuğu İbrâhim Fahreddîn Efendi’nin vefâtında Dergâh-ı şerîf’in türbesinde, ecdâdının yanındaki yerine gömülmesi, târihî bir an’aneye de ayrıca saygı gösterilmesi bakımından çok yerinde olacağı” şeklindeki 12 Ekim 1965 târihli ‘uzmanlık yazısıyla’ “Hazret-i Nûreddîn Âsitânesi”ne defnedilmesinin uygun olduğu görüşünü bildirir.⁵⁶ Bu sıralarda bazı ihvânı ve âile efrâdı ile Bursa’ya gitmiş olan Fahreddîn Şevkî Efendi Bursa’dan döndüğünde evrak Ankara’dan gelmiş, Heyet-i vekîleden izin resmen çıkmıştır. Muhibbân tereddüt etmekle birlikte bu haberi Fahreddîn Efendi’ye bildirmekte beis görmezler. Haberi ziyâde memnûniyetle ve gözyaşları içinde karşılayan Fahreddîn Efendi

⁵⁴ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/146.

⁵⁵ Belge için bkz.: Ek-1.

⁵⁶ Belge için bkz.: Ek-2.

zaten kabri üzerinde yayılı bulunan seccâdesi üzerinde yaz ve kış ibâdetle meşgûl olmaya devam etmiştir. Bu husûsî hâlinin yedi sene devam ettiği bilinmektedir.

“Cennet oda” tabir edilen bu mekândaki meşgûliyeti şu şekilde özetlenebilir. Gece yarısından sonra içinde kabr-i şerîfi bulunan Cennet odasına çıkar, yarım günlük kaza namazından sonra teheccüt namazı, vird-i kebîri kırâattan sonra günlük derslerini okumaya başladılar. Sabah namazını müteâkip de bu dersler devam ederdi. Nihâyetinde birkaç cüz Kur’ân-ı Kerîm okumayı da ihmal etmezdi. Çünkü hâfiz-ı Kur’ân olanların her gün en az bir cüz Kur’ân okumak mecbûriyetleri vardır.

Sadece Pazartesi sabahları dervîşâmı kabul etti, sabah usûlü icrâ etti. Onunla azâmî ölçüde vakit geçiren Hazret-i şeyh Safer Efendi, Fahrettin Efendi’nin sabah vakti ibâdet alışkanlığı husûsunda şu bilgiyi vermektedir: “Mürşidim seyyid sultan İbrâhim Fahreddîn Cerrâhî (k.s.) efendimizin her seher, sabah namazından evvel ve sonra beş buçuk saat evrâd ü ezkâr, tesbîh ve Kur’ân ile meşgûliyeti vardı“.⁵⁷

Fahrettin Efendi’nin kendi kabrinde geçirdiği bu uzun vakitler hayret ve tecessüs uyandırıyor. Dergâh’ın şerbethânesinde Ali Bey isminde bir zât otururdu. Bir gün Fahreddîn Efendi’ye; “Efendiciğim, bana sen öldüğün gün seni şuraya gömeceğiz deseler, benim ödüm patlar; bakıyorum da siz her gün kabrinizin üzerinde saatlerce oturuyorsunuz, hiç korkmuyor musunuz?” diye suâl edince Fahreddîn Efendi tebessüm ile; “Hayatımın en tatlı vaktini ben kabrim üzerinde otururken geçiriyordum” buyurdular. Bu haz ve lezzeti tasvir ettiği beyitlerinden biri de şudur;

*Her seher var bâb-ı lütfa vird-i sübhiye ile
Ref olur perde gönülden sırr-ı zikrullâh ile*⁵⁸

1.6. VEFÂTI

İbadetle geçen bu yılların ardından Fahreddîn Efendi hastalandı. Kendisi hastalanan bir mü’minin üç yönlü tedavi olmasını tavsiye ederdi; hem doktora görünmeli, ilaç almalı, hem Kur’ân okumalı ve okutmalıydı ve bol sadaka vermeliydi. Rahatsızlığının şiddetle seyrettiği günlerden bir gün dervişi Safer Efendi; “Efendiciğim, bir hadîs-i şerîfte, hastalık mü’minler için sebep-i mağîret, günâhı olmayan mü’minler için terfi-i derecât olduğunu ifâde buyururdunuz? Şu terfînize yeter deyip de yataktan kalksanız olmaz mı?” diye sorduğunda tebessüm ederek; “Çekmekte olduğum ağrı ve acıya eyvallah” diyerek ve gönül hânesine eli ile işâret ederek; “Burası yeter demiyor... bir çocuğu annesi dövse ne diye bağırır, anneciğim der” buyurdular. Fahreddîn Efendi’nin hastalığı gün geçtikçe artırıyordu. Bu günlerden bir gün hizmetinden bir an ayrılmayan

⁵⁷ Safer Baba, *İstulâhât*, 283.

⁵⁸ Muzaffer Efendi hazretleri, Fahreddîn Efendi’yi anlatan bir kitap hazırlamak istemiş, başta Safer Efendi olmak üzere birkaç kişiden Fahreddîn efendi’nin irtihâli hakkında bir risâle yazmalarını talep etmiştir. Bunun üzerine Safer Efendi hazretleri, hazret-i şeyh Fahreddîn efendinin “son demlerinde ve cenâzesinin defnine kadar ve defninden sonra olan hâdisâta dair müşâhedeleri” konulu 19 sahifelik bir risâle kaleme almıştır. Bu bölümler Şeyh Muzaffer Efendi’nin oğlu Cüneyt Ozak’ın husûsî kütüphânesinde mevcut olan bu risâleden aktarılmıştır. Bundan böyle bu eseri “Müşâhede” olarak adlandıracağız. Bu risâle yayımlanmamış bir eserin bir bölümünü oluşturduğu için olsa gerek sayfa numarası 365’den başlamaktadır.

dervişî hazret-i şeyh Safer Efendi'yi tebesümle ve “Söz ölüm getirmez” sözleriyle tesellî ettikten sonra ona, gasil⁵⁹ ve cenâze merâsiminde⁶⁰ okunacak ilâhîlere kadar detaylı bir biçimde vasiyetini açıklamıştır.

Ağrı ve acılarının kesildiği ve ayağa kalkabileceğini ifade ettiği 3 Şa‘ban 1386 / 16 Kasım 1966 Çarşamba günü ikindiden sonra ‘bir müjde aldığını’ söyledi. Sordular, “Biraz müsâde edin, söyleyeceğim” dedi. O gece saat 22.15’te âlem-i bekâya irtihâl buyurdu. 16 Kasım Perşembe günü o günkü bir çok gazetelerde çıkan ilanlardan biri de şudur;

---

⁵⁹ Gaslinde okunmasını istediği ilâhîlerden biri şudur;

Yanmaktan usanmazam Mevlâm
Pervânemiyem bilmem
Hiç sonunu saymazam Mevlâm
Dîvânemiyem bilmem

Dilhâne harâb oldu Mevlâm
Yıkıldı türâb oldu
Her cânibi bâb oldu Mevlâm
Vîrânemiyem bilmem

Kalimde ocağın var Mevlâm
Ateşte durağın var
Sînemde dağın var Mevlâm
Hep yânemiyem bilmem

Nuri dem-i dehşette Mevlâm
Bahr-ı gam-ı firkatte
Kariyemi hayrette Mevlâm
Dürdânemiyem bilmem

⁶⁰ Merâsimde okunmasını istediği ilâhîlerden biri de şudur;

Hayf benim geçen bunca ömrüme
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş
Hû dedikçe safâ verir canıma
Dervişlik ne güzel hünkârlık imiş

Dervişin birisi Beyazıt Bestâm
Dervişlikten buldu derdine dermân
Tahtını terk etti İbrâhim Edhem
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş

Ebû Bekir hırkasın abâ biçtiler
Aşr şarâbın kana kana içtiler
Ömer Osman Ali böyle göçtüler
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş

Dervişin ayağındadır nalini
Gider cennete salını salını
Allah bilir dervişlerin hâlini
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş

Bakmaz mısın şu dünyanın hâline
Pâdişâhlar çare bulmaz ölümüne
Derviş Yûnus sen de şükret hâline
Dervişlik ne güzel sultanlık imiş”

*“Hâtemü’l-müctehidîn Hazret-i Nûreddîn-i Cerrâhî Âsitânesi postnişini ve Câmilihan Hatîbi İstanbul Vâizlerinden el-Hâc M. Ozak Efendi’nin peder-i âlisi es-Seyyid İbrâhim Fahreddîn Erenden Efendi hazretlerinin âlem-i fânîden, âlem-i bekâya rihlet ettiği kederle arz olunur. Namazı 18 Kasım 1966 Cuma günü, Fâtih Câmii’nde Cuma’yı müteâkip eda edilecek ve ceddinin yanına sırlanacaktır. Rahmetullâhi aleyh.”*⁶¹

Mezkûr risâlede tafsîlatlı bir biçimde anlatılan cenâze merâsimini şu şekilde özetleyebiliriz; Perşembe günü ihvan ve muhibbân toplandı ve gasil merâsimi mânevî evlatlarından Şeyh Muzaffer Efendi, Şeyh Safer Efendi ve Kemal Baba eliyle gerçekleştirildi. Merâsim esnâsında tarîkatın kudemâsından Şeyh Hüsâmeddîn Tûrâbî el-Cerrâhî tarafından zikr ü tevhîde başlandı. Zâkirler ilâhî okudular, dervîşân zikretti, techîz ve tekfîn işi vasiyeti mucibi üzere ifa edildi. Muhibbân ve bendegânın iktidâsı ile Muzaffer Ozak tarafından namazı kıldırıldı. Âdâb ve ta‘zîm ile Hz. Pîr’in ayağı ucuna konuldu. O gece orada bırakıldı. Fahreddîn Efendi’nin tabut-ı muallâsı ertesi Cuma günü Hz. Pîr’in ayağı ucundan âdâb ile alınarak şadırvan avlusuna çıkarıldı ve hâzirûnun huzurunda tezkiye ve dua ile Fâtih Câmii’ne doğru yola çıkarıldı. Sebîlci Hüseyin Efendi elini kulağına atmış, tatlı ve tesirli sesi ile mersiyeyle başlamıştı. Şeyh Hüsâmeddin Efendi zikre başkanlık ediyordu. Bazen ilâhîler ve bazen kaside ve mersiyeler eşliğinde Fâtih Câmii’ne getirildi. Câmî’nin avlusunda üç grup ayrı ayrı zikrediyorlardı. Birinci grup İstanbul’un zâkirbaşısı Kâdirî Şeyh Albay Selâhaddin Efendi başkanlığında, ikinci grup Rifâî Muhyiddin Ensârî hazretlerinin başkanlığında, üçüncü grup ise Şeyh Seyyid Hüsâmeddin Tûrâbî el-Cerrâhî’nin başkanlığında zikre devam ediyorlardı. İstanbul’un bütün mü’minleri sanki bu merâsimle bir araya gelmiş, müftü efendilerden, müezzin efendilere kadar, âlimler, hâfızlar ve bütün tarîkatlardan şeyhler ve halîfeleri, dervîşler, muhipler ve âşıklar bu mânevî merâsimden, mânevî rızıklar taksîminden hisselerini almışlardı. M. Raif Ogan’ın hoca şeyh Muzaffer Efendi’ye; “Hocam ölümden her mahlûk korkar, ama, sana böyle bir merâsim yapılacak deseler şimdi ölmeye hazırım” dediği nakledilmiştir.

Nitekim Fahreddîn Efendi kendi vefâtı ile ilgili olarak; “Bağırıp çağırmanın, traş olunuz, temiz elbiseler giyiniz, bu mâtem değil, Hz. Mevlânâ vuslat gecesi buyurmuşlar” diyerek vasiyette bulunmuşlardı.

Safer Efendi hazretleri defîn esnâsında müşâhede ettiği bir kerâmeti de mezkûr risâlesinde nakletmiştir; “Âsitâne-i Hz. Pîr efendimize vardığımızda sokaklar dolmuş, geçme imkanı zorlaşmıştı. Güçlkle dergâh kapısından içeri girdik. Cennet odaya vâsıl olduk. Kabr-i şerîfinin üzerindeki en çok kullandığı seccâdeyi vasiyeti gereği kabr-i şerîfin zeminine yaydık. Semâhânenin içi ve dışı âşıklarla dopdolu, zikrullah ile meşgul idiler. Seyyid sultan İbrâhim Fahreddîn Şevkiyyü’l-Cerrâhî’yi kucağımıza verdiler. Nâ-pak olan cismimiz, o veliyy-i pâkın cism-i saâdetine sarılmış, ebedî istirahatgâhına, Kutb-ı cihân seyid sultan M. Nûreddîn-i Cerrâhî efendimizin kurbiyyetine usulca koyduk. Efendimizin cism-i mübâreki ılık idi, yani uykuda olan bir insanın cismi gibi. Kibleye doğru sağ tarafına kendi döndü. Kefenin baş tarafı kıpkırmızı kan olmuştu. Kefen bağlarını çözdüm, vech-i saâdetini açtım, merak ediyordum, bu kan nereden geliyordu. Hayretle gördüm ki, bu taze kan

⁶¹ Safer Efendi, “Müşâhede”, 377.

mürşid-i cihânın gözlerinden geliyordu. Efendimizin gaslinden sonra gözleri üzerine hocamız tarafından dikedörtgen, yassı taş şeklinde Kerbelâ toprağı konulmuştu. Elimi uzattım, sol gözü üzerindeki taşı kaldırıp, son bir defa gözüne bakacaktım. O ufacık Kerbelâ toprağından ma‘mûl taş, sanki oraya yapışmış, kuvvetlice çekmeye çalıştım, fakir taşı çekiyor, efendimiz başını sağ tarafa çeviriyordu ki, yukarıdan hocamızın (Muzaffer Efendi) gür sesi; ‘Yeter çık yukarı’ diyerek bağırması ile taşı bıraktım. Kadem-i şerîflerini öperek, eski feracesini üzerine örterek kabirden yukarı çıktım..”

Defnedildiğı günden itibaren yedi gece kurbanlar kesildi, yemekler pişirildi. Hâfızlara, fukarâ ve dervîşâna Fahreddîn Efendi’nin vasiyeti gereğı “mangıra kıyarak” ikramlarda bulunuldu. Kur’ân-ı Kerîm hatimleri ile her gece yetmiş bin kelime-i tevhîd okundu.⁶²

Fahreddîn Efendi’nin vasiyetlerinden biri de sandukanın göğsüne yaptırılacak olan mermerin üzerine ‘rûhu için el-Fâtîha’ yazılmaması idi. Bu emre imtisâlen meşhur Hattât Hâmid Efendi’ye yazdırılıp mermerciye hakkettirilen yazı şudur: Mermerin üst ortasında “Hayy” ism-i şerîfi, altında 18 rakamı⁶³ ve onun altında Muzaffer Efendi hazretleri’nin söylediğı târih mısraları yer almaktadır:

Hû hû deyüp bastı kadem

Makâm-ı Firdevs-i âlâda civâr-ı Mustafa

1386

Bu beytin altında da; “*Kutbü’l-ârifîn Pîr Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhî hazretlerinin Âsitânesi 18. postnişîni es-seyyid eş-şeyh İbrâhim Fahreddîn Şevkiyyü’l-Cerrâhî hazretlerinin halvetgâh-ı ma‘nevîsidir*” yazılıdır.⁶⁴

⁶² Safer Efendi, “*Müşâhede*”, 378-382.

⁶³ 18 rakamı “Hayy” ism-i şerîfinin ebced karşılığıdır. Ve Fahreddîn efendi 18. Cerrâhî postnişîdir. Hz. Pîr Nûreddîn Cerrâhî’nin makâm-ı irşatta bulunduğu süre de 18 yıldır.

⁶⁴ Safer Efendi, “*Müşâhede*”, 385. Safer Efendi hazretleri bu mahalde Fahreddîn efendinin mezar taşı vasiyeti ile ilgili bir hâtırasını anlatıyor; “Muhîbbânımızdan Hacı Hâfız Âsım efendi en-Nakşîbendî’nin bu hal (mezar taşına rûhuna el-Fâtîha yazılmaması) nazar-ı dikkatini çekmiş, fakîre ‘Efendi, kabir taşına niçin Fâtîha yazdırmadı?’ diye suâl etti. Fakir de kendilerine hâl-i hayâtında bizlere buyurmuş oldukları sözleri ‘ben hâl-i hayâtımda çok Fâtîhalar okudum, Fâtîha dilencisi değilim’ buyurdıklarını söyledim. Hacı Hafız Âsım efendi bu sözleri dinledi, boynunu bükerek ‘benim muhayyelem bunu kabul edemiyor, sırrını da anlamıyorum’ dedi. Fakir de ‘İster anla, ister anlama, mürşidimiz böyle vasiyet buyurdu, böyle yaptık’ dedim. Aradan çok bir zaman geçmemişti. Bir gün Hacı Hâfız Âsım efendi fakîre gelerek, ‘hayırlı bir yere gidiyorum, beraber gelip, bana arkadaş olur musun?’ dediğinde ‘eyvallah’ deyip bir otomobil ile Eyüp Sultan aleyhırahmeti vel-gufrân efendimize gittik. Ziyâretten sonra ‘gel bakalım, şimdi de biraz yukarı doğru çıkalım’ dedi ve Kaşkariya doğru çıkıyor, nereye gittiğimizi merak ediyordum. Tepeye doğru mezarlık içerisinde, üstü açık, demir şebekeli bir türbeye vardık. Merakla kabir taşını okuduğumda, Hz. Şeyh Küçük Hüseyin efendiyü’n-Nakşîbendî (k.s.a.)’nin türbesine geldiğimizi anladım. Hacı Âsım efendinin Küçük Hüseyin efendinin bendelerinden olduğunu biliyor, velâkin şeyhinin türbesinin yerini bilmiyordum. Bu ziyâretim ilk defa oluyordu. Dikkat ettim, Hz. Şeyh’in kabir taşında ‘rûhu için el-Fâtîha’ yazılmamıştı. Hemen kafamda bir şimşek çaktı. Ziyâretim sebebi anladım. Hâfız Âsım efendiye baktım. Hz. Şeyh’in ayağı ucunda oturmuş, gözleri kapalı, Kur’ân okumakla meşguldü. Bekledim, okuması bitti, duâ edildi. Fakir hemen ‘Hâfız abi sen şeyhinin kabir taşını hiç okumadın mı?’ diye suâl ettim. Yüzüme baktı, ‘lütfen bir daha oku’ dedim. Hacı Hâfız efendi yavaş yavaş geldi, yazıya baktı, biraz düşündü, ‘Allah Allah’ dedi, ‘ben bunca senedir şeyhimi ziyârete gelirim, hiç dikkat etmemişim, Safer beni hapt ettin?’ buyurdular. Fakir ‘estağfirullah, demek ki büyüklerin, mânevî zenginlerin, iâneye, yani avuç açmaya ihtiyaçları yokmuş’ dedim. Bkz. “*Müşâhede*”, 386.

Bursa'da Niyâzi Mısrî Âsitânesi postnişini M. Şemseddin el-Mısrî'nin oğlu ve halfesi Şeyh Fehâmeddin el-Mısrî'nin Fahreddin Efendi'nin irtihâline yazmış oldukları neşîde-i târihiyye:

*Hazret-i Nûreddîn-i Hünkâr dergehinde leylün nehâr
Muhibbi dervîşâna iderdi ta 'lim-i tevhîd ü ezkâr
Kalbinde çâker-i hubb-i âl muîni olur İbn-i Kerrâr
Safâ-yı sadrında ile ider âyin okunur nât-ı Nebiyy-i Muhtâr*

*Usûl-i devrânda bî-nazîr eylemiş bu yolda iştihâr
Tarîkının âdâb ü erkânında yegâne idi ideriz ikrâr
Büyük ceddine mücâvir oldu pîriyle bahtiyâr
Izdırâb-ı dünyaya tahammül kıldı emr-i Celîl'e intizâr*

*Çıktı dört er dediler târih-i fevtinde vardır esrâr
Şeyh Fahreddîn-i Cerrâhî eyledi bekâyı ihtiyâr
1390-4= 1386 Sene-i hicrî.⁶⁵*

Aynı zâtın söylediği diğerk târih:
*Mâte Şeyh-i Türki oldu vefâtını târih
1386*

Safer Efendi hazretlerinin Fahreddîn Efendi'nin irtihâli üzerine îrâd buyurdıkları nutku:

*Gavs-ı a'zam pîr-i Nûreddîn-i Cerrâhî pîr
Hazret-i Fahreddîn kim Fahrü'l-asfiyâ
Âsitân-ı Pîr'den on sekizinci postnişîn
Cismi ile rûhuna zikrullâh idi gıdâ
Şânına lâyük söz söylemek ne mümkün
Sâhibü'n-neseb ceddî pâk-i Mustafâ
Hayy ism-i şerîfi ebcedle on sekizdir
Zikr-i Hakk'ın neşrinde çok çekti cefâ
Tekyeler yıkılırken o yaptırır dergâhı
Derdi pîrimin yolunda nice bin canım fedâ*

⁶⁵ Safer Efendi, "Müşâhede", 385.

Ahlâk-ı Resûl ile tarîkân tecdîd eyledi
Meşrebinde sâbit kadem ilm-i ledünne âşinâ
Halvet-meşreb şeyhim vâris-i Âl-i Nebî
Eylerdi telkîn-i esmâ tâlibân-ı âşîka
Yedi sene evvel yaptırınca kabrini
Halvetgâh-ı ma'nevîmîdîr dedi, ad koydu cennet oda
Bir dahî kaldırmadı kabri üstünden seccâdeyi
Mi'râc- Nebî hakdır Tûr-ı Sînâ sanki cennet oda
Rûhuna cismi kabir, kabri üstünde cismi
Dört kere yedi esmâ, kâbe kavseyni ev ednâ
Ağla Muhibbî ağla, efendindir Fahrü'l-asfiyâ
Üçyüz seksen altıda göçtü cennet odaya

1.7.HALİFELERİ

İbrâhim Fahreddîn Şevkî el-Cerrâhî'nin tekkelerin kapatılmasına kadar geçen süre içinde onsekiz hulefâ-i tarîkî bulunmaktadır.

1.7.1. Hacı Abdurrahman Aşkî

1138 Muharremi'nde Abdurrahman Efendi hankâh-ı Hz. Pîr'e geldi ve ihvân ile sohbet edilirken sebep-i ziyâreti olan gördüğü rüyâyı anlattı. Gördüğü zuhûrât; hankâhta şeyh hücrelerinde post üzerinde oturmakta olan hazret-i pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'nin 'Gel bakalım derviş Abdurrahmân' sözleriyle iltifâtı ile onu gark etmesiydi. Fahreddîn Efendi; "Biz dahî derhâl Abdurrahman Efendi'yi rüyâsında görmüş olduğu şeyh hücrelerine çıkardık, 'rüyâda görüp bizlere tarif ettiğin oda bu mudur?' diye sorduk" ifadeleriyle nakleder. Bu emr-i ma'nevî üzerine Fahreddîn Efendi'den tecdîd-i bîat etti. Aynı sene Muharrem'in 14. Cuma gecesini tâc-ı şerîf ve hırka giydirildi ve tarîkatın âyinini icrâ etmek sûretiyle tarîkân neşrine me'zûn kılındı. Daha sonra Bursa'da Üçkuzular Dergâhı⁶⁶nda ihvân-ı tarîkat yetiştirerek hizmette bulundu. Abdurrahman efendinin *Hâcnâme* ismini verdiği gayr-ı matbû bir eser-i âşîkânesi vardır. Âşîk, sâdık, muttakî ve zâhid bir zât olan Abdurrahman Efendi, doğup büyüdüğü Bursa şehrinde kimse kendisinden incinmemiş, kimsenin hukûkuna tecâvüz etmemiş melek haslet biriydi. Uzun boylu, ak sakallı, çok sevimli bir zât idi. Elde kalan ilâhiyyât-ı âşîkânelerinden bir tanesi şudur;

Seyyâh olup bu âlemi gezen

⁶⁶ Üçkuzular/Üçkozlar Dergâhı hakkında bkz. Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergâhları/Yâdigâr-ı Şemsî*, Haz. Mustafa Kara, Kadir Atlansoy, Uludağ Yay. Bursa 1997, s. 147-161.

*Pîr Nûreddîn gibi bir er bulunmaz
Aslın sorarsan nesl-i peygamberî
Pîrim Nûreddîn gibi bir er bulunmaz*

*Hak bu âlemi halk edip düzeli
Hûb nazar eylemiş ona ezeli
Cümle pîrânın hâtemi genc ü güzeli
Pîr Nûreddîn gibi bir er bulunmaz*

*Bendelerine kisvesi yaraşır
Aşkla cümlesi devrânda dolaşır
Salâhî der mürîdleri Hakk'a ulaşır
Pîr Nûreddîn gibi bir er bulunmaz⁶⁷*

Bir diğerk nutku da şudur:

*Gel terk eyle sivâyı
Dilersen Mevlâ'yı
Bulam dersen rızâyı
Gönül ver dervişliğe*

*Dervişlik sultanlıktır
Münkîre karanlıktır
Âşıklık seyranlıktır
Gönül ver dervişliğe*

*Yüzüm ak olsun dersen
Kalbim pak olsun dersen
Kamil iman dilersen
Gönül ver dervişliğe*

Dilersen nârdan necât

---

⁶⁷ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/163.

Eyle Hakk'a münâcât
İstersen sen derecât
Gönül ver dervişliğe

Abdurrahman derviş ol
Fahrî'yi şeyh bilmiş ol
Bulam dersen doğru yol
*Gönül ver dervişliğe*⁶⁸

Abdurrahman Salâhî Efendi mübtelâ olduğu hastalıktan kurtulamayarak 15 Rebûlevvel 1353 / 27 Haziran 1934'te yetmiş dört yaşında vefât etti. Üçkuzular Dergâhı'nın kabristanında kendi eliyle hazırlayıp bir hafta içinde halvetnişin olduğu kabrine defnedildi.⁶⁹

1.7.2. Yanyalı Ali Gâlib Zühdi

1285/1868-69'de Yanya vilâyetinde doğdu. Yanya'nın tanınmış âlimlerinden Hoca Hüsnü Efendi'nin oğludur. Memleketinde zamanın ulemâsından tahsîl gördükten sonra İstanbul'a gelerek tahsîlini ikmâl etti. Yıldız Dede Dergâhı şeyhi Nûreddîn el-Cerrâhî'nin dâmâdı oldu. Bu vesîle ile Fahreddîn Efendi'ye biât ederek, 1340 senesi Regâib gecesi tâc-ı şerîf ve hırka giydirildi. 1354/ 1935'te vefât etti. Âbid ve zâhid biri olarak tanınırdı. Adapazarı'nda medfûndur.⁷⁰

1.7.3. Ali Neş'et

İstanbullu'dur. 1279/1862-3'da Hüsrev Paşa mahallesinde doğdu. Çocukluğunda Fahreddîn Efendi'nin amcası Gâlib Efendi'nin nefes-i azîziyle mübtelâ olduğu hastalıktan şifâyâb olan Ali Neş'et Efendi daha sonra Rızâeddîn Yaşar Efendi'ye intisâb etmiştir. Askerlik mesleğine (Bahriyye) mensup olup kol ağalığından emekli olmuştur. Fahreddîn Efendi'den ikmâl-i tarîkat ederek 1333/1915'te Âsitâne-i Hz. Pîr'de kapıcı dede oldu. 1334/1916-17 senesinde âsâdâr tayin edildi. 1340 senesi Berat gecesi tâc-ı şerîf ve hırka giyip icâzet aldı. Muttakî ve zâhid bir kimse olan Ali Neş'et Efendi Çarşamba civârında ikâmet ediyordu. 23 Ramazan 1349/11 Şubat 1931'de vefât etti. Edirnekapısı dışında Emin Baba Tekkesi civârında medfûndur.⁷¹

⁶⁸ Safer Efendi hazretlerinin husûsî notlarından naklen.

⁶⁹ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/163.

⁷⁰ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/170.

⁷¹ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/170-71.

1.7.4. İbrâhim Zikrî

Rumeli’de Ruscuk kasabasında doğmuştur. Mâliye Nezâreti ketebesinden ve Edirnekapısı Câmii müezzinlerinden âbid ve zâhid bir zâtı; ‘ezancı’ denilmekle ma’rûf, âşık, sâdık bir zât idi. Fahreddîn Efendi’ye intisâb ettikten sonra, az zamanda terakkî edip 26 Şa‘ban 1341/ 13 Nisan 1923 gecesine tâc-ı şerîf ve hırka giydirilip icâzet aldı. Ve Âsitâne’de imam tayin edildi. 8 Zilkâde 1341/11 Haziran 1924’te irtihal etti. Edirnekapısı hâricinde medfûndur.⁷²

1.7.5. Ömer Lütfü Feyzî

1303/ 1885-86’da Konya vilâyetinin Belviran nâhiyesinde doğmuştur. Memleketinde başladığı tahsîlini İstanbul’da ikmâl etmiştir. Cerrâhî zâviyelerinden Karagöz Dergâhı’nın mescidine imam olmuştur. Fahreddîn Efendi’ye intisâb ederek 1342/1923-24’te tâc-ı şerîf ve hırka giydirildi, 1354/1935’te icâzet aldı. Ömer Lütfü Efendi vâizlik ve Bâyezid’de Veliyyüddin kütüphânesinde hâfız-ı kütüplük yapmıştır.⁷³

1.7.6. Ali Haydar

1301/1884’te Âsitâne-i Hazret-i Nûreddîn’in bulunduğu Atik Ali Paşa mahallesinde Külâhçılar sokağındaki hânelerinde doğdu. Salı (Cerrâhî) Dergâhı şeyhi Abdüllatif Fazlî Efendi’nin halîfelerinden Osman Şerefeddin Türâbî’nin oğludur. Annesi de Âsitâne postnişinlerinden Abdülaziz Zihnî Efendi halifesi Mustafa Tâcî Efendi’nin kızı ve Fahreddîn Efendi’nin sütanesi Şerife Teslime Hâtun’dur. Ali Haydar Efendi ilk tahsîlinden sonra Kur’ân-ı Kerîm hâfızı oldu. Daha sonra Galata Gümrüğü’nde ve Sıhhiye Dâiresi’nde çalıştı. 1348 senesi Mevlid kandili gecesine tâc-ı şerîf ve hırka giydirilip, zeytin çekirdeği tesbih ve seccâde, tennûre ve kemer ve kalçın tekbîriyle techîz edildi. Başlangıçta Âsitâne’nin zâkirbaşısı oldu, 7 Receb 1357/2 Eylül 1938’de Âsitâne’de sertarîk tayin edildi. 1364/1945 senesinde türbe-i şerîf ve tevhidhânenin yeniden yapılmasında hizmetleri geçmiştir.⁷⁴

1.7.7. Mehmed Cemâleddin Fikrî

Bursa’da Üçkuzular mahallesinde doğmuştur. Yukarıda ismi zikredilen Üçkuzular şeyhi Abdurrahman Salâhî Efendi’nin hemşîrezâdesidir. Başlangıçta intisâbı dayısına olmuştur. 5 Rebûlâhir 1353/17 Temmuz 1934’te Fahreddîn Efendi eliyle tâc-ı şerîf ve hırka giydirilip icâzet verildi.⁷⁵

⁷² Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/171-72.

⁷³ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/172.

⁷⁴ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/173-74.

⁷⁵ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/174-75.

1.7.8. Mehmed Hüsâmeddîn Tûrâbî

1307 senesinde Karagümrük'teki hânelerinde doğmuştur. Yukarıda zikri geçen Osman Şerefeddin Tûrâbî'nin küçük oğludur. Fâtih Askerî Rüşdiyesi'nden şehâdetnâme ile çıkıp, Askerî mektepte tahsîlini ikmâl ettikten sonra Askeriyye'ye dâhil oldu. Hoş sohbet, mütâlaaya meraklı bir kimse idi. Hüsâmeddin Efendi'nin başlangıçta intisâbı Yaşar Rızâeddîn Efendi'ye olmuştur. Daha sonra Fahreddîn Efendi'ye intisâb ederek 11 Cemâziyelevvel 1362/16 Mayıs 1943'te tâc-ı şerîf ve hırka giydirilip icâzet almıştır. 1337/1919'da Âsitâne'nin meydancı dedesi, daha sonra Karagöz tekkesi şeyhi Hüseyin Hüsnu Efendi'nin irtihâliyle de hankâh-ı Hz. Pîr'e meydancı tayin edilmiştir. Fahreddîn Efendi'nin Hüsâmeddin Efendi hakkındaki nutku:

Semt-i Nûreddîn-i Cerrâhî'de hâk-i tarîk

Şeyh Hüsâmeddîn efendi resm-i meydâna dakîk⁷⁶

1.7.9. Ahmed Hâdî Muhibbî

Nizâmî (Cerrâhî) Dergâhı şeyhi Ahmed Rif'at Efendi'nin oğludur. 1316/1898-99'da Fâtih civârında Sarıgüzel mahallesinde doğdu. Harbiye Nezâreti Kitâbeti'nde çalıştı. 1362 senesinin Berat gecesinde tâc ve hırka giydirilip icâzet aldı, kalçın tekbîr edildi.⁷⁷

1.7.10. Mehmed Kemâleddin Sıdkî

Ordu (Cerrâhî) Dergâhı şeyhi Ali Bahâeddîn Efendi'nin oğludur. Ordu Dergâhı'nda doğmuştur. İstanbul Belediyesi'nde mümeyyizdir. 14 Şa'ban 1362/16 Ağustos 1943'te tâc ve hırka giydirilip icâzet aldı.⁷⁸ Fahreddîn Efendi'nin hemşîresi, Fâtıma Rânâ bacının büyük dâmâdıdır. Kapıcı dedelik vazîfesinde bulunmuştur.⁷⁹

1.7.11. Mustafa Abdülhamîd Lütfü

1305/1887-88 senesinde Âsitâne'ye yakın bir yerde bulunan hânesinde doğdu. Büyük pederi Kars muhâcirlerinden ve Nakşibendiyye tarîkati şeyhlerinden Mehmed Saîd Efendi'dir. Babası dahî Nakşibendiye müntesiblerinden Ali Rızâ Efendi'dir. Abdülhamîd Lütfü Defterdârlık'tan emeklidir. 22 Cemâziyelevvel 1364/5 Mayıs 1945'te tâc ve hırka giyerek hilâfet aldı. Âsitâne'de birçok bedenî ve mâlî hizmetlerde bulunmuştur. 1337/1919'da Hz. Pîr'in türbesine emr-i mânevî ile türbedâr oldu:

Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî yolundan Şeyh Hamîd

Ermeğe maksûda oldu işte bu mânâ cedîd⁸⁰

⁷⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/175-76.

⁷⁷ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/176-77.

⁷⁸ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/177.

⁷⁹ Öztürk, *Cerrâhîlik*, 144.

1.7.12. Fâtıma Mükerrerem Muhabbetullah

Sadrazam Mithat Paşa'nın ve Mevleviyye tarîkatı muhiblerinden Memdûhe Hanım'ın kızlarıdır. Kendisi âlime ve zâhîde bir hanım olup birkaç lisana âşinâydı. 1358/1939 senesinin Mirâc gecesinde bîat eden Mükerrerem hanım 1362/1943 senesinin Berat gecesinde de icâzet aldı.⁸¹

1.7.13. Emine Binnaz

Uşşâkiye tarîkatından Kasımpaşa Yahyâ Kethüdâ Dergâhı şeyhi Sâmi Efendi'nin müntesibi olan Emine Binnâz hanım, şeyhinin irtihâlinden sonra zuhûratla Fahreddîn Efendi'ye intisâb etmiştir. 27 Receb 1366/17 Haziran 1947'de tâc ve hırka giydirilip hilâfet aldı.⁸² 5 Şa'bân 1380/ 22 Ocak 1961 Pazar günü vefat etmiştir.

1.7.14. Emine Nimet

Tarîkata intisâbından itibâren pek çok hizmetlerde bulunmuştur. Âsitâne'nin bitişiğindeki Canfedâ Hâtun Câmiî'nde Âsitâne'nin yevm-i mahsûsu olan Pazartesi günü Kur'an hatmi olarak mukâbele okutur. Ve vâiz tutar, vaz u nasîhat olunur. Ve her sene Ramazân-ı şerîfte ayrıca imam tutar. Ve her gece terâvihten evvel mukâbele okutur. Hânesine namaz kılmak ve evrâd ü ezkâr okumaya mahsûs halvethâne inşâ ettirmiştir. 18 Şa'ban 1371/13 Mayıs 1952'de sarı tâc-ı şerîf giydirilerek icâzet almıştır.⁸³

Şeyh Safer Efendi hazretleri mezkûr risâlesinde bu ondört kişiye dört isim daha ilâve etmiştir. Bunlar; Hâfız Mehmed Efendi el-Cerrâhî Doyran (Edirne merkez köyü)'da, Hacı Mehmed Efendi el-Cerrâhî Bosna'da, Hâfız M. Aşkiyyü'l-Cerrâhî İstanbul'da, Hacı Hüseyin Efendi el-Cerrâhî Bursa'dadır.

1.8. ŞAHSİYETİ

Dervişleri tarafından “vâris-i sultân-ı enbiyâ, mazhar-ı sırr-ı Hüdâ, ârif-i billâh, kutbü'l-mürşidîn, sâhib-i zamân, dârü'l-emân, dertlilere derman, cedd-i pâkı şâh-ı merdân, kalb-i pâkı mazhar-ı nûr-ı tecellâ, fahrü'l-asfiyâ, ilm-i ta'bîrde dânâ, mahbûb-ı evliyâ, hâmi-i fukarâ, hâce-i dershâne-i ilm-i ledünnî, bende-gân-ı Hz. Pîr'in nûr-ı aynı, dervîşânın baba sultanı, peder-i ma'nevîmiz, sebab-i feyzimiz, ol ravza-yı Resûl-i ekrem ve nebiyy-i muhterem (s.a.v.) efendimiz hazretlerinin velâyet goncası” gibi sıfatlarla tavsîf edilen⁸⁴ Fahreddîn Efendi dervîşânının bütün ihtiyaçlarıyla ilgiliydi. Bazı dervişleri ile mektuplaşır,⁸⁵ hasta olan dervişlere ihtimâm

⁸⁰ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/177-78.

⁸¹ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/178-79.

⁸² Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/179, 189.

⁸³ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/179-80.

⁸⁴ Safer Efendi, “*Müşâhede*”, 365.

⁸⁵ Halifelerinden Mûsâ el-Cerrâhî'ye yazmış olduğu mektupların bir kısmı mevcuttur. Bu mektupların bir numunesi Ek-3 gösterilmiştir. El yazısının bir örneği için bkz.: Ek-4.

eder, vefât edenlerin cenâze namazlarından, techîz, tekfîn işlemlerine kadar bizzât alâkadar olduđu⁸⁶ bilinmektedir. Hatta bazı dervişlerinin vefatlarına mersiyyeler yazmıştır.⁸⁷ Mesleğinin çevresi içinde de fahre değer bir insan olarak addedildiğinden İstanbul’un aydın ve olgun şeyhleri içinde kendisi “Fahrü’l-meşâyih” ismiyle temâyüz etmiştir.⁸⁸

Servet-i Fünûn şâirlerinden meşhur şâir Hüseyin Sîret Bey (1872-1959)⁸⁹ İbrâhim Fahreddîn Efendi hakkında şu medhiyyeyi yazmıştır;

*Mürşidim bir bedr-i kâmilidir ki fahrü’l-asfiyâ
Kalb-i pâki mazhar-ı nûr-ı tecellâdır bize
Dest-i Fahreddîn’i tuttum destgîrim oldu Pîr
Tenhâ-yı gamda Sîret neş’e-bahşâdır bize⁹⁰*

Devrin şâirlerinden hicivleri ile meşhur İsmet Beyefendi’nin⁹¹ (Fahrettin Efendi’yi kastederek) “Efendimiz” diye yazıp gazete ve mecmualarda neşrettiği nutkun makta’ıdır;

*Zebân-ı pîrimiz Fahr-ı fahrimiz
Sırr-ı ma’rifette ma’nâ bahrimiz
Hz. Fahreddîn Kevser sâkîmiz
Gönlümüz o nûrun mübtelâsıdır⁹²*

İbrâhim Fahreddîn Efendi şâirliği ile de öne çıkmış bir mutasavvıftı. Ebced hesâbıyla târih düşürmede de son derece mâhirdi. Elmalılı Hamdi Hoca’nın vefâtına söylediği târih şudur;

*Sâl-i fevtin yazmağa eclâdı Tefsîr’in çıkar
Vâris olmuş enbiyâya Hamdi efendi şüphe yok*

⁸⁶ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/184-89

⁸⁷ Fahrettin Efendi, *Tabakât*, V/185

⁸⁸ Cemâleddîn Server Revnakoğlu’nun Fahrettin Efendi’in türbeye defnine muvâfakat için verdiği bilir kişi raporundan naklen.

⁸⁹ Sâmi Paşa’nın oğlu Hüseyin Sîret Bey’in Fahreddîn efendi ile arasında geçen şu hâdiseyi Safer Efendi hazretleri nakletmiştir; “Adamın biri Sîret Bey hakkında ‘şeddeli üdebâ’ tabirini kullanır. Buna çok içerleyen Sîret Bey gelir, o kimseyi Fahreddîn efendiye şikâyet eder. Efendi ‘bana değil, türbeye söyle’ diye cevap verince denileni yerine getirir. Bir müddet sonra Sîret Bey’i rencide eden sözkonusu kişinin merdivenlerden düşerek kemiklerini kırdığı işitilir. Bunun üzerine Sîret Bey şu şiirini inşâd etmiştir;

“Sırr-ı Nüreddîn-i Cerrâhî’yi takdîs ederim

Yüz süren dergâh-ı Pîr’e dört başı ma’mûr olur

Öyle bir sâhib-kıran kâdı-ı hâcât kim

Yan bakan kıtmîrine şâh olsa da makhûr olur”

⁹⁰ Safer Efendi, “*Müşâhede*”, 384.

⁹¹ İsmet Bey’in mahlası Zebânî’dir.

⁹² Safer Efendi, “*Müşâhede*”, 384.

1370-9=1361 (m. 1942)⁹³

1378 senesinde şeyh Muzaffer Efendi hazretlerinin mükemmel bir hilâfet cemiyeti ile tâc-ı şerîf ve hırkaya nâil oluşuna Fahreddîn Efendi'nin îrad buyurduğu nutku şudur;

*Meydân-ı Pîr'e nâil oldu emr-i ma'nevî ile
Uyandı dil-i şem-i envâr-ı zikrullâh ile
Pîr Cenâb-ı Nûreddîn'in lütfuna mazhar olup
Yâd ola nâmı cihanda dil-i âgâh ile*

*Çıktı doksan bir er dedi Fahri târihi
Buldu ziynet Hacı Muzaffer kisve-i ehlullâh ile
Sa'yidüp bezl-i mâl ü can ider dergâh-ı Pîr'e
Nâil oldu tâc ü hırkaya kerem-i Resûlullâh ile/ 1378*

Dergâhların pek çoğunun yıkıldığı ya da satıldığı yıllarda o, dergâhın, bir kültür evi olarak korunmak üzere Vakıflar Müdürlüğü'ne devrini sağlamış, bu amansız mücâdele içinde şunları söylemiştir⁹⁴;

*Tâ devr-i Âdem'den yüz sürüp geldim
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn
Düşüp eşiğine hoş niyâz kıldım
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

*Asrının kutbu erenler eri
Sırr-ı hakîkatin kenz-i ma'deni
Armağan etmişim can ile seri
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

*Dervişlerin çoktur kâlû beliden
Zerre dâr olmazlar râh-ı Alî'den
Gönül bend eyledim tâ ezelden
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

⁹³ Kemâlettin Nomer, "Erenden", *İstanbul Ansiklopedisi*, X, 5159.

⁹⁴ Özdamar, *Cerrâhîler*, 172-173.

*Düşeliden beri gönlüme sevdâ
Âh u zâr eylerim her subh u mesâ
Oldu cânım şimdi bülbül-i şeydâ
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

*Pîrim Cerrâhî'nin tutmuşum elin
Kesseler başımı terk etmem yolun
Aşk u niyâz eyler bu Fahrî kulun
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn⁹⁵*

Fahreddîn Efendi'nin ma'nevî hayâtının esâsı Pîr Nûreddîn Cerrâhî'ye duyduğu iştiyâktı. Bu iştiyâkını anlattığı âşikâne nutuklarından bazıları şunlardır;

*Benim efendim pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî
Ol dâim dest-girîm Nûreddîn-i Cerrâhî
Gözün aç bak ey kişi sil gönülden teşvîşi
Bitir sırrı ile her işi Nûreddîn-i Cerrâhî*

*Her kim benden olur hep müşkili hal olur
Mürdesi ihyâ olur Nûreddîn-i Cerrâhî
Fahriye verdin hayat kalmadı havf-i memât
Kapında buldum necât Nûreddîn-i Cerrâhî*

Bir Halvetî olarak o zikir ehli idi. Meslek-i Nûreddîn'e dâhil olanların tevhid nûruyla dîne revnâk vereceklerine kâniydi.⁹⁶ Bunu anlattıkları bir başka nutukları şudur;

*Dost bahçesinin gülleri
Cerrâhîler derler bize
Pîr evinin bülbülleri
Cerrâhîler derler bize*

⁹⁵ Safer Efendi, "Müşâhede", 383.

⁹⁶ Safer Baba, *Istulâhât*, 46.

"Nûr-ı tevhidle revnâk verir elbette dîne
Kim sülûk ederse meslek-i Nûreddîn'e"

*Her dem baharda ilimiz
Açılır nâre gülümüz
Demler döker şol dilimiz
Cerrâhîler derler bize*

*Gece gündüz cünbüşleri
Hakk'ı zikretmek işleri
Pîr Nûreddîn dervişleri
Cerrâhîler derler bize*

*Giyerler şal libâsını
Silerler gönül pâsını
Duy Fahrî'nin nidâsını
Cerrâhîler derler bize⁹⁷*

Başka bir nutku:

*Tevhîd etsin dilimiz
Pâk olsun hem kalbimiz
Sırlar görsün gözümüz
Lâ ilâhe illallâh*

*Dervişler tevhîd eder
Kalbinin pasın siler
Erenler yolun güder
Lâ ilâhe illallâh*

*Tevhîd îman tapusu
Gider nârın korkusu
Açar cennet kapusu
Lâ ilâhe illallâh*

---

⁹⁷ Öztürk, *Cerrâhîlik*, 143.

*Nûreddîn'in yolunda
Fahrî her an kapunda
Gece gündüz dilinde
Lâ ilâhe illallâh⁹⁸*

Zikrullâh'ı kendisine zevk edinmiş bir sûfî olarak zikrullâhı maksada ulaşmada en etkin yol olarak görürdü. Nitekim nigâh-ı iltifât-ı Sultân-ı Enbiyâ (s.a.v.)'e nâil olduğunda şu beyti inşâd etmiştir:

*Şem'a-yı devrân olup da mahvolan ehl-i zikir
Kül eder kendiyü elbet subh-ı maksûdu görür⁹⁹*

Ali'yi sevmek ve onu muktedâ tanımak velâyet anlayışının özetidir;

*Nûr-ı mişkât-ı Muhammed'le gönüller mücmeli
Fahrî'yâ feyz ü felâhım hubb-ı Hayder'dir belî
Na'ra-i innî enallâh atar kalb-i velî
Hâsılı Allah ile Allah'ı bulmaktır hüner¹⁰⁰*

İbrâhim Fahreddîn Efendi'nin tebârüz eden önemli husûsiyetlerinden biri de rüyâ tabirinde yed-i tûlâ sahibi olmasıdır.¹⁰¹ Bazen rüyâ sahibine 'Senin bu rüyayı görmem mümkün değildir' diyecek kadar rüyâya âşinâ idi. Ancak eserlerinde rüyâ tabiriyle ilgili herhangi bir bilgiye tesâdüf edilemez. Nitekim evinde ya da kütüphanesinde rüyâ tabiriyle ilgili bir kitap bulundurmadığı ve bunu hoş karşılamadığı nakledilmiştir.¹⁰²

*Derviş kazan ye yedir bir gönül ele getir
Bin Ka'be'den yeğdir bir gönül imâreti*

diyen Fahreddîn Efendi'nin dînî anlayışı pek tabîî ki sûfîyâne idi; "Şu sahte hacılar, şu ham sofular, gönüllerini iyiden iyiye aşkla doldurmazlarsa çabalamaları boşunadır bilesin! Pişmezlerse menfaatçılıktan kurtulamazlar. Yemek içmek yok, buyurun bol namaz var desen, çoğu kaçar, etrafında bir iki kişi ya bulur, ya da bulamazsın"

⁹⁸ Öztürk, *Cerrâhîlik*, 142.

⁹⁹ Safer Baba, "*Müşâhede*", 368.

¹⁰⁰ Safer Baba, *Istılâhât*, 15.

¹⁰¹ Fahreddîn efendinin "istediğim kişinin rüyasına girer, istediğim sözü söylerim" sözü dervişleri tarafından nakledilir.

¹⁰² Şeyh Safer Efendi hazretlerinden naklen.

derlerdi.¹⁰³ Pek çok mutasavvıfta olduğu gibi din sâhasında akılcıydı; “hazerât-ı enbiyâ ne kadar akıllı kişiler ki, beşeriyete din diye böyle bir kanun vaz’ etmişler, azgın insanlara gem vurmuşlar, âhiretle tehdît etmişler, tevâhîde çağırılmışlar, muhabbeti tattırmışlardır. Bu kânûn-ı ilâhiyyeyi bu insanlardan kaldırmağa uğraşmak kadar akılsızlık olur mu” demiştir. Beşâretten çok nezârete ağırlık veren vâiz tavrının karşındaydı. Tütün tiryakisi olan Şeyh Fahreddîn Efendi Ramazân-ı şerifte iftardan sonra sigarasını yakınca komşu câmînin imamı “Efendi hazretleri tütün içmek haramdır, nasıl olur da zât-ı âlîiniz bu haram olan tütünü içiyorsunuz?” deyince, “Hocam, tütün hakkında hurmiyeti nereden çıkarıyorsun? Edille-i şer’iyye dörttür. Birincisi kitap; Kurân-ı Kerim’de tütün hakkında âyet yok...İkincisi sünnet; Efendimiz zamanında tütün yok...Üçüncüsü kıyas; fukahâ zamanında da tütün yok...Dördüncüsü icmâ’-ı ümmete gelince; ümmet-i Muhammed’in yüzde sekseni bunu içer. Allah’ın haram etmediği bir şeye siz nasıl haram dersiniz?” diye sorar. Hoca efendi; “Peki amma israf girmez mi?” deyince Şeyh Fahreddîn Efendi “Hocam şimdi siz çok fazla yemek yediniz bu israf değil mi?” diye cevap verdiler.¹⁰⁴

1.9. TARİKAT KÜLTÜRÜNE HİZMETLERİ

Fahreddîn Efendi 1925’te tekkelerin kapatılmasından sonra eser telîf etmeye ve tarikat kültürünü yaşatmaya çalışmıştır. Türkiye Anıtlar Derneği İstanbul Şubesi kurucularından olup 1941 – 1945 yılları arasında Türk Tarih Kurumu – Türk ve İslâm Devri Kitâbelerinin Tetkik ve Derleme Hey’eti’nin İstanbul Şûbesi’nde çalışmalara katılmıştır.¹⁰⁵ Fahreddîn Efendi’nin yolunda ve mesleğinde ecdâdından görüp tevârüs ettiği emsalsiz bir ihtisâsa sahip olduğu, tarîkat geleneklerinin canlı bir şekilde yaşadığı Nûreddin Cerrâhî Âsitânesi’ndeki mevcûdiyetiyle bu geleneklerin günümüze aktarılmasında bir köprü vazifesi gördüğü ifade edilmiştir.¹⁰⁶

İrticâlen edîbâne dua etmede, usûl ve erkân bilmede, devran ettirmede haklı bir şöhrete mâlikti. Henüz yirmi iki yaşında genç bir âsitâne şeyhi iken Yenikapı Mevlevîhânesi’nin son tâmiri münâsebetiyle yapılan açılış merâsiminde devrân ettirmiş, Sultan Beşinci Mehmed Reşad mukâbeleden sonra yanına gelerek “*Hakîkaten âşîkâne hâl ile devrân ettirdiniz, mahzûz oldum*” diyerek iltifat etmiştir.¹⁰⁷

Türbelerin yıkılıp yok olmaması için hükümete bir arzuhal hazırlatıp Ankara’ya giden Fahreddîn Efendi’nin bu icraatı hakkında Safer Efendi şunları nakletmiştir;

“Efendim, sebab-i feyzim Hz. Nûreddin-i Cerrâhî fahrî türbedâr-ı Şeyh Fahreddîn Efendi Ankara’ya gider. Yolda bir zât elini öperek ‘Efendi hazretleri, Ankara’da ne işiniz var?’ diye suâl edince Hz. Şeyh elini öpen Hakkı Kâmil Beşe’ye türbeler meselesini anlatır. Kamil Bey ‘efendiciğim bu akşam bizim evde toplantı

¹⁰³ İbrâhim Minnetoğlu, “Huzur”, *Aydınlık*, s. 5 Cemaleddin Server Revnakoğlu Arşivi, dosya no: 54

¹⁰⁴ Safer Baba, *Istîlâhât*, 124-125.

¹⁰⁵ Revnakoğlu’nun, Fahrettin Efendi’nin türbeye defnine muvâfakat için verdiği bilir kişi raporundan naklen.

¹⁰⁶ Azamat, “Fahreddîn Efendi”, 84.

¹⁰⁷ Öztürk, *Cerrâhîlik*, 139-140.

var, Başvekil Şükrü Saraçoğlu ve sâir vekiller gelecek, siz de teşrif edin, meseleyi orada konuşuruz' der. O gece Hakkı Kâmil Beşe'nin evindeki toplantıda Başvekil Şükrü Saraçoğlu 'Efendi hazretleri türbe nedir?' diye sorar. (Fahreddîn Efendi) 'efendim, malûm-ı âlîleri İslâm'da heykel yoktur, (bunun yerine türbeler) memleketimizin ilmîne, irfânına, sanatına, askerliğine büyük hizmet edenlere yaptırılan âbide-i İslâm'dır. Türbelerin iki yönü vardır. Bir(incisi) o büyük hizmet edenin nâmı yâd olsun, iki(ncisi) geriden yetişen evlâd-ı vatan da teşvik olsun'. Saraçoğlu tekrar sorar; 'Peki amma bir çok yerlerde uydurma, isimleri belirsiz gazi baba türbelerine ne buyrulur?' Şeyh efendi hazretleri tebessüm buyurarak 'Efendim pek mühim bir noktaya temas buyurdunuz, tekâyâ yani dervîşân askerdir, bu memlekette her nerede bir karış toprak alınmışsa evvelâ dervîş ayağı basmıştır. Dervîşândan şehid olan zevâta yaptırılan bu türbeler geriden gelen dervîşânı teşviktir.¹⁰⁸ Başını vermeyen şehidi her halde okumuşsunuzdur. Bunun gibi yüzlerce hâdise geçmişimizde bulunmaktadır'. Başvekil Şükrü Saraçoğlu aldığı bu güzel cevap karşısında gülererek orada hazır bulunan Maârif Vekili Hasan Ali Yücel Bey'i göstererek, 'efendi hazretleri biz Türkiye'deki bütün türbeleri Maârif Vekâleti'ne bağlarsak Allah, Hasan Ali Bey'in günahını afv eder mi?' deyince Şeyh efendi hazretleri 'deryâ-yı rahmet-i ilâhiye yanında Hasan Ali Bey'in günahı Akdeniz'deki kum tanesinden bir tane değildir' diye cevap verir. Türkiye'deki bütün üstü açık ve kapalı türbeler, Maârif Vekâleti emrindeki Müzeler Müdürlüğü'ne bağlanmıştır".

Cumhuriyet döneminde yapılan ilk resmî Mevlevî âyininin icrâsında da Fahreddîn Efendi'nin bilgilerinden istifâde edilmiştir. Âyinin şeyhliği ilk olarak Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhlerinden Osman Selâhaddîn Efendi'ye teklif edildi. Selâhaddîn Efendi 'Bu âyini en iyi Fahreddîn Efendi icrâ eder' diyerek Fahreddîn Efendi'nin Mevlevî âyini hususundaki selâhiyetine dikkat çekti. Fahreddîn Efendi âyini yönetmeyi kabul etmemiş olsa da bilgilerini istifâdeye sunmuştur. O, âyini ayakta seyreden birkaç kişiden biriydi.¹⁰⁹

Tarîkatlar, tekkeler ve tarîkat mensupları hakkındaki bilgisi yaşanılarak kazanılmış olup, canlı bir târih, ayaklı bir kütüphane idi.¹¹⁰ İstanbul tekkeleri ile ilgili çalışmalarıyla tanınan Cemâleddin Server Revnakoğlu pek çok kez görüştüğü Fahreddîn Efendi'yi; "dâimâ okuyan ve işleyen münevver kafası, münevver sîmâsıyla mümtaz bir yer işgal eden, yolunda ve mesleğinde gerçek mânâsıyla mükemmel bir insan, irticâlî, edîbâne duaları, geniş tarih bilgisi, devran ettirmekteki büyük iktidar ve ihtisâsı ile şöhret yapmıştır" ifadeleriyle tanıtır.¹¹¹

Tarîkat ve ilmiye sarık ve kavuklarını sarma ve düzeltme sanatında devrin son ustası kabul edilir. İstanbul'un 500. fetih yılı hazırlıkları esnâsında Fâtih'in türbesindeki sandukanın başında bozulmuş halde duran "urfî destâr"ı devrin klasik üslûbuna ve husûsiyetlerine uygun olarak yeniden sarıp düzeltmiş ve yerine eliyle

¹⁰⁸ Fahreddîn efendi millî mücâdele yıllarında elli kadar dervîş zâbiti Anadolu'ya harbe göndermiştir. Dervîşlerinin çoğu şehit edilmiştir. Safer Efendi hazretlerinden naklen.

¹⁰⁹ Safer Efendi hazretlerinden naklen.

¹¹⁰ Nomer, "Erenden", 5159.

¹¹¹ Cemâleddin Server Revnakoğlu, "Eski-klasik tasavvuf edebiyatımızda Mi'râciyeler", Cemâleddin Server Revnakoğlu Arşivi, dosya no: 54

geçirmiştir.¹¹² Kezâ Galata Mevlevîhânesi türbesinde Kutb-ı Nâyî Osman Dede'nin "kafesî destar"ından başlayarak İsmâil Rusûhî Dede ile Şeyh Gâlib'in ve diğer Mevlevî büyüklerinin târihî destarlarını bizzat sarmak sûretiyle önemli hizmetlerde bulunmuştur.¹¹³

1.10. ESERLERİ

1.10.1. Envâr-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî ve Tabakât-ı Cerrâhiyye

Eser onsekiz fasıldan ibârettir. Birinci fasıl Pîr Nûreddîn Cerrâhî'ye ve eserlerine tahsîs edilmiştir. İkinci fasıl Hazret-i Pîr'den sonraki Cerrâhî postnişîni, ser-halîfe denilmekle meşhur Şeyh Veliyyüddîn Efendi ile başlayıp, diğer onyedî Cerrâhî postnişîninin terceme-i halleri ile devam etmektedir. Eser onsekizinci postnişîn İbrâhim Fahreddîn Şevkiyyü'l-Cerrâhî'nin biyografisi ile son bulmaktadır. Pîr Nûreddîn Cerrâhî'ye tahsîs edilen birinci fasıl *Envâr* olarak isimlendirilmiş, diğer meşâyîha ayrılmış bölümlerin tamâmı ise *Tabakât-ı Cerrâhiye* olarak adlandırılmıştır.

Çalışmamızda Cüneyt Ozak'ın husûsî kütüphânesinde bulunan nüsha esas alınmıştır. Mevcut nüsha, Fahreddîn Efendi'nin birkaç kitap halinde kaleme aldığı yazma aslından okunaklı ve işlek bir rik'a ile istinsâh edilmiştir. Müstensihî Fâtih Nişancı Cedîd Mehmed Paşa dergâhı'nın şeyhi seyyid Abdülkâdir Bahreddîn el-Kâdirî Elçioğlu'nun küçük oğlu hâfiz seyyid Abdülhâlîm Nûreddîn Elçioğlu'dur. Muzaffer Efendi hazretlerinin delâletiyle ihvânın istifâdelerini temîn maksadıyla eserin istinsâhına başladığını belirten Elçioğlu, 5 Muharrem 1393/ 9 Şubat 1983 tarihinde istinsâhı tamamlamıştır. Beş defterden müteşekkîl nüsha 882 sayfadır.

Fahreddîn Efendi *Tabakât-ı Cerrâhiyye*'nin son bölümünde eserinin me'hâzları hakkında bilgi vermektedir. Kaynakları sırasıyla şöyledir; Talebesi Ahmed Bulkûnî'nin İmam Osman Şernûbî'den naklen kaleme aldığı *Tabakât-ı Şernûbî*, Muhsinzâde Sadrazam Mehmed Paşa'nın *Menâkıb-ı Hazret-i Nûreddîn-i Cerrâhî*, İzzî Süleyman Efendi'nin *Târih*'i, Abdülaziz Zihni Efendi'nin *Menâkıb-ı Hazret-i Nûreddîn*'i, Murâd Monla Dergâhı' şeyhi Mehmed Murad en-Nakşîbendî'nin *Terceme-i Ahvâl-i Hazret-i Nûreddîn*'i, Hankâh'ın postnişînlerinden Yahyâ Gâlib Efendi'nin *Terceme-i Ahvâl-i Hazret-i Pîr*, Harîrîzâde'nin *el-Kavlü'l-mübîn fi ahvâl-i Şeyh Nûreddîn*, Salı Dergâhı şeyhi Abdüllatif Fazlî Efendi'nin *Gülşen-i Azîzân* ve *Meşâhir-i Osmâniye*'si, Hüseyin Ayyansarâyî'nin *Mecmua-i Cevâmî*'si, Bursalı Tâhir Bey'in *Osmanlı Müellifleri*'dir.

Cerrâhiye'nin tarîkat husûsiyetleri ile ilgili pek çok konuyu ve Cerrâhî meşâyîhının biyografilerini muhtevî olan *Envâr* ve *Tabakât-ı Cerrâhiyye*'nin ayrıntılı muhtevâsı şöyledir; Dibâce-i kitâb; Velâdet-i seniyye-i hazret-i Pîr, Sebeb-i intisâb-ı hazret-i Pîr; Ahz-ı hilâfet-i hazret-i Pîr; Tercüme-i hâl-i hazret-i şeyh Aliyyü'l-Köstendilî; Silsile-i tarîkat-i hazret-i Pîr; Canfedâ Hâtun Câmi'-i şerîfi ittisâlindeki halvethâne-i saâdetinde hazret-i Pîr'in halvetnişîn oldukları; Hazret-i Şeyh İmâm Şernûbî'nin hazret-i Pîr'in şeref-zuhûrunu

¹¹² Nomer, "Erenden", 5159.

¹¹³ Revnakoğlu, "Mi'râciyeler", s.

bildirmesi; Bekir Efendi konağının alınıp hankâh yapılması; Hankâh-ı şerîfin resm-i küşâdı; Vird-i Kebîr-i Subhiyye-i hazret-i Pîr; Niyâz-ı hazret-i Pîr; Salât-ı Kemâliye; Vird-i Sağîr-i Mesâiyye-i hazret-i Pîr; Salât-ı Münciyye; Duâ-i Evrâd-ı şerîf-i hazret-i Pîr; Tercüme-i evrâd-ı kebîr-i subhiyye ve sağîr-i mesâiyye-i hazret-i Pîr; Tercüme-i duâ-i evrâd-ı şerîf-i hazret-i Pîr; Tercüme-i Salât-ı Kemâliyye; Tercüme-i Salât-ı Münciyye; Tarîkat-ı Aliyye-i Cerrâhiyye'ye dâhil olmaklığın beyân-ı usûlü; İstihârenin târifî; Misâk-ı kebîr; Deve tüyü arakiye tekbîri ve i'tâ-yı bâat; Hâtunlara bâat i'tâ etmek usûlü; Âdâb-ı tarîkat, ahkâm-ı tarîkat, binâ-i tarîkat-ı hazret-i Pîr; Ahbâb-ı tarîkat-ı hazret-i Pîr; Ahbâb-ı tarîkat-ı hazret-i Pîr; Usûlât-ı etvâr-ı seb'a; Rütbe-i Tarîkat-ı Aliyye-i Cerrâhiyye; Makâmât-ı Tarîkat-ı Aliyye-i Cerrâhiyye; Etvâr-ı seb'a ve furûât-ı esmâ-i şerîflerinin hafta devriyeleri; Zikr-i şerîfin bâis-i fütûh olmasına lâzım gelen yirmi şart; Hazret-i Pîr'in *Mürşid-i Dervîşân* risâle-i şerîfi; Tarîkat-ı Aliyye-i Cerrâhiyye'de ilbâs olunan cihâz-ı tarîkatın usûl-i ilbâsı beyânı ve yapılmasının ta'rîfi; Dallı arakiye-i şerîfin on aded suâl ve cevâbı; Saç tekbîr edilmesi usûlü; Halvete idhâl etmek usûl-i beyânı; Halvetin şerâit ve âdâbı; Yeşil tâc-ı şerîf tekbîr edilmesi usûl-i beyânı; Asâ tekbîri; İlbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet merâsimi beyânı; Zevâyâ-yı tarîkimizde cihâz-ı tarîkat ve ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet merâsimi; Hazret-i Pîr'in tâc-ı şerîfinin sarı renkte olması ilbâsının neye işâret olduğu; Tâc-ı şerîfin kırk aded suâl ve cevâbı; İcâze-i şerîfin sûreti; Sebeb-i i'tâ-yı icâze-i şerîf; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de hizmetnişinler; Üçler meydanının küşâdı; Meydanların küşâdı; Meydan gülbankı; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de yedi hizmete ta'yîn merâsimi; Zevâyâ-yı tarîkimizde hizmetnişinler ve şeyhinin iclâs merâsimi; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de makâm-ı pîre iclâs merâsimi; Hazret-i Pîr Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravî'nin halîfesi hazret-i şeyh Abdülvehhâb-ı Ümmî'nin etvâr-ı seb'a hakkındaki nutk-ı şerîfi ve şeyh Fâzıl Ali er-Rûmî hazretlerinin nutk-ı âlîleri; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de sabah usûlü; hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de akşam usûlü; Türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de îkâd-ı kanâdîl âdâbı; Hankâh-ı şerîfi hazret-i Pîr'de sofrada lokma etme âdâbı; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de yatsı usûlü; Zevâyâ-yı tarîkimizde üç vakit usûlünün beyânı; Zevâyâ-yı tarîkimizde medfûn eizze-i kirâmın merkad-i şerîflerine îkâd-ı kanâdîl usûlü beyânı; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in yevm-i mahsûsu olan pazartesi günü mukâbele-i şerîf icrâsı beyânı; Zevâyâ-yı tarîkimizde mukâbele-i şerîfeye girmek usûlü beyânı; Halka-i zikr-i şerîfin resm-i teşkîli; Sûfiyyenin ism-i Hû hakkındaki senetleri olan âyet-i kerîme; Leyle-i celîle-i mevlidi'n-Nebî'de hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de icrâ edilen usûl-i âyîn-i bihîn-i tarîkat; Devrân hakkında na't-ı şerîf; Zikr ü devrân hakkındaki ta'na sûfiyyenin cevapları; Hazret-i Pîr'in menâkıb-ı âlîleri; Hazret-i Pîr'in nutk-ı âlîleri "ilâhî"; Sır Tekke ve diğer menkıbe-i hazret-i Pîr; Vak'a-i irtihâl-i hazret-i Pîr; Hilye-i şerîf-i hazret-i Pîr; Hazret-i Pîr'in irtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihler; Hazret-i Pîr'in ziyâret edilmekte olan emânât-ı şerîfleri ve medfen-i mübârekleri; Hazret-i Pîr'in tercüme-i âlîleri hakkındaki eldeki senetler; Hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfine postnişîn olmayan taşrada irşâda me'mûr buyurduğu üç aded hulefâsı hazerâtının tercüme-i âlîleri; Hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn Cerrâhî'nin tarîkimizin evrâd ü ezkârına ziyâdâtı; Hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn Cerrâhî'nin âdâb-ı tarîkimize ziyâdâtı; Hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn Cerrâhî'nin âyîn-i bihîn-i tarîkimize ziyâdâtı; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de leyâlî-i

mübâreke de edilecek mufassal duâ; Kandil gecelerinde kıyâm usûl ilâhîsi; Leyle-i celîle-i Kadir'de hazret-i Pîr'in emânât-ı mukaddeselerini ziyâret usûlü beyânı; Bayram sabahlarında türbe-i şerîf, tevhîd-i şerîfi usûlü beyânı; Nasîhat-ı hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîni'l-Cerrâhî; Menâkıb-ı hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîni'l-Cerrâhî; Şeyh Süleyman Veliyyüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin iki aded ilâhiyât-ı âşıkâneleri; Hilye-i şerîf; Hazret-i şeyh Muhammed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Muhammed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî efendimizin îrâd buyurdıkları iki adet nutk-ı şerîfleri; Hazret-i Şeyh'in hankâh-ı hazret-i Pîr'de mahfûz bulunan merkad-i şerîfleri; Hazret-i Şeyh'in hulefâsı; Hazret-i şeyh Mehmed Emin Cerrâhî; Hazret-i şeyh Sertarîk M. Emin Cerrâhî'nin ilâhiyât-ı âşıkâneleri; Hazret-i şeyh Sertarîk M. Emin Cerrâhî'nin elde mevcut kalan emânât-ı şerîfleri; Hazret-i şeyh Sertarîk M. Emin Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Abdülaziz Efendi el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Yahyâ Şerefeddîn el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Yahyâ Şerefeddîn el-Cerrâhî'nin ilâhiyât-ı âşıkâneleri; Hazret-i şeyh Abdülaziz el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Abdülaziz el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Yahyâ Moravî el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Yahyâ Moravî el-Cerrâhî hulefâsı; Hazret-i şeyh Abdüşşekür el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Abdüşşekür el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh İbrâhim el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh İbrâhim el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Moravî Mehmed Emin el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Moravî Mehmed Emin el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Abdurrahman Hilmi el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Abdurrahman Hilmi el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Mehmed Sâdık el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Mehmed Sâdık el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Hâfız Mustafa el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Hâfız Mustafa el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Mehmed Ârif Dede el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Mehmed Ârif Dede el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Abdülaziz Zihnî el-Cerrâhî; Yahyâ Gâlib Hayâtî; Hazret-i şeyh Abdülaziz Zihnî el-Cerrâhî; Yahyâ Gâlib Hayâtî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar el-Cerrâhî'nin hulefâsı; Hazret-i şeyh İbrâhim Fahreddîn Şevkî el-Cerrâhî; Hazret-i şeyh İbrâhim Fahreddîn Şevkiyyü'l-Cerrâhî'nin hulefâsı'dır.

1.10.2. Suâlnâme-i bi-Tarîk-ı Hazret-i Pîr Sultân Nûreddîn el-Cerrâhî

Fahreddîn Şevki Efendi'nin h. 1339/1920-21 senesinde vâkı olan Bursa seyâhati esnâsında Cerrâhî müntesiplerinden Derviş Mustafa Abdülhamîd Efendi'nin suâllerine cevâben bir hâtıra olmak üzere kaleme aldığı eseridir. Eserin girişinde 'Hankâh-ı Hazret-i Pîr'in dervîşânına mahsûs' olduğu yazılıdır. Eser Cerrâhiyye'ye intisâb edip 'etvâr-ı seb'a'nın zâtî kısmı olan dört dâirenin seyrini tamamlayarak kendisine dallı arakiye giydirilmiş olan dervîşâna, avamdan ve ihvanlardan gelecek muhtemel suallerin cevapları olarak tasarlanmıştır. Suâlnâme 1339/1920-21 senesinde basılmış olup 24 sahifedir. Eserin sonunda Cerrâhî meşâyihinin ileri gelenlerinin yazmış oldukları nutuklardan seçmeler yapılmıştır.

1.10.3. Ta‘rîfât / Der-beyân-ı Ahvâl-i Bîat ez-Tarîk-ı Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sirruhû)

1342/1923-24 târihinde basılmış olan eser 23 sahifedir. Kitabın Cerrâhiyye tarîkatı ile ilgili olan kısmı 18 sahifeden ibârettir. Eser Envâr-ı Nûreddîn’in bazı bölümlerinin hülâsası mâhiyetindedir. Muhtevâsı; Âdâb-ı tarîkat; Ahkâm-ı tarîkat; Erkân-ı tarîkat; Binâ-yı tarîkat; Ahbâb-ı tarîkat; Der-beyân-ı usûlât-ı etvâr-ı seb‘a-yı kelime-i tevhîd; Rûteb; Makâmât; Nûrâniyyet-i usûlât-ı etvâr-ı seb‘a; İsm-i müekkelât; Seyriyyât; Âlemiyyât; Mahalliyât; Vâridiyyât; Hâletiyyât; Hafta devriyesi; Âdâb-ı tarîkat ez tarîk-ı hazret-i Pîr Nûreddîn; Tarîk-ı hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî’de sâlikâna giydirilen arâkiyenin on iki adet suâli cevâbının beyânı; Tarîkımızda hulefâya giydirilen tâc-ı şerîfin kırk esrârı ve kırk menzilâtı; Tarîkımızda gerek hulefâ ve gerek meşâyih olanlar üzerlerine lâzım olanların beyânı’dır.

ENVÂR-I HAZRET-İ PÎR

NÛREDDÎN CERRÂHÎ

(KUDDİSE SIRRUHU'L-FETTÂHÎ)

VE

TABAKÂT-I CERRÂHÎ

İÇİNDEKİLER

FİHRİST _____	38
ENVÂR-I HAZRET-İ PİR NÜREDDİN CERRÂHÎ _____	42
Birinci Fasıl _____	43
Velâdet-i Seniyye-i Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr) _____	43
Sebeb-i İntisâb-ı Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr) _____	43
Ahz-i Hilâfet-i Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr) _____	44
Terceme-i Hâl-i Hazret-i Şeyh Ali el-Köstendilî el-Halvetî (kuddise sirruhu'l-âîfî) _____	44
Silsile-i Tarîkat-i Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr) _____	46
Hankâh-ı Şerîfin ittisâlindeki Canfedâ Hâtûn'un Câmi'-i şerîfinin Yanındaki Halvethâne-i Şerîflerine Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr)'in Mürşid-i Âîleri Tarafından Gönderilmesi _____	47
<i>Derkenâr: Tabakâtu'l-Evliyâ</i> kitâbında Hazret-i Pîr ((kuddise sirruhu'l-münîr)'in şeref-i zuhûrunu 500 sene evvel haber veren ibâresi _____	49
Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr'in Resm-i Küşâdı _____	50
Vird-i Kebîr-i Subhiyye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-Fettâhî) _____	51
Niyâz-ı Hazret-i Pîr (kuddise sirruhû) _____	57
Vird-i Kebîr-i Subhiyye'nin Kırâatından Sonra Okunacak Salavât-ı Şerîfe-i Kemâliyye _____	58
Vird-i Sagîr-i Mesâiye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-Fettâhî) _____	58
Vird-i Şerîf-i Sagîr-i Mesâiyye'nin Kırâatından Sonra Ya Üç Ya Beş Ya Yedi Kere Okunacak Olan Salât-ı Münciye _____	62
Duâ-i Evrâd-ı Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-hatîr) _____	62
Fâtihatü'l-Fukarâ-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âîfî) _____	63
[I/37] Tercüme-i Evrâd-ı Şerîf-i Kebîr-i Subhiyye ve Sagîr-i Mesâiye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-Fettâhî) _____	63
İşbu Zikrolunacak Kelimât Cenâb-ı Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-fettâhî) Hazretleri'nin Evrâd-ı Şerîf'e Duâsı _____	89
Fâtihatü'l-Fukarâ Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âîfî) ve Tercümesi _____	89
Salât-ı Kemâliyye ve Tercümesi [I/74] _____	90
Salât-ı Münciye ve Tercümesi _____	91
Tarîkat-ı Cerrâhiyye'ye Dâhil Olmaklığın Usûlü Beyân Olunur _____	91
İstihârenin Ta'rîfi _____	92
Mîsâk-ı Kebîr _____	92
Ba'de'l-Mîsâk Olan Duâ _____	93
Ba'dehû Şeyh Efendî'nin Keşîde Edeceği Gülbang _____	94
Der Beyân-ı Ahvâl-i Bîat _____	94
Âdâb-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu) _____	95
Ahkâm-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu) _____	96
Binâ-yı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu) _____	96
Ahbâb-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu) _____	96
Usûlât-ı Etvâr-ı Seb'a _____	96
Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu's-sâmi)'nin Tarîkat-ı Âliyyelerindeki Rütbeler _____	98
Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âla)'nin Tarîkat-ı Âliyyelerindeki makâmât _____	98
Envâr-ı Usûlât-ı Etvâr-ı Seb'a _____	98
İsm-i Mükkelât _____	98
Seyriyyât _____	98
Âlemiyyât _____	98
Mahalliyyât _____	99
Varidiyyât _____	99
Hâliyyât _____	99
Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-fettâhî)'nin ictihâdü tarîk vechile etvâr-ı seb'a99	99
Furûât Esmâ-i Şerîfleri _____	99
Üçüncü Kısım: Tebdîlât Esmâ-i Şerîfleri ve Hafta Devriyesi _____	100
Tasarrufât Esmâ-i Şerîfleri Ve Hafta Devriyesi _____	100
Zikr-i Şerîfin Bâis-i Fûtûh Olmasına Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr)'in Beyân Buyurduğu Yirmi Şart: _____	103
[Mürşid-i Dervîşân] _____	104
Şeyhunâ ve Seyyidünâ Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-fettâhî) Hazretlerinin Tarîkat-ı Âliyyeleri'nin Cihâz ve Usûl-i İlbaşsı Beyân Olunur [Elifî Arâkiyye İlbaşsı] _____	116

[Arâkiyye İlbâsı] _____	117
Tomak Tekbîri _____	117
[Tennûre ve Elif-lâm-bend Tekbîr Edilmesi] _____	118
Zeytin Çekirdeği Tesbîh Tekbîri _____	118
Haydariyye tekbîri _____	118
Tennûre Yeleğin Biçiminin Ta'rîfi _____	118
Elil- Lâm-Bend'in Biçiminin Ta'rîfi _____	119
Zeytin Çekirdeği Tesbîhin Ta'rîfi _____	119
Tennûre Tekbîrinin İşâreti _____	119
Elif-lâm-bend tekbîrinin işâreti _____	119
Tesbîhin zeytin çekirdeği olmasının işâreti _____	119
Dallı Arâkiyye Tekbîri _____	120
Dallı Arâkiyyenin Ta'rîf-i İ'mâlî _____	120
Dallı Arâkiyye İlbâsındaki İşâretleri _____	121
Saç Tekbîri _____	121
Halvete Girilmesi Usûlü _____	122
Halvetin Şerâiti ve Âdâbı _____	122
Yeşil Tâc-ı Şerîfin Tekbîrinin Ta'rîfi _____	124
Asâ-yı Şerîf Tekbîri Merâsimi _____	126
İlbâs-ı Tâc-ı Şerîf ve Hırka-i Münîf ve İtâ-yı İzn ü İcâzet ve Tefhîm-i Emânet Merâsimi _____	127
Tâc-ı Şerîfin Sarı Renkte Olmasının Sebepleri, Tâc-ı Şerîf Giymek Neye İşâret Olduğu Beyânı _____	129
Tâc-ı Şerîfin Kırk Aded Suâl ve Cevâbı ve İşâreti: _____	130
[I/154] İcâze-i Şerîf'in Sûreti _____	132
Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîrin Hizmetnişinleri _____	136
Meydânların Küşâdı _____	136
Beyân Edilen Yedi Adet Hizmete Ta'yîn Merâsimi _____	137
Türbedâr Ta'yîn Edilmesi Merâsimî _____	137
Meydâncı Ta'yîn Edilmesi Merâsimî _____	137
İmâm Ta'yînî Edilmesi Merâsimi _____	137
Zâkirbaşı Ta'yîni Merâsimi _____	138
Aşçı Ta'yîni Merâsimi _____	138
Sertarîk Ta'yîni Merâsimi _____	138
Zevâyâ-yı Tarîkımızda Hizmetnişinler _____	139
Zevâyâ-yı Tarîkımızda İclâs Merâsimi _____	139
Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr'de İclâs Merâsimi _____	140
Tâc ü hırka ve post merâsimleri hakkında pederim şeyhim merhûmdan mesmûât-ı dervîşânem:144	
Hazret-i Pîr Nûreddin Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin Tarîkat-i Aliyyelerinin Âyin-i Şerîflerî Beyânı _____	147
Sabah Usûlü _____	147
Akşam Usûlü _____	150
Türbe-i Şerîf-i Hazret-i Pîr'de [İkâd]-ı Kanâdil _____	151
Hânkâh-ı Şerîfte Sofra Âdâbı _____	151
Yatsı Usûlü _____	153
Zevâyâ-yı Tarîkımızda Üç Vakit Usûlü _____	153
Zevâyâ-yı Tarîkımızda Medfûn Eizze-i Kirâm Hazerâtının Merkad-i Şerîflerinde İkâd-ı Kanâdil _____	153
Mukâbele-i Şerîf _____	153
Zevâyâ-yı Tarîkımızda Mukâbele-i Şerîfe Girilmesi _____	154
Halka-i Zikr-i Şerîfin Resm-i Teşkîli _____	155
Mevlidi'n-Nebî (sallâhu aleyhi ve sellem) Kandilinde Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de İcrâ Edilen Usûl _____	163
Bedevî Topu şöyledir: _____	164
Dalga Tevhîdi şöyle yapılır _____	165
Tavâf Tevhîdi şöyle edilir _____	166
Hazret-i Pîr Nûreddin Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin Nasihat-i Âfîleri _____	171
Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddin Cerrâhî (aleyhi sehâb-i emtâr-i tecelliyâtî'l-fettâhî) _____	171
Vak'a-i İrtihâl-i Hazret-i Pîr Nûreddin-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-bâkî) _____	177
Kabir Tevhîd-i Şerîfi Şöyle İcrâ Edilir _____	180
Hilye-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) _____	181

Hazret-i Pîr-i Münîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) irtihâllerine yanan âşıkân-ı bendegân tarafından îrâd edilen neşîde-i tarîhiyyeler	182
Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in el-yevm mevcûd ziyâret edilmekte olan emânât-ı şerîfleri	186
Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in Vâlideyn-i Ekremelerinin ve Taallukât-ı Muhteremelerinin İsm-i Şerîfleriyle Merkad-i Mübârekeleri ve Târîh-i İrtihâlleri Beyân Olunur	187
[Hazret-i Pîr'in terceme-i aliyeleri hakkında eldeki senetler]	190
[Hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfine postnişîn olmayan ve ve taşrada irşâda me'mûr buyurduğu üç aded hulefâsı hazerâtının terceme-i aliyeleri]	191

TABAKÂT-I CERRÂHÎYE **196**

İkinci Fasil	196
[II/286] Hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)	196
Üçüncü Fasil	227
Hazret-i Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)	227
Dördüncü Fasil	236
Hazret-i Şeyh Mehmed Emîn Cerrâhî (Kuddise sırrahu'l-âlî)	236
Beşinci Fasil	267
Hazret-i Şeyh Abdülaziz Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî).	267
Altıncı Fasil	268
Hazret-i Şeyh Yahyâ Şerefeddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)	268
Yedinci Fasil	288
Es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretleri	288
Sekizinci Fasil	290
Es-seyyid eş-şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretleri	290
Dokuzuncu Fasil	293
Eş-şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri	293
Onuncu Fasil	322
Şeyh el-hâc Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri	322
Onbirinci Fasil	333
Şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretleri	333
Onikinci Fasil	334
Hazret-i şeyh el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)	334
Onüçüncü Fasil	336
Hazret-i şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî).	336
Ondördüncü Fasil	339
Es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleri	339
Onbeşinci Fasil	348
Es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri	348
Onaltıncı Fasil	384
Es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleridir.	384
Onyedinci Fasil	404
Onsekizinci Fasil	424

FİHRİST

Dîbâce-i kitâb	1
Velâdet-i seniyye-i Hazret-i Pîr	2
Sebeb-i intisâb-ı Hazret-i Pîr	3
Ahz-i hilâfet-i Hazret-i Pîr	5
Terceme-i hâl-i Hazret-i şeyh Ali el-Köstendilî	6
Silsile-i tarîkat-i Hazret-i Pîr	10
Cânfedâ Hâtûn Câmi‘-i şerîfî ittisâlindeki halvethâne-i saâdetlerinde Hazret-i Pîr’in halvet-nişîn oldukları	13
Hazret-i şeyh İmâm Şernûbî’nin Hazret-i Pîr’in şeref-zuhûrunu bildirmeleri	17
Bekir Efendi’nin konağının alınıp hankâh-ı şerîf yapılması	19
Hankâh-ı şerîfin resm-i küşâdı	21
Vird-i kebîr-i subhiyye-i Hazret-i Pîr	22
Niyâz-ı Hazret-i Pîr	28
Salât-ı Kemâliyye	32
Vird-i sağîr-i mesâiyye-i Hazret-i Pîr	32
Salât-ı Münciyye	35
Duâ-i evrâd-ı şerîf-i Hazret-i Pîr	35
Fâtihatü’l-fukarâ-i Hazret-i Pîr	36
Tercüme-i evrâd-ı kebîr-i subhiyye ve sağîr-i mesâiyye-i Hazret-i Pîr	37
Tercüme-i duâ-i evrâd-ı şerîf-i Hazret-i Pîr	71
Tercüme-i Fâtihatü’l-fukarâ-i Hazret-i Pîr	72
Tercüme-i Salât-ı Kemâliyye	74
Tercüme-i Salât-ı Münciyye	74
Tarîkat-i aliyye-i Cerrahiyye’ye dâhil olmaklığın beyân-ı usûlü	75
İstihârenin ta’rîfi	75
Misâk-ı kebîr	76
Tüy arâkiyye tekbîri ve i‘tâ-yı bey‘at	80
Hâtûnlara bey‘at i‘tâ etmek usûlü	81
Âdâb-ı tarîkat, ahkâm-ı tarîkat, binâ-ı tarîkat-ı Hazret-i Pîr	81
Ahbâb-ı tarîkat-ı Hazret-i Pîr	82
Usûlât-ı etvâr-ı seb‘a	82

Rütbe-i tarîkat-ı aliyye-i Hazret-i Pîr	84
Makâmât-ı tarikat-ı aliyye-i Cerrâhiyye	84
Etvâr-ı seb‘a ve fûrûât-ı esmâ-i şerîflerinin hafta devriyeleri	86
Tebdîlât ve tasarrufât-ı esmâ-i şerîflerinin hafta devriyeleri	89
Zikr-i şerîfin bâis-i fûtûh olmasına lâzım gelen yirmi şart	93
Hazret-i Pîr’in <i>Mürşid-i Dervîşân</i> risâle-i şerîfi	95
Tarîkat-ı aliyye-i Cerrâhiyye’de ilbâs olunan cihâz-ı tarîkatın usûl-i ilbâs beyânı ve yapılmasının ta‘rîfi	

111

Dallı arâkiyye-i şerîfin on aded suâl ve cevâbı	127
Saç tekbîr edilmesi usûlü	128
Halvete idhâl etmek usûlü beyânı	129
Halvetin şerâit ve adâbı	131
Yeşil tâc-ı şerîf tekbîr edilmesi usûlü beyânı	134
Asâ tekbîri	140
İlbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn ü icâzet merâsimi beyânı	141
Zevâyâ-yı tarîkımızda cihâz-ı tarîkat ve ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn ü icâzet merâsimi	

146

Hazret-i Pîr’in tâc-ı şerîfinin sarı renginde olması ve ilbâsının neye işâret olduğu

146

Tâc-ı şerîfin kırk aded suâl ve cevâbı	150
İcâze-i şerîfin sûreti	154
Sebeb-i i‘tâ-yı icâze-i şerîf	159
Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de hizmet-nişînler	161
Üçler meydânının küşâdı	161
Meydânların küşâdı	162
Meydân gülbankı	162
Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de yedi hizmete ta‘yîn merâsmi	163
Zevâyâ-yı tarîkımızda hizmet-nişînler ve şeyhinin iclâs merâsimi	169
Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de makâm-ı Pîr’e iclâs merâsimi	172

Hazret-i Pîr Yiğitbâşi Ahmed Şemseddîn Marmaravî’nin halîfesi Hazret-i Şeyh Abdülvahhâb Emîn’in etvâr-ı seb‘a hakkındaki nutk-ı şerîfi ve Şeyh Fâzıl Ali er-Rûmî hazretlerinin nutk-ı âlîleri

182-3

Hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr’de sabah usûlü	185
Hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr’de akşam usûlü	192

Türbe-i şerîfi Hazret-i Pîr'de îkâd-ı kanâdîl âdâbı	194
Hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr'de sofrada lokma etme âdâbı	195
Hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr'de yatsı usûlü	197
Zevâyâ-yı tarîkımızda üç vakit usûlün beyânı	198
Zevâyâ-yı tarîkımızda medfûn eizze-i kirâmın merkad-i şerîflerine îkâd-ı kanâdîl usûlü beyânı	198
Hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr'in yevm-i mahsûsu olan Pazartesi günü mukâbele-i şerîf icrâsı beyânı	198
Zevâyâ-yı tarîkımızda mukâbele-i şerîfeye girmek usûlü beyânı	201
Halka-i zikr-i şerîfin resm-i teşkîli	203
Sûfiyyenin ism-i 'Hû' hakkındaki senetleri olan âyât-ı kerîme	210
Leyle-i celîle-i mevlidi'n-Nebî'de hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr'de icrâ edilen usûl-i âyîn-i bihîn-i tarîkat	220
Devrân hakkında na't-ı şerîf	234
Zikr u devrân hakkındaki ta'na sûfiyyenin cevâpları	236
Hazret-i Pîr'in nasîhat-ı âlîleri	238
Hazret-i Pîr'in menâkıb-ı aliyyeleri	239
Hazret-i Pîr'in nutk-ı âlîleri "Îlâhî"	240
Sertekye ve diğerk menkıbe-i Hazret-i Pîr	242-4
Vak'a-i irtihâl-i Hazret-i Pîr	251
Hilye-i şerîf-i Hazret-i Pîr	259
Hazret-i Pîr'in irtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihiyyeler	261-4
Hazret-i Pîr'in ziyâret edilmekte olan emânât-ı şerîfleri	265
Hazret-i Pîr'in vâlideyn-i ekremlerinin ve taallukâtının ism-i şerîfleri ve medfen-i mübârekleri	269
Hazret-i Pîr'in terceme-i aliyyeleri hakkında eldeki senetler	275
Hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfine postnişîn olmayan ve ve taşrada irşâda me'mûr buyurduğu üç aded hulefâsı hazerâtının terceme-i aliyyeleri	277
İkinci fasıl	
Hazret-i şeyh Süleymân Veliyüddîn Cerrâhî'nin terceme-i aliyyeleri	286
Hazret-i şeyh Süleymân Veliyüddîn Cerrâhî'nin tarîkımızın evrâd u ezkârına ziyâdâtı	288
Hazret-i şeyh Süleymân Veliyüddîn Cerrâhî'nin âdâb-ı tarîkımıza ziyâdâtı	291

Hazret-i şeyh Süleymân Veliyüddîn Cerrâhî'nin âyîn-i bihîn-i tarîkımıza ziyâdâtı

293-4

Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de leyâl-i mübârekede edilecek mufassal duâ-i 297

Kandîl gecelerinde kıyâm usûl ilâhîsi 301

Leyle-i celîle-i Kadir'de Hazret-i Pîr'in mukaddeselerini ziyâret usûlü beyânı

303

Bayram sabahlarında türbe-i şerîf tevhîd-i şerîfi usûlü beyânı 303-4

ENVÂR-I HAZRET-İ PÎR NÜREDDÎN CERRÂHÎ

[I/I]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي شَرَّفَ الْأَوْلِيَاءَ بِمَقَامِ الْإِرْشَادِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ يَدْعُوا الْأَنَامَ إِلَى طَرِيقِ الْإِرْشَادِ وَعَلَى آلِهِ وَأَوْلَادِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَأَصْحَابِهِ وَخُلَفَائِهِ
الرَّاشِدِينَ هُمْ نُجُومُ الْهَدَايَةِ وَالرَّشَادِ وَاللَّهُ الْمُرْشِدُ وَمُوفِقٌ وَمِنْهُ الْعِنَايَةُ وَالتَّوْفِيقُ

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve bihî nesteîn. Elhamdü lillâhi'l-lezî şerrefe'l-evliyâe bi-makâmi'l-irşâd. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ Seyyidinâ Muhammedin yed'û'l-enâme alâ tarîki'l-irşâd. Ve alâ âlihi ve evlâdihî ve evzâcihî ve ashâbihi ve hulefâihî'r-râşidîne hüm nücûmu'l-hidâyeti ve'r-reşâd. Vallâhu'l-mürşidü ve muveffiku ve minhü'l-inâyeti ve't-tevfîk "İrşâd makâmıyla evliyâyı şereflendiren Allah'a hamd olsun. İnsânları irşâd yoluna da'vet eden Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e, âilesine, evlâdına, ashâbına, hidâyet ve irşâd yıldızları olan hulefâ-i râşidînine salât ü selâm olsun. Allâh irşâd eden, tevfiik verendir ve ancak O'ndan yardım ve tevfiik gelir."]

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ الْكَرِيمِ:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

[Allâhu Teâlâ Kur'ân'da buyurmaktadır: “Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de.”] (Yûnus, 10/62)

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي حَدِيثِ الْقُدْسِيِّ:

﴿أَوْلِيَائِي تَحْتَ قُبَابِي لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي﴾

[Allâhu Teâlâ bir hadîs-i kudsîde şöyle buyurmaktadır: “Velîlerim kubbelerimin altındadır, onları Benden başkası bilemez.”]¹¹⁴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ:

﴿اذْكُرُوا مَحَاسِينَ مَوْتَاكُمْ﴾

[Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır: “Ölülerinizi hayırla yad ediniz”]¹¹⁵

وَ حَدِيثِ آخَرَ:

﴿تَمَّ ذِكْرُ الصَّالِحِينَ تَنْزِيلُ الرَّحْمَةِ﴾

¹¹⁴ Ebü'l-Hasan Ali bin Osmân el-Cüllâbî el-Hücvirî el-Gaznevî, *Keşfü'l-Mahcûb*, Tahran 1376, s. 70.

¹¹⁵ Süleymân bin Ahmed bin Eyyûb Ebu'l-Kâsım Taberânî, *Mu'cemu'l-Kebîr*, thk: Hamdi bin Abdülmeccid es-Selefi, Mektebetü'l-Ulûmi ve'l-Hikemi, Musul 1404/1983, XII, 438.

[Diğer bir hadîste ise (şöyle buyurulmaktadır): “Sâlih kimseler anıldığı an ilâhi rahmet iner.”]¹¹⁶

Birinci Fasal

[I/2] Müçtehid-i tarîk Hazret-i Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhû'l-fettâhî) pîşvâ-yı erbâb-ı tarîkat ve reh-nümâ-yı ashâb-ı ilm ü ma'rifet olan bu zât-ı kudsi-nîhâd Cerrâhiyye tarîkatinin pîr-i münîridir. İsm-i şerîfi Muhammed, mahlas-ı âlîleri Nûreddîn, lakab-ı şerîfi Cerrâhî'dir ve künyeleri Ebû'l-Füyûzât. Peder-i âlîlerinin ismi Abdullâh bin Hüsâmeddîn [v.1137/1725]'dir.

Velâdet-i Seniyye-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)

İstanbul'dur. Bin seksen dokuz [1089/1678] târîh-i hicrîsinde Rebûlevvel'in 12'nci pazartesi günü, kable'z-zevâl İstanbul'da Cerrâhpaşa Câmi'-i şerîfinin cümle kapısı karşısında el'ân mevcûd olan Yağcızâde Konağı¹¹⁷ denmekle ma'rûf saâdethânelerinde mehd-ârâ-yı âlem-i şühûd oldu. Neseben silsile-i şerîfleri peder-i ekremleri cihetinden aşere-i mübeşşereden Hazret-i Ubeyde bin Cerrâh [v. 18/650] (radiyallâhu anh)'a ve vâlîde-i azîzeleri [I/3] tarafından İmâm-ı Hüseyin [v. 61/680] (radiyallâhu anh)'a peyvestedir.

Velâdetlerinden Şeyhülislâm Mehmed Molla Efendi'nin haberi olunca, nâm-ı âlisine İstanbul Rûûs-i Hümâyûnu gönderdi. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi Cerrâhpaşa mektebi hocası Şeyhü'l-kurrâ Yûsuf Efendi¹¹⁸den tahsîl etti ve bu esnâda dahi hatt-ı sülûs ve nesih ve hatt-ı ta'likî çerkerdî kâidesi üzere mûmâ ileyhden taallüm etti ve şâir-i meşhûr Nâbî Efendi'den [v. 1124/1712] edebiyât ve eş'âr okudu. İsti'dâd-ı fevka'l-gâye ve fitrat-ı mümtâzeleri sâikasıyla ulûm-ı âliyyeyi zamânının ulemâsından tahsîl etti ve az zamânda ulemâ beyninde çok yüksek mevki' sâhibi oldu. Bin yüz sekiz [1108/1696] senesinde Mısır-Kâhire Kâdılığı'na ta'yîn olundu. Mahall-i me'mûriyyetine azîmet edeceği esnâda havanın muhâlefetinden nâşî geminin hareketi te'hîr olundu.

Sebeb-i İntisâb-ı Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)

Üsküdar'da, Toygar tepesinde ikâmet eden ecille-i rîcâl-ı devletten dayıları Hacı Hüseyîn Efendi'nin hânesini vedâ etmek üzere teşrîf buyurdu.

Mûmâ ileyh dayıları, [I/4] zât-ı âlisini tarîkat-ı aliyeye teşvîk maksad-ı âlîsiyle hânesinin karşısında kâin bulunan tarîk-ı Celvetiyye'den pîr-i sâni Hazret-i Selâmî¹¹⁹ [v. 1104/1692] (kuddise sırruhu's-samî) dergâh-ı

¹¹⁶ Ebî Âsım eş-Şeybânî, *Kitâbü'z-Zühûd li-İbni Ebî Âsım*, thk.: Abdülâlî Abdülhadim Hâmid, Dâru'r-Rabbân li't-Türâsi, Kâhire 1408, s. 326; Ebû Nuaym el-İsfehânî, *Hilyetü'l-Evliyâ*, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1405, 7/285; Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed Ebu'l-Ferec, *Safvetü's-Safve*, thk.: Muhammed Fahûrî, Muhammed Revvâs Kal'acî, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1399/1979, 1/45.

¹¹⁷ [Konak 1990 li yıllarda yıkılmıştır. Günümüzde otopark arsası olarak kullanılmaktadır.]

¹¹⁸ [Yusûf Efendi, şeyhü'l-kurrâ ve müfessir olup Fâtih Sultân Mehmed câmi-i şerîf müderrislerindedir. 1163/1750 yılında irtihâl edip Topkapı'da defnedilmiştir. Bkz.: Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî yâhûd Tezkire-i Meşâhîr-i Osmânî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308, 4/665.]

¹¹⁹ [Selâmî Alî b. İlyâs Efendi, Menteşe'nin Kuzkaya köyünde doğmuştur. Kırkakçe Medresesi'ne müderris, ondan sonra da İstanköy kasabasına müftü oldu. Zâkirzâde Abdullâh Efendi vâsıtasıyla Celvetî tarîkatına intisâb etti. Hüdâyî Âsitânesinde postnişin oldu. Celvetî tarîkatının Selâmiyye kolunun müessisidir. Üsküdar Bağlarbaşı'nda bir tekke ve bir câmi, Bulgurlu Kısıklı'da bir zâviye

şerîfnde postnişîn eş-Şeyh Ali Alâaddîn-i Halvetî el-Köstendilî [v. 1143/1730] (kuddise sırruhu'l-âî) hazretlerinin ziyâret-i âlîsine götürdü. Hazret-i Azîz-i müşârûn ileyhın huzûruna girince ba'de's-selâm: "Oğlum Nûreddîn, Safâ âmedî" [hoş geldin] nutk-ı iftitâhiyyesiyle zât-ı akdeslerinin vâkıf-ı esrâr-ı hafâyâ bir mürşid-i kâmil olduklarını i'lâm buyurmaları Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in nazar-ı istiğrâbını celbetti.

Ba'de's-salât icrâ olunan âyîn-i şerîf mübârek kalbine ol derece te'sîr etti ki oturmakta olduğu züvvâra mahsûs olan maksûreden kalkıp halka-i zikr-i şerîfe dâhil oldu. Ve kendilerinde vecd-i tâm zuhûr etti. Âlem-i farka gelince mübârek kalb-i şerîfnde tarîkat-i aliyeye sülûk etmek için fevka'l-gâye bir aşk peydâ oldu.

Hemen huzûr-ı Hazret-i mürşide girip kadem-i mübârekine yüz sürüp kendilerinin bendeliğe [I/5] kabûl buyurulmasını recâ etti. Hazret-i mürşid-i müşârûn ileyh (rıdvânullâhi aleyh): "Oğlum Nûreddîn, mâsivâdan tecerrüd eyle, tecdîd-i vudû' eyle" buyurdular. Emr-i âlîlerine derhâl imtisâl edip, mevleviyyet fermânını ve hâmil olduğu nişânı taraf-ı şeyhülislâmiyyeye iâdesini ve peder-i âlîlerinin nezdinde bulunan zevce-i muhteremelerinin ikâmet etmesini ve zât-ı akdeslerinin meyyit farz edilerek emvâl ve eşyâsının beyne'l-verese taksîm edilmesini maiyyet-i âlîlerinde bulunan kethüdâları Yûsuf Efendi'ye emr ü tenbîh ederek peder-i ekremlerine gönderdi.

Ahz-i Hilâfet-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)

Hazret-i Şeyh'in ihsân buyurdıkları libâs-ı takvâyı giyininip idhâl buyurdıkları halvethânedede çile-i halvet ile mücâhedât ve ibâdât ve tâât ile meşgûl oldular. Ve ba'dehû yedi sene Cerrâhpaşa'daki hâne-i saâdetlerinden giderek hizmet-i Hazret-i Şeyhe devâm buyurdular. Cerrâhpaşa câmi'-i şerîfinin minberin[in] sağ tarafında nice defâlar çile-i halvetnişîn oldular. Bin yüz on beş [1115/1703] senesinde mürşid-i ekremleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ederek hilâfetine duâ buyurdular. [I/6]

Terceme-i Hâl-i Hazret-i Şeyh Ali el-Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âî)

Bu zât-ı âlî, eâzım-ı ulemâdan ve ekâbir-i meşâyih-i tarîkat-ı aliyeye-i Halvetiyye-i Ramazâniyye'dendir. İsm-i şerîfi Ali, mahlas-ı âlîleri Alâaddîn, Köstendil¹²⁰ müftüsü denilmekle meşhûr ve müteâreftir ve maskat-ı re'si Köstendil'dir. Neseb-i şerîfleri hulefâ-yı râşidînden Hazret-i Ömerü'l-Fârûk [v. 23/655] (radiyallâhu anh)'a muntehîdir. Köstendil'de ulûm-i âliyyeyi zamânının ulemâsından tahsîl etti. Ve tezyîd-i fazl-ı kemâl için

---

ve bir câmi inşâ etmiştir. 1104/1692 yılında irtihâl etti. Kabri-enveri Bulgurlu Kısıklı'da inşâ ettirdiği zâviye ve mescidinin yanındadır. Bkz.: H. Kâmil Yılmaz, *Azîz Mahmûd Hüdâyî, Hayâtı-Eserleri-Tarîkatı*, Erkam Yayınları, İstanbul 1999, s. 245-247.]

¹²⁰ [Köstendil, bugün Bulgaristan'da Osogova Dağı'nın Hisarlık kolunun kuzey-doğu eteklerinde uzanan bir ovanın güney bölümünde, Banksa ırmağı üzerinde, Makedonya sınırı yakınındadır. Sultân Birinci Murâd devrinde, bir Osmânî şehri hâline gelen Köstendil'de 17 câmi, 13 mescid, 16 mekteb, 3 medrese, 5 tekke, 3 han vardı. Bkz: Pars Tuğlacı, *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul 1985, s. 367.]

Lofça¹²¹'yı teşrîf etti. "Lofçevî" denilmekle ma'rûf eş-Şeyh Ali el-Halvetî er-Ramazânî'nin [v.1095/1683] şeref-i sohbetleriyle müşerref oldu. Nice zamân dergâh-ı âlîlerinde mücâhedât-ı halvet ile imrâr-ı vakt edip hilâfet duâsına nâil oldu. Ve ma'nevî terbiyeleri Hazret-i Pîr Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî [v. 969/1561] (kuddise sırruhu'l-âli) 'nin rûhâniyyet-i aliyyelerinden vâki' olmuştur.

Sonra İstanbul'u teşrîf buyurdu. Yedikule civârında kâin Hacı Evhad dergâh-ı şerîfi postnişînliğine ta'yîn olundu. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda icrâ-yı âyîn-i şerîf ve neşr-i fuyûzât-ı tarîkatla meşgûl olmakta iken zât-ı şerîfleri meşâhir-i ulemâdan bulduklarından bâ-irâde-i Hazret-i Pâdişâhî Köstendil müftülüğüne ta'yîn edildi.

[I/7] Uhde-i mürşidânlerinde bulunan Hacı Evhadüddîn dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşihatini sâdât-ı Haseniyye'den ve Hazret-i Abdülahad en-Nûrî¹²² [v.1060/1651] (kuddise sırruhu'l-Bârî) 'nin ekâbir-i hulefâsından ârif-i billâh Şeyh Seyyid Hüseyin Efendi [v.1105/1694] hazretlerine kasr-ı yed buyurdular. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kutub Şeyh Hüseyin Efendi denilmekle meşhûrdur. 1105 [1693] târihinde irtihâl etti. Hazret-i Merkez¹²³ [v. 959/1551] (kuddise sırruhu'l-eaz) dergâh-ı şerîfi hâricindeki kabristanda medfûndur.

Hazret-i Şeyh Alî Köstendilî [v. 1143/1730] (kuddise sırruhu'l-âli) Köstendil'de müftülüğü zamânında nâm-ı âlîlerine muzâf bir dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ etti. Hem icrâ-yı ahkâm-ı şerîat-ı Ahmediyye ve hem neşr-i envâr-ı fuyûzât-ı Muhammediyye ile meşgûl bulunur idi. Menkıbe-i aliyyelerindendir ki:

Dârü's-Saâdeti'ş-şerîfe ağası el-Hac Beşîr Ağâ [v.1159/1746] hazretleri harem-i saâdet Cenâb-ı Risâlet-penâhî (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) 'in hizmet-i şerîfinden İstanbul'a gelir ve padişâh hazretleriyle sohbeti esnâsında huzûr-ı saâdet-i Fahr-i kâinatta (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) ne sırlar müşâhede edildiğini zât-ı şâhâne suâl eder. Müşâhedâtını ifâdesi sırasında bir gece akşam ile yatsı namazı arasında bir zât-ı şerîfin muvâcehe-i [I/8] saâdet-i Hazret-i Peygamberîde (sallallahu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) teveccühte bulunduğunu görüp zât-ı âlîlerinin ne taraftan geldiklerini suâl ettiğini ve cevâbında Köstendil müftüsü olduğunu ve bir hadîs-i şerîfin tashîhi için huzûr-ı saâdete yüz sürdüğünü ve yatsı namazında Köstendil'de bulunacağını söylediğini ve bu zât-ı şerîfe karşı kalbinde ziyâde hürmet ve muhabbet zuhûr ettiğini pâdişâh hazretlerine ifade eder. O esnâda Üsküdar'da Toygâr tepesinde Hazret-i Selâmi [v. 1104/1692] (kuddise sırruhu's-sâmî) dergâh-ı şerîfine postnişîn ta'yin edilen meşâyih-i Celvetiyye'nin muammer olmadıklarından dergâh-ı şerîf-i mezkûrun

¹²¹ [Lofça (Loveç), bugünkü Bulgaristan sınırları dâhilinde bulunan Sofya'nın 130 km Kuzey-doğusunda ve Tuna'nın kolu Osma Nehri kıyısında bir şehirdir. Osmanlı dönemimde 30 cami ve mescid, 6 sibyan mektebi, 7 han, 2 hamâm, 8 medrese ve birkaç tekke mevcûdmuş. Bkz: Tuğlacı, *Osmanlı Şehirleri*, s. 371.]

¹²² [Abdülahad Nûrî Efendi 1003/1594 yılında Sivas'ta dünâya gelmiştir. Babasını küçük yaşta kaybedince dayısı Abdülmecîd Sivâsî tarafından yetiştirilmiştir. 1060/1651 yılında irtihâl ederek, Eyüp Nişancası'nda Abdülmecîd Sivâsî hazretlerinin türbesi karşısında defnedilmiştir. Bkz: Abdullah Uçman, "Abdülahad Nûrî", *Sahabe'den Günümüze Allâh Dostları*, Şule Yayınları, İstanbul 1995, 8/228-235.]

¹²³ [Merkez Efendi, Denizli'de doğmuş ve orada ilk tahsilini tamamlamıştır. Osmanlı dönemi Kanûnî Sultân Süleymân Hân asrının en mühim Halvetî simâlarındandır. İstanbul'da Eğrikapı karşısında, sur dışında bir bölgeye yerleşerek irşâd ilmiyle bu mekânı şenlendirip şereflendirmesi sebebiyle "Merkez Efendi" adını alan bu semtte, Hz. Şeyh'in tekkesi, çilehânesi ve türbesi bulunmaktadır. 959/1551 yılında irtihâl etmiştir. Bkz: M. Seyhan Tayşi, "Muslihüddîn Mûsâ Merkez Efendi", *Allâh Dostları*, 8/73-77.]

meşihatine tâlib çıkmadığından mahlûl ve muattal kalmış. Beşîr Ağâ [v. 1159/1746] hazretlerinin ifâdesine nazaran böyle bir veliyy-i kâmilin İstanbul'da bulunmaları arzû-yı şâhâneye muvâfık olduğundan Hazret-i Azîz-i müşârûn ileyhın İstanbul'a da'vet edilip dergâh-ı şerîf-i mezkûrenin uhde-i mürşidânelerine tevcîhine irâde-i pâdişâhî olur. Hazret-i Azîz İstanbul'a gelip huzûr-ı pâdişâhîye çıkar ve İstanbul'da ba'zı zevât-ı âliyenin irşâdı için ifâ-yı meşihâtte bulunması irâde-i seniyye-i Hazret-i Risâlet-penâhî (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) iktizâsından bulunduğunu [I/9] ifâde eder.

Köstendil'deki dergâh-ı şerîflerine, orada bulunan hulefâsından birini vekîl ta'yîn eder. Bu sûretle Üsküdar'daki Selâmi dergâh-ı şerîfine şeref-bahş-ı makâm-ı irşâd olduğu mervîdir. Nice zamân neşr-i envâr-ı fuyûzât-ı ma'neviyye ile dergâh-ı şerîf-i mezkûrda meşgûl oldu. Ve nice evliyâ-yı kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtı çeşme-i feyzinden sîrâb oldu. Bin yüz kırk iki [1142/1729] senesinde âlem-i dünyadan infisâl ve âlem-i cemâle intikâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşâyihine mahsûs kabristana defn-i hâk-i ıturnâk oldu. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhi aleyh). Seng-i merkad-i şerîfi el-yevm mevcûd ve ziyâretgâh-ı havâss u avâmıdır.

Yâdigâr-ı aliyyelerinden mühr-i şerîf ile memhûr bir icâze-i şerîf hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Halîle-i muhteremeleri Havvâ Hâtûn bin yüz altmış yedi [1167/1753] senesi Zilkâdesinin dördünde irtihâl etmiştir. Zevc-i muhteremlerinin kabr-i enverlerinin sol tarafına defn edilmiştir (rahmetullâhi aleyhâ). Seng-i mezârı el-yevm mevcûttur. Ve mahdûm-ı mükerrerleri eş-Şeyh el-Hac Ömer el-Halvetî hazretleri bin yüz yetmiş beş [1175/1760] senesinde irtihâl etmiştir. [I/10] Vâlîde-i azîzelerinin sol tarafına defn edilmiştir (kuddise sırruhu ve rahmetullâhi aleyh). Seng-i mezârı el-yevm mevcûddur.

Silsile-i Tarîkat-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)

İleride gelecek cihâz-ı tarîkat beyânında icâze-i şerîfin sûreti yazılacak ise de burada Hazret-i Azîz Köstendilî [v. 1143/1730]'den, fahr-i âlem (sallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem), Efendimiz'e varıncaya kadar geçen meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ism-i şerîfleriyle târih-i irtihâllerini yazmakla dahî bu eser-i âcizânemi tezyîn ettim.

Hazret-i Şeyh Ali Alâeddîn er-Ramazânî el-Halvetî'nin [v.1143/1730, Üsküdar] şeyhi, Lofçavî eş-Şeyh Ali er-Ramazânî el-Halvetî'nin târih-i irtihâli 1095 [1683, Lofça]'te; onun şeyhi, Debbâğ eş-Şeyh Fâzıl Ali er-Rûmî er-Ramazânî el-Halvetî'nin, târih-i irtihâli 1065 [1654, Filibe (Plovdiv)]'te; onun şeyhi Mestcizâde Edirnevî eş-Şeyh İbrâhim Necîb er-Ramazânî el-Halvetî'nin târih-i irtihâli 1036 [1626, Edirne]'da; onun şeyhi ve pederi Mestçi eş-Şeyh Ali er-Rûmî er-Ramazânî el-Halvetî'nin târih-i irtihâli 1030 [1620, Edirne]'da; onun şeyhi, Hazret-i Pîr Ramazâneddîn-i Mahfî Karahisârî'nin târih-i irtihâli 1025 [1016, İstanbul]'de; onun şeyhi, Karahisârî eş-Şeyh Mehmed Muhyiddîn el-Ahmedî el-Halvetî'nin târih-i irtihâli 994 [1585]'te; [I/11] onun şeyhi, Noktacı denilmekle ma'rûf eş-Şeyh Mehmed Kâsım Lârendevî el-Ahmedî el-Halvetî'nin târih-i irtihâli 941 [1534, İnegöl]'de; onun şeyhi Yiğitbâşî denilmekle ma'rûf Hazret-i Pîr Ahmed Şemseddîn Marmaravî b. İsâ Sârûhânî'nin târih-i irtihâli 900 [910/1504, Manisa]'de; onun şeyhi Kabaklı denilmekle ma'rûf eş-Şeyh

Alâaddîn Uşşâkî el-Halvetî'nin târîh-i irtihâli 850 [1446, Uşak (Kabaklı)]'de; onun şeyhi Hazret-i Pîr Muhammed Erzincânî'nin târîh-i irtihâli 869 [1464, Erzincan]'da; onun şeyhi Hazret-i Pîr Seyyid Yahyâ Celâleddîn Şîrvânî'nin târîh-i irtihâli 869 [1464, Bakü]'da; onun şeyhi eş-Şeyh Sadreddîn Hıyâvî el-Halvetî'nin târîh-i irtihâli 860 [1486, Şîrvân-Kümbetkubur]'da; onun şeyhi eş-Şeyh İzzeddîn el-Halvetî'nin târîh-i irtihâli 831 [1427, Merâga]'de; onun şeyhi, eş-Şeyh Ahî Mirim Halvetî'nin târîh-i irtihâli 812 [1410, Kırşehir²]'de; onun şeyhi, Hazret-i Pîr Ömer el-Halvetî'nin târîh-i irtihâli 748 [1347, 800/1397, Herat]'de; onun şeyhi, Hazret-i Pîr Ahî Muhammed b. Nûr el-Halvetî'nin târîh-i irtihâli 717 [1317]'de; onun şeyhi Hazret-i Pîr İbrâhim Zâhid-i Gîlânî'nin târîh-i irtihâli 705 [1305, Gîlân, Lâhicân]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Cemâleddîn-i Tüsterî'nin târîh-i irtihâli 700 [1300, Geylân]'de; onun şeyhi, eş-Şeyh Şihâbüddîn-i Tebrizî'nin târîh-i irtihâli [I/12] 702 [1302]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Rükneddîn Sincâşî'nin târîh-i irtihâli 628 [1230]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Kutbeddîn Ebherî'nin târîh-i irtihâli 622 [1225, Şâm]'de; onun şeyhi Hazret-i Pîr Ebü'n-Necîb [Abdül]kâhir Sühreverdi'nin târîh-i irtihâli 563 [1168, Bağdâd]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Ömer el-Bekrî'nin târîh-i irtihâli 487 [1094, Dînever]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Kâdî Vahyüddîn'nin târîh-i irtihâli 442 [1050]'de, veyâhud 452 [1060]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Muhammed el-Bekrî'nin târîh-i irtihâli 427 [1035, Kudüs]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Muhammed en-Nûrî'nin [Dîneverî] târîh-i irtihâli 395 [1002]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Mimşad en-Nûrî'nin [Dîneverî] târîh-i irtihâli 299 [912, Dînever]'da; onun şeyhi seyyidü't-tâife, Hazret-i Pîr Hüseyin Cüneyd el-Bağdâdî'nin târîh-i irtihâli 297 [910, Bağdâd]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Serîyyü's-Sakatî'nin târîh-i irtihâli 257 [810, Bağdâd]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Ma'rûf-i Kerhî'nin târîh-i irtihâli 200 [816, Bağdâd]'de; onun şeyhi eş-Şeyh Dâvûd-i Tâî'nin târîh-i irtihâli 166 [783, Bağdâd]'da; onun şeyhi eş-Şeyh Habîb el-Acemî'nin târîh-i irtihâli 130 [748, Basra]'da; onun şeyhi eş-Şeyh Hasan el-Basrî'nin [I/13] târîh-i irtihâli 120 [738, Basra]'de; onun şeyhi serçeşme-i evlîyâ Hazret-i İmâm Ali el-Mürtezâ (radiyallâhu anhu ve kerremallâhu vechehû)'nin şehâdeti 40 [660, Necef]'da; onun şeyhi Hâce-i kâinât, sultânü'l-enbîyâ ve'l-mürselîn Muhammed el-Mustafâ (aleyhi ekmeli't-tahîyyât) Efendimizdir [v. 10/632, Medîne-i Münevvere] ve O'nun ahzi "Cibrîl-i Emîn" vâsıtasıyla Zât-ı ecell ü a'lâ ve Tekaddes hazretlerindendir.

Hankâh-ı Şerîfin ittisâlindeki Canfedâ Hâtûn'un Câmi'-i şerîfinin Yanındaki Halvethâne-i Şerîflerine Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in Mürşid-i Âlileri Tarafından Gönderilmesi

Ve maiyyet-i âlilerine pîrdaşlarından Süleyman Veliyyüddîn [v. 1158/1745] ve Mehmed Hüsameddîn Efendileri [v. 1168/1754] verdi. Ve terbiye-i teslîklerini dahî Hazret-i Pîr'e emr ü havâle buyurdu. İstanbul'da Karagümrüğü civârında Canfedâ Hâtûn câmi'-i şerîfi¹²⁴ müezzini İsmâil Efendi câmi-i şerîf-i mezkûrun ittisâlinde taraf-ı eşref-i Hazret-i Risâletpenâhi (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem)'den almış olduğu emr-i ma'nevî ile bir halvethâne inşâ etti. "Oraya azîmet edip refiklerin ile halvetnişîn olacaksınız ve an karibi'z-zamân o civârda bir hankâh-ı şerîf küşâd olunacak ve ilâ âhiri'l-ömür neşr-i envâr-ı fuyûzât-ı tarîkatla meşgûl

¹²⁴ [Bu câmi 992/1584 yılında Sultân Birinci Ahmed'in kethüdâsı Canfedâ Sâhiha Hâtun tarafından inşâ edilmiştir.]

olmanız mukadderdir.” buyurdu. Ve hankâh-ı şerîfin yevm-i mahsûsunu [I/14] pazartesi gününe tahsîs edip “Fâtiha” buyurdu. Hazret-i Pîr refikleriyle birlikte Balat iskelesine çıktı. Suâl ede ede câmi‘-i şerîfin sokağına geldiler. Kendilerini beklemekte olan müezzin-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerine tesâdüf ederek câmi‘-i şerîfin nerede olduğunu suâl ettiler. Cevap olarak: “Siz Nûreddîn-i Cerrâhî değilmisiniz?” deyince, Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr): “Siz de bizi beklemekte olan müezzin İsmâil Efendi değil misiniz?” diyerek cevap verdiler. Halvethâne-i şerîfin anahtarını teslîm edip berâberlerinde halvethâne-i şerîfe getirdiler. /**Derkenâr:** Halvethâne câmi-i şerîfin sağ yanında el-yevm mevcûdudur. Ve Bayram namazlarını hankâh-ı şerîfin postnişini efendiler ihvân-ı tarîkatla halvethânede etmeleri usûldendir. Ve Ramazân-ı şerîflerde hâtûnlar salât-ı terâvihi edâ ederler. Halvethâne-i şerîfin bânîsi olan müezzin İsmâil Efendi hademe ve ta‘mîri için ayrıca evkâfi şerîfe tahsîs etmiştir. /¹²⁵

[I/15] Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr) bendeleriyle ol mahall-i mübâreke halvetnişîn olarak ibâdât u taât ile meşgûl olmakda iken her akşam iftarlıklarını müezzin-i müşârün ileyh getirmekte iken bâzen de câmi‘-i şerîfin karşısında bulunan konağın sâhibi sudûr-ı izâm’dan Hacı Mollâ Efendi tarafından gönderilmeye başladı. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr) edâ-yı salât için her beş vakitte câmi-i şerîfe çıkarlar idi. Ve böylece itmâm-ı erbaîn-i halvet etmekde iken câmi‘-i şerîfin bahçesi ittisâlinde olan konağın sâhibi Tahtabaşı Bekir Efendi [v. 11151703] Câmi-i şerîfe namaza geldikçe: “Bu âşıkların höykürmesinden uyku uyuyamıyorum, Câmi-i şerîfe sabah namazlarına devâm edemiyorum, bunlar bizi iz‘âc ediyorlar, zemîninde bir takım elfâz-ı nâ-sezâ ile Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr)’i cemâatin içinde dilhûn etmeğe başlar. Bir cum‘a günü namazdan sonra küstahlığını artırmış, âlim-i ilm-i ledünnî, vâkıf-ı cümle şuûn Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr) ber-mu‘tâd dinleyip hiç cevâp vermezler, halvethâne-i saâdetlerine girerler. Mumâ ileyh Bekir Efendi hânesine gelir gelmez merdivenden meflûç olarak aşağıya düşer. Akli başına gelince [I/16] hânesi halkına: “Ben bugün âşıklara ziyâde itâle-i lisânda bulundum. Çağırın gelsin, beni okusun” diye söyler. Onlar da gelip, dâvet ederler. Ol pîr-i âli-cenâb bu ricâyı kabûl buyurup, hastayı nefes etmek için hânesine teşrîf eder. Hasta nefes olduktan sonra Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr)’e hitâben: “Eğer ben bu hastalıktan vefât eder isem cenâze namazıyla tezkiye ve duâsının taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr’dan icrâ edilmesini ricâ eder ve helâllik diler” ve vak‘anın üçüncü günü vefât eder. Cenâzesini câmi-i şerîf-i mezkûrun musallâsına getirirler. Vasiyyeti mûcibince Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-hatîr) cenâze namazını kıldırıktan sonra “Ey cemâat-i müslimîn, bu Bekir Efendi şimdi bir iyice âdem oldu. Biz böylece şehâdet eder ve kendisine hukûk-ı âhireti helâl ettik, sizler de kendisinin iyiliğine şehâdet ederek hukûk-ı âhireti helâl ediniz” deyince Hazret-i Pîr’e iftarlık gönderen komşusu sudûr-ı izâmdan Hacı Mollâ Efendi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr)’e hitâben: “Sizin gibi bir kutb-ı âlemin iyiliğine şehâdet ederek hukûk-ı âhireti [I/17] helâl buyurduğu bir meyyitin cümle iyiliğine şehâdet ederek hukûk-ı âhireti helâl ettik” demiştir. Meğerse mûmâ ileyh Hacı Mollâ Efendi ârif-i billâh Şeyh Ahmed-i

¹²⁵ [1982 ve 1989 yıllarındaki tadilatlarda halvethâne câmi bünyesine dâhil edilmiştir. Konuyla ilgili bilgi için bkz: Öztürk, *Cerrâhîlik*, s. 56, 7 numaralı dipnot]

Şernûbî [v. 994/1586] hazretlerinden naklen, ârif-i billâh Şeyh Muhammed Bulkûnî [v. 994/1585] hazretlerinin te'lif buyurduğu *Tabakâtü'l-evliyâ* nâmındaki eserini görmüş, 1115 [1703] senesi içinde Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri'nin şeref-i zuhûrunu beklemekte olan zevâtan birisi bulunduğundan kadr-i şân Hazret-i Pîr'i takdîr ederek komşularına dahî bildirmiştir.

***/Derkenâr: Tabakātu'l-Evliyâ* kitabında Hazret-i Pîr ((kuddise sırruhu)'l-münîr)'in şeref-i zuhûrunu 500 sene evvel haber veren ibâresi**

Kutb-ı hakîki Hazret-i Pîr Seyyid İbrâhîm ed-Desûkî [v. 676/1277] (kuddise sırruhu'l-bâkî)'nin halîfesi ve damâd-ı mükerremeleri ve tarîk-i Desûkiyye'nin pîr-i sânisî ârif-i billâh Şeyh İmâm Ahmed b. Osmân Şernûbî [v. 994/1586] (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin bi-tarîki'l-mükâşefe levh'den [levh-i mahfûz] takrîr buyurup halîfesi Şeyh Muhammed Bulkûnî (kuddise sırruhu's-senî) [v. 994/1586] hazretlerinin te'lif buyurdıkları "*Tabakātu'l-Evliyâ*" nâmındaki eser-i âlilerinde şu ibâresiyle kadr-i şân-ı Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'i beyân buyurmuştur:

ومنهم سيدى نور الدين الجراحي ساكن الاستانبول العليا يأتي بعام خمسة عشرة ومات بعد الالف بعيش من العمر اربعة واربعين سنة ومن كراماته ان الله تعالى بطلعه على مقام مقام الاحرة وهو في الدار الدنيا . ومن كراماته ان الله تعالى يتكرم عليه يوم موته بدخول الجنة ومنها انه سئل الله تعالى وهو في عالم الغيب ان الله يكرم زوآره فاستجاب الله دعاءه

Tercümesi: "Nûreddîn-i Cerrâhî hazretleri İstanbullu olup, 1115 [1703] sene-i hicriyyesi içinde şeref-i zuhûrunu ve 44 sene muammer olacaklarını ve kerâmât-ı aliyyelerinden, dâr-ı dünyâda iken âhiretteki makâm-ı âlilerini göreceğini ve irtihâl ettiğinde dâhil-i cennet olacaklarını ve zât-ı şerîflerinin züvvârının duâlarının dergâh-ı ilâhiyyede müstecâb olacaktır". Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in dâhil-i cennet olduğuna; "el-Cennetü tahte akdâmi'l-ümmeât"¹²⁶ ["Cennet anaların ayakları altındadır"] hadîs-i şerîf dahî delîldir ki mübârek re'si vâlide-i muhteremelerinin kadem-i saâdet-redîfindedir.

Kitâb-ı mezkûrun Mısır'da ve Hindistan'da ve diğer mahallerde tab' edilmiş nüshaları eyâdi-i nâs'da mütâlaa olunmaktadır. [I/19] Ve Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin şeref-i zuhûru târihinden mukaddem yazılmış bir nüshası da Fâtiḥ Câmi-i şerîfi kütübhânesinde 2786 numarada mukayyed ve mevcûddur. /

Mûmâ ileyh Bekir Efendi'nin mahlûlundan konağı satılmak üzere dellâl vâsıtasıyla müzâyedeye çıkarılmış Hazret-i Pîr-i sâhib-i tedbîr (kuddise sırruhu'l-münîr) halvethâne-i şerîfin kapısı önünden dellâlî çağırıp: "Konağın fiatı her kaç akçaya çıkar ise bizim tarafımızdan sen zam eyle, biz tâlibiz" diye tenbîh buyurdular. Ol gece Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis [1703-1730] hazretlerinin rû'yâsında Sultânü'l-Enbiyâ (aleyhi ekmeli't-tehiyyât) Efendimiz hazretleri zuhûr edip mezkûr konağın alınıp Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e verilmesini irâde

¹²⁶ Bkz: Abdurraûf el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ, Mısır 1356, 3/361; İsmâil bin Muhammed el-Aclûnî el-Cerrâhî, *Keşfü'l-hafâ*, (tahkîk: Ahmed Kallâş), Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1405, 1/401.

buyururlar. Ve Dârü's-saâdetü'ş-şerîfe ağâsı el-Hâc Beşîr Ağânın [v. 1159/1746] dahî rü'yâsında Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) zuhûr edip konağın alınması hakkında emir buyurmuşlardır. Ertesi gün pâdişâh hazretleri ile el-Hâc Beşîr Ağâ [v. 1159/1746] görüştüklerinde her ikisi de zuhûr-ı nevmlerini birbirlerine söylerler. Ve İmâm-ı sâniyy-i şehri-yârî [Moravî] Yahyâ Efendi [I/20] vâsıtasıyla konağın esmânı olan 300 altını taraf-ı Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e irsâline irâde-i pâdişâhî sâdır olur. Meblâğ-ı mezkûru alıp huzûr-ı pür-nûr-ı Hazret-i Pîr'e gelen İmâm-ı sâni Yahyâ Efendi parayı teslim ederken Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-hatîr), üzerinde oturmakta oldukları seccâde-i şerîfin ucunu kaldırır. Yahyâ Efendi, seccâde-i şerîfin altında bir altın hazînesi müşâhede eder. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr): "Bizim mangıra ihtiyâcımız yoktur. Murâdımız bir dergâhın binâ ve küşâdıdır." buyurur. Bu hâli gören Yahyâ Efendi'ye Hazret-i Pîr'in mürşid-i azîzi'nin huzûruna ilk def'a dâhil olduğu zamân kendilerine zuhûr eden hâlât aynen zuhûr eder. Ve hemen hâk-i pâ-yi mürşidânelerine rû-mâl-i ubûdiyyet ederek kendisinin bendeliğe kabûl buyurulmasını recâ eder. Ve getirdiği parayı alıp pâdişâh hazretlerine iâde edip müşâhedesini ifâde eder. Ve kendisinin imâmet vazîfesinden afv ile Hazret-i Pîr'e bendeliğe gönderilmesini arz eder. Müşârün ileyh Yahyâ Efendi'nin recâsı is'âf edilir. Halvethâne-i şerîf-i mezkûra gelip ol dahî berâberce halvethânî olur. Ve derhâl konağın alınıp, hedmiyle yerine hânkâh-ı şerîfin binâ [I/21] ve ihyâsına irâde-i pâdişâhî sâdır olur. Hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in hasebi meşîhatini kendi hulefâsının ekber ve erşedine meşrûr edip askerîden berât alınmıştır.

Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr'in Resm-i Küşâdı

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) hânkâh-ı âlilerinin cümle kapısından içeriye ilk dâhil olduklarında cümle kapısı önünde:

﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : مَنْ أَدَى جَارَهُ وَرَثَهُ اللَّهُ دَارَهُ ﴾ (وَفِي رِوَايَةٍ) أَوْرَثَهُ اللَّهُ دَارَهُ ﴿﴾

[“Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: Kim ki komşusuna eziyet ederse, Allâh ona (komşusuna) onun evinin vârisi yapar. (Diğer bir rivâyette ise): Allâh onun evini ona verir”]¹²⁷ hadîs-i şerîfini kırâat ederek içeriye girdi. Hânkâh-ı şerîfin yevm-i mahsûsunu mürşid ve azîzi Ali el-Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âfî) hazretleri evvelce pazartesi gününe tahsîs buyurmuş olduklarından 1115 [1703] senesi Receb-i şerîfinin leyle-i Mi'râcî'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) müsâdif pazartesi günü¹²⁸ de'b-i dirîn-i meşâyih-ı sūfiyye üzere hânkâh-ı âlînin resm-i küşâdını icrâ ve zât-ı mürşidânelerinin makâm-ı kudsîlerine ferş edilmiş olan seccâde-i şerîfin üzerine [I/22] / üzerindeki irşad postuna cülûsu ile 1115 [1703] senesi içerisinde emr-i ma'nevi ile vird-i kebir-i subhiye ve vird-i sağîr-i mesâiye ve usûl, fûru, tebdilât ve ta'rifât

¹²⁷ Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, thk.: Ahmed Kallâş, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1405, 2/285; Abdurraûf Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ, Mısır 1356, 5/462.

¹²⁸ [6 Receb 1115/15 Kasım 1703, Perşembe Regâib kandelidir. 26 Receb 1115/5 Aralık 1703 Mi'râc kandelisi ise Çarşamba gününe denk gelmektedir. Önceki Pazartesi ise 24 Receb 1115/3 Aralık 1703, sonraki Pazartesi ise 1 Şa'bân 1115/10 Aralık 1703'e tekâbül etmektedir.]

esmâ-i şerifleri ile usûl-i âyîn-i tarîkatı ictihâd ve âdâb-ı tarîkat hakkındaki *Mürşid-i Dervîşân* risâlesini tahrîr buyurdular. /

Vird-i Kebîr-i Subhiyye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-Fettâhî)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ [١٠ كَرَه] بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ [٩ كَرَه]

وَ أَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ وَ الْمَغْفِرَةَ وَ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ ❀ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ❀ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ [١٠٠ كَرَه] أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ
اللَّهُمَّ صَلِّ ❀ يَا مَلِكُ يَا قُدُّسُ يَا حَفِيظُ يَا اللَّهُ [٣ كَرَه] ❀ وَ اعْفُ عَنَّا يَا كَرِيمُ [٣ كَرَه] ❀ وَ اغْفِرْ لَنَا بِفَضْلِكَ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ [٣ كَرَه] ❀ اِهْدِنَا يَا اللَّهُ هُوَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ
وَ اسْتَقْبَلْ ❀ وَ كَرَّرَ الْجَدِيدَانِ ❀ وَ تَعَاقَبَ الْعَصْرَانِ ❀ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ مَا اخْتَلَفَ الْمَلَوَانِ ❀ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَحْبِهِ وَ سَلَّمَ [٧ كَرَه]
وَ ❀ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ ❀ وَ بَلَغَ رُوحَهُ وَ أَرْوَاحَ أَهْلِ بَيْتِهِ مِنَ التَّحِيَّةِ وَ السَّلَامِ وَ بَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِ كَثِيرًا كَثِيرًا ❀ الْفَرَقْدَانِ
وَ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى آلِ رَسُولِ اللَّهِ وَ أَصْحَابِهِ ❀ وَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَ أَهْلِ الْأَرْضِينَ ❀ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ وَ الْمُرَبِّينَ ❀ الْأَوْلِيَاءِ وَ الصَّالِحِينَ
وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ ❀ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ ❀ اللَّهُ الصَّمَدُ ❀ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ❀ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❀ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ❀ أَجْمَعِينَ
وَ مِنْ شَرِّ حَاسِدٍ ❀ وَ مِنْ شَرِّ الثَّفَاتَةِ فِي الْعَقْدِ ❀ وَ مِنْ شَرِّ عَائِقٍ إِذَا وَقَبَ ❀ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ❀ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ❀ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ كُفُؤًا أَحَدُ [٣ كَرَه]
مِنْ الْجَنَّةِ ❀ الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ❀ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ❀ إِلَهَ النَّاسِ ❀ مَلِكِ النَّاسِ ❀ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ❀ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ إِذَا حَسَدَ
صِرَاطَ ❀ إِهْدِنَا لَصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ ❀ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ❀ مَا لِكِ يَوْمَ الدِّينِ ❀ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❀ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ وَ النَّاسِ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَ ❀ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ❀ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ الْمُذْمُومِينَ ❀ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَ لَا الضَّالِّينَ [٣ كَرَه]
أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ❀ وَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ وَ مَا أَنْزَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ وَ بِلَا حِجْرَةٍ هُمْ يُؤْفِقُونَ ❀ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَ لَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَلَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ ❀
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ ❀ حَمْدٌ حَمْدٌ حَمْدٌ حَمْدٌ حَمْدٌ حَمْدٌ حَمْدٌ ❀ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ لَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ [٣ كَرَه]
كُلُّ أَمْنٍ بِاللَّهِ وَ مَلَائِكَتِهِ وَ كُتُبِهِ ❀ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَ الْمُؤْمِنُونَ ❀ غَافِرِ الذَّنْبِ وَ قَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ ❀ الْعَلِيمِ
وَ رَسُولِهِ لَا تَفْرُقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رَسُولِهِ وَ قَالُوا سَمِعْنَا وَ اطَّعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ ❀ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ تَفْسًا إِلَّا وَ سَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ
نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَ لَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَ لَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ ❀ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ ❀ الْكَافِرِينَ
الم ❀ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ❀ الم ❀ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ [٧ كَرَه] ❀ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَ كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ
وَ ❀ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَ كُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ❀ إِنْ دَخَلُوهَا بِسَلَامٍ آمِينَ ❀ إِنْ الْمُتَّقِينَ فِي حَنَاتٍ وَ عِيُونِ ❀ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَ قُرْآنِ مُبِينٍ ❀ الر الر الر الر الر الر
أَلَا ❀ أَنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَ أَنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ هُدًى وَ بُشْرَى لِّلْمُؤْمِنِينَ ❀ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَ كِتَابٍ مُبِينٍ ❀ طه طسم طس ❀ اعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ
قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ ❀ تَعْلَمُوا عَلَى وَ أَنْوِي مُسْلِمِينَ
عَلَى ❀ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ❀ وَ الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ❀ يس ❀ الم ❀ الم ❀ الم ❀ طسم ❀ مَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى * لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ * لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ * تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ * صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
 * صُمْ بِكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ * صُمْ بِكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ * وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ * الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ * وَالْهَيْكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ * ن * ق * ص * سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ [٣ كَرَه] * صُمْ بِكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَتَكَلَّمُونَ
 نَعْمَ * لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ * أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْوَاحِدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ
 وَمَا * وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ * وَحَسْبُنَا اللَّهُ تَعَالَىٰ وَحْدَهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ * يَا كَافِي [٣ كَرَه] * غُفْرَانُكَ رَبَّنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ * الْمَوَالِي وَ نِعْمَ التَّصْوِيرُ
 الرَّافِعُ * هُوَ اللَّهُ * إِكْفِنَا وَارْحَمْنَا * حَمِصُ * كَهَيْصُ * الْمَرْ * الْم * جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَ لِتَطْمَئِنُّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَ مَا التَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ
 يَا مُعْزِي يَا * الْوَدُودُ * الْبَاسِطُ * الْعَلِيُّ * الْمَعْرُ * الْمَعْنَى * الْغَنِيُّ * الْمَتِينُ * الْقَوِيُّ * الْقَادِرُ * اللَّطِيفُ * الْقَيُّومُ * الْحَيُّ * الرَّشِيدُ * النَّافِعُ *
 فَاعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا وَ * يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَ رَحِيمَ الْآخِرَةِ * اغْنِنَا يَا رَبَّ يَا كَرِيمُ وَ ارْحَمْنَا يَا رَبَّ يَا رَحِيمُ [٣ كَرَه] * عَلِيُّ يَا وَدُودُ [٢٠ كَرَه]
 بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّهُ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ * بِسْمِ اللَّهِ الْمُعَافِي هُوَ اللَّهُ * بِسْمِ اللَّهِ الْكَافِي هُوَ اللَّهُ * بِسْمِ اللَّهِ الشَّافِي هُوَ اللَّهُ * أَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
 وَ * سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ * سُبْحَانَ اللَّهِ وَ بِحَمْدِهِ * فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَ هُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ * أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ كُلِّهَا مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ * وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ [٣ كَرَه] * سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ * اسْتَغْفِرُكَ اللَّهُ [٣ كَرَه] * بِحَمْدِهِ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُونُ لَكَ رِضَاءً وَ لِحَقِّهِ آدَاءً وَ اعْطِهِ الْوَسِيلَةَ وَ الْفُضِيلَةَ وَ الْمَقَامَ الْمُحْمَدُودَ الَّذِي وَ عَدَّتْهُ وَ اجْرَهَ عَنَّا مَا هُوَ [٢١ كَرَه]
 يَا أَرْحَمَ * وَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ * وَ صَلِّ عَلَى جَمِيعِ إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ * أَهْلُهُ وَ اجْرِهِ عَنَّا أَفْضَلُ مَا حَازَيْتَ نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ
 * يَا رَحِيمُ يَا اللَّهُ * يَا رَحْمَنُ يَا اللَّهُ * يَا كَرِيمُ يَا اللَّهُ * بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ * لِإِلَهِ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ [٣ كَرَه] * آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّاحِمِينَ
 يَا قَهَّارُ يَا اللَّهُ * يَا وَاحِدُ يَا اللَّهُ * يَا بُرْهَانَ يَا اللَّهُ * يَا سُلْطَانَ يَا اللَّهُ * يَا غُفْرَانَ يَا اللَّهُ * يَا سُبْحَانَ يَا اللَّهُ * يَا حَفِيفُ يَا اللَّهُ * يَا قُدُّوسُ يَا اللَّهُ * يَا مَلِكُ يَا اللَّهُ
 يَا خَيْرُ * يَا خَيْرَ الْفَاتِحِينَ يَا اللَّهُ * يَا مُسْتَعَانَ يَا اللَّهُ * يَا دَافِعُ يَا اللَّهُ * يَا مَاجِدُ يَا اللَّهُ * يَا جَبَّارُ يَا اللَّهُ * يَا جَلِيلُ يَا اللَّهُ * يَا صَمَدُ يَا اللَّهُ * يَا أَحَدُ يَا اللَّهُ *
 يَا * يَا مُعْطَىٰ يَا اللَّهُ * يَا عَظِيمُ يَا اللَّهُ * يَا قَيُّومُ يَا اللَّهُ * يَا حَىٰ يَا اللَّهُ * يَا جَامِعُ يَا اللَّهُ * يَا رَزَّاقُ يَا اللَّهُ * يَا فَتَّاحُ يَا اللَّهُ * يَا وَهَّابُ يَا اللَّهُ * النَّاصِرِينَ يَا اللَّهُ
 يَا قَادِرُ يَا * يَا لَطِيفُ يَا اللَّهُ * يَا قَيُّومُ يَا اللَّهُ * يَا حَىٰ يَا اللَّهُ * يَا رَشِيدُ يَا اللَّهُ * يَا نَافِعُ يَا اللَّهُ * يَا رَافِعُ يَا اللَّهُ * يَا نَصِيرُ يَا اللَّهُ * يَا عَزِيزُ يَا اللَّهُ * حَمِيلُ يَا اللَّهُ
 * يَا رَبَّ يَا اللَّهُ * يَا وَدُودُ يَا اللَّهُ * يَا بَاسِطُ يَا اللَّهُ * يَا عَلِيُّ يَا اللَّهُ * يَا مُعْزِي يَا اللَّهُ * يَا مُعْنَىٰ يَا اللَّهُ * يَا غَنِيُّ يَا اللَّهُ * يَا مَتِينُ يَا اللَّهُ * يَا قَوِيُّ يَا اللَّهُ * اللَّهُ
 * بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ * بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ * يَا حَفِيفُ يَا اللَّهُ * يَا خَيْرِ يَا اللَّهُ * يَا عَلِيمُ يَا اللَّهُ * يَا سَمِيعُ يَا اللَّهُ * يَا مُعَافَىٰ يَا اللَّهُ * يَا كَافِي يَا اللَّهُ * يَا شَافِي يَا اللَّهُ
 اللَّهُمَّ سَخِّرْ * يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا اللَّهُ * يَا قَيُّومُ يَا اللَّهُ * يَا حَىٰ يَا اللَّهُ * يَا بَدِيعُ يَا اللَّهُ * يَا دَيَّانُ يَا اللَّهُ * يَا مَنَّانُ يَا اللَّهُ * يَا حَنَّانُ يَا اللَّهُ * بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ
 قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُنْزِلُ مَنْ تَشَاءُ * لِي جَمِيعِ النَّاسِ وَ جَمِيعِ أَرْوَاحِ الرُّوحَانِيِّينَ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ
 * تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَ تُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَ تُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ تُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ تَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ * بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 إِنَّ * وَ عِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَا تَسْفُطُ مِنْ رِقْقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَ لَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَ لَا رَطْبٌ وَ لَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ
 وَ كَفَلَهَا زَكْرِيَّا كَلِمًا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَ جَدَّ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا * يَا رَزَّاقُ [٣ كَرَه] * رَبِّي هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْوَاحِدُ الْكَرِيمُ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ
 وَ أَبْوَابِ الْمَرْحَمَةِ * وَ أَبْوَابِ الرَّحْمَةِ * وَ أَبْوَابِ السَّعَادَةِ * اللَّهُمَّ يَا مُفْتِحَ أَبْوَابِ الدَّوْلَةِ * مَرِّمُ أَيُّ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

يَا اللَّهُ افْتَحْ لَنَا خَيْرَ * يَا فَتَّاحَ [٣ كَرَه] * وَأَبْوَابِ السَّلَامَةِ * وَأَبْوَابِ الصَّحَّةِ * وَأَبْوَابِ الْأَمْنِ * وَأَبْوَابِ الْمَعِيشَةِ * وَأَبْوَابِ الرِّزْقِ * وَأَبْوَابِ اللَّطْفِ *
اللَّهُمَّ يَسِّرْ لَنَا أُمُورَنَا يَا مُيسِّرَ كُلِّ عَسِيرٍ يَسِّرْ * وَغَلَبَةِ الشَّقَاوَةِ عَلَى السَّعَادَةِ * وَتَحْوِيلِ الْعَافِيَةِ * وَتَعْيِيرِ النَّعْمَةِ * اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ ذَهَابِ الدَّوْلَةِ * الْبَابِ
وَاحْمِلْنَا بِهَا حَمْلَ الْكَرَامَةِ مَعَ السَّلَامَةِ وَالْعَافِيَةِ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ * وَأَنْشُرْ عَلَيْنَا مِنْ خَزَائِنِ رَحْمَتِكَ * وَسَهِّلْ مَقْصُودِي بِفَضْلِكَ الْوَاسِعِ وَكَرَمِكَ * مُرَادِي
اللَّهُمَّ إِنِّي فَاقِرٌ فَاعْنِنِي * اللَّهُمَّ إِنِّي ذَلِيلٌ فَاعَزِّنِي * اللَّهُمَّ إِنِّي ضَعِيفٌ فَقَوِّنِي * رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ * إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
يَا حَنَّانَ [مسح] * هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ * وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ يَا مُحَمَّدَ * نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ * بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّحِيمِينَ
وَأَنْ تَرْفَعَ مُهَجَّنَا * نَسْتُلُكَ بِعَظَمِ اللَّاهُوتِيِّ أَنْ تُنْقَلَ طِبَاعَنَا مِنْ طِبَاعِ الْبَشَرِيَّةِ [يمين] يَا مَنَانُ [مسح يسار] يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ
اللَّهُمَّ * سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ * يَا مُحَوِّلَ الْحَوْلِ وَالْأَحْوَالِ حَوَّلْ حَالَنَا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ * مَعَ مَلَائِكَتِكَ الْعُلُوِيَّةِ
وَحَلَاوَةِ * وَأَنْسِ الطَّاعَةَ * وَدَوَامَ الْحِدْمَةِ وَحِفْظَ الْحُرْمَةِ * اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا مِنْكَ طَوْلَ الصَّحَّةِ * صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ [٣ كَرَه]
اللَّهُمَّ * وَحُسْنَ الْحَاثِمَةِ بِصَالِحِ الْعَمَلِ * وَاعْتِقَادَ الْوَصْلِ * وَوَفَاءَ الْعَهْدِ * وَصَفَاءَ الْوُدِّ * وَحَقِيقَةَ التَّوَكُّلِ * وَصِدْقَ الْحَنَانِ * وَلَذَّةَ النَّظَرِ * الْمُنَاجَاتِ
اللَّهُمَّ * وَفَهْرَ سَطَوَاتِ الشَّكِّ بِحُسْنِ الْيَقِينِ * اللَّهُمَّ يَا مَنْ أَحْرَى مَحَبَّتَهُ فِي مَجَارَى الدَّمِّ مِنَ الْمُشْتَقَاتِ * وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ * صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَيْرِ الْبَشَرِ
اللَّهُمَّ * وَنَفُوزَ بِالْغَنَائِمِ مِنْ تُحَفِ الْمُحَالَسَةِ * حَتَّى تَصْلَحَ بَوَاطِنًا مِنْ لَطَائِفِ الْمُؤَانَسَةِ * وَأَسْأَلُكَ بِمَا مَسَّلَكَ أَوْلَى الْعَزْمِ مِنَ الْمُرْسَلِينَ * أَنْتَبِّئْنَا فِي دِيْوَانِ الصِّدِّيقِينَ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى * فَقَدْ سَأَلْنَاكَ بِصِدْقِ الْحَاجَةِ وَالْإِعْتِدَارِ وَالْإِقْلَاعِ عَنِ الْخَطَايَا بِالْإِسْتِغْفَارِ أَمَرْتَنَا * وَأَعِزَّنَا مِنَ الْبِدْعِ وَالضَّلَالِ الْأَلِيمِ * الْيَسْنَا جَلْبَابَ الْوَرَعِ الْحَسِيمِ
وَأَعْلَّ عَلَيْنَا مَا يُبَاعِدُنَا عَنْكَ وَاعْتَنَّا بِالْإِفْتِقَارِ إِلَيْكَ وَلِإِفْتِقَارِ الْيَكِّ وَلِإِفْتِقَارِ الْيَكِّ وَلِإِفْتِقَارِ الْيَكِّ * اللَّهُمَّ ارْحُصْ عَلَيْنَا مَا يُفَرِّبُنَا إِلَيْكَ * وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ * مُحَمَّدٍ سَيِّدِ السَّادَاتِ الْبَشَرِ
اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ وَعَلَى آلِ * بِالْإِسْتِغْنَاءِ عَنْكَ بِكَرَمِكَ أَخْلَصْ أَعْمَالَنَا وَبَارِدَتِكَ اجْعَلْنَا تَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَبِمَعُونَتِكَ اجْعَلْنَا نَسْتَعِينُ بِكَ
اللَّهُمَّ * أَلَمْ تَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ * وَبِمَنْ قُلْتَ فِي حَقِّهِ * وَبِحُرْمَةِ أَصْحَابِ الْحُرْمَةِ * وَبِحَمَلِ أَصْحَابِ الْمَحَلِّ * اللَّهُمَّ بِجَاهِ أَهْلِ الْجَاهِ * مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ
كَمَا شَرَحْتَ صَدْرَهُ وَيَسَّرَ أُمُورَنَا كَمَا يَسَّرْتَ أَمْرَهُ يَسِّرْ لَنَا مِنْ طَاعَتِكَ طَرِيقًا سَهْلَةً وَ لَا تُؤَاخِذْنَا عَلَى الْعِزَّةِ وَالْغَفْلَةِ اسْتَعْمِلْنَا فِي أَيَّامِ * اشْرَحْ صُدُورَنَا بِالْهَدَايَةِ وَالْإِيمَانِ
وَ طَهَّرْ قُلُوبَنَا * اللَّهُمَّ اطْلُقِ أَلْسِنَتَنَا بِذِكْرِكَ * وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ * اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ * الْمُهَلَّةَ بِمَا يُفَرِّبُنَا إِلَيْكَ وَ يُرْضِيكَ مِنَّا
وَ خَيْرَ * وَالْفُ أَنْفُسَنَا بِعِلْمِكَ وَ اَمَلًا صُدُورَنَا بِتَعْظِيمِكَ * وَأَطْوِ ضَمَائِرَنَا بِنِيَّةِ الْخَيْرِ لِلْعِبَادِ * وَ اَمَلًا أَسْرَارَنَا بِمَحَبَّتِكَ * وَ رُوحَ أَرْوَاحَنَا بِسِيمِ فُؤُوبِكَ * عَمَّا سِوَاكَ
وَ * اللَّهُمَّ وَفَقْنَا لِتَعْظِيمِ عَظَمَتِكَ * اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي كُلِّ وَقْتٍ وَ حِينٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ * وَ حَسَّنْ أَسْرَارَنَا مَعَكَ * كُلِّيتَنَا إِلَى حَنَابِكَ
يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَ أَنْ مُحَمَّدٌ عَبْدُكَ وَ * تَبَارَكْتَ وَ تَعَالَيْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ * ارْزُقْنَا لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ الْكَرِيمِ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَحَدِيَّةِ ذَاتِكَ وَ وَحْدَانِيَّةِ أَسْمَائِكَ وَ فِرْدَانِيَّةِ صِفَاتِكَ أَنْ تُؤَيِّنَنَا سَطْوَةً مِنْ جَلَالِكَ وَ بَسْطَةً مِنْ جَمَالِكَ وَ نَشْطَةً مِنْ كَمَالِكَ حَتَّى يَتَسَّعَ فِيكَ * رَسُوكُ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي الْمَلَأِ الْأَعْلَى إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ * وَجُودُنَا وَ يَجْتَمِعَ عَلَيْكَ شُهُودُنَا وَ تَطَّلَعَ عَلَى شَوَاهِدِنَا فِي مَنْشُودِنَا
وَ اسْتَعْرِقَ تَقْصِيرَنَا * وَ اسْتَهْلَكَ أَفْعَالَنَا فِي فِعْلِكَ * وَ زَيْنَ سَمَاءِ زَيْنِنَا بِنُجُومِ مَحَبَّتِكَ * وَ نَوَّرَ أَفُقَ عَيْنِنَا بِنُورِ بَيَانِ حِكْمَتِكَ * اللَّهُمَّ اطَّلِعْ فِي لَيْلِ كُونِنَا شَمْسَ مَعْرِفَتِكَ
وَ لَا نَدْعُ * اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا لَكَ عِبِيدًا فِي كُلِّ مَقَامٍ قَائِمِينَ بِعِبُودِيَّتِكَ مُتَفَرِّغِينَ لِلْهُيْتِكَ مَشْغُولِينَ بِرُبُوبِيَّتِكَ لَا نَخْشَى فِيكَ مَلَأَمًا * فِي طَوْلِكَ وَ اسْتَمْحَضْ ارَادَتَنَا فِي ارَادَتِكَ
اللَّهُمَّ * وَ اِنْفِنَا فِي مَحَبَّتِكَ كُلًّا وَ بَعْضًا * وَ اجْعَلْنَا لِمَا يَنْزِلُ مِنَ الرَّحْمَةِ مِنْ سَمَائِكَ أَرْضًا * وَ الْطُفَّ بِمَا يَنْزِلُ مِنَ الْقَضَاءِ * اللَّهُمَّ رَضْنَا بِمَا تَرْضَى * عَلَيْكَ غَرَامًا
يَا مَنْ لَيْسَ إِلَّا هُوَ يَحْضُرُ فِي * اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتُلُكَ بِمَكُونِ هَذِهِ السَّرَائِرِ * وَ لَا تَجْعَلْ فِي غَيْرِكَ إِهْتِمَامَنَا وَ اذْهَبْ مِنَ الشَّرِّ مَا خَلَفْنَا وَ اَمَامَنَا * صَحَّحْ فِيكَ مَرَامَنَا

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ ﷻ حَبِيبَكَ الْمَكْرَمَ وَنَبِيَّكَ الْمُعْظِمَ مُحَمَّدَ النَّبِيِّ وَالرَّسُولَ الْعَرَبِيَّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ ﷻ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِ السَّادَاتِ وَمُرَادِ الْبَارِئَاتِ ﷻ الصَّمَائِرِ
وَأَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى وَبِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ الَّذِي دَعَوْتُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ عَلَى النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى ﷻ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِجَاهِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ﷻ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﷻ وَالْأَوْلِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَعَلَى مَلَائِكَتِكَ وَالْمُغْرَبِينَ ﷻ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ الطَّاهِرِينَ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ

ﷻ رَبِّ الْعَالَمِينَ

[Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm (10 defa) Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm (9 defa)

Estağfirullâh (100 defa), estağfirullâh, estağfirullâh, estağfirullâh. Estağfirullah el-azîme'l-lezî lâ ilâhe illâ Hû, el-Hayyü'l-Kayyûme ve etûbü ileyh. Ve es'elühü't-tevbete ve'l-mağfirete ve'l-hidâyete, innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm. Va'fü annâ yâ Kerîm (3 defa). Vağfirlenâ bi fadlike yâ Rahmânu yâ Rahîm (3 defa). Yâ Melikü, yâ Kuddûsü, yâ Hafîzu, Yâ Allah (3 defa). Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihî ve sellim (7 defa). Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin mahtelefe'l-melevân. Ve teâkabe'l-asarân. Ve kerrere'l-cedîdân. Ve'stakbele'l-ferkadân. Ve belliğ rûhahu ve ervâha ehl-i beytihi minne't-tahiyyete ve's-selâm. Ve bârik ve sellim aleyhi kesîran, kesîran kesîrâ. Ve sallallâhü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ cemâ'i'l-enbiyâi ve'l-mürselîn. Ve'l-evliyâi ve's-sâlihîn. Ve alâ melâiketike ve'l-mukarrabîn. Ve alâ ehl-i tâ'atike ecmaîne, min ehli's-semâvâti ve ehli'l-arâdîn. Ve ridvânullâhi teâlâ alâ âl-i Resûlillâhi ve ashâbihî ecmaîne. Bi rahmetike yâ erhame'r-râhimîn. Âmîne ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kul hüvallahü Ehad. Allâhu's-Samed. Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekün lehü küfüven ehad (3 defa). Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kul eûzü bi Rabbi'l-felak. Min şerri mâ halak. Ve min şerri gâsikın izâ vekab. Ve min şerri'n-neffâsâti fi'l-ukad. Ve min şerri hâsidin izâ hased. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kul eûzü bi Rabbi'n-nâs. Meliki'n-nâs. İlâhi'n-nâs. Min şerri'l-vesvâsi'l-hannâs. El-lezî yüvesvisü fi sudûri'n-nâs. Mine'l-cinneti ve'n-nâs. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Er-Rahmâni'r-Rahîmi. Mâliki yevmi'd-dîn. İyyâke na'büdü ve iyyâke nesteîn. İhdina's-sırâta'l-müstakîm. Sırâta'l-lezîne en'amte aleyhim, ğayri'l-mağdûbi aleyhim ve le'd-dâllîn (3 defa). Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Elif-lâm-mîm. Zâlike'l-kitâbü lâ raybe fih. Hüden li'l-müttekîne'l-lezîne yü'minûne bi'l-ğaybi ve yükîmûne's-salâte ve mimmâ razaknâ hüm yünfikûn. Ve'l-lezîne yü'minûne bimâ ünzile ileyke ve mâ ünzile min kablik ve bi'l-âhirati hüm yûkinûn. Üläike alâ hüden min Rabbihim ve üläike hümü'l-müflihûn. Allâhu lâ ilâhe illâ Hû, el-Hayyü'l-Kayyûmu, lâ te'huzühü sinetün ve lâ nevm, lehü mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ardi, men ze'l-lezî yeşfeu indehü illâ bi iznih, ya'lemü mâ beyne eydîhim ve mâ halfehüm, ve lâ yühîtüne bi şey'in min ilmihî illâ bimâ şâ', vesia kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-arda, ve lâ yeûdühü hifzuhümâ, ve hüve'l-aliyyü'l-azîm (3 defa). Hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm. Tenzîlü'l-kitâbi minallâhi'l-Azîzi'l-Alîm. Ğâfiri'z-zenbi ve kâbili't-tevbi, şedîdi'l-ikâbi, zi't-tavli lâ ilâhe illâ Hû, ileyhi'l-masîr. Âmene'r-resûlü bimâ ünzile ileyhi min Rabbihi ve'l-mü'minûn. Küllün âmene bi'l-lâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulih. Lâ nüferriku beyne ehadin min rûsulih. Ve kâlû semi'nâ ve eta'nâ gufrâneke Rabbenâ ve

ileyke'l-masîr. Lâ yükellifullâhü nefsen illâ vüs'ahâ. Lehâ mâ kesebet ve aleyhâ me'k-tesebet, Rabbenâ lâ tüâhiznâ in nesînâ ev ahta'nâ, Rabbenâ ve lâ tahmil aleynâ isran kemâ hameltehü ale'l-lezîne min kablinâ. Rabbenâ ve lâ tühammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih. Va'fü annâ, vağfir lenâ, ve'rhamnâ, ente Mevlânâ fensurnâ ale'l-kavmi'l-kâfirîn. Fe sübhânallâhi hîne tümsüne ve hîne tüsbihûn. Ve lehü'l-hamdü fi's-semâvâti ve'l-ardi ve aşiyen ve hîne tuzhirûn. Yuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve yuhricü'l-meyyite mine'l-hayyi ve yuhyi'l-arda ba'de mevthâ ve kezâlike tuhacûn. Hasbiyallâhü lâ ilâhe illâ Hû, aleyhi tevekkeltü ve Hüve Rabbü'l-arşı'l-Azîm (7 defa). Elif-lâm-mîm. Allâhü lâ ilâhe illâ Hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm. Elif-lâm-mîm-sâd, elif-lâm-mîm, elif-lâm-râ, elif-lâm-râ, elif-lâm-râ, elif-lâm-mîm-râ, elif-lâm-râ, elif-lâm-râ. Tilke âyâtü'l-kitâbi ve Kur'ânin mübîn. İnnel-müttekîne fi cennâtin ve uyûn. Ud hulûhâ bi selâmin âminîn. Fe sebbih bi hamdi Rabbike ve kün mine's-sâcidîn. **[I/24]** Va'büd rabbeke hattâ ye'tiyeke'l-yakîn. Tâ-hâ. Tâ-sîn-mîm. Tâ-sîn. Tilke âyâtü'l-Kur'âni ve kitâbin mübîn. Hüden ve büşrâ li'l-mü'minîn. İnnehü min Süleymâne ve innehü Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. El-lâ ta'lû aleyye ve'tûnî müslimîn. Kâle'l-lezî indehü ilmün mine'l-kitâbi ene âtike bihî kable en yertedde ileyke tarafuke, felemmâ raâhü müstekirran indehü, kâle hâzâ min fadli Rabbî li-yeblüvenî e eşkürü em ekfürü, ve men şekera fe innemâ yeşkürü li-nefsihî ve men kefera fe inne Rabbî ganiyyün kerîm. Tâ-sîn-mîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm. Yâ-sîn. Ve'l-Kur'âni'l-hakîm. İneke lemîne'l-mürselîne alâ sırâtin müstakîm. Tenzîle'l-Azîzi'r-Rahîm. Li-tünzira kavmen mâ ünzira âbâühüm fehüm gâfilûn. Lekad hakka'l-kavlü alâ ekserihim fehüm lâ yü'minûn. İnnâ cealnâ fi a'nâkîhim ağlâlen fehiye ile'l-ezkâni fehüm mukmehûn. Ve cealnâ min beyni eydîhim sedden ve min halfîhim sedden fe ağşeynâ hüm fe hüm lâ yübsirûn. Summün bükmün umyün fe hüm lâ yerciûn. Summün bükmün 'umyün fe hüm lâ ya'kılûn. Summün bükmün umyün fe hüm lâ yetekellemûn. Selâmün kavlen min Rabbi'r-Rahîm (3 defa). Sâd. Kâf. Nûn. Ve ilâhüküm ilâhün vâhidün, lâ ilâhe illâ Hüve'r-Rahmânu'r-Rahîm. Allâhümme innî es'elüke bi enneke entallâhü'l-lezî lâ ilâhe illâ ente'l-Vâhidü'l-Ferdü's-Samedü'l-lezî lem yelid ve lem yüled ve lem yekün lehü küfüven Ehad. Leyse kemislihî şey'ün fi'l-ardi ve lâ fi's-semâ', ve Hüve's-Semî'u'l-Basîr. Ni'me'l-Mevlâ ve ni'me'n-Nasîr. Gufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-masîr. Yâ Kâfi (3 defa). Ve hasbünallâhü teâlâ vahdehü **[I/25]** ve ni'me'l-vekîl. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-'aliyyi'l-Azîm. Ve mâ cealehullâhu illâ büşrâ leküm ve li-tatmeinne kulûbüküm bihî ve me'n-nasru illâ min indillâhi'l-Azîzi'l-Hakîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm-râ. Kâf-hâ-yâ-ayn-sâd. Hâ-mîm-ayn-sîn-kâf. İkfînâ ve'rhamnâ. Hüvallahü'r-Râfiu'n-Nâfiu'r-Raşîdu'l-Hayyü'l-Kayyûmu, el-Latîfu, el-Kâdiru, el-Kaviyyü, el-Metînü, el-Ğaniyyü, el-Muğnî, el-Muizzü, el-'Aliyyü, el-Bâsîtu, el-Vedûdü. Yâ Muizzü yâ Aliyyü yâ Vedûd (20 defa). Agisnâ yâ Rabbi yâ Kerîm, ve'rhamnâ yâ Rabbi yâ Rahîm (3 defa). Yâ Rahmâne'd-dünyâ ve Rahîme'l-âhirah. Fa'fu annâ va'ğfir lenâ ve'rhamnâ, ente Mevlânâ ve ente Hayru'r-râhimîn. Bismillâhi'ş-şâfi Hüvallah. Bismillâhi'l-kâfi Hüvallah. Bismillâhi'l-muâfi Hüvallah. Bismillâhi'l-lezî lâ yedurru maa'smihi şey'ün fi'l-ardi ve lâ fi's-semâ', ve Hüve's-Semî'u'l-Alîm. Eüzü bi kelimâti'l-lâhi't- tâmmâti küllihâ min şerri mâ halak. Fallâhü hayrün Hâfizan ve Hüve Erhamü'r-râhimîn. Sübhânallâh ve bi hamdihî, sübhânallâhi'l-Azîm, ve bi hamdihî, estağfirullâh (3 defâ). Sübhânallâh ve'l-

hamdülillâh, ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'l-lâhi'l-aliyyi'l-azîm (3 defa).] Yirmi bir kere “Besmele-i şerîfe” [I/26] ibtidâ üç keresinde cemî-i a'zâ mesh idilecektir. [Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm [21 defa]. Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin, salâten tekûnü leke rıdâen ve li-hakkihi edâen ve a'tihi'l-vesîlete ve'l-fazîlete ve'l-makâme'l-Mahmûdeni'l-lezî veadteh, ve'czihî 'annâ mâ hüve ehlehü ve'czihî 'annâ efdalü mâ câzeyte nebiyyen 'an ümmetihî. Ve salli alâ cemîi ihvânihi mine'n-nebiyyîne ve's-sıddîkîne ve's-şühedâi ve's-sâlihîn. Ve alâ ehl-i tâatike ecmaîn. Yâ Erhame'r-râhimîn. Âmîne ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Lâ ilâhe illallâhü'l-Melikü'l-Hakku'l-Mübîn (3 defa). Bismillâhi Yâ Allah. Yâ Kerîmü Yâ Allah. Yâ Rahmânü Yâ Allah. Yâ Rahîmü Yâ Allah. Yâ Melikü Yâ Allah. Yâ Kuddûsü Yâ Allah. Yâ Hafîzü Yâ Allah. Yâ Sübhânü Yâ Allah. Yâ Gufrânü Yâ Allah. Yâ Sultânü Yâ Allah. Yâ Bürhânü Yâ Allah. Yâ Vâhidü Yâ Allah. Yâ Kakhâru Yâ Allah. Yâ Ehadü Yâ Allah. Yâ Samedü Yâ Allah. Yâ Celîlü Yâ Allah. Yâ Cebbâru Yâ Allah. Yâ Mâcidü Yâ Allah. Yâ Dâfiu Yâ Allah. Yâ Müsteânü Yâ Allah. Yâ Hayre'l-fâtihîne Yâ Allah. Yâ Hayre'n-nâsırîne Yâ Allah. Yâ Vehhâbü Yâ Allah. Yâ Fettâhü Yâ Allah. Yâ Rezzâku Yâ Allah. Yâ Câmîü Yâ Allah. Yâ Hayyü Yâ Allah. Yâ Kayyûmü Yâ Allah. Yâ Azîmü Yâ Allah. Yâ Mu'tî Yâ Allah. Yâ Cemîlü Yâ Allah. Yâ Azîzü Yâ Allah. Yâ Nasîru Yâ Allah. Yâ Râfiü Yâ Allah. Yâ Nâfiu Yâ Allah. Yâ Raşîdü Yâ Allah. Yâ Hayyü Yâ Allah. Yâ Kayyûmü Yâ Allah. Yâ Latîfü Yâ Allah. Yâ Kâdirü Yâ Allah. [I/27] Yâ Kaviyyü Yâ Allah. Yâ Metînü Yâ Allah. Yâ Ğaniyyü Yâ Allah. Yâ Muğnî Yâ Allah. Yâ Muizzü Yâ Allah. Yâ Aliyyü Yâ Allah. Yâ Bâsîtu Yâ Allah. Yâ Vedûdü Yâ Allah. Yâ Rabbi Yâ Allah. Yâ Şâfî Yâ Allah. Yâ Kâfî Yâ Allah. Yâ Muâfî Yâ Allah. Yâ Semîü Yâ Allah. Yâ Alîmü Yâ Allah. Yâ Habîru Yâ Allah. Yâ Hafîzu Yâ Allah. Bismillâhi Yâ Allah. Bismillâhi Yâ Allah. Bismillâhi Yâ Allah. Yâ Hannânü Yâ Allah. Yâ Mennânü Yâ Allah. Yâ Deyyânü Yâ Allah. Yâ Bedîu Yâ Allah. Yâ Hayyü Yâ Allah. Yâ Kayyûmü Yâ Allah. Yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâmi Yâ Allah. Allâhümme sahhir lî cemîa'n-nâsi ve cemîa ervâhi'r-rûhâniyyîne, elâ ilallâhi tasîru'l-ümûr. Kuli'l-lâhümme Mâlike'l-mülki tü'ti'l-mülke men teşâü ve tenziü'l-mülke mimmen teşâü, ve tuizzü men teşâü ve tüzillü men teşâü, bi yedike'l-hayr. İnneke alâ külli şey'in kadîr. Tûlicü'l-leyle fi'n-nehâri ve tûlicü'n-nehâra fi'l-leyli, ve tuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve tuhricü'l-meyyite mine'l-hayyi, ve terzuku men [I/28] teşâü bi gayr-ı hisâb. Ve 'indehü mefâtihi'l-ğaybi lâ ya'lemühâ illâ Hüve, ve ya'lemü mâ fi'l-berri ve'l-bahri, ve mâ teskutu min verakatin illâ ya'lemühâ ve lâ habbetin fî zulûmâti'l-ardi ve lâ ratbin ve lâ yâbisin illâ fî kitâbin mübîn. İnne Rabbî hüvallahü'l-lezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Vâhidü'l-Kerîmü'r-Rezzâku Zü'l-kuvveti'l-metîn. Yâ Rezzâk (3 defa). Ve keffelehâ Zekeriyyâ. Küllemâ dehale aleyhâ Zekeriyye'l-mihrâbe vecede indehâ rizkâ. Kâle yâ Meryemü ennâ leki hâzâ. Kâlet hüve min indillâh. İnnallâhe yertzuku men yeşâü bi gayr-ı hisâb. Allâhümme yâ müfettiha ebvâbi'd-devleti. Ve ebvâbi's-seâdeti. Ve ebvâbi'r-rahmeti. Ve ebvâbi'l-merhameti. Ve ebvâbi'l-lutfi. Ve ebvâbi'r-rızki. Ve ebvâbi'l-maîşeti. Ve ebvâbi'l-emni. Ve ebvâbi's-sıhhati. Ve ebvâbi's-selâmeti. Yâ Fettâh (3 defa). Yâ Allah iftah lenâ hayre'l-bâb. Allâhümme innî eüzü bike min zehâbi'd-devleti. Ve tegayyüri'n-ni'meti. Ve tahvîli'l-âfiyeti. Ve galebeti's-şekâveti ale's-seâdeti. Allâhümme yessir lenâ umûrenâ yâ müyessira külle asîrin yessir murâdî. Ve sehîl

maksûdî bi fadlike'l-vâsii ve keremike. Ve'nşur aleynâ min hazâini rahmetike. Vahmilnâ bihâ hamle'l-kerâmeti maa's-selâmeti ve'l-âfiyeti fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhirah, inneke alâ külli şey'in kadîr. Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhirati haseneten ve kınâ azâbe'n-nâr. Allâhümme innî zaîfun fe kavvinî. Allâhümme innî zelîlün fe eizzenî. Allâhümme innî fakîrun fe ağninî bi rahmetike yâ Erhame'r-râhimîn. Nasrun minallâhi ve fethun karîb. Ve beşşiri'l-mü'minîne yâ Muhammed. Hüve'l-Evvelü ve'l-Âhiru ve'z-Zâhiru ve'l-Bâtînu, ve Hüve bi külli şey'in Alîm. Yâ Hannânü (sağ tarafa mesh), yâ Mennân (sol tarafa mesh) yâ Bedîa's-semâvâti ve'l-ardi, yâ Hayyü yâ Kayyûmü, yâ Ze'l-celâli ve'l-ikrâm.

Niyâz-ı Hazret-i Pîr (kuddise sirruhû)

Nes'elûke bi izâmî'l-lâhûtiyyeti en tenkule tibâanâ min tibâi'l-beşeriyyeti. Ve en terfea mühecenâ maa melâiketike'l-ulviyyeti. Yâ muhavvile'l-havli ve'l-ahvâl, havvil hâlenâ ilâ ahseni'l-hâl. [I/29] Sübhânekallâhümme ve bi hamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etübü ileyk. Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahabihi ve sellim (3 defa). Allâhümme'rzuknâ minke tûle's-sihhati, ve devâme'l-hizmeti ve hifza'l-hürmeti, ve ünse't-tâati, ve halâvete'l-münâcâti, ve lezzete'n-nazari, ve sıdka'l-cenâni, ve hakîkate't-tevekküli, ve safâe'l-vüddi, ve vefâe'l-ahdi, ve i'tikâde'l-vasli, ve hüsne'l-hâtîmeti bi sâlihi'l-amel. Allâhümme salli alâ Muhammedin Hayri'l-beşer. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sellim. Allâhümme yâ men ecrâ mehabbetehu fî mecâriye'd-demi mine'l-müştâkîn. Ve kahera setavâti'ş-şekki bi hüsni'l-yakîn. Allâhümme esbitnâ fî dîvâni's-sıddîkîn. Ve'slûk binâ mesleke uli'l-azmi mine'l-mürselîn. Hattâ tasleha bevâtîninâ min letâifi'l-müâneseh. Ve nefûze bi'l-ganâyimi min tuhafî'l-mücâleseti. Allâhümme elbîsnâ cilbâbe'l-verai'l-cesîm. Ve eiznâ mine'l-bidai ve'd-dalâli'l-efîm. Fekad seelnâke bi sıdki'l-hâceti ve'l-i'tizâri ve'l-iklâi ani'l-hatâyâ bi'l-istiğfâri emertenâ. Allâhümme salli alâ Muhammedin Seyyidi sâdâti'l-beşer. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sellim. Allâhümme'rhis aleynâ mâ yükarribunâ ileyke. Ve aġlü aleynâ mâ yübâidunâ anke ve ağninâ bi'l-iftikâri ileyke ve lâ tufekkîrnâ bi'l-istiğnâi anke bi keramike ahlis a'mâlenâ ve bi irâdetike'c'alnâ netevakkeli aleyke ve bi meûnetike'c'alnâ nesteînü bike. Allâhümme salli ve sellim alâ seyyidinâ [I/30] ve nebiyyinâ Muhammedin fi'l-evvelîn ve alâ âl-i Muhammedin ve sahibihî ve sellim. Allâhümme bi câhi ehli'l-câh. Ve bi mahalli ashâbi'l-mahall. Ve bi hürmeti ashâbi'l-hürmeh. Ve bimen kulte fî hakkihi: Elem neşrah leke sadrek. Allâhümme'srah sudûranâ bi'l-hidâyeti ve'l-îmân. Kemâ şarehte sadrahu ve yessir umûrenâ kemâ yesserte emrahu, yessir lenâ min tâ'atike tarîkan sehleten ve lâ tüâhiznâ ale'l-izzeti ve'l-ğafleti ista'milnâ fî eyyâmi'l-mühleti bimâ yükarribunâ ileyke ve yurdîke minnâ. Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin fi'l-âhirîn. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sahabihi ve sellim. Allâhümme atlik elsinetenâ bi zikrik. Ve tahhir kulûbenâ ammâ sivâk. Ve ravvih ervâhanâ bi nesîmi kurbik. Ve'mle' esrârenâ bi mahabbetik. Ve atvi damâirenâ bi niyyeti'l-hayri li'l-ibâd. Ve ellif enfûsenâ bi ilmike ve'mle' sudûrenâ bi ta'zîmik. Ve hayyiz külliyyetenâ ilâ cenâbik. Ve hassin esrârenâ maak. Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin fî külli vaktin ve hînin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahabihi ve sellim. Allâhümme veffiknâ li-ta'zîm-i azametike, ve'rzuknâ

lezzete'n-nazari ilâ vechike'l-kerîm. Tebârekte ve teâleyte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm. Yâ lâ ilâhe illâ ente sübhâneke, lâ ilâhe illâ ente vahdeke lâ şerîke leke ve enne Muhammeden abdûke ve Resûlûk. Allâhümme innî es'elûke bi ehadiyyeti zâtike ve vahdâniyeti esmâike ve ferdâniyyeti sıfâtike en tû'tiyenâ satveten min Celâlike ve bestaten min Cemâlike ve neştaten min Kemâlike hattâ yettesia fike vücûdunâ ve yectemia aleyke şuhûdünâ ve tettalia alâ şevâhidinâ fi meşhûdinâ. Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin [I/31] fi'l-melei'l-a'lâ ilâ yevmi'd-dîn. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sahabihi ve sellim. Allâhümme atli' fi leyli kevninâ şemse ma'rifetike. Ve nevvir ufuka ayninâ bi nûr-i beyâni hikmetik. Ve zeyyin semâe zeyninâ bi nücûm-i mahabbetike. Ve'stehlîk ef'âlenâ fi fi'like. Ve'stağrik taksîranâ fi tavlike ve'stemhiz irâdetenâ fi irâdetik. Allâhümme'c'alnâ leke 'abîden fi külli makâmin kâimine bi ubûdiyyetike müteferriîn, li ulûhiyyetike meşgûlîne, bi rubûbiyyetike lâ nahşâ fike melâmâ. Ve lâ ned'u aleyke garâmâ. Allâhümme raddinâ bimâ terdâ. Ve eltuf binâ fîmâ yenzilü mine'l-kadâ'. Ve'c'alnâ limâ yenzilü mine'r-rahmeti min semâike ardâ. Ve'fninâ fi mahabbetike küllen ve ba'dâ. Allâhümme sahhîh fike merâmenâ. Ve lâ tec'al fi gayrike ihtimâmenâ ve'zhib mine'ş-şerri mâ halfenâ ve emâmenâ. Allâhümme innâ nes'elûke bi meknûni hâzihi's-serâir. Yâ men leyse illâ Hüve yahduru fi'd-damâir. Allâhümme salli alâ seyyidi's-sâdâti ve murâdi'l-irâdâti Habîbike'l-mükerrrem ve nebiyyike'l-muazzam Muhammedi'n-nebiyyi ve'r-resûli'l-arabiyyi ve alâ âlihi ve sahabihi ve sellim. Allâhümme innî es'elûke ve eteveccehü ileyke bi câhi nebiyyike Muhammedin sallallâhü aleyhi ve selem. Ve es'elükallâhümme bi esmâike'l-hüsnâ ve bi ismike'l-Azîmi'l-A'zamî'l-lezî deavtüke bihî en tusallîye ale'n-nebiyyi'l-ümmiyyi, sallallâhu teâlâ aleyhi ve alâ âlihi ve ashâbihi't-tayyibîne't-tâhirîn, ve alâ cemî'l-enbiyâi ve'l-mürselîn. Ve'l-evliyâi ve's-sâlihîne ve alâ melâiketike ve'l-mukarrebîn. Ve selâmün ale'l-mürselîn. [I/32] Ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn.]

Vird-i Kebîr-i Subhiyye'nin Kırâatinden Sonra Okunacak Salavât-ı Şerîfe-i Kemâliyye

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا / مُرْشِدِنَا / شَمْسِ الضُّحَى / بَدْرِ الدُّجَى / نُورِ الْهُدَى - مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ عَدَدَ أَنْعَامِ اللَّهِ الْكَرِيمِ وَافْضَالِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ وَ

سَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا / مُرْشِدِنَا / شَمْسِ الضُّحَى / بَدْرِ الدُّجَى / نُورِ الْهُدَى / مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ عَدَدَ كَمَالِ اللَّهِ وَكَمَا يَلِيقُ بِكَمَالِهِ﴾

[Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ / mürşidinâ / şemsi'd-duhâ / bedri'd-dücâ / nûri'l-Hüdâ/ Muhammedin ve alâ âlihî adede in'âmî'l-lâhi'l-kerîm ve ifdâlihî] Beş kere okunacaktır.

Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ / mürşidinâ / şemsi'd-duhâ / bedri'd-dücâ / nûri'l-Hüdâ / Muhammedin ve alâ âlihî adede kemâ li'l-lâhi ve kemâ yelîku bi kemâlihî.] Beş kere okunacaktır. Temmet.

Vird-i Sagîr-i Mesâiye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-Fettâhî)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ [١٠ كَرَّةً] بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ [٩ كَرَّةً]

وَاسْأَلْهُ التَّوْبَةَ وَ الْمَغْفِرَةَ وَ وَ اَتُوبُ إِلَيْهِ ❀ اَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ❀ اَسْتَغْفِرُ اللهَ [١٠٠ كَرَه] اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفِرُ اللهَ
اللَّهُمَّ صَلِّ ❀ يَا مَلِكُ يَا قُدْسُ يَا حَفِيفُ يَا اللهُ [٣ كَرَه] ❀ وَ اعْفُ عَنَّا يَا كَرِيمُ [٣ كَرَه] ❀ وَ اغْفِرْ لَنَا بِفَضْلِكَ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ [٣ كَرَه] ❀ الْهِدَايَةَ إِنَّهُ هُوَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ
وَاسْتَقْبَلْ ❀ وَ كَرَّرَ الْجَدِيدَانَ ❀ وَ تَعَاقَبَ الْعَصْرَانَ ❀ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ مَا اخْتَلَفَ الْمَلَوَانِ ❀ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَ سَلَّمَ [٧ كَرَه]
❀ وَ صَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ ❀ وَ بَلَّغْ رُوحَهُ وَ أَرْوَاحَ أَهْلِ بَيْتِهِ مِنَ التَّحِيَّةِ وَ السَّلَامِ وَ بَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِ كَثِيرًا كَثِيرًا ❀ الْفَرَقْدَانَ
وَ رِضْوَانُ اللهِ تَعَالَى عَلَى آلِ رَسُولِ اللهِ وَ أَصْحَابِهِ ❀ وَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَ أَهْلِ الْأَرْضِينَ ❀ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ وَ الْمُرَبِّينَ ❀ الْأَوْلِيَاءِ وَ الصَّالِحِينَ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ❀ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ❀ اللهُ الصَّمَدُ ❀ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ ❀ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❀ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ❀ أَجْمَعِينَ
وَ مِنْ شَرِّ حَاسِدٍ ❀ وَ مِنْ شَرِّ النَّفَّاثَةِ فِي الْعَقَدِ ❀ وَ مِنْ شَرِّ غَائِقٍ إِذَا وَقَبَ ❀ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ❀ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ❀ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ كُفُوًا أَحَدُ [٣ كَرَه]
مِنَ الْجَنَّةِ ❀ الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ❀ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ❀ إِلَهَ النَّاسِ ❀ مَلِكِ النَّاسِ ❀ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ❀ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ إِذَا حَسَدَ
صِرَطَ ❀ إِهْدِنَا لَصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ ❀ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ❀ مَا لِكِ يَوْمَ الدِّينِ ❀ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❀ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ وَ النَّاسِ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَ ❀ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ ❀ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ❀ الْمُ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَ لَا الضَّالِّينَ [٣ كَرَه]
أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ❀ وَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَ مَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَ بِلَاخِرَةِ هُمْ يُؤْمِنُونَ ❀ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ
اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَ لَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَلَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ ❀
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللهِ الْعَزِيزِ ❀ حَمِ حَمِ حَمِ حَمِ حَمِ حَمِ حَمِ ❀ مِنْ عَلَيْهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ لَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ [٣ كَرَه]
كُلُّ أَمْنٍ بِاللَّهِ وَ مَلَائِكَتِهِ وَ كُتُبِهِ ❀ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَ الْمُؤْمِنُونَ ❀ غَافِرِ الذَّنْبِ وَ قَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهَ الْمَصِيرِ ❀ الْعَلِيمِ
وَ رَسُولِهِ لَا تَفْرُقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رَسُولِهِ وَ قَالُوا سَمِعْنَا وَ اطَّعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ لَا يُكَلِّفُ اللهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ
نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ ❀ فَسُبْحَانَ اللهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ ❀ الْكَافِرِينَ
وَ مَا جَعَلَهُ اللهُ إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ وَ لَا تَطْمَئِنُّ قُلُوبُكُمْ بِهِ ❀ حَسْبِيَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ [٧ كَرَه] ❀ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَ كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ
❀ الْقَيُّومُ ❀ الْحَيُّ ❀ الرَّشِيدُ ❀ التَّائِعُ ❀ الرَّافِعُ ❀ هُوَ اللهُ ❀ إِكْفِنَا وَ ارْحَمْنَا ❀ حَمِصُ ❀ كَهَيْعِصُ ❀ الْمَرُ ❀ الْمُ ❀ وَ مَا نُنْصِرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ
أَعْتَنَّا يَا رَبَّ يَا كَرِيمُ وَ ❀ يَا مُعْزُ يَا عَلِيُّ يَا وَدُودُ [٢٠ كَرَه] ❀ الْوَدُودُ ❀ الْبَاسِطُ ❀ الْعَلِيُّ ❀ الْمُعِزُّ ❀ الْمُعْنَى ❀ الْعَنَى ❀ الْمَيِّنُ ❀ الْقَوِيُّ ❀ الْقَادِرُ ❀ اللَّطِيفُ
❀ بِسْمِ اللهِ الشَّافِي هُوَ اللهُ ❀ فَاعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا وَ أَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ ❀ يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَ رَحِيمَ الْآخِرَةِ ❀ ارْحَمْنَا يَا رَبَّ يَا رَحِيمُ [٣ كَرَه]
أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ ❀ بِسْمِ اللهِ الَّذِي لَا يَضُرُّهُ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ❀ بِسْمِ اللهِ الْمُعَافِي هُوَ اللهُ ❀ بِسْمِ اللهِ الْكَافِي هُوَ اللهُ
وَ لَا حَوْلَ وَ ❀ سُبْحَانَ اللهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَ اللهُ أَكْبَرُ ❀ سُبْحَانَ اللهِ وَ بِحَمْدِهِ [٣ كَرَه] ❀ فَاللهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَ هُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ❀ كُلُّهَا مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ
يَا حَنَّانُ [مَسْحُ بِيَمِينٍ] يَا مَنَّانُ [مَسْحُ بِيَسَارٍ] يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ يَا حَيُّ يَا ❀ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ [٣ كَرَه مَسْحُ الْأَعْظَامِ] ❀ لَاقُوهُ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ [٣ كَرَه]
يَا مُحَوَّلَ الْحَوْلِ وَ الْأَحْوَالَ حَوْلَ حَالَتَنَا ❀ وَ أَنْ تَرْفَعَ مُهْجَتَنَا مَعَ مَلَائِكَتِكَ الْعُلُوبِيَّةِ ❀ نَسْتَسْئَلُكَ بِعِظَمِ اللَّاهُوتِيَّةِ أَنْ تُنْقِلَ طِبَاعَنَا مِنْ طِبَاعِ الْبَشَرِيَّةِ ❀ قِيَوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ [٣ كَرَه] ❀ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ ❀ إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ

* الصَّلَوْتُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ * الصَّلَوْتُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ * اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ * اللَّهُ أَكْبَرُ * اللَّهُ أَكْبَرُ *
 وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ وَ * وَالْأَوْلِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ * وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ * الصَّلَوْتُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْأَوْلِيَاءِ وَ الْآخِرِينَ
 بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ * وَ رِضْوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى آلِ رَسُولِ اللَّهِ وَ أَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ * مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَ أَهْلِ الْأَرْضِينَ * وَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ * الْمُقَرَّبِينَ
 * آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّاحِمِينَ

[Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm (10 defa)

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm (9 defa)

Estağfirullâh (100 defa), estağfirullâh, estağfirullâh, estağfirullâh. Estağfirullâh el-azîme'l-lezî lâ ilâhe illâ Hû, el-Hayyü'l-Kayyûme ve etûbü ileyh. Ve es'elühü't-tevbete ve'l-mağfirete ve'l-hidâyete, innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm. Va'fü annâ yâ Kerîm (3 defa). Vağfirlenâ bi fadlike yâ Rahmânu yâ Rahîm (3 defa). Yâ Melikü, yâ Kuddûsü, yâ Hafîzu, Yâ Allah (3 defa). Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihî ve sellim (7 defa). Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin mahtelefe'l-melevân. Ve teâkabe'l-asarân. Ve kerrere'l-cedîdân. Ve'stakbele'l-ferkadân. [I/33] Ve belliğ rûhahu ve ervâha ehl-i beytihî minne't-tahiyete ve's-selâm. Ve bârik ve sellim aleyhi kesîran, kesîran kesîrâ. Ve sallallâhü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ cemî'i'l-enbiyâi ve'l-mürselîn. Ve'l-evliyâi ve's-sâlihîn. Ve alâ melâiketike ve'l-mukarrabîn. Ve alâ ehl-i tâ'atike ecmaîne, min ehli's-semâvâti ve ehli'l-ardîn. Ve ridvânüllâhi teâlâ alâ âl-i Resûlillâhi ve ashâbihî ecmaîne. Bi rahmetike yâ erhame'r-râhimîn. Âmine ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kul hüvallahü Ehad. Allâhu's-Samed. Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekün lehü küfüven ehad (3 defa). Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kul eûzü bi Rabbi'l-felak. Min şerri mâ halak. Ve min şerri gâsikın izâ vekab. Ve min şerri'n-neffâsâti fi'l-ukad. Ve min şerri hâsîdin izâ hased. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Kul eûzü bi Rabbi'n-nâs. Meliki'n-nâs. İlâhi'n-nâs. Min şerri'l-vesvâsi'l-hannâs. El-lezî yüvesvisü fi sudûri'n-nâs. Mine'l-cinneti ve'n-nâs. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Er-Rahmâni'r-Rahîmi. Mâliki yevmi'd-dîn. İyyâke na'büdü ve iyyâke nesteîn. İhdina's-sırâta'l-müstakîm. Sırâta'l-lezîne en'amte aleyhim, ğayri'l-mağdûbi aleyhim ve le'd-dâllîn (3 defa). Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Elif-lâm-mîm. Zâlike'l-kitâbü lâ raybe fih. Hüden li'l-müttekîne'l-lezîne yü'minûne bi'l-ğaybi ve yükîmûne's-salâte ve mimmâ razaknâ hüm yünfikûn. Ve'l-lezîne yü'minûne bimâ ünzile ileyke ve mâ ünzile min kablik, ve bi'l-âhirati hüm yûkinûn. Üläike alâ hüden min Rabbihim ve üläike hümü'l-müflihîn. Allâhu lâ ilâhe illâ Hû, el-Hayyü'l-Kayyûmu, lâ te'huzühü sinetün ve lâ nevm, lehü mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ardi, men ze'l-lezî yeşfe'u 'indehü illâ bi iznih, ya'lemü mâ beyne eydihim ve mâ halfehüm, ve lâ yühîtüne bi şey'in min ilmihî illâ bimâ şâ', vesia kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-arda, ve lâ yeûdühü hifzuhümâ, ve hüve'l-aliyyü'l-azîm (3 defa). Hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm, hâ-mîm. Tenzîlü'l-kitâbi minallâhi'l-Azîzi'l-Alîm. Ğâfiri'z-zenbi ve kâbili't-tevbi, şedîdi'l-ikâbi, zi't-tavli lâ ilâhe illâ Hû, ileyhi'l-masîr. Âmene'r-resûlü bimâ ünzile ileyhi min Rabbihî ve'l-mü'minûn. Küllün âmene bi'l-lâhi ve melâiketihî ve

kütübihî ve rusulih. Lâ nüferriku beyne ehadin min rüsulih. Ve kâlû semi'nâ ve eta'nâ gufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-masîr. Lâ yükellifullâhü nefsen illâ vüs'ahâ. Lehâ mâ kesebet ve aleyhâ me'k-tesebet, Rabbenâ lâ tüâhiznâ in nesînâ ev ahta'nâ, Rabbenâ ve lâ tahmil aleynâ isran kemâ hameltehû ale'l-lezîne min kablînâ. Rabbenâ ve lâ tühammilnâ mâ lâ tåkate lenâ bih. Va'fü annâ, vağfir lenâ, ve'rhamnâ, ente Mevlânâ fensurnâ 'ale'l-kavmi'l-kâfirîn. Fe sübhânallâhi hîne tümsüne ve hîne tüsbihün. Ve lehü'l-hamdü fi's-semâvâti ve'l-ardi ve aşiiyyen ve hîne tuzhirün. Yuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve yuhricü'l-meyyite mine'l-hayyi ve yuhyi'l-arda ba'de mevtihâ ve kezâlîke tuhracün. Hasbiyallâhü lâ ilâhe illâ Hû, aleyhi tevekkeltü ve Hüve Rabbü'l-arşı'l-azîm (7 defa). Ve mâ cealehullâhü illâ büsrâ leküm ve li-tatmeinne kulübüküm bihî ve me'n-nasru illâ min indillâhi'l-Azîzi'l-Hakîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm-râ. Kâf-hâ-yâ-ayn-sâd. Hâ-mîm-ayn-sîn-kâf. İkfinâ ve'rhamnâ. Hüvallahü'r-Râfiu'n-Nâfiu'r-Raşıdu'l-Hayyü'l-Kayyûmu, [I/34] el-Latîfu, el-Kâdiru, el-Kaviyyü, el-Metînü, el-Ğaniyyü, el-Muğni, el-Muizzü, el-'Aliyyü, el-Bâsîtu, el-Vedüdü (3 defa). Agisnâ yâ Rabbi yâ Kerîm, ve'rhamnâ yâ Rabbi yâ Rahîm (3 defa). Yâ Rahmâne'd-dünyâ ve Rahîme'l-âhirah. Fa'fü annâ va'ğfir lenâ ve'rhamnâ, ente Mevlânâ ve ente Hayru'r-râhimîn. Bismillâhi'ş-şâfi Hüvallah. Bismillâhi'l-kâfi Hüvallah. Bismillâhi'l-muâfi Hüvallah. Bismillâhi'l-lezî lâ yedurru maa'smihi şey'ün fi'l-ardi ve lâ fi's-semâ', ve Hüve's-Semîu'l-Alîm. Eüzü bi kelimâti'l-lâhi't- tâmmâti küllihâ min şerri mâ halak. Fallâhü hayrün Hâfizan ve Hüve Erhamü'r-râhimîn. Sübhânallâh ve bi hamdihî, [3 defâ]. Sübhânallâh ve'l-hamdülillâh, ve lâ ilâhe illallahü vallâhü ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'l-lâhi'l-aliyyi'l-Azîm (3 defa). Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm (3 defa) mesh-i a'zâ] Yâ Hannânü (sağ taraf meshedilecek), yâ Mennân (sol taraf meshedilecek) yâ Bedîa's-semâvâti ve'l-ardi, yâ Hayyü yâ Kayyûmü, yâ Ze'l-celâli ve'l-ikrâm. (7 defa) *Niyâz-ı Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr)* Nes'elüke bi izâmi'l-lâhûtiyyeti en tenkule tibâanâ min tibâi'l-beşeriyeti. Ve en terfea mühecenâ maa melâiketike'l-ulviyyeti. Yâ muhavvile'l-havli ve'l-ahvâl, havvil hâlenâ ilâ ahseni'l-hâl. Sübhânecallâhümme ve bi hamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etübü ileyk. Allâhümme salli alâ seyyidinâ [I/35] Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahabihi ve sellim (3 defa). Allâhu ekber. Allâhu ekber. Lâ ilâhe illallahü vallâhu ekber. Allâhu ekber ve lillâhi'l-hamd. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Rasûlallâh. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Habîballâh. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn. Ve sallallahü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ cemîi'l-enbiyâi ve'l-murselîn. Ve'l-evliyâi ve's-sâlihîn. Ve alâ melâiketike ve'l-mukarrabîn. Ve alâ ehl-i tâatike ecmaîn. Min ehli's-semâvâti ve ehli'l-ardîn. Ve rıdvânullâhi teâlâ alâ âli Rasûlillâhi ve ashâbihi ecmaîne bi-rahmetike yâ erhame'r-Râhimîn. Âmîne ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn.]

Vird-i Şerîf-i Sagîr-i Mesâiyye'nin Kırâatından Sonra Ya Üç Ya Beş Ya Yedi Kere Okunacak Olan Salât-ı Münciye

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوةً تُنَجِّنَا مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ وَالْآفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَتُظَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedin, salâten tuncînâ min cemî'l-ehvâli ve'l-âfât. Ve takdî lenâ bihâ cemî'l-hâcât. Ve tutahhirunâ bihâ min cemî's-seyyiât. Ve terfeunâ bihâ a'le'd-derecât. Ve tübelligunâ bihâ aksa'l-gâyât min cemî'l-hayrâti fi'l-hayâti ve ba'de'l-memât.]

Duâ-i Evrâd-ı Hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-hatîr)

وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ ﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِفَضْلِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِجَمَالِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِجَلَالِ بِسْمِ اللَّهِ ﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِبِقَاءِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِهَيْبَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِجَبْرُوتِ وَمَلَكُوتِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِعِزَّةِ وَقُوَّةِ وَقُدْرَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اِرْفَعْ قَدْرِي وَبَسِّرْ أَمْرِي وَاجْبُرْ كَسْرِي وَأَغْنِ فَقْرِي وَأَطْلُ عَمْرِي بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ وَإِحْسَانِكَ يَا مَنْ هُوَ كَهَيْعِصِ حَمِيعِ سِقِّ الْمَرْسِيِّ الْأَعْظِيمِ الْأَعْظَمِ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْعَلِيُّ الْأَكْرَمُ وَأَسْأَلُكَ بِجَلَالِ الْهَيْبَةِ وَبِعِزَّةِ الْعِزَّةِ وَأَسْأَلُكَ بِكِبْرِيَاءِ الْعِظَمَةِ وَبِجَبْرُوتِ الْقُدْرَةِ أَنْ ﴿تَجْعَلَنِي مِنَ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

[Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âl-i İbrâhîme inneke hamîdün Mecîd. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin kemâ bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âl-i İbrâhîme inneke hamîdün Mecîd. [I/36] Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Allâhümme innî es'elüke bi-fadli Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-cemâli Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-celâli Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-bekâi Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-heybeti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-hürmeti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve bi-ceberûti ve melekûti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve bi-izzeti ve kuvveti ve kudreti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, irfâ' kadrî ve yessir emrî ve'cbur kesrî ve atıl umrî bi-fadlike ve keremike ve ihsânike yâ men hüve Kâf-hâ-yâ ayn-sâd, Hâ-mîm-ayn-sîn-kâf, Elif-lâm-mîm, Elif-lâm-mîm-râ, sirrullâhu'l-azîmu'l-a'zam. Allâhu lâ ilâhe illâ Hû, el-Hayyü'l-Kayyûmu'l-Aliyyü'l-Ekrem. Ve es'elüke bi-celâli'l-heybeti ve bi-izzeti'l-izzeti ve es'elüke bi-kibriyâi'l-azameti ve bi-ceberûti'l-kudeti en tec'aleni mine'l-lezîne lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn]

Fâtihatü'l-Fukarâ-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âî)

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ وَ مَلَكَتْهُمْ سِرَّ أَسْمَائِكَ وَ جَعَلْتَهُمْ مِنْ أَوْلِيَائِكَ وَ مَتَّعْتَهُمْ بِكِتَابِكَ اللَّهُمَّ أَكْرَمْنِي بِسِرِّ الْفَاتِحَةِ وَ وَفَّقْنِي لِسِرِّهَا وَ أَظْهِرْ لِي رُوحَانِيَّتَهَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ نَجِّنِي مِنَ الْغَمِّ وَالْهَمِّ يَا مُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ وَ فَرِّجْ مَا أَنَا فِيهِ يَا مُفْرَجَ الْكُرْبِ الْمَكْرُوبِينَ وَ أَنْ تُسَخِّرَ لِي عَبْدَكَ الْأَحْيَضِرَ خَادِمَ الْفَاتِحَةِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

[Allâhüme'c'alnî mine'l-lezîne an'amte aleyhim ve mellektehüm sirra esmâike ve cealtehüm min evliyâike ve metta'tehüm bi-kitâbik. Allâhümme ekrimnî bi-sirri'l-fâtiha ve veffiknî li-sirrihâ ve azhirlî rûhâniyyetihâ, inneke alâ külli şey'in kadîr. Allâhümme neccinî mine'l-gammî ve'l-hemmi, yâ Münciye'l-mü'minîne ve ferric mâ ene fihi yâ Müferrice'l-kürebi'l-mekrûbîn.Ve en tûsahhiralî abdeke'l-uhaydıra hâdime'l-fâtihati, inneke alâ külli şey'in kadîr]. Aded-i fâtiha: 10.

[I/37] Tercüme-i Evrâd-ı Şerîf-i Kebîr-i Subhiyye ve Sagîr-i Mesâiye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırrahu'l-Fettâhî)

﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾

[Eûzu billâhi mine's-şeytâni'r-racîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Dergâh-ı ilâhiyyeden matrûd ve mercûm olan şeytânın şerrinden Allâh Teâlâ ve tekaddes hazretlerine ilticâ ederim” demek olup, Pîr-i tarîk-ı güzîn Hazret-i Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âî), Hak (celle ve alâ) hazretlerinin:

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾¹²⁹

fermân-ı âlîsine imtisâl buyurmuşlardır ki; ma'nâ-yı latîfi: “Kur'ân okumak murâd ettiğin vakitte Allâh (azîmü's-şân)'a, mercûm olan şeytânın şerrinden ilticâ eyle” demektir. On kerre okunacaktır.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Dünyâda cemî-i mahlûkâtına ve âhirette yalnız mü'minîne in'âm edici Allâh Teâlâ ve tekaddes hazretlerinin ism-i şerîfiyle kırâat-ı evrâda bed' ederim”, demek olup, yine Pîr-i müşârün ileyh hazretleri, Seyyidü'l-enâm ve Habîbü'l-allâm (aleyhi's-salâtü ve's-selâm) Efendimiz Hazretleri'nin:

﴿كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يَبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾¹³⁰

fehvâsınca haber-i fazlın eserlerine i'timâd ve hadîs-i âhara:

﴿مِفْتَاحُ كُلِّ بَابٍ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

¹²⁹ Sûre-i Nahl, 16/98.

¹³⁰ Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 1/296; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, 2/156.

hadîs-i şerîfine imtisâl buyurmuşlardır ki; ma'nâ-yı şerîfi: "Her bir şân-ı azamet sâhibi olan fi'line Allah Teâlâ ve tekaddes hazretlerinin ism-i şerîfiyle bed' olunmaya, o fiil ebterdir ya'nî, bereket-i fazîleti olmaz", demektir. Diğer hadîs-i şerîfin ma'nâ-yı münîfi: "Her kapının anahtarı [I/38] besmele-i şerîfedir."¹³¹ Evrâd-ı şerîfin kırâatının dergâh-ı subhâniyye'de kabûl buyurulsun içindir. Besmele-i şerîfe dokuz kerre okunacaktır.

Estağfirullâh 100 kerre okunacaktır, ba'dehu cehren 5 kerre istiğfâr okunub ﴿الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَ أَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ وَ الْمَغْفِرَةَ وَ الْهُدَايَةَ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

﴿تُوبُ إِلَيْهِ وَ أَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ وَ الْمَغْفِرَةَ وَ الْهُدَايَةَ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

[el-azîme'l-lezî lâ ilâhe illâ hû el-hayyu'l-kayyûm. Ve etûbu ileyhi ve es'eluhü't-tevbete ve'l-mağirete ve'l-hidâyete, innehû hüve't-tevvâbü'r-Rahîm.]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Kendisinden başka Ma'bûdun-bi'l-Hak olmayıp ancak zât-ı ecell ü a'lâsı, sıfat-ı hayât ile muttasıf ve umûr-ı nâs kâim olan Allah (azîmü's-ş-şân)'dan mağfîret ve hidâyet recâ ederim. Zîrâ Allah Teâlâ ve tekaddes hazretleri, mübâlağa ile tevbeleri kabûl edici ve âhirette mü'minîne ihsân edicidir" demek olup, istiğfâr beyân olunduğu üzere kırâat olunacaktır.

﴿وَ اعْفُ عَنَّا يَا كَرِيمُ﴾

[Va'fü annâ yâ Kerîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey günâhları afvedici Mevlâ-yı Müteâl, bizim dahî taksîrâtımızı afveyle" demek olup, bu kelâm-ı şerîf tamâmıyla üç kerre kırâat olunacaktır.

﴿وَ اغْفِرْ لَنَا بِفَضْلِكَ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ﴾

[Vağfirlenâ bi fadlike yâ Rahmânu yâ Rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey dünyâda mü'min ve kâfir cümle mahlûkâtına in'âm ve âhirette yalnız mü'minîne ikrâm edici Allah (azîmü's-ş-şân)! Fazl-ı ihsânınla bizim dahî zünûbumuzu mağfîret eyle" demek olup, bu kelâm-ı şerîf dahî tamâmıyla üç kerre kırâat olunacaktır.

﴿يَا مَلِكُ يَا قُدُّسُ يَا حَفِيفُ يَا اللَّهُ﴾

[Yâ Melikü, yâ Kuddûsü, yâ Hafîzu, yâ Allah]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey, Hâlık-ı eşyâ [I/39] ve Mâlik-i mevcûdât! Ey cemî'-i meâyibten müberrâ! Ey Hâfız-ı hakîki! Ey noksân sıfatlardan münezze olan Hüdâmız!" demek olup, bu kelâm-ı şerîf dahî tamâmen üç kerre kırâat olunacaktır.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahibî ve sellim]

¹³¹ [Hadîs kitâblarında böyle bir hadîs tespit edemedik. Bu konuda tespit edebildiğimiz hadîs şu şekildedir:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ﴾

"Lâ ilâhe illallâh (kelîmesi) cennetin anahtarıdır". Bkz: Buhârî, *Sahîh*, 1/417; Ahmed bin Ali bin Hacer Ebu'l-Fazl el-Askalânî, eş-Şâfiî, *Fethu'l-Bârî*, (tahkîk: Muhammed Fuâd Abdülbâkî – Muhibbuddîn el-Hatîb), Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1379, 3/109; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, 5/526

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Bizim seyyidimiz olan Hazret-i Muhammed üzerine ve âl u ashâb üzerine salât u selâm eyle! Hazret-i Risâletpenâhî Efendimizin üzerine ve âl ve ashâb üzerine salât u selâmın ehl-i hakîkat indinde ma'nâsı Cenâb-ı Hak (celle ve alâ) hazretleri zât-ı seniyye-i Hazret-i Peygamberiyye ile âl u ashâbını hüsn-i senâ etsin demektir. Ya'nî, dünyâda ümmetinin kesretiyle ve âhirette bizlere şefâatiyle, derecesini âli kıl” demek olup tamâmıyle yedi kerre kırâat olunacaktır.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ مَا اخْتَلَفَ الْمَلَوَانِ. وَتَعَابَبَ الْعَصْرَانِ. وَكَرَّرَ الْجَدِيدَانِ. وَاسْتَقْبَلَ الْفَرَقَدَانِ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin mahtelefe'l-melevân. Ve teâkabe'l-asarân. Ve kerrere'l-cedîdân. Ve'stakbele'l-ferkadân.]

Bu kelâm-ı şerîfte mezkûr olan elfâz müterâdifeden olup, cümlesi gece ile gündüz ma'nâsıdır. “Ve ferkadân” Kutb-ı Şimâliye karîb iki yıldızın ismidir. Bu sûrette ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! gece ile gündüz muhtelif oldukça ve rûz ile şeb birbirini teâkup eyledikçe ve leyl ile nehâr tekrâr ettikçe ve ferkadân birbirine mukâbil geldikçe ya'nî [I/40] kıyâmete kadar her an ve her zamânda bizim seyyidimiz olan Hazret-i Muhammed üzerine salavât eyle” demektir.

﴿وَبَلَغْ رُوحَهُ وَأَرْوَاحَ أَهْلِ بَيْتِهِ مِنَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ كَثِيرًا كَثِيرًا كَثِيرًا﴾

[Ve belliğ rûhahu ve ervâha ehl-i beytihî minne't-tahiyyete ve's-selâm. Ve bârik ve sellim aleyhi kesîran, kesîran kesîrâ.]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Hazret-i Muhammed'in ve Ehl-i Beyti'nin rûhlarına bizden tahiyye ve selâm vâsıl kıl ve O'nun üzerine çok çok bereket ve selâm ihsân eyle” demek olup tahrîr olunduğu vech ile “kesîran” lâfzı üç kerre kırâat olunacaktır.

﴿وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ. وَالْأَوْلِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ. وَعَلَى مَلَائِكَتِكَ وَعَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَأَهْلِ

الْمَعْرِيِّينَ وَالْأَرْضِيِّينَ﴾

[Ve sallallâhü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ cemîi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn. Ve'l-evliyâi ve's-sâlihîn. Ve alâ melâiketike ve'l-mukarrabîn. Ve alâ ehl-i tâatike ecmaîne, min ehli's-semâvâti ve ehli'l-erdîn.]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah Teâlâ ve tekaddes hazretleri, bizim seyyidimiz Hazret-i Muhammed üzerine ve cemî-i enbiyâ ve'l-mürselîn dahî evliyâ ve's-sâlihîn dahî melâik ve mukarrabîn ve yerler ve gökler ahâlîsinden cemî-i ibâdât ve tâat sâhibleri üzerine salavât eylesin” demektir.

﴿وَرِضْوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى آلِ رَسُولِ اللَّهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ. بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ﴾

[Ve rıdvânullâhi teâlâ alâ âl-i Resûlillâhi ve ashâbihi ecmaîn. Bi rahmetike yâ erhame'r-râhimîn.]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah Teâlâ ve tekaddes hazretlerinin rızâ-yı şerîfi cemî-i âl u ashâb-ı Resûlillâh üzerine olsun. Ey Rahmet edicilerin erhamı olan Cenâb-ı Hak! Ancak, senin rahmetinle”, demektir.

﴿آمِينَ﴾

[Âmîn]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Duâlarımı kabûl eyle” demektir.

﴿ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

[Ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn]

Ma'nâ-yı şerîfi: [I/41] “Dahî cemî-i âlemin Rabbisi olan Allah (azîmü'ş-şân)'a hamd ü senâ mahsûstur” demektir.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ . اللَّهُ الصَّمَدُ . لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ . وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾

[Kul hüvallâhu ehad. Allâhu's-samed. Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekün lehu küfüven ehad]¹³²

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Muhammed! Sen müşriklere de ki; Allah Teâlâ hazretleri birdir. Ve seyyid ve cemî-i sıfâtında kâmidir. Ve bir kimseyi doğurmadı ki O'nun vârisi ola ve O bir kimseden doğmadı ki O'nun mülküne vâris olmuş ola ve şerîk [ü] nazîri yoktur” demektir.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاقِقٍ إِذَا وَقَبَ

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾

[Kul eûzu bi rabbi'l-felak. Min şerri mâ halak. Ve min şerri gâsikin izâ vekab. Ve min şerri'n-neffâsâti fi'l-ukad. Ve min şerri hâsîdin izâ hased.]¹³³

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Muhammed! Sen de ki; subhn Rabbisi (celle şânuhu) hazretlerine halk eylediği cemî-i eşyânın şerrinden ve tutulduğu vakit kamerin şerrinden veyâhûd her bir şey zulmette kaldığı vakit gecenin şerrinden ve ipliklerdeki düğümlere üfüren nisvân-ı sevâhir, yâhûd nüfûs-ı ricâl-i sâhire şerrinden ve hasedini izhâr eylediği vakitte hâsîdin şerrinden istiâze ederim” demektir.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ . إِلَهِ النَّاسِ . مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ . الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ . مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ . ﴾

¹³² Sûre-i İhlas 112/ 1-4.

¹³³ Sûre-i Felak 113/ 1-5.

[Kul eûzu bi rabbi'n-nâs. Meliki'n-nâs. İlâhi'n-nâs. Min şerri'l-vesvâsi'l-hannâs. El-lezî yüvesvisu fî sudûri'n-nâs. Mine'l-cinneti ve'n-nâs.]¹³⁴

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Muhammed! Sen de ki: [Nâsın] rabbisine ve nâsın hâlık ve mâlikine ve nâsın ilâhına, nâs zikirten hâlî kaldığı vakitte kalplerine vesvese veren ve zikir ile meşgûl olduğu vakitte zikirten te'hîr eden şeytân şerrinden istiâze ederim ki ol şeytân, cinden ve nâsdan olarak nâsın sudûruna vesvese verir”.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ. مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ. إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ. اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ ﴾

﴿ وَالضَّالِّينَ ﴾

[Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Er-Rahmâni'r-Rahîm. Mâliki yevmi'd-dîn. İyyâke na'bûdü ve iyyâke nestaîn. İhdine's-sirâta'l-mustekîm. Sirâta'l-lezîne en'amte aleyhim, gayri'l-mağdûbi aleyhim ve le'd-dâllîn]¹³⁵

Ma'nâ-yı şerîfi: “Hamd ü senâ âlemînin Rabbisi ve Rahmân, Rahîm ve yevm-i cezânın mâliki ve hâkim-i mutlakı olan Allah Teâlâ ve tekaddes hazretlerine mahsûstur. Tevhîd ü ibâdete ve her bir umûrda istiâneye Sen (azîmü'ş-şân)'ı tahsîs ederiz. Bize sırât-ı müstakîmi hidâyet kıl, ya'nî bizi islâmiyetimizde sâbit kıl ki, o yol enbiyâ ve sıddîkîn ve şühedâ ve sâlihîne in'âm ettiğin yoldur. Ve la'net-i hızlân ile üzerlerine gazap ettiğin kimselerin [I/43] ve islâmı terk eden kimselerin yolunun gayrıdır”, demek olur.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

[Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: ma'lûm.

﴿ اَلَمْ ﴾

[Elif-lâm-mîm]¹³⁶

Böyle sûreler evvelinde vâki' olan hurûf-ı hecâ hakkında mütekaddimîn rahimehumullâh-i teâlâ ve tekaddes hazretlerinin her kitapta esrârı vardır. Ve Kur'ân-ı Kerîm'de esrâr-ı ilâhî bu harflerdir. Ancak ol esrârı Vâcib Teâlâ bilir, dediler ise de, müteahhirinden ba'zıları, iş bu hurûf-ı hecâdan her bir harf esmâullâhtan bir ismin miftâhıdır. Ez-cümle iş bu sûrede ﴿ ا ﴾ “Allâh” ve ﴿ ل ﴾ “Latîf” ve ﴿ م ﴾ “Mecîd” esmâ-i şerîfelerinin miftâhıdır dediler. Ve bâzıları ﴿ ا ﴾ Allâh teâlâ hazretlerinin âlâ ya'nî in'âm ve ihsânına” ve ﴿ ل ﴾ “Lutfuna ve ﴿ م ﴾ “Mülküne” işârettir, dediler. Veyâhûd, ﴿ ا ﴾ ism-i Celâl'e, ﴿ ل ﴾ Cebrâil'e ve ﴿ م ﴾ Hazret-i Muhammed'e

¹³⁴ Sûre-i Nâs 114/1-6.

¹³⁵ Sûre-i Fâtîha, 1/1-7.

¹³⁶ Sûre-i Bakara, 2/1.

işâret olup Cenâb-ı Hak'dan Cibrîl-i Emîn vasıtasıyla Hazret-i Muhammed'e nâzil olan bu kitâb demeğe işârettir, dediler, ve ba'zıları da bu sûre-i şerîfenin ism-i şerîfidir, dediler.

﴿ ذَٰلِكَ الْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ . الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُعِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ . وَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَ مَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَ بِلَاخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ . أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ. ﴾

[Zâlike'l-kitâbu lâ reybe fihi huden li'l-muttekîn. El-lezîne yu'minûne bi'l-gaybi ve yukîmûne's-salâte ve mimmâ rezaknâ hum yunfikûn. Ve'l-lezîne yu'minûne bimâ ünzile ileyke ve mâ ünzile min kablik, ve bi'l-âhireti hum yûkinûn. Ulâike alâ huden min rabbihim ve ülâike humu'l-müflihûn.]¹³⁷

Ma'nâ-yı şerîfi: “Şu sana inzâliyle va'd buyurduğum kitâb-ı kâmidir ki, [I/44] onun Allâh Teâlâ kıbelinden olduğunda şek yoktur. Ehl-i takvâya ya'nî şirk ü meâsîden ictinâb eden kimselere rüşd ü beyândır. Şol kimseler ki, gayba îmân ederler, ya'nî, peygamberin haber verdiği cennet ve cehennem ve ihsân ve azâb gibi mugayyebâta inanırlar ve salât ikâme ederler ya'nî ta'dîl-i erkânıyla namazı vaktinde kılmağa müdâvemet ederler ve Ben (azîmü's-şân)'ın onlara ihsân eylediğim rızkı in'âm ederler ve âhireti şekk etmeyerek bilirler. İşbu sıfatlarla muttasıf olan kimseler Rableri (celle şânuhu)'dan reşîd ve beyân ve basîret üzeredirler ve âhirette felâh bulanlardır. Ya'nî, nârdan halâs olup cennete nâil yâhûd cennette bâkî kalanlardır”, demek olur.

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَٰلَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾

[Allâhu lâ ilâhe illâ hû, el-hayyu'l-kayyûm, lâ te'huzuhu sinetun ve lâ nevm, lehû mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ard, men ze'l-lezî yeşfeu indehu illâ bi iznih, ya'lemu mâ beyne eydîhim ve mâ halfehum, Ve lâ yuhîtûne bi şey'in min ilmihi illâ bimâ şâ', ve sia kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-ard, ve lâ yeûduhu hifzuhumâ, ve hüve'l-aliyyü'l-azîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah Teâlâ mahlûkâtın ma'bûdun-bi'l-Hakk'ıdır. O'ndan başka ma'bûdun bi'l-Hak yoktur. Ol “hayat” sıfatıyla muttasıf Bâkî'dir. Ve halkın umûruna kâimdir, O'nu nüfûs, ya'nî nisyân ve nevm ahz etmez ya'nî gaflet ve uykudan [I/45] münezzehtir. Semâvât [ve] arzda olan eşyânın cümlesi O'nundur. Hiç müştereki yoktur. Kimdir ki O'nun ind-i ulûhiyyetinde şefâat edebile. Ancak kendisinin izniyle edebilir. Ol, Allah Teâlâ bilir, onların umûr-ı dünyâdan önlerinde olacak şeyi ve umûr-ı âhirette ardlarında olan şeyi Allah Teâlâ ve tekaddes hazretlerinin kürsüsü semâvâtı ve arzı ihâta eyledi. Ve semâvât ü arzın hıfzı Allah (azîmü's-şân)'a meşakkat vermez. O, Allah Teâlâ hazretleri cemî-i eşyâdan müteâl ve azîmdir”, demektir.

﴿ حم حم حم حم حم حم حم حم ﴾

[Hâmîm, hâmîm, hâmîm, hâmîm, hâmîm, hâmîm, hâmîm, hâmîm.]

¹³⁷ Sûre-i Bakara, 2/2-5.

İbn-i Abbâs (radiyyallâhu anh): ﴿ حم ﴾, İsm-i a‘zam’dır, dedi.¹³⁸ Ve İkrime yine İbn Abbâs’tan rivâyet eylemiştir ki: ﴿ الرحمن ﴾ ﴿ ن ﴾ ﴿ حم ﴾ ve ﴿ الر ﴾ dan hurûf-ı mukattaa bir yere geldikte “er-Rahmân” olur diye buyurmuştur. Ve tahrîr olduğu vecihle yedi kerre sûre-i şerîfelerin ibtidâları olarak kırâat edilip sekizinci yine sûre-i şerîfeye baş olarak kırâat olunacaktır.

﴿ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ. غَافِرِ الذُّبِّ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطُّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ ﴾

[Tenzîlu’l-kitâbi minallâhi’l-azîzi’l-alîm. Gâfiri’z-zenbi ve kâbili’t-tevbi, şedîdi’l-ikâbi zi’t-tavli lâ ilâhe illâ huve ileyhi’l-masîr.]¹³⁹

Ma‘nâ-yı şerîfi: Kur’ân’ın tenzîli ol, Allah (azîmü’ş-şân)’dandır ki, Azîz ve mesâlih-i ibâda Alîm’dır. Mü’minin zenbini mağfîret kılıcı ve tevbeyi kabûl edicidir. O’na şirk [ve] küfreden hakkında ikâbı şedîd, muvahhidîn-i âmilîne fazl-ı vâsi‘ sâhibidir ki, O’ndan gayrı [I/46] Allah yoktur. Cemî-i mahlûkâtın rücûu O’nadır. Cümlesinin cezâlarını verir, demektir.

﴿ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ . كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَكَيْهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ. ﴾

[Âmene’r-resûlü bimâ ünzile ileyhi min Rabbihi ve’l-mü’minûn. Küllün âmene bi’l-lâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rûsulih. Lâ nüferriku beyne ehadin min rûsulih. Ve kâlû semi’nâ ve eta’nâ gufrâneke Rabbenâ ve ileyke’l-masîr. Lâ yükellifullâhu nefsen illâ vüs’ahâ. Lehâ mâ kesebet ve aleyhâ me’k-tesebet, Rabbenâ lâ tuâhiznâ in nesfnâ ev ahta’nâ, Rabbenâ ve lâ tahmil aleynâ isran kemâ hameltehü ‘ale’l-lezîne min kablinâ. Rabbenâ ve lâ tühammilnâ mâ lâ tākate lenâ bih. Va’fu annâ, vağfir lenâ, ve’r-hamnâ, ente Mevlânâ fensurnâ ale’l-kavmi’l-kâfirîn.]¹⁴⁰

Ma‘nâ-yı şerîfi: “Muhammed (aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm) ve mü’minler Rab Teâlâ’dan O’na inzâl buyurulan âyât-ı Kur’âniyyeyi tasdîk ettiler. Muhammed (aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm) ve mü’minlerden her birerleri Allah Teâlâ’nın vahdâniyyetine ve melâikelerine ve kitâblarına ve resûllerine îmân ve tasdîk ettiler. Ol Allah Teâlâ’nın resûllerinin beynini tefrîk etmez ve dediler ki, Yâ Rabbenâ, kavli-i şerîfimi işittik, emrine itâat ettik, Sen’den mağfîret taleb ederiz. Ve mevtimizden sonra mercîmiz dergâh-ı ulûhiyyetindir. Allah Teâlâ, hiç kimseye tākātı olmayan şeyi teklîf etmez. Nefsinin kesbettiği hayr kendisi içindir. Ve iktisâb ettiği şer kendisi üzerinedir. Yâ Rab, bizi nisyan ve hatalarımızla muâheze eyleme [I/47] Yâ Rabbi, bizden evvel Benî İsrâil’e tahmîl eylediğin ahd-i sakîli ya’nî umûr-ı azîmeyi üzerimize tahmîl eyleme ve Yâ Rab, tākātımız olmayan

¹³⁸ Muhammed bin Cerîr bin Hâlid et-Taberî Ebû Ca’fer, *Tefsîru’t-Taberî*, Dâru’l-Fikr, Beyrut 1405, 1/87; İsmâil bin Ömer bin Kesîr ed-Dimeşki Ebu’l-Fedâi, *Tefsîru İbn-i Kesîr*, Dâru’l-Fikr, Beyrut 1401, 1/9.

¹³⁹ Sûre-i Mümin 40/ 1-3.

¹⁴⁰ Sûre-i Bakara 2/285-286.

âmâli bize yükleme, bizi afveyle ve zünûbumuzu setreyle ve bize rahmet et. Sen bizim nâzır u hâfızımızsın. İmdi, küffâr kavmi üzerine bize nusret kıl”, demektir.

﴿ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ. ﴾

﴿ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ. ﴾

[Fe sübhânallâhi hîne tümsüne ve hîne tüsbihûn. Ve lehü'l-hamdü fi's-semâvâti ve'l-ardi ve 'aşıyyen ve hîne tuzhirûn. Yühricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve yühricü'l-meyyite mine'l-hayyi ve yühyi'l-arda ba'de mevthâ ve kezâlike tührecûn]¹⁴¹

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah Teâlâ ve tekaddes hazretlerini akşama ve sabaha dâhil olduğunuz vakitte tesbîh ediniz, ya'nî akşam ve yatsı namazlarıyla, sabah namazını kılınız. Semâvât ve arz ehlinin hamd u salavâtı ol Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerine mahsûstur. Ve ıyşde ikindi namazını, zuhraya dâhil olduğunuz vakitte öğle namazını kılınız. Ol Allah teâlâ hazretleri meyyitten hayyi ve haydan meyyit ihrâc eder ve yeryüzü kuruduktan sonra nebâtlar ile ihyâ eder. İşbu ihrâcî gibi sizler dahî kabirlerden ihrâc olunursunuz”, demektir.

﴿ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴾

[Hasbiyallâhü lâ ilâhe illâ Hû, aleyhi tevekkeltü ve hüve Rabbü'l-arşı'l-azîm.]¹⁴²

Ma'nâ-yı şerîfi: “Şol bir Allah (azîmü'ş-şân) bana kâfidir ki, başka ma'bûdün bi'l-Hak olmayıp ancak O'dur. O'na tevekkül eyledim ve ol Cenâb-ı Allah [I/48] (celle şânuhu) arş-ı azîmin Rabbi'sidir”, demek olur.

﴿ الم ﴾

[Elif-lâm-mîm.]

Ma'nâsı yukarıda zikrolundu.

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴾

[Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm.]¹⁴³

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah Teâlâ, mahlûkâtın ma'bûdün bi'l-Hakı'dır. O'ndan başka Allah olmayıp ancak Hayy ve Kayyûm olan Allah O'dur, demektir.

﴿ المص ﴾

[Elif-lâm-mîm-sād]¹⁴⁴

[Ma'nâ-yı şerîfi]: İşbu müşâbehet dahî yukarıda zikrelediğimiz gibi müfessirîn işârât ve mıftâhıdır, dediler.

﴿ الم الر الر الر الر الر الر ﴾

[Elif-lâm-mîm, elif-lâm-râ, elif-lâm-râ, elif-lâm-râ, elif-lâm-mîm-râ, elif-lâm-râ, elif-lâm-râ.]

¹⁴¹ Sûre-i Rûm 30/17-19

¹⁴² Sûre-i Tevbe 9/ 129.

¹⁴³ Sûre-i Âl-i İmrân, 3/1-2.

¹⁴⁴ Sûre-i Ârâf, 7/1.

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Yukarıda beyân edildi.

﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُّبِينٍ ﴾

[Tilke âyâtü'l-kitâbi ve Kur'ânin mübîn.]¹⁴⁵

Ma'nâ-yı şerîfi: “İşbu sûrenin ve Kur'ân-ı Mübîn'in âyetleridir” demek olur.

﴿ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ . إِنْ دَخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ . ﴾

[İnne'l-müttekîne fi cennâtin ve 'uyûn. Udhülûhâ bi selâmin âminîn.]¹⁴⁶

Ma'nâ-yı şerîfi: “Şeytana ittibâdan hazer edenler, âhirette cennetlerde ve pınarlarda, safâdadırlar. Onlara denir ki, her bir âfâttan emân üzere olduğunuz halde cennete selâmetle giriniz”, demektir.

﴿ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ . وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴾

[Fe sebbih bi hamdi rabbike ve kün mine's-sâcîdîn. Va'büd rabbeke hattâ ye'tiyeke'l-yakîn.]¹⁴⁷

Ma'nâ-yı şerîfi: “İmdi sana bir hüzmün târî olduğu vakitte Rabbini tahmîd ü tesbîh et ve musallîn ve mütevâziînden ol ve sana mevt erişinciye kadar Rabbine ibâdet eyle” demektir.

﴿ طه ﴾

[Tâ-hâ.]¹⁴⁸

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Müfessirînden ba'zısı kasedir dediler ve ba'zıları da esmâullâhtan bir ismidir yâhûd süryânice “Yâ Racül”, demektir. [I/49] Yâhûd, “yâ insân”, demektir. Veyâhûd esmâullâha miftâhtır, dediler.

﴿ طسم ﴾

[Tâ-sîn-mîm]¹⁴⁹

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Müfessirînden ba'zısı kasedir veyâhûd sûrenin ismidir,¹⁵⁰ dediler.

﴿ طس ﴾

[Tâ-sîn.]¹⁵¹

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Bundan dahî müfessirîn yukarıdaki gibi ihtilâf ettiler.

﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ . هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾

[Tilke âyâtü'l-Kur'âni ve kitâbin mübîn. Hüden ve büşrâ li'l-mü'minîn.]¹⁵²

¹⁴⁵ Sûre-i Hicr, 15/1.

¹⁴⁶ Sûre-i Hicr, 15/45-46.

¹⁴⁷ Sûre-i Hicr, 15/98-99.

¹⁴⁸ Sûre-i Tâ-hâ, 20/1.

¹⁴⁹ Sûre-i Şuarâ, 26/1; Kasas, 28/1.

¹⁵⁰ [Elmalı M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, (Sadeleştirenler: Doç. Dr. İsmail Karaçam, Yrd. Doç. Dr. Emin Işık, Dr. Nusrettin Boleli, Abdullah Yücel, Mahmut Özakça, İbrahim Tüfekçi), Azim Dağıtım, İstanbul 1992, 6/93.]

¹⁵¹ Sûre-i Neml, 27/1.

¹⁵² Sûre-i Neml, 27/2.

Ma'nâ-yı şerîfi: İşbu sûredeki âyetler Kur'ânın ve Levh-i mahfûzun âyetleridir. Onu tasdik eden mü'minlere hidâyet ve beşâret olduğu hâlde, demektir.

﴿ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . أَلَا تَعْلَمُونَ عَلَيَّ وَآتُونِي مُسْلِمِينَ ﴾

[İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. El-lâ ta'lû aleyye ve'tûnî müslimîn.]¹⁵³

Ma'nâ-yı şerîfi: “Kitâb, yâhûd ünân, yâhûd kitâb-ı Süleymân (aleyhi's-selâm)'dandır ve mektûb yâhûd mazmûn Rahmân ve Rahîm olan Allâh Teâlâ ve tekaddes hazretlerinin ismine mukârindir. İşbu mektûb ile maksûdum bana tekebbür etmeyiniz yâhûd bana icâbetten imtinâ etmeyiniz ve mü'min olduğunuz halde bana geliniz” demektir ki, bu mektûbu Hazret-i Süleymân (aleyhi's-selâm) Belkıs'a yazmıştır.

﴿ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ

فَضْلِ رَبِّي لِيُلْبِيَ آءِشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴾

[Kâle'l-lezî indehü ilmün mine'l-kitâbi ene âtike bihî kable en yertedde ileyke tarfuk, felemmâ raâhü müstekirran indehû, kâle hâzâ min fadli rabbî li-yeblüvenî e eşkûru em ekfürü, ve men şekera fe innemâ yeşkürü li-nefsihî ve men kefera fe inne rabbî Ganiyyün Kerîm.]¹⁵⁴

Ma'nâ-yı şerîfi: “Hazret-i Süleymân (aleyhi's-selâm) indinde kitâb münzeldir veyâhûd levh-i mahfûzdan ilmi [I/50] olan kimse ya'nî Cebrâil (aleyhi's-selâm) yâhûd diğer melek yâhûd ism-i a'zâmı bilen Âsâf bin Ziyâ dedi ki: ‘Ben sana Belkıs'ın tahtını tarfin sana irtidâdından evvel ya'nî gözünü kapayıp açmazdan önce getireyim.’¹⁵⁵ Vaktâki Süleymân (aleyhi's-selâm) Belkıs'ın tahtını huzûrunda gördükte dedi ki: ‘İşbu hâl bana Rabbim (celle şânuhû) hazretlerinin fazlındandır ki bu ni'mete şükür mü edeceğim yoksa, küfrân-ı ni'met mi edeceğim, beni imtihân ediyor. Şol kimse ki, şükreder kendi nefsi için etmiş olur, her kim küfrân-ı ni'met eder ise Rabbim onun şüküründen müstağnî ve şâkir ve kâfire in'âm ve ihsân etmekle kerîmdir’”, demek olur.

﴿ طسم . الم . الم . الم . الم . الم . ﴾

[Tâ-sîn-mîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm.]

Ma'nâ-yı şerifleri: Yukarıda beyân olundu.

﴿ يس ﴾

[Yâ-sîn.]¹⁵⁶

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Müfessirinden ba'zıları kasemdir, dediler. Ba'zıları “Tay” lugatinde: “Yâ insân”¹⁵⁷ demektir, yâhûd “Seyyidü'l-Beşer” demektir yâhûd “miftâh-ı sûre”dir,¹⁵⁸ dediler.

¹⁵³ Sûre-i Neml, 27/30-31.

¹⁵⁴ Sûre-i Neml, 27/40.

¹⁵⁵ [Ba'zı müfessirine göre Süleymân (aleyhi's-selâm) İfrî'te bu sözü söylemiştir. Bkz: Elmalı, *Kur'an Dili*, 6/143-144. Ayrıca tahtın getiriliş şekli ve imkânı konusuyla ilgili geniş bilgi için bkz: Ahmed Avni Konuk, *Fusûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi*, (hazırlayanlar: Dr. Mustafa Tahralı – Selçuk Eraydın), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1990, 3/230-237.]

¹⁵⁶ Sûre-i Yâ-sîn, 36/1.

¹⁵⁷ Taberî, *Tefsîr*, 22/148.

﴿ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ . عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ . تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ . لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ . لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ . لَا يُؤْمِنُونَ . إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْتَابِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴾

[Ve'l-Ku'âni'l-hakîm. İnneke lemine'l-mürselîne. Alâ sırâtın müstekîm. Tenzîle'l-Azîzi'r-Rahîm. Li-tünzira kavmen mâ ünzira âbâühüm fehüm gâfilûn. Lekad hakka'l-kavlü alâ ekserihim fehüm lâ yü'minûn. İnnâ cealnâ fî a'nâkihîm aġlâlen fehiye ile'l-ezkâni fehüm mukmehûn. Ve cealnâ min beyni eydîhim sedden ve min halfihîm sedden fe aġşeynâ hüm fe hüm lâ yübsirûn.]¹⁵⁹

Ma'nâ-yı şerîfi: “Hikmet sâhibi olan yâhûd kütüb-i münzele üzerine hâkim olan [I/51] Kur'ân hakkı için Sen, enbiyâ-i mürselîndensin. Tevhîdinde ve herbir emrinde doğru olan kimse sırât-ı müstakîmdir. Kur'ân-ı Azîm, Azîz ve Rahîm olan Allâh'ın tenzîlidir ki, babaları ve akrabaları inzâr olmayan kavmi inzâr edesin. Onlar ise îmândan gâfillerdir. Tahkîk ol kavmin ekserisi üzerine azâb sözü sâbit oldu. Onlar îmâna gelmezler. Onların boyunlarına lâleler vurmuşuz, lâleler çenelerine dayanmış, başları dimdik durur, onların önlerine ve arkalarına sedler koyduğumuz ve gözlerine perde çektiğimiz için doğru yolu göremezler, onlar sağır, dilsiz, kör olduklarından dîn-i Hakk'a rücû' etmezler. Dahî, Ben (azîmü's-şân) onların önünden ve ardından sed kılıp göstermedim. Ya'nî tül-i emel ve gafleti hâil kıldım. Böyle olduğu ecilden tarîk-ı Hakk'a nazardan men' olundular” demektir.

﴿ صُمُّ بَكْمٌ عُمَى فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ . صُمُّ بَكْمٌ عُمَى فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ . صُمُّ بَكْمٌ عُمَى فَهُمْ لَا يَتَكَلَّمُونَ ﴾

[Summün bükmün umyün fe hüm lâ yerciûn.¹⁶⁰ Summün bukmün umyün fe hüm lâ ya'kilûn.¹⁶¹ Summün bükmün umyün fe hüm lâ yetekellemûn.]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Onlar sağır ve dilsiz ve a'mâ olduklarından dîn-i Hakk'a rücû' etmezler”.

﴿ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴾

[Selâmün kavlen min Rabbi'r-Rahîm]¹⁶²

Ma'nâ-yı şerîfi: “Ehl-i cennetin aksâ-yı emelleri Rahîm olan Rab Teâlâ'nın onlara melâike vâsıtasıyla yâhûd bilâ vâsıta selâmıdır”, demektir.

﴿ ص ﴾

[Sâd]¹⁶³

[Ma'nâ-yı şerîfi]: “Müfessirînden ba'zıları kasemdir,¹⁶⁴ dediler. Ba'zıları dahi ism-i sûredir, yâhûd “Samed” isminin yâhûd “sâdiku'l-va'd” [I/52] vasfının miftâhıdır”, dediler.

¹⁵⁸ Muhammed bin Ahmed bin Ebî Bekir bin Ferah el-Kurtubî Ebû Abdullâh, *Tefsîru'l-Kurtubî*, (tahkîk: Ahmed Abdülalîm el-Berdûnî), Dâru's-Şa'b, Kâhire 1372, 1/67; İbn-i Kesîr, *Tefsîr*, 1/9; Elmalî, *Kur'an Dili*, 6/398.

¹⁵⁹ Sûre-i Yâsîn, 36/2-9.

¹⁶⁰ Sûre-i Bakara, 2/18.

¹⁶¹ Sûre-i Bakara, 2/171.

¹⁶² Sûre-i Yâsîn, 36/58.

¹⁶³ Sûre-i Sâd, 38/1.

﴿ ق ﴾

[Kâf]¹⁶⁵

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Müfessirînden ba'zıları "kasemdir", dediler. Ba'zıları dahî "ism-i sûre" yâhûd; "Kadîr, Kâdir, Kâhir, Karîb, Kâbîd" isimlerinin miiftâhıdır. Yâhûd "Cebel-i Kâf"tır"¹⁶⁶, dediler.

﴿ ن ﴾

[Nûn]¹⁶⁷

[Ma'nâ-yı şerîfi]: İbn Abbâs (radiyallâhu anh) buyurmuştur ki: ﴿ ن ﴾ arzı hâmil olan balığın ismidir. Müfessirînden ba'zıları "Rahmân" isminin âhir harfidir yâhud "kasem"dir yâhud "miiftâh-ı sûre"¹⁶⁸ dediler.

﴿ وَاللَّهُمَّ إِلَهَ وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴾

[Ve ilâhüküm ilâhün vâhid, lâ ilâhe illâ hüve'r-Rahmânu'r-Rahîm]¹⁶⁹

Ma'nâ-yı şerîfi: "Sizin, ilâhınız Vâhid-i Hak'tır. Başka bir ma'bûdun bi'l-Hak olmayıp ancak, ol Rahmân ve Rahîm olan Cenâb-ı Allah'tır", demek olur.

﴿ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْوَاحِدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾

[Allâhümme innî es'elüke bi enneke entallâhü'l-lezî lâ ilâhe illâ ente'l-vâhidü'l-ferdü's-samedü'l-lezî lem yelid ve lem yûled ve lem yekün lehû küfüven ehad]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! senin hakkın için ben kulun ancak Sen'den recâ ederim. Sen (azîmü'ş-şân) sol bir Allâh'sın ki başka bir ma'bûdun bi'l-Hakk olmayıp ancak Sen, Vâhid, Ferd, Samed'sin ve ol Allâh öyle bir Allah'tır ki doğurmadı ve doğurulmadı ve O'nun bir şerîki ve nazîri olmadı", demektir.

﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴾

[Leyse kemislihî şey'ün fi'l-ardi ve lâ fi's-semâ', ve hüve's-semîu'l-basîr]¹⁷⁰

Ma'nâ-yı şerîfi: "Arz ve semâda Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerinin misli bir şey olmadı ve Allah (azîmü'ş-şân) Semî' ve Basîr'dir", demek olur.

﴿ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴾

[Ni'me'l-mevlâ ve ni'me'n-nasîr]¹⁷¹

¹⁶⁴ Elmalı, *Kur'an Dili*, 6/460.

¹⁶⁵ Sûre-i Kâf, 50/1.

¹⁶⁶ Elmalı, *Kur'an Dili*, 7/222.

¹⁶⁷ Sûre-i Kalem, 68/1.

¹⁶⁸ Elmalı, *Kur'an Dili*, 8/254-255.

¹⁶⁹ Sûre-i Bakara, 2/163.

¹⁷⁰ Sûre-i Şûrâ, 42/11.

¹⁷¹ Sûre-i Hac, 22/40.

Ma'nâ-yı şerîfi: [I/53] Ne güzel Mevlâ ve ne güzel Yardımcı, demek olur.

﴿ غُفْرَانَاكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾

[Gufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-masîr]¹⁷²

Ma'nâ-yı şerîfi: “Ey bizim Rabb’imiz! Sen’in mağfiretini taleb ederiz ve âhirette rücû‘ edeceğimiz mahal dergâh-ı ulûhiyyetindir”.

﴿ يَا كَافِي ﴾

[Yâ Kâfî]

[Ma'nâ-yı şerîfi]: “Ey her umûrumuzda kifâyet eden, Cenâb-ı Allâh!” demektir.

﴿ وَحَسْبُنَا اللَّهُ تَعَالَى وَحْدَهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ . وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ﴾

[Ve hasbünallâhü teâlâ vahdehu ve ni‘me'l-vekîl.¹⁷³ Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm]¹⁷⁴

Ma'nâ-yı şerîfi: “Bize ancak Allâh Teâlâ hazretleri, bir olarak kifâyet eder ve ne güzel vekîldir ve kuvvet u kudret ancak, Aliyyü'l-azîm olan Cenâb-ı Allah ile” demektir.

﴿ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴾

[Ve mâ cealehullâhu illâ büşrâ leküm ve li-tatmeinne kulûbüküm bihî ve me'n-nasru illâ min indillâhi'l-Azîzi'l-Hakîm]¹⁷⁵

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah Teâlâ hazretlerinin bu va‘d ve melâike ile imdâdı ancak size beşâret ve müjde olsun için ve kalpleriniz onunla havftan sükûn bulsun içindir. Sizin adûnuz üzerine galebenizde nusreti gayrıdan bilmeyiniz. Nusret ancak Azîz ve Hakîm olan Cenâb-ı Allah’ın ind-i ma‘nevîsinden, sâir gazevâtta dahî imdâda geldikleri tefâsir ve tevârihte mûnderictir”.

﴿ الم . المر ﴾

[Elif-lâm-mîm. Elif-lâm-mîm-râ]

Ma'nâ-yı şerîfi: Yukarıda geçti.

﴿ كَهَيْعِص ﴾

[Kâf-hâ-yâ-ayn-sâd]¹⁷⁶

¹⁷² Sûre-i Bakara, 2/285.

¹⁷³ Sûre-i Âl-i İmrân, 3/173.

¹⁷⁴ Münâvî, , 4/7; Ebu'l-Ferec, *Safvetu's-Safve*, 4/226.

¹⁷⁵ Sûre-i Âl-i İmrân 3/126.

¹⁷⁶ Sûre-i Meryem, 19/1 *Feyzu'l-kadîr*.

[Ma'nâ-yı şerîfî]: Müfessirîn dediler ki, "Esmâullâh'dan bir isimdir. Yâhûd, esmâ-i Kur'an'dandır. Yâhûd sûrenin ismi yâhûd ka¹⁷⁷semidir.

﴿حَمَسْتُ﴾

[Hâ-mîm-ayn-sîn-kâf]

Müfessirînin beyânına göre ma'nâ-yı şerîfî: "Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerinin, [I/54] hilm ve mecd ve ilm ve senâ-i kudreti hakkı için" demektir.

﴿إِكْفِنَا وَارْحَمْنَا﴾

[İkfinâ ve'rhamnâ]

Ma'nâ-yı şerîfî: "Yâ Rabbi! Sen bize kifâyet eyle ve bize rahmet eyle" demektir.

﴿هُوَ اللَّهُ . الرَّافِعُ . النَّافِعُ . الرَّشِيدُ . الْحَيُّ . الْقَيُّومُ . اللَّطِيفُ . الْقَادِرُ الْقَوِيُّ . الْمَتِينُ .

الْغَنِيُّ . الْمَعْنِيُّ . الْمُعِزُّ . الْعَلِيُّ . الْبَاسِطُ . الْوَدُودُ﴾

[Hüvallâhü'r-Râfiu'n-Nâfiu'r-Raşîdu'l-Hayyü'l-Kayyûmu, el-Latîfu, el-Kâdiru, el-Kaviyyü, el-Metînü, el-Ğaniyyü, el-Muğnî, el-Muizzü, el-Aliyyü, el-Bâsîtu, el-Vedûd.]

[Ma'nâ-yı şerîfî]: Bunlar esmâ-i hüsnâdandır ki: "Allah (azîmu's-şân) ibâdete lâyük dilediğini ref' edici hakîkaten menfaat verici ukûl-ı insânın idrâkinden münezzehtir olan Hakîm, Hayy, Kadîm, mahlûkâtın umûruna kâim, tevfiik verici, murâd buyurduğu şeyi icrâ edici, ziyâde muînden münezzehtir, nekâyısdan müberrâ, cemî'-i mahlûkât kendisine muhtâç, ganî kılıcı, azîz edici, ziyâde âlî, vüs'at ihsân edici, kullarına rahmet kılıcı, demektir. Esmâullâh'ın ma'nâ-yı hakîkisinden cemî-i âlem âciz ise de müdakkiklik yoktur, Hak beyân etmişlerdir", demektir.

﴿يَا مُعِزُّ يَا عَلِيُّ يَا وَدُودُ﴾

[Yâ Muizzü yâ Aliyyü yâ Vedûd]

Ma'nâları beyân olundu.

﴿اِغْنِنَا يَا رَبِّ يَا كَرِيمُ وَارْحَمْنَا يَا رَبِّ يَا رَحِيمُ﴾

[Agisnâ yâ Rabbi yâ Kerîmu, ve'rhamnâ yâ Rabbi yâ Rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfî: "Yâ Rab! Yâ Kerîm olan Cenâb-ı Allâh! Bize meded eyle, Yâ Rab! Ya Rahîm olan Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak! Bize rahmet eyle" demektir.

﴿يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَرَحِيمَ الْآخِرَةِ . فَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ﴾

[Yâ rahmâne'd-dünyâ ve rahîme'l-âhirah. Fa'fu 'annâ va'ğfir lenâ ve'rhamnâ,

ente Mevlânâ ve ente hayru'r-râhimîn]

¹⁷⁷ Taberî, *Tefsîr*, 16/41-44.

Ma'nâ-yı şerîfi: "Dünyâda mü'minîn [I/55] ve küffâra ve âhirette yalnız mü'minîne in'âm ve ihsân edici Cenâb-ı Allah! Bizi de afveyle ve günâhlarımıza mağfiret kıl ve bize rahmet et, Sen (azîmü's-şân) bizim Mevlâmızsın, dahî Rahmân edicilerin hayırlısısın" demek olur.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الشَّافِي هُوَ اللَّهُ . بِسْمِ اللَّهِ الْكَافِي هُوَ اللَّهُ . بِسْمِ اللَّهِ الْمُعَافِي هُوَ اللَّهُ ﴾

[Bismillâhi's-şâfi hüvallâh. Bismillâhi'l-kâfi hüvallâh. Bismillâhi'l-muâfi hüvallâh]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Şifâ ihsân eden ve her bir umûrumda kâfi olan ve zünûbumuzu afv buyuran Cenâb-ı Allâh (celle şânuhu ve amme nevâluhu) hazretlerinin ism-i şerîfiyle kırâat ederim ki, ibâdete lâıyk ve müstehak ancak O'dur", demek olur.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾

[Bismillâhi'l-lezî lâ yedurru mea'smihi şey'un fi'l-ardi ve lâ fi's-semâ', ve hüve's-Semî'u'l-Alîm]¹⁷⁸

Ma'nâ-yı şerîfi: "Şol bir Allâh (azîmü's-şân)'ın ism-i şerîfiyle kırâat ederim ki, O'nun ismiyle berâber arz ve semâda bir şey zarâr veremez ve O, Cenâb-ı Hak, Semî' ve Alîm'dir", demektir.

﴿ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ كُلِّهَا مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴾

[Eûzu bi kelimâti'l-lâhi't- tâmmâti küllihâ min şerri mâ halak]¹⁷⁹

Ma'nâ-yı şerîfi: "Cemî-i mahlûkâtın şerrinden Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerinin kelimât-ı tâmmesine ilticâ ederim", demektir.

﴿ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴾

[Fallâhü hayrûn hâfızan ve hüve erhamü'r-râhimîn]¹⁸⁰

Ma'nâ-yı şerîfi: "Her bir umûr-ı müstekrehe ve ekdâr-ı dünyeviyye ve uhreviyyeden hıfz eylemekte Allah Teâlâ hazretleri hayırlıdır, ve erhamların ziyâde rahmet edicisidir", demek olur.

﴿ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ . وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ﴾

[Sübhanallâh ve bi hamdihi, sübhânallâhi'l-azîm, ve bi hamdihi estağfirullâh]

Ma'nâ-yı şerîfi: [I/56] "Allah (azîmü's-şân)'ı, tesbîh ve hamd ü senâ ederim" demektir.

﴿ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ﴾¹⁸¹

¹⁷⁸ Muhammed bin Îsâ Ebû Îsâ et-Tirmizî es-Sülemî, *Sünenü't-Tirmizî*, (thk: Ahmed Muhammed Şâkir ve diğerleri), Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut t.y., 5/465; Ahmed bin Şuayb Ebû Abdurrahmân en-Nesâî, *Sünenü'l-Kübrâ*, thk.: Abdülgaffâr Süleymân el-Bendârî, Seyyid Kûsevî Hasan, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1411/1991, 6/94; Muhammed bin Yezîd Ebû Abdullâh el-Kazvîni (İbn-i Mâce), *Sünenü İbn-i Mâce*, thk.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Fikr, Beyrut t.y., 2/1273.

¹⁷⁹ Müslim bin Haccâc Ebu'l-Hüseyn el-Kaşîrî en-Nisâburî, *Sahîh-i Müslim*, thk.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut t.y., 4/2081; Muhammed bin Hibbân bin Ahmed Ebû Hâtin et-Temîmî el-Bestî, *Sahîhu İbn-i Hibbân*, thk.: Şuayb el-Arnâvut, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1414/1993, 6/418; Mâlik bin Enes Ebû Abdullâh el-Asbahî, *Muvatta-i Mâlik*, thk.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Mısır t.y., 2/978.

¹⁸⁰ Sûre-i Yûsuf, 12/64.

¹⁸¹ [Rasûlullâh (s.a.v) şöyle dedi: "Kelimtan الرحمن جيدتان حفيقتان على اللسان ثقيلتان في الميزان سُبْحَانَ اللَّهِ وبحمده سبحان الله العظيم" صدق رسول الله. buyurmaktadır: "Rahmân'ın iki güzel kelimesi vardır ki dile hafif ve mîzânda ağırdır. (Bunlar), Subhânallâhi ve bi hamdihi ve

[Sübhânallâh ve'l-hamdülillâh, ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber.¹⁸² Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm] (3 defa).¹⁸³

Ma'nâ-yı şerîfi: “Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerini tesbîh ü tahmîd ederim. Kendisinden başka ma'bûdun bi'l-Hakk yoktur, ve Allâh (azîmü's-şân)'ı tekbîr ederim, havl u kudret ancak Aliyyü'l-azîmü's-şân olan Allah'ındır” demektir.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

[Bisnillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm]

Ma'nâ-yı şerîfi: Yukarıda beyân edildi.

﴿ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُونُ لَكَ رِضَاءً وَ لِحَقِّهِ آدَاءً وَأَعْطِهِ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَالْمَقَامَ الْمَحْمُودَ الَّذِي وَ عَدَّتُهُ وَ أَجْرُهُ عَنَّا مَا هُوَ أَهْلُهُ وَ أَجْرُهُ عَنَّا أَفْضَلُ مَا حَارَزْتِ نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ . وَ صَلِّ عَلَى جَمِيعِ إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّالِحِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ . وَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin, salâten tekûne leke rıdâen ve li-hakkihi edâen ve a'tihi'l-vesîlete ve'l-fadîlete ve'l-makâme'l-mahmûd, ellezî veadtehü ve eczihî annâ mâ hüve ehlehü ve eczihî annâ efdalü mâ câzeyte nebiyyen an ümmetihî. Ve salli alâ cemîi ihvânihi mine'n-nebiyyîne ve's-sıddîkîne ve's-şühedâe ve's-sâlihîn. Ve alâ ehl-i tâatike ecmaîn.]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Bizim Seyyidimiz olan Hazret-i Muhammed üzerine ve O'nun âli üzerine hakkında edâ olunan salavât ile salavât kıl ve Hazret-i Muhammed (aleyhi's-selâm)'a vesîleyi ve fazîleti ve O'na va'd buyurduğun makâm-ı Mahmûd'u i'tâ eyle ve O'na müstehak olan şeyi eyle ve sâir enbiyâ-ı izâmı ümmetinden cezâlandırdığın ve şühedâ ve sâlihinden olarak O'nun cemî-i ihvânı üzerine ve cümlesin azîmü's-şâna, tâat ü ibâdât eden kulların üzerine salavât eyle” demektir.

﴿ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

[Yâ Erhame'r-râhimîn. Âmîne ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn]

[I/57] [Ma'nâ-yı şerîfi]: Bu kelâm-ı şerîfler ma'nâsı yukarıda zikrolundu.

﴿ لَإِلَهِ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ [۳ كَرَهُ] ﴾

[Lâ ilâhe illallâhü'l-Melikü'l-Hakku'l-Mübîn]¹⁸⁴ (3 kere)

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ . يَا كَرِيمُ يَا اللَّهُ . يَا رَحْمَنُ يَا اللَّهُ . يَا رَحِيمُ يَا اللَّهُ . يَا مَلِكُ يَا اللَّهُ . يَا قُدُّوسُ يَا اللَّهُ . يَا حَفِيفُ يَا اللَّهُ . يَا سُبْحَانُ يَا اللَّهُ . يَا غُفْرَانُ يَا اللَّهُ . يَا سُلْطَانُ يَا اللَّهُ . يَا بُرْهَانَ يَا اللَّهُ . يَا وَاحِدُ يَا اللَّهُ . يَا فَهَارُ يَا اللَّهُ . يَا أَحَدُ يَا اللَّهُ . يَا صَمَدُ يَا اللَّهُ . يَا حَلِيلُ يَا اللَّهُ . يَا حَبَّارُ يَا اللَّهُ . يَا مَاجِدُ يَا اللَّهُ . يَا دَافِعُ يَا اللَّهُ . يَا مُسْتَعَانَ

Subhânallâhi'l-azîm.” (Müellifin notu). Bkz: Buhârî, *Sahîh*, 6/2749; Tirmizî, *Sünen*, 5/512; Nesâî, *Sünen*, 6/207; İbn-i Mâce, *Sünen*, 2/1251; Ahmed, *Musned*, 2/232.

¹⁸² Taberânî, *Mu'cemu'l-evsat*, 4/220; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, Beyrut 1410, 3/175.

¹⁸³ Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 4/7; Ebu'l-Ferec, *Safvetu's-Safve*, 4/226.

¹⁸⁴ Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 2/492. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 8/280; Münâvî, Ebû Nuaym, kaydına göre Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurmuştur ki: “Her kim her gün yüzer defa bu duâyı okursa fakîrlikten emîn olur, bütün işleri hayırla neticelenir”.

يَا اللَّهُ . يَا خَيْرَ الْفَاتِحِينَ يَا اللَّهُ . يَا وَهَّابُ يَا اللَّهُ . يَا فَتَّاحُ يَا اللَّهُ . يَا رَزَّاقُ يَا اللَّهُ . يَا جَامِعُ يَا اللَّهُ . يَا حَىُّ يَا اللَّهُ . يَا قَيُّوْمُ يَا اللَّهُ . يَا عَظِيمُ يَا اللَّهُ . يَا مُعْطَى يَا اللَّهُ . يَا جَمِيلُ يَا اللَّهُ . يَا عَزِيزُ يَا اللَّهُ . يَا نَصِيرُ يَا اللَّهُ . يَا رَافِعُ يَا اللَّهُ . يَا نَافِعُ يَا اللَّهُ . يَا رَشِيدُ يَا اللَّهُ . يَا حَىُّ يَا اللَّهُ . يَا قَيُّوْمُ يَا اللَّهُ . يَا لَطِيفُ يَا اللَّهُ . يَا قَادِرُ يَا اللَّهُ . يَا قَوِيُّ يَا اللَّهُ . يَا مَتِينُ يَا اللَّهُ . يَا غَنِيُّ يَا اللَّهُ . يَا مُعْنَى يَا اللَّهُ . يَا مُعِزُّ يَا اللَّهُ . يَا عَلِيُّ يَا اللَّهُ . يَا بَاسِطُ يَا اللَّهُ . يَا وَدُودُ يَا اللَّهُ . يَا رَبُّ يَا اللَّهُ . يَا شَافِي يَا اللَّهُ . يَا كَافِي يَا اللَّهُ . يَا مُعَافَى يَا اللَّهُ . يَا سَمِيعُ يَا اللَّهُ . يَا عَلِيمُ يَا اللَّهُ . يَا خَبِيرُ يَا اللَّهُ . يَا حَفِيزُ يَا اللَّهُ . بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ . بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ . بِسْمِ اللَّهِ يَا اللَّهُ . يَا حَنَّانُ يَا اللَّهُ . يَا مَنَّانُ يَا اللَّهُ . يَا دَيَّانُ يَا اللَّهُ . يَا بَدِيعُ يَا اللَّهُ . يَا حَىُّ يَا اللَّهُ . يَا قَيُّوْمُ يَا اللَّهُ . يَا ذَا الْحَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا اللَّهُ ﴿

[Bismillâhi Yâ Allah. Yâ Kerîmü Yâ Allah. Yâ Rahmânü Yâ Allah. Yâ Rahîmü Yâ Allah. Yâ Melikü Yâ Allah. Yâ Kuddûsü Yâ Allah. Yâ Hafîzü Yâ Allah. Yâ Sübhânü Yâ Allah. Yâ Gufrânü Yâ Allah. Yâ Sultânü Yâ Allah. Yâ Bürhânü Yâ Allah. Yâ Vâhidü Yâ Allah. Yâ Kakhâru Yâ Allah. Yâ Ehadü Yâ Allah. Yâ Samedü Yâ Allah. Yâ Celîlü Yâ Allah. Yâ Cebbâru Yâ Allah. Yâ Mâcidü Yâ Allah. Yâ Dâfiu Yâ Allah. Yâ Müsteânü Yâ Allah. Yâ Hayre'l-fâtihîne Yâ Allah. Yâ Hayre'n-nâsırîne Yâ Allah. Yâ Vehhâbü Yâ Allah. Yâ Fettâhü Yâ Allah. Yâ Rezzâku Yâ Allah. Yâ Câmiü Yâ Allah. Yâ Hayyü Yâ Allah. Yâ Kayyûmü Yâ Allah. Yâ Azîmü Yâ Allah. Yâ Mu'tî Yâ Allah. Yâ Cemîlü Yâ Allah. Yâ Azîzü Yâ Allah. Yâ Nasîru Yâ Allah. Yâ Râfiü Yâ Allah. Yâ Nâfiu Yâ Allah. Yâ Raşîdü Yâ Allah. Yâ Hayyü Yâ Allah. Yâ Kayyûmü Yâ Allah. Yâ Latîfü Yâ Allah. Yâ Kâdiru Yâ Allah. Yâ Kaviyyü Yâ Allah. Yâ Metînü Yâ Allah. Yâ Ğaniyyü Yâ Allah. Yâ Muğnî Yâ Allah. Yâ Muizzü Yâ Allah. Yâ Aliyyü Yâ Allah. Yâ Bâsîtu Yâ Allah. Yâ Vedûdü Yâ Allah. Yâ Rabbi Yâ Allah. Yâ Şâfî Yâ Allah. Yâ Kâfî Yâ Allah. Yâ Muâfî Yâ Allah. Yâ Semîü Yâ Allah. Yâ Alîmü Yâ Allah. Yâ Habîru Yâ Allah. Yâ Hafîzu Yâ Allah. Bismillâhi Yâ Allah. Bismillâhi Yâ Allah. Bismillâhi Yâ Allah. Yâ Hannânü Yâ Allah. Yâ Mennânü Yâ Allah. Yâ Deyyânü Yâ Allah. Yâ Bedîu Yâ Allah. [I/58] Yâ Hayyü Yâ Allah. Yâ Kayyûmü Yâ Allah. Yâ Ze'l-celâli ve'l-ikrâmi Yâ Allah.]

[Ma'nâ-yı şerîfi]: Bu kelâm-ı şerîfin cümlesi esmâ-i hüsnâ olup, Cenâb-ı Hak (celle şânuhu) hazretlerine hitâb ve niyâzdan ibârettir. Ekserîsinin alâ-haddihî ma'nâları yukarıda mürûr eylediğinden ve ba'zısı dahî aşağıda zikrolunacağından bu mahalde terk olundu.

﴿اللَّهُمَّ سَخِّرْ لِي جَمِيعَ النَّاسِ وَ جَمِيعَ أَرْوَاحِ الرُّوحَانِيِّينَ﴾

[Allâhümme sahhir lî cemî'a'n-nâsi ve cemî'a ervâhi'r-rûhâniyyîne]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Cemî-i nâs ve cemî-i zevî'l-ervâhın rûhlarını bana musahhar kıl”, demektir.¹⁸⁵

﴿إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ﴾

[Elâ ilallâhi tasîru'l-ümûr]¹⁸⁶

¹⁸⁵ Burada ﴿ل﴾ “Lâm”, ahd-i hârici içindir. Ehline ma'lûmdur. (müellifin notu)

¹⁸⁶ Sûre-i Şûrâ, 42/53.

Ma'nâ-yı şerîfi: "Âgâh ol ki cemî-i emîrler Cenâb-ı Hakk (celle şânuhu) hazretlerine sayrûret eder", demektir.

﴿ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾

[Kuli'l-lâhümme Mâlike'l-mülki tü'ti'l-mülke men teşâü ve tenziü'l-mülke mimmen teşâü, ve tuizzü men teşâü ve tüzillü men teşâü, bi yedike'l-hayr. İnneke alâ külli şey'in kadîr. Tûlicü'l-leyle fi'n-nehâri ve tûlicü'n-nehâra fi'l-leyle, ve tuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve tuhricü'l-meyyite mine'l-hayyi, ve terzuku men teşâü bi gayr-ı hisâb]¹⁸⁷

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Muhammed! Sen de ki, Ey Mâlikü'l-Mülk olan Cenâb-ı Allah (celle şânuhu)! Dilediğine mülkü verirsin, dilediğinden mülkü, kudreti alırsın, dilediğini azîz kılarırsın, dilediğini zelîl kılarırsın, hayr u şer Sen'in elindedir. Herşeye tamâmıyla kâdirsin. Geceyi gündüze ve gündüzü geceye idhâl edersin [I/59] ya'nî yaz günleri geceyi gündüze ilâve edersin. Gündüz onbeş sâat olur ve kış günlerin de gündüzü geceye ilâve edersin, gece onbeş sâat olur. Ve ölüden diri ve diriden ölü ya'nî nutfeden insân ve yumurtadan tavuk ve tavuktan yumurta ihrâc edersin ve dilediğin kimseye hesâbsız mâl ihsân edersin" demektir.

﴿ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْفُطُ مِنْ رَاقٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ

﴿ مَبِينٍ ﴾

[Ve indehü mefâtihi'l-ğaybi lâ ya'lemühâ illâ Hüve, ve ya'lemü mâ fi'l-berri ve'l-bahri, ve mâ teskutu min verakatin illâ ya'lemühâ ve lâ habbetin fi zulümâti'l-ardi ve lâ ratbin ve lâ yâbisin illâ fi kitâbin mübîn]¹⁸⁸

Ma'nâ-yı şerîfi: "Gaybın anahtarları Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerinin ind-i ulûhiyyetindedir Ol hazâini Hak'dan gayrı kimse bilmez ve karada ve denizde eşyâyı bilir ve ağaçlardan düşen evrâkın her bir âdâd ü ahvâlini ve yer altında olan tohumların gerek çürüyeceğini ve tebeyyün edeceğinin küllîsini Allah (azîmü'ş-şân) bilir. Dahî deniz ve sahrâda ölü ve diri, az ve çok ne var ise cümlesi levh-i mahfûzda mastûrdur, demek olur.¹⁸⁹

﴿ يَا رِزْقُ ﴾

[Yâ Rezzâk]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey rızık verici Allah!" demektir.

﴿ وَكَفَلَهَا زَكْرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكْرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾

[Ve keffelehâ Zekeriyâ. Küllemâ dehale aleyhâ Zekeriyâ'l-mihrâbe vecede indehâ rizkâ. Kâle yâ Meryemü ennâ leki hâzâ. Kâlet hüve min indillâh. İnnullâhe yertzuku men yeşâü bi gayr-ı hisâb]¹⁹⁰

¹⁸⁷ Sûre-i Âl-i İmrân, 3/26-27.

¹⁸⁸ Sûre-i En'âm, 6/59.

¹⁸⁹ [Müstensih şu bölümü yazmayı unutmuştur:

﴿ إِنَّ رَبِّي هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْوَاحِدُ الْكَرِيمُ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴾

¹⁹⁰ Sûre-i Âl-i İmrân, 3/37.

Ma'nâ-yı şerîfi: [I/60] “Zekeriyya (aleyhi's-selâm) Meryem (radiyallâhu anhâ)'yı kendi kefâletine aldı. Ya'nî, diğeri bir kimse yanına varmamak için ibâdethânede yiyeceğini ve içeceğini kendisi vermek üzere bir kilitli mahalle kapadı. Her ne zamân Zekeriyyâ (aleyhi's-selâm) Hazret-i Meryem'in yanına girse vakitsiz meyva bulur idi. Hazret-i Zekeriyyâ (aleyhi's-selâm) dedi ki: Yâ Meryem, bu rızık sana nereden gelir? Hazret-i Meryem dedi ki: Ol rızık bana Allah Teâlâ ve tekaddes cânib-i âlîsindendir. Tahkîk, Allah Teâlâ hazretleri dilediği kimseye hesapsız rızık ihsân eder”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ يَا مُفْتَحَ أَبْوَابِ الدَّوْلَةِ وَ أَبْوَابِ السَّعَادَةِ وَ أَبْوَابِ الرَّحْمَةِ وَ أَبْوَابِ الْمَرْحَمَةِ وَ أَبْوَابِ اللُّطْفِ وَ أَبْوَابِ الرِّزْقِ وَ أَبْوَابِ الْمَعِيشَةِ وَ أَبْوَابِ الْأَمْنِ وَ أَبْوَابِ الصَّحَّةِ وَ أَبْوَابِ السَّلَامَةِ يَا فَتَّاحُ [۳ كَرِهَ] يَا اللَّهُ افْتَحْ لَنَا خَيْرَ الْبَابِ﴾

[Allâhümme yâ müfettiha ebvâbi'd-devleti. Ve ebvâbi's-seâdeti. Ve ebvâbi'r-rahmeti. Ve ebvâbi'l-merhameti. Ve ebvâbi'l-lutfi. Ve ebvâbi'r-rızki. Ve ebvâbi'l-maîşeti. Ve ebvâbi'l-emni. Ve ebvâbi's-sıhhati. Ve ebvâbi's-selâmeti. Yâ Fettâh (3 defa). Yâ Allah iftah lenâ hayre'l-bâb]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Ey devlet ve saâdet ve rahmet ve merhamet ve lutf ve rızık ve meâş ve emân ve sıhhat u selâmet kapılarını açıcı Cenâb-ı Allah! Bizim için de hayırlı kapılar küşâd eyle” demektir.

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ ذَهَابِ الدَّوْلَةِ وَ تَغْيِيرِ النِّعْمَةِ وَ تَحْوِيلِ الْعَافِيَةِ وَ غَلْبَةِ الشَّقَاوَةِ عَلَى السَّعَادَةِ﴾

[Allâhümme innî eüzü bike min zehâbi'd-devleti. Ve tegayyüri'n-ni'meti. Ve tahvîli'l-âfiyeti. Ve galebeti's-şekâveti ale's-seâdeti]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Ben kulun, devletin zevâlinde ve ni'metin tegayyüründen ve âfiyetin tahvîlinden ve şekâvetin saâdet üzerine galebesinden Sen (azîmü's-şân)'a ilticâ ederim”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ يَسِّرْ لَنَا أُمُورَنَا يَا مُبَسِّرَ كُلِّ عَسِيرٍ يَسِّرْ مُرَادِي وَ سَهِّلْ مَقْصُودِي بِفَضْلِكَ الْوَاسِعِ وَ كَرَمِكَ وَ انْشُرْ عَلَيْنَا مِنْ خِزَائِنِ رَحْمَتِكَ وَ احْمِلْنَا بِهَا حَمْلَ الْكِرَامَةِ مَعَ السَّلَامَةِ وَ الْعَافِيَةِ فِي الدِّينِ وَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

[Allâhümme yessir lenâ umûrenâ yâ müyessira külle asîrin yessir murâdî. Ve sehhil maksûdî bi-fadlike'l-[I/61] vâsii ve keremike. Ve'nşur aleynâ min hazâini rahmetike. Vahmilnâ bihâ hamle'l-kerâmeti maa's-selâmeti ve'l-âfiyeti fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhirah, inneke alâ külli şey'in kadîr]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Bizim işlerimizi kolay eyle, ey her bir gücü kolay kılıcı Allâh! Benim murâdımı ve maksûdumu fazl u kerreminele suhûletli eyle ve bizim üzerimize dînimiz ve dünyamız ve âhiretimiz hakkında selâmet ü âfiyetle berâber kerâmet yolunu hamleyle. Tahkîk, Sen (azîmü's-şân), her bir şeye kâdirsin”, demektir.

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

[Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhirati haseneten ve kınâ 'azâbe'n-nâr]¹⁹¹

¹⁹¹ Sûre-i Bakara, 2/201.

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Rab! Sen (azîmü’ş-şân), dünyâ ve âhirette bize hasene ihsân eyle ve azâb-ı nârdan hıfzıyla”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي ضَعِيفٌ فَقَوِّئِي . اللَّهُمَّ إِنِّي ذَلِيلٌ فَأَعِزِّي . اللَّهُمَّ إِنِّي فَقِيرٌ فَأَغْنِنِي﴾

[Allâhümme innî zaîfun fe kavvinî. Allâhümme innî zelîlün fe eizzenî. Allâhümme innî fakîrun fe aġninî]¹⁹²

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Ben zayıfım, kavî kıl, zelîlim, azîz eyle, fakîrim, ganî et”, demektir.

﴿بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ﴾

[Bi rahmetike yâ Erhame’r-râhimîn]

Ma'nâ-yı şerîfi: Yukarıda beyân olundu.

﴿نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ . وَبَشِيرٌ الْمُؤْمِنِينَ يَا مُحَمَّدُ﴾

[Nasrun minallâhi ve fethun karîb. Ve beşşiri’l-mü’minîne]¹⁹³ yâ Muhammed]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Ey Muhammed (aleyhi’s-selâm)! Nusret, Cenâb-ı Allah’dandır, ve fetih, karîbtir ve mü’minlere müjde kıl”, demektir.

﴿هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

[Hüve’l-Evvelü ve’l-Âhiru ve’z-Zâhiru ve’l-Bâtînü, ve Hüve bi külli şey’in Alîm]¹⁹⁴

Ma'nâ-yı şerîfi: “Evvel ve Âhir ve Zâhir ve Bâtın, Cenâb-ı Allah [I/62] (celle şânuhu)’dur ve Cenâb-ı Hak, her şeyi bilicidir”, demektir.

﴿يَا حَنَّانُ [مسح يمينا] يَا مَنَّانُ [مسح يسارا] يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾

[Yâ Hannânü [sağ taraf meshedilecek], yâ Mennân [sol taraf meshedilecek], yâ Bedîa’s-semâvâti ve’l-ardi, yâ Hayyü yâ Kayyûmü, yâ Ze’l-celâli ve’l-ikrâm]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ey rahmeti vâsi‘ ve ni‘meti kesîr! Ey semâvât ve arzın Hâlık’ı! Ey Hayy ü Kayyûm! Ey azamet ve ikrâm sâhibi olan Cenâb-ı Allâh (celle şânuhu)!” demektir.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-hatîr)’in dergâh-ı aliyyeden niyâz-ı mürşidâneleridir. Bundan ma‘lumdur ki, Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî tarîkat-ı aliyyelerini, vücûd-ı beşerde mekârim-i ahlâkın şeref-i zuhûruna sebep-i ma‘nevî olmak üzere tarîkat-ı aliyyelerini ictihâd buyurmuşlardır.

﴿نَسْتُلُوكَ بِعِظَمِ اللَّاهُوتِيَّةِ أَنْ تَنْقَلَ طِبَاعَنَا مِنْ طِبَاعِ الْبَشَرِيَّةِ وَأَنْ تَرْفَعَ مُهَجَّنَا مَعَ مَلَائِكَتِكَ الْعُلُوِّيَّةِ﴾

¹⁹² Heysemî, *Mu‘cemu’z-zevâid*, 10/182; Taberânî, *Mu‘cemu’l-evsat*, 6/347.

¹⁹³ Süre-i Saff, 61/13.

¹⁹⁴ Süre-i Hadîd, 57/3.

[Nes'elüke bi izâmi'l-lâhûtiyyeti en tenkule tibâanâ min tibâi'l-beşeriyyeti. Ve en terfea mühecenâ maâ melâiketike'l-ulviyyeti]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Azîm-i lahûtiyenle, tabâyîimizi, tabâyî-i beşeriyyeden nakleyle, melâike-i ulviyyenle berâber ervâhımızı ref' [ü] is'âd et", demektir.

﴿ يَا مُحوِّلَ الحَوَالِ وَالأَحْوَالِ حَوِّلْ حَالَنَا إِلَى أَحْسَنِ الحَالِ ﴾

[Yâ muhavvile'l-havli ve'l-ahvâl, havvil hâlenâ ilâ ahseni'l-hâl]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey havvil, ahvâl tahvîl edici Cenâb-ı Allâh! Bizim dahî hâlimizi güzel hâle tahvîl eyle", demektir.

﴿ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ ﴾

[Sübhanekallâhümme ve bi hamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etübü ileyk]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Ben, Sen'i tesbîh ü tahmîd ederim. Ben şehâdet ederim ki, başka ilâh olmayıp, ancak ma'bûdun bi'l-Hak Sen (azîmü's-şân)'sın. Sen'den mağfîret taleb ederim ve dergâh-ı Samedâniyyetine rücû' ederim", [I/63] demektir.

﴿ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ [۳ كَرَةً] ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihî ve sellim] (3 kere)

Ma'nâ-yı şerîfi: Mâ'lûm.

﴿ اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا مِنْكَ طُولَ الصَّحَّةِ وَدَوَامَ الخِدْمَةِ وَحِفْظَ الحُرْمَةِ وَأَنْسَ الطَّاعَةَ وَحَلَاوَةَ المُنَاحَاتِ وَلَذَّةَ النَّظَرِ وَصِدْقَ الحَنَانِ وَحَقِيقَةَ التَّوَكُّلِ وَصَفَاءَ الوُدِّ وَ

وَفَاءَ العَهْدِ وَاعْتِقَادَ الوَصْلِ وَحُسْنَ الحَاثِمَةِ بِصَالِحِ العَمَلِ ﴾

[Allâhümme'rzuknâ minke tûle's-sihhati, ve devâme'l-hizmeti ve hifza'l-hürmeti, ve ünse't-tâati, ve halâvete'l-münâcâti, ve lezzete'n-nazari, ve sıdka'l-cenâni, ve hakîkate't-tevekkülü, ve safâe'l-vüddi, ve vefâe'l-ahdi, ve i'tikâde'l-vasli, ve hüsne'l-hâtimeti bi sâlihi'l-amel]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Sen (azîmü's-şân) cânibinden tül-i sıhhat ve devâm-ı hizmet ve harâmdan hıfz ve tâata ünsiyetle ve münâcâtın tadı ve mağfîretin lezzetiyle ve kalbin sadâkatı ve tevekkülün hakîkati ve muhabbetin safâsı ve ahdin vefâsıyla i'tikâd-ı vuslat ve sâlih a'mâl ile olarak hüsni-hâtime ile bizi merzûk eyle", demektir.

﴿ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَيْرِ البَشَرِ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ ﴾

[Allâhümme salli alâ Muhammedin Hayri'l-beşer. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿ اللَّهُمَّ يَا مَنْ أَجْرَى مَحَبَّتَهُ فِي مَجَارِي الدَّمِّ مِنَ المُشْتَقِينَ وَفَهَرَ سَطَوَاتِ الشُّكِّ بِحُسْنِ البَيِّنِ ﴾

[Allâhümme yâ men ecrâ mehabbetehu fî mecâriye'd-demi mine'l-müştâkîn. Ve kahera setavâti's-şekki bi hüsni'l-yakîn]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey muhabbetini, müştâkînin damarlarına akıtan ve hüsn-i yakîn ile şekkin hüçûmlarını kahr u izâle eden Allâh (azîmü's-şân)!", demektir.

﴿اللَّهُمَّ اثْبِتْنَا فِي دِيْوَانِ الصِّدِّيقِيْنَ وَاسْلُكْ بِنَا مَسْلَكَ اَوْلَى الْعَزْمِ مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ حَتَّى تَصْلَحَ بَوَاطِنُنَا مِنْ لَطَائِفِ الْمُؤَانَسَةِ وَ تَفُوْزَ بِالْعَنَائِمِ مِنْ تُحَفِ الْمُحَالَسَةِ﴾

[Allâhümme esbitnâ fi dîvâni's-sıddîkîn. Ve'slük binâ mesleke uli'l-'azmi mine'l-mürselîn. Hattâ tasleha bevâtinünâ min letâifi'l-müâneseh. Ve nefûze bi'l-ganâyimi min tuhafî'l-mücâleseti]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Sen (azîmü's-şân), bizi divân-ı sıddîkîne sebt ü tahrîr eyle ve bizi mürselînden ulü'l-azm [I/64] olanların mesleğine sâlik kıl, hattâ bâtınımız tâat ü ibâdât letâifiyle salâh ve evliyâullâh mecâlisinin ganâimiyle fevz buluncaya kadar", demektir.

﴿اللَّهُمَّ اَلْسِنَا جِلْبَابَ الْوَرَعِ الْحَسِيْمِ وَ اَعِدْنَا مِنَ الْبِدْعِ وَ الضَّلَالِ الْاَلِيْمِ فَقَدْ سَلَّلْنَاكَ بِصِدْقِ الْحَاجَةِ وَ الْاِعْتِدَارِ وَ الْاِقْلَاعِ عَنِ الْخَطَايَا بِالْاِسْتِغْفَارِ اَمْرَتَنَا﴾

[Allâhümme elbisnâ cilbâbe'l-verai'l-cesîm. Ve eiznâ mine'l-bidai ve'd-dalâli'l-elfîm. Fekad seelnâke bi sıdki'l-hâceti ve'l-i-tizârî ve'l-iklâi 'ani'l-hatâyâ bi'l-istiğfâri emertenâ]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Sen (azîmü's-şân) bize takvâ-yı azîm kaftanlarını giydir ve bizi elem verici dalâlet ve bid'atlerden hıfzeyle. Tahkîk, biz kulların, Sen (azîmü's-şân)'dan güzel hâcetleri ve özür talebini istiğfâr ile hatâyâdan hıfzı recâ ederiz ki, Sen (azîmü's-şân) bize emir buyurdun", demektir.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ سَيِّدِ السَّادَاتِ الْبَشَرِ وَ عَلَيَّ اَلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْ﴾

[Allâhümme salli alâ Muhammedin seyyidi's-sâdâti'l-beşer. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿اللَّهُمَّ اَرْحِصْ عَلَيْنَا مَا يُقَرِّبُنَا اِلَيْكَ وَ اَعْلُ عَلَيْنَا مَا يُبَاعِدُنَا عَنْكَ وَ اَغْنِنَا بِالْاِيفِقَارِ اِلَيْكَ وَ لْاِيفِقَارِ اِلَيْكَ وَ لْاِثْفَقْرُنَا بِالْاِسْتِغْنَاءِ عَنْكَ بِكَرَمِكَ اَخْلِصْ اَعْمَالَنَا وَ بَارِادَتِكَ﴾

﴿اجْعَلْنَا تَتَوَكَّلُ عَلَيْنَا وَ بِمَعُونَتِكَ اَجْعَلْنَا نَسْتَعِيْنُ بِكَ﴾

[Allâhümme'rhis aleynâ mâ yükarribunâ ileyke. Ve aġlü aleynâ mâ yübâidunâ anke ve aġninâ bi'l-iftikâri ileyke ve lâ tufekkirnâ bi'l-istiġnâi anke bi keramike ahlis a'mâlenâ ve bi irâdetike'c'alnâ netevekkelü aleyke ve bi meûnetike'c'alnâ nesteînü bike]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Sana karîb kılan şeye bizim üzerimize ruhsat ver, Sana baîd kılan şeyi bizim üzerimizden men' eyle ve bağla ve Sana ihtiyâc ile bizi ganî kıl ve Sen'den istiġnâ ile bizi mahlûkâta muhtâc kılma, kereminle bizim amellerimizi sâlih kıl ve irâde-i ezeliyyenle bizi kendine mütevekkil kıl ve inâyetinle bizi kendinden istiâne [I/65] eder kıl", demektir. Lâkin ﴿عن علي﴾ 'daki ﴿و اغل علينا﴾ a'nâsına olmalıdır.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّمْ عَلَيَّ سَيِّدِنَا وَ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ فِي الْاَوَّلِيْنَ وَ عَلَيَّ اَلِ مُحَمَّدٍ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ﴾

[Allâhümme salli ve sellim alâ seyyidinâ ve nebiyyinâ Muhammedin fi'l-evvelîn, ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihî ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿اللَّهُمَّ بِجَاهِ أَهْلِ الْجَاهِ وَبِمَحَلِّ أَصْحَابِ الْمَحَلِّ وَبِحُرْمَةِ أَصْحَابِ الْحُرْمَةِ
وَ بِمَنْ قُلْتَ فِي حَقِّهِ أَلَمْ تَنْشُرْ لَكَ صَدْرَكَ﴾

[Allâhümme bi câhi ehli'l-câh. Ve bi mahalli ashâbi'l-mahall. Ve bi hürmeti ashâbi'l-hürmeh. Ve bimen kulte fi hakkihi: "Elem neşrah leke sadrek"¹⁹⁵]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Ehl-i câhın câhı ve ashâb-ı mahallin mahalli ve ashâb-ı hürmetin hürmeti hakkı için ya'nî enbiyâ-i mürselînin nübüvvet ve risâleti ve aktâb, abdâl ve nücebâ ve sâirenin mahalleri yâhûd hamele-i arş ve kürsînin makarları ve evliyâullâhın hürmeti hakkı için ve hakk-ı şerîfinde: ﴿أَلَمْ تَنْشُرْ لَكَ صَدْرَكَ﴾ buyurduğun zât-ı risâlet-meâb, seyyidü'l-küll ekmeli'r-rusul (sallallâhu teâlâ aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) hürmetine, ilâhî hidâyet-i imân ile kalplerimizi nebiy-yi ekremın kalb-i seniyyelerini, şerh buyurduğun gibi bizim de kalplerimizi şerh buyur" demektir.

﴿اللَّهُمَّ اشْرَحْ صُدُورَنَا بِالْهِدَايَةِ وَالْإِيمَانِ كَمَا شَرَحْتَ صَدْرَهُ وَبَسِّرْ أُمُورَنَا كَمَا بَسَّرْتَ أَمْرَهُ بَسِّرْنَا مِنْ طَاعَتِكَ طَرِيقًا سَهْلَةً وَ لَا تُؤَاخِذْنَا عَلَى الْعِزَّةِ وَالْعَفْلَةِ
اسْتَعْمَلْنَا فِي أَيَّامِ الْمُهَلَّةِ بِمَا يُقَرِّبُنَا إِلَيْكَ وَ يُرْضِيكَ مِنَّا﴾

[Allâhümme'srah sudûranâ bi'l-hidâyeti ve'l-îmân. Kemâ şarehte sadrahu ve yessir umûrenâ kemâ yesserte emrahu, yessir lenâ min tâ'atike tarîkan sehleten ve lâ tüâhiznâ ale'l-izzeti ve'l-ğafleti ista'milnâ fi eyyâmi'l-mühleti bimâ yükarribunâ ileyke ve yurdûke minnâ]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Bizim sudûrumuzu hidâyet-i imân ile vüs'atlendir. Hazret-i Sultânü'l-Enbiyâ ve'l-mürselîn Muhammed (aleyhis-selâm)'ın sadrını vüs'atlendirdiğin gibi ve bizim işlerimizi suhûletli eyle. [L/66] O'nun işini sehîl kıldığın gibi Sen (azîmü's-şân)'a tâat u ibâdât tarîklarından bizlere kolayını müyesser kıl ve bizi izzet ve gafletle ettiğimiz günâhlarda muâheze buyurma. Mühlet günlerde bizleri sana karîb kılan ve Cenâb-ı ulûhiyyetini bizden râzı kılan şey ile isti'mâl eyle", demektir.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin fi'l-âhirîn. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihi ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿اللَّهُمَّ أَطْلِقِ أَلْسِنَتَنَا بِذِكْرِكَ وَ طَهِّرْ قُلُوبَنَا عَمَّا سِوَاكَ وَ رَوْحَ أَرْوَاحَنَا بِبَسْمِ قُرْبِكَ وَ اَمَلْنَا أَسْرَارَنَا بِمَحَبَّتِكَ وَأَطَوْ صَمَائِرَنَا بِنَبِيَّةِ الْخَيْرِ لِلْعِبَادِ وَ الْآلُ أَنْفُسَنَا بِعِلْمِكَ وَ
اَمَلْنَا صُدُورَنَا بِتَعْظِيمِكَ وَ خَيْرِ كَلِمَتِنَا إِلَى حَنَابِكَ وَ حَسَنِ أَسْرَارِنَا مَعَكَ﴾

[Allâhümme atlik elsinetenâ bi zikrik. Ve tahhir kulûbenâ ammâ sivâk. Ve ravvih ervâhanâ bi nesîmi kurbik. Ve'mle' esrârenâ bi mahabbetik. Ve atvi damâirenâ bi niyyeti'l-hayri li'l-ibâd. Ve ellif enfûsenâ bi ilmike ve'mle' sudûrenâ bi ta'zîmik. Ve hayyiz külliyyetenâ ilâ cenâbik. Ve hassin esrârenâ maak]

¹⁹⁵ Sûre-i İnşirah, 94/1.

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Bizim lisânlarımızı zikrin ile çözü ve kalplerimizi Sen'den gayrıdan tâhir kıl ve rûhlarımıza karîn-i ilâhiyyen rüzgârını estir ve esrârımızı muhabbetinle doldur ve fikirlerimizi ibâdete niyet-i hayr ile doldur ve nefislerimizi ilm-i ilâhiyyenle me'lûf kıl ve sudûrumuzu zât-ı ecell-i âlâna ta'zîm ile doldur. Ve hakikatımızı dergâh-ı ulûhiyyetinde kıl ve esrârımızı esrâr-ı ilâhiyyene mutâbık olarak güzel eyle", demektir.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي كُلِّ وَقْتٍ وَحِينَ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin fî külli vaktin ve hînin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihi ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîf: Ma'lûm.

﴿اللَّهُمَّ وَفَّقْنَا لِتَعْظِيمِ عَظَمَتِكَ وَارْزُقْنَا لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ الْكَرِيمِ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدَكَ وَرَسُولَكَ﴾

[Allâhümme veffiknâ li-ta'zîm-i azametike, ve'rzuknâ lezzete'n-nazari ilâ vechike'l-kerîm. Tebârekte ve teâleyte [I/67] yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm. Yâ lâ ilâhe illâ ente sübhâneke, lâ ilâhe illâ ente vahdeke lâ şerîke leke ve enne Muhammeden abdûke ve Resûlûk]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Bizi azametinin ta'zîmine muvaffak kıl ve vech-i kerîmini rü'yet lezzetiyle bizi merzûk kıl! Ey Celâl ve ikrâm sâhibi olan Cenâb-ı Hak, Sen mübârek ve a'lâ oldun, bir ma'bûdun bi'l-Hak olmayıp ancak vâcibü'l-vücûd Sen (azîmü's-şân)'sın. Seni tesbîh ü tahmîd ederim. Senden gayrı ibâdete lâyük ve müstehak kimse olmayıp, ancak yalnız olarak Sen'sin ve şerîkin yoktur. Ve hazret-i fahr-i âlem Muhammed (aleyhi's-sâlâtü ve's-selâm) Sen'in kulun ve resûlüdür", demektir.

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَحَدِيَّةِ ذَاتِكَ وَوَحْدَانِيَّةِ أَسْمَائِكَ وَفَرْدَانِيَّةِ صِفَاتِكَ أَنْ تُؤْتِنَا سَطْوَةً مِنْ جَلَالِكَ وَبَسْطَةً مِنْ حَمَالِكَ وَنَشْطَةً مِنْ كَمَالِكَ حَتَّى يَتَسَّعَ فِيكَ وَجُودُنَا وَيَجْتَمِعَ عَلَيْكَ شُهُودُنَا وَتَطَّلَعَ عَلَيَّ شَوَاهِدُنَا فِي مَشْهُودِنَا﴾

[Allâhümme innî es'elûke bi ehadiyyeti zâtike ve vahdâniyyeti esmâike ve ferdâniyyeti sıfâtike en tütîyenâ satveten min Celâlike ve bestaten min Cemâlike ve neşâten min Kemâlike hattâ yettesia fike vücûdunâ ve yectemia aleyke şuhûdünâ ve tettalia alâ şevâhidinâ fî meşhûdinâ]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Ben kulun, Sen (azîmü's-şân)'dan zât-ı pâkinin ehâdiyyeti ve esmâ-i şerîfinin vahdâniyyeti ve sıfât-ı bâ-kemâlinin ferdâniyyeti hakkı için, Celâl-i ulûhiyyetinden satvet, cemâlinden bast, kemâlinden neşât ihsân buyur ki vücûdumuz vüs'atli ve kudretli ve Sen'in üzerine şuhûdumuz cem'iyetli olup, meşhûdâtımız, şevâhidimiz üzerine muttali' olsun", demektir.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي الْمَلَأِ الْأَعْلَى إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin fi'l-melei'l-[I/68] a'lâ ilâ yevmi'd-dîn. Ve alâ âl-i Muhammedin ve sahbihi ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîfi: Ma'lûm.

﴿اللَّهُمَّ اطَّلِعْ فِي لَيْلِ كَوْنِنَا شَمْسَ مَعْرِفَتِكَ وَنُورَ أَفْقِ عَيْنِنَا بِنُورِ بَيَانِ حِكْمَتِكَ وَزَيْنَ سَمَاءِ زَيْنِنَا بِنُجُومِ مَحَبَّتِكَ وَاسْتَهْلِكْ أَفْعَالَنَا فِي فِعْلِكَ وَاسْتَعْرِقْ تَقْصِيرَنَا فِي طَوْلِكَ وَاسْتَمْحِضْ إِرَادَتَنَا فِي إِرَادَتِكَ﴾

[Allâhümme atli‘ fî leyli kevninâ şemse ma‘rifetike. Ve nevvir ufuka ‘ayninâ bi nûr-i beyâni hikmetik. Ve zeyyin semâe zeyninâ bi nücûm-i mahabbetike. Ve‘stehlik ef‘âlenâ fî fi‘like. Ve‘stağrik taksîranâ fî tavlike ve‘stemhiz irâdetenâ fî irâdetik]

Ma‘nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Bizim vücûdumuz gecesinde şems-i ma‘rifetini doğdur ve gözümüz aktığını beyân-ı hikmetin nûruyla münevver eyle ve zînetimiz semâsını ya‘nî kalbimizin semâsını muhabbetin yıldızlarıyla süsle. Muhabbetin nücûmuyla müzeyyen kıl ve ef‘âlimizi Sen’in fi‘linde mahv ve kusûrlarımızı Sen’in nihâyetsiz olan rahmetinde gark ve reylerimizi Sen’in irâde-i ulûhiyyetine hasreyle”, demektir.

Bu mahalde pek çok mecâzât ve istiârât vardır ki ehline ma‘lûmdur. Leyl ile şems mutâbık olamaz ise de li-hikmetin taktazî mecâza mahmûldür, ya‘nî Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu’l-münîr) vücûdlarımızı zulmette kaldığımız ecilden leyle teşbîh buyurmuşlardır.

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا لَكَ عَبِيداً فِي كُلِّ مَقَامٍ قَائِمِينَ بِعِبُودِيَّتِكَ مُتَفَرِّعِينَ = نَسِخ: مُتَضَرِّعِينَ = لَأُلُوْهِيَّتِكَ مَسْنُغُولِينَ بِرُبُوبِيَّتِكَ لَا نَخْشَى فِيكَ مَلَاماً وَ لَا نَدْعُ عَلَيْكَ غَرَاماً﴾

[Allâhümme‘c‘alnâ leke abîden fî külli makâmin kâimine bi ubûdiyyetike müteferriîn/mütezarriîn, li ulûhiyyetike meşgûlîne, bi rubûbiyyetike lâ nahşâ fike melâmâ. Ve lâ ned‘u aleyke garâmâ]

Ma‘nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Sen (azîmü’ş-şân) bizi her bir makâmda ubûdiyyetinle kâim, ulûhiyyetinle mütazarri‘, rubûbiyyetin ile meşgûl abîd kıl ki bizler [I/69] Sen (azîmü’ş-şân)’dan yalnız melâmet vaktinde korkmayalım ve yalnız devâm üzere şerre uğradığımız vakitte Sen’den recâ etmeyelim”, demektir.

Ya‘nî, başımıza dert geldikte duâ ve havf geldikte haşyet makbûl olmadığından Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu’l-münîr), bizi yalnız böyle vakitte ikâz olan kullarından eyleme, cemî‘-i evkâtta Sen’den havf eden ve gerek meserret ve gerek meşakkat, cümle ahvâlde niyâz üzere bulunan kullarından eyle buyuruyorlar.

﴿اللَّهُمَّ رَضْنَا بِمَا تَرْضَى وَ الطُّفُّ بِنَا فِيمَا يَنْزِلُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ اجْعَلْنَا لِمَا يَنْزِلُ مِنَ الرَّحْمَةِ مِنْ سَمَائِكَ أَرْضاً وَ افْتِنَا فِي مَحَبَّتِكَ كُلاً وَ بَعْضاً﴾

[Allâhümme raddinâ bimâ terdâ. Ve eltuf binâ fimâ yenzilü mine’l-kadâ’. Ve‘c‘alnâ limâ yenzilü mine’r-rahmeti min semâike ardâ. Ve’fninâ fî mahabbetike küllen ve ba‘dâ]

Ma‘nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Sen’in râzı olduğun şeye bizi de râzı kıl ve arzumuza cânib-i ulûhiyyetinden nâzil olan kazâ ve kedere lutf ile muâmele buyur ve Sen’in semândan nâzil olan rahmetine bizi râzı kıl ya‘nî rahmetlerin üzerimize nâzile olsun ve gerek bi’l-cümle gerek fi’l-cümle muhabbetinde bizi ifnâ eyle”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ صَحِّحْ فِيكَ مَرَامَنَا وَ لَا تَجْعَلْ فِي غَيْرِكَ إِهْتِمَامَنَا وَ اذْهَبْ مِنَ الشَّرِّ مَا حَلَفْنَا وَ آمَامَنَا﴾

[Allâhümme sahhih fike merâmenâ. Ve lâ tec‘al fî gayrike ihtimâmenâ ve‘zhib mine’ş-şerri mâ halfenâ ve emâmenâ]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! İrâde-i ezeliyyeni murâd buyurduğun vechile tashîh eyle ve ol irâdeyi bizim sarf-ı himmet ettiğimiz şeylerin gayrı kılma ve önümüzde ve ardımızda olan şerleri def eyle”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ بِمَكُونِ هَذِهِ السَّرَائِرِ يَا مَنْ لَيْسَ إِلَّا هُوَ يَحْضُرُ فِي الضَّمَائِرِ﴾

[Allâhümme innâ nes'elüke bi meknûni hâzihi's-serâir. Yâ men leyse illâ Hüve yahduru fi'd-damâir]

[I/70] Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Biz kulların, Sen (azîmü's-şân)'dan şu esrârın gizlisini recâ ederiz. Ey başka bir mevcûd-ı hakîki olmayıp ancak vâcibü'l-vücûd olan vardır ki hâtırlara hutûr eder”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِ السَّادَاتِ وَ مُرَادِ الْإِرَادَاتِ حَبِيبِكَ الْمُكْرَمِ وَ نَبِيِّكَ الْمُعْظَمِ مُحَمَّدِ النَّبِيِّ وَ الرَّسُولِ الْعَرَبِيِّ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidi's-sâdâti ve murâdi'l-irâdâti Habîbike'l-mükerrem ve nebiyyike'l-muazzam Muhammedi'n- nebiyyi ve'r-resûli'l-arabiyyi ve alâ âlihi ve sahbihi ve sellim]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! Efendiler efendisi ve murâdlar murâdı habîb-i mükerrem ve nebiyy-i muazzamın ki, nebiyy-i ümmî ve resûl-i Arabî olan Muhammed (aleyhi's-salât u ve's-selâm)'dır. O'nun üzerine ve O'nun âl [ü] ashâb üzerlerine salât u selâm eyle”, demektir.

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِجَاهِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلِّمْ وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى وَ بِإِسْمِكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ الَّذِي دَعَوْتُكَ بِهِ﴾

[Allâhümme innî es'elüke ve etevcechü ileyke bi câhi nebiyyike Muhammedin sallallâhü aleyhi ve sellem. Ve es'elükallâhümme bi esmâike'l-hüsnâ ve bi ismike'l-azîmi'l-a'zami'l-lezî deavtüke bihî]

[Ma'nâ-yı şerîfi: Efendimiz] hazretlerinin nübüvvet [ü] risâleti hakkı için dergâh-ı ulûhiyyetine yüz tutup Sen'den recâ ederim ve Yâ Allah! Sen'in esmâ-i hüsnân ve azîm ve dergâh-ı ulûhiyyetine onunla duâ ettiğim ism-i a'zâmın hakkı için Sen'den recâ ederim”, demektir.

﴿أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ الطَّاهِرِينَ وَ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ وَ الْأَوْلِيَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ﴾

وَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿

[En tusalliye ale'n- nebiyyi'l-ümmiyy, sallallâhu teâlâ aleyhi ve alâ âlihi ve ashâbihi't-tayyibîne't-tâhirîn, ve alâ cemî'l-enbiyâi ve'l-mürselîn. Ve'l-evliyâi ve's-sâlihîne ve alâ melâiketike ve'l-mukarrebîn.]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Nebiyyi'l-ümmî (sallallâhu teâlâ aleyhi ve sellem) üzerine ve tayyibîn ve tâhirîn olan âl u ashâb üzerine ve cemî-i enbiyâi ve'l-mürselîn ve'l-evliyâi ve's-sâlihîn ve melâikete'l-mukarrebîn üzerlerine Sen (azîmü's-şân) salavât buyurasın, ya'nî bi't-tabî bizleri cümlesinin şefâatleriyle rahmet [I/71] ve mağfîret eylesin”, demektir.

﴿وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

[Ve selâmün ale'l-mürselîn. Ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn.]

[Ma'nâ-yı şerîfi]: “Selâm, mürselîn üzerine olsun ve hamd ü senâ, Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîn'e mahsûstur”, demek olur. Temmet

İşbu Zikrolunacak Kelimât Cenâb-ı Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) Hazretleri'nin Evrâd-ı Şerîf'e Duâsı

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِفَضْلِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِحَمَالِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِجَلَالِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِبِقَاءِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِهَيْبَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِجَبْرُوتِ وَمَلَكُوتِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِعِزَّةِ وَقُوَّةِ وَقُدْرَةِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَرْفَعُ قُدْرِي وَبَسِّرْ أَمْرِي وَاجْبُرْ كَسْرِي وَاغْنِ فَقْرِي وَأَطْلُ عُمْرِي بِفَضْلِكَ وَكَرِيمِكَ وَإِحْسَانِكَ يَا مَنْ هُوَ كَهَيْعِصِ حَمْعِ سِقِ الْمَرِّ سِرُّ اللَّهِ الْعَظِيمِ
الْأَعْظَمُ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْعَلِيُّ الْأَكْرَمُ﴾

[Allâhümme innî es'elüke bi-fadli Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-cemâli Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-celâli Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-bekâi Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-heybeti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve es'elüke bi-hürmeti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, ve bi-ceberûti ve melekûti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve bi-izzeti ve kuvveti ve kudreti Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm, irfa' kadrî ve yessir emrî ve'cbur kesrî ve atıl umrî bi-fadlike ve keremike ve ihsânike yâ men hüve Kâf-hâ-yâ-ayn-sâd, Hâ-mîm-ayn-sîn-kâf, Elif-lâm-mîm, Elif-lâm-mîm-râ, sirrullâhu'l-azîmu'l-a'zam. Allâhu lâ ilâhe illâ Hû, el-Hayyü'l-Kayyûnu'l-Aliyyü'l-Ekrem]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Yâ Allah! ben kulun Sen (azîmü's-şân)'dan Besmele-i şerîfenin fazl ve cemâl ve celâl ve bekâ-i heybeti ve hürmet ve ceberût ve melekût ve izzet ve kuvvet [I/72] ve kudreti hakkı için recâ ederim ki, benim kadrimi terfî' ve işimi yesîr ve keselânımı mecbûriyyet ve fakrımı gınâ ve ömrümü tavîl, fazl ü kerem ve ihsânınla, ey a'zam-ı sirrullâh bulunan ve mezkûr hurûf-ı hecâ-i esmâu'l-hüsnâsının miftâhu olan Hüdâ-yı Müteâl! Başka bir ma'bûdün bi'l-Hak olmayıp, ancak Hayy ü Kayyûm ve Alî ve Ekrem olan Cenâb-ı Allah (celle şânuhu)'dur”, demek olur.

﴿وَأَسْأَلُكَ بِجَلَالِ الْهَيْبَةِ وَبِعِزَّةِ الْعِزَّةِ وَأَسْأَلُكَ بِكِبْرِيَاءِ الْعِظَمَةِ وَبِجَبْرُوتِ الْقُدْرَةِ أَنْ تُجْعَلَنِي مِنَ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

[Ve es'elüke bi-celâli'l-heybeti ve bi-'izzeti'l-izzeti ve es'elüke bi-kibriyâi'l-azameti ve bi-ceberûti'l-kudeti en tec'alenî mine'l-lezîne lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn]

Ma'nâ-yı şerîfi: “Dahî ben kulun, Sen (azîmü's-şân)'dan heybetinin celâli ve izzetinin izzî ve azametinin kibriyâsı ve kudretinin ceberûtu hakkı için beni ahîrette kendileri için havf ve haşyet olmayan kullarından kılmaklığını recâ ederim”, demektir.

Ve zikrolunan evsâf-ı ilâhiyyenin cümlesi elfâz-ı müterâdifeden olup, lafzan ma'nâları birdir.

Fâtihatü'l-Fukarâ Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âfî) ve Tercümesi

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ وَمَلَكَتْهُمْ سِرَّ أَسْمَائِكَ وَجَعَلْتَهُمْ مِنْ أَوْلِيَائِكَ وَمَتَّعْتَهُمْ بِكِتَابِكَ﴾

[Allâhüme'c'alnî mine'l-lezîne an'amte aleyhim ve mellektehüm sirra esmâike ve cealtehüm min evliyâike ve meta'tehüm bi-kitâbik]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Ben kulunun üzerine in'âm buyurduğun esmâ-i şerîfenin [I/73] sırrını temlik kıldığın ve veliyyullâh eylediğin ve kitâb-ı kerîminle fâidelendirdiğin kullarından eyle", demektir.

﴿اللَّهُمَّ أَكْرَمَنِي بِسِرِّ الْفَاتِحَةِ وَوَقَّقَنِي لِسِرِّهَا وَأَظْهَرَلِي رُوحَانِيَّتَهَا إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

[Allâhümme ekrimnî bi-sırrı'l-fâtihati ve veffiknî li-sırrihâ ve azhirlî rûhâniyyetihâ inneke alâ külli şey'in kadîr]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Sen, bana sırr-ı Fâtiha ile ikrâm eyle ve onun sırrını bana tevfiik ver ve onun rûhâniyyetini benim için izhâr et. Tahkîk, Sen (azîmü's-şân) her şeye kâdirsin", demektir.

﴿اللَّهُمَّ تَجِّنِي مِنَ الْعَمِّ وَالْهَمِّ يَا مُنْجِيَ الْمُؤْمِنِينَ وَفَرِّجْ مَا أَنَا فِيهِ يَا مُفَرِّجَ الْكُرْبِ الْمَكْرُوبِينَ﴾

[Allâhümme neccinî mine'l-gammî yâ Münciye'l-mü'minîne ve ferric mâ ene fihi yâ Müferrice'l-kürebi'l-mekrûbîn]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Yâ Allah! Sen (azîmü's-şân) bana hemm ve gamdan necât ver. Ey mü'minlere necât verici! Benim olduğum yolu Sen feth [ü] küşâd eyle. Ey gussalanmış olan kimselerin kederini izâle edici", demektir.

﴿وَأَنْ تُسَخَّرَ لِي عَبْدَكَ الْأَحْيِضِرَّ خَادِمَ الْفَاتِحَةِ إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

[Ve en tûsahhiralî abdeke'l-uhaydırâ hâdime'l-fâtihati, inneke alâ külli şey'in kadîr]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Ey benim, Mevlâ-yı müteâlim! Sen'in hâdim-i fâtiha olan abd-ı uhaydırını benim için musahhar kılmanı recâ u niyâz ederim. Tahkîk, Sen (azîmü's-şân) her şeye kâdirsin, demek olup, "uhaydir", "ahdar" kelimesinin ism-i tasgîri olduğundan Allâhu a'lem, Cenâb-ı Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli), Hazret-i Hızır (salavâtullâhi alâ nebiyyinâ ve aleyhi) murâd buyurmuştur.

Elhamdülillâhi alâ tamâmi ve alâ nebiyyihî seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî es-salâtu ve's-selâm.

Salât-ı Kemâliyye ve Tercümesi [I/74]

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا - مُرْشِدِنَا / شَمْسِ الضُّحَى / بَدْرِ الدَّجَى / نُورِ الْهُدَى / مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ عَدَدَ أَنْعَامِ اللَّهِ الْكَرِيمِ وَأَفْضَالِهِ. اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا - مُرْشِدِنَا - شَمْسِ الضُّحَى - بَدْرِ الدَّجَى - نُورِ الْهُدَى - مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ عَدَدَ كَمَالِ اللَّهِ وَكَمَا يَلِيقُ بِكَمَالِهِ﴾

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا - مُرْشِدِنَا - شَمْسِ الضُّحَى - بَدْرِ الدَّجَى - نُورِ الْهُدَى - مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ عَدَدَ كَمَالِ اللَّهِ وَكَمَا يَلِيقُ بِكَمَالِهِ﴾

[Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ /mürşidinâ/ şemsi'd-duhâ/ bedri'd-dücâ/ nûri'l-Hüdâ/ Muhammedin ve alâ âlihî adede in'âmi'l-lâhi'l-kerîm ve ifdâlihî]

Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ/ mürşidinâ / şemsi'd-duhâ / bedri'd-dücâ / nûri'l-Hüdâ / Muhammedin ve alâ âlihî adede kemâ li'l-lâhi ve kemâ yelîku bi kemâlihî.]

Ma'nâ-yı şerîfi: "Îlâhî, bizim Seyyidimiz, mürşidimiz, duhâ'nın şems-i-dücâ'nın bedri, hidâyetin nûru olan Hazret-i Muhammed'in ve âli'nin üzerine Sen kerîm-i mün'im-i hakîki kâffe-i mahlûkâtına i'tâ-i ifzâl ihsân ettiğin ni'metlerin adedi miktârınca salât-ı dâime ve teslîmât-ı muttasıla ve tekrîmât-ı mütevâliye ihsân eyle. Îlâhî celâlet-i zât-ı akdesiyye ve kemâlât-ı sıfât-ı ilâhiyye adedi mikdârınca, O, şâh-ı risâletin kemâlât-ı nâmütenâhîsine lâayık salât ü selâm et", demektir.

Salât-ı Münciye ve Tercümesi

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوةً تُنَجِّنَا مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ وَالْأَفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْعَالِيَّاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ﴾

[Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin, salâten tuncînâ min cemî'l-ehvâli ve'l-âfât. Ve takdî lenâ bihâ cemî'l-hâcât. Ve tutahhirunâ bihâ min cemî's-seyyiât. Ve terfeunâ bihâ a'le'd-derecât. Ve tübelligunâ bihâ aksâ'l-gâyâti min cemî'l-hayrâti fi'l-hayâti ve ba'de'l-memât.]

Ma'nâ-yı şerîfi: Îlâhî, Seyyidimiz Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz Hazretlerine bizleri, cemî-i korku ve âfâttan kurtaracağın ve cemî-i hâcâtımızı kazâ buyuracağın ve bütün seyyiâtımızı tathîr edeceğin ve bizleri derecât-ı âliyye yükselteceğin ve bizleri hayâtta ve ba'de'l-memât [I/75] cemî-i hayr u hayrâttan hisse-mend ederek ve aksâ-yı gâyâta irtifâ buyuracağın bir salavât ile salât et" demektir.

Li-muharririhî'l-fakîr:

Râh-ı aşkda sen eğer olmak dilersen fezyyâb

Pîr Nûreddîn Cerrâhî'ye gel kıl intisâb

Tarîkat-ı Cerrâhiyye'ye Dâhil Olmaklığın Usûlü Beyân Olunur

Sultân-ı cihân-ı ma'nevî, hâtemü'l-müctehidîn, Pîr-i tarîkımız Seyyidinâ Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlfî) hazretlerinin tarîkat-ı aliyyelerine bir sâlik dâhil olmak arzu ederse ihvân-ı tarîkımızdan bir zât ile görüşür. Haberdâr olan dervîş, aşçı veyâ sertarîk efendilerin birine söyler. O da postnişîn efendiye bildirir. Şeyh Efendi o zâta Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in ictihâdı üzere istihâre etmecliğini ta'rif ve tenbîh eder.

İstihârenin Ta'rîfi

Yatsı namazından sonra seccâde üzerinde kıbleye müteveccihen üç kere “sûre-i ve’ş-Şems”¹⁹⁶ ve üç kere “sûre-i ve'l-Leyl”¹⁹⁷ ve üç kere “sûre-i ve't-Tîn”¹⁹⁸ ve üç kere “sûre-i İhlâs”¹⁹⁹ ve birer kere “Muavvizeteyn”²⁰⁰ sûre-i şerîfelerini okuyup abdestli olarak sağ tarafına uykuya yatar.²⁰¹ [I/76] Gördüğü rü'yâyı gelip şeyh efendiye söyler. Şeyh efendinin gördüğü rü'yâ ile muvâfık gelirse cum'a veya isneyn veyahûd leyâli-i mübârekenin birinde imsâk vaktinde tevâhidhâne-i şerîfe bulunabilen ihvân ile girip bir halka teşkîl ederler. Ba'dehû şeyh efendi gelip mîsâk postuna oturur. Mîsâk postu muvâcehe-i şerîfin kapısı önüne yayılır. Siyah posttur. Meydâncı dede veyâ bir diğeri dervîş olacak zâtı getirip şeyhin önüne diz üzerine oturtup kendisi dervîşin sağ tarafında ayak üzere âdâb-ı tarîkımız vechile durur. Postnişîn efendi tarîkımıza dehâletin evvel be-evvel şartı olan şu mîsâk-ı şerîfi²⁰² okur:

Mîsâk-ı Kebîr

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm Bizi yoktan var eden Cenâb-ı Hak ile Resûl-i Kibriyâ (sallallâhu teâlâ aleyhi ve sellem) ile eb-i ekberimiz Hazret-i Âdem (salâvatullâhi alâ nebiyyinâ ve aleyhi)'den fahr-i kâinât (aleyhi ekmeli't-tahiyyât)'a gelinceye kadar güzêrân eden enbiyâ-i i'zâm ve rusul-i fihâm (aleyhimü's-selâm) hazerâtının ervâh-ı şerîfeleriyle cihâr-yâr-ı güzîn Ebû Bekir ve Ömer ve Osmân ve Ali (rıdvânullahi teâlâ âleyhim ecmeîn) ve hamse-i âl-i abâ İmâm-ı Aliyye'l-Mürtezâ ve Fâtımatü'z-Zehrâ ve İmâm-ı Hasen ve İmâm-ı Hüseyin şehîd-i deşt-i Kerbelâ ve sâir şühedâ, tâbiîn, tebe-i tâbiîn, eimme-i dîn ve [I/77] ecille-i müctehidîn ve imâmımız İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe Nu'mân ibn-i Sâbit ve sâir eimme-i müctehidîn hazerâtının ervâh-ı şerîfleriyle ve huzûr-ı maâlî nüşûrunda -zevâyâda meydân-ı fuyûzâtında ta'bîr ediliyor- tarîkat-i aliyyelerine dehâletin hasebiyle ahd ü mîsâk edeceğin Pîr-i tarîkımız Seyyidînâ Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhî hazretlerinin rûh-ı şerîfleriyle ve tarîkımızda tefeyyüz eden evliyâullâhın ervâh-ı şerîfleriyle ve tarîkımızdan geçen meşâyih-i azîzân ve fukarâ ve

¹⁹⁶ Sûre-i Şems, 91/1-15.

¹⁹⁷ Sûre-i Leyl, 92/1-21.

¹⁹⁸ Sûre-i Tîn, 95/1-8.

¹⁹⁹ Sûre-i İhlâs, 112/1-4.

²⁰⁰ Sûre-i Felak, 115/1-5 ve Sûre-i Nâs, 114/ 1-6.

²⁰¹ عن جابر ابن عبد الله رضى الله عنه كان رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم يعلمنا الاستخارة في الامور كلها كما يعلمنا السورة من القرآن يقول اذا هم احدكم بالامر فليركع ركعتين من غير الفريضة (Müellifin notu) ثم ليقل دعاء استخارة. وحديث آخر ما خاب من استخار ولاندم من استشار ولا عال من اقتصد. صدق رسول الله

[Câbir b. Abdillâh (r.a.)'dan şöyle rivâyet edilmiştir: “Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) bize, Kur'ân'dan bir sûre öğrettiği gibi her işte istihârede bulunmamızı öğretirdi. Derdi ki: biriniz bir işi yapmaya arzu duyduğu zamân, farzlar dışında iki rek'at namâz kılın, sonra şu duâyı okusun: [müellif yukarıdaki rivâyette istihâre duasını yazmamıştır. Meâlen şöyledir:] Allâh'ım, Senden hayır talep ediyorum, zîrâ Sen bilirsin. Senden hayır yapmaya kudret talep ediyorum, zîrâ Sen vermeye kâdirsin, Rabbim yüce fazlını da talep ediyorum. Sen her şeye kâdirsin, ben âcizim. Sen bilirsin, ben câhilim. Sen gâybları bilirsin. Allâh'ım, eğer biliyorsan ki bu işi bana dînîm, hayâtım ve sonum için – veyâ hâl-i hâzırda ve ileride demişti – hayırlıdır, bunu bana takdîr et ve yapmamı kolay kıl sonra da onu hakkımda mübârek kıl. Eğer bu işin, bana dînîm, hayâtım ve âkîbetim için – veyâ hâl-i hâzırda ve ileride dedi – zarârlıdır, onu benden çevir, beni de ondan çevir. Hayır ne ise bana onu takdîr et, sonra da bana onu sevdir.” Bkz: Buhârî, Sahîh, 1/391; Tirmizî, Sünen, 2/345; Ebû Dâvûd, Sünen, 2/89; İbn-i Mâce, Sünen, 1/440; Ahmed, Müsned, 3/344.]

[Diğeri bir hadîste ise şöyle buyrulmaktadır: “İstihâre eden fakra düşmez, istişâre eden pişman olmaz, ifrat ve tefritten kaçınan dengeyi tutturur.” Bkz: Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, 2/280; Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, 2/242.]

²⁰² Bu mîsâk hakkında tafsilât isteyenler “Mühimmât fi gunyeti'l-mürîdîn” nâm kitâba mürâcâat etsinler. (müellifin notu).

dervîşân ve meczûbân ve melâmiyân ve müntesibân ve abdâlân ve bâciyân ve kalenderiyân ve muhibbân ervâh-ı şerîfleriyle ve âbâ u ecdâd ve ümmehât ve ceddât ervâh-ı şerîfleriyle ve melâike-i illiyyîn ve mukarrabîn ve hamele-i arş ü kürsî ve bu mecliste hâzır olan melâike-i kirâm ve ervâh-ı evliyâullâh ve hâzırın bi'l-meclis olan ihvân-ı tarîkımızın şehâdetleriyle elest hitâbında sana nasîb olan imân-ı islâmiyyete ve dehâlet ettiğin tarîk-ı Nûreddin-i Cerrâhiyye'ye ölünceye kadar ve öldükten sonra dahî livâ-i Muhammedî altında ve Pîr-i tarîkımız Seyyidinâ Muhammed Nûreddin-i Cerrâhî'nin kâfilesinde vazîfe-i dervîşâneni kemâl-i sadâkatle îfâ edeceğine ve aklın başında olduğu takdîrde kudretinin son derecesine kadar tarîkının ve ihvân-ı tarîkının nâmûsu ve haysiyyetini muhâfaza edeceğine ve tarîkat-ı aliyyenin nâmûs [u] haysiyyetini kendi nâmûs [u] haysiyyetinin üzerine tercih edeceğine [I/78] gerek tarîkımız nâmına ve gerek ihvânımız nâmına vüs'atin mikdârı muâvenette bulunacağına ihvânının malına el uzatmayacağına, ihvânının nâmûsuna bakmayacağına ve ihvânına yalan söylemeyeceğine ve şeyhinin suâl ettiği zamân hiç bir sırrı saklamayacağına ve şeyhini emîn bileceğine ve şeyhinden gayrı bir kimseye tarîkat esrârından hiç bir sır söylemeyeceğine, şeyhinin ve ihvânının esrârını muhâfaza edeceğine, tarîkımıza âid şeyhinin veyâ ihvânının tarafından da'vet vukûunda icâbet edeceğine, ma'zûr olduğun takdîrde acele arz-ı ma'zeret edeceğine ma'zeretinin kabûl olmadığı takdîrde verilecek cezâyâ râzı olacağına ve tarîkımıza zerre kadar îhânette bulunmayacağına ve bu ahdine sâdık kalacağına, neûzü billâh ihvân-ı tarîkımızdan birisi müstelzem-i tard-ı cezâyâ müstehak olduğu takdîrde elinden geldiği kadar onu te'dîb ve terbiyeye da'vet edeceğine, mâlen ve bedenen ve lisânen ve tesbîhan ve kalben te'dîbe çalışacağına ve ihvân-ı tarîkının teksîrine çalışacağına, Allâh'ın ve enbiyâ ve evliyâullâhın lutf-ı keremlerinden ümîd kesmeyeceğine ve şimdi birer birer ta'dâd ettiğim ervâh-ı şerîfe-i mukaddese ve melâike-i kirâm ile misâk u kasem et: "Vallâhü'l-azîm ve billâhi'l-kerîm".²⁰³

Ba'de'l-Misâk Olan Duâ

İşbu âhdimizle Allah'ın rahmetine ve peygamberân-ı izâm ve evliyâ-i kirâmın şefâatlerine nâil oluruz. Tarîkımızda istikâmet üzere [I/79] olduğumuz takdîrde derece-i velâyete vâsıl olacağımızı ümîd eyeriz. Dünya meşakkat ve mihnetinden ve kabir korkusundan ve azâb-ı âhîretten emîn olmaklığımızı bekleriz. Dünyada cenâb-ı Pîrimizin feyzini ve ihvân-ı tarîkımızın muâvenetini hâzır biliriz ve vüs'atimizin mikdârında her husûsta ihvânımıza kendimizi muâvenete medyûn ve kezâ ihvân-ı tarîkımızı da kendimize muâvenete medyûn biliriz. Ve sallallâhu alâ eşref-i nûr-ı cemî'l-enbiyâi ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn, sırr-ı Nûreddin el-Fâtîha.

²⁰³ /**Derkenâr:** Yemin ederken Kur'ân-ı Kerîm'e el koydurulur./ (Müellifin notu).

Ba‘dehû Şeyh Efendi’nin Keşide Edeceği Gülbang

Allah Allah eyvallah mîsâkımız nezd-i Hak’da makbûl ola ve bu bende cümlemizle ilâ âhiri'l-ömr ahd ü mîsâkında sâdık kala. Dem-i enbiyâ, sırr-ı evliyâ, üçler, yediler kırklar, aşk-ı Mevlâ, nur-ı Nebî, kerem-i İmâm-ı Ali gülbang-ı Muhammedî, Pîrimiz Sultân Nûreddîn-i Cerrâhî, dem-i Hazret-i Pîr, kerem-i Mevlâ, Yâ Allah Hû, deyip kalkılır. Şeyh efendinin usüllerde oturması usûlden olan Pîr postunun sağ tarafındaki kırmızı posta kuûd edip, Vird-i kebîr-i subhiyye’ye bed’ eder. Vird-i şerîfin hitâmında Fâtiha edip, salât-ı fecre şurû’ olunur. Namaz kılındıktan sonra yine halka-i zikr-i şerîf teşkîl edilir. İleride ta‘rîf [I/80] edileceği vecihle usûl icrâ olunduktan sonra arâkiyye iksâ edilir. Ba‘dehû ihvân dışarı çıkar.

Der Beyân-ı Ahvâl-i Bîat

Meydâncı dede sâliki alıp şeyh efendinin önüne getirip kendisi niyâz ettikten sonra, sâlike niyâz ettirir. Ve sonra dışarı çıkıp tevhihâne-i şerîfin kapısı önünde durup kapının halkasını tutar. Sâlik şeyhin önünde diz üzerine oturup ellerini dizlerinin üzerine koyar. Şeyh efendi üç kere istiğfâr ettirip “Âmentü billâhi [ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve’l-yevmi’l-âhiri ve bi’l-kaderi hayrihi ve şerrihi minallâhi teâlâ].” okutur. Sonra eûzü besmele ile:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا. صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِيمُ﴾

[*Ey iman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah'a dönün.*]²⁰⁴ âyet-i celîlesini okur. Ba‘dehû sâlik sağ elini tutar:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمَسِيئَتِهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

[*Muhakkak ki sana bîat edenler ancak Allâh'a bîat etmektedirler. Allâh'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Kim ahdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah ile olan ahdine vefâ gösterirse Allah ona büyük bir mükâfat verecektir.*]²⁰⁵ âyet-i kerîmesini okur ve okutur. Ba‘dehû birincisinde “fa‘lem ennehû”²⁰⁶ diye başlayarak üç kere “Lâ ilâhe illallâh”²⁰⁷ ve üçüncüsünde “seyyidinâ Muhammedün Resûlullâh”der ve dedirtir. Ba‘dehû sâlik hakkında duâ eder. Sonra sabah namazının sünnetiyle farzı arasında

²⁰⁴ Sûre-i Tahrîm, 66/8.

²⁰⁵ Sûre-i Feth, 48/10.

²⁰⁶ Sûre-i Muhammed, 47/19.

²⁰⁷ Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: ﴿أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾

[“Zikrin en faziletlisi Lâ ilâhe illallâh, duânın en faziletlisi ise Elhamdüillâh’dır”]. (müellifin notu) [Bkz: Tirmizî, Sünen, 5/462; İbn-i Mâce, Sünen, 2/249; İbn-i Hibbân, Sahîh, 3/126.]

Diğer bir hadîs-i şerîfte ise şöyle buyurmaktadır:

﴿لَقِنُوا أَمْوَئَكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الْخَطَايَا﴾

[“Ölülerinize (ölmek üzere olanlara) Lâ ilâhe illallâh kelimesini telkîn ediniz, çünkü bu kelime hataları yok eder”]. (müellifin notu) [Bkz: Abdürrezzâk bin Hümâm, Musannifu Abdurrezzâk, 3/387.]

33 kerre ihlâs-ı şerîf²⁰⁸ ve ikinci namazından sonra 33 kerre salât-u selâm ve akşam namazından sonra 33 kerre istiğfâr²⁰⁹ ve her namaz akabinde 100 kerre kelime-i tevhîd²¹⁰ okumasını ve her gördüğü rü'yâsını şeyhine bildirmesini tenbîh edip tarîkımıza mahsûs işâretimizi ta'lîm eder.²¹¹

[I/81] Her esmâ-i şerîf değiştikçe böyledir. Lâkin bîat âyeti okunmaz ve rehber lâzım değildir. İhlâs ve salavât ve istiğfâr-ı şerîfler 100 adede kadar artar. Ondan ziyâde olmaz, diğer esmâ-i şerîflerin adedini şeyh ta'yîn eder. Ba'dehû sâlik şeyh efendiye niyâz eder. Tevhîdhânenin kapısından çıkar rehberine niyâz eder ve rehberi de ihvân-ı tarîkımızla musâfaha ettirir.

Tarîkımıza dehâlet edecek olan kadınlara bîat verilir iken ya şeyh efendinin haremi veyâhud diğer dervîş bir bacı tevhîdhâne de bulunmak sûretiyle rehberlik eder ve esnâ-yı bîatte tesbîhin imâmesinden şeyh efendi tutar. Dânelerinden dervîş olacak kadın tutar. Böylece bîat olunur.

Âdâb-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu)

Altı adedir. Birincisi: Diz üzerine oturmaktır; İkincisi: Sır saklamaktır; Üçüncüsü: Pîr veyâ şeyh huzûrunda az [I/82] söylemektir; Dördüncüsü: Pîri nazarından çıkarmamaktır; Beşincisi: Pîri her ne atâ ederse kabûl etmektir. Altıncısı: Mahlûkâta hor nazar ile nazar etmemektir.

²⁰⁸ (Müellifin notu) عن انس بن مالك رضى الله عنه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم "من قرأ قل هو الله احد مرة غفر له ذنوب مائة سنة" صدق رسول الله.

[Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre Rasûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kim kul huvalâh'ı 100 kere okursa onun 100 senelik günahı bağışlanır." Bkz: Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 6/203.]

²⁰⁹ قال رسول الله صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم: "

﴿ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لَا يُؤَافِقُهَا عَبْدٌ عَبَّدَ يَسْتَعْفِرُ اللَّهَ ﴾ .

(Müellifin notu) [Bkz: Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, 2/116.]

²¹⁰ Resûlullâh (sallâhu aleyhi ve selle) şöyle buyurmaktadır:

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ ﴾

["Lâ ilâhe illallâh (kelîmesi) cennetin anahtarıdır". Bkz: Buhârî, *Sahîh*, 1/417; Askalânî, *Fethu'l-Bârî*, 3/109; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 5/526; Ebû Nuaym, *Hilyetu'l-Evliyâ*, 4/66.]

Diğer bir rivâyette şöyle buyurulmaktadır:

﴿ تَمَنُّ الْجَنَّةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ﴾

["Cennetin bedeli, Lâ ilâhe illallâh'dır". Bkz: Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 3/338; Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, 1/391.]

Diğer bir rivâyette şöyle buyurulmaktadır:

﴿ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ﴾

["Kim hâlis bir kalble Lâ ilâhe illallâh (kelîmesini) derse, cennete girer". Bkz: Taberânî, *Mu'cemu'l-Kebîr*, 5/197.]

Diğer bir rivâyette ise şöyle buyurulmaktadır:

﴿ مَنْ كَانَ آخِرَ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ ﴾

["Kimin son sözleri Lâ ilâhe illallâh olursa cennete girer". Bkz: Hâkim en- Nîsâburî, *el-Müstedrek Ale's-Sahîhayn*, 1/503; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, 1/108.]

Başka bir rivâyette ise şöyle buyurulmaktadır:

﴿ وَ لِمَنْ صَافَ غُفِرَ لَهُ ﴾

["Kim kalbini temizlerse (saflaştırır)sa günâhları afvolunur"].

²¹¹ Meclis-i kebîr-i meârif reisi Haydar Molla Bey'in: Dergeh-i vâlâsı bî-şekk muktedâ-yı sâlikîn/İktidâ eden olur feyz-i ilâhîye karîn/Ya'nî Nûreddîn Cerrâhî uluvv-i himmetin/Feyzini ihsân ede Rabbü'l-muîn./ (Müellifin notu)

Ahkâm-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu)

Altı adeddir. Birincisi: Meveddet,²¹² İkincisi: Sehâvet²¹³; Üçüncüsü: Yakîn²¹⁴; Dördüncüsü: Sabır²¹⁵; Beşincisi: Tevekkül²¹⁶; Altıncısı: Tefekkür²¹⁷.

Binâ-yı-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu)

Beş adeddir. Birincisi: tevbe; İkincisi: Teslîm; Üçüncüsü: Zühd; Dördüncüsü: Takvâ; Beşincisi: Kanâat.

Ahbâb-ı Tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu)

Birincisi: İhsân; İkincisi: Zikir; Üçüncüsü: Terk; Dördüncüsü: Hevâ; Beşincisi: Havf.

Usûlât-ı Etvâr-ı Seb‘a

Birinci dâire²¹⁸ ta‘bîr edilen kelime-i tevhîd –lâilâheillallâh– nefsi emmâre. [I/83] Âyet ile delîli:

²¹² Allâhu Teâlâ, Kur‘ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmaktadır:

﴿ وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ﴾

[“Kendileri zarûret içinde bulunsalar bile onlar kendilerine tercih ederler.” Sûre-i Haşr, 59/9] (Müellifin notu).

²¹³ Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurmaktadırlar:

﴿ إِنَّ السَّخَىٰ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ، قَرِيبٌ مِنَ الْحَنَّةِ، بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ. ﴾

﴿ وَإِنَّ الْبَخِيلَ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ، بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ، بَعِيدٌ مِنَ الْحَنَّةِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ ﴾

[“Muhakkak sehâ sâhibi (cömert) Allâh’a, insanlara, cennete yakın ve ateşe (cehenneme) uzaktır. Cimri ise Allâh’a, insanlara, cennete uzak ve ateşe (cehenneme) yakın olandır.” Bkz: Ukaylî, Zuafâu’l-Ukaylî, 2/117; Aclûnî, Keşfu’l-Hafâ, 1/545.] (Müellifin notu).

²¹⁴ [Yakîn’in ta‘rîfi:]

﴿ رُؤْيَةُ الْعَيَانِ بِقُوَّةِ الْإِيمَانِ لَا بِالْحُجَّةِ وَالْبُرْهَانِ ... يَقِينٌ مُشَاهِدَةً الْعُيُوبِ بِصَفَاءِ الْقُلُوبِ وَ مَلَاحِظَةً الْأَسْرَارِ بِمُحَافَظَةِ الْأَفْكَارِ ﴾

[Ayân, delil ve burhanla değil, iman kuvveti ile görmektir. Yakîn, safâ-i kalb ile gaybı müşâhededir. Bkz: Cürcânî, *Ta‘rîfât*, 332.] (Müellifin notu).

²¹⁵ Allâhu Teâlâ, Kur‘ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmaktadır:

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾

[“Allah muhakkak sabredenlerle beraberdir.” Bkz: Sûre-i Bakara, 2/153; Sûre-i Enfâl, 8/46.]

Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır:

﴿ الصَّبْرُ نِصْفُ الْإِيمَانِ ﴾

[“Sabır îmânın yarısıdır”. Bkz: Askalânî, *Fethu’l-Bârî*, 10/512; Münâvî, *Feyzu’l-kadîr*, 4/233. Diğer hadîste]:

﴿ الصَّبْرُ مِنَ الْإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْحَسْبِ ﴾

[“Sabrın îmândaki yeri, başın bedendeki yeri gibidir”. Bkz: Münâvî, *Feyzu’l-kadîr*, 4/234; Ebû Nuaym, *Hilyetu’l-evliyâ*, 1/76; Ebu’l-Ferec, *Safvetü’s-safve*, 1/326.] (Müellifin notu).

²¹⁶ Allâhu Teâlâ, Kur‘ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmaktadır:

﴿ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴾

[“Kararı verdiğin zamân da artık Allâh’a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.” Sûre-i Âl-i İmrân, 3/159.] (Müellifin notu).

²¹⁷ Allâhu Teâlâ, Kur‘ân-ı Kerîm’de buyurmaktadır:

﴿ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

[“Elbette bunda düşünen bir kavim için ibretler vardır.” Bkz: Sûre-i Ra‘d, 13/3; Sûre-i Rûm, 30/21; Sûre-i Zümer, 39/42; Sûre-i Câsiye, 45/13.] Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

﴿ تَفَكَّرْ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ ﴾

[“Bir saat tefekkür etmek, bir sene (nafile) ibâdet etmekten hayırlıdır”. Bkz: Aclûnî, Keşfu’l-hafâ, 1/370. Aclûnî’ye göre bu söz Serî-i Sakatî’ye âittir.]

﴿ وَمَا أُبْرِيءُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ ﴾

[Ben nefsimi tebriye edemem (temize çıkaramam), çünkü nefis olanca şiddetiyle kötülüğü telkîn eder.]²¹⁹

İkinci dâire ism-i celâl –Yâ Allah– nefis-i levvâme. Âyet ile delîli:

﴿ وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴾

[Kendini alabildiğine kınayan nefse yemin ederim]²²⁰

Üçüncü dâire²²¹ –ism-i Hû– yâ Hû –nefs-i mülhime. Âyet ile delîli:

﴿ فَالْهَمَّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴾

[Ona hem kötülüğü, hem (ondan) sakınmayı ilhâm edene]²²²

Dördüncü dâire²²³ –ism-i Hak –yâ Hak –nefs-i mutmaimne. Âyet ile delîli:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴾

[Ey itmi 'nâne ermiş (tatmin olmuş) rûh]²²⁴

Beşinci dâire²²⁵ –ism-i Hay –Yâ Hay –nefs-i raziyye. Âyet ile delîli:

﴿ اِرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً ﴾

[Rabbine O'ndan hoşnut kalmış olarak dön]²²⁶

Altıncı dâire –ism-i Kayyûm –Yâ Kayyûm –nefs-i merdiyye. –Âyet ile delîli:

﴿ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴾

[O'nu hoşnut etmiş olarak dön]²²⁷

Yedinci dâire –ism-i Kakhâr –Yâ Kakhâr –nefs-i sāfiyye. –Âyet ile delîli:

﴿ وَالصَّفَاتِ صَفًا ﴾

[Kulluk makâmında bedi' bir saf teşkil edenler hakkı için]²²⁸

²¹⁸ Birinci dâirede sâlike Vird-i sağîr-i mesâiyye'nin kırâatine ruhsat verilir. Vird-i şerife “Ezintü” yazıp mühürlemek usûl-i meşâyih-i tarîkımızdır. (Müellifin notu).

²¹⁹ Sûre-i Yûsuf, 12/53.

²²⁰ Sûre-i Kıyâme, 75/2.

²²¹ Üçüncü dâirede cihâz-ı tarîkımız beyânında ta'rif edileceği biçimde ve usûl-i tarîkımız üzere sâlike tennûre ve destegül ve eliflâmbend ve tomak zeytin çekirdeği tesbîh tekbîr edilir. (Müellifin notu).

²²² Sûre-i Şems, 91/8.

²²³ Dördüncü dâirede, dervîşe zuhurât ile cihâz-ı tarîkımızın beyânında ta'rif edileceği şekilde dallı arâkiye tekbîr edilir. Ve saç tekbîr edilir. Ve âyîn-i tarîkattan sabah ve akşam ve yatsı usullerinin icrâsına ruhsat edilir. İsm-i Hak, Hazret-i Mansûr derecesidir. (Müellifin notu).

²²⁴ Sûre-i Fecr, 89/27.

²²⁵ Beşinci dâirede dervîş halvete idhâl olunur. Ve idhâli esnâsında seccâde ve çile kolanı ve muîn tekbîr edilir. Ba'de'l-halvet zuhurât olur ise yine cihâz-ı tarîkımız beyânında ta'rif edileceği şekilde yeşil tâc-ı şerîf tekbîr edilir. Meşâyih-i müteahhirîn-i tarîkımız ekseriyâ yeşil halife (?) tâcı ta'bir edilen tâc-ı şerîf tekbîr etmeyi terk etmişlerdir. (Müellifin notu).

²²⁶ Sûre-i Fecr, 89/28.

²²⁷ Sûre-i Fecr, 89/28.

²²⁸ Sûre-i Saffât, 37/1.

Bu ism-i Kakhâr'da görülecek zuhûrât ile dervîşe tâc-ı şerif ve hırka tekbîr edilip halîfe olur ve eğer sâlik mukaddem halvete idhâl edilmedi ise halvete idhâli esnâsında tekbîrini beyân ettiğimiz cihâz-ı tarîkımız tekbîr edilir. Dervîş yedinci dâire-i [I/84] şerîfeye gelinceye kadar görülen zuhûrât ile Hazret-i Pîr'in Vird-i Kebîr-i Subhiyye'sine ve ba'zı ed'îyye-i me'sûreye ve salâvât-ı şerîfelerin kırâatına ruhsat verilir ve görülen zuhûrât ile yedinci dâire-i şerîfede tâc-ı şerif ve hırka ilbâs edildikten sonra gelecekte bildirilecek olan sabah usûlünü icrâ ettikten sonra Sûre-i Yâsîn-i şerîfîn²²⁹ ve ikinci namazından sonra Sûre-i Mülk²³⁰ ve ba'de'l-akşam Sûre-i Vâkıa²³¹'nin kırâatine ruhsat verilir ve halîfeye sabah ve akşam ve yatsı usûllerinin ve mukâbele-i şerîfîn küşâdına ve devrân ettirmesine ve bir sâlike i'tâ-i bîat ü mîsâk ettirip tûy arâkiyye giydirmesine ve Vird-i Sağîr'e ruhsat vermesine me'zûn edilir. Halîfe yedinci dâire-i şerîfede bulunan ism-i Kakhâr'da uzun müddet bırakılmayıp esmâ-i furûâta geçirilir ve ileride ta'rif edilecek vecihle etvâr-ı seb'aya Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in ictihâdı vechile hafta devriyesi olarak çalıştırılır.

Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmi)'nin Tarîkat-ı Âliyyelerindeki Rütbeler

Efrâd; Nûkabâ; Nûcebâ; Nûdebâ; Bûdelâ; Evtâd; Gavs, Gavs-ı A'zam.

Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âla)'nin Tarîkat-ı Âliyyelerindeki makâmât

[I/85] İmân; İslâm; Evliyâ; Şühedâ; Sıddîk; Ulu'l-Azm; Fahr-i Âlem.

Envâr-ı Usûlât-ı Etvâr-ı Seb'a

Hevâî; Kırmızı; Yeşil; Beyaz; Sarı; Mor-mâî; Siyâh. Sâlik gördüğü rû'yâsını müşîdine ta'bîr ettirmesiyle ma'lûmu olur. İnşâallâh.

İsm-i Müekkelât

Hüsâmeddîn; Necmeddîn; Bedreddîn; Şemseddîn; Nûreddîn; Cemâleddîn Kemâleddîn.

Seyriyyât

İlallâh-i teâlâ; Lillâh-i teâlâ; Maallâh-i teâlâ; Fillâh-i teâlâ; Anillâh-i teâlâ; Billâh-i teâlâ; Alallâh-i teâlâ.

Âlemiyyât

Âlem-i mülk; Âlem-i melekût; Âlem-i ceberût; Âlem-i lâhût; Âlem-i fenâ; Âlem-i nâsût; Fî-ilmillâh-i teâlâ.

²²⁹ Sûre-i Yâsîn, 36/1-83.

²³⁰ Sûre-i Mülk, 67/1-30.

²³¹ Sûre-i Vâkıa, 56/1-96.

Mahalliyyât

Es-Sadr; El-kalb; Es-sırr; Rûh; Sırru's-sırr; El-hafî; El-ahfâ [I/86]

Varidiyyât

Şerîat; Tarîkat; Hakîkat; Ma'rifet; Mefkudu's-şerîati'l-hafiyye.

Hâliyyât

Meyl; Muhabbet; Aşk; Vasl; Fenâfillâh; Bekâ billâh; Fi'l-bekâ.

Nefs-i Emmârenin Cunûdu ya'nî askerleri: Buhl, hırs, garaz, cehl, kibir, gazab, hased.

Nefs-i Levvâmenin Askerleri: Levh, heves, mekr, ucub, gıç, temenni, işret.

Nefs-i Mülhimenin Askerleri: Sehâvet, kanâat, teslîm, tevbe, tevâzu'.

Nefs-i Mutmainnenin Askerleri: Kerâmet, zühd, ihlâs, rîyâzet, zikir.

Nefs-i Merdiyyenin Askerleri: Tevhid-i zât, tavsîf-i sıfât, tekâmîl-i zât.

Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettahî)'nin ictihâdü tarîk vechile etvâr-ı seb'a

Esmâ-i şerîflerinin hafta devriyesi: Lâilâhe illallâh, cumartesi günü; Yâ Allah, pazar günü; yâ Hû, pazartesi günü; yâ Hak, salı günü; yâ Hay; çarşamba günü; yâ Kayyûm, perşembe günü; yâ Kahhâr, cumâ günü

Bu esmâ-i şerîfler bir bir veyâhûd ikisi [I/87] ve üçü dahî görülecek rû'yâlarıyla telkîn edilir. Bu yedi esmâ-i şerîfin cümlesine halîfe me'zûn olup, zîrde beyân edilecek olan furûât esmâ-i şerîflerine ruhsat verilince bâlâda ta'rîf edildiği gibi günlerinde furûât esmâ-i şerîflerine zam edilerek hafta devriyesi olarak okunur.

Furûât Esmâ-i Şerîfleri

Yâ Vehhâb, yâ Fettâh, yâ Vâhid, yâ Ehad, ya Samed, yâ Aliyy, yâ Azîm. Bu esmâ-i şerîfler çifte olarak telkîn edilir. Yalnız *yâ Samed* ism-i şerîfi tek olarak telkîn olunur. Ve halîfe bu yedi esmâ-i şerîflerin cümlesine me'zûn oluncaya kadar ikişer, ikişer okur. Yedi adedine tamâmen me'zûn olunca bunları dahî hafta devriyesi olarak okur. Furûâtın hafta devriyesi bâlâda esmâ-i etvâr-ı seb'anın hafta devriyesinde bildirildiği gibi, cumartesi günü *yâ Vehhâb* ism-i şerîfinden başlar. Cum'a günü *yâ Azîm* ism-i şerîfini okur. Bu furûât esmâ-i şerîflerinin seyrleri:

Yâ Vehhâb – seyr ilallâh

Yâ Fettâh – seyrullâh [seyr lillâh]

Yâ Vâhid – seyr maallâh

Yâ Ehad – seyr fillâh

Yâ Samed – seyr alâllâh

Yâ Aliyy – seyr bekâ billâh

Yâ Azîm – seyr Hû Hû

Tarîkımızda beyân edilen rütbelerden biri bildirilen makâmât [I/88] ve nûrâniyye-i etvâr-ı seb‘a ve ism-i müekkelât ve seyriyyât ve âlemiyyât ve mahalliyyât ve vâridiyyât ve hâliyyât ve seyriyyât ki furûât esmâ-i şerîflerinde beyân olunanlardır.

Bunların cümlesini sâlik gördüğü zuhûrât ile mürşidinin lisânından sohbetiyle anlar ve bunların hakkında Hücetü'l-İslâm İmâm-ı Gazâlî [v. 505/1111] (kuddise sırruhu'l- âlî) hazretleri *İhyâu Ulûm* isimli eserinde bahs etmiştir.²³²

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münir)'in *Mürşid-i Dervîşân* risâle-i şerîflerinde tarîkat-ı mütevârise ta‘bîr buyurdıkları oniki esmâ-i şerîfe ki kelime-i tevhîd-i şerîften, Samed ism-i şerîfi'ne kadardır. Bu oniki esmâ-i şerîfenin kırâatinde harf-i nidâ ile okumayı ve bu on iki esmâ-i şerîfenin üzerine furûât-ı hamseye iki aded ism-i şerîf ve yedi aded tebdîlât ve yedi aded tasarrufât nâmıyla on altı esmâ-i şerîfe zam ederek yedişer yedişer dörde taksim buyurup, her kısmının adedi tamam olunca o esmâ-i şerîflere ta‘yîn buyurdıkları günlerinde meşgûl olunur. Lâkin tarîkımızın sâlikânı esmâ-i şerîfeye meşgûl olacağı zamân evvelce bir mikdâr kelime-i tevhîd-i şerîf ve ism-i Celâl ve ism-i Hû okuyup, ba‘dehû esmâ okumağa başlaması usûldendir ve her kısmın günlerinde meşgûl olunmasının ismine *hafta devriyesi* nâmını vermişlerdir.

Üçüncü Kısım: Tebdîlât Esmâ-i Şerîfleri ve Hafta Devriyesi

Yâ Kâdiru – Cumartesi.

Yâ Kaviyyu – Pazar.

Yâ Celîlü – Pazartesi. [I/89]

Yâ Cemîlü – Salı.

Yâ Cebbâr – Çarşamba.

Yâ Mâlikü – Perşembe.

Yâ Vedûd – Cum‘a günü.

Bu tebdîlât esmâ-i şerîfleri de tamâm edilmezden evvel furûât esmâ-i şerîfleri gibi telkîn edilip ve çifte olarak okunur. Tamâm olup da, tasarrufât esmâ-i şerîflerine terfî‘ edilince bunlar dahî hafta devriyesi olarak okunur.

Tasarrufât Esmâ-i Şerîfleri Ve Hafta Devriyesi

Yâ Kerîmü Yâ Allah – Cumartesi.

Yâ Bâsîtu Yâ Allah – Pazar.

²³² [Bkz.: Zeynuddîn İmâm Gazâlî, *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*, 3/7-879, 4/7-798.]

Yâ Azîzü Yâ Allah – Pazartesi.

Yâ Muizzü Yâ Allah – Salı.

Yâ Ğaniyyü Yâ Allah – Çarşamba.

Yâ Muğni Yâ Allah – Perşembe.

Yâ Latîfü Yâ Allah – Cum'a.

İhtâr: *Yâ Latîf* ism-i şerîfini okur iken *Yâ Allah* demeyip, tekmîl edince bir kerre *Yâ Allah* demesi tenbîh olunur. İşbu ism-i Latîf, Pîrimizin derecesidir. Ma'nâ-yı şerîfi: Lutf u ihsân edici ve umûr-i hafıyyâtı bilici Cenâb-ı Hakk demektir. ﴿ اَلْعَارِفُ يُكْفِيهِ الْاِيْشَارَةُ ﴾ [Ârif olana bir işâret yeter.]²³³

Hulefâya ism-i Latîf telkin edilince, icâze-i şerif ya'nî silsilenâme verilir ve göreceği rû'yânın ta'bîrinden sırr-ı hilâfet âyet-i kerîmesî sağ kulağına okunup, sırr-ı hilâfet ism-i şerîfinin adedince küllü yevmin kırâatine ruhsat verilir ve silsilenâmesinin bâlâsına Hazret-i Pîr'in kutbiyyet mühr-i şerîfiyle mühürlenip ve silsilenâmesinin nihâyetine şu ibâre yazılıp, şeyhi bir daha temhîr eder: “Şeyh-i kâmil-i mükemmel [I/90] filân halife.”²³⁴

Eğer silsilenâme veren şeyh efendi zevâyâ-yı tarîkımızın meşâyihinden ise veyâhûd postnîşîn olmayan meşâyih-i tarîkımızdan ise İstânbul'da olsun taşrada olsun mutlaka halîfenin icâze-i şerîfini hânkâh-ı Hazret-i Pîr'e gönderip, hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnîşîn-i irşâd bulunan zâta tasdîk ettirip, işte bu sebepten tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddin-i Cerrâhi'ye mensûb bi'l-cümle meşâyih ve hulefânın isimleri ve ekserisinde tercüme-i aliyeleri hânkâh-ı Hazret-i Pîr'den geçen postnîşîn-i azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının zamânlarına âid cerîde-i ihvânında mukayyed bulunduğu cihetle işbû eser-i âcizîde görülecek sâdât-ı cerrâhiyyenin terceme-i âliyyeleriyle menâkıblerinin ve bi'l-cümle ism-i şerîflerinin yazılmasına imkân hâsıl olmuştur. Tarîkımızda tekmîl-i dâire-i esmâ-i şerîf eden meşâyih, ism-i Latîfi okuduktan sonra tamâm edince: Lâilâhe illallâh, Allâh, Hû deyip, bitirmesi usûl-i tarîkımızdandır.²³⁵ Ve tarîkımıza mensûb bi'l-cümle ihvân me'zûn oldukları evrâd u ezkârı kırâatlerinin hitâmında:

“Lâilâhe illallâh Muhammed Resûlullâh sallallâhu aleyhi ve selleme teslîmen Hak [I/91] Lâilâhe illallâh Muhammed Şefî'ullâh sallallâhu aleyhi ve selleme teslîmen Hak Lâilâhe illallâh, Muhammed Habîbullâh sallallâhu âleyhi ve selleme teslîmen Hak Lâilâhe illallâh Muhammed Nûr-i Hâteme'n-nebiyyullâh ve salli âlâ eşref-i nûr-i cemî'l-enbiyâi ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn”, dedikten sonra Evrâd-ı Şerîf

²³³ Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 2/18.

²³⁴ İsm-i Latîfin havâssı, meşgûl olanların ahlâk-ı seyyiesi ahlâk-ı hamîdeye mübeddil olur da kendisinde evrâd-ı şerîfteki niyâz-ı Hazret-i Pîr'in sırrı zuhûr eder. Halîfe etvâr-ı seb'âyı tekmîl edince silsilenâme verilmesini müteahhirîn meşâyih-i tarîkımız, [1281/1864'te] Meclis-i Meşâyih ihdâs edilince, halîfeye cihet-i meşihatten verilsin için usûl itihâz etmiştir. Zîrâ, turuk-i sâirede tâc-ı şerîf ve hurka ilbâsında halîfeye silsilenâme verilir. Bizim tarîkımızda tekmîl-i tarîkat edince verilir idi. (Müellifin notu).

²³⁵ Tarîkat-ı aliyeye-i Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhi'de etvâr-ı seb'anın bidâyeti olan Kelîme-i tevhîd-i şerîf'den, ism-i Latîf'e kadar, bi'l-cümle telkîn edilen ism-i şerîflerin her birinin kendilerine mahsûs rû'yâları vardır. Ve bu rû'yâlar ba'zan dervîş ve ba'zan da mürşid tarafından görülür ve bu rû'yâları bi'l-cümle sâlikân-ı tarîkımız matlûb olan noktasını aynen müşâhede eder. Mâh-ı Rebîü'l-evvel tarîkatde sene başı i'tibâr edilmiş olduğundan ekseriyâ tebdîl-i esmâ-i şerîf mâh-ı mezkûrun içinde edilir. (Müellifin notu)

duâsını ve Fâtihatü'l-Fukarâ-i Hazret-i Pîr'i okur. Ondan sonra şeyhinin kendisine ta'lim etmiş olduğu türkçe bu duâ-yı şerîfi okur:

Subhâne Rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhâb. Eûzü billâhi mine's-şeytâni'r-racîm, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemin ve's-sâlâtü ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbîhi ecmaîn. Yâ Mucîbe's-sâilîn ve yâ Erhame'r-râhîmîn! Kırâat etmiş olduğum Kur'ân-ı azîmü's-şânı ve evrâd ü ezkârı, dergâh-ı izzetinde kabûl eyle, yâ Rab. Hâsıl olan ecrinden me'cûr eyle yâ Rab ve okuduğum esmâ-i şerîflerin hâlâtına vâkîf ve esrârını bu fakîre de zâhir eyle yâ Rab. Hâsıl olan sevâbtan Sultân-ı Enbiyâ aleyhi ekme'lî't-tehâyâ efendimiz hazretlerinin rûh-i saâdetlerine âcizâne hediye eyledim, vâsıl eyle yâ Rab ve bu fakîri iki cihanda nigâh-ı iltifât-ı saâdetine nâil eyle yâ Rab ve cemî-i peygamberân-ı izâm ve rusûl-i fihâm aleyhimü's-salâtü ve's-selâm ve âl [I/92] u evlâd ve ashâb ve etbâi'-i Resûlillâh (ırdvanullâhi aleyhim ecmaîn) ve silsile-i tarîkımızdan geçen meşâyih-i azîzân ve aktâb-ı erbaa ve cemî-i pîrân-ı kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab ve ale'l-husûs Pîr-i tarîkımız, Kutbü'l-ârifîn, Gavsü'l-vâsilîn, Hâtemü'l-müctehidîn, Sâki-i aşk-ı ilâhî, Hazret-i Pîr Sultân Seyyid Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhî, (kuddise sırruhu'l-âli) efendimizin rûh-i şerîfine vâsıl eyle yâ Râb ve çeşme-i feyzinden bu fakîri sîrâb eyle yâ Râb ve hânkâhından geçen meşâyih ve azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Râb ve tarîkımızdan ve sâir turuk-ı şettâ-i seniyyeden güzerân eden cemî-i meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) ve fukarâ ve dervîşân ve meczûbân ve melâmiyyân ve müntesibân ve âbdâlân ve bâciyân ve kalenderiyân ve muhibbân ve ashâb-ı [bîrr-i] ihsân ve bi'l-cümle ashâb-ı hayrâtın ve âbâ u ecdâd ve ümmühât u ceddât ve cemî-i ümmet-i Muhammed'in âlem-i âhirete gidenlerin ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Râb." Ba'dehû sâlik kendisinin dünyâ ve âhirette hayr u nef'ine duâ eder. Ve cemî-i ümmet-i Muhammed'e hayır duâ ettikten sonra: "Ve salli alâ eşref-i nûr-i cemî'l-enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn-el-fâtîha".

Duâdan sonra bu gülbang okunur

"Allah, Allah Eyvallah vakitler hayr ol, hayırlar feth ola [I/93] şerler def'ola, istekler ve niyâzlar kabûl ola, çerâğlar rûşen ola, vakıflar [meydanlar?] küşâd ola, demler safâlar bâkî ola, münkir, münâfık perîşân ola, dem-i enbiyâ, sırr-ı evliyâ, uçler, yediler, kırklar, aşk-ı Mevlâ, nûr-i Nebî, kerem-i Alî, gülbang-i Muhammedî, Pîrîmiz Sultân Nûreddîn-i Cerrâhî, dem-i hâtemi'l-müctehidîn, kerem-i Mevlâ Yâ Allah Hû" deyip, secdeye kapanıp ibâdât ü tâat ile imrâr-ı vakt ettikten dolayı, Cenâb-ı Hakk'a teşekkürler ede. Tarîkımıza tâ bîât ettiği günden, nihâyet-i ömrüne kadar gerek sâlik ve gerek hulefâ ve gerek meşâyih ve gerek postnişîn olanların:

﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

[Yâkin gelene kadar Rabbi'ne ibâdet eyle]²³⁶ âyet-i kerîmesi mûcibince esmâ-i sülûke müdâvemet etmelerini ve Allah Teâlâ'nın emr-i şerîfi ve Resûlullâh'ın sünnet-i seniyyesi ile amel edip i'tikâd-ı ehl-i

²³⁶ Sûre-i Hicr, 15/99.

sünnetten ayrılmamalarını ve ale'l-husûs Birgivî²³⁷ Muhammed Efendi'nin [v. 981/1573] *Vasiyyetnâme*'sini okuyup ve okutmalarını ve cümleye kifâyet edeceğini Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) müntesibîn-i tarîkate tenbîh buyuruyorlar. Ve her esmâ-i şerîfi okudukça sâlifü'l-beyân usûl vechile itmâm edip, duâ ve gülbâng ve dem-i hazret-i Pîr'i keşîde etmelerini dahî emir buyurmuşlardır.

Zikr-i Şerîfin Bâis-i Fütûh Olmasına Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in Beyân Buyurduğu Yirmi Şart:

[I/94] Beşi mukaddem, on ikisi esnâ-yı zikirde, üçü de zikr-i şerîfden sonradır.

Mukaddem olan beş şartın birincisi, tevbe-i nasûh; ikincisi, gusl yâhûd vuzû' maa't-ta'tîr; üçüncüsü, sükûn ve iğmâz-ı ayn; dördüncüsü, [kalb tevhd ile meşgûl ve mütefekkir olmalı]; beşincisi, şeyhinin himmetini, Resûl (aleyhis's-salâtü ve's-selâm)'dan istimdâddır diye i'tikâd-ı hâlisadır.

Zikr-i şerîfin içinde olan on iki şartın birincisi, diz üzerine oturmaktır; ikincisi, eğer müteferrid ise kıbleye müteveccihen olmaktır; üçüncüsü, ellerini dizleri üzerine koymaktır; dördüncüsü, libâs-ı helâl olmaktır; beşincisi, muzlim mekânda olmaktır; altıncısı, ahvâline kimse muttali' olmamaktır; yedincisi, münkerât-ı kalb ve gayr ile zikr-i Hak'a adem-i liyâkat sebebiyle nefsinin murâkabe etmektir; sekizincisi, zikr-i cehrî ile zikr-i hafî indinde bir olmasıdır; dokuzuncusu, zikr-i şerîfi kalbde temkîn üzere münkerât-ı kalbi izâle etmektir; onuncusu, kelime-i tevhdî ziyâde ihtiyâr etmektir; onbirincisi, ma'nevî zikr-i şerîf kalbde nakş-ı mâ-sivâ edip kalpte sâri olan şehvât-ı münkerâtı def' etmektir; onikincisi, zikr-i şerîfi cesede ve rûha vâsıl etmektir.

Zikr-i şerîfden sonra olan üç şartın birincisi, uzun zamân huzû' ve sükût etmektir; ikincisi, nefsi kerrât ile zem etmektir; üçüncüsü, ba'de'z-zikr-i şerîf su içmemektir. Zîrâ zikir harâret-i şevk îrâs eder. Su içmek ise harâreti söndürür.

[I/95] Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in beyân buyurdukları bu şerâite riâyet edemeyenlerin zikr-i şerîfin kendisinde icrâ-yı ahkâm etmeyip tarîkate dâhil olmazdan evvel ne hâlde ise yine o hâldeyim diye söylenmesine hakkı yoktur. Zîrâ şart olmadan meşrût olmaz. Bu şerâite kemâliyle riâyet eden ihvân-ı tarîkat Hazret-i hâtemü'l-müctehîdinin rehber olduğu tarîk-ı Hak'da feyzyâb olur ve hakîkate vâsıl olur. Lâkin bu şerâite riâyet etmeyerek esmâ-i şerifeye devâm edenler ecr u mesûbâtına nâil olur. Ve zuhûra gelecek her umurunu rû'yâsında görür ve sonra gösterir. Bundan başka ahlâk-ı hasene sâhibi olur.

Kutb-ı Medâr-ı İrşâd Merkez-i Dâire-i Ehl-i Hak ve'l-Yakîn Sâhib-i Tarîk Hâtemü'l-Müctehidin Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhi (kuddise sırruhu'l-fettahî) Hazretlerinin Tarîkat-ı Aliyyelerinin Âdâbı hakkındaki *Mürşid-i Dervîşân* Risâle-i Mergûbeleri:

²³⁷ Tam adı, Muhammed bin Ali Zeynüddîn'dir. 929/1521 yılında Balıkesir'de doğdu. İmâm Birgivî, diye tanınmaktadır. İstanbul'da muhtelif medreselerde müderrislik yaptı. Bayrâmiyye Tarîkatı'nın pîrlerinden olan Abdurrahmân-ı Karamânî'ye intisâb etti. İslâm dîninin değişik sahâlarıyla ilgili birçok eser te'lif eden İmâm Birgivî, 981/1573 yılında bir İstanbul seyâhatı sırasında vebâ hastalığına yakalanarak irtihâl etti. Naâş-ı şerîfi Birgi'ye getirilerek burada defnedildi. Bkz: Said Aykut, "İmâm Birgivî", *Allâh Dostları*, 8/136-143.

[Mürşid-i Dervîşân]

﴿ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَ بِهٖ نَسْتَعِیْنُ ﴾

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve bihî nesteînü

Hamd ü sipâs ve senâ-yı bî-kıyâs Rabbi'n-nâs, Meliki'n-nâs, ilâhi'n-nâs, allet kelimetühû ve cellet azametühû hazretlerine, ki mebde' ve mübdi'-i her âlemdir, şeref-efzâ-yı benî Âdem'dir. [I/96] Âdem ve nesline kıldı ikrâm, akl ü tedbîr verip kıldı benâm, kevkebin cümleye zî-fer kıldı, zâtını âlem-i ekber kıldı. Kâbil-i ilm edip ikrâm etti, cehd ile ecrini i'zâm etti. Enbiyâ ba's edip onlara Hak, onları da'vet ile yâr-ı Hak kıldı hîn-i evvelde dâ-i tâm, ki kala hükmü tâ be-kıyâm, dahî envâ'-i salât ü teslîm, dahî esnâf-ı dürûd u ta'zîm, vâkıf-ı hikmet ve esrâr-ı ezel, ya'nî ol neş'e-i sırr-ı nûr-i evvel, hâdi-i hayr-ı sübûl, hatm-i rusûl, fer-i dâreyn ve yemm-i rahmet-i küll, Mustafâ-yı Hakk ve Mahbûb-i Hüda, ya'nî Mahmûd ü Muhammed Tâhâ, rûh-i pâkine ve ashâbına hep, dahî ezvâcına ve evlâdına hep, cümlesi dâi'-i râh-ı Hak idi, kamûsu râi'-i râh-ı Hak idi

(Radiyallâhu teâla anhüm ve ani'l-kavmi ve meni'ttebaahüm)

Kelâm-ı kadîm-i Rabbânî ve peyâm-ı kerîm-i sübhânî:

﴿ وَ اَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمُكْتُ فِي الْاَرْضِ ﴾

[İnsâna fayda veren şeyler yeryüzünde kalır.]²³⁸ mûcibiyle mâ emkene kıyâmen ve hadîs-i şerîf-i Resûl-i ekrem ve haber-i münîf-i Habîb-i a'zâm (sallallâhu teâla aleyhi ve sellem):

﴿ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَ كُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَاعِيَّتِهِ ﴾

[Hepiniz çobansınız ve hepiniz idârenizdekilerden sorumlusunuz.]²³⁹ mazmûnuyla hasbe't-tâka amelen, ber-mûcib-i:

﴿ فَاَعْلَمُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ﴾

[Bil ki, Allâh'tan başka ilâh yoktur.]²⁴⁰ ve ber muktezâ-yı haber-i ilâhî, bi-Hazret-i Dâvûd (salavatullâhi âla nebiyyinâ ve aleyhi) ki:

﴿ يَا دَاوُدُ تَعَلَّمِ النَّافِعَ قَالَ اِلٰهِي وَ مَا الْعِلْمُ النَّافِعُ قَالَ اَنْ تَعْرِفَ جَلَالِي وَ عَظَمَتِي وَ كِبْرِيَايَ

وَ كَمَالِ قُدْرَتِي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ فَاِنَّ هَذَا الَّذِي يُقْرَبُكَ اِلَيَّْ

[Ey Dâvûd faydalı ilmi öğren. Faydalı ilim nedir yâ Rabbi? Celâlimi, azametimi, büyüklüğümü, kemâlimi ve kudretimi her şeyin üstünde olduğunu bilmendir. İşte bu seni Bana yaklaştırır.]²⁴¹ fehvâsınca ilm-i nâfi' tullâbına teshîlen ve fukarâ ve ehibbânın sulûkuna tekmîlen, âdâb-ı tarîkat-ı [I/97] aliyye ve tevhîd-i ilâhîden mâ lâbüd minhu, miktarı işbu varak-parçada tahrîr olup mebnâ-i tabîat-ı beşeriyet olup dâire-i felek-vücûd-i insânî olan seb'a-i seyyâre ve kevâkib-i isnâ aşere tertîbince, haysümâ iktizati'l-hikmetü'l-

²³⁸ Sûre-i Ra'd, 17

²³⁹ Buhârî, Cum'a 11, 1/431, 2/848; Ebû Dâvûd, İmâre 1; Müslim, İmâret 20; Tirmizî, Cihâd, 27.

²⁴⁰ Sûre-i Muhammed, 47/19.

²⁴¹ Münâvî, Feyzu'l-kadîr, 2/18.

ilâhiyye tarîkat-ı mütevârise üzere, terbiye-i vücûd-i mürîdîn ve tezkiye-i nüfûs-i fukarâ-i sâlikîn usûl ve furû‘ oniki esmâ-i şerîfe ile ihkâm olunmağın, işbu sûtûr dahî oniki bâb üzere tertîb kılındı. Olaki, henüz temkîne varmayân fukarâ, meğer hevâ vâridâtından masûn ve mahfûz olup, bu hakîri hayr ile yâd ve zikr-i nâfi‘ ile dilşâd edeler.

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾

[Allah bize yeter ve ne güzel bir vekîldir.]²⁴²

Bâb-ı Evvel

Der Beyân-ı Bîat: Bir kimse, bir şeyhden bîat niyâz edip şeyh dahî murâd edip bîat etse febihâ ve eğer şeyh murâd etmeyip yâhûd vakti değildir derse, şeyhe tebe‘iyyet edip şeyh murâd ettiği vakitte bîat ede. Zîrâ şeyh, istiğrâk ve cezbe ve vecd ve melekiyyet ve beşeriyet ve mücâhede-i mâsivâ ve tahsîl-i rızâ-yı Hudâ âlemlerinin birinden hâlî değildir. Bunu ise şeyhden gayrî kimse bilmez. İmdi rızâsına teslîm edip emrine mütâbaat lâzımdır. Şeyhler hâkîmdir. Bîat niyâz eden kimsenin hâlini, ilhâm-ı ilâhî ile bilir ve anlar ve onun bîatine münâsib olan vakti bilir. Hattâ meşâyih ilhâm-ı Rabbânî ile bunu dahî fehm ederler ki, ol kimesne tarîkatı tekâmül eder mi, etmez mi, nâkıs mı kalır, ilhâda mı düşer, şeyhini inkâr mı eder, [I/98] neûzü billâhi min zâlik, hemen evlâsı teslîm ve rızâdır.

Bâb-ı Sâni

Der Beyân-ı Ahvâl-i Dervîşân-ı Hizmet: Hizmet dervîşlerinin yolları karîb ve sülûkleri sâirden ziyâde âsândır. [Lâkin hizmet dahî gâyet de güçtür.] Ziyâde âkılâne harekete muhtâc ve cümleden evvel şeyhin zâhir meşrebini bilip ona göre hizmet etmelidir. Sâniyen imtihânâtını anlamak lâzımdır. Meselâ, muhâlif söz gibi ve zâhire münâsib olmayân ba‘zı harekât gibi, bunlar ile dervîşi imtihân edip ne idüğünü yine kendine bildirmektir murâd. Meşâyih hâsâ ki rızâullahâ muhâlif iş eyleyeler, belki ne işlerse mahzâ izn-i Hak’la işlerler. Dervîş şeyhinin harekâtının sırrını bilmez ve bilip anlamak dahî murâd etse anlamağa kâdir değildir. Dervîşe hemen lâzım olan budur ki, şeyhine sıdk ile hizmet edip hıyânet ve garazdan berî ola ve hizmeti hasbeten li-vechillâh ola. Hizmetini bir şeye ta‘lîk etmeye ve mukâbelesinde nesne talebinde olmaya. Zîrâ öyle olsa, garazla hizmet etmiş olur. Hasbî olmak lâzım gelir. Ve hizmet hasbî olmayıp, garaza mebnî olsa, yüzyıl dahî hizmet etse, fâidesin göremez.

Hidâyete mazhâr olan dervîş, dâimâ şeyhin himmetine mazhar olur. Ve gazâba mazhar olan dâimâ şeyhden celâl üzre muâmele görerek, sonra neûzü billâh-i teâlâ inkisârına mazhar olur. İmdi dervîşe lâzım geldi ki, dâimâ kendi kendiyile muhâsebe görüp, noksânını bilip a‘mâlîni ve hizmetini ıslâh etmekle mukayyed ola, yoksa [I/99] kör gibi kendinden gâfil olup kabâhatin anlamayıp garaz ve hıyânet üzre olup garaz ve hıyânetini fehmetmeyip “Şeyhim bana himmet etmez” diye şeyhine iftirâ etmeye. Kendi kendinden gâfil olup hıyânet ve garazla hizmet zu‘munda olan dervîşi pîrân-ı tarîkat reddedip bir gün kendiliğinden şeyh kapısından olup gider.

²⁴² Sûre-i Âl-i İmrân, 3/173.

Öyle olduğu sürette tâ ıslâh-ı nefis edip kendine salâhiyyet ve şeyhine itâat ve inkiyâd melekesi gelmedikçe, bir dahî şeyhine varmaya, hidâyet-i ilâhiyye erişip zikrolunan melekenin sâhibi oldukça gele.

Bâb-ı Sâlis

Der Beyân-ı Dervîşân-ı Muhibbân: Muhib olan dervîş hizmette olan dervîşâna:

﴿ مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ ﴾

[*Kim bir kavme benzerse, o onlardandır.*]²⁴³ muktezâsınca teşebbüh edip hizmet dervîşleri, şeyhine vücûdlarıyla hizmet ettiği gibi, muhib dervîşler dahî, malıyla hizmet edip, şeyhine kemâl-i muhabbet ve i'tikâd ve inkiyâd ve rabt-ı [kalb ile] onlara mülhak olur. Lâkin her hâlini şeyhine söyleyip ve neye mübâşeret ederse, şeyh izni ile mübâşeret eyleye. Ve halk arasında şeyhini medh veyâ zemmetseler, karışmaya ve dinlemeye ve i'tikâdını bozmaya. Zîrâ şeyhler kendilerini halka zemmettirirler. Halk arasında mezmûm olup âlem-i ma'nâda mahmûd oldular. Belki nice hark-ı âdete ve tayy-i mekâna ve zamâna mazhâr idiler. Sâlike lâzım olan ve mukayyed olan budur ki, şeyh hakkında hüsn-i zan eyleye. Zîrâ meşâyih bi-inâyetillâh-i [I/100] teâlâ ve tevfikihî hevâdan mahfûzlardır. Pes, imdi hevâdan mahfûz olan kimse, halka mürâcaata muhtâc değildir. Ve onlardan aslâ havf u recâsı yoktur. Bu ma'nâ kendinde kemâl bulsun diye, kendini halka mezmûm edip bi'l-külliyeye kat'-ı alâka ve habl-i metîn-i kudrete kendini müstahkem rabt eder ki, kazâ ve kader her ne ise, onda hükmünü icrâ eyleye, yoksa ne an ki, meşâyih hîlâf-ı şer' ve tarîk bir iş edeler ve hevâ ile müteharrik yâhûd sâkin olalar. Belki her ne işlerler ise emrullâh ile işlerler ve mâsivâyâ itâat etmez, ve nâgâh hevâ ile bir ednâ iş etmek sebebine sebebine der-akab Allâh onları hıfz eder. İtâat ve inkiyâdları dâimâ vâridât-ı ilâhiyyeye ve Resûle ve vârid-i kalbe'dir.

Kâlallâhu Teâlâ:

﴿ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾

[*Allâh 'a, Resûl'e ve sizden olan ulu'l-emre itâat edin.*]²⁴⁴

Belki sâlike dahî itâat bu resme olup itâat-i bi'l-külliyeye şeyhine olmadıkça, ona tarîkat feth olup hakikat ve ma'rifete vâsıl olamaz. Mâsivâ ne hasîs şeydir ki ona rabt-ı kalb olunup ondan korkula ve recâ oluna. Havf ve recâ dâimâ Allah azîmü'ş-şânadır. Zîrâ hayr ve şer her ne olacak ise emrullâh ile olur.

Kâlallahu Teâlâ:

﴿ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ﴾

[*De ki her şey Allâh'tandır.*]²⁴⁵

Bâb-ı Râbi'

²⁴³ Ebû Dâvûd, *Sünen*, 4/44 (4031); Ahmed, *Müsned*, 2/50 (5114)

²⁴⁴ Sûre-i Nisâ', 4/59.

²⁴⁵ Sûre-i Nisâ', 4/78.

Der Beyân-ı Ahvâl-i Dervîş-i Nâkıs Ba‘de Ez-Mevt-i Şeyh: Evvelâ ba‘zı dervîş kendi şeyhi vefât ettikten sonra açıkta bî-kes kalmakla, şeytân-ı laîn fırsat bulup ona musallat [I/101] olup kendine kendinden bir sahte vücûd gösterip ol dervîş “Ben şeyhim merhûmdan sonra bir şeyhe eyvallâh deyip teslîm olamam” demeye başlar. Eğer bunun üzerine bir zamân kalırsa şeytânın mel‘aneti, onu âkibet meşâyihe ve tarîkat-ı âliyyeye münkir edip ilhâda düşürüp öylece giderse, neûzü billâh-i teâlâ sû-i hâtimesine sebep olur, zîrâ:

﴿مَنْ لَيْسَ لَهُ شَيْخٌ فَشَيْخُهُ شَيْطَانٌ﴾

[Şeyhi olmayanın şeyhi şeytân olur.] diye buyrulmuştur. [Neûzü billâh.] Hadîs-i Kudsî’de:

﴿أَوْلِيَائِي تَحْتَ قُبَايِي لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي﴾

[Evlîyam kubbelerimin altındadır, onları Benden başkası bilemez.]²⁴⁶ diye buyurulmuştur.

Ol nâkıs-ı fakîr, meşâyih-ı kirâmın hâlini anlamağa bî-kudret iken, bir de anlamak kaydına düşer. Bu def‘a meşâyih hâlinden bî-haber olmakla, kendi ceahlını meşâyihe nisbet edip “Dünyada teslîm olacak meşâyih yoktur” der.

İmdî dervîşâna bil-cümle bu misillü kimesneden ihtirâz lâzımdır. Zîrâ bu kimseye şeytân karîn olmuştur. Her kim bununla görüşüp ihtilât ederse, nâ-murâd kalır, derbeder olur. Lâzımdır ki, ondan ırak olalar ki, onlar dahî onun ateşine yanmayalar.

Pes, şeyhi merhûm olan dervîşe dahî lâzımdır ki, kendine bir şeyh ihtiyâr edip şerîat ve tarîkat ve hakîkat ve ma‘rifetten kâmyâb oluncaya değin meşâyih nazarından dür olmaya. Bir kişi ne kadar âlim olsa yine ondan a‘lem vardır.

Kâlallâhu Teâlâ:

﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ﴾

[Her ilim sâhibinin üstünde daha iyi bilen vardır.]²⁴⁷

Dervîşe lâyük olan cem‘i meşâyihi ber hak ve kâmil bilip balarısı gibi olup her buluştuğu şeyhten ve kâmilden ve sâhib-i ma‘rifetten birer fâide fâidelenip balarısı çiçekleri devredip [I/102] yine gelip kendi kovanına girdiği gibi, dervîş dahî şeyhine i‘tikâd ve hulûs ve irtibâtı kovanına gele, taşrada kalmaya. Dervîşân meşâyihî hulûsla teshîr ederler. Hulûsdan taşra kalan şeyhden müstefîd olamaz. Elhâsıl dervîş hakkında iddiâdan zîyâde yaramaz şey olmaz. Ve tecâhülde enfa‘ nesne yoktur. Zîrâ irfân iddiâsında olsa, kimseden nesne müstefîd olamaz. Ammâ tecâhülde olsa, bu nesne bilmez diye, her kâmil onu lutfâ müstehak görür. Her kâmilden bir nesne müteneffî olur. Nice kâmiller vardır ki, zâhirde baksan aslâ nesne bilmez ve *benim hiç bildiğim yoktur*” der, zirâ ol hakîkate vâsıl olmuştur. Ve ona bir şey mahfî değildir. Herkesin elin öpüp hayır duâsın almakta görünür. Bu hâl dervîşe lâzım bir iyi hâldir. Allah gafletten hıfz eyleye.

﴿الْعَارِفُ يُكْفِيهِ الْإِشَارَةَ﴾

²⁴⁶ Hücvirî, *Keşfü'l-Mahcûb*, s.70

²⁴⁷ Sûre-i Yûsuf, 12/76.

[*Ârif olana bir işâret yeter*], demişler.²⁴⁸

Bâb-ı Hâmis

Der Beyân-ı Ahvâl-i Hulefâ: Bir dervîş şeyhinden istihlâf olursa, hilâfeti hâlinde şeyhine dervîşliği hâlinden ziyâde hulûs ve mürâcaat ve inkıyâd üzere olmalıdır. Zîrâ dervîşliği hâlinde nâkısdır diye şeyhinin nazar-ı afvı altında idi. Ya'nî onu afvile terbiyede idi. Ammâ halîfe oldukça, kâmil menzilindedir. Nice umûrun hakâyıkına varmıştır, ma'fû olmaz, sakınsın, şeyhle muâmele-i ulâsına hâlel getirmesin, belki artırsın ve şeyh meclisinde küstâhlıktan be-gâyet ihtirâz eylesin.

[I/103] Varıp geldikçe, edeple vara gele. Şeyhe buluşmak lâzım geldikte, bi'l-bedâhe huzûruna varmaya. Belki evvelâ kapıcı dededen istizân edip, ba'de'l-izin şeyh meclisine vara ve şeyh tekkesinde olan fukarâya hakâretle nazar etmeye, elinden geldiği mertebe tevâzu' göstere ve ikrâm ede. Zîrâ halîfe şeyhle gâhîce görüşür ve onlar ise aslâ şeyh meclisinden dûr olmazlar. İhtimâldir ki, şeyhe beşeriyet âleminde iken halîfe hakkında nâsezâ söz söylerler. Hem halîfeye zarar erişir ve hem fukarâya. İmdi tehaffuz lâzımdır. Zîrâ henüz nâkıstır, hâllerine göre muâmele evlâdır. Belki şeyhin sâir dostlarına dahî ikrâm eylemek âdâb-ı tarîkattandır. Belkî a'dâsına dahî ikrâm ede ki, onun fâidesi şeyhine âid olduğundan gayr-ı şeyh meclisinde zikr-i bi'l-hayrına sebep olur.

Ve şeyh halîfeye âyîn-i tarîkatten her ne ta'lim ve emr ettiyse, mâdem ki şeyh hayâtıdır, ondan ziyâde ve noksân etmeye ki, şeyh kendine incinip gözünden düşürmeye, tâlib-i terakkî olan halîfe, kendini günden güne şeyhine zîyâde sevdire ve meclisine vardıkça, fakrdan şikâyet ve izhâr-ı acz etmeye ve acz-i fakrdan halâsa himmet dahî istemeye. Belki lutuf ve kahır bir bilip, şükr üzere ola ve şeyhine izhâr-ı teşekkür eyleye ve şeyh her ne emrederse, ben bunu evvelden bilirdim demeye, darılıp *bu bizi yeniden mi müslümân ediyor* muâmelesin etmeye. Her ne emr ve hükm ederse [I/104] ke'l-evvel, emrine mutî' ve hükmüne râm ola ki, irşâda mazhâr ola. Zîrâ şeyhler halîfeyi değme hâl ile irşâd etmezler, imtihân ederler, istedikleri yerde bulunmadığı sûrette futûhâtını kabzederler ve duâsında te'sîri kalmaz, hemân halde yine itâat ve inkıyâd, hulefâ hâllerine enfa'dır, ve şeyh meclisine varıp geldikçe sürûr ve safâ ile vara gele.

Bâb-ı Sâdis

Der Beyân-ı Mukâbele-i Şeyh: Bîatkerde olan fukarâ aslâ şeyhin mukâbelesin terk etmeyeler ve mukâbelede zâhîren ve bâtînen âhar dervîşin uyûbuna ittilâ'dan ihtirâz ede ve setr ile mukayyed ola. Dervîşi şeyhe medh ü zemmetmeye. Şeyh onların hâlini ondan ziyâde bilir. Beyt:

Ne kadar çoğ ise koyunun sürüsü

Yeter onlara çobanın birisi

Zîrâ bundan şeyhe techîl çıkar. Hemen mukâbelede kendi hâline meşgûl ola ve mukâbeleden kesilmeye. Fucarâya şeyhin mukâbelesi ekincinin harmanı gibidir. Harmandan duyûnunu edâ eder ve alacağın alır,

²⁴⁸ Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 2/18.

vereceğın verir. Bâkîsini nafaka-i iyâl için, der-anbâr eder. *Bu kadar [zamândır] mukâbeleye varır, geliriz ne lutfun gördük*” demeye. İstikâmetle vara gele. Mukâbele meclisi şeyhin değildir, fukarânındır. Onda şeyhin alâkası yoktur. Hattâ bir dervîş için, şeyh mukâbeleye gelmesin diye tenbîh etse, imtihândır, teslîm etmeyip, yine mukâbeleye hâzır olup postunu boş koymaya ve mübtedî dervîşler tekmîl-i tarîkat eden [I/105] dervîşlere ikrâm ile mukayyed olup meclisde yukarı yanına ala, gurûr ile muâmele edip alt yanına oturtmaya. Farazâ mâldâr veyâhud ihtiyâr ise, *ben mâldâr ve ihtiyâr âdemim* diye, küstahlık etmeyip kudemâ-yı tarîkata ikrâm eyleye. Beyt:

Fukarâ menzildir bunda teazzum olmaz

Müteazzım olanın âkibeti hayr olmaz

Tekmîl-i tarîkat eden dervîşâna, şeyh bile ikrâm eder. Bâhusûs dervîş olan, zîyâde etmelidir. Dervîşlik bir vechile âsândır, bir vechile güçtür. Mâdem ki kendi bildiğine gidersin güçtür, pîr sözüne uyarsan âsândır. Ağyâr sözüne uyarsan, mücâhede ile hâsıl eylediğın hâlât mahvolup hasenâtın bilcümle seyyiâte tahvîl olunur. Hemen dâimâ bu nesâyihla âmil olup, harman-ı mukâbeleden mahrûm kalmayasın.

Bâb-ı Sâbi‘

Der-Beyân-ı Muâmelât-ı Dervîş Bâ-Şeyh: O dervîşe lâzımdır ki, fuzûl olmaya, şeyhin me’mûr olmadığı işine karışmaya, şeyh dervîşten nesne sordukta; *bilirim* diye iddiâyâ düşmeye, üç def’a söyle diye icâzet verip emrederse söyleye. Ammâ zinhâr o söylediğın söz bir garaza mebnî olmaya, mahzâ hakîkat üzre söyleye ve söyledikten sonra i’tizâr tarîkiyle: *Sultânım bu söz benim haddim değildir. Belki nefes sizindir, sizin mübârek nefesinizin yümn ü berekâtıyla söyledim*, deyip şeyhini hoşdil eyleye ki ona binâen Allâh azîmü’ş-şân fütûhun ziyâde eyleye.

Şeyhin, söyle diye emrinden murâdı dahî budur ve şeyh meclisinde çok söz söylemeye, [I/106] zîrâ çok sözün yanlışı çok olur, çok berzah çekmeye sebep olur.

﴿ السُّكُوتُ خَيْرٌ ﴾

[Sükût hayırdır.]²⁴⁹

﴿ الصُّمْتُ خَيْرٌ ﴾

[Susmak hayırdır.]²⁵⁰ Mesel;

﴿ لَوْ كَانَ الْكَلَامُ مِنْ فِضَّةٍ لَكَانَ السُّكُوتُ مِنْ ذَهَبٍ ﴾

[Söz gümüştten ise, sükût altındandır.]²⁵¹ Kâle Ali (radiyallâhu anhu):

﴿ رَاحَتُ الْإِنْسَانِ فِي حِفْظِ اللِّسَانِ ﴾

[İnsânın râhatı, lisânını muhâfazadadır.]

²⁴⁹ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2/445

²⁵⁰ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2/445

²⁵¹ Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, 6/213.

Zîrâ meşâyih her şeyin hakikatinden söylerler. Sen fehmetmeyip; *Şeyh şundan agâh olmadı, bunu fehmetmedi, benim hâlimi yâhud murâdımı anlamadı*, diye nice efkâr-ı fâside ve endîşe-i bâtılâya düşersin.

İmdi şeyhi istimâ' edip sözünü anlamağa sa'y olunup gâliben sükût oluna ve neûzübillâh şeyh meclisinde kizb, hile eşedd-i zarâr ile muzırdır. Ekal mertebe sermâyeyi havaya verir. Eğer *ben şeyhimi bildim anladım* dersen, kendine bu iftirâdır. Fukarâ, şeyhin zâhir hâlini anlamaz, bâtın hâlini nîce anlamış olur. Zîrâ meşâyih veled-i ma'nevî ve veled-i kalb ve veled-i rûh ve sâir ervâhla âşinâdır. Her taraftan onu hakâyık-ı umûra vâkîf edeler. Lâkin “*SETTÂR*” ismine mazhârdırlar. Setr-i uyûb ile mukayyeddırlar. El-hâsıl *tarîkten behre-yâb olup hakîkate ve ma'rifete varayım* diyen dervîş cemî'-i evkâtta şeyhle âdâb üzere hareket eder. Ola ki, bir mübârek vakitte şeyhinin gönlünde bulunup, nefehât-ı ilâhiyyeden hissemend ola. Ev kemâ kâle aleyhi's-selâm:

﴿ إِنَّ رَبِّكُمْ فِي أَيَّامِ دَهْرِهِ نَفَحَاتٌ أَلَا فَتَعَرَّضُوا لَهَا ﴾

[*Rabbinizin her devirde hediyeleri vardır. Onlara mazhâr olmaya çalışın, ola ki isâbet eder.*]²⁵²

Yâ'nî: İmdi câiz ki vakit, vakt-i nefehât-ı ilâhiyye ola. [I/107] Ondan mahrûm kalmak ne denli tesseffüldür ve bâhusûs meclis-i meşâyih'te evkât gâliptir. Fukarâ onu fark edemezler. Bu nasîhatin hilâfin işlesen, bu tabîat-ı seyyiedir. Sâhibini âkibet münâfık eder. Neûzübillâh. Kâlallâhu teâlâ:

﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى ﴾

[*Münâfıklar yok mu, onlar güyâ Allah'ı aldatıyorlar. Halbuki Allâh onları aldatma muâmelesi yapar. Onlar namaza kalkacak olsalar ağır davranırlar.*]²⁵³

Ya'nî, ezkâr ve salâvât ve ibâdâtta onlara kesel erişip, zevkten mahrûm olmak lâzım gelir. Nifâkta olana, meşâyih'ten ve sâir ehl-i kemâlden nusret ve ona yardım-ı hafî hâsıl olmaz. Kâlallâhu teâlâ:

﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴾

[*Muhakkak ki münâfıklar cehennemden en dibindedirler. Onlara hiçbir medetkâr bulamazsın.*]²⁵⁴ Âhirette bile ona nusret olmaz.

﴿ اللَّهُمَّ احْفَظْنَا ﴾

﴿ وَإِخْوَانَنَا وَ الْمُسْلِمِينَ أَجْمَعِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴾

[Allâhümmahfaznâ ve ihvâninâ ve'l-müslimîne ecmaîne yâ Rabbe'l-âlemin. “*Ey âlemlerin Rabbi olan Allâhum! Bizleri, ihvânımızı ve bütün müslümaları koru*”]. Meclis-i meşâyih'e gelip gittikçe havf ile gelip gitmeğe başlar.

[Mısra': *Ey Hayretî gam yeme ki el-hâinu hâifun*]

Bâb-ı Sâmin

²⁵² Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1/269

²⁵³ Sûre-i Nisâ', 4/142.

²⁵⁴ Sûre-i Nisâ', 4/145.

Der Beyân-ı Harekât-ı u Sekenât-ı Meşâyih: Şeyhin harekât u sekenâtına dervîş bakmaya. Me'mûr olduğu ne ise ona tekayyüd üzere olup, şeyhinin ahvâlini tecessüs kaydında olmaya ve her halde şeyhine boyun vere. Öyle olmasa, neûzü billâh merdûd-ı tarîk olur. Şeyh o dervîşi ber-kemâl irşâd etmez. Şeyh dervîşini gördüğü gibi, ne olduğunu ve ne hâlde, ne fikirde olduğunu bir nazarda bilir. Zîrâ dervîş-i rızânın yüzünde bir alâmet-i nûr vardır. Erbâb-ı basîret onu görürler. O alâmet dervîşin yüzünden gitmesi dervîşe bâis-i inkisârdır. [I/108] Bu misilli dervîş, hangi şeyhe varırsa elbette rüsvâyılıkla sürülür. Allâh teâlâ hıfz eyleye. Hemân dervîşe lâzım ve hayırlı olan budur ki, şeyhin emrine mutî' olup, hevâya ve nefs-i emmâreye muhâlefet üzere ola. Zîrâ, yaramazlara itâat etmeklik, dervîşi inkâra ve şeyhini tecessüse düşürüp âkıbet merdûd ederler. Ammâ dervîş bunlara muhâlefet üzere olup şeyhine kemâl mertebe tebeyyet ve inkıyâd üzere olsa, iki cihân kederlerinden masûn ve mahfûz olur.

Bâb-ı Tâsi'

Der Beyân-ı Ahlâk-ı Hasene-i Dervîşân: Dervîş gözüne ve lisânına ve ağzına ve eline, ayağına ve beline şöyle doğru olmak gerektir ki, açlıktan helâk mertebesine varsa bile ve yanında bir âhir dervîşin ekmeği bulunsa, helâke varmağı kabûl edip ol ekmeği alıp yemeye. Âhir hıyânetleri buna kıyâs eyle. Kande kaldı ki, şeyhinin mâlına ve ehline ve iyâline ve sâir umurûnda şeyhine hıyânet eyleye. Gariptir ki, ba'zı bu sıfatlara mazhâr ve hâin olan dervîş, sû-i zanna mübtelâ ve kalbi gözü a'mâ ve kalp kulağı esamm, hayvân-ı bî-haber, şeyh nîçün beni gözetmez ve gönlünden düşürür, buna Allâh râzı mıdır, diye şeyhe ta'rîz-i ta'nâ eder.

Benim cânım dervîş, bu denlice söz anlayıp şeyhin emriyle mu'temer olup, kendi hâline koysan, hâline gâyet enfa' idi. Zîrâ meşâyih, kendi re'yleriyle aslâ kimseye nesne vermezler, verir ise de, [I/109] izn-i Hak'la verirler.

Mesel: *Vermeyince Ma'bûd, neylesin Mahmûd*

Meşâyih hıyânetten müberrâ ve hevâdan mahfûzlardır, taksîr etmemek gerektir. Hâşâ ki hıyânet edeler. Kemâl-i imânla onlar indallâh emînlerdir, hıyânet etmezler. Kâlallâhu Teâlâ:

﴿ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴾

[“Bugün sen nezdimizde mevki sâhibisin, emniyet sâhibisin”.]²⁵⁵ Bu zu'mda olan dervîş, kendi aklıyle hareket eder, her ne görürse, kendini görür, ne işitirse, kendini işitir. Kendinde kusûrdan gayrı nesne yok, kusûr görür. Şeyhine iftirâ eder. Hani ol dervîş ki, her ne işlerse, Allâh ile işleye ve ne işitirse, Allâh ile işite ve ne görürse, Allâh ile göre. Kâlallâhu Teâlâ fi hadîsi'l-kudsî:

كُنْتُ سَمِعُهُ ﴿ مَا يَزَالُ عَبْدِي الْمُؤْمِنُ يُقَرَّبُوا إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّىٰ أَحِبَّهُ فَإِذَا أَحَبَبْتُ
يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا ﴾ وَ بَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَ يَدَهُ الَّتِي يَسْمَعُ بِهَا

²⁵⁵ Sûre-i Yûsuf, 12/54.

[Mü'minler nâfilelerle Bana yaklaşır ki, Ben onun gören gözü, duyan kulağı, dokunan eli ve yürüyen ayağı olurum]²⁵⁶

Benim rûhum, işte hakikat dervîşi bu misilli olur. Allâh Azîmü'ş-şân cümlemizi gafletten îkâz eyleye.

Bâb-ı Âşir

Der Beyân-ı Ahvâl-i Sülûk: Sülûk, tarîkat-ı aliyyede mutlakâ tâlib-i Hak olanlara müyesserdir. Ehl-i hevâyâ feth olmaz. Ehl-i hevâdan murâd budur ki, a'mâlini bi'l-cümle a'râza taalluk eyleye. Ya'nî, ben hakikate varıp şeyh olduğukta, şunu şöyle edeyim, bunu böyle edeyim ve şeyhim gibi hareket etmem, diye a'mâlini iptâl ile mukayyed olmuş ola. Zîrâ a'mâl, [I/110] tâat ve ibâdât mutlakâ li-vechillâh'dır. Dervîş işlediği ibâdât mukâbelesinde Hüdâ-yı Mûteâl'den nesne niyâz eylediği gibi tarîkatten düşer. Zîrâ şirk etmiş olur. Ya'nî ibâdeti Allâh azîmü'ş-şân için etmeyip, belki o niyâz eylediği husûs için etmiş olur. Bu nice ibâdet olur. Halbuki ibâdette hulûs lâzımdır. Ya'nî ibâdât ü tâatı bir nesne için olmayıp mahzâ rızâenillâh için ola. Kâlâllahu teâlâ:

﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾

[Sabah-akşam Rabb'lerine, O'nun rızâsını kasdederek, O'na ibâdet (duâ) edenlerle berâber sebât et, kendini sabırlı kıl.]²⁵⁷

İmdî ibâdetten murâd vechullâhtır, gayrı değildir. Gayrı isteyene tarîk değil, kendi evinin kapısı bile açılmaz. Kendi ibâdet ettim sanır. O hod, Hüdâ'ya şirk etmeye mukayyedir. Neûzübillâh-i teâlâ der ki: Bana meydân fetholsun, meydân feth oldukta meydânda güreş mi tutacaksın? Tanrı teâlâ münezzehdir. Meydânını müdennislere vermez.

Ehl-i kitâbı, Mescid-i Harâm'dan men' için Hak Sübhânehu ve teâlâ buyurdu ki:

﴿فَلَا يَفْرُبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا﴾

[Artık bu yıl (H. 9.)'dan sonra müşrikler Mescid-i Harâm'a yaklaşmasınlar.]²⁵⁸

Bu kişi, bu hükümde olup ta, nice meydân ister ki. Meydân, hod mesciddir ve kârhâne-i ubûdiyettir. Ol meydânda ubûdiyetten dûr olanları Allâh azîmü'ş-şânın ubûdiyyetine alıştırıp abd-i hâss-ı ilâhî kılınmak muâmelâtı olunmalıdır. Allâh azîmü'ş-şân ifâkat ihsân eyleyip tarîkat-ı aliyye-i ilâhiyyede, zerre denli anlamak müyesser eyleye. [Âmîn]. Meydân hod dürüst anlamışlar yeridir. [I/111] Hemân sâlike vâcib ve lâzımdır ki, gece gündüz, kendi nefsiyle muhâsebe edip derûnunu yoklaya da, böylece müslümân olup tarîkata sülûk eyleye. Kâle aleyhis-selâm:

﴿حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا وَرَبُّوا قَبْلَ أَنْ تُرَبُّوا﴾

[Hesaba çekilmeden, evvel nefsinizi hesaba çekiniz. Tartılmadan evvel tartılınız].²⁵⁹

²⁵⁶ Ebu'l-Ferec, *Safvetü's-Safve*, 1/39.

²⁵⁷ Sûre-i Kehf, 18/28.

²⁵⁸ Sûre-i Tevbe, 9/28.

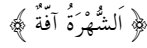
²⁵⁹ Ebu'l-Ferec, *Safvetü's-Safve*, 1/286

Bâhusûs ki, zamâne dervîşlerinin büyük fikri; esmâullâh'ı işletebilsem de, onunla mahbûblar teshîr eylesem. Amâl-i sâlihâtla, mübâhâti istemek câiz değilken, bu hod küfürdür. Bunu nice kabûl ederler, ibâdet ettim demeğe nice yüzleri olur. Allâhümmahfaznâ ecmaîn.

Farazâdır ki: *Ben şeyh oldukta, şeyhim gibi ihtifâya çekmem, kerr ü ferr sâhibi olurum.* Bu dahî mel'ânet-i hevâdır.

Kemâ vüride [vârid olduğu gibi]:

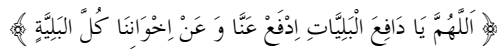
[*Şöhret âfettir.*]²⁶⁰

Meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) ekseriyâ gâh kabz, gâh bast üzere olmuşlardır. Hâlâ ki, onların çok şeye sözleri geçer ve kudret-i ilâhiyye ile çok şeye de kuvvet ve kudretleri var iken, Allâh azîmü'ş-şân'dan kendini isterler ve gayrı talebi hâtırlarına gelmezdi, hayâ ederler idi. Kazâ ve kaderden ne sudûr eder ise, rızâ gösterip gâh sabr ve gâh şükr üzere olurlar idi. Ya'nî mihnet gelse, sabrederler ve ni'met gelse şükrederler.

Ey dervîş! Evvelâ inâbetten murâd, günâhlardan kurtulup ve bir dahî etmemek üzere tevbedir ve emr-i ilâhiyyeye cân ü dilden râzı olup ol âb ile zâhir ve bâtının yunup mekr-i dünya ve âfât-ı nefis-i hevâ necâsetlerinden [I/112] pâk olmaktır. Bu senin anladığın yanlıştır. Zîrâ o dünya yoludur. Sen hod ondan tevbe etmiştin.

İmdî, ey tâlib-i Hak! Bîat ettiğin günden her şeyden fâriğ olup takvâ ve tâat yolun tutup a'mâl-i hayriyyeni artırırısın. Cemî-i murâdât, iznillâh vakitleri geldikte, hâsıl olur, ve izzet-i dâreyne mazhâr olmakda şekk yoktur.

Ammâ bîat ettiğin günden, fîsk u mel'âneti terk etmeyip hevâ ve hevesten geçmedikçe ve şeyhin sözleri gücüne gelip her sözün tutmak üzerime lâzım değil dersen, bu iyi alâmet değildir. Zîrâ böyle olanı, şeytân-ı laîn bir yârdân atacaktır ki, kendi gibi dünyada ve âhirette merdûd eyleye. Ol zillet ve rûsvâyılığa düşdükte tedârik dahî güç olur.

[Allâhümme yâ dâfia'l-beliyyât îdfa' annâ ve an ihvânina külle'l-beliyye “*Ey belâları def' eyleyen Allahım! bizden ve ihvânımızdan (isâbet edebilecek) bütün belaları def' eyle*”]

Dervîşe bundan a'lâ hâl olmaz ki, hemân şeyhi ne derse, imtisâl eyleye. Hattâ ne denli tevhîd sür derse, buna dahî imtisâl eyleye lâzımdır. Ziyâde sürmeye ve noksân getirmeye ve terk edersen, hod dalâlete düşersin. Firak-ı dâlleden olursun. Zîrâ, şeyhle ahdetmiş idin. Ahdine vefâ etmeyen, kâzib ve münâfık olur. Zîrâ her kilidin bir miftâhı vardır. Gayrı miftâhla açılmaz ve açmak lâzım gelse, kilit kesr olunmalıdır. Şeyhler, dervîşin mizâcını bilir ve anlar, kilid-i derûnunu fethedecek kadar, ona ders ta'yîn eder. İmdî ona mütâbaat [I/113] lâzım ve illâ derûnî kilidini sattırır.

²⁶⁰ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1/460

﴿اللَّهُمَّ افْتَحْ قُلُوبَنَا إِلَيْكَ﴾

[Allâhümme'ftah kulûbenâ ileyke "Ey Allâh'im, kalplerimizi Sana doğru fethetmeye"]

Bâb-ı İhdâ Aşer

Der Beyân-ı Ta'bîr – Terkîbât: Makâm-ı ta'bîr, bir büyük makâmdır. Şeyhe ta'bîr ettirmek için terkîb söyledikte, müfîd ve muhtasar söyleye. Kesret-i kelâm ile şeyhi ta'cîz etmeye ve şeyh her ne yüzden ta'bîr ederse etsin, râzı ola. Şurası şöyle, burası böyle olsa, diye söylemeye. Derûnundan dahî geçirmeye, zararı budur ki, envâr-ı tevhîdi müşâhede edemezsin ve eğer ta'bîr etmezse: *Sultânım niçün ta'bîr etmedin* demeye. Zîrâ, onda dahî bir hikmet vardır. Mürîdin aklı, onu idrâk etmez ve gördüğü terkîbi dervîş ve halîfe kimseye söylemeye.

Eğer şeyh yakında ise, varıp ta'bîr ettire ve eğer baîd ise, rûhâniyyetinden istimdâd edip ta'birini recâ eyleye. Tarîki budur ki: İki rekât namaz kılıp, kible tarafına müteveccihen yata, yâhûd otura, elbette şeyh, onu duyar ve gelir, onu ta'bîr eder veyâ rûhâniyyeti zâhir olur. Yâhûd şeyh, kalbini cezb eder, ma'nâ-yı envârı kalbine doldurur, ilhâm tarîki ile ta'bîri müyesser olur. Her şeye sebebiyle teşebbüs olursa iyidir. Zîrâ:

﴿إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَمْرًا هَيَّأْ سُبُوبَهُ﴾

[Allâh bir iş irâde ederse, sebeplerini hazırlar.]²⁶¹

Bu tarîkde husûl-i umûra sebep mutlakâ şeyhtir. Sûfiler, kendi mertebelerini bilseler idi, hep ucub edip nâkıs kalırlar idi. Ol ecilden, meşâyih kabz ederler, mahalli geldikde, irşâd miftâhını [I/114]eline verirler. Ol zamân, hayr ve şerri fark ederler ve vâsıl-ı Hak olurlar. Dervîşe hayır bundadır ki, şeyhle mücâdele ve muhâsama etmeyip emrine râm ola ki, sonra pişman olmaktan Hakk'a vâsıl olmak hayırlıdır. Allâh azîmü's-şân, bu nasîhatlerde te'sîrini halkedip, mücebince amel müyesser eyleye, âmîn.

Bâb-ı İsnâ Aşer

Der Beyân-ı Tevekkül: Tevekkül ba'de tamâmi's-sülûk, sülûk-i ekber tevekküldür. Bunun sülûkuna bir pazar vardır ki, ona *Sûkû'l-ârifin* derler. Mütevekillere ve âriflere mahsûs bir sûkdur. Her ne dilerler ve ne murâd ederlerse, ol sûkda mevcûd olup hiç munkatı' olmaz. Ol pazar dahî nısfü'l-leyl'den sonra kurulur. Eğer sâlik mücâhedesin terk ederse, ol sûk halkı tuğyân ederler ve ona bir nesne vermezler. Ve eğer mücâhede sâhibi olursa, her gün fütûh-i celîle ile gelip hâtırını sorarlar.

İmdî her ne zamân kabza mazhar olursa, mücerred kendi kusûrundan nâşîdir ve illâ kendi tarafını yoklaya ve şeyhi tarafını yoklaya, kendi kendini muhâsebeden hâlî komaya ve akıl ve temyîz mîzânını elinden komaya. Teheccüdü terk eden, menzil-i hakîkate varamaz. Yolda elbette berzâha giriftâr olur veya bir sû-i karîneye mübtelâ olur. Günden güne hevâsı zîyâde olup, bir yerde karâr etmeye. Ve dürüst sūfî tekyeden taşra çıkmaz ve çıkan böylece kusûru sebebiyle çıkar. Zîrâ bu ona berzâhtır. Ammâ sūfî ki, âyîn-i tarîkate halel getirmez, me'mûr olduğunu cümle yerine getirir, ol sūfî berzâhtan kurtulup, tekyeden [I/115] taşra gitmez. Ve

²⁶¹ Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, 2/82

nâsla çokluk ülfet dahî etmez. Günden güne bir meleke hâsıl olur ve şeyhinin himmetine mazhâr olur. Ervâhla âşinâlık tahsîl eder ve zikrullâh kal'asından taşra çıkmaz ve dünyâda kendi şeyhinden kâmil, kendine bir şeyh görünmez. Şeyhine âşık-ı şeydâ olur. Her sözünden bir ma'nâ alır. Ve müşkilât-ı ma'neviyye cümle kendine feth olur. Az zamânda kuvvet-i kudsiyye sâhibi olup bir şey için dahî zahmet çekmez. Ve tevekkül-i tâmma erişip, rızık için dahî zahmet çekmez. Kâle aleyhi's salâtü ve's-selâm:

﴿لَوْ أَنَّكُمْ تَوَكَّلْتُمْ عَلَى اللَّهِ حَقًّا تَوَكَّلْتُمْ لَرَزَقْنَاكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرُ تَعْدُوا
خُصَاصًا وَتَرَوْحُ بَطَانًا﴾

[Allâh, kendisini tevekkül eden kimseyi, aç gidip tok dönen kuşları gibi rızıklandırır.]²⁶²

Ya'nî, Allâh azîmü's-şân onu kuşlar gibi merzûk eder. Sabah kuşlar aç giderler, akşam tok dönerler. Ne açlığı duyarlar, ne rızık fikriyle olurlar.

Sâlikin fikri dahî bir gerektir. Rızâullâhtan gayrı derûnunda nesne olmak câiz değildir. Ve eğer olmak lâzım gelse, kusûrunu ve berzâhını ve kurtulmasının semtini bi'l-cümle deyiverdik. Allâh muvaffak eyleye, yoksa sakınsın. Ben tekmîl-i esmâ eyledim. Şimden geri, şeyh emrinden kurtuldum demeye. Ve şeyhe bir bed-kasd ü teveccüh etmeye. Sonra ecel-i kazâsına mazhâr olur. Ve her mahalde ve her mecliste şeyhin zikr-i bi'l-hayrın eyleye ve duâ ve senâda ola.

Ma'lûm olsun ki, sâlik üzerinde şeyhin hakkı çoktur. Ol hukûka riâyet gerektir. Mahall-i duâda Hazret-i Azîmimiz selâmeti için, fukarâ ve ehibbâsı selâmeti için [I/116] Hüdâ'dan niyâz-mend ola. Bunu elbette unutmaya ki, bu şeyh himmetine mûsıldır.

İmdi himmet ve azîmetle şeyhine duâ ede ki, az zamânda kendî dahî himmet-i aliyyeye nâil olup kâmilînden ola. Ve vâsılın zümresine dâhil ola.

Tekmîl-i Âdâb: Şeyh yanında bağdaş kurmaya, meğer şeyh izin vere ve şeyh önünce yürümeye ve berâber gitmeye ve huzûrunda ve gaybetinde muâmelesi müsâvî ola ki, sebep-i felâh ve necât budur. Allâh tevfiik eyleye.

Tezyîl:

Hulefâ ve hulefâ menziline olanlar, şeyhe huzûr ve gaybetinde ne yüzden ve ne denlî ikrâm ve ta'zîm ederlerse, onların dahî fukarâsı öyle ederler. Zâhîren ve bâtînen kendileri de böyle muâmele eyleyeler. Tegâfûl ve tekâsülden sakınalar. Kâmiller yolunu elden bırakmayalar. Ve şeyhin verdiği emânete riâyet oluna. Eğer tâc ve eğer hırka ve her ne ihsân ederse azîz tutalar ki, izzete nâil olalar.

Biz nasîhatde kusûr etmedik, tarîkat-ı aliyyenin muktezâsı neyse bildirdik. Hîdâyet-i ilâhiyyeye mazhar olan, âmil olur. Kâlallâhu tebâreke ve teâlâ:

﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ﴾

[Allâh (Celle Celâluhu) kime hîdâyet verirse, işte o hidâyeti bulur].²⁶³

²⁶² İbni Mâce, Sünen, 2/1394 (4164); Ahmed, Müsned, 1/30 (205)

Allâhümme takabbel minnâ inneke ente's-semîu'l-alîm. Ve tûb aleynâ inneke ente't-tevvâbu'r-Rahîm. Ve'c'al mâ kasadnâ hâlisân li-vechike'l-kerîm. Ve'c'alnâ ve fukarâenâ ve ahbâbenâ mine'l-vâsılîn. Vahşurnâ ecmaîne maa'n-nebiyyîne ve's-sıdıkîne ve's-şühedâi ve's-sâlihîne bi tevfîkike ve minke ve rahmetike yâ erhame'r-Râhimîn. Sübhâne Rabbike [I/117] Rabbi'l-izzeti ammâ yesifûn. Ve selâmün ale'l-mürselîn. Ve'l-hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn. Temmet.

Bundan çü murâd Hizmet-i Dervîşân

Târih ile nâmi Mürşid-i Dervîşân

sene 1115 [1703]

/Derkenâr: Cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu'l-münir)'den sonra kutb u medâr ve irşâd bâtinî olmuştur. Ya'nî zâhir olmamıştır. Ve zât-ı akdeslerinin zuhûruna ظاهر هو [Zâhir Hû] ibâresi tarih söylenmiştir. (Sene 1117/1703)./

Şeyhunâ ve Seyyidünâ Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) Hazretlerinin Tarîkat-ı Aliyyeleri'nin Cihâz ve Usûl-i İlbâsı Beyân Olunur [Elifî Arâkiyye İlbâsı]

Tarîkat-ı Aliyye-i Cerrâhiyye'ye mîsâk eden sâlike evvelâ deve tüyü renginde üzeri elifli bir arâkiyye alınıp türbedâr dedeye verilir. Türbedâr dede, Hazret-i Pîr'in sandûka-i şerîfi yanına varıp, rûh-i şerîfine fâtiha-i şerîfe ihdâ ettikten sonra, rahle üzerine bırakır. Zevâyâ-yı tarîkimizde, şeyh efendi kendisi makâm postunun üzerine bırakır. Postnişîn efendî vakt-i merhûnu gelince, arâkiyyenin pîr postunun üzerine konmasını meydancı dedeye emreder. [I/118] Mukâbele-i şerîfde olur ise, kelime-i tevhîdden sonra, eğer usûllerde olur ise duâdan mukaddem sâlikin götürülmesini işâret eder. Ve kendisi; *rûh-i pâk, Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât* deyip, salavâttan sonra *Azamet-i Hüdâ râ tekbîr* der. Beste-i ma'lûm ile tekbîr-i şerîfe başlanır. Sâliki, sertarîk veyâ aşçı efendilerden birisi veyâhud alâ merâtibihim hizmetnişîn dervîşândan herhangi bulunur ise sâliki yerinden kaldırıp sağ tarafında bulunarak şeyh efendinin önüne götürür. Evvelâ kendisi niyâz eder ve sâlike dahî niyâz ettirdikten sonra sâliki şeyhin önüne diz üzerine oturtur. Ve kendisi sağ tarafında dârda durur. -Dârda durmak demek, kolları bağlı ve ayakları mühürlü olarak niyâzda durulduğu gibi durmak demektir.- Şeyh efendi, birinci tekbîrin hitâmında elinde bulunan arâkiyyenin elifine kendisi ve asabesine ya'nî kenârına sâlike niyâz ettirir. Ve böylece üç tekbîr ile üç def'a tekrâr olur. Dördüncü tekbîre başlar iken sâlikin başında bulunan serpûşunun alınmasını rehberi olan zâta işâret eder ve dördüncü tekbîrde arâkiyyeyi başına koyar ve iki eliyle yanlarından tutar. Beşinci tekbîr ile giydirip, *es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ resûlallâh, es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ habîballâh es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ seyyide'l-evveline ve'l-âhirîn, ve selâmun ale'l-mürselin ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn* [I/119] diyerek şeyh efendi, ellerini sâlikin başından çeker. Rehberi sâlike

²⁶³ Sûre-i Kehf, 18/17.

tekrâr şeyhine niyâz ettirip, kaldırır ve ihvân ile dahî musâfaha ettirir. Bir aşr-ı şerîf okunur. Ba‘dehû duâ edilir iken sâlikin hakkında hayır duâlar edilir. Ba‘dehû sâlik-i tarîkatten ihvâna helva ikram edilir.²⁶⁴

Şu ta‘rif edilen âdâb-ı tarîkat tâc u hırka ve icâze-i şerîfin i‘tâsına kadar böylecedir. Bundan sonraki cihâz-ı tarikatın ilbâs u i‘tâsı esnâsındaki âdâb-ı tarîkatla her birisinin neye işâret olduğunu ve ne şekilde yapılacağı beyân edilecektir.

[Arâkiyye İlbâsı]

Arâkiyye-i şerîf ilbâs etmek fi‘l-cümle turuk-ı aliyyede usûlüne sebep alâ rivâyetin; Sultânü‘l-enbiyâ (aleyhi ekmeli‘t-tehiyyât) Efendimiz hazretlerinin hırka-i şerîfleriyle kâlçîn-i saâdetlerinin Hazret-i Veys bin Âmir el-Karanî [v. 38/658] hazretlerine verilmesini vasiyyet buyurmuşlardır. Hazret-i Veys (radiyallâhu anh) de kalçînleri mübârek başına tâc edip giymiştir. Ve el‘ân, Eski Ali Paşa‘da Hırka-i Şerîf Câmî-i şerîfde dâire-i mahsûsalarında mahfûz olup, Ramazân-ı şerîfde ziyâret ettirilmektedir.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr)’e mürşid-i agâhı Şeyh Ali el-Köstendilî (kuddise sırruhu‘l-âfi) hazretlerinin tekbîr ile ilbâs buyurdıkları arâkiyye-i şerîf, Cerrâhpaşa câmî-i şerîfde mahfûz olup [I/120] beher sene Ramazân-ı şerîfin onbeşinci gecesini Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-hatîr)’in doğduğu, zikri sebkâten eden saâdethânenin sâhibleri tarafından ricâl-i tarîkate iftâr verilir idi ve ol gece teberrûken akşam usûlü Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-münîr)’in tevellüd eylediği hücre-i şerîfde icrâ edilip, akşam namazı edâ olunur idi. Yatsı vakti Cerrâhpaşa Câmî-i şerîfde terâvîh namazından sonra, Evrâd-ı şerîf ve kelime-i tevhîd-i münîf okunduktan sonra ba‘dehû salât ü selâm ile kalkılıp, kelime-i tevhîd-i şerîf ile Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu‘l-hatîr)’in arâkiyye-i şerîfi, şeyh efendi tarafından ziyâret ettirilir ve hitâmında kuûden hatm-i şerîfler kırâat olunur ve duâdan sonra Hazret-i Pîr’in nutk-ı şerîfleriyle devrâna kalkılır, âyîn-i tarîkımız icrâ olunur idi. Harb-i umûmîde, [1914-1918] câmi-i şerîf-i mezkûrda muhâcir iskân ettiğinden hayli zamân bu usûl icrâ olunmadı. Muharriru‘l-fakîr, Evkâf Nezâret’ine mürâcaatle hânkâh-ı şerîfe nakledip, türbe-i şerîfde mahfûz bulunan diğer emânât-ı şerîfleriyle birlikte leyle-i celîle-i kadr’de icrâ olunan âyîn-i tarîkat esnâsında ziyâret edilmeği usûl ittihâz ettim.

Tomak Tekbîri

Arâkiyyeden sonra zuhûrât ile sâlike tomak tekbîr edilir. Şöyle ki, dervîşi rehber olan zât şeyhinin önüne usûl-i vechile getirip, oturtuktan sonra şeyh efendi [I/121] tomakın sağ tekini eline alıp, üç kere tekbir ile tomakın koncunun içine kendisi ve dışına dervîşe niyâz ettirip, sağ dizini dikmesini işâret eder ve sâlike tomakı verir, kendisi giyer diğer tekini dahî verir. Onu dahî alıp giyer, şeyhine niyâz ederek zikr-i mesbûk âdâb-ı tarîkatı icrâ eder.

²⁶⁴ ﴿كَانَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجِبُ الْغَسْلَ وَالْحُلُوءَ﴾ (Müellifin notu).

[“Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) bal ve helva severdi”. Bkz: Buhârî, Sahîh, 5/2017.]

Tomakın Biçiminin Ta'rifî: Tomak, ta'bîr edilen ayakkabı, siyâh sâhtiyândan yapılan mest ta'bîr olunan ayakkabı gibi altı kösele ve içinden dikişli diz kapağını geçercesine çizme gibi konçlu olup, diz kapağının önüne gelen yerinde mukavvis olarak kesilir ve koncundan topuğuna kadar parçasızdır. Yalnız üzeri ayrı parça olur.

Tomağı tekbîr etmekten maksat sâlikin her zamân abdest ile bulunması usûl-i tarîkat olduğundan abdestte üzerine mesh edilmesi içindir. Ve devrânda ayağında tomak olmak âdâb-ı tarîkattandır.

[Tennûre ve Elif-lâm-bend Tekbîr Edilmesi]

Yine zuhûrât ile sâlike tennûre ve elif-lâm-bend tekbîr edilir. Sâlifü'l-beyân âdâb-ı tarîkatla sâlikî rehberi şeyhinin önüne götürüp iki dizi üzerine oturtur. Şeyh tennûrenin içine giyilen yeleğini eline alır. Üç def'a tekbîr ile yakasının içine kendisi ve dışına [I/122] sâlike niyâz ettirip ibtidâ sağ kolunu ve sonra sol kolunu giydirir. Ba'dehû tennûreyi alıp, yine üç def'a tekbîr ile tennûrenin yakasındaki üstüvâyâ kendisi sonra sâlike niyâz ettirip, sâlikin başından geçirir. Evvelâ, sağ ve sonra sol kolunu giydirir. Bundan sonra elif-lâm-bendi eline alıp, onu dahî üç kere tekbîr ile üstüne gelen ya'nî kolanı olan avucunun içine kendisi ve dışına sâlike niyâz ettirip, tennûrenin üzerine sâlikin beline sağ tarafı üzerine gelmek üzere sarar.

Zeytin Çekirdeği Tesbîh Tekbîri

Bundan sonra ya yüzlük ya üçyüzlük veyâhûd beşyüzlük zeytin çekirdeği tesbîhi eline alıp onun dahî üç kerre imâmesine kendisi ve dânelerine sâlike niyâz ettirip, sâlikin belindeki elif-lâm-bendin sol tarafına kolanına asar.

Haydariyye tekbîri

Sonra haydariyyeyi eline alıp, onun dahî üç kerre tekbîr ile yakasının içine kendisi ve dışına sâlike niyâz ettirip, evvelâ sağ ve sonra sol kolunu giydirir. Rehberi olan zât sâlikin hırkasını omuzlarına koyar ve şeyhe niyâz ettirip kaldırır. Zikri mürûr eden âdâb-ı tarîkatı îfâ ettirir.

Tennûre Yeleğın Biçiminin Ta'rifî

Tennûrenin yeleği ve kendisi beyâz renkte olur. Yeleği kolsuz ve yakası zâdegân yakası ta'bîr edilen yüksek yakadır ve önünde oniki [I/123] ilik düğme olur. Tennûre kollu ve kollarında ilik ve düğme olur ve yakası haydariyye yaka olur, önü açık olur ve yakasında şeritten üstüva olur ve etekleri Mevleviyye'de olduğu gibi kırmalı ve geniş olmaz ve boyu dahî sünnet-i seniyyeye muvâfık sûrette kısaca olur.

Elif- Lâm-Bend'in Biçiminin Ta'rîfi

Elif-lâm-bend beyâz abâdan bir karış kadar ende ve dervîşin beline üç kerre sarılacak kadar boyda olur. İçine gelen ucu yuvarlak ve üzerine gelen kolanlı ucu üç köşeli olur. Ve her iki başına şerit dikilir ve beyâz kaytandan dört kere dolanacak kadar kolanı olur.

Zeytin Çekirdeği Tesbîhin Ta'rîfi

Zeytin çekirdeği tesbîh dahî Ramazân-ı şerîfde iftâr sofralarından zeytin tanesi çekirdeği toplanıp yıkanıp deldirilir ve bir âdî ipliğe dizdirilir. Sonra kına ile sirke yoğrulur, üzerine sığanır ve güneşte kurutulur ve [üç] defa sirke ile yıkanır ba'dehû su ile yıkanır, imâmesinin ucundaki kamçı da on iki aded ufak tane ve bir tarafında yedi adede bir nişân ve diğeri tarafında dokuz adede bir nişân ve sonra otuzüçde bir nişân ve her yüzde birer nişânı olur. [I/124]

Tennûre Tekbîrinin İşâreti

Bu sâlik hâl-i hayâtında dâimâ tefekkür-i mevt ile dir. Kefenini sırtına giyip kendisi rızâenlillâh Hazret-i Pîr'in ocaklığı olmuştur. Ve önündeki açıklık ise:

Revzenî dâğî açmadan bu sîneye

Gülşen-i aşkı temâşâdır garaz

Elif-lâm-bend tekbîrinin işâreti

Ve belindeki elif-lâmı bağlamak, bu sâlik şeyhinin hânkâhında fukarâ ve zuafânın hizmetine kendisini Allâh rızâsı için bağlamıştır. Ve isminin(?) elif-lâm olması hizmete bağladığı belindeki kemeri gördükçe her işinde yegâne maksadı ancak Allah'ın rızâsı olduğunu tahatturdur.

Tesbîhin zeytin çekirdeği olmasının işâreti

Tesbîhin zeytin çekirdeğinden ma'mûl olması Kur'ân-ı Kerîm'de:

﴿وَالزَّيْتُونَ﴾

[*İncir ve zeytine and olsun*]²⁶⁵ sûre-i şerîfde Cenâb-ı Hak bu meyvenin ismini zikr ve onun üzerine kâsem etmiştir. /**Derkenâr:** *Tîn* Hazret-i İbrâhîm'in ve *Zeytîn* Hazret-i İsmâ'nın doğduğu mahallerin ve *Tûr-i Sînâ* Hazret-i Mûsâ'nın *Tûr'u* ve *Hâze'l-beledi'l-emîn* Sultânü'l-Enbiyâi ve'l-Mürselîn Muhammed Mustafâ (sallallâhu alâ nebiyyinâ ve alâ sâiri'l-enbiyâ-i ve'l-mürselîn) Efendimizin mahallerini beyândır./

Ve ümem-i sâlifede dahî zeytin çekirdeğinden tesbîh yapılır ve zeytîn çekirdeği tesbîhini çekmeği sevâb addeder. İmâmesinin ucunda oniki aded ufak tane ise *Lâ ilâhe illallâh* oniki harftir. *Muhammediün Resûlullâh*

²⁶⁵ Sûre-i Tîn, 95/1.

dahî oniki harftir. Kelime-i tevhîde işârettir ve lisân-ı sûfiyyede yirmidört bin kelîme-i tevhîde “bir örtü” ta‘bîr olunur. Tesbîhin bir yanında yedide, bir yanında dokuzda durak bulunması tarîkimızda yedi kere ve dokuz kere okunan ed’iyye ve salâvât-ı şerîfeler olduğundandır. [I/125]

Dallı Arâkiyye Tekbîri

Yine zuhûrât ile sâlike *dallı arâkiyye-i şerîfe* tekbîr edilir. Şöyle ki evvelce beyân edilen âdâb-ı tarîkat icrâ edilerek dervîşi şeyhinin önüne rehberî olan zât götürüp ba‘de’n-niyâz diz üzerine oturtur. Şeyh birinci tekbîrde dâllı arâkiyyeyi eline alır. İkinci tekbîrin hitâmında kubbesine ya‘nî tepesine kendisi niyâz eder ve asabeye ya‘nî kenarına sâlike niyâz ettirir. Üç kerre böylece tekrâr eder. Dördüncü tekbirde dallı arâkiyyeyi sâlikin başına koyup şeyh iki eliyle yanından tutar. Beşinci tekbîrin hitâmında giydirir:

Essalâtü ve’s-selâmü aleyke yâ Resûlallâh Hayy, yâ Habîballâh Hayy, yâ Seyyide’l-evvelîne ve’l-âhirîne ve selâmun ale’l-murselîne ve’l-hamdülillâhi Rabbi’l-âlemîn, diye tamâm eder. Rehberi dahî şeyhe tekrâr niyâz etmesini sâlike işâret eder. Şeyhi ba‘de’n-niyâz rehberi ve ihvân-ı tarîk ile musâfaha eder iken aşr-ı şerîf tilâvet edilip ba‘dehû duâ olunur ve esnâ-yı duâda sâlik hakkında duâ-yı bi’l-hayr etmek âdâb-ı tarîkattandır.

Dallı Arâkiyyenin Ta‘rif-i İ‘mâli

Dallı arâkiyye beyaz bezden yapılıdır. Kubbesi ya‘nî tepesi tâc-ı şerîfin tepesi gibi beher terki beşer dallı, mecmûu yirmi dal ve dört kapı olup beher terkin en üzerine gelen birinci dal kesik olur ve [I/126] dallarının tepesine gelen yerleri asabeye dikilen yerlerinden kalınca dikilir. Ve dalların içine kalem ile pamuk doldurulur. Asabesi ya‘nî kenarı tepeden gelen her dalın ucu doğruca aşağıya kadar iner ve her kapıya dahi ince olarak dörder dal olup asabenin mecmûu elli altı dal olur. Ve asabenin dallarının içi de aynı kubbesi gibi kalem ile pamuk doldurulur.

Her ne kadar sûret-i i‘mâli ta‘rif edilir ise de örnek için elde lehü’l-hamd mevcûdu pek çok vardır. Şimdiye kadar ilbâs olan libâs-ı takvâyı sâlik her zamân giyebilir. Bâhusûs âyîn-i tarîkat ve zikr ü tevhîd esnâsında giymek ziyâdesiyle matlûp olduğu gibi dallı arâkiyyeyi de tarîkat meclisinde devrânda *ism-i Hû’*dan sonra *ism-i Hay* başlayınca şeyh kisvesini çıkarıp dallı arâkiyyesini giydikten sonra dallı arâkiyyesi olan sâlikân dallı arâkiyyelerini giymeleri âdâb-ı tarîkattandır. Dallı arâkiyye giymiş olan sâlikân ile hulefâ ve meşâyih-i tarîkimızın irtihâllerinde ba‘de’l-gasl tabutun içine vaz‘ olununca kefene sarılmazdan evvel eğer hânkâh-ı Hazret-i Pîr’in postnişini hâzır ise kendisi, değil ise ileri gelen meşâyih ve hulefâ veya sâlikândan birisi irtihâl eden zâtın tekbîrli dallı arâkiyyesini başına giydirir: *Sırr-ı Nûreddîn el-Fâtiha* deyip fâtiha eder. Ba‘dehû kefeni sarılıp, ba‘zı ashâb (rıdvânullâhi aleyhim ecmaîn) [I/127] hazerâtının irtihâllerinde imâmelerini Fahr-i âlem (sallâllâhu aleyhi ve sellem) Efendimizin başlarına giydirdikleri gibi bizim tarîkimız da dahî dallı arâkiyyesini başına giydirip öylece defnetmek usûl-i tarîkimızdandır.

Dallı Arâkiyye İlbâsındaki İşâretleri

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) oniki aded suâl ve cevap ile beyân ediyor:

Birincisi: Dallı arâkiyyeyi giyen sâlik sâfi gümüş oldu mu olmadı mı ma'lum olur. Damga-yı ehlullâhtır.

İkincisi: Beş aded dal işâreti budur ki, bu sâlik evkât-ı hamseye mukîmdir, demeye işârettir.

Üçüncüsü: Dalın dört adedi anâsır-ı erbaaya işârettir: 1. Su, 2. Hava, 3. Ateş, 4. Topraktır.

Dördüncüsü: Bâkî kalan bir aded dal vahdâniyyete işârettir.

Beşincisi: Dört aded dal, kütüb-ü erbaaya müteallıktır, ona i'tikâd edip her biri, bir nebiyye nâzil olduğuna işârettir.

Altıncısı: Mezâhib-i erbaaya işârettir. İmâm-ı A'zâm, İmâm-ı Şâfiî ve İmâm-ı Mâlik ve İmâm-ı Ahmed bin Hanbel (radiyallâhu anhüm ecmaîn).

Yedincisi: Şerîat, tarîkat, hakîkat, mâ'rifetullâh'a işârettir.

Sekizincisi: Dört aded dalın birisi kesilip, bâkisi mestûr olduğu murâd Hazret-i Pîr ancak şerîatı açıp, bâkisini mestur etmiştir. Ona işârettir.

Dokuzuncusu: Dört aded dal aktâb-ı erbaaya işârettir. Şeyh Abdülkâdir Geylânî [v.561/1165], Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî [v. 578/1182], Şeyh Seyyid Ahmed el-Bedevî, Şeyh Seyyid İbrâhim ed-Düssûki [v. 676/1277] (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtına işârettir.

[I/128] Onuncusu: Kûfi hattıyla *kelime-i tevhîd*'dir. Kelime-i tevhîd'e mazhar olduğuna işârettir.

Onbirincisi: Bu bende, Allâh'ı bilip ve emrine amel edip, ehlullâh hazerâtına tevessül eylediğine ve:

﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾

[De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamı ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur.]²⁶⁶

sûre-i ihlâs-ı şerîfin beş aded evveline işârettir.

Onikincisi: Şeyhinin ma'nevî zinciri ve halkasının içine başını bu sâlik teslîm eylemiş ve umûru şeyhde olduğuna işârettir.

Saç Tekbîri

Ber/bir arzu ile sâlike saç tekbîr edilir. Dervîş saçlarını kestirmeyip uzatır. Lâkin dâimâ kisvesinin içinde hıfzeder. Saçın boyu omuzlarına kadar uzayınca diğer cihâz-ı tarîkate beyân edilen usûl ve âdâb icrâ edilerek şeyhin önüne getirilip ba'de'n-niyâz diz üzerine oturur. Dervîş kendi kisvesini kendisi başından çıkarır. Rehberi kisveyi alıp elinde tutar. Şeyh birinci tekbîrde saçı kendisinin sağ eline dolar. İkinci tekbîrde dervîşinin başında toplar. Üçüncü tekbîrde elini çeker iken rehber dervîşin kisvesini kendisine verir. Dervîş saçlarının üzerine kisvesini giyer. Ba'dehû sâbıkta beyân edildiği gibi niyâzlar ve musâfahalar yapılır. Beyândan müstağnîdir ki,

²⁶⁶ Sûre-i İhlâs, 112/1-4.

Sultân-ı Enbiyâ (sâllâllâhu teâlâ aleyhi ve âlihi ve sellem) [I/129] efendimiz hazretleri muhârebeye teşrîflerinde mübârek saçlarını irsâl buyururlar ve dâimâ perçem ta'bir edilen tepe saçlarını uzun bırakırlar idi.

Dervîş de dâimâ mücâhede-i nefis ile meşgûl yânî cihâd-ı ekberde bulunduğundan sünnet-i seniyye-i risâlet penâhiye imtisâl ile saçlarını kestirmeyip irsâl eder. Lâkin bizim tarîkimizde saç kat'iyen gösterilmez, dâimâ kisvesinin altında mahfûz durur. Hattâ esnâ-yı âyinde dahî saç meydâna çıkarılmayıp dallı arâkiyyenin veyâhud takkenin içinde hıfzedilir.

Halvete Girilmesi Usûlü

Yine zuhûrât ile veyâ arzu ile dervîş halvete kapatılacak olur ise bir seccâde, bir çile kolanı ve bir muîn ihzâr edilir. Çile kolanı dört parmak eninde pamuk ipliğinden kalınca örülmüş ve her iki başı birbirine merbût olur.

Muîn, bir âdemin dizi üzerine oturduğu zamân koltuğu altına alınca, bir ucu yerde olacak kadar boyda ve koltuk altına gelecek yeri ma'lûl âdemlerin kullandıkları koltuk değneği gibi bir ağaçtır.

Halvethâne ise türbe-i şerîflerde veyâ diğer gayr-i münâsib yerlerde olmayıp, belki tevhîdhânelerin bir köşesinde olur. Halvethâne bir âdemin yattığı zamân boyu kadar boyu ve iki kollarını açtığı zamân ne kadar yer tutarsa o kadar ende ve yüksekliği bir âdem boyunda ve gâyet az aydınlık alır bir mahaldir.

Seccâde ve çile kolanını [I/130] ve muîni türbedâr dede evvelce bırakmış olduğu Hazret-i Pîr'in merkad-i enverlerinin yanından alıp meydâncı dedeye teslîm eder. Meydâncı dede, çile kolanıyla muîni makâm postunun üzerine bırakır. Seccâdeyi halvethânede kibleye karşı ferş eder. Şeyh, bulunan ihvân ile akşam usûlünü icrâ ve akşam namazı cemâatle edâ olunduktan sonra şeyh: *Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât* ba'dehû *Azamet-i Hudâ râ tekbîr* diyerek tekbîre başlar. Meydâncı dede dervîşi şeyhin önüne getirip ba'de'n-niyâz diz üzerine oturtur. Şeyh muîni eline alır, üç kere tekbîr ile niyâz eder ve ettirip dervîşin sağ eline verir ve sonra çile kolânını eline alıp ona dahî üç kere niyâz edip ve ettirdikten sonra dervîşin boynuna geçirip fâtiha eder ve sonra kelime-i tevhîde başlayıp ayağa kalkar ve çile kolanından tutarak ve cehren cümleten kelime-i tevhid-i şerîf okunarak halvethâneye gider. Halvethänenin içine dervîşin girmesini işâret eder. Dervîş halvethânede seccâdesinin üzerinde rızâenillâh iki rekât nâfile namaz kılar ve ilm-i ledünnînin mükâşefenin kendisine ma'lûm olmasına duâ eder. O esnâda şeyh ve ihvân halvethänenin dışında cehren kelime-i tevhîd-i şerîf okurlar. Dervîşin duâsı tamam olunca şeyh *illallâh* deyip fâtiha ile halvethänenin kapısını çeker. [I/131]

Tehallî kıl serâyı hâs olan kalbi tallukdan

Tecelli-i Hüdü izhâr olur sûfî bu halvetten

Halvetin Şerâiti ve Âdâbı

Halvet hakkında: ﴿وَإِذْ وَاَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾

[Hani biz Musâ'ya kırk gece va'de vermiş idik.]²⁶⁷ âyet-i kerîmesi ve:

﴿مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ﴾

[Kim ki hâlis bir kalble kırk gece sabahlarsa, hikmet kalbinden lisânına sirâyet eder.]²⁶⁸ hadîs-i şerîfi vârid olmuştur.

Ma'lûm ola ki, Cenâb-ı Hakk'a vuslat ancak halvet ve nâsdan inkitâ' ile hâsıl olur. Ve bu halvet on şart üzerine mebnîdir:

Birincisi: Karanlıkça bir mahalde oturmak.

İkincisi: Dâima âbdestli bulunmak.

Üçüncüsü: Kelime-i tevhîd ile zikre müdâvim olmak.

Dördüncüsü: Meşâgilden hâtırını fâriğ tutmak.

Beşincisi: Sıyâma devâm etmek.

Altıncısı: Zikrullâhtan maadâdan sükût etmek.

Yedincisi: Himmet ve muâvenet talebiyle şeyhin kalbine murâkabe etmek.

Sekizincisi: Kabz u bast ve elem u râhat ve sakam u sıhhat husûlünde Cenâb-ı Hakk'a i'tirâzı terk etmek.

Dokuzuncusu: Mâsivallâhtan nazarını munkatı' kılmak.

Onuncusu: Şedâid-i ibtilâ ve derd ü belâya sabretmektir.

Müteahhirîn-i meşâyih-i Halvetiyye zamân-ı halveti leyle-i regâibden leyle-i kadre kadar tahsîs buyurmuşlardır. Esâsen müddet-i halvet kırk gündür. Lâkin müteahhirîn-i meşâyih-i tarîk-i Cerrâhiyye [I/132] yirmisekiz ve onsekiz ve oniki veyâ yedi hatta sâlikîne tarîkatı alıştırıp zevk-i halveti tattırmak için üç güne kadar tenzîl buyurmuşlardır. Halvethâneye Kur'ân-ı Kerîm ve tesbîh gibi şeyler konmaz. Zîrâ meşgûl olmakla vaktin kolay geçmesine sebep olur. Sâat ve sâire gibi dünyâyâ taalluk eden zî-kıymet eşyâ dahî konmaz. Ancak yatmak için bir post ve bir örtü ve bir yastık ve bir mendil bulundurulabilir.

Beş vakit namaza eğer halvethânedeki cemâatle edâ için imâma iktidâ mümkün olmaz ise yüzüne nikâb örterek ferâizi edâ için tevhihâneye çıkar ve sünen-i nevâfilden, işrâk, duhâ ve evvâbîn ve mûnis-i kabr ve teheccüd ve tesbîh namazlarını halvethânedeki kılar. Bâhusûs salât-ı teheccüdü nısfü'l-leyleden sonra oniki rek'atten yüz rek'ate kadar kılmağa gayret eder.

Hazret-i Pîr Nureddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhi) Efendimizin ilk rek'atte zamm-ı sûre olarak bir İhlâs-ı şerîf²⁶⁹ ile başlayıp beher rek'atte bir ihlâs-ı şerîf zammederek sâlât-ı teheccüddün yüzüncü rek'atında yüz ihlâs-ı şerîf kırâat buyurdukları mervîdir.

²⁶⁷ Sûre-i Bakara, 2/51.

²⁶⁸ Muhammed bin Selâme bin Ca'fer Ebû Abdullâh Kadâî, *Müsnedü's-Şühâb*, thk.: Hamdî bin Abdülmecîd es-Selefi, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1407/1986, 1/285.

²⁶⁹ Sûre-i İhlâs, 112/1-4.

Namazın gayrı vakitlerde seccâdesinin üzerinde çile kolanını boynuna takıp dizlerinin altından geçirir ve muîni alnına dayayıp kıbleye müteveccihen zikrullâha devâm eder. Tecdîd-i vuzû‘ için dışarı çıkarken yüzünü nikâb ile örter. Akşam namazına biraz [I/133] zamân kalınca halvetnişînin iftârlığını meydâncı dede getirip halvethânenin kapısını ufakça dakk edip bırakır. Halvetnişîn dervîş iftarlığını içeriye alır. Ezân okununca iftar eder. Sonra akşam namazını kılar. Ba‘de’s-salât taâm eder. Taâmdan sonra halvethânenin dışarıya çıkıp, kimse olmayan mahallerde oturur, kahve veyâ çay ve saîre gibi şeylere alışıklığı var ise hastalığa sebep olmamak için meydâncı dede getirip bırakır. Halvetnişîn dervîş onları da içer. Ba‘de tecdîd-i vuzû‘ eder ve yatsı ezânıyla sâim olmağa niyet edip ba‘de’s-salât yine halvethâneye girer.

Halvetnişîn bulunan dervîşe verilecek ekmek mutlakâ arpa veyâhud çavdar ekmeği olacaktır ve a‘zamî elli dirhemi geçmeyecektir. Yemekler, pirinç veyâ mercimek veyâhud un çorbası olur ve her akşam zeytin tanesi ve hurma ve incir gibi meyvelerden yedi adedi geçmemek şartıyla verilebilir ve her gece temcîdlik olmak üzere yüz dirhem kadar bal şerbeti verilir. Et, balık ve sade yağlı ve sâir hayvândan çıkan şeyler kat‘iyyen verilemez. Yedi gün sonra ba‘zan çorbası süt ile pişirilir ve ba‘zan sıcak süt ve sütlâç muhallebi gibi şeyer verilir ve ba‘de’l-halvet derhâl hayvândan çıkan şeyler ile tegaddî etmez. Yavaş, yavaş perhîzi açar. Halvetin tamâm olduğu gece ihvâna ziyâfet keşîde edilip halvet cem‘iyyetine da‘vet edilir. Akşam usûlünden [I/134] evvel şeyh ihvân ile halvethânenin kapısı önüne gelip ba‘de’l-fâtiha *Yâ Hû* diye nidâ eder. Halvetnişîn olan dervîş *Eyvallâh* cevabıyla kapıyı açar ve yüzünde nikâb bulunmaz. Şeyhinin elini öper ve ihvân ile musâfaha eder. Şeyhi ve ihvânı mücâhedesini tebrîk ederler. Akşam usûlü icrâ edilip ezân okunur iken meydâncı dede tevhiðhaneye halvetnişîn dervîşe iftâr için zezem-i şerîf veyâhud hurma veyâ zeytin tanesi getirir. Ba‘de’s-salât halvetnişîn dervîş, ihvân ile birlikte sofrada bulunması âdâb-ı tarîkattandır ve o gece yatsı namazından sonra icrâ olunan ayîn-i tarîkat esnâsında meclis-i zikr-i tevhið ve devrânda halvetnişîn dervîşin almış olduğu zevki kalem ve lisân ta‘rîf ve tavsîf edemez. Ancak o zevki tadan bilir.

﴿ مَنْ لَمْ يَذُقْ لَمْ يَعْرِفْ ﴾

[*Tatmayan bilmez.*]

Halvetnişîn olmuş ârifin ihvânın bu eser-i âciziye mütâlâa buyuranlarından mücâhede-i halvet hakkında arz ettiğim şu ma‘lûmât-ı dervîşânemde vâki‘ olan kusûrumu dâmen-i afvile mestûr edip tashîh buyurmalarını güldeste-i niyâz-ı dervîşânemi takdîm ederek recâlar ederim. Heyhât, heyhât.

Yeşil Tâc-ı Şerîfin Tekbîrinin Ta‘rîfi

Yeşil tâc-ı şerîf ihzâr edildikten sonra türbedâr dede Hazret-i Pîr’in sandûka-ı şerîfinin yanına [I/135] kürsi üzerine koyar. İlbâs edileceği gece veyâ günü meydâncı dedeye teslîm eder. Meydâncı dede tevhiðhânedeki post kürsüsü üzerine boğça içinde olarak koyar. Kelime-i tevhiðden sonra durak okunur. Ba‘dehû şeyh:

Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât deyip kıyâm eder. Cumhûren salavât edilir ve *Azamet-i Hüda râ tekbîr* diyerek tekbîr-i şerîfe bed' eder ve ihvân cumhûren beste-i ma'lûmu ile tekbîr getirmeğe başlayınca tâc-ı şerîf ilbâs edilecek olan dervîş tevhîdhânedeki Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in ayağı ucu tarafında bulunur. Sertarîk ve aşçı efendiler gidip herhangi kademli ise sağ koluna ve diğeri sol koluna girip her tekbîrde birer adım atarak dört tekbîrde şeyhin önüne getirirler. Bu esnâda meydâncı dede tevhîdhânenin ortasında yanmakta bulunan buhurdanlığı sağ eline alıp sertarîk postunun önünde sol eli göğsünde ve ayakları memhûr olarak durur. Lisân-ı tarîkımızda bunun ismine istikbâl-i tarîkat denir. Türbedâr dede aşçı postunun baş tarafından geçer, tâc-ı şerîfi alır ve niyâz ederek şeyhe verir. Rehberi dervîşin yanında bulunan arâkiyyesini alıp türbedâr dedeye teslîm eder ve türbedâr dede de tâc-ı şerîfi aldığı post kürsüsünün üzerine bırakıp çekilir. Şeyh beşinci tekbîrin hitâmında [I/136] tâc-ı şerîfin kubbesine ya'nî tepesine kendisi niyâz eder ve destârına ya'nî sarığına dervîşe niyâz ettirir. Bu sûretle üç kere tekrâr edip dördüncüsünde dervîşin başında kalan takkenin üzerine giydirir. Ve iki eliyle iki yanından tutarak bir tekbîr daha alınır. Şeyh: *Es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ Rasûlallâh* ve yine salavât ile *yâ Habiballâh* ve yine salavât ile *yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirin*, diyerek halifenin başından ellerini çeker. Halifenin sağ koluna girmiş bulunan rehberi şeyhinin kademine niyâz etmesini işâret eder ve ba'de'n-niyâz halîfeyi aşçı postunun sırasına götürüp bırakır. Şeyh kıyâmen ellerini kaldırıp şu duâyı eder:

Sübhâne Rabbiye'l-aliyyü'l-a'le'l-Vehhâb. Eûzü billâhi mine's-şeytâni'r-racîm. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemin ve's-salâtü ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve evlâdihî ve ezvâcihi ve ashâbihî ve hülefâhî'r-râşidîne ecmâine yâ erhâme'r-râhimîn! El-yevm ilbâs-ı tâc-ı şerîf olunan filân halîfenin tâc-ı şerîfini müteyemmen ü mübârek eyle yâ Râb. Kendisini kisve-i Hazret-i Pîr altında pîr [ü] ihtiyâr eyle yâ Râb, esrârına vâkıf eyle yâ Râb ve tâc-ı irşâdında ilbâsını nasîb eyle yâ Râb ve vücûduna âfiyet, ömrüne bereket, dâreynde saâdet ve selâmet ihsân eyle yâ Râb. Şu meclis-i melâik-enîsten rûh-ı Hazret-i Seyyîdi'l-enâmı hoşnûd [I/137] eyle yâ Râb ve silsile-i tarîkımızdan geçen meşâyih-i azîzân ve aktâb-ı erbaa ve cemî-i pîrân-ı evliyâullâhın ervâhını şâd u handân eyle yâ Rab ve muvâcehe-i saâdetinde bulunduğumuz Pîr-i tarîkımız, kutb-ı tarîkat-ı ulyâ ve gavs-ı mukarreb-i Hüda, hâtemü'l-müctehidîn, sâkî-i aşk-ı ilâhî Hazret-i Pîr Seyyid Muhammed Nûreddin el-Cerrâhi (aleyhi sehâb-i emtâr-i tecelliyâtî'l-Bârî) Efendimizin rûh-i şerîfini şâd u handân eyle yâ Râb, ve bu makâm-ı âliden güzerân eyleyen meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîflerini şâd u handân eyle yâ Râb ve tarîkımızdan ve bi'l-cümle turuk-ı şettâ-i seniyyeden geçen meşâyih ve hulefâ ve fukarâ ve dervîşân ve meczûbân ve melâmiyyân, abdâlân ve bâciyân ve kalenderân ve muhibbân, ashâb-ı ihsân ve ashâb-ı hayrâtın ervâh-ı şerîflerini şâd u handân eyle yâ Râb ve ale'l-husûs mürşid-i azîzim ve makâm-ı pîrde selefîm pederim es-Seyyid eş-Şeyh Muhammed Rızâeddin Efendi Hazretlerinin rûhunu şâd u handân eyle yâ Râb ve hâzır bi'l-meclis olan zevâtın peder ve mâder ferzendân ve duhter ve benîn ve benât ve ceddât ve ümmühât ve akrabâ ü taallukât ve üzerlerimizde hakkı olan ümmet-i Muhammed'in ervâhını şâd u handân eyle ve kâffeten ve âmmeten ehl-i imânın ervâhını şâd u selâmet ve umûr-ı

hayriyyelerimizde muvaffakiyyet ihsân u inâyet eyle yâ Râb ve ümmet-i Muhammed'in hastasına [I/138] şifâ, borçlularına edâ ve bi-gayr-ı hakkın mahbûs olanları halâs ile dilşâd eyle ve ümmet-i Muhammed'e refâh-ı hâl ve suhûlet-i bâl ihsân eyle yâ Râb. Huzzâr-ı meclisi saâdet-i dâreyne nâil eyle yâ Râb. Âhir u âkibetimizi hayreyle yâ Râb. Âhir kelâmımızı kelime-i tevhîd ile Kur'ân-ı Mecîd eyle Yâ Râb. Nâr-ı cahîminden cümlemizi âzâd eyle yâ Râb. Cennet ü cemâlinle cümlemizi müşerref eyle yâ Râb. Ve salli alâ eşref-i nûr-i cemi-i'l-enbiyâi ve'l-mürselin ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemin.

Duâyı şeyh tamâm eder ve hitâmında *sırr-ı Nûreddîn el-fâtiha* diye Fâtiha eder. Ba'dehû hâzır bulunan meşâyih ve hulefâya kıdemleri sırasıyla fâtihalar verilir, en sonra tâc-ı şerîf ilbâs edilen halifeye: *Taraf-ı Hazret-i Pîr'den seni Fâhiha'ya me'zûn ettim, fâtihâ ediniz*, diye şeyh hitâb ederek Fâtiha'ya izin verir. Halîfenin Fâtiha'sından sonra şeyh def'aten kendisi Fâtiha edip: *Yâ Allah, Hû*, diye devrâna bed' eder.

Yeşil tâc-ı şerîfin kubbesi yeşil çuhadan ma'mûl olup beşer daldan mecmûu yirmi dal olur. Birinci dalı kesiktir ve asabesi üzerine Cüneydî destâr sarılır. Eğer halîfenin siyâdeti varsa yeşil; yoksa beyâz destâr sarılır. İki parmak eninde devşirilir ve kolan sarılır iken sâğ el ile ve sâğ tarafa sarılır. Tâc-ı şerîfin sarığının [I/139] önünün katları birbirinin üzerine biner ve arkası biri birinin altına gelir ve onu altı kat gelecektir ve dallı arâkiyye gibi tepesinin dallarının içerisi pamuk ile doldurulacaktır ve asabesi ya'nî kenarı pamuklu ve sertçe olacaktır.

Bu tâc-ı şerîfe hulefâ tâc-ı ta'bîr edilir. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münir)'e mürşid-i ağahı yeşil tâc-ı şerîf ilbâs buyurmuşlardır. Ba'dehû sarı tâc-ı şerîf Hazret-i Pîr'in kendi ictihâdıdır. Yeşil tâc-ı şerîf giymiş olan halîfe, sabah ve akşam ve yatsı usûllerine me'zûn olduğu gibi kendinden kıdemli hulefânın bulunmadığı bir zamânda mukâbele-i şerîf icrâsına da me'zûn olacaktır ve tarîkımıza dehâlet edecek zevâta mîsâk ettirip bîat verebilir ve tüy arâkiyye ilbâs edebilir. Buradan ilerisini kendisi tarîk-ı Cerrâhiyyece henüz irşâda me'zûn edilip, miftâh-ı irşâd olan ta'bîr ve teslik ma'lûmu olmadığından kendisinden ahz-ı yedi tevbe eden zâtı zuhûrât olunca halîfe şeyhine getirip, teslîm eder. Dervîş envâr-ı tevhîdi müşâhede ettikçe, şeyhin ta'bîr ve teslîkiyle feyzyâb olur.

Bu beyân olunan yeşil tâc-ı şerîfin ilbâsını müteahhîrîn-ı meşâyih-ı tarik-ı Cerrâhiyye ale'l-ekser terk etmişlerdir. Vakti gelince Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in kendi ictihâdı olan sarı tâc-ı şerîfi ilbâs ederler. Sebebi ihvânıma dördüncü fasılda Sertarîkzâde hazretlerinin [I/140] menâkıbı bahsinde anlaşılır.

Asâ-yı Şerîf Tekbîri Merâsîmi

Halîfenin sinni kırkı geçmiş ise asâ tekbîr edilir. Asâ tedârik edilip türbedâr dedeye verilir. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in sanduka-i şerîfi yanında durdurulduktan sonra şeyh, meydâncı dedeye, asânın türbedâr dededen alınıp, makâm postunun sağ yanına bırakılması zamânı geldiğini söyler. Meydâncı dede, asâyı mahall-i mezkûra bırakır. Yatsı veya sabah usûlünün hitâmında kable'd-duâ şeyh kıyâm edip, rûh-i pâk diyerek sâlât edip, tekbîre başlar halîfeyi aşçı veyâ sertarîk herhangisi bulunur ise sol tarafına alınıp, şeyhin önüne getirirler.

Türbedâr dede asâyı şeyhe verip, çekilir. Şeyh üç tekbîr ile üç kerre asânın kubbesine kendisi niyâz edip kenarına halîfeye niyâz ettirir. Dördüncü tekbîrde sağ eline asâ-yı şerîfi teslîm eder. Bir tekbîr-i şerîf daha getirilir iken halife şeyhe niyâz eder. Ve rehberi halîfeye mevkiine gitmesini işâret eder. Ba‘dehû oturulup aşr-ı şerîf kırâat olunup duâ edilirken halîfenin sıhhat ve âfiyeti hakkında hayır duâ edilir. Dışarıda ihvân kendisini tekbîr ederler. Asâ-yı şerîf tekbîri sarı tâc-ı şerîfin ilbâsından sonra dahî olur.

Asânın Ta‘rîfi: Asâ-yı şerîf yürür iken dayanılacak bir değnektir. Boyu kulağının memesine kadar olacaktır. [I/141] Ve ucuna bir baş pâre yaptırılır. Ekseriyâ yere gelen ucuna bir karıştan fazla üç köşeli ve ucu sivri demir yaptırılır. Asâ taşımak ale‘l-ekser enbiyâ ve‘l-mürselîn (salâvâtullahi ve selâmuhu alâ nebiyyinâ ve aleyhim ecmaîn) hazerâtının sünnet-i şerifleri olduğu gibi Sultân-ı enbiyâ, fahr-i âlem Muhammedini‘l-Mustafâ (sallâllâhu teâlâ aleyhi ve sellem) Efendimiz hazretlerinin dahî sünneti seniyyelerindendir.

Asâ ile gezmek sünnet-i seniyyeye imtisâl olduğundan şefâat-i peygamberiyyeye nâil olmağa sebeptir ve dâr-ı dünyâda dahî ne kadar ihtiyâr olsa asâ ile gezen zâtın kanburu çıkıp eğilmez. Sâir fevâid-i kesîresini beyâna lüzûm görülmedi.

İlbâs-ı Tâc-ı Şerîf ve Hırka-i Münîf ve İtâ-yı İzn ü İcâzet ve Tefhîm-i Emânet Merâsimi

İlbâs-ı tâc-ı şerîf merâsimi: İrşâd tâc-ı şerîfi olan sarı tâc-ı şerîf ve hırka-i münîf ve icâze-i şerîf ihzâr edildikten sonra türbedâr dede Hazret-i sâhib-i tarîkın sandûka-i emced-i pîrânelerinin yanına kürsî üzerine bırakır. Leyâle-i mübârekenin veyâhud hânkâhın cem‘iyyet günlerinin birisinde veyâ gecesinde ilbâs edilir. Şöyle ki, evvelâ tâc-ı şerîf vesâireyi meydâncı dede tevhîdhânedede post kürsüsü üzerine koyar. Hilâfet verilecek olan dervîş ötedenberi kendisine tekbîr edilen cihâz-ı tarîkatın lâzım gelenlerini [I/142] lâbis olur. Mukâbele-i şerîfde, kelime-i tevhîd-i şerîfiden sonra durak okunur. Şeyh evvelce beyân edildiği vechile salâvatlar ba‘dehû tekbîre bed’ eder. Hilâfet verilecek dervîş mukâbele-i şerîfde Hazret-i Pîr’in ayağı ucu tarafında makâm postuna karşı oturmuş bulunur. Sertarîk ile aşçı veyâ zâkirbaşı efendilerden ikisi gidip herhangi kademli ise dervîşin sağ koluna girer, *sağ koluna girenin ismi rehberdir* diğeri sol koluna girer. *Sol koluna girenin ismi musâhibdir.*

Tevhîdhâne-i şerîfin ikâd edilmekte olan buhurdânlıkların sağ tarafındakini meydâncı dede, sol tarafındakini kapıcı dede alıp makâm postunun iki yanında sağ ellerinde buhurdânlık sol elleri göğüslerinde ve ayakları memhûr olarak dururlar. Ya‘nî *istikbâl-i tarîkat* ederler. Birinci tekbîr-i şerîfin hitâmında rehber ve musâhib ve dervîş üçü birden, ibtidâ sağ ayaklarını atarak büyükçe bir adım ile adım atarlar. Dört tekbîr-i şerîf ile dört adım, dört adımda şeyhin huzûruna gelirler.

Birinci adımın ismine – *Bâb-ı şerîate dâhil olmak*

İkinci adımın ismine – *Bâb-ı tarîkate dâhil olmak*

Üçüncü adımın ismine – *Bâb-ı hakîkate dâhil olmak*

Dördüncü adımın ismine – *Bâb-ı ma‘rifete dâhil olmak*, denir.

Dervîşi şeyhin huzûruna getirirler iken türbedâr dede aşçı postunun baş tarafından gelip **[I/143]** post kürsüsünün üzerinden tâc-1 şerîfi alıp, şeyhe verir. Şeyh tâc-1 şerîfin üzerinde sarılı bulunan destârını birer kat birer kat çözer. Dervîş esmâ-i tarîkımızdan kaç dâire-i şerîf seyretmiş ise destârın o kadar katını açar. Bunun ile dervîşin görmüş olduğu esmâ-i şerîfin adedini beyân etmiş olur. Beşinci tekbîr-i şerîfde tâc-1 şerîfin kubbesine şeyh kendisi ve destârına dervîşe niyâz ettirir. Altıncı, yedinci tekbîr-i şerîflerde yine böyle niyâz olunur. Sekizinci tekbîr-i şerîfe başlanırken rehberi dervîşin başından arâkîyyesini alıp türbedâr dedeye verir. Şeyh tâc-1 şerîfi dervîşin başına koyar ve iki elleriyle iki yanından tutar. Bir tekbîr-i şerîf daha alınır. Dokuzuncu tekbîr-i şerîfin hitâmında halîfenin başından şeyh ellerini çeker. Bu esnâda türbedâr dede hırkayı alıp kollarını açar şeyhe verir. Şeyh, hırkanın yakasını iki eliyle tutar, üstüvânesine kendisi niyâz eder ve yakasının içine halîfeye niyâz ettirir. Üç kere, üç tekbîr-i şerîf ile böylece tekrâr edip ibtidâ sağ kolunu ba‘dehû sol kolunu giydirir ve sağ eliyle halîfenin göğsünden hırkasının önünü tutar. Bir tekbîr-i şerîf daha alınır.

Eğer icâze-i şerîf de verecek ise şeyh kendi koynunda bulunan halîfenin icâze-i şerîfini çıkarıp sağ eliyle açıp ve sol eliyle toplamak sûretiyle icâze-i şerîfde yazılı **[I/144]** olan ism-i celâl’e ve ism-i nebîye ve ism-i Ali’ye ve ism-i Cüneyd’e ve ism-i Pîr’e ibtidâ kendisi, ba‘dehû halîfeye niyâz ettirip icâze-i şerîfi toplar. Halîfenin sağ eline ve kendisi sağ eliyle musâfaha eder gibi tutup bir tekbîr-i şerîf daha alınır. Sonra icâze-i şerîfi halîfenin koynuna sokar. Sonra şeyh sağ kolunu boynuna atıp sağ kulağına tefhîm-i emânet eder.

Halîfeye rehberi şeyhin kademine niyâz etmesini işâret eder. Ba‘de’n-niyâz rehberi halîfeyi aşçı postunun alt tarafına ya‘nî hulefâ-i tarîkımıza mahsûs olan mahalle götürür. Şeyh: *Es-salâtu ve’s-selâmu aleyke yâ Resûlallah es-salâtu ve’s-selâmu aleyke yâ habîballâh es-salâtu ve’s-selâmu aleyke yâ seyyide’l-evvelîne ve’l-âhirin ve selâmün ale’l-mürselin ve’l-hamdülillâhi Rabbi’l-âlemîn*”, diyerek kuûd eder. Buhurdânlıklar evvelce alınmış oldukları tevhihdhâne-i şerîfin meydânına konur. Bir aşr-1 şerîf kırâat olunur. Ba‘dehû şeyh duâ eder. Duâda, evvelce münâsip hutbe okur. Ba‘dehû nâm-1 saâdet-i seyyidü’l-enâm ve cemî-i peygamberân-1 izâm ve cihâr-yâr-1 güzîn âl ü evlâd, ezvâc-1 tâhirât, ashâb-1 suffa ve ashâb-1 Bedir, ve ashâb-1 Uhud ve ashâb-1 Huneyn, ve şühedâ-yı Kerbelâ, tâbiîn, tebe’-i tâbiîn, eimme-i müctehidîn, müfessirîn, muhaddisîn **[I/145]** hazerâtını yâd ettikten sonra silsile-i tarîkımız serçeşme-i evliyâ Hazret-i İmâm Aliyye’l-Murtezâ (kerremallâhu vecchêhû) ilâ-yevminâ hazâ, deyip tâ Hazret-i Pîr’in ism-i şerîfine kadar mestûru’l-esâmî olan cemî-i meşâyih-i kirâm hazerâtının isimlerini ve içerlerinde müctehid-i tarîkat olanlarını *kutbü’l-ârifin, gavsü’l-vâsûlîn Hazret-i Pîr*, diyerek işâret ede ede yâd eder. Ba‘dehû Hazret-i Pîr’e hutbe ve medhiyye okunarak nâmını yâd ettikten sonra hânkâh-1 şerîften geçen meşâyih-i azîzânın derecelerine münâsib medhiyyeler ile isimlerini yâd ederek kendi şeyhini anar. Ba‘dehû halîfe hakkında hayır duâ eder. İbtidâ şeyh kendisi fâtiha eder, sonra sertarîk hâzır bulunan meşâyihâ kademleri sırasıyla fâtihalar verir. En sonunda şeyh halîfeye hitâben: *Taraf-ı Hazret-i Pîr’den seni fâtiha’ya me’zûn ettim, fâtiha et* diye emreder. Halîfe dahî el-Fâtiha deyu Fâtiha eder ba‘dehû def’a şeyh yine kendisi Fâtiha eder. Devrâna kalkar ve esnâ-yı devrânda sertarîk halîfeyi kutuphâneye çeker. Eğer halîfeye tarîkımızın esmâ-i şerîflerini tamâm ettikten sonra icâze-i şerîf verilir ise aynı merâsimle getirilir. İcâze-i şerîf

verilip tefhîm-i emânet edilir. Bu gibi cem'iyetlerde gerek kuûden ve gerek kıyâmen usûl ilâhisini şeyh okuyacak olur ise münâsib bir nutk-ı şerîfin okunması şeyhin dirâyetine [I/146] tevdi edilmiştir.

Zevâyâ-yı tarîkımız meşâyihî bir dervîşine ilbâs-ı cîhaz-ı tarîkat ve tâc-ı hırka ve izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet edecek olur ise evvelen hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn bulunan zâttan ruhsat alır ve şeyhi bulunduğu dergâhında ileride beyân olunacak hizmetnişîn dervîşân var ise onların kıdemli ve ehil olanlarına rehberlik ettirir. Hizmetleri görecek dervîşleri yoksa hânkâhın hizmet nişînleri o dergâhta erkân-ı usûl-i tarîkımızı îfâ ederler. Zevâyâ meşâyihî dervîşânına cihâz-ı tarîkat ilbâs eder iken hânkâhın postnişîni olan zât o dergâhta bulunur ise ba'de's-salât esnâ-yı ilbâsta tevhihdhânedede bulunmaları usûl-i tarîkımızdandır.

Tâc-ı Şerîfin Sarı Renkte Olmasının Sebepleri, Tâc-ı Şerîf Giymek Neye İşâret Olduğu Beyânı

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münir) Efendimizin ictihâdı olan sarı tâc-ı şerîfin kubbesi ya'nî tepesi beher terki beşer daldan, mecmûu yirmi daldır ve dört kapı vardır ve birinci dalının tepedeki uçları kesiktir, ya'nî açıktır ve kubbesi hazânî sarı renkte çuhadan yapılıdır ve araları dikiş ile ayrılmış ve her dalının içerisine kalem ile pamuk doldurulur ve kubbesi sivri olmayıp karpûzî şekilde olur. Tâc-ı şerîfin kubbесinin beşer daldan yirmi dal olmasının esbâbı, ihlâs-ı şerîfte olan [I/147] beş adet "dâl" a işârettir.

﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ (۳) وَ لَمْ يُولَدْ (۴) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۵) ﴾

[De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur.]²⁷⁰,

ya'nî sûre-i ihlâs-ı şerife işârettir. Sarı renkte olması, sarı renk *ism-i Hayy*'in nûrudur ve eser-i hayât vardır. İsm-i Hayy'in müekkelinin ismi "Nûreddîn"dir. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) nutk-ı âlîlerinde, buraya da işâret olmak üzere makta' beytinde:

Nuredîn'i diri kılan

Tevhîd ile چراغی yanan

Bihamdillâh tevfiğ olan

Mevlâ zikridir zikri"

buyururlar. Ve Buhâri muhtasarı *Tecrîd*'de, Kitâb-ı vuzûunda:

﴿ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَ قَدْ قِيلَ لَهُ رَأَيْتَكَ لَا تَمَسُّ مِنَ الْأَرْكَانِ إِلَّا الْيَمَانِيَّ وَرَأَيْتَكَ تَلْبَسُ النِّعَالَ السَّبْتِيَّةَ وَرَأَيْتَكَ تَصْبِغُ بِالصَّفْرَةِ وَرَأَيْتَكَ إِذَا

كنت بمكة أهل الناس إذا رأوا الهلال ولم تهلل أنت حتى يكون يوم التروية فقال عبد الله بن عمر أما الأركان فإني لم أر رسول الله صلى الله عليه وسلم يمس إلا اليمانيين وأما

النعال السبتية فإني رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يلبس النعال التي ليس فيها شعر ويتوضأ فيها فأنا أحب أن ألبسها وأما الصفرة فإني رأيت رسول الله صلى الله عليه

وسلم يصبغ بها فأنا أحب أن أصبغ بها وأما الإهلال فإني لم أر رسول الله صلى الله عليه وسلم يهل حتى تنبعث به راحلته ﴾

Rivâyet olunur ki: [I/148] Abdullah bin Ömer (radiyallâhu anhüma)'ya biri gelip suâl etti ki, bu suâl eden zât-ı şerîf tâbîinden Abdullah b. Cüreyc'tir. *Görüyorum ki "erkân-ı beyt-i muazzam" da rûkn-i hacet-i esved ile*

²⁷⁰ Sûre-i İhlâs, 112/1-4.

rükn-i yemânîden başkasına el sürmüyorsun. Görüyorum tabaklanmış deriden ma'mûl na'leyn giyiyorsun, görüyorum sarı boya kullanıyorsun, bir de görüyorum Mekke'de bulunduğun zamân halk, hilâl-i Zilhicce'yi görür görmez ihlâl yânî bülend-âvâz ile telbiyeye başladıkları halde sen yevm-i terviye yânî arefeden evvelki gün, girmedikçe ihlâle başlamıyorsun, demiş. O da cevâben demiş ki: Erkân-ı beyt-i muazzama gelince, ben Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hacet-i esved ile rükn-i yemânî'den başkasına mes ettiğini görmedim. Tabaklanmış deriden ma'mûl na'leyn gelince ben Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in üzeri kılız deriden ma'mûl na'leyn giyip mübârek ayağı içinde iken abdest aldığı görürdüm, onun için ben onları giymeyi severim. Sarı boyaya gelince, Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in sarı boya ile elbisesini veya lihye-i mübârekasını boyadığını gördüm. Ben onun için o boya ile boyamayı severim. İhlâle gelince, Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hayâtı hareket için [I/149] müheyyâ olmadıkça ihlâl buyurduğunu görmedim.²⁷¹

Abdullah bin Ömer (radiyallâhu anhüma)'nın bu rivâyeti ve âsârda Resûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in mübârek sarıklarını sarıya boyadıklarını görülmekle, başta sarı rengin olması sünnet-i seniyye-i peygamberîden olduğundan sarı tâc-ı şerîfi ictihâd buyurdular ve belki de emr-i ma'nevîde zât-ı akdeslerine öyle oldu. Sünnet-i seniyyeye imtisâlidir ki, yeşil ve siyah ve beyaz sarıkların uçlarında sarı ipekten topbaşı olur. Tâc-ı şerîfin asabesi ya'nî kenarı kalınca ve pamuklu olarak karpûzî şekilde değildir. Asabe demek ve tâc-ı şerîfin kubbesini demek herhalde o renk görmeğe muhtaçtır. Asabesinin üzerine eğer halîfenin siyâdeti var ise yeşil, yok ise beyaz Cüneydî destâr sarılır, yânî sarık sarılır ve önüne ve gerek arkasına yedi koldan fazla gösterilmez ve kolan sarılır iken sağ el ile sağ tarafa sarılıp başa giyince kolanın katları sol tarafa görünür ve sol kulağın üzerine üç kadar taylasan bırakılır. Ya'nî sarığın ucu sarkık bırakılır ve sarığın katlı Cüneydî sarılması biz Cerrâhîler tâife-i Cüneydiyye' [I/150] den olduğumuzdandır. Hazret-i Hüseyin Cüneyd Bağdâdî [v. 297/910] (radiyallâhu anh) efendimiz nefsi kendilerine esir ettiğine işâret olmak üzere ta'rîf edilen sûrette bir hayyeyi başına sardıkları rivâyet olunur.

Tâc-ı Şerîfin Kırk Aded Suâl ve Cevâbı ve İşâreti:

Birinci: Hazret-i Ebû Bekir es-Sıddîk [v. 12/634] (radiyallâhu anh)'ın giydiğine işârettir.

İkinci: Hazret-i Ömerü'l-Fârûk [v. 22/644] (radiyallâhu anh)'ın giydiğine işârettir.

Üçüncü: Hazret-i Osmân Zi'n-nûreyn [v. 34/656] (radiyallâhu anh)'ın giydiğine işârettir.

Dördüncü: Hazret-i Aliyyü'l-Murtezâ [v. 40/661] (radiyallâhu anh) ve (kerremallâhü vecchê)'nin giydiğine işârettir.

Beşinci: Şerîate işârettir.

Altıncı: Tarîkate işârettir.

Yedinci: Hakîkate işârettir.

²⁷¹ Buhârî, *Sahîh*, 1/73; Müslim, *Sahîh*, 2/844.

- Sekizinci: Ma‘rifete işârettir.
- Dokuzuncu: Vahdâniyyete işârettir.
- Onuncu: Kemâle işârettir.
- Onbirinci: Muhammediyyedenim, demeye işârettir.
- Onikinci: Devlet tâcına nâil oldum, demeğe işârettir.
- Onuçüncü: Cemî-i âdâblar ma‘lûmum oldu, demeğe işârettir.
- Ondördüncü: Kulluk emrini tutarım, teslîm oldum, demeğe işârettir.
- Onbeşinci: Evkât-ı hamseye devâmım var, demeğe işârettir.
- Onaltıncı: Erkân-ı islâm üzereyim, demeğe işârettir. **[I/151]**
- Onyedinci: Gece ile gündüz yirmi rek‘at farz yirmi rek‘at sünneti dahî teheccüde devâmım var, demeğe işârettir.
- Onsekizinci: Hazret-i Âdem (salâvâtullâhi alâ nebiyyinâ ve aleyhi) zürriyetindenim, demeğe işârettir.
- Ondokuzuncu: İki cihân fahrı Muhammed Mustafâ (sallallâhu teâlâ aleyhi ve sellem)’in nefsindeyim, O’na tebiyyetim var, demeğe işârettir.
- Yirminci: Zâhirde tathîr oldum, demeğe işârettir.
- Yirmibirinci: Bâtında tathîr oldum, demeğe işârettir.
- Yirmiikinci: Sekiz aded cennetin hâlıkı Allâh-ı zü’l-Celâl’dir, demeğe işârettir.
- Yirmiüçüncü: Mâsivâdan geçtim, hemân maksûdum Hak’dır, demeğe işârettir.
- Yirmidördüncü: Dâimâ tazarru‘ u niyâz üzereyim, demeğe işârettir.
- Yirmibeşinci: Kırkıncı menzile eriştim, demeğe işârettir.
- Yirmialtıncı: İstikâmet üzereyim, demeğe işârettir.
- Yirmiyedinci: Hidâyet-i sırât-ı müstakîm üzereyim demeğe işârettir.
- Yirmisekizinci: Şerîat evine dâhil oldum, demeğe işârettir.
- Yirmidokuzuncu: Tarîkat kubbesine yetiştim, demeğe işârettir.
- Otuzuncu: Şerîat evindeyim, demeğe işârettir.
- Otuzbirinci: Tarîkat kubbesi altında karâr kıldım, demeğe işârettir.
- Otuzikinci: Hallâk-ı âlemîn emrini yerine getirmeğe âcizim, demeğe işârettir.
- Otuzüçüncü: Tarîkat yolunda belim büküldü, demeğe işârettir.
- [I/152]** Otuzdördüncü: Silsilemiz Şâh-ı Merdân’a erişir, demeğe işârettir.
- Otuzbeşinci: Nefsle dâim cihâd-ı ekber ederim, demeğe işârettir.
- Otuzaltıncı: İmân nûruna işârettir.
- Otuzyedinci: Nihâyet-i kemâle ermeğe işârettir.
- Otuzsekizinci: Ehl-i seferim, karâr bulmadım, demeğe işârettir.
- Otuzdokuzuncu: Ahlâk-ı hamîdeye erdim, demeğe işârettir.

Kırkıncı: Beyne'l-havf ve'r-recâ üzereyim, demeğe işârettir.

Pîrân-ı azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının tâc- şerîfleri dört terk üzerine olduğu gibi, Pîr-i tarîkımız Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmî) Efendimiz hazretlerinin ictihâd-ı aliyeleri olan tâc-ı şerîf dahî dört terk üzerinedir.

Tâc-ı ârifân ez çâr terk

Terk-i dünya, terk-i ukbâ, terk-i hestî, terk-i terk.

Tâc-ı şerîf ile küllü yevm gezmek bi'l-cümle meşâyih-i tarîk-ı Cerrâhiyye'nin usûlündendir. Lâkin yalnız hânkâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişînleri bu usûle riâyetkâr olmaktadır. Diğer meşâyih-i tarîkımız zamâna göre kıyâfetle gezerler. Yalnız dergâh-ı şerîflerinin yevm-i mahsûsunda mukâbele-i şerîfeye girerler iken tâc-ı şerîf ve hırkalarını giyerler ve ale'l-ekser diğer bir vazîfede bulunmayan [I/153] meşâyihimiz sâir zamânda arâkiyye üzerine ya yeşil ve beyaz ve açık destâr sararlar. Hırka yeşil veyâ siyah veyâ diğer münâsib bir renkte dâhi yaptırılır. Hırkanın biçimi ise hocaların giydikleri binişler gibi bolca ve kolları tahmînen yarım arşından fazla geniş olur. Ve içine yalnız ön astarı konur ve yakası Mısır kâdılarında mahsûs yaka ki çoban yaka ya'nî keçenin yakası ve üzerine ensede mihrâb ve önlerine üstüvâ kaytandan dikilir ve iki yanlarında el sokulmak için içerisinde cep olmamasızın cep ağzı olur. Bu Mısır kâdılarının çoban yakalı binişlerinin üzerine üstüvâ dikip tarîkat hırkası ittihâz eden Hazret-i Pîr bunun ile Mısır kâdılığını dervîşliğe değiştiklerini işâret buyurmuşlardır ve böyle bol kollu ve geniş etek elbise ile bir kimsenin ayıbını görmez, setrederiz, demeğe dahî işâret buyurmuşlardır ve Harem-i Şerîf-i Nebevî'de esnâ-yı hizmette edebten dolayı bol elbise telebbüsü erkândandır. Esnâ-yı ibâdât ü tâât ve zikrullâhda dahî bol elbise giymek usûl ve âdâbtan olmuştur.

Dokunma fukarâ fırkasının hırkasına

Her biri bir dağı deler geçirir arkasına

[I/154] İcâze-i Şerîf'in Süreti

بسم الله الرحمن الرحيم وقد جاء باسناد صحيح متصل الى على ابن ابي طالب رضى الله عنه وكرم الله وجهه انه قال لرسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم: يا رسول الله دلني علي اقرب الطرق الى الله تعالى وافضلها عند الله تعالى واسهلها على عباد الله تعالى. قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم: يا علي بما نلت به النبوة. قال: وماذاك يا رسول الله؟ قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم: مداومة ذكر الله تعالى في الخلوت. قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اهكذا فضيلة الذكر وكل ناس ذاكرون. فقال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم: لا تقوم الساعة على وجه الارض من يقول الله الله. فقال على رضى الله عنه: يا رسول الله كيف اذكر؟ النبي صلى الله تعالى عليه وسلم: غمض عينيك وانصت حتى اذكر ثلاثة مرات وانا اسمع منك فقال عليه الصلاة والسلام لا اله الا الله ثلاث مرات نافيا عن يمينه مثبتا عن شماله مغمضا عينيه راقعا صوته على ليسمع ثم قال (155\1) علي لاله الا الله نافيا عن يمينه مثبتا عن شماله مغمضا عينيه راقعا صوته فقال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم: يسمع فتح الله قلبه. وراوى ما راى صدق.

Allâh (Celle Celâluhu) Rabbü'l-âlemîn erhame'r-râhimîn, Fahr-i âlem Muhammed Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) ism-i nebînin dört tarafında yazılı:

Ebû Bekir es-Siddîk (radiyallâhu teâlâ anh), Hazret-i Sıddîk'ın ism-i şerîfinin altında:

Selmân-ı Fârisî (radiyallâhu teâlâ anh) Sıddîk-ı ekberin ism-i şerîfinin karşısında:

Ömerü 'l-Fârûk (radiyallâhu teâlâ anh), Fârûk-ı a'zamın ism-i şerîfinin altında:

Osmân-ı Zi'n-nûreyn (radiyallâhu teâlâ anh), Sultân-ı enbiyânın ism-i şerîfinin altında:

Şâh-ı merdân Şîr-i Yezdân İmâm-ı Alîyyü 'l-Murtezâ (kerremallâhu vecheh ve radiyallâhu teâlâ anh). Hazret-i

Ali'nin ism-i şerîfinin sağında:

İmâm-ı Hasen Hulki'r-Rızâ (radiyallâhu teâlâ anh), solunda:

Sultân-ı şühedâ İmâm-ı Hüseyin (radiyallâhu teâlâ anh) ve Hazret-i Alî'nin ism-i şerîfinin altında:

Şeyh Hasen-ı Basrî (kuddise sirruhu)

Şeyh Habîbü'l A'cemî (kuddise sirruhu)

Şeyh Dâvûdü't- Tâî (kuddise sirruhu)

Şeyh Ma'rûf-ı Kerhî (kuddise sirruhu)

Şeyh Seriyü's-Sakatî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr Cüneyd-i Bağdâdî (kuddise sirruhu)

Şeyh Mimşâdü'n-Nûrî (kuddise sirruhu)

Şeyh Muhammed ed-Dîneverî (kuddise sirruhu)

Şeyh Muhammedü'l-Bekrî (kuddise sirruhu)

[I156] *Şeyh Kâdî Vahyüddîn* (kuddise sirruhu)

Şeyh Ömerü'l-Bekrî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr Ebü'n-Necîb es-Sühreverdî (kuddise sirruhu)

Şeyh Kutbuddîn Ebherî (kuddise sirruhu)

Şeyh Rüknuddîn-i Nühâsî (kuddise sirruhu)

Şeyh Şihâbüddîn-i Tebrîzî (kuddise sirruhu)

Şeyh Cemâlüddîn Tüsterî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr İbrâhîm Zâhid-i Gîlânî (kuddise sirruhu)

Şeyh Ahî Muhammed Halvetî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr Ömerü'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Şeyh Ahî Mîrim el-Halvetî (kuddise sirruhu)

Şeyh İzzeddîni'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Şeyh Sadreddîni'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr Seyyîd Yahyâ-yı Şîrvâniyyü'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr Muhammed Erzincâniyyü'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Şeyh İbrâhîm Kâmil-i Kayseriyyi'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Şeyh Alaüddîn-i Uşşâkiyyü'l-Halvetî (kuddise sirruhu)

Hazret-i Pîr Ahmed Necmeddin el-Halvetî el-Ma'rûf bi-Yiğitbaşı (kuddise sırruhu)

Şeyh Hacı Habîb-i Karamâniyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Şeyh Muhammed Muhyiddîn-i Karahisâriyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Hazret-i Pîr Ramazânuddîn-i Karahisâriyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Şeyh Aliyyi'r-Rûmiyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Şeyh İbrâhîm İbn-i Aliyyi'l-Rûmiyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Şeyh Kutb-ı Fâzıl Aliyyü'r-Rûmiyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Şeyh Debbâğ Aliyyü'l-Lofçaviyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu)

Şeyh Alî Köstendiliyyü'l-Halvetî (kuddise sırruhu) [I/157]

Hâtemü'l-Müctehidîn Yâ Hazret-i Pîr-i Destgîr Seyyid Sultân Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âfi). Hazret-i Pîr'in ism-i şerîfinin sağ tarafında:

Şeyh Süleymân Veliyyüddînü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu). Onun altında:

Şeyh Yahyâ Şerefeddîn-i Moraviyyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu). Onun altında

Şeyh Yûnus Musuliyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu). Hazret-i Pîr'in ism-i şerîfinin sol tarafında:

Şeyh Muhammed Emînü'l-Cerrâhî el-ma'rûf bi-Sertarîkzâde (kuddise sırruhu). Onun altında:

Şeyh Muhammed Çelebî Burseviyyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu). Onun altında:

Şeyh Muhammed bi-Tekfurdaği (kuddise sırruhu). Hazret-i Pîr'in ism-i şerîfinin altında ikinci:

Şeyh Muhammed Hüsameddîn Merdiyyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu)

Şeyh el-Hâc Hâfız Abdurrahman Hilmiyyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu)

es-Seyyid eş-Şeyh Muhammed Ârif Dede el-Cerrâhî (kuddise sırruhu)

es-Seyyid eş-Şeyh Abdülazîz Zihniyyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu)

es-Seyyid eş-Şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtiyyü'l-Cerrâhî (kuddise sırruhu)

es-Seyyid eş-Şeyh Muhammed Rızâeddîn Şevkiyyü'l-Cerrâhî el-ma'rûf Yaşar Efendi (kuddise sırruhu)

es-Seyyid eş-Şeyh İbrâhim Fahreddîn Şevkiyyü'l-Cerrâhî [kuddise sırruhu] *Halife*

Bu yazılı olan esâmi-i şerîf hep hâne, hâne dâire içinde yazılıdır. Şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar Efendi'nin isminin sağ tarafında imzası:

Hâdim-i hânkâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî ve altında es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Rızâeddîn mührüyle memhûrdur [I/158] ve esâmi-i şerîflerin nihâyetinde: *Şeyh-i dergâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî* mührüyle memhûrdur ve icâze-i şerîfin bâlâsında Hazret-i Pîr'in kutbiyyet mühr-i şerîfiyle memhûrdur ve icâze-i şerîfin nihâyetinde şu ibâre yazılıdır:

Meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının vâsıl oldukları nefes-i azîz-i Muhammedî, Pîrimiz pîri't-tarîka ve't-tarîka ve ma'den-i sülûki'l-hakîkat ve'l-hakîka Hâtemü'l-müctehîdin, çerâğ-ı mü'minîn, sâki-i aşk-ı ilâhî, Hazret-i Pîr Seyyid Sultân Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî (aleyhi tecelliyâtü'l-bârî) Efendimize vâsıl olup, ondan miftâh-ı envâri'l-Hakâik ve misbâh-ı rumûz-ı dekâik, kutbü'l-mürşîdîn, şu'le-i tarîk-i Nûreddîn,

Hazret-i Şeyh Seyyid Süleymân Veliyyüddinü'l-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âli) Efendimizle âlimi'l-esrâr, sâhibi'l-âsâr, Ebu'l-feyz, halîfe-i sâni, sîrâc-ı tarîk-ı Cerrâhî, Hazret-i Şeyh Seyyîd Muhammed Hüsameddîn Merdiyyü'l-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âli) Efendimize vâsıl olup, onlardan âlimü'l-âmil, ve'l-fâzülül-kâmil, tılsım-ı şems-i tarîkat, Hazret-i Şeyh el-Hâc, hâzin-i Kur'ân, ma'den-i irfân, Abdurrahman Hilmiyyü'l-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âli) Efendimize vâsıl olup, ondan, ârif-i billâh, vâsıl-ı ilallâh, Hazret-i Şeyh el-Gâzî, Seyyîd Mehmed Ârif el-Cerrâhî el-ma'rûf bi-Dede Efendi (kuddise sirruhu'l-Ebedî) efendimize vâsıl olup ondan Kıdvetü'l-ulemâ-i muhakkakîn, Umdetü'l-meşâyih-ı kâmilîn, Hazret-i Şeyh Seyyîd Abdülazîz Zihniyyü'l-Cerrâhî [I/159] (kuddise sirruhu'l-âli) Efendimize vâsıl olup ondan, fahrü's-sâlikîn ecille-i ârifîn es-Seyyid eş-Şeyh mürsîd-i azîzîm, Yahyâ Gâlib Hayâtîyyü'l-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-âli) Efendimize vâsıl olup ondan, bu abdü'l-fakîr-i pür taksîr, türâb-ı akdâmi'l-mesâkîn, es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Rızâeddîn eş-Şevkiyyü'l-Cerrâhî bin es-Seyyîd es-Şeyh Abdülazîz Zihniyyü'l-Cerrâhî'ye vâsıl olup, biz dahî ol nefes-i azîz-i Muhammedî üzere oğlum es-Seyyîd eş-Şeyh İbrâhîm Fahreddîn Şevkiyyü'l-Cerrâhî halîfeye izn-ü icâzet verdim. Mübârek bâd bi'l-hayr.

Ve altında *es-Seyyid es-Şeyh Mehmed Rızâeddîn* mührüyle memhûr ve 1321/1905 sene leyle-i edhâ tarîhidir.

Sırası geldikçe beyân edileceği vechile icâze-i şerîfin pek çok nüshaları mevcûddur ve bunun böyle imzâ şeklinde hâne, hâne dâireler içinde yazılıp tomâr olması hakkında tarîk-ı Halvetîyye-i Gülşenîyye'den, İstanbul-Topkapısı dâhilinde Şehremini caddesinde kendi dergâhında medfûn Hulvî Efendi'nin gayr-i matbû' eseri *Lemezât-ı Hulvî* nâmındaki târih kitabında Hazret-i Hasenü'l-Basrî'nin, Hazret-i İmâm-ı Ali (kerremallâhu vechehu ve radiyallâhu anh)'a sebep-i intisâbını aynen şu ibâre ile beyân ediyor:

Hazret-i Hasan-ı Basrî (radiyallâhu anh), menkûldür ki, şol mertebe mücâhede ile mümtâz oldu ki, zamânında ondan gayrı kimse kâdir olmadı ve yetmiş yıl abdestsiz yere basmadı [I/160] ve halkdan nesne kabûl etmez idi ve her bâr bir müşkili olsa Muhsin bin Ali (radiyallâhu teâlâ anh) ondan suâl eylerdi. Ve onun destûruyla va'z u tezkîr ve icâzetle tâlibânı sülûk üzere tedbîr ederdi. Tâ şol zamâna dek ki imâm-ı Ali (kerremallâhu vechehu ve radiyallâhu anh) Basra'ya geldiler. Tekrar bîat eyleyip kemerbest-i Ali oldu.

Sebeb-i bîat, Esedullâhi'l-gâlib Ali ibn-i Ebî Tâlib (kerremallâhu vecheh), zamân-ı imâmet ve evân-ı hilâfetlerinde şehir be-şehir, vilâyet be-vilâyet geşt-ü güzâr ve seyr ü dâr-ı diyâr etmekliği, her bâr mu'tâd edinmişler idi.

Her yerdeki bir şeyh vâiz ü nâsîh işitse meclisine varıp, hangi râcih ise ve mercûh olanı tard ile ezâ ve cefâ eder idi ve hâkim-i zâlim olanın zulmünü def' ve kendini ref' eder idi. Bu üslûb üzere Basra'ya, deveden inip üç gün onda karar edip şehir-i geşt-i güzâr eder iken bir meclis ki şeyh Hasan idi vusûl-i istimâ edip âdâb-ı va'zı kabûl eyleyip bir mes'ele irâd eyledi ve ayak üzere kalkıp dedi: “Yâ Hasan, a'lem-i zamâne misin, yoksa tâlib-i müteallim-i yegâne misin?”

Hasan cevâbında derler ki: “Hangi ilm ki bize resûlden geldi ise biz de neşrettik ve hangisinin ki haberin aldık onu taallûmden âr etmedik.”

Ve Hazret-i İmâm pesend edip beşâset-i vechile: “Ahsen, Yâ Hasan” dedi. [I/161] Ve mescidden dışarı çıktı. Şeyh Hasan’ın akl ü ferâsetî İmâm ayduğun derk edip kürsüden inip imâmı eteğinden berk tuttu, pâ-yi mübâreklerin bûs ettikte, imâmdan taallüm-i vuzû‘ recâ eyledi. Ol mahalle *Bâbu’-t-Tansit* derler ma‘rûf menzil idi. Hazret-i İmâm bir tas su ile fi‘len ta‘lîm ve mürâât ve muvâlâtı tefhîm buyurdular. Ba‘dehû şeyhe: “Sen de, al” deyip tecdîd-i vuzû‘ ettirip, bîat ve icâzet telkîn-i tevhd-i şerîfle dergâh-ı Hakk’a istitâat verdi ve ibtidâ hilâfetnâme yazıp izin kâğıdı verilmek onlardan senettir. Ve Hazret-i İmâm şol mertebe nazar-ı şerîfleriyle ihtimâm buyurdular ki:

﴿إِنِّي نَحَّاسُ الْمُفْتَىٰ وَأَنَا أَكْثَرُ الصَّمَا يَتَوَلَّدُ مِنَّا ذَهَبَ الْجَعْفَرِيَّةِ﴾

[İbnete nuhâsu’l-müftî ve ene iksîru’s-safâ yetevelledü minnâ zehebü’l-Ca‘feriyye]

Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîrin Hizmetnişînleri

Ondört zevâttır. Postnişîn, sertarîk, aşcı, zâkirbaş, imâm, meydâncı, türbedâr, kapıcı, asâdâr, nakîb, pazarcı, çerâğcı, sâkî, ferrâş.

Üçler Meydânı; postnişîn, sertarîk, aşcı.

Bu üçler meydânında umûr-ı ma‘neviyye müzâkere edilir. [I/162]

Yediler meydânı; postnişîn, sertarîk, aşcı, zâkirbaş, imâm, meydâncı, türbedâr.

Bu yediler meydânında umûr-ı idâre müzâkere edilir.

Ondörtler meydânı; isimleri zikredilen on dört zevât ile küşâd edilip umûr-ı ihvân müzâkere edilir.

Kırklar meydânı; ondört hizmet-nişînlerden sonra yirmialtı adet zevâtın meydâna dehâletiyle küşâd edilir. Umûr-ı mühim müzâkere edilir.

Bu kırklar meydanının küşâdına ondörtler meydânında karar verilir ve ondörtlerin ihvân içinden intihâb edecekleri yirmialtı pîrdeş dâhil olur.

Meydânların Küşâdı

Meydânların küşâdında postnişîn riyâset eder. Bulunmadığı takdirde diğere onüç kişinin vazîfeleri sırasıyla riyâset ederler Küşâdında evvelen reîs tarafından bir fâtiha edilir.

Meydân Gülbangi

Müzâkerenin hitâmında dahî yine fatihâ edilip bu gülbang keşîde edilir:

Allâh Allâh, eyvallâh, meydânımız mübârek ola, karârımız takdîr-i Hüdâ’ya muvâfık ola, erenlerin himmeti üzerlerimize sâyebân ola, tarîkımız neşrola, ihvânımız kesîr ola, muhabbetimiz dâim ola, demler safâlar bâkî ola. Dem-i enbiyâ, sırr-ı evliyâ, üçler, yediler, kırklar, aşk-ı Mevlâ, nûr-i Nebî, kerem-i Alî, gülbang-i Muhammedî, pîrimiz Sultân Nûreddîn-i Cerrâhî. Dem-i hâtemi’l-müctehidîn, kerem-i Mevlâ, bi-ismike Yâ Allah Hû,

Beyân edilen on dört hizmet mutlakâ taraf-ı eşref-i Hazret-i pîrden vâki‘ olacak zuhûrât ile tevcih edilir. Ba‘dehû üçler ve yediler ve ondörtler meydânında müzâkere edilip karâr verilir.

Beyân Edilen Yedi Adet Hizmete Ta‘yîn Merâsimi

Ferrâş, sâkî, çerâğcı, pazarcı, nakîb, asâdâr, kapıcı. Bunlardan herhangi birisi olur ise olsun şu merâsimle meydân odasında cum‘a veyâ isneyn gecesinde yatsı namazına girilmezden mukaddem oturulmakta iken hizmete ta‘yîn edilecek zâtı sertarîk veya aşcı veyâhûd diğer hizmet-nişîn zevâtın herhangi biri bulunur ise meydâna getirir. Postnişîn ile ihvân kıyâm ederler ve şeyhe niyâz eder ve sonra sırasıyla ihvân ile musâfaha eder ve götüren zâta hizmete ta‘yîn olan zâtı mevkî-i mahsûsuna ikâme etmesini postnişîn işâret eder. Ba‘dehû şeyh ellerini kaldırıp ta‘yîn edilen zâtın hakkında hayır-duâ eder ve duânın hitâmında rûh-ı seyyîdi’l-enâm ve âl evlâd ve ezvâc ashâb ve tâbiîn ve tebe-i tâbiîn eimme-i müctehidîn ve silsile-i tarîkımızdan geçen meşâyih-i azîzân ve cemî-i pîrân-ı evliyâullâh ve Hazret-i Pîr-i destgîr Nûreddîn-i Cerrâhî ve makâmından geçen meşâyih-i azîzân ve fukarâ ve dervîşân [I/164] ve hânkâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr’in filan hizmet-i şerîfesinden geçen diye o hizmetin ismini anar. O hizmet-i şerîfeden geçmiş zevâtın isimlerini yâd ederek ervâhına ve ümmet-i Muhammedin cümle geçmişlerinin ervâhına Fâtiha ithâf eder. Ba‘dehû o zâta “mübârek ola” denir.

Türbedâr Ta‘yîn Edilmesi Merâsimi

Yatsı usûlünden sonra ve duâdan mukaddem postnişîn ta‘yîn edilecek zâtı işâretle çağırır. O dervîş gelip niyâz eder ve diz üzerine oturur. Postnişîn, Hazret-i Pîr’in muvâcehe-i şerîf kapısının miftâhını çıkarıp niyâz eder. Dervîşin sağ eline verir ve Fâtiha eder. Ba‘dehû dervîş niyâz eder. Dervîşin sağ eline verir ve fâtiha eder. Ba‘dehû dervîş niyâz eder ve ihvân ile dahî musâfaha edip evvelce oturduğu mahalle oturur. Aşr-ı şerîf okunur. Duâda türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr’in hizmet-i şerîfesinden geçen zevâtın isimleri yâd edilir ve hizmete ta‘yîn edilen zâtın hayr u nef’ine duâ edilir.

Meydâncı Ta‘yîn Edilmesi Merâsimi

Mukâbele-i şerîf günü meydâncı olacak dervîş buhurdânlığı getirip, sûre-i Mülk’e başlanır iken âdâb-ı vechile halka-i zikr-i şerîfin ortasına kapağı açık olarak koyar. Kıyâm ilâhisi okunduktan sonra postnişîn zikri mürûr ettiği vechile o [I/165] hizmet-i şerîfeden geçen zevâtın ervâhına ve ta‘yîn edilen zâtın hayr u nef’ine duâ edip Fâtiha eder. Ba‘dehû “Yâ Allah, Hû” deyip devrâna girer.

İmâm Ta‘yîn Edilmesi Merâsimi

Mukâbele-i şerîf günü, farza kâmet edilir iken sertarîk imâm ta‘yîn edilecek zâta mihrâba geçmesini işâret eder, namazı kıldırır. Namazın hitâmında alınan namaz tevhd-i şerîfinden sonra postnişîn duâ eder ve sâbıkı vechile imâmet hizmetinden geçen zevâtın isimlerini yâd eder. Ba‘dehû ta‘yîn edilen zâtın hayr u nef’ine

duâ edip Fâtiha eder. Halka-i zikr-i şerîf teşkîl olunur iken imâma mahsûs mevkie oturmasını postnişîn işâret eder.

Zâkirbaşı Ta'yîni Merâsimi

Mukâbele-i şerîfeye girilir iken zâkirbaşı olacak zât hulefâdan ise tâc ü hırkasını lâbis olup tevhidhânede sağ taraftaki maksûrede safin başında sünneti edâ eder ve farz ile sünneti arasında ihlâs-ı şerîfleri okunur ve namaz arasında müezzinbaşılık vazîfesini îfâ eder. Namaz tamâm olunca postnişîn kıyâm eder ve kıyâmen halka teşkîl edilir.

Sertarîk, zâkirbaşı olacak zâtın sağ elinden tutup postnişînin önüne götürüp niyâz ettirir ve sonra [I/166] alıp zâkirbaşılara mahsûs olan direğin önündeki beyaz tiftik posta getirip, ikâme eder. İhvân musâfaha ederler. Bu merâsim[i] sessiz icrâ ederler. Ba'dehû postnişîn duâ eder. Esnâ-yı duâda zâkirbaşılık vazîfesinden geçen zevâtın ervâhına ve ta'yîn edilen zâtın hayr ü nef'ine duâ edip Fâtiha eder. Ba'dehû kuûd edilip, sûre-i Mülk'e başlanır.

Eğer zâkirbaşı olacak zât hulefâdan değil de hilâfete istihkâk kesbetmiş tarîkımız dervîşânından ise namazı müteâkib ilbâs-ı tâc ü hırka merâsiminde zikri mürûr ettiği gibi postnişîn salât ü tekbîr ile kıyâm edip ilbâs merâsimi[ni] ba'de'l-icrâ sertarîk zâkirbaşı edilen zâtı mevki-i mahsûsuna getirir. Fâtihalar edilip, tevhîd-i şerîften sonra zâkirbaşı aşr-ı şerîf okur. Duâ kuûden olur. Eğer zâkirbaşı edilecek zât tarîkımıza mensûb olmayıp âhir bir tarîka mensûb ise yalnız bir tâc-ı şerîf tekbîr edilir. Ve bu zâkirbaşılık tâc-ı şerîfi merâsimi yeşil tâc-ı şerîf tekbîrinin merâsimi gibidir.

Aşçı Ta'yîni Merâsimi

Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'e aşçı, ale'l-ekser postnişînlik velîahdı olan şeyhzâdeden olur. Eğer postnişînin evlâdı yoksa meşâyih-i tarîkımızın en kıdemlisinden olur. [I/167] Eğer şeyhzâde olursa ta'dâd edilen hizmetlerin sertarîklıktan başkasının cümlesine sırasıyla ta'yîn edile edile nihâyet ilbâs-ı tâc ü hırka gecesinde aşçı ta'yîn edilir. Şöyle ki, ilbâs merâsimi tamam edilince sertarîk, çelebîyi makâm postunun sağ yanındaki kırmızı posta ikâme eder ve esnâ-yı kırâat-ı Kur'ân-ı Kerîm'de ve duâda oraya oturur ve esnâ-yı duâda açıcılık hizmeti dahî zikredilerek hakkında hayır duâ olunur ve esnâ-yı devrânda sertarîk, çelebîye devrân bırakır.

Sertarîk Ta'yîni Merâsimi

Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'e sertarîk, zevâyâ-yı tarîkımız meşâyihinden ta'yîn edilir. Sertarîk irtihâl edince makâm postunun sol tarafında bulunan kırmızı sertarîk postu kıvrılıp, parmaklığın önüne konur ve yerine beyaz post yayılır.

Postnişîn ile berâber kırk gün içinde meşâyih-i tarîkımızın cümlesi istihâre ederler ve gördükleri rü'yâlarını gelip postnişîne söylerler ve rü'yâlar uçler ve yediler ve ondörtler meydânlarında müzâkere edilir.

Ba‘dehû kırklar meydânında müzâkereye konur. Kırklar meydânında kimin rü’yâsı muvâfık görülür ise merhûm olan sertarîkın irtihâlinin kırkıncı gününden sonra leyâli-i mübârekenin birisi yakın ise o geceye değil ise mukâbele-i şerîf günü [I/168] sertarîk ta‘yîn edilecek şeyh efendi tâc ü hırkasını alıp hânkâh-ı şerîfe gelir ve mukâbele-i şerîfe girilir iken tâc ü hırkasını lâbis olup öyle girer, namazı meydâncı dedenin yanında kılıp esnâyı tevhdîde halka-i zikr-i şerîfde orada oturur. Postnişîn, Sertarikzâde hazretlerinin:

Aşk yolunda rehberimdir

Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî

nutk-ı şerîfîni cumhûren, usûl ilâhîsî okunarak kıyâma kalkar. İlâhî tamâm olunca sessiz durulur. Aşçı veyâ zâkirbaşı, sertarîk ta‘yîn edilecek şeyhi yerinden alıp açık bulundurulan muvâcehe-i şerîf kapısından türbe-i şerîfe getirir. Hazret-i Pîr’in kabr-i şerîfinin ayağı ucunda fâtiha-i şerîf okurlar ve niyâz ederler. Aşçı veyâ zâkirbaşı herhangisi ise sertarîk edilecek şeyhin sağ tarafında olarak getirip postnişîne niyâz eder ve: “Taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr’den size bir sertarîk getirdim” der. Postnişîn: “Eyvallâh” ile cevâb eder. Sertarik olacak şeyh postnişîne niyâz eder. Postnişîn de sağ elinden tutup sertarîk postu üzerine ikâme eder. İbtidâ hizmet-nişînler ba‘dehû ihvân kademleri sırasıyla evvelâ postnişîne sonra sertarîka niyâz ve yekdiğerleriyle dahî musâfaha ederek halka teşkil ederler. Postnişîn zikri mürûr ettiği vechile duâ edip [I/169] fâtihadan sonra devrâna bed’ eder ve kutubhâneye ibtidâ sertarîkî çeker.

Beyân edilen bu ondört hizmet-nişînden postnişîne, efendi; sertarîka, sertarîk efendi; aşçıya, çelevi veyâhud küçük efendi; zâkirbaşı efendi, imâm efendi, türbedâr efendi, diğerklerine dede denir.

Zevâyâ-yı Tarîkımızda Hizmetnişînler

Zevâyâ-yı tarîkımızda bu ondört hizmet beşe taksîm edilip meydân beş kişi ile küşâd edilir. İcâbında kırklar meydânı açılır. Postnişîn, zâkirbaşı, meydâncı, kapıcı, nakîb. Hânkâh-ı şerîfdeki postnişîn ve sertarîk ve aşcının ve imâmın ve türbedârın ve pazarcının vazîfelerini, zevâyâda şeyh îfâ eder. Ferrâşın vazîfesini, meydâncı îfâ eder. Asâdâr ile sâkînin vazîfelerini, kapıcı îfâ eder. Zevâyâda âyîn-i tarîkatta sertarîkîlik, açıcılık ve imâmlık vazîfelerini zâkirbaşı îfâ eder ve bu vazîfelerin tevcihî, hânkâh-ı şerîfteki hizmet tevcihî merâsimi gibidir. Yalnız zevâyâ-yı tarîkımızın meşâyihî hânkâh-ı Hazret-i Pîr’in postnişîni tarafından iclâs ettirilir.

Zevâyâ-yı tarîkımız herhangisinden hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e postnişîn gelmiş ise o dergâhın makâm postu hânkâh-ı Hazret-i Pîr’deki gibi mavi renktedir. [I/170] Gelmeyenlerin makâm postu kırmızı renktedir.

Zevâyâ-yı Tarîkımızda İclâs Merâsimi

İclâs merâsimi yapılacak dergâhın yevm-i mahsûsunda tertib edilen cem’iyyette hânkâh-ı Hazret-i Pîr’in postnişîni ve sertarîkî ve aşcısı tâc ü hırkalarını lâbis olarak tevhdîhâne-i şerîfe girerler. Hânkâhın postnişîni makâm postunun üzerine ve sertarîk sol tarafına ve aşçı makâm postunun sağ tarafında o dergâhın şeyhlerinin

dâima oturmalarına mahsûs olan postta namaza dururlar. İclâs ettirilecek şeyh tekmîl cihâz-ı tarîkatı lâbis olarak tevhîdhâne-i şerîfin kapısı civârında namaza durur. Namaz tevhîdleri alınıp, fâtiha edildikten sonra hânkâhın postnişîni salavât edip tekbîr-i şerîfe beste-i ma'rûf ile bed' ederek kıyâm olunur. İclâs edecek şeyhin sertarîk veya aşçı herhangi kıdemli ise sağ koluna diğeri her tekbîrin hitâmında bir adım atarak dokuz tekbîr ile dokuz adımda postun önüne getirirler. Hânkâhın meydâncısı ile türbedârı birer buhûrdânlık ellerinde olarak, postun iki yanında dururlar. Hânkâhın postnişîni şeyhin sağ elini tutar. Sonra sağ kolunu boynuna atıp sağ kulağına postun üzerinde rızâenlillâh [I/171] iki rek'at salât-ı teşekkür kılmasını ve ilk rek'atında:

﴿سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾

[Bütün âlemlerde Nûh'a selam olsun!]²⁷²

ikinci rek'atında:

﴿سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ﴾

[İbrâhîm'e selâm]²⁷³

âyet-i kerîmelerini zamm-ı sûre olarak kırâat edip, ba'de's-salât duâ etmesini tenbîh eder. Sonra sağ eliyle elif-lâm-bendinden tutup makâm postunun üzerine çeker ve kendisi makâm postunun sağ tarafındaki posta iner. Şeyh namazı tamâm edip kıyâm edinceye kadar tekbîr alınır ve namazdan sonra kalkıp durur. Hânkâhın postnişîni:

es-Salâtu ve's-Selâmu aleyke yâ Resûlallâh, es-Salâtu ve's-Selâmu aleyke yâ Habîballâh, es-Salâtu ve's-Selâmu aleyke yâ Seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve selâmun ale'l-mürselin ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn deyip, münâsib bir hutbe ile duâ eder ve esnâ-yı duâda Hazret-i Pîr'in makâmından geçen meşâyih-i azîzânın isimlerini birer birer ta'dâd edip, ba'dehû iclâs eden şeyhin hayr ü nef'ine duâ eder. Tamâm olunca ibtidâ kendisi fâtiha eder, sonra hâzırın bi'l-meclis olan meşâyihin cümlesine kıdemleri sırasıyla fâtihalar verilir. En sonunda posta iclâs eden şeyhe fâtiha verilir. Ve kuûd edilir.

Hânkâhın postnişîni tevhîdhânedan dışarı çıkar. [I/172] Eğer mevlid-i şerîf kırâat edilmesi tertîb edilmiş ise mevlîd-i şerîfe başlanır. Yoksa, gece ise vird-i sağîre, gündüz ise bir zât tarafından sûre-i Mülk kırâat olunur. Ba'dehû şeyh kendisi fâtiha ederek salât-ı kutbiyyeye bed' edip âyîn-i tarîkımızı tamâmen icrâ eder. Ba'dehû dışarıya çıkar. Odada, postun üzerinde oturmakta bulunan hânkâhın postnişînine niyâz edip alt tarafına oturur. Bulunan zevât kendisine niyâz ederek tebrîk ederler.

Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr'de İclâs Merâsimi

Dergâh-ı Hazret-i Pîr'in cihet-i meşîhati dâire-i âidesinden tevcîh edildiği günü şeyh, Fâtih Sultân Mehmed'in türbe-i şerîfini ziyâret edip ba'dehû dergâha gelip doğruca türbe-i şerîfe girer. Hazret-i Pîr'in

²⁷² Sûre-i Sâffât, 37/79.

²⁷³ Sûre-i Saffât, 37/109

muvâcehe-i şerîfde sûre-i Mülk'ü okuyup rûh-ı Hazret-i Pîr'e ithâf eder. İclâs merâsimi cem'iyyeti tertîb edildiği gece, bu cem'iyette tarîk-i Cerrâhîyye'ye mensûb bi'l-cümle meşâyih ve hulefâ tâc-ü hırkalarını lâbis olmaları ve dervîşânın dahî kisve ile bulunmaları usûlümüzdedir. Akşam ile yatsı beyninde türbedâr efendi, Hazret-i Pîr'in halvet seccâde-i şerîfini türbe-i şerîfde Hazret-i Pîr'in merkad-i şerîfinin başı ucuna ferş eder. Şeyh tekmîl-i cihâz-ı tarîkatı lâbis olup [I/173] ve icâze-i şerîfini dahî üzerinde bulundurarak türbe-i şerîfe girip Hazret-i Pîr'in seccâde-i şerîfinin üzerinde salât-ı evvâbîni kılar. Ba'dehû iki rek'at rızâenillâh ve iki rekât def'aten ve def'aten iki rekât yine rızâenillâh namaz kılar, duâ eder. Bu namazın ikinci def'a kılındığı iki rek'atin sevâbını rûh-ı saâdet-i Hazret-i Fahr-i âlem Efendimize hediye eder. Ve diğer iki rek'atın da sevâbını rûh-ı Hazret-i Pîr'e hediye eder. Yatsı ezânı okunduktan sonra, sertarîk cemâatle tevhîdhâne-i şerîfe girip muvâcehe-i şerîf duâsını eder. Kendisi sertarîk postunda ve hizmetnişînler cümlesi kendi yerlerinde namaza dururlar. Namaz cemâatle edâ edildikten sonra sertarîk namaz tevhîdlerini alır, Fâtiha olunur. Ba'dehû sertarîk rûh-ı pâk diye salavât edip tekbîre başlar. Meşâyih-i tarîkımızın en eskisi bulunan şeyh, aşçı postunun üzerinde namazı edâ etmiş bulunacaktır. Sertarîk ile berâber muvâcehe-i şerîf kapısı önüne gelip dururlar. Meydâncı ile türbedâr evvelce koymuş oldukları post kürsüsü üzerinden buhûrdânlıkları alıp zikri mürûr ettiği vechile, meydâncı sertarîk postunun, türbedâr, aşçı postunun önünde dururlar. Türbe-i şerîfte şeyh, Hazret-i Pîr'in ayağı ucuna gelip, tekrar Fâtiha ithâf eder. [I/174] Niyâz edip muvâcehe-i şerîf kapısından çıkar. Sertarîk sağ koluna diğer şeyh sol koluna her tekbîrin hitâmında birer adım atarak dokuz tekbîr ile dokuz adımda makâm postunun önüne getirip bırakırlar ve her ikisi de postun sağ tarafına çekilirler. Postnişîn olacak şeyh efendi:

﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ وَبِاللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ خَلِيلِ اللَّهِ﴾

[Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm. Bismillâhi ve billâhi ve alâ sünneti Halîlillâh]

deyip, postun üzerine konmuş olan post tesbîhini alıp sağ tarafa yerine koymakla postun üzerini açar ve ibtidâ sağ ve sonra sol ayağını atarak postun üzerine çıkıp iki rek'at rızâenillâh salât-ı teşekkür kılar. Evvelce ta'rîf edildiği gibi birinci rek'atinde:

﴿سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾

[Bütûn âlemlerde Nûh'a selâm olsun!]²⁷⁴

ikinci rek'atinde:

﴿سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ﴾

[İbrâhîm'e selâm olsun]²⁷⁵

âyet-i kerîmelerini zamm-ı sûre olarak okur ve dua eder. Ba'dehû kıyâm edip:

es-Salâtu ve's-Selâmu aleyke yâ Resûlallâh, es-Salâtu ve's-Selâmu aleyke yâ Habîballâh, es-Salâtu ve's-Selâmu aleyke yâ Seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve selâmun ale'l-mürselin ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-

²⁷⁴ Sûre-i Sâffât, 37/79.

²⁷⁵ Sûre-i Saffât, 37/109

âlemîn diyerek, alınmakta olan tekbîr-i şerîfe nihâyet verir. İbtidâ sertarîk gelir. Postnişîne niyâz edip, bîat eder. Ve postnişîn, sertarîki sağ elinden tutup sertarîk postuna çeker. Ba‘dehû meşâyih-i tarîkımızdan evvel turuk-ı sâireden bulunan meşâyih gelip postnişîni tebrîk ederler ve sertarîkin sol tarafına kâdemleri sırasıyla dururlar. [I/175] Onlar tamâm olunca meşâyih-i tarîkımızın en kâdemlisi ve onun ardından kâdemleri sırasıyla meşâyih ve hulefâ ve dervîşân-ı tarîk-ı Cerrâhîyye postnişîne bîat ve yekdiğerleriyle musâfaha ederler. Bu esnâda hânkâhın hizmet-nişînleri gelip bîat ederler iken postnişîn bunlara yerlerinde ahz-ı mevki’ etmelerini işâret etmekle cümlesi yeniden ta‘yîn edilmiş olur. Ba‘dehû sertarîk veyâ diğeri bir şeyh tarafından duâ edilir. Duânın hitâmında ilk fâtihayı postnişîn eder. Ba‘dehû hâzır bulunan meşâyih ve hulefânın cümlesine kâdemleri sırasıyla fâtihalar verirler. Tamâmında postnişîn def‘a[ten] fâtiha edip, kuûd eder. Ve buhûrdânlıklar ortaya konur. Eğer mevlîd-i şerîf tertîb edilmiş ise mevlîd-i şerîfe, edilmemiş ise postnişîn vird-i sagîre başlar. Eğer mevlîd-i şerîf okunduysa duâdan sonra veyâhud evrâd ve kelime-i tevhîd-i şerîfden sonra durak okunur. Âyîn-i tarîkat bahsinde beyân edileceği vechile Hazret-i Pîr’in sünneti üzere usûl ilâhîsi okumadan “Yâ Allah Hû” deyip devrâna kalkar. Ve kendisi doğruca kutuphâneye girer. Evvelâ sertarîki kutuphâneye çeker. Sertarîk de hâzır bulunan meşâyih kutuphâneye alır. “İsm-i Hay”da sertarîk postnişînin tâc ü hırkasını alıp makâm postunun üzerine [I/176] usûlü üzere koyunca meydâncı dede dışarıya çıkıp, şeyh hücrelerinde kıvrılmış olarak duran kırmızı şeyh postunu açıp ferş eder. Ve postnişînin selâmetine fâtiha eder. Tevhîdhânedeki *devrân-ı kalbî*’ye yıkılınca (?) postnişîn sertarîka bırakıp gelir. Meydân odasında postuna kuûd eder. Ve hâzîrûn tebrîk ederler. Postnişîn şerbet emreder. Sâkî dede, bal şerbeti getirip, misâfirlere ikrâm eder.

Şu beyân edilen merâsim Hazret-i Pîr’in makâm-ı âlîlerine cülûsunda icrâ edilip, ondan sonra gelen bi’l-cümle meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârehüm) hazerâtının cülûslarında dahî icrâ olunmuştur. Ve pederim, şeyhim ve azîzim Seyyid Mehmed Rızâeddin Yaşar Efendi hazretlerini, mürşîd-i ekberim, ammim es-Seyyid eş-Şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî Efendi hazretlerinin 314 [m.1896] sene-i hicriyyesi Receb-i şerîfinin 27. Cum’a gecesine müsâdif mi’râcü’n-nebiy (sallallâhü teâlâ ve alâ alihi ve sellem) gecesinde merâsim-i mezkûru bi-lâ noksân icrâ ettirerek kendi vazîfe-i mukaddesi olan makâm-ı Hazret-i Pîr’in postnişinlik hizmet-i şerîfini emri ma‘nevî ile terk buyurdıklarını fakîr, re’yü’l-ayn gördüğümden muharrir-i fakîrin dahî makâm-ı Hazret-i Pîr’e âcizâne postnişîn olduğum 1332 [m. 1913] sene-i hicriyyesinin Rebûlevvelînin 12. pazar gecesine müsâdif leyle-i mevlidi’n-nebiyy (sallallâhü teâlâ ve alâ alihi ve sellem) ben de [I/177] bilâ noksân yapılmasına muvaffak olundu. İnşallâh ilâ âhiri’z-zamân gelecek olan ahlâfımın dahî cülûslarında bâlâda yazdığım vechile sünnet-i evliyâullâhın icrâsına muvaffakiyetlerini Cenâb-ı Vâhîbü’l-atâyâ’dan niyâz ederim.

Çünkü hâtemü’l-müctehîdîn-i tarîkat olan Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-âlî)’nin şeref-i zuhûrunda fi’l-cümle pîrân-ı azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hâzerâtı, zât-ı akdeslerine ma‘nevî birer hediye vermişlerdir. Büyük pederim, Şeyh Abdülazîz Zihnî Efendi hazretleri, *Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî* nâmındaki eser-i âlîlerinde şöyle beyân buyuruyorlar:

Hazret-i Pîr Seyyid Abdülkâdir Geylânî – kisve,

Hazret-i Pîr Seyyid Ahmed er-Rifâh – livâ-i kutb ve ilm-i nusret,
Hazret-i Pîr Seyyid Ahmed el-Bedevî – cemâl,
Hazret-i Pîr Seyyid İbrâhim ed-Dessûkî – celâl,
Hazret-i Pîr Muhammed Bahâüddîn Nakşbend – rızâ,
Hazret-i Pîr Sa’deddîn el-Cibâvî – şemle,
Hazret-i Pîr Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî – sikke,
Hazret-i Pîr Hâcî Bektâş-ı Velî – teber,
Hazret-i Pîr Ebu’l-Hasen Ali eş-Şâzelî – asâ,
Hazret-i Pîr Hâcî Bayrâm-ı Velî – elif lâm bend,
Hazret-i Pîr İbrâhim-i Gülşenî – tennûre,
Hazret-i Pîr Seyyid Azîz Mahmûd Hüdâî – post,
Ve âyîn-i tarîkat esnâsında Sultân Veled devri-Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn Rûmîzâde’den,
Ve usûl ilâhisî-Hazret-i Pîr Şemsi Sivâsî’den, [II/178]
Ve Vefâ devri-Hazret-i Pîr Mustafâ Musluhiddîn Ebu’l-Vefâ’dan,
Ve kıyâm-ı Hayy Hazret-i Pîr Sünbül Sinân’dan hediye olunmuştur. (Kaddesallâhu esrârehüm).

Fi’l-cümle turuk-ı aliyyede, dergâh-ı şerîflerde meşâyihün makâm postları kırmızı renktedir. Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-fettâhî)’nin hânkâh-ı şerîfnde makâm postunun mâî renkte olması Hazret-i Pîr’in hânkâh-ı şerîfî küşâd buyuracakları esnâda Üsküdar’da Hazret-i Pîr Hüdâyî âsitânesinde postnişîn-i irşâd bulunan, Pîr-i müşârün ileyh hazretlerinin altıncı evlâdı Şeyh Sabûrî Çelebî Efendi [v. 1130/1717]²⁷⁶ hazretlerinin âlem-i menâmda Hazret-i Pîr Azîz Mahmûd Hüdâyî (kuddise sırruhu’l-âfî) zuhûr edip âsitâne-i aliyyelerinde câmi’-i şerîfteki makâm-ı âlîlerinde el-yevm mefrûş olan arâkiyye seccâde-i şerîfinin üzerinde kendi ictihâdı tarîkatı olan mâî renkteki postunu taraf-ı reşâdet-penâhîlerinden hediye olarak getirmesini emir ve tenbîh buyurmuş. Müşârün ileyh es-Seyyid eş-Şeyh Sabûrî Çelebî Efendi hazretleri mezkûr postu hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-fettâhî)’nin yevm-i küşâdında getirip, makâma ferş buyurmuşlardır ve merâsim cülûsunda müşârün ileyh Sabûrî Çelebî Efendi sağ tarafına ve mürşîd-i agâhı Şeyh Ali el-Köstendilî Hazretleri sol tarafına girip postun önüne getirmişlerdir. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr) sâir meşâyih-i kirâmın [II/179] iclâsı merâsimi gibi diğerk bir zât tarafından iclâs ettirilmeyip zât-ı akdesleri makâm-ı âlîleri postuna cülûs etmişlerdir ve Hazret-i Pîr Seyyid Azîz Mahmûd Hüdâyî (kuddise sırruhu’l-âfî)’nin emr-i ma’nevîleriyle gelen mâî renkteki postu elân makâm-ı Hazret-i Pîr’de mefrûş ve mahfûzdur. Hânkâh-ı şerîf-i

²⁷⁶ [1048/1638 yılında dünyâya gelen Mehmed Sabûrî Çelebî’nin babası da Celvetî meşâyihinden Filibe Zâviyesi postnişîni Şeyh Mustafâ Efendi (1087/1676)’dir. Tahsil için İstanbul’a gelmiş, tefsîr ve hadîs ilimlerinde belli bir seviye sağladıktan sonra Gafûrî Şeyh Mehmed Efendi’ye intisâb ederek halîfesi olmuştur. Filibe’de irşâdla meşgûl oldu. 1078/1667 yılında Gafûrî Efendi irtihâl edince, Sabûrî Çelebî Efendi tekrar İstanbul’a geldi. 1081/1670 (?) yılında Gafûrî Tekkesine şeyh oldu. Aynı yıl Kazasker Abdülkâdir Efendi kendisi için Edirnekapı civârında bir câmi ve tekke (Sarmaşık Tekkesi) yaptırınca oraya geçti. Erzincanlı Mustafâ Efendi’nin irtihâli üzerine de Hüdâyî Âsitânesi postnişîni oldu. Âsitânedeki hizmeti 1130/1717 yılında irtihâl edinceye kadar yedi yıl devâm etti. Şeyhi Gafûrî yanına defnedildi. Bkz: Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, 4/214; Yılmaz, *Azîz Mahmûd Hüdâyî*, s.272.]

Hazret-i Pîr'e postnişin olan bi'l-cümle meşâyih-i azîzân (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtı selefinin ferş ettiği posta cülûs etiketten sonra kendisi selefinin postunun üzerine diğer bir post ferş buyurmuşlardır ve cümlesinin postları birbirinin üzerinde örtülü olmak üzere el-yevm mevcûddur.

Tâc ü hırka ve post merâsimleri hakkında pederim şeyhim merhûmdan mesmûât-ı dervîşânem:

“Bi'l-cümle cihâz-ı tarîkatın ilbâs ü i'tâ ve posta iclâsında tekbîr-i şerîfin kırâati dervîşin nâil olduğu derecât-ı ma'neviyye cümlesi Cenâb-ı Hakk'ı zikr ü azamet-i ilâhiyyesini dâima tefekkür ile olduğuna işârettir.”

Hakîkate vâsıl olan sâlik;

Kâlallâhu teâlâ fi ba'z mâ zekerehu inde'n-nebiyyihi (s.a.v.):

﴿ مَا يَزَالُ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ يُقَرَّبُوا إِلَيَّ بِالتَّوَافِلِ حَتَّىٰ أَحْبَبَهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُ
وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي كُنْتُ سَمِعُهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ
يَطِّشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا ﴾

[Mü'minler nâfilelerle Bana yaklaşır ki, Ben onun gören gözü, duyan kulağı, dokunan eli ve yürüyen ayağı olurum]²⁷⁷ ve fi lafzın âhar:

﴿ فَبِي يَسْمَعُ وَبِي يُبْصِرُ وَبِي يَطِّشُ وَبِي يَمْشِي ﴾

[Benimle işitir, Benimle görür, Benimle dokunur ve Benimle yürür]²⁷⁸

[II/180] Ferâiz-i ilâhiyye-i ba'de'l-îfâ ibâdât-ı nevâfil ile iştigâl ederek Cenâb-ı Hakk'a tekarrub eder ve ne işler ise Allah ile işler ve ne işitir ise Allah ile işitir ve ne görür ise Allâh ile görür. Bu makâmda dervîş istihlâf olunur.

Hazret-i İbrâhim Halîlullâh (sallallâhu teâlâ aleyhi ve sellem)'in kalb-i şerîfindeki Cenâb-ı Hakk'a karşı aşk u teslîmiyyetin netîcesinde Mescid-i Harâm'ın binâ edilmesi fermân-ı ilâhî olduğu misüllü halîfeye de; Kâlallâhu teâlâ fi kitâbihi'l-kerîm:

﴿ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ
خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾

[Allâh içinizden imân edip iyi amel işliyenlere vâdetmiştir: Evvel gelen İsrâiloğullarını kâfirlerin yerine getirdiği gibi onları da yeryüzünde müşriklerin yerine getirecek; onlara kendileri için beğendiği dîn-i İslâmı yeryüzünde sâbit kılıp neşrecek, onlardan korkuyu kaldırıp yerine emniyet verecektir ki bana ibâdet etsinler, bana hiç bir şeyi şerik koşmasınlar. Bundan sonra her kim nankör olursa işte onlar fâsık kimselerdir.]²⁷⁹

²⁷⁷ Ebu'l-Ferec, *Safvetu's-Safve*, 1/39.

²⁷⁸ Ahmed bin Ali bin Hacer Ebu'l-Fazl Askalânî, *Fethu'l-Bârî*, thk.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Muhibbuddîn el-Hatîb, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1379, 11/334.

²⁷⁹ Nûr, 24/75.

Âyet-i kerîmesinin sırr-ı zuhûra gelince meydân fetholur ve o meydânda nasîbi olduğu kadar abd-i âsîyi ibâdât ü tââte alıştırmaya sa'y eder.

Posta iclâs merâsimindeki dokuz adım ile tekbîr getirilmesi bayram namazlarında dokuz tekbîr alınmasına teşbîhtir. Beyândan müstağnîdir ki mü'minlere iki bayram vardır. Birisi imân ile âlem-i dünyadan infisâl ederek âlem-i âhirete intikâldir. İkincisi dâhil-i serây-ı cennet olup cemâl-i bâ kemâl-i ilâhiyyeyi müşâhede etmektir ve bu iki bayramı da [II/181] dünyada tahattur için ramâzan ve kurbân bayramları ile emr olmuştur.

Turuk-ı aliyyede makâm postu ta'bîriyle ferş edilmiş olan posta dergâh-ı şerîfin şeyhinin oturması ve hânkâh postnişini geldiği zamân onun üzerine oturması Sahîh-i Müslim-i Şerîf'te rivâyet olunan şu hadîs-i şerîf ile ihticâc olunmuştur:

قال عتيان بن مالك رضى الله عنه: من من شهد بدر من الانصار انه اتى رسول الله صلى عليه وسلم فقال يا رسول الله انى قد انكرت بصرى وانا اصلى لقومى
وإذا كانت الامطار سال الوادى الذى بينى وبينهم ولم استطع ان آتى مسجدهم فاصلى لهم ووددت انك يا رسول الله تاتى فتصلى فاتخذة مصلى قال فقال رسول الله صلى
عليه وسلم سافعل ان شاء الله. قال عتيان فغدا رسول الله صلى عليه وسلم و ابو بكر الصديق حين ارتفع النهار فاستأذن رسول الله صلى عليه وسلم فأذنت له فلم يجلس حتى
دخل البيت ثم قال اين تحب ان اصلى من بيتك. قال فاشرت الى ناحية من البيت فقام رسول الله صلى عليه وسلم فكبر فقمنا وراءه فصلى ركعتين ثم سلم صدق

Dergâhlarda şeyhin makâm postu kırmızı renkte olması Hazret-i İbrâhîm Halîlullâh'ın emr-i ilâhi ile oğlu Hazret-i [II/182] İsmâîl Zebîhullâh (sallallâhu teâlâ aleyhimâ) kurbân edeceği hinde irâde-i ilâhiyye ile zebh ettiği koyunun pöstekisinin üzerinde kalan kanına ve İsm-i Celâl'in nûruna işârettir.

Bizim tarîkımızda makâm ve ba'zı turuk-ı şettâ-i seniyyede de makâm postunun yanlarında mâî renkte post olması ise sultâü'l-enbiyâ (aleyhi ekmelü'l-tehiyyât) efendimiz hazretlerinin isrâda gökleri seyrettiğine ve kelime-i tevhîdin nûruna işârettir.

Erbâbına ma'lûmdur, kelîme-i tevhîd, esmâ-i ilâhiyyeden ism-i Celâl ve ism-i Hû'yu da câmi'dir.

İclâsta kılınan iki rek'ât salât-ı teşekkür Hazret-i İbrâhîm Halîlullâh'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) kurbânı zebhedince kıldığı iki rek'at salât-ı teşekkür ile, Hazret-i Sultânü'l-Enbiyâ (aleyhi ekmeli'l-tehiyyât) efendimizin isrâda Mescid-i Aksâ'da ervâh-ı enbiyâya imâm olarak kıldığı iki rek'at namaza işârettir.

Sâlikin hîn-i bîatten hilâfetine kadar seyrettiği sülûkunu Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in mürşidi, Şeyh Ali Köstendîlî (kuddise sırruhu'l-âfî) hazretlerinin şeyhi Lofçavî Ali Efendi Hazretleri'nin mürşidi Şeyh Fâzıl Ali er-Rûmî (kuddise sırruhumâ) hazretlerinin bir nutk-ı şerîf ile muhtasaren beyân buyurdıkları gibi, silsilenâme-i tarîkımızda ism-i şerîfi mestûr Hazret-i Pîr Yiğitbaşı Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin hulefâsından [II/183] Şeyh Abdülvehhâb-ı Ümmî (kuddise sırruhumâ) hazretlerinin ibtidâ' bîatinden nihâyete varıncaya kadar seyr-i sülûkunu bildirdikleri nutk-ı şerîflerini teberrüken derc-i sahîfe etmeği münâsib gördüm.

Nutk-ı Hazret-i Şeyh Fâzıl Ali er-Rûmî (kuddise sırruhu)

Rehber oldum zât-ı Hakk'a imâmım uyan gelsin

Yedi esmâ şerh eyledim bu mânadan duyan gelsin
Ol nefy ile isbât olur tevhîd iner dilden dile
Zikr-i kalbî devâm bulur illallâh hû diyen gelsin
Gayrıyı komaz gönlüne zîrâ Hakk'ın tecellisi
İkinci levvâmedir mâsivâyı süren gelsin
Hû ismiyle Hak varlığın cânda pinhân kılar âşık
Üçüncüsü mülhimedir ma 'rifete eren gelsin
Mansûr olur bu aşk ile okur ene 'l-Hak sırrını
Dördüncüsü mutmainne cân ü başa kıyan gelsin
Hem kerâmet hem velâyet hep tahtında pihân olur
Beşincisi râziyyedir kerâmete eren gelsin
Âşık ma 'şûka düş olur görür ma 'şûkunu ayân
Altıncısı merziyyedir kurbiyette eren gelsin
Yedi deryâ dokuz eflâk bu menzile hâil olmaz
Yedincisi sâfiyyedir Hakk'a ayân gören gelsin
İşit bu sözü Fâzıl'dan merâtib seyrin istersen
Bu mi 'râc-ı rûhânîdir bu esrâr-ı duyan gelsin

[II/184] Nutk-ı Hazret-i Şeyh Abdülvehhâb-ı Ümmî (kuddise sırruhu's-sâmî)

Erenler seyr-i sûruna dokuz türlü nişân gerek
Evvel kapı şerîattır, güneş gibi ayân gerek
Âyet ile hadîs ile anlayana verdim cevâb
Ondan öte içeriye levvâmeye seyrân gerek
Şerîattan tarîkattan içerisi sırr oluptur
Akıl ona ârif olmaz mülhimeye vicdân gerek
İhtiyârım elde değil lâzım geldi söylemeğe
Beşincisi kerâmettir ayân değil nihân gerek
Yol isrinin tevhîdini ârif gerek anlatmağa
Altıncısı merziyyedir, bunda Kur'ân burhân gerek
Yedincisi sâfiyyedir halka ayân etmek olmaz
Bundan geçip ulaşmağa cân hazrete kurbân gerek
Sekizinci budur makâm ayne 'l-yakîn hakka 'l-yakîn
Gerçek âşık bu meydânda gayrullâhtan üryân gerek
Vehhâb-ı Ümmî'nin tevhîdi hâtırına güç gelmesin
Bu ma 'nâyı fehmetmeğe sâfî nûrdân insân gerek

Dokuz sıfattan içeri bir sır diyem anlarsınız

İnsan adın bunda koyup mahv-ı garkta pinhân gerek [II/185]

Hazret-i Pîr Nûreddin Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin Tarîkat-i Aliyyelerinin Âyin-i Şerîflerî Beyânı

Sabah Usûlü

Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr'de beher sabâh namazının vaktin virdine bir sâat kala postnişîn harem dâiresinden dervîşânın hucurâtına çıkarken dergâhın havlisinde *namaza yâ Hû*²⁸⁰ diye nidâ eder ve meydân odasında makâm-ı mahsûsu olan hücrenin kapısının sol tarafına ferş edilmiş kırmızı posta oturup dervîşânın abdest almalarına intizâr eder. Kapıcı dede dışarıdan arzu eden ihvânın gelmeleri için hânkâh-ı şerîfin bâb-ı ni'me'l-meâbını –Eûzü besmele:

﴿اللَّهُمَّ يَا مُفْتِحَ الْأَبْوَابِ افْتَحْ لَنَا خَيْرَ الْبَابِ﴾

[Allâhümme yâ müfettiha'l-ebvâb iftah lenâ hayre'l-bâb. *Ey Allâhum, ey kapıları açan, bize hayır kapısını aç*]

ve üç ihlâs ve bir fâtiha-i şerîfe kırâat edip rûh-ı Hazret-i Seyyidi'l-enâma ve âl ve evlâd ve ezvâc ve ashâb tâbiîn ve tebe-i tâbiîn eimme-i müctehidîn ve silsile-i tarîkımızdan geçen meşâyih-i azîzân ve cemî-i pîrân-ı evliyâullâh ve Hazret-i Pîr Nûreddin Cerrâhî ve makâm-ı âlîlerinden geçen meşâyih-i kîrâm ve civârında medfûn olan [II/186] cemî-i ashâb-ı türbe ve tarîkımızdan ve sâir turuk-ı şettâ-i seniyyeden güzerân eden meşâyih, dervîşân, meczûbân ve melâmiyyân ve abdâlân ve bâciyân ve kalenderiyân ve muhibbân ve ashâb-ı hayrât ve ashâb-ı ihsânın ve cümle ümmet-i Muhammed'in ervâhına hediye ederek âlem-i dünyada bulunanların devâm-ı ömr ü âfiyet ve dâreynde saâdet ü selâmetlerini Cenâb-ı Hak'dan niyâz edip ibtidâ' kapının sağ ve sonra sol kanadını açar.

Ba'dehû gelip, tevhîdhâne-i şerîfin kapısını eûzü-besmele ile küşâd eder. Postnişîn tekrâr “namaza yâ Hû” diye nidâ ederek tevhîdhâne-i şerîfe girer. Makâm postunun sağ tarafındaki çelevi postuna kuûd edip: “Sırr-ı Nûreddin el-fâtiha” diyerek fâtiha edip, vird-i kebîr-i subhiyyeye başlar. Dervîşân dahî gelip halka teşkil ederler ve vird-i şerîfe iştirâk ederler. Evrâd-ı şerîfin yirmibir besmele-i şerîfin üç tanesinde cemî'-i azâyı mesh ederler. Diğer onsekiz adedini mâhûr bestesiyle okurlar. Evrâd-ı şerîf tamâm olunca def'aten fâtiha olunur.

Kahve nakîbi tevhîdhânededen çıkıp kapının önünde üç kere “es-salât” ba'dehû ezân-ı şerîfi okur. Ve ezân tamâm olunca “yâ Hû” diye nidâ eder. Tevhîd-hânedede ezân sükût ile istimâ' olunur.

²⁸⁰ Ma'lûmdur ki, güneş doğdukda, güneşin zevâli vaktinde güneş gurûb ettiği vakitte namaz kılmak mekrûhtur ve bu evkât-ı selâsede salavât-ı şerîfe okumak ve duâ ve tesbih etmek kırâat-i Kur'ân-ı Kerîm'den efdâldir. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) tarîkatinin usûl vakitleriyle, mukâbele-i şerîfini bu vakitlere tahsis buyurdular. Dürr-i Muhtâr ve Tahtâvî'nin beyânı. (Müellifin notu).

Sabah namazının sünnetinden sonra üç ihlâs-ı şerîf okunur. Postnişîn fâtiha eder, ikâmet edilir. [II/187] İmâm efendi, namazı kıldırır. Tesbîh ve duâdan sonra imâm efendi mihrâbiyye okur. Postnişîn fâtiha eder. Def'aten halka teşkil edilip, ma'rûf mâhûr bestesiyle Salât-ı Kemâliyye okunur. On adedinin beşinde:

﴿عَدَدَ اِنْعَامِ اللّٰهِ الْكَرِيْمِ وَ اِفْضَالِهِ﴾

[Adede in'âmillâhi'l-kerîmi ve ifdâlihi]. Diğer beş adedinde:

﴿عَدَدَ كَمَالِ اللّٰهِ وَ كَمَا يَلِيْقُ بِكَمَالِهِ﴾

[Adede kemâllillâhi ve kemâ yelîku bi-kemâlihi] diye tamâm olunur. Postnişîn: Eûzü-besmele ile:

﴿فَاعْلَمْ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ﴾

[Fa'lem ennehû Lâ ilâh illallâh. *Bil ki muhakkak, Allâh (c.c.)'tan başka ilâh yoktur.*]²⁸¹ deyip usûl-i ma'ruf ile başlar ve post tesbîhini imâmesine niyâz ederek eline alır. Ekal beşyüz aded tevhîd-i şerîf okunur. Hitâmında “seyyidünâ Muhammedü'r-Resûlullâh” deyip tamâm eder. *Bi-ism-i zâtuhû Allâh* diye ism-i Celâl'e başlar. Ve ism-i Celâl üç kere *Yâ Allah*, bir kere harf-i nidâsız *Allâh* diye okunur. Ekal adedi altmışaltıdır. Ba'dehû:

Yâ Hâfizu, yâ Nâsiru, yâ Muînu, Yâ Allahu, esmâ-i şerîfleri yüz [onbir?] aded okunur. Ba'dehû *İsm-i Hû* okunur. İsm-i Hû'nun ibtidâsında üç kere med ile sonra *Hû Hû* diye yüz kere çifte çifte okunur. Ba'dehû:

Allâhümme yâ Dâfiu, yâ Mâniu Yâ Allah esmâ-i şerîfleri yüzonbir kere okunur. Ba'dehû besmele-i şerîf ile berâber:

﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِيْنُ﴾

[İnnallâhe hüve'r-rezzâku zü'l-kuvveti'l-metîn. *Muhakkak ki, rızık veren, güç ve kuvvet sâhibi olan ancak Allâh'tır*]²⁸² âyet-i kerîmesi ondokuz kere okunur. Ba'deû:

Lâ ilâhe illallâh Muhammed Resûlullâh [II/188] sallallâhu aleyhi ve selleme teslîmen Hak lâ ilâhe illallâh Muhammed Habibullâh sallallâhu aleyhi ve selleme teslîmen Hâk lâ ilâhe illâllah Muhammed şefiullâh sallallâhu aleyhi ve selleme teslîmen.

Buraya kadar dervîşân cumhûren okurlar. Ba'dehû postnişîn: *Lâ ilâhe illâllah, Muhammed Nûr hâtemennebiyyullâh. Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ eşref-i nûr-i cemi-i'l enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn* deyip bu duâyı okur: *Yâ mücîbe's-sâilîn ve yâ erhâmer-râhimîn, sabahlar hayrı için, hayırlar fethi için, şerler def'i için, istekler niyâzlar kabûli için hâssaten sultân-ı enbiyâ, burhân-ı etkiyâ, habîb-i Hüdâ Şefî-i rûz-i cezâ, melce-i fukarâ a'nî bihi Hazret-i Ebu'l-Kâsım Muhammedeni'l-Mustafâ (sallallâhu aleyhi ve sellem) efendimizin rûh-ı saâdetleri için ve dâreynde nigâh-ı iltifât-ı Muhammedî'ye nâil olmaklığımız için ve cemî'-i peygamberân-ı izâm ve rusul-i fihâm (aleyhimü's-salâtü ve's-selâm) hazerâtının ervâh-ı saâdetleri için ve cihâr-yâr-ı bâ-safâ, aşere-i mübeşşere-i pür-vefâ ve âl, evlâd ve ezvâc-ı tâhirât ve ashâb-ı*

²⁸¹ Sûre-i Muhammed, 47/19.

²⁸² Sûre-i Zâriyât, 51/58.

suffa ve ashâb-ı Bedr ve ashâb-ı Uhud ve ashâb-ı Huneyn ve şühedâ-i Kerbelâ ve Hazret-i İmâm Hasen-i Müctebâ ve Hazret-i İmâm Hüseyin Şehîd-i Kerbelâ (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için tâbiîn, tebe'-i tâbiîn, ecille-i dîn-i mübîn ve meşâyih-i vâsılîn ve ulemâ-i [II/189] âmilîn, müfessirîn ve muhaddisîn ve tullâb ve huffâz ve cemî-i hamele-i Kur'ân (nevverallâhü merâkidehüm) hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için ve ale'l-husûs silsile-i tarîkimızdan güzerân eden meşâyih-i azîzân (kaddesallâhu esrârehüm) hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için bi't-tahsîs aktâb-ı erbaa Seyyid Sultân Abdülkâdir Geylânî, Seyyid Ahmed er-Rifâî, Seyyid Ahmede'l-Bedevî, Seyyid İbrâhîm ed-Düssükî ve cemî-i pîrân azîzân (kaddesallâhu esrârehüm) hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için ve ale'l-husûs meydân-ı füyûzât-ı resânında halka-bend olduğumuz kutbü'l-ârîfîn, gavsü'l-vâsılîn, çerâğ-ı mü'minîn sâki-i aşk-ı ilâhî pîr-i tarîkimız Seyyid Sultân Muhammed Nûreddin Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmî) efendimizin rûh-i saâdetleri için ve himem-i ruhâniyyet-i aliyyeleri üzerimize sâyebân olması için, çeşme-i feyzînden sîrâb olmaklığımız için ve civâr-ı saâdet-medârında medfûnîn ve medfûnât olan cemî-i ashâb-ı türbenin ervâh-ı şerîfleri için ve bu makâm-ı âlîden geçen mesned-nişîn meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârehüm) ve fukarâ ve dervîşân ve meczûbân ve melâmiyyân ve abdâlân ve bâciyân ve kalenderiyân ve muhibbân ve ashâb-ı ihsân ve vakıflarından intifâ' olunan ashâb-ı hayrâtın ervâh-ı şerîfleri için ve es-Seyyid eş-Şeyh Abdülaziz Zihnî ve es-Seyyid eş-Şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî ve es-Seyyid eş-Şeyh Muhammed Rızâeddîn [II/190] Yaşâr efendiler hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için ve peder ve mâder ve ferzendân, duhter, benîn, benât, ümmühât-ı ceddât ve akrabâ ve taallukât ve üzerlerimizde hakkı olan ümmet-i Muhammedin ve komşularımızdan âlem-i âhirete gidenlerin ervâh-ı şerîfleri için ve yerler altında hâk ile yeksân isimleri unutulmuş nesilleri kesilmiş duâya muhtâc olan ümmet-i Muhammed'in ve kâffeten, âmmeten ehl-i imânın ervâh-ı şerîfleri için, seyrân-ı sülûkumuzun feth ü âsân olması için, kalb gözlerimizin küşâd olması için, kalblerimizde olan ucûbât-ı kedûrâtın def' u ref'i için ve cemî'-i ümmet-i Muhammedîn saâdetle selâmeti için, sûrî ve ma'nevî müşkilâtımızın feth ü âsân olması için, hastalar şifâsı için, dertliler devâsı için âhir ü âkibetimizin hayrolması için, âhir kelâmımızın kelime-i tevhîd ile Kur'ân-ı Mecîd olması için nâr-ı cahîminden âzâd olmaklığımız için, cennet ü cemâlinle müşerref olmaklığımız için, pîrân-ı evliyâullah bi-şefâatihim ecmeîn ve bi-sırrı Cenâb-ı Hazret-i Nûreddin el-fâtîha.

Meşâyih-i tarîkimız, fâtîha ederler iken *el-fâtîha* diye fâtîha ederler ve cemâatle birlikte cehren Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammed denilir ve harfiyyen dahî ve alâ âl-i Muhemmedin ve sahibihî ve sellim,²⁸³ denilir. [II/191] Fâtihatü'l-kitâb okunur, eller yüzlere sürülür. Ba'dehû şeyh efendi: *Allâh, Allâh, eyvallâh, sabahlar hayrola, hayırlar fethola, şerler def'ola, istekler, niyâzlar kabûl ola, çerağlar rûşen ola,*

²⁸³ Sultân-ı kevneyn (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz salât u selâm: Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed'de "âl-i Muhammed" ile birlikte salât getirmeyi ümmetine ta'lîm buyurdular. Lâkin âyet-i kerîme'de: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

[“Allâh ve melekleri, Peygamber'e çok salât ederler. Ey mü'minler! Siz de ona salavât ve tam teslimiyetle selâm verin.”] (Ahzâb, 33/56), fermân-ı ilâhî olduğundan cehren fahr-i âlem efendimize hafiyen de âl ü ashâb efendilerimize tarîkimızın fâtihalarında salavât getirmeği Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr) ictihâd buyurmuşlardır. (müellifin notu)

vakıflar küşâd ola, münkir, münâfık, perîşan ola, demler, safâlar bâkî ola, dem-i enbiyâ, sırr-ı evliyâ, üçler, yediler, kırklar, aşk-ı mevlâm nûr-i nebî, kerem-i İmâm-ı Ali, gülbang-ı Muhammedî, pîrimiz Sultân Nûreddin-i Cerrâhî, dem-i hâteme'l-müctehidîn, kerem-i Mevlâ, bi-ismike Yâ Allah Hû deyip gülbang çekilir.

Esnâ-yı gülbangda şeyh bu duâyı okur iken, ellerini sağ kolunun altına ve sol kolunu sağ kolunun altından sol kolunun altında dörder parmaklarını örter, yalnız baş parmaklarını gösterir ve sâlikân dahî böyle bu vaz'ıyyette olup başlarını sağ taraflarına meyl ederler ve hafif sadâ ile cümlesi *Allah Allah* derler. Ba'de'l-usûl postnişîn Hazret-i Pîr'e karşı fâtiha-i şerîf okur iken, sâlikân dahî dizilip fâtiha okurlar. Postnişîn ba'de'l-fâtiha-i şerîf sol taraftaki maksûreye girip *sûre-i Yâsîn-i şerîfi* okuduktan sonra sâir salât ve ahzâb-ı şerîfleri okuyup sâlikândan sonra dışarı çıkar.

Hânkâh-ı şerîfe yakın bulunan zevâyâ-yı tarîkımızın [II/192] meşâyihî sabah usûlüne hânkâh-ı Hazret-i Pîr'e gelirler. Uzakta bulunanlar kendi zâviyelerinde kable salât-ı fecr vird-i kebîr-i subhiyyeyi okuyup hâzirûn ile ba'de'l-edâ-i salât, minvâl-i mezkûr üzere usûlü icrâ ederler.

Taşrada bulunan zevâyâ-yı tarîkımızın kusve vilâyetindekileri beher hafta günlerinde mukâbele-i şerif icrâ etmezler. Beher sabah ihvânın cümlesi usûle devâm ederler. Leyâle-i mübârekede ve ramazân-ı şerîfde ve mevlid-i şerîf kırâatı ve âşûrâ cem'ıyyetlerinde gündüz olur ise pazartesi günü ve gece ise cum'a ve isneyn gecelerinde icrâ-yı mukâbele ve devrân ederler.

Bu sabah usûlü erzâk-ı mukadderinin fütûhuyla bi'l-cümle umûr-ı maddiyye ve ma'neviyyenin teshîlen husûlüne sebeptir.

Akşam Usûlü

Hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de beher gün akşam namazına yarım saat kala, postnişîn veyâ sâir hizmetnişînden bir zât *Usûle Yâ Hû* diye nidâ ederek tevhîdhâne-i şerîfe girer. Mahall-i mahsûsuna kuûd edip: *Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât* der. Hâzirûn cumhûren: “Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammed” ve hafıyyen de “ve alâ âl-i Seyyidinâ Muhammedin ve sahbihi ve sellim” derler. Ba'dehû eğer postnişîn hâzır ise *fa'lem ennehû lâ ilâhe illallâh*²⁸⁴ diye tevhîd-i şerîfe bed' eder. [II/193] Hizmetnişînden bir zât ise: “lâ ilâhe illallâh” diye başlar. Mâhûr beste ile gâyet ağır ekal yüz, a'zamî beşyüz aded kelime-i tevhîd-i şerîf okunur. Hitâmında: “illallâh, seyyidinâ Muhammedü'r-Resûlullâh, bi-ism-i zâtuhû Allâh” deyip, ism-i Celâl'e başlar.

Sabah usûlünde ta'rif edildiği gibi bir aded harf-i nidâsız, üç adedi harf-i nidâ ile okunur. Yâ'nî *Allâh, Yâ Allah, Yâ Allah, Yâ Allah*. İsm-i Celâl a'zamî üçyüz altmış altı, asgarî, altmışaltı aded sürülür. Ba'dehû üç kere med ile *Hû* diye okunur. Sonra çifte çifte *Hû Hû* diyerek yüz aded okunur. Ba'dehû şeyh: *ve salli alâ eşref-i nûr-i cemî-i'l-enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn* deyip bu duâyı eder: *Afv-ı taksîrât,*

²⁸⁴ Sûre-i Muhammed, 47/19.

mahv-ı seyyiât, feth-i fütûh-i kâinât, hall-i cemî-i müşkilât, kulûbumuz her halde Hakk'a feth-i bâb, def-i beliyât, redd-i kazâyâ, bekâ-i imân, ve'r-rizâ-i Rahmân, duhûl-i cinân, müşâhede-i cemâlullâh, selâmet-i hâzirûn, selâmet-i gâibûn, selâmet-i cümle ihvân ve selâmet-i cemî-i ümmet-i Muhammed, pîrân-ı evliyâullâh bi-şefâatihim ecmaîn ve bi-sırr-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn, kabulü'd-duâ bi-hürmet-i sultânü'l-enbiyâ el-fâtîha.

Ba'dehû gülbang sabah usûlünde beyân edilendir. Yalnız, *akşamlar hayrola* diye başlanır ve tamâm edildikten sonra dergâhnişin [II/194] bir dervîş, tevhîdhâne kapısının önünde mahall-i mahsûsunda akşam ezânı okur.

Türbe-i Şerîf-i Hazret-i Pîr'de [Îkâd]-ı Kanâdil

Akşam usûlüyle ezân arasında türbedâr efendi ve çerâğcı dede, türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de beher akşam îkâd olunan dokuz aded kanâdili uyandırır. İbtidâ Hazret-i Pîr'in merkad-i şerîfinin başı ucundaki direktteki kandili uyandırır. Bu kandilin ismine *niyâz kandili* denir. Bu kandil konur iken, eûzû besmele, Sûre-i Nûr'da olan:

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

[*Allâh, göklerin ve yerin nûrudur.*]²⁸⁵ âyet-i kerîmesi ilh., okunup rûh-i seyyidi'l-enâma ve rûh-i Hazret-i Pîr'e ve cemî'-i ashâb-ı türbenin ervâhına ve cümle ümmet-i Muhammedin ervâhına fâtîha ithâf edilir. Ba'dehû Hazret-i Pîr'in ayağı ucundaki kandil konur. Sonra Şeyh Süleymân Veliyyüddin ve Moravî Şeyh Yahyâ Şerefeddîn ve Moravî Şeyh Mehmed Emin ve Şeyh Mehmed Ârif Dede ve Şeyh Abdülazîz Zihnî ve Şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî ve Şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar Efendiler hazerâtının başuçlarındaki kandiller konur. Cum'a ve pazartesi geceleriyle hânkâh-ı şerîfin ihyâ geceleri olan leyâle-i mübârekede tevhîdhâne-i şerîfte, makâm postunun önündeki kandil îkâd edilir ve bu kandil konur iken, sâhib-i makâmın selâmeti için fâtîha edilir. Bu kandilin ismine *post kandili* denir. [II/195]

Mekâbir-i müslimînde kandil yakmak câiz midir? Değil midir? Gibi ba'zı sâdedilân mehâfil-i mecâlîste kıyl ü kâl ederler. Buna cevâb bu kadar ile iktifâ ettim: Bu zikrettiğim kanâdilîn îkâd edilmesi için vakf edilen zeytin yağlarının fetvâhânece musaddak vakfiyeleri el-yevm hânkâh-ı âlîde mevcûd ve mahfûzdur.

Hânkâh-ı Şerîfte Sofra Âdâbı

Ba'dehû cemâatle akşam namazı kılır. Dışarıya çıkıldıktan sonra meydâncı dede *lokmaya yâ Hû* diye nidâ eder.

Taâmhânedede ferrâş dede, sofrayı tertîb eder. İbtidâ' postnişin sol tarafında bulunan zâtın ellerine su dökülür ve en nihâyet postnişin eline su dökülür. İbtidâ' her kabın sofraya konduğunda postnişin ve ondan sonra bulunan büyükler başlamadan ihvân el uzatmazlar. Sofradaki âdâb-ı tarîkımız “besmele-i şerîf” ile bed'

²⁸⁵ Sûre-i Nûr, 24/35.

edilir, “elhamdülillâh” ile tamâm olunur. Taâm edilir iken birbirinin önünden yemez, birbirinin yüzüne bakmaz ve kemik kemirmezler ve birisi su içerken cümlesi ellerini çekip beklerler ve Resûl-i ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) efendimizin tenbîh-i risâlet penâhileri mücibince, lahm yenir iken arasında su içmezler ve taâmın hitâmında postnişîn: *fa'lem ennehü lâ ilâhe illallâh*²⁸⁶ deyip tevhîd-i şerîfe başlar. Bir miktar okunduktan [II/196] sonra *Allâh Allâh* diye ism-i Celâl'e başlar ve bir miktar okunduktan sonra *Yâ Allah Hû* diye ism-i Hû'ya başlar ve nihâyetinde *Hû* diye medd ile tamâm olur. İhvândan birisi *ve salli alâ eşref-i nûr-i cemî-i'l-enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn*, der. Postnişîn bu duâyı eder:

Elhamdülillâh zâdehullâh alâ berekâtillâh, ni'met-i Celîl, berekât-ı Halil, şefâat-i Resûl, selâmet-i hâzirûn ve selâmet-i gâibûn ve selâmet-i ihvân-ı tarîkat ve selâmet-i cemî'-i ümmet-i Muhammed, pîrân-ı evliyâullâh bi-şefâatihim ecmaîn ve bi-sırr-ı Hazret-i Pîr Nûreddin el-fâtîha. Ba'dehû bu gülbang çekilir:

Allâh, Allâh, eyvallâh, bu gitti ganîsi gele, Hak berekâtını vere, artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin, lokma nûr, sofrâ zuhûr, ni'met nebîden, sofrâ Alî'den dem-i enbiyâ, sırr-ı evliyâ, üçler, yediler kırklar, nûr-i nebî, kerem-i İmâm-ı Alî, gülbang-i Muhammedî, pîrimiz Sultân Nûreddin Cerrâhî, kerem-i Mevlâ bi-ismike yâ Allâ Hû.

Duâda eller, alâya küşâd edilir. Sofra gülbangında iki ellerin parmakları sofranın kenarına konur. Ba'de't-taâm ibtidâ' postnişînin ellerine su dökülür.

Hânkâh-ı âlînin yevm-i mahsûsunda ve ihyâ gecelerinde en son sofrada bulunan, ya sertarîk veyâ sâir [II/197] hizmetnişîn ibtidâ' beste-i ma'rûfu ile *hamdiye* ta'bîr edilen bu nutk-ı şerîfi cumhûren okunur:

*Allâh bize lutfetti şükür elhamdülillâh
Ni'metine garketti şükür elhamdülillâh
Yiyelim ni'metini öğelim hazretini
Umarız rahmetini şükür elhamdülillâh
Muhammed kadem bastı şefî' olmaktır kasdı
Hakk'ın sevgili dostu şükür elhamdülillâh
Ol Habîbin yârları cennettedir cânları
Biz severiz onları şükür elhamdülillâh
Harc ederiz vârimiz fedâ olsun cânımız
Kur'an'dır imânımız şükür elhamdülillâh
Bağdâdî'nin bu sözü kabûl eyle niyâzı
Dergâha sürer yüzü şükür elhamdülillâh*

Ba'dehû kelime-i tevhîd-i şerîf ve ism-i Celâl ve ism-i Hû okunur. Ve yâhûd yalnız ism-i Hû okunur. Ve ism-i Hû'nun arasında ilâhi okunur ve “salli alâ ilh.” denir.

²⁸⁶ Sûre-i Muhammed, 47/19.

Yatsı Usûlü

Hânkâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr'de beher gece akşam ile yatsı beyninde icrâ edilmesi erkân-ı tarîkımızdan olan usûlü hâricinde arzu eden ihvânın bulunmaları için müteahhirîn-ı meşâyih-i tarîkımız yatsı namazından sonra icrâ buyurmuşlardır.

Hânkâh-ı âlîde beher akşam yatsı ezânı okunur. Meydâncı dede “namaza yâ Hû” diye nîdâ eder. Postnişîn ile dervîşân tevhîdhânedede yatsı namazını cemâatle edâ ettikten sonra [II/198] halka-i zikr-i şerîfi teşkîl ederler. Hazret-i Pîr-i destgîrin vird-i sağîr-i mesâiyyesini cumhûren kırâat ettikten sonra üç veyâ beş veyâhud yedi kerre salât-ı münciyyeyi cumhûren okurlar. Sabah usûlünün icrâsını beyân ettiğimiz gibi aynen usûl edilip çıkılır.

Zevâyâ-yı Tarîkımızda Üç Vakit Usûlü

Zevâyâ-yı tarîkımızda akşam usûlü, dergâhın leyâle-i ihyâsında icrâ edilir. Yatsı usûlünü dergâhın şeyhi kendisi hafiyyen icrâ eder. Bu üç vakit usûlün terk edilmemesi hakkında Hazret-i Pîr'in emr-i âlîleri vardır ve şu ibâreyi zât-ı akdes-i mürşidânelerinden rivâyet ederler:

﴿ مَنْ تَرَكَ الْأُصُولَ بَعْدَ الْوُصُولِ ﴾

[Men tereke'l-usûl, buide'l-vusûl. *Usûlü terkededen, vusûlden uzak olur.*]

Zevâyâ-yı Tarîkımızda Medfûn Eizze-i Kirâm Hazerâtının Merkad-i Şerîflerinde İkâd-ı Kanâdil

Zevâyâda, bânisi bulunan azîzin kabrine kandîl uyandırılır. Cum'a ve isneyn gecelerinde tevhîdhânedede makâm postuna kandil ikâd edilir.

Mukâbele-i Şerîf

²⁸⁷Âsitâne-i Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî'nin yevm-i mahsûsu olan pazartesi günü öğle taâmından sonra postnişîn meydân odasında makâmında kâim olup müsâfirîn ile hem-bezm-i sohbet olur. Şeyh postunun sağ tarafındaki beyaz post sertarîk makâmıdır. Sol tarafı aşcının makâmıdır. Sertarîkın sağ tarafı zâkirbaşının, aşcının sol tarafı imâm efendinin makâmıdır. Kapıcı dede oda kapısının sağ tarafında kâimen durur ve oda kapısı açık [II/199] perdesi mestûr olur. Sertarîkın ve aşcının ve zâkirbaşının dahî kendilerine mahsûs hücreleri

²⁸⁷ قال الله تعالي في كتابه الكريم: "الا يذكر الله تطمئن القلوب" قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ذكر شفاء القلوب" صدق رسول الله. قال الله تعالي في كتابه الكريم: "يا ايها الذين آمنوا اذكروا الله ذكرا كثيرا وسبحوه بكرة واصيلا" صدق الله العظيم. قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "خير الاعمال ذكر الله" وحديث آخر قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لكل شئ صقال وصقال القلوب ذكر الله". صدق رسول الله [Allah teâlâ Kitâb-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır: "Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 13/28). Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: "Zikir, kalplerin şifâsidir." (Bkz: Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, 3/564.) Yine Allah teâlâ Kitâb-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır: "Ey inananlar! Allah'ı çokça zikredin. Ve O'nu sabah akşam tesbih edin." (Ahzab, 33/41-2). Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: "En hayırlı amel zikrullahıdır." Bir başka hadiste ise Rasûlullah (s.a.v) yine şöyle buyurmaktadır: "Her şeyin bir cilâsı vardır. Ve kalplerin cilâsı zikrullahıdır." (Ebû Nuaym, *Hilyetu'l-Evliyâ*, 4/241).] (Müellifin notu).

vardır. Bunlarda dahî beyaz post ferş edilmiştir. Sertarîkin, zâkirbaşının hücrelerinde makâmları kapının sağ tarafı, aşcının makâmı, hücresinin kapısının sol tarafıdır.

Misâfirlerin kesîr zamânında bunlar kendi hücrelerinde misâfir meşâyih ve dervîşân ile hem-meclis olurlar. Öğle ezânı vakti zâkirbaşı gelip postnişinden ezânın okundurulmasını suâl eder. Ezân-ı Muhammedî'ye ile üç salât u selâm okunur. Hitâmında bir kere “Hû” diye nidâ edilir. Postnişîn tecdîd-i vudû' etmek için harem dâiresine girmesi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatir)'in sünnet-i aliyyelerindedir. Sertarîk ve aşçı ve zâkirbaşı tâc-ı şerîf ve hırkalarını lâbis olup sertarîk aşcının hücresinde postnişînin hırkasını yakasına niyâz ederek açar. Postnişîn önde ve sertarîk ve aşçı ve onları misâfir meşâyih ve dervîşân ta'kib ederek tevhîd-hâne-i şerîfe girilir.

Zâkirbaşı: *Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed* diye nidâ eder. Meydâncı dede elinde buhûrdanlık ile tevhîdhâne-i şerîfin kapısını açar ve önde olarak içeri girer. Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfi kapısının [II/200] sol tarafında elinde buhûrdanlık ile âdâb-ı tarikat üzere durur. Postnişîn muvâcehe-i şerîfde niyâz edip seslice eûzü besmele, üç ihlâs-ı şerîf kırâat eder ve hitâmında sabah usûlünün beyânında yazılı olan duâyı aynen okuyup: “kabûl-i niyâz, sırr-ı Nûreddîn el-fâtiha” deyip ba'de'n-niyâz hafiyyen: “Bismillâh ve billâh ve alâ sünnet-i resûlillâh” diyerek, postunun önüne gelip, üzerinde bulunan Hazret-i Pîr'in zeytin çekirdeğinden ma'mûl binlik tesbîhini imâmesine niyâz ederek, sağ yanına tesbîh-i şerîfin üzerine koymak sûretiyle postun üzerini açar. Eûzü besmele ile:

﴿ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾

[Bilesiniz ki, Allâh'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de.]²⁸⁸ âyet-i kerîmesini okur.

İbtidâ sağ ayağını postun üzerine koyar. Namaza durur. Sertarîk misâfir bulunan meşâyih kendisinin sağ tarafına ikrâm ederek namaza saf eder. Kendisi makâm postunun sol tarafındaki kırmızı renginde sertarîk postuna ve aşçı sağ tarafındaki çebebi postuna, imâm efendi mihrâb maksûresine, zâkirbaşı müezzin maksûresine, meydâncı dede buhûrdanlığı makâm postunun önünde duran post kürsüsüne bırakıp tevhîdhâne-i şerîfin kapısının sağ tarafındaki maksûrenin önüne, türbedâr ve çerâğcı, türbe-i şerîf tarafına namaza dururlar.

[II/201]

Zevâyâ-yı Tarîkımızda Mukâbele-i Şerîfe Girilmesi

Zevâyâ-yı tarîkımızda ise zâkirbâşı öğle ezânını okur. Şeyh efendi, haremde tecdîd-i vudû' eder. Tâc ü hırkasını giymiş olarak dışarı çıkar. Türbenin önünde fâtiha eder ve makâm olarak dışarı çıkar. Türbenin önünde fâtiha eder ve makâm postunun altyanındaki fındıkî renkteki şeyh postuna namaza durur. Zâkirbaşı şeyhin alt yanına namaza durur. Misâfir meşâyih makâm postunun sol tarafına namaza saf etmekle şeyh efendi ikrâm eder. Gerek hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de ve gerekse zevâyâda şeyh selâm verince, zâkirbaşı beste-i

²⁸⁸ Sûre-i Yûnus, 10/62.

mahsûsasıyla *eûzü besmele* ile üç kere ihlâs-ı şerîfî okur ve *subhâne* demeden postnişîn hafiyyen *fa'lem ennehû* der. Ve mâhûr bestesiyle beş kere kelime-i tevhîd-i şerîf alınır. Sonra zâkirbaşı:

İllallâh seyyidinâ Muhammedü'r-Resûlullâh Hakkan ve sıdkâ, Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ eşref-i nûr-i cemâ-i'l-enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemin, deyince sertarîk, misâfir bulunan meşâyihin en kıdemlisine fâtiha ikrâm eder. Hânkâh-ı şerîfte ve zevâyâda ba'dehû zâkirbaşı tarafından ikâmet ettirilir. İmâm efendi, farzı kıldırıdıktan sonra:

﴿ اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا اِلهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَ اَتُوْبُ اِلَيْهِ تَوْبَةً عَبْدٍ ظَالِمٍ لِنَفْسِهِ لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ مَوْئَا وَ لَا حَيَاةً وَ لَا نَشُوْرًا ﴾

“Estağfirullâh, estağfirullâh estağfirullâh el azîm ellizî lâ ilâhe illâhû el-hayyü'l-kayyûm ve etûbu ileyh tevbette abdin zâlimin linefsihî lâ yemliku linefsihî mevten velâ hayâten velâ nüşûrâ” Ba'dehû:

﴿ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ ﴾

“Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm”, denir. [II/202] Son sünnetten postnişîn selâm verince zâkirân tarafından cumhûren ayete'l-kürsî ve tesbihler çekilip duâda dahî cehren *âmîn âmîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemin* denilir.

Ta'rîf edildiği vechile def'aten beş kere tevhîd-i şerîf okunur. Bu tevhîd-i şerîflerin ismine namaz tevhîdleri ta'bîr olunur. Sünnetten sonra alınan beş tevhîd-i şerîf farz olan beş vakit namaza, duâdan sonra alınan beş tevhîd-i şerîf nevâfil namazlarına işârettir. Bu esnâda meydâncı dede, post kürsünün üzerinden buhûrdanlığı alıp dışarı çıkarıp ateşini tazeler. Postnişîn ile cemâat kalkıp halka-i zikr-i şerîfî teşkil ederler iken buhûrdanlığı getirip kapağı açık olarak ortaya âdâb üzere koyar. Postnişîn kalkar iken sağ tarafına dönerek makâmına oturur iken eûzü besmele:

﴿ اَلَا اِنْ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴾

[Bilesiniz ki, *Allâh'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de.*]²⁸⁹ âyetini okuyup: “Destûr yâ Hazret-i Pîr” diyerek âdâb üzere, yer öpüp, oturur. Sertarîk ve aşçı dahî yerlerine otururlar. Kutb-ı âlemin sağında ve solunda birer zât-ı şerîf oturur. Sağındaki âlem-i melekûte, solundaki âlem-i mülke me'mûrdur. Bu resm üzere celse, zamân-ı Hazret-i Peygamberî'den berîdir. Sağda oturan, sabahları sûre-i Yâsîn-i şerîf kırâat eder. Solda oturan, mukâbele-i şerîfte sûre-i Mülkü okur.

Halka-i Zikr-i Şerîfin Resm-i Teşkîli

²⁹⁰Aşcının sağına sâkî, sertarîkin soluna imâm, [II/203] onun soluna zâkirbaşı, zâkirbaşının nihâyetine nakîb, muvâcehe-i şerîf kapısının alt tarafına türbedâr, onun sol tarafına çerağcı, tevhîdhâne-i şerîf kapısının önüne kapıcı sağına ferrâş, soluna asâdâr, asâdârın soluna pazarcı, onun soluna meydâncı oturur.

²⁸⁹ Sûre-i Yûnus, 10/62.

²⁹⁰ قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "حضور مجلس ذكر افضل من صلاة الف ركعة و حضور مجلس علم افضل من عبادة الف مريض و حضور مجلس علم افضل من شهود الف جنازة. صدق رسول الله" (Müellifin notu)

Sûre-i Mülk'ün hitâmında:

﴿ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴾

[*Muhakkak ki, rızık veren, güç ve kuvvet sâhibi olan ancak Allâhtır*”].²⁹¹ ve:

﴿ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾

[*O, ilktir, sondur zâhirdir, bâtındır. o herşeyi bilendir*].²⁹²

âyet-i kerîmeleriyle üç kere besmele-i şerîf ile ihlâs-ı şerîfi okur, subhâne çeker. Sûre-i Mülk kırâatı taleb-i afv ü mağfirettir. Postnişîn *sırr-ı Nûreddîn el-fâtiha* diyerek fâtiha eder. Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'in mukâbele-i şerîfinde *sırr-ı Nûreddîn* diyerek fâtiha etmek, postnişîne mahsûstur. Diğerlerine ve zevâyâ meşâyihine sû-i edeptir. Onlar *sırr-ı Hazret-i Pîr el-fâtiha* diye fâtiha ederler. Ba'de'l-fâtiha, postnişîn: *Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât* deyip bu salât-ı kutbiyyeye başlar ve cumhûren okunur:

Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedin mahtelefe'l-melevân ve teâkabe'l-asarân ve kerrere'l-cedîdân ve 'stakbele'l-ferkadân ve belliğ rûhahu ve ervâha ehl-i beytihi minne't-tehiyyeti ve 's-selâm ve bârik ve sellim aleyhi kesîran, kesîran, kesîrâ ve sallallâhu alâ seyyidînâ Muhammedin ve alâ cemâ-i'l-enbiyâ-i ve 'l-mürselin [II/204] ve 'l-evliyâ-i ve 's-sâlihîn ve alâ melâiketike ve 'l-mukarrabîn ve alâ ehl-i tâatike ecmeîne min ehli's-semâvâti ve ehli'l-aradin ve rıdvânullâhi teâlâ alâ âl-i resûlillâhi ve ashâbihi ecmeîne bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn âmine ve 'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Salât-ı kutbiyyenin nihâyetine doğru eller açılır ve tamâmında yüzüne sürülecektir.

Bursevî İsmâil Hakkı (kuddise sırruhu) hazretleri, bu salâvâtın bir kere kırâatını otuzbin salât u selâm getirme yerine kâim olduğunu *Mecmûa-i Hakkî* nâmındaki eserinde beyân buyuruyor.

Ba'dehû imâmesine niyâz edip tesbîh-i şerîfi eline alır. Postnişîn *fa'lem ennehû lâ ilâhe illallâh*²⁹³ deyince hâzirûn cümleten bir ağızdan “illallâh” derler. Üç kere gâyet ağır ve mâhûr beste ile “lâ” derken başlarını sağ tarafa eğler. “ilâhe” sol tarafa kalplerinin üzerine eğler. “illallâh” derken başlarını yukarı kaldırır. Bu üç aded kelime-i tevhîd-i şerîf; tevhîd-i zât, ve tevhîd-i sıfât ve tevhîd-i ef'âle işârettir.

Bundan sonra kırk kere dahî beste-i ma'lûmesiyle kelime-i tevhîd-i şerîf okunur. Bu tevhîd-i şerîf okunur iken dahi sağda “nefy” solda “isbât” ve “illallâh” derken başlar yukarıya kaldırılır.

[II/205] Bu sûretle tevhîd-i şerîfin kırâatine lisân-ı tarîkımızda “feth-i esmâ” denir. Feth-i esmâ okunur iken tevhîdhâne-i şerîfin dışında bulunan tevhîdhâne-i şerîfe girmez ve içeride bulunanların dışarıya çıkmamalarına eslâf-ı meşâyih-i tarîkımızın şiddetle emr ü tenbîhleri vardır.

Edirne'de medfûn pîr-i sâni-i tarîk-i Gülşenî Hazret-i Hasen Sezâi [v. 1151/1738] (kuddise sırruhu's-sâmî)'nin dâmâd-ı mükerremleri Müsellem Efendi Hazretlerinin (v. 1166/1752) *Etvâr-ı Seb'a*²⁹⁴ hakkında

²⁹¹ Zâriyât, 51/58.

²⁹² Hadîd, 57/3.

²⁹³ Sûre-i Muhammed, 47/19.

²⁹⁴ [Eserin ismi, *Şerh-i Kasîde-i Şumû-i Lâmi' fi Beyân-ı Etvâr-ı Sâbi'* dir. 1314/1898'de tab olunmuştur.]

yazmış oldukları risâlesini, hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî'nin postnişîni, büyük pederim es-Seyyid eş-Şeyh Abdülazîz Zihnî Efendi hazretlerine mütâlâa için gönderdikleri, müşârün ileyhî dil-i agâh-ı mürşidânelerinden tulû' edip yazdıkları şu beyt-i şerîfleri feth-i esmâ denilen kelime-i tevhîd-i şerîf okunur iken olan vaz'ı-harekâtı güzelce beyân eder. Risâle-i mezkûr matbû'dur.

Nice bin kez kesse sem'in başını mikrâz-ı lâ

Yine illallâh diye şevkle başın kaldırıyor.

Bu tevhîd-i şerîfin kırkbirinci adedinde postnişîn tevhîdi “devir” eder. Bunun ismine lîsân-ı tarîkımızda *tevhîd açmak* denilir. Ya'ni, perde kaldırıp tevhîde varmak daha açık ta'bîri, fenâ fillâh olmak bu makâma *vahdet-i şuhûd* derler, sarhoşluktur. Allâh'ın [II/206] varlığından başka hiçbir şeyin varlığı göze görünmemekdir. Feth-i esmâ'dan sonra her yüz adede perde kaldırılarak ya'nî, sesler yükselerek tevhîd tîzleşmektedir. Lâ ekal beşyüz aded tevhîd-i şerîf okunur. Ba'dehû postnişîn “illallâh” der. Zâkirbaşı durak okur: Durak, intâk-ı evliyâullâhtan bir nutuktur. Beste-i mahsûs ile bestelenmiştir. Üstâddan geçirilir. Yalnız bir zât okur. Durak okunur iken, meydâncı dede âdâb üzere gelip buhûrdanlığı meydândan ya'nî ortadan kaldırır.

Durak şol bir kimse için ki hakâyık-ı eşyâyı tefekkür edici kalp hâfızı vardır ve susup dinlemesi huzûr-ı kalp ile meânîsini anlamak içindir ve bu va'z-ı nasîhatle mütenassih olup tefekkür-i mevt içindir. Bu durağın ve sâir ilâhiyyâtın birçok makâmâtı ve nağmeleri:

﴿ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَبْقَىٰ وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴾

[Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacak. Ancak azamet ve ikram sâhibi Rabb'inin zât bâkî kalacak.]²⁹⁵ âyet-i kerîmesinin ma'nâsı üzere ya'nî, rû-yi arzda olan zî-rûh ve mürekkebât-ı ve ins ü cin küllîsi fânîdir. İllâ zât-ı Bârî teâlâ fenâ ve zevâlden münezzehtir.

Iztırârî olan mevtten mukaddem, fenâ-yı ihtiyârî ile fenâ-fillâh mertebesinde müstağrakîn fî şuhûdillâh fenâ-yı külliyyeye işâret olup güyâ ba'de'l-mevt âlem-i berzahta nice zamân bilâ-hareke ve lâ ıztırâb cemî'-i mahlûkîn [II/207] sâkin ve sâmit olurlar ise ona işârettir.

Durak tamam olunca, postnişîn “Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât” diyerek kıyâm eder ve halkada bulunanlar cümleten ayağa kalkarlar. Ta'rîf ettiğimiz vechile cumhûren salâvât-ı şerîf getirilir. Bu esnâda meydâncı dede tevhîdhâne-i şerîfte bulunup postları toplar ve toplatır.

Postnişînin bu salât ile kıyâm etmesi “nefha-i ulâ”ya işârettir. Salâvâtı müteâkip postnişîn: “Neveytü'l-vecd, Yâ Allah Hû” diye tevhîdhâne-i şerîfin ortasına doğru yürür. Li-muharirihî'l-fakîr.

Şem'a-i devrân olup da mahvolan ehl-i zikr

Kül eder kendini elbet subh-i maksûdu görür

²⁹⁵ Sûre-i Rahmân, 55/26-27.

Hâzîrûn derhâl el ele tutup sol tarafa hep bir ağızdan ism-i Hû ile devrânı yürütürler. Devrânda ism-i Hû ve sâir esmâ-i şerîf ile yürüyerek devr etmek, Hakk’a vuslat yoluna gitmeğe işârettir.

Sultânü’l-âşikîn Yûnus Emre [v. 720/1320] (kuddise sırruhu) hazretleri bir nutk-ı şerîfinde:

Yörük değirmenler gibi dönerler

El ele vermişler Hakk’a giderler

Gönül ka’besini tavâf ederler

Muhammed’in kösü çalınır bunda

demesiyle anlaşılıyor. Zâkirbaşı münâsîp beste ile bir ilâhi okumağa başlar ve zâkirân dahî [II/208] hep bir ağızdan zâkirbaşıya tâbi’ olarak okurlar ve devrâna dâhil olurlar.

/ **Derkenâr:** Esnâ-yı zikrullâhda ilâhiyyât okumanın sebebi ve delili olan âyet-i kerîme, Kâlallâhu teâlâ fi kitâbihi’l-azîz:

﴿الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾

[Sözleri dinleyip, en güzeline tâbi olan (kullarıma müjdele)]²⁹⁶ /

Postnişîn Hazret-i Pîr’in muvâcehe-i şerîfi kapısı önünde niyâz ederek bir kere döner. Sonra sertarîkîn halka-i zikr-i şerîfin içine girmesini işâret eder. Sertarîk içeriye girip zâkirbaşı ile sâir bulunan meşâyih ve hulefâyı kıdemleri sırasıyla içeriye çeker.

Lisân-ı tarîkımızda halka-i zikr-i şerîfin içine “kutubhâne” denir. Meşâyih, postnişîn ile sıra olup, devir ederler. Makâm postunun ve muvâcehe-i şerîf kapısı önünde bir kere dönerler. Bu niyâz ederek dönmelerine lisân-ı tarîkımızda “tavâf” denir. İbtidâ’ ism-i Hû medd ile ağır ağır okunur. Zâkirân tarafından okunan ilâhî dahî berâberce ya’nî temposunda okunur. Bu temponun, ilâhînin zikri tutması ta’bîr edilir. İlâhî bir beyit okununca postnişîn usûl-i musîki ile ayak vurarak zikri açar da perde kaldırır. Ve bu sûretle beş veyâhûd yedi perde kalkar. Devrân ederler iken sol ayak halkanın içinde sağ ayak dışında ve ilk perde kalkıncaya kadar eller tutulur. Birinci perdeden sonra sol el yanında bulunanın ensesine ve sağ el dahî sağ tarafında bulunanın beline konur. Bunu işâret [II/209] etmek ya’nî ibtidâ’ yapmak meydâncı dedenin vazîfesidir. Bunun ismine “kol atmak” ta’bîr edilir. İsr-i celîl-i Halvetiyye’den gelen pîrân-ı azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının cümlesi devrâna ism-i Hû ile başlamışlardır. İsm-i Hû, kelime-i tevhîd-i şerîfin ismidir. Ve “Hû” demekle “lâ ilâhe illallâh” ve “Allâh” demiş olur.²⁹⁷ Ya’nî üç esmâ-i şerîfi zikretmiş olur. Devrânda her perde kalkışta sesler yükselir. Ve devrânın yürümesi tizleşir. Devrânda kol atılınca zâkirbaşı zâkirân ile berâber devrândan çıkarlar. Mihrâb önündeki maksûrenin önündeki zâkirâna mahsûs mahalde ilâhiyyât okurlar.

²⁹⁶ Sûre-i Zümer, 38/18.

²⁹⁷ Ba’zı ehl-i te’vîl dedi ki: “Hüve” bütün isimlerin aslıdır ve bütün isimler ondan çıkar. Sûre-i Haşr’in sonunda ve gayrıda olduğu gibi Allâh Teâlâ buyurdu ki: “O öyle bir Allah’tır ki, O’ndan başka Tanrı yoktur. Görülmeyen ve görüleni bilendir. O, esirgeyendir, bağışlayandır” (Haşr, 59/22). Âlimü’l-gayb ve’s-şehâde’den önce ‘Hû’ ile başlamıştır. Rahman ve Rahîm isimlerinde önce de ‘Hû’ ile başlamıştır. Başka âyetlerde de böyle buyurmuştur: “O öyle bir Allah’tır ki, O’ndan başka Tanrı yoktur. O mülkün sahibidir, eksiklikten münezzihtir, selâmet verendir, emniyete kavuşturandır.” (Haşr, 59/23). Ondaki sonraki âyette de: “O, yaratan, var edendir.” (Haşr, 59/24) (Müellifin notu).

İsm-i Hû'nun nihâyetine doğru postnişîn kutubhânedede âvize altında Hazret-i Pîr efendimize karşı durarak zikr-i şerîfi idâre eder. Devrânda ayak vurmak hacc-1 şerîfde, Merve ile Safâ arasında sa'y edilmekten alınmış olup nefs-i emmârenin kurtlarının dökülmesini temennî ve sâlikânın zikr-i şerîfte havâtırdan berî olarak azamet-i ilâhiyyeyi tefekkür etmelerini işâret içindir. Postnişîn ism-i Hû'nun nihâyetinde Hazret-i Pîr'e karşı niyâz ederek yüksek sesle HAY diyerek feryâd eder. Sonra Allâh diye feryâd eder. Sâlikân cümleten yüksek ses ile HAY diye ism-i Hay okurlar. Postnişîn ibtidâ' [II/210] HAY deyince sertarîk kutubhânenin içinde halka-i zikr-i şerîfin kenarından gelip postnişînin hırkasının sağ koluna niyâz eder ve gelir iken eûzü besmele:

﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾

[Onların üzerlerinde iner ve kalın dibadan yeşil elbise bulunacak, onlara gümüştan bilezikler takılacak. Rab'leri onlara gâyet pâk bir şarap içirecek]²⁹⁸ âyet -i kerîmesini okur. Postnişîn ibtidâ' hırkasının sağ ve sonra sol kolunu çıkarıp sertarîka verir. Sertarîk hırkanın yakasına niyâz eder ve sol kolunun üzerine asar. Postnişîn sonra başından tâc-1 şerîfi çıkarır ve tepesine niyâz eder. Sertarîka verip koynunda bulunan dallı arâkiyyesini çıkarıp anında tepesine niyâz ederek giyer. Sertarîk halka-i zikr-i şerîfden postun önüne çıkar. Eûzü' besmele

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

[Yâ'nî; evliyâullah için korku yoktur, onlar mahzûn da olmazlar]²⁹⁹

âyet-i kerîmesini okuyarak hırkanın yakasına niyâz eder ve yakası üzerine gelmek sûretiyle üç kat edip makâm postunun üzerine koyur ve üzerine, kubbesine niyâz ederek tâc-1 şerîfi koyar. Ve sonra sertarîk, sertarîk postunun üzerine de kendisinin tâc-1 şerîf ve hırkasını koyup dallı arâkiyyesini giyer. Halka-i zikr-i şerîfe girer. Sonra aşçı çıkıp, çelebi postunun [II/211] üzerine tâc-1 şerîfini ve hırkasını soyunup dallı arâkiyyesini giyip devrâna girer. Sonra meydancı dede çıkıp çelebi postunun altındaki postun üzerine emânetlerini soyunur ve orada durur. Hâzır bulunan meşâyih ve hulefâ ve dervîşân kisvelerini çıkarıp meydancı dedeye verilir. Takkeleri ile devrâna dâhil olurlar. Zâkirbaşı tâc u hırkasını çıkarmaz. Eğer devrânı idâre etmek zâkirbaşıya kalırsa hırkasını zâkirbaşı makâmının önüne maksûreye asar. Tâc-1 şerîfini de sertarîk postunun altındaki postun üzerine koyar. Devrânı idâre etmek için zikr-i şerîfe girer. Hankâh-1 şerîfte zikir ve devrânı hizmetnişînler sırasıyla idâreye me'zûndur. Zevâyâ-yı tarîkimizde şeyh efendi kendisi halka-i zikr-i şerîfden çıkıp ta'rif edilen usûl üzere tâc-1 şerîf ve hırkasını makâm postunun üzerine koyar. Dallı arâkiyyesini giyer, devrâna girer. Eğer hânkâh-1 şerîfin postnişîni orada bulunup devrânda ise hânkâh-1 şerîfde sertarîkın yaptığı gibi zâviyedâr olan şeyh efendi tâc-1 şerîf ve hırkasını alır. Makâm postunun üzerine koyar. Sonra da kendisi tâc-1 şerîf ve hırkasını çıkarıp [II/212] onları da makâm postunun üzerine koyar.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا مررتم براض الجنة فارتعوا قالوا وما رياض الجنة قال حلق الذكر صدق رسول الله.

²⁹⁸ Sûre-i İnsân, 76/21.

²⁹⁹ Sûre-i Yûnus, 10/62.

Mânâ-yı şerîfi: “Sizler cennet bağçelerine gittiğiniz vakitte meyvesinden yiyiniz. ‘Yâ Resûlallâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) cennet bağçesi neresidir?’, suâline buyurmuş oldukları cevâbı ‘Halka-i zikr’dir.”

İsm-i Hû mahşeri, ism-i Hay cennette rû’yet-i Cemâl-i bâ-kemâl-i ilâhiyyeyi temsil edip, tâc-ı şerîf ile hırkasının çıkarması Hazret-i Musa (salavâtullâhi ve selâmuhu alâ nebiyyinâ ve aleyh):

﴿إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاحْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِي الْمُقَدَّسِ طُوًى﴾

[(*Yâ Mûsâ*) *Hemen pabuçlarn çıkar! Çünkü sen kutsal vadi Tuvâ’dasn!*]³⁰⁰

Ma’nâ-yı şerîfi: “Yâ Mûsâ, arz-ı mukaddesde bulunuyorsun. Naleyinlerini çıkar.” hitâb-ı izzetindeki emr-i ilâhiyyeye imtisâlen nalinlerini çıkarmasını temsîl eder.

Sertarîk halka-i zikr-i şerîfde cennetteki hâdimleri ve dallı arâkıyye ise libâs-ı cenneti temsîl eder. Postnişîn ‘ism-i Hay’ arasında ‘ism-i Celâl’ alarak ve ayak vurarak ilâhi bitinceye kadar zikr-i şerîfi bu sûretle idâre eder. Okunmakta olan ilâhi tamam olunca zâkirbaşı halka-i zikr-i şerîfin ortasına ya kendisi veyâhûd zâkirândan diğerini gönderir. Bir na’t-i şerîf veyâhûd intâk-ı evliyâullâhın biriyle yüzü kıbleye ve elleri göğsü üzerinde olarak âdâb üzere taksîm eder. Taksîm okunur iken ‘ism-i Hay’ [II/213] aralı aralı ve yüksek sesle okunur. Ba’dehû ‘ism-i Hayy’ın arasında postnişîn ‘ism-i Celâl’ alarak ‘ism-i Hayy’ı tîzleştirir. Ba’dehû ‘kalbî ism-i Hayy’a dönülür. ‘Kalbî ism-i Hay’ postnişîn ekseriyâ halkanın ortasında Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-hatîr)’in temsîl-i ma’nevîsi olan sandûka-i şerîfine müteveccih olarak durduğu yerde zikr-i şerîfi idâre eder. Bu sırada sertarîk makâm postunun önünde, halkadan dışarı çıkar. Hafıyyen eûzü besmele ile üç kere ihlâs-ı şerîf okuyup bir fâtiha eder. Sultân Veled devrinde olduğu gibi makâm postunun ve Hazret-i Pîr’in muvâcehe-i şerîfi kapısının önünde niyâzlar ederek devrânın dışında sağ tarafa yürüyerek “Yâ Allah, yâ Bâkî, yâ Muhammed, yâ Alî, yâ sırr-ı Nûreddîn şâh-ı velî” diye okuyarak üç kerre devr eder. Hitâmında makâm postunun önünde bir fâtiha-i şerîf okuyup tekrâr devrâna girer. Bunun ismine *top zikri* denilir.

Bunun sebebi şudur. Okunan esmâ-i şerîflerin hâdimleri devrânda dervîşânın aralarına küçük çocuklar gibi girdiklerini gören Sultânü’l-âşikîn mazhar-ı esrâr-ı Hakka’l-yakîn Cenâb-ı Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu’l-münîr) bu cism-i latîfi müşâhede edemeyen dervîşân onların üzerlerine basmak veyâ bir taraflarına dokunmak gibi bir kusurlarının [II/214] vukûunda dervîşâna bir ziyanları gelmesin için halka-i zikrin arasından onları men’ etmek üzere üçüncü halîfesi Sertarîkzâde Mehmed Emîn Efendi Hazretlerini sertarîk ta’yîn buyurdıkları zamân, bu top zikri ta’lîm buyurdular.

Sertarîk, top zikri tamâm edince devrâna girer. Ekseriyâ postnişîn kalbî ism-i Hay’da, zikr-i şerîfin idâresini sertarîk efendiye havâle edip kendisini çelevî postunun üzerine oturup arzu eden hastagâne nefes eder ba’dehû dışarı çıkar.

Sesli ism-i Hay’dan sonra kalbî ism-i Hay okunması, cennette hîn-i müşâhede-i cemâlullâh olunca mest kalındığına işârettir.

³⁰⁰ Sûre-i Tâ-hâ, 20/12.

Kalbî ism-i Hay'dan sonra tekrar yüksek ses ile 'yâ Hay' diye bu ism-i Hay harf-i nidâ ile okunur. Bu sesli olarak harf-i nidâ ile ism-i Hay'ın kırâati cennette müşâhede-i cemâullâhtan mü'minlerin nâil-i maksad-ı a'lâ olduklarındaki zevk u surûrlarına işârettir.

Harf-i nidâ ile ism-i Hay'dan sonra sertarîk, Hû Hû Yâ Mevlâm Hû, Allâh, Hay Hay Hû der. Devrânda kollar çözüdür ve sağ tarafa dönülerek halka-i zikr-i şerîfte bulunanlar Hay Hay Hu derler. Şeyh ise "Hû" dendikçe "Allâh" der. Zâkirbaşı, zâkirân ile berâber devrâna dâhil olup devrânda ilâhiyyât okurlar. "Hay Hay Hû" diye sağ tarafa devr edilmesinin ismine *Vefâ Devri* [II/215] denir. Hazret-i Pîr Mustafâ Muslihiddîn Ebu'l-Vefâ (kaddise sırruhû) ism-i Hû ile devrân ederken kendilerine vâki' olan tecelliyât-ı Subhânî'de Hû Hû der iken, Hû, Hû, Yâ Mevlâm Hüvallah, ba'dehû "Â, Ey, O", diye devrân etmişlerdir ve sâlikân dahî "Â, Ey, O" diye zikrederek devrân etmişlerdir. Ba'dehû Koca Mustafâ Paşa'da Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hulefâsından Şeyh Ya'küb-ı Germiyânî [v. 979/1571] hazretleri vefâ devrinde *Hay Hay Hû* diye zikrederek devr ettikleri meşâyih-i kirâm (kaddesallahu esrârehum) hazerâtından naklola gelmiştir. Vefâ devrinin neye işâret olduğuna izâh etmeğe lüzûm yoktur. O makâma eren erbâb-ı tarîkatın ma'lûmudur.

Vefâ devrinden sonra devrân yine sağ tarafa kalbî ism-i Hay ile zikr olunur da ba'dehû kıbleye müteveccihen kıyâmen saf olarak kalbî ism-i Hay tîz tîz okunur. Şeyhin işâretiyle beste-i mahsûsası olan segâh beste ile rûkûa varılır gibi eğilerek doğruldukça yüksek sesle ism-i Hay okunur. Ba'dehû çabuk çabuk ve sesli olarak ism-i Hay okunur. Tamâmında zâkirbaşının başladığı cumhûr ilâhî zâkirân tarafından okunur. Cumhûr durak ilâhî okunur iken, bu ilâhîni böyle okunmasına cumhûr durak derler. Bu esnâda şeyh dervîşânın önünden ibtîdâ sağ ve sonra sol ayağını atarak Hazret-i Pîr'in [II/216] muvâcehe-i şerîfine doğru huzûr ve huşû' ile yürür. Dervîşân dahî ber-mûcib-i haber-i ilâhî:

﴿يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ﴾

Ya'nî, şol günü zikreyle Habîbim Ahmed ki ol günde cemî'-i insanlar kimlere tâbi' olmuşlar ise onlar ile bile da'vet ederiz. [sûre-i İsrâ 17/71]³⁰¹ Mazmûn-ı şerîfine iş'âren muktedâ-yı dervîşân ve îmâm-ı işân olan zâtın ardınca kemâl-i huzûr ve huşû' ve inkisâr-ı kalb ile beyne'l-harf ve'r-recâ, evvelen *levle'l-vâsıta lezehebe'l-mevsûtu'l-makâm*, ya'nî, eğer vâsıta olmasa, ulaşılabilecek makâm elbette gider, kâidesine riâyetle muvâcehe-i saâdet-i Hazret-i Pîr'e ilticâ postnişîn, ibtidâ, ayağı ucu ba'dehû başı ucu cihetinde niyâz eder iken ardınca gelen zât Cenâb-ı Pîr'in ayağı ucundan, onun niyâzına karşı ta'rîf ettiğimiz vechile niyâz eder. Postnişîn makâm postunun önüne yürür iken ardınca gelen zât Cenâb-ı Pîr'in muvâcehe-i şerîfinin başı ucu cihetinden ardınca gelen zâtın niyâzına karşı ayn-ı sûretle niyâz eder ve makâm postunun önünde dahi karşılıklı böylece niyâz edilerek üç kere devrolur. Bu devrin ismine *Sultân Veled* devri denir.

Kutbü'l-âşîkîn Cenâb-ı Pîr Mevlânâ Muhammed Celâleddin Rûmî (kuddise sırruhu's-sâmi)'nin mahdûmu Hazret-i Sultân Veled (kuddise sırruhu'l-ehad) âyîn-i bihîn-i Mevlevî'ye ilâveten ictihâd buyurdıkları bu devri,

³⁰¹ Sûre-i İsrâ, 17/71.

Pîrimiz Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) hazretlerinin şeref-i zuhûrunda âlem-i [II/217] ma'neviyâtta ayîn-i tarîkımıza hediye etmişlerdir. Sultân Veled devrinin tamâmında tekrar halka-i devrân teşkil edilip eller tutularak sağ tarafa *Allâh, Vâhid, Ehad, Samed* esmâ-i şerîfleri okunur ve bu esnâda zâkirân ilâhiyyât okuyarak devrâna girerler. Bir kaç devr edildikten okuyarak devrâna girerler. Bir kaç devr edildikten sonra: *Hayyü'l-Kayyûm Allâh* esmâ-i şerîflerine sertarîk başlar. Bu esmâ-i şerîfler ile de devrân bir kaç devir sağ tarafa döner.

Tarîkımızda devrânın nihâyetinde bu esmâ-i şerîfler ile de devr etmek, Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'ın makâm-ı cem'den fark ba'de'l-cem'e geldiklerine işârettir. Ba'dehû devrân, ism-i Hû ile be-tekrâr sol tarafa döndürülür. Zâkirân, okumakta oldukları ilâhî tamâm olunca zâkirbaşı: “Lâ ilâhe illallâh Hak Muhammed Resûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellimû teslîmâ” da bu okumakta olduğu ilâhinin bestesinde tevhîd ve salâvât-ı şerîfeye başlar. Zâkirân hep bir ağızdan okurlar. Devrândan eller bırakılıp tamâm olurken zâkirândan birisi yüksek sesle: “Ve salli alâ eşref-i nûr-i cemî'l enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn” der.

Eğer postnişîn tevhîd-hânedede ise işe çelevi postunun üzerinde değil ise zikri idâre eden sertarîk tâc-ı şerîfini giyer, sertarîk postuna oturur. Ya sertarîk veyâhûd diğer bir zât tarafından aşr-ı şerîf okunur. [II/218] Ba'dehû bu duâ aynen edilir:

“Afv-ı taksîrât, mahv-ı seyyiât, feth-i fütûh-i kâinât, hall-i cemî-i müşkilât, def'i-beliyyât, redd-i kazâyâ, bekâ-yı îmân ve rızâ-yı Rahmân, duhûl-i cinân, müşâhede-i Cemâlullâh, selâmet-i hâzirûn, selâmet-i gâibûn ve selâmet-i cemî-i ihvân ve selâmet-i asâkir-i İslâm ve selâmet-i cemî'-i ümmet-i Muhammed, cemî-i pîrân-ı evliyâullâh bi-şefâatihim ecmaîn ve bi-sırr-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn el-fâtîha”. Ba'dehû hâzır bulunan meşâyih ve hulefâya kıdemleri sırasıyla fâtihalar verilir. Tamâm olunca:

“Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât”, def'aten “Ravza-i Pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât”, def'aten “İsm-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât” diye salâvât getirilmesini işâret eder ve cumhûren;

Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin hafıyyen dahi ve *alâ âl-i Muhammed* denir. Ba'dehû sertarîk: “azamet-i Hüdâ râ tekbîr” der ve cümleten tekbîr getirilir. Hitâmında sertarîk: *Es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ Resûlullâh, es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ Habîballah, es-salâtu ve's-selâmu aleyke yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve selâmun ale'l mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn*, deyip sâlifü'l-beyân evrâd-ı şerîfin hitâmında yazılan Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in fâtihatü'l-fukarâsını okur ve hâzirûn [II/219] âmin derler. Hitâmında yine *sırr-ı Hazret-i Pîr el-fâtîha* diye fâtîha eder.

Ba'dehû gülbang çekilir. Keşide edilen gülbang sâlifü'l-beyân sabah usûlünün hitâmında çekilen gülbangdır. Gülbangın nihâyetinde “kerem-i mevlâ Yâ Allah Hû” deyince, yer öpülür. Âdâb-ı tarîkat üzere kalkılır. Mukâbele-i şerîfin hitâmında, aşr-ı şerîf kırâatı, Pîr Şâh Muhammed Bahâeddîn, Nakşbend (kuddise sırruhu's-samed) hazretleri Cenâb-ı Pîr (kudise sırruhu'l-münîr)'e hediye etmişlerdir. Potnişîn veyâhûd sertarîk, mihrâb maksûresine girer. İkindinin sünnetine durur. İmâm efendi farzı kıldırır. Ba'de's-salât, bir miktar

kelime-i tevhîd-i şerîf ve ism-i Celâl ve ism-i Hû okunup fâtiha edilir. Ve “tekabbel minnâ Yâ Allah Hû” deyip âdâb üzere kalkılır. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in muvâcehe-i şerîfi kapısı önünde sertarîk durur ve hâzirûn dahî türbe-i şerîfe karşı arkasında dururlar. Sertarîk “Hazret-i Pîr Efendimizin ve civâr-ı aliyyelerinde medfûn eizze-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ve cemî-i ashâb-ı türbenin ve kâffe-i ehl-i imânın ervâh-ı şerîfleri için el-fâtiha” diye fâtiha eder ve niyâz olunur. Ondan sonra tevhîdhâne-i şerîfin sol tarafındaki direğin [II/220] önünde durmakta bulunan meydâncı dedenin önüne gelince sertarîk “es-selâmu aleyküm” diye selâm verir. Meydâncı dede “ve aleyküm selâm ve rahmetullâhi ve berekâtuhu Hû Hû Hû” diye selâm alır. Âdâb-ı tarîkat üzere dışarıda hucurâta çıkılır. Ba'de'l-mukâbele-i şerîf cemâate bal şerbeti ikrâm edilir.

Mevlidi'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve sellem) Kandilinde Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de İcrâ Edilen Usûl

Akşam ezânından evvel, akşam usûlü olur ve akşam ezânına beş dakîka kala türbe-i şerîfdeki bi'l-cümle kanâdil ve tevhîdhâne-i şerîfde post-kandili uyandırılır. Akşam ezânı okunur. Cemâatle namaz kılındıktan sonra çıkılır, taâmhânede lokma edilir. Ba'de't-taâm sofrâ usûlü icrâ olunur. Ba'dehû hucurâtta sohbet edilir ve hânkâhta mevcûd zevât postnişînin odasına usûlü dâiresinde alâ merâtibihim girerek kandilleşme ya'nî o mübârek gece tebrîkâtını yaparlar. Bu kandilleşme merâsiminde postnişîn ayakta ihvânını kabûl eder ve musâfahadan sonra herkes ayakta durur ve postnişîn kısa bir duâ ile tebrîk ve merâsime hitâm verir. Yatsı ezânına yakın meydâncı dede ile türbedâr [II/221] tevhîdhâne-i şerîfde, mevlîd-i şerîfin kırâati için kürsiyi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in muvâcehe-i şerîfi karşısına gelen iki pencerenin arasına koyarlar ve etrafına zâkirân için postlar ile ufak bir halka yaparlar ve zâkirbaşının postunu çebebi postunun tarafına başa yaparlar ve bu esnada çerağcı dede, türbe-i şerîfde ve tevhîdhâne-i şerîfdeki çerağları ya'nî mumları bi'l-cümle uyandırır.

Bu gibi leyâli-i mübârekede hânkâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'de bi'l-hâssa uzaktan gelecek ihvân ve züvvârın namaza yetişebilmelerini te'mînen yatsı ezânının okunması te'hîr edilir, geç okunur, okutulur ve yâhûd ezân-ı Muhammedî muayyen vaktinde okunur, amma namaz için tevhîdhâne-i şerîfe geç girilir. Yatsı ezânı okunur ve üç kere salât u selâm getirildikten sonra “Hû Hû Hû” diye nidâ olunur. Bu esnâda dâirede zâkirbaşı “Abdeste yâ Hû” diye nidâ eder. Ba'dehû sâlifü'l-beyân erkân-ı tarîkımız üzere tevhîdhâne-i şerîfe girilip yatsı namazı âdâbı vechile edâ olunduktan sonra zâkirân kürsünün etrafına halka olurlar. Zâkirbaşı usûlü vechile “fâtiha” diye nidâ eder ve hafıyyen fâtiha-i şerîf okunur. Ba'dehû zâkirbaşı tevşîhe başlar. Süslemek ma'nasına *tevşîh* ta'bîr edilen medâyih-i sultânü'l-[II/222] enbiyâ (aleyhi ekmeli't-tehiyyât)'tan olan intâk-ı evliyâullâhdan bestelenmiş nutuklardır. Bir veyâ iki nutuk beste-i ma'lûmu üzere cumhûren zâkirân okuduktan sonra mevlid-i şerîf kırâat edilir ve mevlid-i şerîfin her beherinin arasında zâkirân tevşîh okurlar. Mevlid-i şerîfin hitâmında ya hatm-i Kur'ân-ı Kerîm veyâhûd aşr-ı şerîf okunur. Ba'dehû sertarîk efendi tarafından mufassal bir duâ-i belîğ edilir.

Mevlid-i Muhammedî, regâib-i Mustafâvî, mi'râc-ı risâlet penâhî veyâ leyle-i berâet gibi eyyâm ve leyâli-i mübârekede hânkâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'de tevşîhler, tevkîrler, tasliyelerle mutlak üç veyâ

dört bahir mevlid-i Muhammedî okunmak âdet bulunduğundan mevlid-i şerîfin kırâatini müteâkib hatim veyâ aşr-ı Kur'ân-ı Kerîm tilâvetinden ve mufassal duâdan sonra ayrıca yatsı usûlü ya'nî 'vird-i sağır' okunmayarak 'rûh-i nebî râ salâvât' diye ayağa kalkılır. Ayakta salavât okunurken meydâncı dede tarafından postlar toplanır. Ba'dehû postnişîn efendi veya vekîli tarafından devrâna mübâşeret olunur. Postnişîn fâtiha eder. Devrâna 'rûh-i nebî râ salâvât' diyerek kalkar, beste-i ma'lûmu ile üç kere bu salât-ı şerîf cumhûren okunur: 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin ve sahabihi ve sellim.' Ba'dehû postnişîn "Rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ [II/223] râ salâvât" der. Tekrâr cumhûren salavât edilir. Postnişîn hafiyen "Destûr yâ Hazret-i Pîr, neveytü'l-vecd, yâ Allah Hû" diye devrâna bed' eder. Kandil gecelerinde ve hânkâh-ı âlînin ramazân-ı şerîfde yevm-i mahsûsu olan pazartesi günü akşamı ya'nî salı gecelerinde ve leyle-i celîle-i kadirde ve aşûre tabh olunup mersiye-i şerîf kırâat edildiği Muharremü'l-harâmın son pazartesi günü akşamı salı gecesinde ve mevlid-i şerîf kırâati olduğu hafta gecelerinde zikr-i şerîf uzatılır. Kalbî ism-i Hay'dan sonra def'aten sesli ism-i Hay denir. Zâkirândan birisi yine taksîm devrânının ortasına girer ve bir iki taksîm okunur. Sonra sesli yâ Hay'da Bedevî topu yapılır.

Bedevî Topu şöyledir:

Postnişîn kutubhânedede iki kollarını yukarı kaldırır ve halka-i devrânda bulunan ihvân postnişîne kollarını açarak sarılır ve postnişînün yüzü Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in muvâcehe-i şerîfine karşı bulunur. Bu vazîyette durdukları yerde yâ Hay diye feryâd ederler. Yâ Hay derken ayakların topukları yerden kalkar. Bu suretle zikr-i şerîf etmek Hazret-i Pîr Seyyid Ahmede'l-Bedevî (kuddise sırruhu'l-ebedî)'nin ictihâd-ı âlîleri olup tevhîde işârettir ve ba'zan da postnişîn sırr-ı hilâfet esmâ-i şerîfini telkîn edeceği hulefâ ve meşâyih-ı [II/224] tarîkımızın devrânda bulunanının kutubhânededen yanına girer ve ona sarılmakla Bedevî topuna alır ve esnâ-yı zikirde telkîn-i esmâ-i şerîf eder ve Bedevî topu olur iken ihvânın kesîr bulunduğu zamânda aşçı efendi makâm postunun önünde sertarîk efendi de tevhîdhâne-i şerîfin kapısı önünde birer topta onlar yaparlar veyâhûd tevhîdhâne-i şerîfin ortasında olan topun etrafında eller tutularak Vefâ devrinde dönüldüğü gibi sağ tarafa "yâ Hay" diye feryâd ederek ve her ism-i Hay'da bir kere cümleten ayaklar vurularak devrân edilir ve bu esnâda zâkirân ilâhiyyât okumağa devam ederler ve postnişîn "illallâh" diye feryâd edince zâkirbaşı bir cumhûra başlar. Cumhûr ilâhî tamam oluncaya kadar Bedevî'de bulunanlar sessizce oldukları gibi dururlar. Cumhûr ilâhinin hitâmında postnişîn "Hû Hû yâ Mevlâm Hû Allâh" diyerek Vefâ devrine başlar ve meydânı sertarîka bırakıp çıkar veyâhûd Bedevî "yâ Hay" diye devâm eder iken postnişîn sesli "Hay" diyerek tevhîdhâne-i şerîfin kapısına karşı iki dizi üzerine kuûd eder ihvân dahî derhal karşısına saf olup dizilirler. Zâkirbaşı şeyh efendinin sol tarafına başa ve ondan zâkirân türbe-i şerîfin önüne ve post önüne ve türbe-i şerîfe [II/225] karşı olarak beyzîyyü'ş-şekil bir halka olurlar. Meydâncı dede, çelevi postunu alıp postnişînün önüne ferş eder ve zâkirâna dahî postlar getirip önlerine yayar. Kuûd tevhîdinin halkası muvâcehe-i şerîf kapısı önünden aşçı postu önüne kadar uzar. Aşçı ve sertarîk efendiler halka-i zikrin ortasında ve postnişînün

karşısında zikr-i şerîfe dâhil olmamışlar ise şeyh efendinin sağ tarafına yüzleri türbe-i şerîfe müteveccih olarak her ikisi yanyana kuûd ederler. Kuûd tevhîdi sağa ve sola dalgalanarak eğildikçe kalbî ism-i Celâl ve doğruldukça sesli ism-i Hay okunarak edilir. Zâkirbaşı ibtidâ' bir taksîm eder Ba'dehû ilâhî okumağa başlar. Okunan ilâhîler evliyâ-i kirâm (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtının aşk-ı ilâhî üzerine söylemiş oldukları nutk-ı şerîflerinin birbirini şerh edercesine intihâb edilmesi zâkirbaşından beklenen bir irfândır. Zikr-i şerîf tîzlenince kuûd tevhîdi iki diz üzerine kalkılır ve minvâl-i mezkûr üzere sesli ism-i Hay okunur ve sonra oturulur. İki tarafa sesli ism-i Hay okunur. Ba'dehû kalbî olarak sağ tarafa Hay ortada Allah ve sol tarafa yine Hay denerek zikr-i şerîf sürülür ve arzu edilirse bu arada yine bir cumhûr ilâhî okunur da ba'dehû kalbî [II/226] ism-i Hay okunarak kuûd edilir. Ba'dehû postnişîn Allâh, Vâhid, Ehad, Samed der. Devrâna kalkar. Zikr-i şerîfi sertarîka bırakır çıkar. Kuûd tevhîdini şeyh efendi el veyâhûd dizini vurarak idâre eder.

Bedevî topu öteden beri isr-i celfî-i Halvetiyye'den gelen turuk-ı aliyyenin âyînindedir. Kuûd tevhîdi dahî böyledir. Lâkin şeklinin değiştiğini ammim merhûm Şeyh Gâlib Efendi ile pederim merhûm Şeyh Rızâeddin Efendi'den defeât ile mesmûum oldu. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in Bedevî topu zikri yaptıkları tevâtüren ve an'ane ile ma'lûmdur. Lâkin beyân etmiş olduğumuz kuûd tevhîdini yaptıkları ma'lûm değildir veyâhûd sesli "yâ Hayy" da dalga tevhîdi yapılıdır.

Dalga Tevhîdi şöyle yapılır

Postnişîn Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e müteveccihen kutubhânedeki zikr-i şerîfi ayak vurmakla idâre eder iken ayaklarıyla berâber ellerini de vurmakla işâret eder. Derhâl halka-i zikr-i şerîf ikiye veyâhûd dörde ayrılır. Bir saf post önünden bir saf tevhîdhâne-i şerîfin kapısı önünden karşılıklı her ism-i Hayy'ın nihâyetinde sağ ayaklar önde ve sol ayakları geride olarak ve cümleten ayaklar vurularak saflar kavuşur ve sonra ayaklar vurulmayarak yavaş yavaş, arka arka saflar geri geri [II/227] çekilerek ibtidâ' başladıkları yerlere kadar gelirler. Şeyh efendi tekrar ayaklarıyla beraber ellerini vurmağa başlar. Yine saflar ta'rif edildiği vechile kavuşur ve açılır. Eğer ihvân kesîr ise dört saf olur.

Bir saf türbe-i şerîfin önünden bir sofda ona karşı olur. İki saf karşılıklı açılınca diğer iki saf karşılıklı kavuşur. Sonra ya kuûd tevhîdine oturulur ve veyâhûd vefâ devrine yıkılınır veyâhûd sesli yâ Hayy'da tavâf tevhîdi yapılıdır.

/ **Derkenâr:** Dalga tevhîdini de Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin yaptıkları pek de ma'lûm değil ise de büyük pederim merhûm Şeyh Abdülazîz Efendi hazretlerinin zamân-ı irşâdında, hankâh-ı şerîfte icrâ edildiği ma'lûmdur. Hattâ o zaman hankâh-ı âlînin karşısındaki çıkmaz sokakta ikâmet etmekte bulunan ahlâk-ı rezîlesiyle ma'rûf, şâir-i meşhûr Vehbî [ö.1224/1808], *Tuhfe* kitâbında dalga tevhîd-i şerîfi hakkında hezeyân etmiştir. /

Tavâf Tevhîdi şöyle edilir

Sesli yâ Hayy'da devrân dönmekte iken Şeyh efendi üçer üçer tavâf diye nidâ eder. Halka-i zikr-i şerîf üçer kişi üçer kişi olarak ayrılır. Tevhîdhâne-i şerîfin sağ tarafına ve birbirinin ardınca dalga tevhîdinin ta'rîfinde beyân olduğu vechile sağ ayaklar önde ve sol ayaklar arkada her kerre yâ Hayy dindikçe muntazam sûrette ayaklar birden vurulur. Her saf Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in muvâcehe-i saâdeti kapısı önüne geldikçe sağ tarafa bir kere döner post makâmının önüne geldikçe yine döner. Şeyh efendi kutubhânedeki zîkr-i şerîfi el ve ayak vurarak idâre eder veyâhûd ellerini kaldırır, semâ' eder. [II/228] Saflar üç kerre böylece devr edince yâ Vefâ devrine yıkılır, veyâhûd kuûd tevhîdine oturulur. Hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de, leyle-i regâibde ve leyle-i mi'râcî'n-nebî (sallallâhu aleyhi ve sellem)'de ve leyle-i berâtta ve ramazân-ı şerîfin hafta gecelerinde ve leyle-i celîle-i kadirde ve aşûre tabh olunup mersiye-i şerîf kırâat olduğu pazartesi gününün akşamı salı gecesinde ve sâir icâb-ı hâlde geceleri âyîn-i tarîkat şu sûretle icrâ olunur;

Âdâb-ı tarîkımız üzere mukâbele-i şerîfe girilir. Yatsı namazından sonra halka-i zikr-i şerîf teşkil olunur. Âdâb-ı tarîkımız üzere mukâbele-i şerîfe girilir. Yatsı namazından sonra halka-i zikr-i şerîf teşkil olunur. Şeyh efendi Hazret-i Pîr'in vird-i sağîr-i mesâiyyesine başlar ve cumhûren okunur. Tamâmında eline tesbîh-i şerîfi alır. Eûzü besmele-i şerîften sonra: *Fa'lem ennehû Lâ ilâhe illallâh*³⁰² deyip düz tevhîd-i şerîfe başlar. Ya'ni feth-i esmâ ve ağır tevhîdler okunmaz. Üç-beşyüz tevhîd-i şerîf sürülür. İllallâh deyince durak okunur. Devrâna kalkılır. Eğer kandil gecelerinde zuhûrât mevlid-i şerîf okunur ise leyle-i mevlid-i'n-nebî (sallallahu aleyhi ve sellem)'de icrâ edilen erkân-ı tarîkımız aynen yapılır. Kandil gecelerinde şeyh efendi eğer devrândan çıkar ise zikr-i şerîfin nihâyetine kadar çelevi postunun üzerinde bekler ve devrânın nihâyetinde tâc-ı şerîf ve hırkasını giyer ve devrândan eller bırakılıncaya kadar diğer kisvelerini giymeleri icâb edenler çıkıp kisvelerini giyerler. [II/229] Postnişîn, makâm postunun önünde durur. Devrân, zâkirân; ve *salli alâ eşrefi nûr-i cemî'-i'l-enbîyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn* deyince ism-i Hû ile tamâm olur. Sertarîk efendi, ihvânın önünde olarak Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfi kapısı önünde niyâz ederek gelir. Postnişîn ile musâfaha eder ve sertarîk postunun önünde durur, ardınca açıcı gelir. Şeyh ve sertarîk efendiler ile musâfaha eder, açıcı postunun önünde durur.

Ba'dehû hizmet-nişîn zevât gelir, sıralarıyla musâfaha ederler ve sâir ihvân dahî kademleriyle sırasıyla gelip bu usûlü ta'kîb ederek yekdiğerleriyle musâfaha ederler. Postnişîn niyâza her gelen ihvâna elini uzatır iken *ve li-men sâfe gufire lehû* diye duâ ve tebrik eder ve kendisine niyâza gelen ihvânın, kalben ayaklarına kapandığını tahattur etmesi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in sünnet-i aliyye-i mütevâziânelerindedir. Ba'de'l-musâfaha postnişîn bu duâyı eder.

“Sübhâne rabbiye'l-aliyyü'l-a'la'l-vehhâb. Eûzü besmele, elhamdülillâhi rabbi'l-âlemin ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-mürselîn ve alâ âlihi't-tâhirîn ve ashâbihi't-tayyibîn.”

³⁰² Sûre-i Muhammed, 47/19.

Hâlık-ı heft-asümân ve icâd-konende-i zemîn û zamân olan cenâb-ı Rahmân, teşrîfiyle müşerref olduğumuz leyle-i celîle-i mevlidi'n-nebîyi veyâhud leyle-i regâibi amîmetü'l-mevâhib veyâhud [II/230] leyle-i mi'râc-ı bâhîretü'l-ibtihâci veyâhud leyle-i berât-ı mağfîret-âyâtı cümlemiz hakkında mes'ûd ve müteyemmen ü mübârek ve nice emsâl-i emsâl-i kesîresiyle şerefyâb buyursun ve olunan muâyede-i muânakalarımızı dergâh-ı ulûhiyyetinde kabûl buyursun ve hâzırın bi'l-meclis olan ihvân-ı tarîkatı saâdet-i dâreyne makrûn buyursun ve kalplerimizde muzmer ve müstetir, murâdât-ı dünyevîyye ve maksûdât-ı uhrevîyyemize nâil buyursun ve huzûr-ı meâlî-nüşûrunda bulunduğumuz Cenâb-ı Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) efendimizin rûh-ı saâdetini şâd u handân buyursun ve bu makâm-ı âlîden güzêrân eden meşâyih-i azîzân (kaddesallâhu esrârehüm) hazerâtının ervâh-ı şerîflerini şâd u handân buyursun ve pederim, mürşid-i azîzim ve bâb-ı ni'me'l-meâb-ı Hazret-i Pîr'in hizmet-i şerîfesinde selefîm es-Seyyid es-Şeyh Muhammed Rızâeddîn Yaşar Efendi Hazretleri'nin rûhunu şâd u handân buyursun ve etrâf-ı saâdet-medâr-ı Hazret-i Pîr'de merâkîd-ı pürnûr içre sernihâde-i hâb u huzûr olan ashâb-ı türbenin ervâh-ı şerîflerini şâd u handân buyursun. Bu makâm-ı âlîden geçen fukarâ ve dervîşân, meczûbân, melâmiyyân, abdâlân, bâciyân, kalenderân ve ashâb-ı hayrâtın ervâh-ı şerîflerini şâd u handân buyursun ve hâzırın bi'l-meclis olan ihvânın peder ü mâder ve ferzendân, duhter, benîn ü benât ümmühât ü ceddât ve akrabâ ü taallukât ve üzerlerimizde [II/231] hakkı olan ümmet-i Muhammed'in ve komşularımızdan âlem-i âhirete intikâl edenlerin ve cemî-i ehl-i îmânın ervâhını şâd u handân buyursun, âhir u âkîbetimizi hayır buyursun. Âhir kelâmımızı kelime-i tevhîd ile Kur'ân-ı Mecîd buyursun. Olunan deavât-ı hayriyyemizi dergâh-ı izzetinde kabûl buyursun. Pîrân-ı evliyâullâh bi-şefâatihim ecmeîn ve bi-sırrı Cenâb-ı Pîr Nûreddîn, kabul-i niyâz el-fâtiha." Usûl-i tarîkımız üzere tekbrî ve salâvâtın sonra bu gülbang çekilir:

"Allâh, Allâh, Eyvallâh, kandilimiz mübârek ola, nice emsâlini idrâk ile gönüllerimiz müşerref ola, vakitler hayrola." Buradan aşağısı evvelce beyân olunduğu gibi okunup tamâm edilip âdâb-ı tarîkımız vechile dışarı çıkılır.

Kandîl gecelerinde mukâbele-i şerîf tevhîdhânedede tamâm olur iken dâireye çıkıp dışarıda bulunan ihvânın dahî muâyededede bulunmaları için muâyedeyi 'yâ Hû' diye nidâ etmek meydâncı dedenin vazîfesidir.

İstanbul'da bulunan zevâyâ-yı tarîkımız, kandîl gecelerinde küşâd edilmez. Ramazân-ı şerîfde hânkâh-ı âlînin hafta günlerinde cemâat kesîr olur ise devrân edilir. Eğer cemâat az olur ise eyyâm-ı sâirede dahî cemâatin az bulunduğu, pazartesi günlerinde kelime-i tevhîd-i şerîfden sonra durak okunur. Ba'dehû *bi-ism-i zâtihi Allâh* denerek ism-i Celâl'e başlanır. [II/232] Ba'dehû bir miktar ism-i Hû okunur. Bu esnâda zâkirân ilâhiyyât okurlar. Erkân-ı mezkûr üzere tamâm edilip çıkılır.

Zevâyâ-yı tarîkımızda dahî cemâatin az olduğu hafta günlerinde böyledir. Ramazân-ı şerîfin hafta gecelerinde terâvîh namazlarının dört rek'atındaki selâmlarda zâkirân ilâhiyyât okurlar. Ramazân-ı şerîfin ilk hafta gecesinde zikri sebkât eden tavâf tevhîdini yapmak Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in erkân-ı âşikânelerindedir. Arzu eden zevâyâ-yı tarîkımız meşâyihî dergâhlarını ramazân-ı şerîfde hafta gecelerinde

küşâd eder. Zevâyâ-yı tarîkımızın ramazân-ı şerîfde küşâd olanın da olmayanın da şeyhleri hafta günlerinde dergâhlarının kapısı mesdûd olduğu halde beyân ettiğimiz vechile hafiyen mukâbele-i şerîfi icrâ ederler.

Hânkâh-ı Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) leyle-i celîle-i kadirde küşâd olup terâvîh namazının duâsını müteâkib zâkirbaşı ayakta ve maksürenin içinden:

“Ey cemâat-i müslimîn, on iki rek‘at kadîr namazına nezredin ve niyyet edin uyun imâm-ı azîze” diye nidâ eder. Aynı terâvîh namazı gibi bu dört rek‘at‘de selâm verilerek ve ilâhiyyât okunarak cemâatle kılınır ve namazda okunan ilâhîden sonra zâkirbaşı:

﴿ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾

[De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarm! Allah'n rahmetinden ümit kesmeyin! çünkü Allah bütün günahlar bağışlar, şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.]³⁰³ âyet-i kerîmesini okuyarak duâ edilmesini işâret eder ve sonra [II/233] salât-ı vitr edâ olunup usûl ü erkân üzere namâz tamâm edilip, âyîn-i tarîkımız icrâ olunur ve kelime-i tevhîdden sonra hatm-i şerîfler indirilir. Duâdan sonra devrâna kalkılır.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in zamân-ı meşîhatlarında leyle-i celîle-i kadîr'de salât-ı nevâfile nezr ve niyyet etmekle cemâatle kılmışlardır ve her sene dahî kılınmasını sâlikâna emir ve tenbîh buyurdu.

Li-muharririhi'l-fakîr:

Sultân-ı Enbiyâ (aleyhi ekmele't-tehiyyât) Efendimiz nevâfil namaza imâm olup kıldırıldıkları Müslim-i Şerîf'de beyân edilmişlerdir.

Hânkâh-ı âlînin yevm-i mahsûsunda ve akşamı salı gecesinde mevlid-i şerîf kırâat edilir ise duâdan sonra beste-i ma‘lûmu üzere salât u selâm ile kıyâm edip üç kere okunduktan sonra bir miktar kelime-i tevhîd-i şerîf ve bir miktar Yâ Allah diye harf-i nîdâ ile ism-i Celâl okunduktan sonra Yâ Allah Hû diye devrâna başladı.

Bir de ötedenberi de'b-i dîrîn-i meşâyih olduğu vechile Muharremü'l-haramda, âşûrâ tabh hânkâh-ı şerîflerinde âşûrâ tabh olunduğu hafta gününde kuûden kelime-i tevhîdden sonra, Hazret-i Pîr Hacı Bayrâm-ı Velî [v. 833/1430] (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin hulefâsından Gelibolu'da medfûn, Yazıcızâde denilmekle ma‘rûf, Mehmed Efendi [v.855/1451] (kuddise sırruhu'l-ebedî) hazretlerinin Muhammediyye nâmiyle mevsûm eserindeki, Mersiye-i Hazret-i İmâmeyn'in kırâatını müteâkib hatm-i şerîf okunup [II/234] duâ edildikten sonra, intâk-ı evliyâullâh'tan bir ilâhî ile kıyâm olunup ilâhînin hitâmında “rûh-i pâk Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salâvât” deyip cumhûren salâvât edildikten sonra devrâna bed' ediyordu.

Li-muharririhi'l-fakîr:

Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'e ashâb-ı hayr tarafından birkaç mevlîd-i şerîf ve üç aded âşûrâ cem'iyyeti mesârîfi vakfedilmiştir. Binâenaleyh en son kalan leyle-i mevlidi'n-nebî'de okunan Emetullâh Başkadın'ın vakfi mevlûdiyesi olan senevî yüz elli kuruş Evkâf Hazînesin'den ahz olunur ve bir de Bâb-ı Meşîhat mektupçusu Ahmet Atâullâh Efendi'nin haremî ve esbak Anadolu Kazaskeri el-hâc Mehmed Şükrî Efendî'nin

³⁰³ Sûre-i Zümer, 39/53.

vâlidesi hâcce Fâtîmetü'z-Zehrâ Hânım merhûmenin vakf-ı şerîfi mevlidi'n-nebî kırâatiyle âşûrâ tabhıyla mersiye-i şerîf kırâati var idi. Bu vakfın da nukûd-ı mevkûfesi Evkâf'da zâyi' oldu. Na't:

Zâhida devrâna gel ki olasın aşk bülbülü
Böyle sebük-pây alınmaz râh-ı aşkın menzili
Nice şâhlar oldular bu meydânın kemter kulu
Geçtiler hubb-i sîvâdan terk edip kîn ü şâli
Kutb-ı aktâb-ı Hudâ mazhar-ı sırr-ı Alî
Rehmümâ-yı râh-ı Hak Nûreddîn şâh-ı Velî
[II/235] *Âsîtanından yüzün dûr eyleyip olma gâfil*
Pâdişâhlar pâyine kemter olmaz böyle bil
Ede gör dergehinde âb u rûyin selsebil
Menbâ'-i kân ü kerem feyz-i atâ lutf-i celîl
Kutb-ı aktâb-ı Hudâ mazhar-ı sırr-ı Alî
Rehmümâ-yı râh-ı Hak Nûreddîn şâh-ı Velî
Ger dilersen olasın makbûl-i dergâh-ı samed
Bendesi ol rûz şeb eyle taleb-i câh meded
Mazhar-ı zât-ı sıfât Hâlik-ı ferd ü samed
Gâyet ednâ bendegânın kadr-i kâni lâ-yuad
Kutb-ı aktâb-ı Hudâ mazhar-ı sırr-ı Alî
Rehmümâ-yı râh-ı Hak Nûreddîn şâh-ı Velî
Zerrece vasfı o zâtın doldurur yüzbin kitâb
Nâ-murâdı ber-murâd eyler o şâh-ı kâmyâb
Şüphesiz Hakk'ı bulur sıdk ile eden intisâb
Genc-i esrâr-ı hakîkat mürşid-i âlî-cenâb
Kutb-ı aktâb-ı Hudâ mazhar-ı sırr-ı Alî
Rehmümâ-yı râh-ı Hak Nûreddîn şâh-ı Velî
Cur'a-i aşkın için dil-i mürde bulur hayât
Erdirir maksûduna dilden gider havf-ı memât
Dâmenin tut rûz şeb dile tazarru'-i necât
Bende-i Hayder teberrük söyler ni'met
[II/236] *Kutb-ı aktâb-ı Hudâ mazhar-ı sırr-ı Alî*
Rehmümâ-yı râh-ı Hak Nûreddîn şâh-ı Velî
Huzûr-ı izzete lâyıık değil ancak fakîrâne
Teberrük söyledim bu ni'met-i pîre min muhibbâne

Umarım der-i lutfundan inâyet-i merhamet ü şefkat

Ümîdim kesmezem elbet olurum mazhar-ı ihsâne

Kutb-ı aktâb-ı Hûdâ mazhar-ı sırr-ı Ali

Rehmümâ-yı râh-ı Hak Nûreddîn şâh-ı Velî

Bu na‘t-ı şerîf Rifâiyye’den Edirneli Şeyh Haydar Efendi merhûmundur. Ziyâından masûn olmak üzere bu mahalle kaydını münâsib gördüm.

Li-muharririhi’l-fakîr:

“Zikrile devrân etmek hakkında ba‘zı sâde-dilân sūfiyyeye ta‘n ederler. Halbuki ba‘de’l-vecd devrâna söz söyleyen yoktur. Müteahhîrîn ulemâdan ba‘zıları kable’l-vecd olan devrâna tevâcüd için ya‘ni zikrullâh ile vecd da‘vet etmeklik için edilen devrâna ta‘n etmişlerdir. Diğer bir kısım ulemâ-i müteahhîrîn câiz görmüşlerdir.

Şeyhü’l-islâm ve müftiyü’l-enâm Ebu’s-Suûd Efendi [v. 982/1574] merhûmun tevâcüd için devrânın cevâzı hakkında vermiş oldukları fetevâ-yı şerîfesi matbu‘ risâle olarak mevcûd olduğu gibi yine kable’l-vecd zikrullâh ile [II/237] devrânın cevâzına Müfti Ali Çelebî’nin vermiş olduğu fetevâ-yı şerîfesi risâle şeklinde hânkâh-ı Hazret-i Pîr’de mevcûttur.

İstanbul’da ibtîdâ’ devrân eden Pîrân-ı Halvetiyye’den Çelebi Halîfe nâmiyle ma‘rûf Hazret-i Pîr Cemâl-i Halvetî [v. 899/1494] (kuddise sırruhu’l-âlfî) olup hulefâsından İstanbul’da Koca Mustafâ Paşa câmi‘-i şerîfnde kâim-makâmı ve damâd-ı mükerrerleri olan Hazret-i Pîr Yûsuf Sünbül Sinân [v. 936/1529] (kuddise sırruhu’l-mennân)’ın etmiş oldukları devrâna müşârün ileyh hazretlerinin zamân-ı irşâdında söz söylenmeğe başlanmıştır. Bu sözlere cevâben Pîr müşârün ileyh (ırdvânullâhi aleyh) hazretleri *Risâle-i Tahkikiyye* nâmiyle arabîyyü’l-ibâre, ba‘dehû yine taraf-ı mürşidânelerinden türkçeye tercüme buyurdıkları risâleleri gayr-ı matbû olup pek çok nüshaları olduğu gibi bir nüshasını Süleymanîye kütüphanesinde, bir nüshasını da Bâyezid’de kütüphanesi-i umûmiyyede gördüm.

Zikr-i devrâna edîlen i‘tirâzın cümlesine cevâbını vermiştir. İ‘tirâz eden müteahhîrîn ulemânın başta gelenlerinden birisi olan müfti-yü’s-sakaleyn nâmiyle ma‘rûf Kemâlpaşazâde Şemseddîn Efendi’nin [v. 940/1534] Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu’l-mennân)’ın âlem-i cemâle intikâlinde irâd buyurdıkları neşîde-i târîhiyyede: *Nûr ola Sünbül Sinân’ın kabri hep* ibâresini târih düşürmüştür. Mezkûr neşîde-i târîhiyye Sünbül [II/238] Efendi hazretlerinin türbe-i şerîfi muvâcehesindedir. Daha başka bir çok evliyâ-i kirâm (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtı bir çok nutk-ı şerîflerinde cevâblar vermişlerdir.

Zikr ü devrân hakkında daha ziyâde tahkîk ve tedkîka lüzûm görenler Karahisarlı Ahaveyn Hoca nâmiyle müştahir Ahmed b. Bahşâş [Neccâs] hazretlerinin te’lifî olan gayr-ı matbû‘ arabîyyü’l-ibâre *Mühimmât fi’ d-dîn ve Gunyetü’l-mürîdîn* ismiyle mevsûm kitâb-ı mergûbunu mütâlâa etsin. Kitâb-ı mezkûrun gayr-ı matbû‘ bir nüshası hânkâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî’de mevcûddur.

Devr-i semâ hakkındaki dokuz sahîfe bahsini türkçeye tercüme ederek yazmaklığım mücîb-i tatvîl-i makâl olacağı gibi kitâb-ı mezkûr nâdir nüsha olduğundan ve isminden de anlaşıldığı vechile ehl-i merâkın mütâalasına pek lüzûmlu olduğundan, mütâlaa etmek belki de nüshasının tezyîdine sebep olunacağı mülâhazasıyla yazmadım. İntihâ.

Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin Nasîhat-i Âlîleri

Cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) nesir olarak bu nasîhati buyurmuşlardır. Meşâhir-i meşâyih-i tarîk-ı Mevleviyye'den ve el-yevm Galata Mevlevîhânesi Postnişîni Ahmed Celâleddin Efendi'nin peder-i âlîleri Azmî Dede Efendi [v. 1311/1895]³⁰⁴ nazmetmiştir:

Hakk'a temkîn-i rızâda hamd iden mesrûr olur

Dâima zikr ü sâlâta şugl idenler nûr olur

[II/239] *Bir kişi kim Hakk'ı sevse Hakk'ı söyler dâimâ*

Sâhib-i irfân olup ol âkıbet mağfûr olur

Ehl-i tevhîdin kulûbu arş-ı âlâdan yüce

Yek nazarda görse ânı devrider mahmûr olur

Bir abâ-pûşu görünce eyleme kahr u nazar

Kibrile me'lûf olanın âhiri makhûr olur

Bahr-i aşkın lezzetinden verme dünyaya gönül

Olma sen bîgânedan zîrâ ki Hak'dan dûr olur

Şeyh Nûreddîn Kutbun nutkudur bu Azmiyâ

Bir mahalden bir mahalle nakliden mesrûr olur

Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî (aleyhi sehâb-i emtâr-i tecelliyâtî'l-fettâhî)

Pîr-i müşârün ileyh (rıdvânullâhî aleyh) hazretlerinin menâkıb-ı şerîflerini kaleme alan zevâtın beyân buyurdıkları kerâmât-ı aliyyelerinin bir kısmını buraya bir kısmını da hulefâ-i azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının tercüme-i aliyyelerinde bildirilmesini münâsib gördüm.

³⁰⁴ [Hüzeyin Azmî Dede 1815 yılında Gelibolu'da doğmuştur. Ali İzzet Dede'nin oğlu ve Galata Mevlevî-hânesi postnişîni Ahmed Celâleddîn Dede'nin babasıdır. Gelibolu Mevlevî-hânesi şeyhi iken Hacc'a gitmiş, dönüşte 1287/1870 yılında Mısır Mevlevî-hânesi postuna geçmiştir. Rahatsızlığı sebebiyle önce Rodos'a, oradan Beyrut'a geçmiş ve orada 1895 yılında irtihâl etmiştir. Bkz: Öztürk, *Cerrâhîlik*, s. 64, 30 numaralı dipnot.]

Evliyâ-yı kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının burhân ve kerâmâta adem-i tenezzülleri ma'lûm olmakla berâber li-hikmetin bu gibi izhâr-ı burhâna tevessülleri de vâkîdir. Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis [1703-1730] hazretlerinin, vâlidesi [Gülnûş Emetullâh] sultân ziyâde hasta olduklarından Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in nefes buyurmalarını arzu etmişler. Taraf-ı pâdişâhîden vâki' olan da'vet üzerine sarây-ı hümâyûna azîmet buyurmuşlar. Hastayı nefes buyurdıkları anda bi-iznillâhi teâlâ şifâyâb olur. Pâdişâh hazretleri [II/240] zuhûra gelen bu kerâmât-ı aliyyelerinden dolayı o akşam sarayda misâfir kalmalarını beyân ederler. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) arzû-yı pâdişâhîyi kabul buyurup o gece Topkapı Sarayı'nda misâfir kalırlar. Akşam üzeri min tarafillâh bir fırtına zuhûr eder ki, sarayda îkâd edilen bal mumlarının uyandırılması güçleşir. Bunu gören pâdişâh hazretleri Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in mübârek yüzüne ma'nalı olarak nazar eder. Bu bakışı müşâhede buyuran kutb-ı medâr-ı irşâd, kerem-i inâyet-mu'tâd, Cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) önünde oturmakta oldukları pencereden mübârek başlarını dışarı çıkarıp "yâ Hak" diye bir sayha atarlar. O anda fırtına durur ve oturdukları odada şamdanların üzerinde bulunan mumlar kendiliğinden ateş alıp şu'lelenirler ve Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) zât-ı akdeslerine gelen hâl ile meşhûr ve müteâref olan şu nutk-ı şerîfini îrâd buyururlar. Pâdişâh hazretleri, kaleme alınmasını irâde ederler. Sarayda yazılan nüshaların bir nüshası da hânkâh-ı şerîfde el-yevm mevcûddur.

İlâhi-i Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhi)

Dil beytini pâk eden

Dervîşi ankâ eden

Âlem-i lâhûta giden

Mevlâ zikridir zikri

Derdine dermân eden

Sırrına cevlân eden

Ma'nâda sultân eden

Mevlâ zikridir zikri

[II/241] Âşıkların zikri Hû

Zikri Hû'dur fikri Hû

Vecde gelip diye Hû

Mevlâ zikridir zikri

Terk ehline karışıp

Hem zevkine erişip

İlm-i ledünnü bilip

Mevlâ zikridir zikri

*Zikirden hâlet alan
Âşinâ-yı derd olan
Ukbâda devlet bulan
Mevlâ zikridir zikri*

*Nûreddîn diri kılan
Tevhîde çerâğın yakan
Bi-hamdillâh tevfik olan
Mevlâ zikridir zikri*

Her neden ise beyne'l-ihvân zîrde beyân edeceğim vechile ilâhiyyât mecmuâlarına yazılmış ve besteler bağlanmış tekâyâ-yı şerîfede zikr ü tevhîd esnâsında okunan böyledir:

*Dil beytini pâk eden
Dervîşi ankâ eden
Âlemi lâhûta giden
Mevlâ zikridir zikri*

*Zikirden hâlet alan
Âşinâ-yı rûh olan
Ukbâda devlet bulan
Mevlâ zikridi, zikri*

*Terk ehline karışan
Hem zevkine erişen
Bahr-i ledünle görüşen
Mevlâ zikridir zikri*

*Âşıkların zikri Hû
Zikri Hû'dur fikri Hû
Vecde gelip diye Hû
Mevlâ zikridir zikri*

Nûreddîn'i diri kılan

Tevhîdle çerâğı yanan

Bi-hamdillâh tevfk olan

Mevlâ zikridir zikri

Şu zikrolunan menkabenin alt tarafı hulefâ-yı Hazret-i Pîr'den Tekfurdâğî el-hâc Mustafâ Efendi [v. 1180/1766] hazretlerine âidiyeti olduğundan müşârûn ileyhın terceme-i aliyyelerinde bildirilecektir. [II/242]

Diğer Menkıbe-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)

Aşcı Şeyhülislâm denilmekle meşhûr Mehmed Mollâ Efendi rûs alıp tarîk-ı ilmiyyeye dâhil oldukları zamân pederi, meşâhir-i ulemânın ve bâhusûs ferîde-i asr-ı ulemâ-yı benâmdan ve meşâhir-i meşâyih-i kirâmdan, Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin ziyâretlerini emr ü tenbîh eder. Mûmâ ileyh Mehmed Mollâ Efendi pederinin, ekâbir-i ulemânın ve zât-ı fâzılânelerinin ziyâretlerine gidip hayır duâlarını taleb etmesini emrettiğini arz eder. Hazret-i Pîr-i destgîr:

“Siz tarîkinizde ne derecelere varıp ve ne rütbe ihrâz edersiniz?” diye sûal buyururlar. “Ey hazretim, biz bir müddet sonra mevâli-i mahrec oluruz, ondan sonra bilâd-ı erbaa, ondan sonra haremeyn-i şerîfeyn mevâlisi, ondan sonra İstanbul kadısı, ondan sonra sadr-ı Anadolu, ondan sonra sadr-ı Rûm, ondan sonra kaderde var ise şeyhülislâm ve müftiyü'l-enâm oluruz.” diye cevapta bulundu.

Kutbu'l-medâr-ı irşâd, kerem ü inâyet-mu'tâd Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) mübârek başlarını kaldırıp yanlarındaki yastığın üzerinde bulunan yedi boğumdan mürekkep olan asâyı alıp “Oğlum, şeyhülislâm ve müftiyü'l-enâm olduğun günü bu asâyı eline nerdübân başından alıp kâid olacağın mahalle kadar darb [II/243] ederek gidip mahall-i mahsûsunda oturunca yanına bırakırsın” diye irâde buyurur. Asâ ile berâber makâm-ı meşîhatin de ihsân buyurulduğunu anlayan Mehmed Mollâ Efendi nâil olduğu himmet-i aliyyeye arz-ı şükrân ederek Hazret-i Pîr'in kadem-i şerîflerine yüzler sürer, hânesine gider. Pederi: “Oğlum, bugün kimleri ziyâret ettin?” suâline cevap olarak hâdiseyi anlatıp ve ihsân olunan asâyı gösterir. Pederi: “Oğlum, Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu) hazretleri, bugün kutb-ı âlem olacaklarını İmâm Ahmed Şernûbî [v. 994/1586] (kuddise sırruhu) hazretleri târîh-i hicriyyenin beşinci asrında keşfen beyân buyurduğunu halifesi İmâm Ahmed Bulkûnî [v. 994/1585] (kuddise sırruhu) hazretleri te'lîf buyurdıkları *Tabakâtü'l-Evliyâ* nâm kitabında bildiriyor. Oğlum, sana müjdeler olsun, Hazret-i Nûreddîn'in (kuddise sırruhu) eser-i kerâmet-i aliyyelerinden olarak şeyhü'l-islâm ve müftiyü'l-enâm olursun.” demiştir.

Bir müddet sonra, Mehmed Mollâ Efendi şeyhülislâm olup emr-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in işâreti vechile asâyı alıp makâmlarına kadar gidip ve ilâ âhiri'l-ömr mezkûr asâyı yanından ayırmamıştır ve bu vak'ayı şeyhülislâm Mehmed Mollâ Efendi zamân-ı meşîhatinde Çelebizâde'ye nakletmiştir. Bu vak'a Çelebizâde'nin tarîkat-i aliyye-i Cerrâhiyye'ye intisâbına sebep olarak, hulefâ-yı Hazret-i Pîr'den Moravî Şeyh Yahyâ [v.1184/1770] hazretlerinden [II/244] müstahlef olduğundan vak'anın tamâmı, müşârûn ileyh Şeyhülislâm Çelebizâde'nin tercemesinde bildirilecektir.

Diğer Menkıbe-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l hatir)

Pîr-i müşârûn ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretleri 1129 [1717] sene-i hicrîsinin iydi edhâsı arefesi günü maiyyet-i reşâdet penâhîlerine halîfe-i evveli Şeyh Süleymân Veliyyüddîn ve halîfe-i sâni Şeyh Muhammed Hüsâmeddîn (kuddise sırruhumâ) efendiler hazretlerini alıp Edirnekapısı hâricinde Topçular yolunda Sır tekke, nâm-ı diğerk Sakızağacı, el-yevm Şehîdlik denilmekle ma'rûf kabristanda medfûn eâzım-ı ricâl-i Halvetiyye'den ve efâhim-i evliyâ-i kirâmdan meşhûr Kutbü'l-arifîn Filibeli Nûreddinzâde eş-Şeyh Mustafâ Muslihiddîn Nûrî³⁰⁵ [v. 981/1574] (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretlerinin kabri şerîflerini ziyârete teşrîf buyururlar.

Müşârûn ileyh Filibeve Nûreddinzâde Şeyh Mustafâ Muslihiddîn Nûrî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri, *Fusûs* şârihi Sofyavî Şeyh Bâlî Baba [v. 960/1553] (kuddise sırruhu) hazretlerinin ekâbir-i hulefâsındandır. Sofyavî Bâlî Baba hazretleri de Çatalca kazası karyelerinden Baba Nakkaş karyesi câmi'-i şerîfi önünde medfûn eş-Şeyh Mehmed Kâsım Efendi [v. 915/1509 veyâ 926/1520] (kuddise sırruhu) hazretlerinin hulefâsındandır. eş-Şeyh Mehmed Kâsım Efendi ise Çelebi Halîfe denmekle [II/245] meşhûr Pîr Cemâl-i Halvetî [v. 910/1504 ve 912/1506] (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin ekâbir-i hulefâsındandır. Cemâl-i Halvetî [v. 910/1504 ve 912/1506] hazretleri de Pîr Muhammed Erzincânî [869/1464] (kuddise sırruhu's-samedânî) hazretlerinin hulefâsındandır. Pîr Muhammed Erzincânî hazretleri de Hazret-i Pîr Yahyâ-yı Celâleddîn Şirvânî el-Halvetî [v.869/1464] (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin hulefâsındandır.

Müşârûn ileyh Nûreddinzâde Mustafâ Muslihiddîn-i Halveti (kuddise sırruhu'l-celî) hazretleri Küçük Ayasofya câmi'-i şerîfinde icrâ-yı âyîn-i bihîn ederek neşr-i füyûzât-ı tarîkat buyurmuşlardır. Hulefâsı pek kesir olup içrelerinde Üsküdar'da Şeyh Himmet Efendi dergâh-ı şerîfinin bânisi Bezcizâde Şeyh Muhyiddîn el-Halvetî ve Tekfurdağı'nda Perşembe dergâh-ı şerîfi denilmekle ma'rûf dergâhın bânisi ve Tekfurdağı'nda Harmanlar yanındaki mekâbir-i müsliminde medfûn Şeyh Mehmed Kırımî el-Halvetî ve Sultan Ahmed'de Mehmed Paşa yokuşunda kâin Mehmed Paşa dergâh-ı şerîfinde medfûn Ömer el-Halvetî el-İştibî hazerâti meşâhir-i hulefâsındandır. Ve müşârûn ileyh Şeyh Mustafâ Muslihiddîn-i Nûrî [v. 981/1574] (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretleri Kânûnî Sultân Süleymân'ın [1520-1566] şehidir ve Ordu-yı hümâyûn şeyhi olduğundan pâdişâh ile birlikte Zigetvâr seferinde bulunmuşlardır ve Zigetvâr'da irtihâl eden Kânûnî Sultân Süleymân [1520-1566]'ın cenâzesini İstanbul'a nakletmiştir ve meşhûr sadrâzam Şehîd Mehmed Paşa da müşârûn ileyh dervîşânından olup [II/246] Sultanahmet civârında binâ ettirdiği câmi'-i şerîfin kurbünde Mehmed Paşa yokuşu denilmekle ma'lûm olan mahalde meşhûr Mimâr Sinan'a câmi-i şerîfini binâ ettirirken kırk hücreli bir dergâh-ı şerîf de mürşid-i müşârûn ileyh hazretlerinin nâm-ı âlisine binâ ettirmiştir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun temelleri yapılmakta iken velî-yi müşârûn ileyh hazretleri irtihâl buyurmuşlardır ve bu sebepten Sır tekke denilen ve evvelce bildirdiğim kabristana defnedilmiştir ve kabri şerîflerinin her iki yanlarında yazısız müteaddid kabir

³⁰⁵ [908/1502 yılında dünyâya gelen Nûreddinzâde Efendi Filibelidir. İlimle meşgûl olduktan sonra, tasavvufa meyleder. Sofyalı Bâlî Efendi'ye intisâb edip, onun ma'nevî terbiyesiyle yetişmiştir. İcâzet aldıktan sonra va'z u nasîhatle meşgûl olmuş ve zamânında "Hasan-i Basri-i Sâni" (İkinci Hasan-i Basrî) mesâbesinde addedilmiştir. Sokollu Mehmed Paşa'nın da mürşidi olan Nûreddinzâde Efendi'nin irtihâl-ı "Hayrî'l-Amel" terkîbinin delâleti olan 981/1574 yılıdır. Bkz: Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, 4/494; Bursalı, *Osmânî Müellifleri*, 1/171].

taşları mevcûd idi. 1000/1595 tarihinden mukaddem kabir taşlarına çokluk yazı yazılmamıştır. Bu kabirlerde de medfûn olanların hazret-i şeyhin mensûbları olduğu zann edilmekte idi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun binâsının itmâmında hulefâsından Şeyh Ömer Halvetî el-İştîbî hazretleri makâmılarına postnişîn-i irşâd olmuştur. Müşârûn ileyh, Filibevî Nûreddînzâde Şeyh Mustafâ Muslihiddîn hazretleri *hayrû'l-amel* terkîbinin gösterdiği 981 [1574] sene-i hicrîsinde seksen üç yaşında irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurmuşlardır.

İlâhiyyât-ı âşıkânelerinden:

Dâr-ı hasrettir bu dünya ağla dâim zâr ü zâr

Göz yaşıyla yarlığa sen cümleten perverdigâr

İlâhî geçti ömrü Nûrî'nin isyân ile

Kalmadı artık recâsı vaslınadır intizâr

[II/247] Hazret-i Şeyh-i müşârû'n-ileyhin bu nutk-ı şerîfiyle, *sûre-i Fâtiha-i şerîf Tefsîr*'i, Bâyezîd'de kütübhâne-i umûmîde manzûr-i âcizânem oldu. *Hadîkatü'l-Cevâmi*' sâhibi Hüseyin Ayyansarâyî'nin *Vefeyât* mecmuâsında terceme-i aliyyeleri mezkûrdur. İntiha.

Cenâb-ı Pîr-i rûşen-zamîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) Velî-yi müşârûn ileyh Nûreddînzâde Mustafâ Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) hazretlerinin kabr-i şerîflerinin başı ucunda Sûre-i Mülk'ü kırâat buyurup rûh-ı aliyyelerine hediye buyurdular. Ba'dehû mahall-i mübâreke-i mezkûrda mevcûd namazgâhda salât-ı asrı maiyyet-i mürşidânelerinde bulunan bendeleri ile cemâat olup kıldılar. Ba'de'd-duâ, ol kutb-ı cihân, mürşid-i devrân, sâhib-i kerâmât-ı tayy-ı mekân, Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (aleyhi sehâb-i emtâr-i tecelliyâtî'l-fettâhî) Cebel-ı Arafât'ı müşâhede buyurup hüccâc-ı müslimîn ile birlikte salât u selâm ve tekbîr ve tehlîle başladılar. Maiyyet-i reşâdet-penâhîlerinde bulunan Şeyh Süleymân Veliyyüddîn ve Şeyh Mehmed Hüsâmeddin (kuddise sırruhumâ) hazretleri dahî mürşîd-i ekremleriyle birlikte Cebel-ı Arafât'ı müşâhede ederek onlar da tekbîr ü tehlîl ettiler. Ba'dehû Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) hânkâh-ı şerîfe avdet buyururlar iken, bu makâmda bu âyîn-i şerîfin terk edilmemesini emr ü tenbîh buyurdular.

Müşârûn ileyhimâ Şeyh Süleymân Veliyyüddîn ve Şeyh Mehmed Hüsâmeddin Efendiler hazretleri etmiş [II/248] oldukları müşâhedeleriyle emr ü tenbîh-i Hazret-i Pîr'i diğer pirdeşlerine naklettiler. Ertesi sene arife günü, bendegânın cümlesi Hazret-i Pîr'e refâkat edip mahall-i mezkûrda âyîn-i şerîfi icrâ eder iken, cümlesi nâil-i merâm oldular. İkinci senesindeki cemm-i gafîr, ba'zı ulemânın sâde-dil olanlarının nazar-ı dikkatlerini celb etmiş olduğundan üçüncü senesi olacak olan arife gününden mukaddem ulemâdan bir zât şeyhülislâm efendiye gidip: “Şeyh Nûreddîn Efendi, Edirnekapısı hâricinde vakfeye duruyor ve halk da tehâcüm göstermiş. Bir dânişmend gönderiniz de men' buyurunuz.”

Ma'lûm-ı fâzılâneleri İbrâhîm Halebî'nin eseri *Mültekâ*'nın şerhî *Dâmâd* nâm kitapta lâ be'se bih [ya'nî beis yok] denmiştir diye söylemiş. Bu söyleyen zâtın sözlerine ehemmiyet veren o zamânın şeyhülislâmı, arife günü mahall-i mezkûreye bir dânişmend gönderir. Dânişmend gelir bakar ki bir kesîr cemâat mevcûd. Namazgâhta ikindi namazını edâ etmekte. Dânişmend de namaza durur. Ba'de's-salât âyîn icrâ ederken,

şeyhülislâm efendinin men'î hakkındaki emirlerini Şeyh Efendî'ye söylerim diye aklından geçirmekte iken, namaz biter bitmez Hazret-i Pîr-i sâhibü't-tedbîr (kuddise sırruhu'l-münîr) mübârek elleriyle dânişmendin gözlerini mesh eder. Dânişmend de Cebel-i Arafat'ı müşâhede eder. [II/249]

Hüccâc-ı müslimîn ile birlikde *Lebbeyk Allâhümme lebbeyk* diye feryâda başlar. Hitâmında kutbü'r-rabbânî, sâhibil-işârat ve'l-kerâmâtî'l-meânî, Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) dânişmende: “Şeyhülislâm efendiye benden selâm ile bu sırrı kendilerine ifâde eyle” diye emr ü tenbîh buyurdu. Dânişmend, şeyhülislâm efendiye selâm-ı Hazret-i Pîr'i tebliğ eder ve müşâhede ettiği Cebel-i Arafat'ı hikâye eyler. Şeyhülislâm efendi, gelip men'îni isteyen zâtı çağırıp onun yanında da dânişmende müşâhedesini hikâye ettirir ve şeyhülislâm o sâde-dil olan zâta: “Hâl-i meşâyihе karışılmaz.” diye cevâbta bulunur.

Arefe günü vakfeye durmak hakkında *Mültekâ*'da mes'ele şöyle beyân edilmiştir: “Yevm-i arefede, vâkıfın fi'l-Arafât olanlara teşbîhan ictimâ' edip durmak bir şey değildir, ya'nî bir şeyi mukayyed değildir. Ebû Yûsuf ve Muhammed'den rivâyet ve nakil olunmuştur ki mekrûh olmaya. Ammâ esahh olan evvelki kelâmdır ve ba'zılar bu fiil müstehabtır, demiştir.” İbn Abbas [r.a.]'tan dahî rivâyet vardır ki, Basra'da kendisi bu fiili işlemiştir. Ammâ bizim eimmemiz indinde böyle fiil ef'âl-i haseneden değildir. Arefe ve vukûf mekâna mahsûs ibâdetdir, gayr-ı mekânda mutasavver değildir. İbn Abbas [r.a.]'tan naklolunan va'z u tezkîrdir. Yoksa teşbîh değildir. İntihâ.

Hâkim-i şehir-i şerîat, gavvâs-ı bahr-i tarîkat, [II/250] Hazret-i Pîr-i Rûşen-zamîr (kuddise sırruhu'l-münîr) bu âyîn-i şerîfi ya müstehabtır diye veyâhud va'z u tezkîr olarak şer'-i şerîfe muvâfık gördüğünden sâlikân-ı tarîkına icrâ etmelerini emr ü tenbîh buyurdu. Allâhu a'lem.

Dördüncü sene-i devriyesindeki ıyd-i edhâ arefesi olan pazartesi günü Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in âlem-i cemâle intikâline tesâdüf ettiğinden cenâze merâsiminden sonra hulefâ-yı Hazret-i Pîr'den Sertarîkzâde Şeyh Mehmed Emîn Efendi hazretleri mahall-i mezkûreye gidip âyîn-i şerîfi icrâ buyurdu. Sır tekke'de icrâ olunan âyîn-i tarîkatın sonradan ne sûretle icrâ edildiğinin beyânı âtiyü't-terceme, ser-halîfe Şeyh Süleymân Veliyyüddîn Efendi hazretlerinin menâkıb-ı aliyyesi bahsinde zikredileceği gibi zamânımıza gelinceye kadar da âyîn-i mezkûra zam veya noksan olduğu ve ba'zı senelerde bi'z-zarûre gidilemeyip hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de icrâ edildiğini, hânkâh-ı şerîften geçen postnişîn-i azîzân (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtının menâkıb-ı şerîflerinde beyân edilecektir. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in elde vesâikı bulunan menâkıb-ı sâirelere hulefâsı hazerâtının menâkıb-ı bildirilecektir. [II/251]

Vak'a-i İrtihâl-i Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-bâkî)

Vâsıl-ı kâmil-i tevhîd-i zât, hâllâl-i müşkilât, hâiz-i merâtib-i keşf-i şuhûd, mazhar-ı füyûzât-ı Rabb-î Vedûd, merd-i meydân-ı hakîkat, pişüvâ-yı ehl-i halvet, kutb-ı cihân, mürşid-i devrân, şehriyâr-ı bârgâh-ı irfân, kalem-i rûy-i îkân-ı mesned-nişîn, sūfi-i sudûri'l-mukarrabîn, vâris-i makâmât-ı enbîyâi ve'l-mürselîn, hâtemü'l-müctehidîn, Hazret-i Pîr Seyyid Muhammed b. Abdullâh el-ma'rûf bi-Nûreddîn el-Cerrâhî (aleyhi

sehâb-ı emtâr-ı tecelliyâtı'l-fettâhî) Efendimizin ömr-i şerîflerinin kırk dördüncü sene-i devriyyesinde ya'nî 1133 [m. 1721] sene-i hicrîsinin mâh-ı Şevvâl'inde vücûd-i şerîflerinde istiskâ illeti zuhûr ettiğinden makâm-ı âlîlerine ser-halîfesi Şeyh Süleymân Veliyyüddîn hazretlerini iclâs edip zât-ı akdesleri el-yevm mevcûd kabr-i şerîfleri olan halvethâne-i âlîlerinden çıkmaz oldular ve kendilerine etibbâya tertip ettirilen edviyeyi dahî kabûl etmediler. Kırk gün kadar devâm eden hastalığı esnâsında sâirînin muâvenetine muhtâc olmaksızın ibâdât ü tâate müdâvim oldular.

Sene-i mezkûrun iydi edhâsı arefe gecesine müsâdif pazartesi gecesini, bendegânını huzûr-ı mürşidânelerine cem' ettiler: "Ey ihvânım, benim bu gece rahmet-i Hakk'a gitmekliğim gerektir" deyip **[II/252]** mübârek ellerini kaldırıp böyle duâ buyurdular: *Îlâ-kıyâmi's-sâa, tarîkımıza mensûb olanlar ve ömründe bir kerre türbemizin önünden geçerek fâtiha okuyanlar bizimdir. Yâ Rabbi bize mensûb olanlar ateşte yanarak ve denizde gark olarak ve on aded ilel-i meşûmeye mübtelâ olarak âlem-i âhirete intikâl etmesinler ve nihâyet ömürlerine kadar fakr u zarûret-i hâl çekmesinler ve îmânlarını kurtarıp ta irtihâl etsinler ve irtihâl edeceklerini kendilerine ilhâm eyle ve hubb-i mâl ve evlâd ve ıyâli kalplerinden sil ve irtihâllerinin yakîn olduğunu sarâhaten veyâ zimnen yanlarında bulunanlara haber versinler. Yâ Rabbi cümlemizi mağfûr eyle!* deyip münâcâtını hatmeyledi. Ba'dehû hâzirûn ile helâlleşti ve hâzir olmayanlarına da selâm bıraktı. Ba'dehû kibleye müteveccih olarak "Allâh" diye sayha vurup âlem-i dünyâdan infisâl ve âlem-i cemâle intikâl buyurdu.

Ertesi pazartesi günü mürşid-i agâhı, kıdvatü'l-ulemâ-i muhakkıkîn, umdetü'l-meşâyih-i vâsılîn eş-Şeyh Alî Alâaddîn Köstendilî el-Halvetî [v. 1143/1730] (kuddise sırruhu'l-âli) hânkâh-ı şerîfe teşrif buyurup, emr-i gasli bi'z-zât icrâ buyurdular ve esnâ-yı gasilde ser-halife-i Hazret-i Pîr Şeyh Süleymân Veliyyüddîn ve ikinci halîfesi Şeyh Muhammed Hüsâmeddîn Efendîler hazretleri **[II/253]** su dökmek hizmetiyle müşerref oldular ve üçüncü halife-i Hazret-i Pîr Sertarîkzâde Sertarîk Şeyh Mehmed Emîn Efendi hazretleri gasilde ikinci abdest verilir iken usûl-i tarîkat üzere tevhîdhâne-i şerîfin kapısı önünde salâ verdirip ba'dehû ism-i Hû ve esnâsında mevte mahsûs ilâhiyyât okundu. Fâtiha ve gülbang keşide etti. Ba'de'l-gasl, tâbût-ı muallâsına vaz' edilince, tekbirli dallı arâkiyye-i şerîfini mübârek re's-i saâdetine giydirip, icâze-i şerîfini dahî mübârek sağ eline, mürşid-i agâhı fâtihâlar ederek verdi.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in hânkâh-ı âlisine defnine ve Fâtih câmi'-i şerîfinin minârelerinde salâ verilmesine irâde-i pâdişâhî oldu. Cenâze, meşâyihin cenâzelerine mahsûs olan merâsimle zikr ü tevhîd, salât u selâm ve ism-i Hû ile devrân edilerek Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü ve cenâze gider iken câmi'-i şerîfin her iki minârelerinde salâ veriliyordu.

Muharririhu'l-fakîr:

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münir)'in cenâze merâsîmini gören yüzotuz yaşlarına kadar muammer olmuş Kavukçu Mustafâ Baba, ammim es-Seyyid eş-Şeyh Yahyâ Gâlib Efendi hazretlerinin hâl-i sabâvetinde şöyle hikâye ettiğini ammim merhûm bizlere nakil buyururlar idi:

“Kavukçu Mustafâ Baba hâl-i sabâvetinde vâlidresi bayram olmak münâsebetiyle pabuç almak üzere **[II/254]** bizim de yetiştiğimiz Fâtih câmi-i şerîfi civârında haffâfhâne çarşısına götürür. Bayram arefesi olduğu halde çarşığı kapalı bulmuş. Çarşının neden kapalı olduğunu suâl etmiş. Pâdişâh hazretlerinin şeyhi irtihâl etmiş, cenâzesi defnedilinceye kadar İstanbul’un tekmîl çarşılarının kapanmasına pâdişâh hazretleri îrâde etti, demişler. Hâtûn çocuğuyla hânesine avdet ederken Hâfız Paşa câmi‘-i şerîfi caddesinde Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî’nin cenâzesinin Fâtih câmi‘-i şerîfine namaza götürülmesi merâsimine tesâdüf etmiş, cemâatin kesretinden yanındaki küçük çocuğunun ezilmesinden korkarak bir hânenin kapısını çalmış. Cenâze geçinceye kadar kendisinin kapının iç tarafına alınmasını recâ etmiş ve o evin kapısı içinde vâlidresinin omuzlarında cenâzenin, cemâatinin kesreti ve Hazret-i Pîr’in tabut-ı muallâsının başlar üzerinde tekbîr u tehlîl ile âlem-şümûl-i hüzn-âver geçişini müşâhede etmiş.” İntihâ.

Cenâze namâzını Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr)’in âsâr-ı kerâmât-ı bâhirelerinden olarak, az bir zamânda makâm-ı meşîhatı ihrâz eden zikr-i mesbûk Aşçı şeyhüislâm ve müftiyü’l-enâm Mehmed Molla Efendi hazretleri tarafından edâ ettirilip ba‘dehû Hazret-i Pîr’in tâbût-ı muallâsı Fâtih Sultân Mehmed Hân Hazretlerinin [1451-1481] **[II/255]** türbe-i şerîfi önüne getirilip Koca Mustafâ Paşa’da Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu’l-mennân) hânkâh-ı şerîfi postnişîni Koca Nûreddîn Efendi hazretleri tarafından tezkiye ve duâ edildi ve esnâ-yı duâda, pâdişah-ı zamân Sultân Mustafâ Hân hazretleri, türbe-i Hazret-i Fâtih’in derûnundan âmîn-hân oldu. Ba‘dehû ehl-i tevhîd-i irfânın gulgule-i zikr ü tevhîdiyle aynı caddeyi ta‘kîben hânkâh-ı âlîlerine götürülüp çille-i halvetnişîn oldukları halvethâne-i şerîfi derûnunda el-yevm ziyâretgâh-ı havass ü avâm olan merâkîd-ı enverlerine defn-i hâk-i itirnak oldu ve esnâ-yı definde zikr-i mesbûk Koca Nûreddîn Efendi hazretleri tarafından zikr ü devrân ettirildi.

Muharririhu’l-fakîrihi’l-fakir:

Bu usûl, zamânımıza kadar gelen Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu’l-mennân) hânkâh-ı şerîfi postnişînleriyle hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’in postnişînleri arasında devâm edegelmiştir. Bu her iki hânkâh-ı âlînin postnişînlerinin irtihâllerinde, biri diğerrinin cenâze merâsiminde hâzır bulunup defn-i esnâsında zikr ü devrânı etmiştir. Hattâ zamân-ı fakîrânemde, pederim merhûmdan sonra makâm-ı Hazret-i Pîr’e henüz iclâs merâsimim icrâ edilmemiş iken, Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu’l-mennân) hânkâh-ı şerîfi postnişîni el-Hâc eş-Şeyh Mehmed Kutbeddîn Efendi’nin irtihâli vukû‘ buldu. İstanbul ve mülhakâtı meşâyihî hemen kâmilten denecek kadarı merâsimde hâzır bulundu. **[II/256]** Fakîr, en gençleri sırasında iken ve min kerâmât-ı Hazret-i Pîrân, merhûm el-Hâc Şeyh Kutbeddin Efendi pederleri Şeyh Rızâ Efendi hazretlerinin türbe-i şerîfine defnedilir iken, hânkâh-ı şerîf-i mezkûrun taâmhânesinde zikr ü devrânı ettirmek, fakîre nasîb oldu. İntihâ.

Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-fettâhî)’nin cenâzesinin defni esnâsında vâki‘ olan şu hâli Kumrulu Mescid’de Sertârîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi âtiyü’t-terceme Abdüllatif Fazlî Efendi, *Gülşen-i Azîzân* nâmındaki eserinde beyân ediyor: “İmâdzâde Ebî Muhammed Saîd Efendi’nin mecmuâsında şöyle kaydettiğini gördüm, diyor. Mumâ-ileyh İmâdzâde Ebî Muhammed Saîd Efendi, Nûreddîn-i Cerrâhî

(kuddise sırruhu'l-âli)'nin cenâze namâzında bulunduğum gibi, defnine kadar da cenâze merâsiminde bulundum. O kesîr cemâat-i müslümânin içinde min-tarafillâh üçyüz kadar mecâzib var idi. Bunların içinde tarîk-i Nakşibendiyye meşâhir-i meşâyihinden *Firâkî* ve *Visâli* mahlaslarıyla meşhûr olan Odabaşı Şeyh Mustafâ Efendi ve kibriyâ-yı mecâzibten *Yâ imâm* nâmıyla benâm Şeyh Ahmed Efendi mevcûd idi. Ba'de'd-defn, kabir-i şerîfinin etrâfında Kur'ân-ı Kerîm tilâvet edilir iken müşârün ileyh Firâkî ve Visâli Odabaşı Şeyh Mustafâ Efendi ağlar iken başını kaldırıp: "Burada bulunan cemâatin cümlesi evliyhaullâhtır" diye bir sayha etti. [II/257] Onun bu feryâdı cemâatin hüznünü bir kat dahî teşdîd etti. İntihâ.

Ba'de'd-duâ, Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in mürşid-i agâhı Şeyh Ali el-Köstendilî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretleri tarafından de'b-i dirîn-i meşâyih-i sūfiyye üzere kabir tevhîdi icrâ edilip sünnet-i seniyye-i cenâb-ı risâletpenâhî üzere, zât-ı akdesleri tarafından telkîn verildi (nevverallâhu kubûrahu ve kaddesallâhu sırrahu).

Kabir Tevhîd-i Şerîfi Şöyle İcrâ Edilir

Kabrin başı ucundu ve sağ tarafında şeyh efendi ve kabrin etrâfında ayak üzere ehl-i irfân halka olur. Beste-i ma'lûmu ile şeyh efendi kelime-i tevhîd-i şerîfi başlar. Bir mikdâr okunduktan sonra, *illallâh illallâh* diye, bu tevhîdin bestesinde çift çift bir miktar okunur. Ba'dehû *Yâ Allah, Yâ Allah* diye yine çift çift okunur. Ba'dehû *Yâ Allah Hû* deyip ism-i Hû'ya başlayınca zâkirândan birisi:

Ve salli alâ eşref-i nûr-i cemî-i'l-enbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdüllillâhi Rabbi'l-âlemîn" diye nidâ eder. Şeyh efendi, fâtiha diye nidâ eder. Ba'dehû *kerem-i Mevlâ bi-ismike Yâ Allah Hû* denip tamâm edildikten sonra telkîn verilir.

Mevtâya telkîn nedir?

﴿لَقَدْ نُوِّا أَمْوَاتِكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِنَّهَا تَهْدَمُ الْخَطَايَا﴾

[Ölülerinize (ölmek üzere olanlara) *Lâ ilâhe illallâh* kelîmesini telkîn ediniz, çünkü bu kelime hataları yok eder] hadîs-i şerîfi³⁰⁶ mûcibince ölülerinize [II/258] kelime-i tevhîdi telkîn ediniz ki günahları hedmolsun.

Bundan dolayı bir müslüman ölür iken kendisine kelime-i tevhîd-i şerîf telkîn edilemedi ise kabrinin başında telkîn verilmek sünnet-i seniyye-i risâlet-penâhî olduğundan telkîn verilir. "Ölü telkîni işitir mi?" suâline cevâp; mevtânın cemî'-i a'zâsının işlemesi tamâm olduktan bir nice zamân sonra, sâmiyasının durduğu bugün fennen sâbittir.

Sūfiyye-i kirâm (kaddesallâhu esrârehum) hazretleri: "Kalbleri hayatta iken ölenlere kelime-i tevhîd-i şerîfi telkîn ediniz ki, kalpleri dirilsin. Cenâb-ı Gufrân'dan günâhlarının afv ü mağfîretini taleb etsinler de, günâhları affolsuna da işâret vardır" buyurmuşlardır.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in merkad-i münevverlerine defn olduğu günün akşamından başlanıp yedi gece beher akşam namâzından sonra devr-i hatm-i tilâvet-i Kur'ân-ı azîmü's-şân ve ba'de's-salât-i işâ',

³⁰⁶ [Bkz: Ebû Bekir Abdürrezzâk bin Hümâm bin es-San'ânî, *Musannifu Abdurrezzâk*, (tahkîk: Habîbu'r-Rahmân el-Uzmâ), el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1403, 3/387].

yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf bendegânı tarafından yatsı usûlünde okunup rûh-i saâdetlerine hediye edildi ve kırkinci günü akşamı hatm-i Kur'ân-ı Kerîm ve menkabe-i velâdet-i Hazret-i risâlet-penâhî kırâatını müteakib, yetmişbin kelime-i tevhîd-i şerîf okunup rûh-i şerîflerine hediye edildi ve ba'dehû âyîn-i bihîn-i tarîkatleri icrâ olundu. Bu usûl makâm-ı Hazret-i Pîr'den [II/259] geçen meşâyih-i azîzân (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtının cümlesinin irtihâllerinde icrâ edilegelmiştir. Ammim şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî ve pederim şeyh Muhammed Rızâeddin Yaşar Efendiler hazretlerinin irtihâllerinde icrâ edildi.

Li-muharririhî'l-fakîr:

Bizlerin de tekmîl-i enfâs-ı ma'dûde-i hayât ettiğimizde yerlerimize hayrû'l-halef bırakarak şu beyân ettiğimiz âdât-ı müstahsinenin icrâ edilmesini Cenâb-ı Vâhibü'l-atâyâ'nın dergâh-ı ehâdiyyetinden tazarrû ve niyâz ederim.

Hilye-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)

Hazret-i Pîr'in, mübârek şekli ü şemâil-i şerîfini Sadrâzâm Muhsinzâde Mehmed Paşa merhûm böyle ta'rîf buyurduğu gibi zamânımıza kadar da âlem-i menâmda cemâl-i bâ-kemâlini müşâhede edenlerin de ta'rîfleri dahî böyledir.

Kutb-ı medâr-ı irşâd Hazret-i Pîr, dü cihânda destgîr, Seyyid Muhammed Nûreddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî), ferîde-i sadefçe-i zamân ve cerîde-i nevâdir-i irfân idi. Edîb ü erîb ve müşfik-i halîm bir zât-ı mehâsin-i vesîm idi. Va'dinde sâdık ve deryâ-yı aşk-ı ilâhîde gavvâs idi. Rind ü zâhid sözlerine hayrân idi. Cümlesinde güzel letâifi yâdigâridir. Mübârek vech-i saâdeti âyine-i irfân olup her ziyâret eden şâd olur idi.

Zât-ı akdesleri tâmmü'l-kâme idi ve yevmiyye tâc-ı şerîflerini iksâ edip, mübârek kisvelerini tâc-ı [II/260] şerîflerinin altında hıfz eder idi. Siyâh kaşlı idi ve gözlerinin siyâhı çok olup akı az ve irice gözlü idi ve mübârek siyâh kirpikleri uzun idi. Burnu ortası yüksekçe idi ve buğday renkli olup mübârek yanaklarında kırmızılık eseri görünür idi. Dudakları kırmızı ve dişleri tamâm ve gâyet ak u pâk idi. Mübârek lihye-i şerîfi parlak siyâh olup önünde birkaç aded ak görünür idi. Mübârek vech-i saâdeti dâimâ mütebessim görünür idi.

Mübârek lisân-ı mürşidâneleri gâyet fasîh ve belîğ idi. Yed-i şeyhânelerinin içerleri kırmızı ve mübârek parmaklarının uçları ince idi. Meşy ü hareketleri âheste görünür, lâkin pek serî idi ve dâimâ peşli, uzun entârî telebbüs edip mübârek beline beyâz elif-lâm kuşanır idi. Mübârek eynine çoban yakası üzerine üstüvâlî, topuğa berâber, siyah hırka ilbâs eder idi. Zât-ı pîrânelerini gören ehl-i tevhîd-i uşşâka, levha-i zî-hayât bir kutb-ı cihân idi.

Aded-i hurûf-i ebced ile *Hay* ism-i şerîfinin adedi olan on sekiz sene, hânkâh-ı âlîsinde tarîkatın erkân-ı âşıkânesini pîrâna icrâ buyurdu ve zamân-ı irşâdında, yedi aded hulefâ-i tarîkat ve yirmisekizbin dervîşân, çeşme-i feyzinden sîrâb oldu. Ömr-i şerîfleri kırkdörde vâsıl olduğunda âlem-i dünyadan infisâl ve âlem-i cemâle intikâl buyurdu. [II/261] Ve dâr-ı dünyaya sulb-i pâkinden zürriyyeti gelmedi. Hemşîre-i muhteremeleri tarafından nesl-i âlîlerine mensûb evlâdı vardır. İntihâ.

Meclis-i kebîr-i maârif reîsi Nasûhîzâde Haydar Mollâ Efendi'nin kıt'a-i intisâbiyyelerinin kaydını buraya münâsib gördüm:

*Olmayan âteşzede-dil aşk-ı Nûreddîn ile
Bezm-i serdü-i nedimde hâlini der-pîş eder
Ârif-i billâh olur Haydar ala vech-i kemâl
Âsitân-ı feyzine kim kendini dervîş eder
Li-muharririhî'l-fakîr:*

Hazret-i Pîr-i Münîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) irtihâllerine yanan âşıkân-ı bendegân tarafından îrâd edilen neşîde-i târîhiyyeler

Pîr-i müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerinin terceme-i aliyyelerini yazan zevât tarafından yazılmıştır. Sâdece târîh düşen ibâreler kayd edilmekle iktifâ edilmiştir. Halbuki mürûr-i zamân ile hânkâh-ı âlîye ta'lik edilen târîh levhalarının ba'zısı zâyi' olup yalnız terceme-i aliyyelerindeki yazılı olan ibâreler elde mahfûz kalmıştır.

El-yevm, hânkâh-ı şerîfte mevcûd, târîh levhalarındaki neşîde-i târîhiyyelerin, hem ziyâından masûn olmak ve hem de yazılan terceme-i ahvâl-i aliyyenin sıdkına delîl olduğundan, neşîdesiyle yazdım ve neşîdesi zâyi' olmuş olanlarının, târîh düşen ibârelerini kaydettim. İntihâ.

Destûr: Şeyh Nûreddîn Efendi ol kerâmât-ı pîşe kim [II/262]

*Erdi takvâ-yı vera'dan rütbe-i ulyâya dek
Pertev-i aşk-ı ilâhî düştüğünde cânına
Terk-i küllî edip geçip dünyâdan ukbâyâ dek
Hâsılı kâdı iken hep mâl ü câhı terk edip
Niyet-i azm eyledi ol dergeh-i ulâyâ dek
Şehr-i İstanbul içinde geldi Cerrâh semtine
Başladı seyr ü sülûke menzil-i takvâyâ dek
Ol mahalde bir zamân şugl-i tarîkat durup
Saldı Cerrâhî diye şöhret bütün dünyâyâ dek
Binyüzonbeşde hilâfetle edip ondan zuhûr
Başladı irşâda azm-i âlem-i ma'nâyâ dek
Kırkdörde erdiğinde ömrü etti irtihâl
Bu güzergâh-ı fenâdan nakledip me'vâyâ dek
Keşf-i Şernûbî'yi tafsîl üzre isbât eyledi
Nakl-i Bulkînî'yi gûş ile eliften yâyâ dek
Şeyh Şernûbî lisânından rivâyet eyleyip*

*Evliyâullâh kurb-ı müddet-i ferdâya dek
Dedi Nûreddîn Cerrâhî biridir onların
Kim yüzonbeşte düşer avâzesi dünyâyâ dek
Kırkdörde erdiğinde ömrü eyler irtihâl
Mevtin-i aslî rûh-i lâ-mekânı bî-mâye dek
Budur ona feyz-i Hak olan kerâmâtın biri
Kim gitti da'vet olduğu gün cennet-i ulyâyâ dek
Birisi dahî budur kim gitti dünyada iken
Kıldı Hak âlî makâmın menzil-i vâlâyâ dek
Biri dahî mükerrem olmaktır cennât-ı kudsden
Kendi züvvârı zuhûru saat-i kübrâyâ dek
Hâsılı merd-i Hüdü idi işit târîhîni
Göçdü Nûreddîn Efendi cennet-i a'lâyâ dek
sene 1133 9-Zi'lhicce-i şerîfe yevm-i pazartesi*

Diğer Neşîde-i Târîhiyye-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu)

*Muktedâ-yı ehl-i irfân mürebbi-i sâlikîn
Şeyh Nûreddin Efendi sâhib-i kalb-i selîm
Mürg-i cânı eyledi perdâz sivâ-yı cennete
Edip istişmâm verdi vuslat Rabb-i rahîm
Hacc-ı dergâh-ı Hüdü kasdeyledi zi'l-hiccede
Tâ tavâf-ı beyt-i ma'mûr etmede ola mukîm [II/263]
Hem zamân-ı erbaîn-i Hazret-i Mûsâ durur
Olduğu halvet Tûr-i visâl içre kelîm
Etti giryân âlem-i gûş-i peyâm fevt çün
Zühd ü takvâ ve riyâzâtta ânın misli adîm
Be-nice etmez çâk çâk sîne-i dervîşân kim
Bahr-i irfândan çıkardı öyle bir dürr-i yetîm
Zikr ü tevhîd-i ibâdât ile geçti vakti hep
Mâsivâ-yı Hakk'a rağbet etmedi hiç ana nîm
Etti ahlâk-ı resûlullâh ile ömrü güzer
Tab'ına yol bulmadı herkes ânın zemîm
Âlime çün olacak hükmen şehâdet rütbesi
Yâ aceb mi ârif-i billâh olmasa ramîm*

*Be-nice pervâz etmesin evc-i tecelli Hak ana
İki bir idi gûyâ recâ (?) ve bîm
Olduğu çün âşık-ı fahr-i cihân me'mûldür
Cennet-i âlâda ola hazretinden o nesîm
Hak civâr-ı kudsüne inzâl etsin ânı kim
Sâlik olduğu tarîkattir sırât-ı müstakîm
Rihletin gûş eyleyip Feyzî dedim târîhini
Oldu Nûreddîn Efendi tâir-i dâr-ı naîm
Sene 1133 9 Zi'lhicce-i şerîfe yevm-i pazartesi*

Diğer Neşîde-i Târîhiyye-i İrtihâl-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu)

*Tâlib-i Hak gel gönül şeyh eşiğini bekleyek
Sâlik-i Hak'da hemîşe zikr ü fikri Hak gerek
Pîrini üstâdını sevmek velîler fi'lidir
Sa'y edip bostân-ı kalbinde muhabbet tohmun ek*

*Çünkü dem vurdun tarîk-i halvetten ey gönül
Leşker-i fikr ü hayâli semt-i Nûreddîn'e çek
Şeyh Şernûbî ve Bulkînî ânın evsâfını
Kendi teşrîfinden evvel eylediler müşterek*

*Ol erenler serveri pîrim efendim sevdüğim
Binyüz onbeşde hilâfetle zuhûrunda ne şek
Evvelâ icrâ edip ahkâm-ı şer'i sâniyen
Sâlikânı Hakk'a irşâd eyleyip çekdi emek*

*Gösterip bunca nihâyetsiz kerâmât bedî'
Doldurup âvâzesi tâ fevka'l-felek
Emr ü nehyi çün temâm etti tarîkat ehline [II/264]
Vâcib oldu kendine Hakk'a azîmet eylemek*

*El açıp dergâh-ı ma'bûde münâcât eyledi
Kendi züvvârına Hak'dan mağfiret kıldı dilek
Çün kabûl oldu duâsı cem' edip ahhâbını*

Dedi ey ihvân-ı dînim işte benden söylemek

*Bu gece gitsem gerektir ben civâr-ı rahmete
Hep helâl edin ne kim var arada nân ü nemek
Bu kelâmı hatmedip kıldı teveccüh kibleye
Cân u dilden şevkile bir kez deyip Allah yâ*

*Mürg-i cânı âlem-i lâhûte pervâz eyledi
Mâtemin etti yerde beşer gökde melek
Lutf-ı Hakk ile Latîfî söyledim târihini
Açdı bâl-i himmeti gitti Cenâb-ı Hakk'a dek
Sene 1133 9 Zi'lhicce-i şerîfe yevm-i pazartesi*

Diğer Neşîde-i Târihiyye

*Cenâb-ı Şeyh Nûreddîn Cerrâhî
Şebi rûz zikr ile cem'e etmişti cehr ü ahfâyı
Makâm-ı cem 'ba'de'l-fark edinmiş kendine hâlât
Şuûn-i zât-ı esmânın olup hayrân-ı pûyânı
Süren rûy-i siyâhun dergeh-i vâlâsına elhak
Bulur zahm-i derûne merhem-i bihbûd-i eflâhi
Ânın seyr-i sülûkuna giden uşşâka aşk olsun
Kilîd-i bâb-ı tevhîdin olur elbette miftâhı
Metâf-ı kudsiyân oldu medfen-i pâkî
Gelip ala şemme-i feyzi bulasın revh u reyhânı
Edip kalb-i cerihânı kılardı dembedem pür-sâz
Ânınçün oldu nâmı Pîr Nûreddîn Cerrâhî
Zebân-ı Sa'diye gelip dedi târihini lafzân
Sene binyüz otuz üçte edip cây bağ-ı adnânı
9 Zi'l-hicce-i Şerîfe yevm-i pazartesi.*

Neşîdeleri zâyî' olmuş olan medhiyelerin yalnız târih ibâreleri: “Şeyhü'l-ekber 1133”; diğeri; “Nûreddîn el-Cerrâhî el-Velî mâte hayyen” Bu târih sekiz aded fazla çıkar, binâenaleyh medhiyyesinde sekiz fazla çıktığı remzile işâret olunmuştur. Hazret-i Pîr Efendimiz'in intikâlinde irâd edilen mersiyesi zâyî' olmuş olan ve sonra bulduğum târih-i irtihâli “1133/1721 Hâtem-i Seyyid-i Hay”[265]

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in el-yevm mevcûd ziyâret edilmekte olan emânât-ı şerîfleri

Mürşîd-i agâhı hazret-i şeyh Ali Alâaddîn-i Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âlfî)'nin tekbîr ile ilbâs buyurdıkları arâkiyye-i şerîfe.

Li-muharririhi'l-fakîr, İbrâhîm Fahreddin bin es-seyyid eş-şeyh Muhammed Rızâeddin el-ma'rûf Yaşâr Efendi postnişîn-i hânkâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddin-i Cerrâhî. Cerrâhpaşa câmi'-i şerîfnde ahâli-i mahalle tarafından teberrüken muhâfaza edilip beher sene ramazân-ı şerîfin onbeşinci gecesî câmi'-i şerîf-i mezkûrde icrâ edilen âyîn-i tarîkımızdan mukaddem, hânkâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişînleri tarafından muhafaza-i mahsûsasından çıkarılıp ziyâret ettirilmekte idi. Harb-i Umûmî [1914-1918] esnâsında câmi-i şerîfe, muhâcirîn iskân ettirildiğinden müddet-i medîde ziyâret olunmadı. Bu abdû'l-fakîr Evkâf Nezâreti'ne istidâ ile mürâcaat ettim. Muâmele-i lâzîmesi bi'l-îfâ senedim mukâbilinde arâkiyye-i şerîfi üzerinde beyaz yazma yemenisiyle tesellüm ettim.

Hânkâh-ı şerîfte, leyle-i celîle-i Kadîr'de icrâ olan âyîn-i tarîkımız esnâsında, ötedenberi ziyâret edilmekte olan ânîfû'l-beyân, emânât-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in mahfazasına vaz' ettim ve leyle-i mezkûrede cümlesi birlikte ziyâret edilmektedir. Türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de sandûka-i emcedlerinin re's-i şerîfnde tâc-ı şerîfin içinde, yine mürşîd-i agâhı Şeyh [II/266] hazretlerinin tekbîr buyurdıkları yeşil tâc-ı şerîf tepesi birisi kâbilî(?)³⁰⁷ diğerk şeftâli çekirdeğinden ma'mûl iki aded yüzlük tesbîh-i şerîfleri ve bir aded yeşil halvet seccâde-i şerîfi ve beyaz abâdan ma'mûl elif-lâm bend-i şerîfi. Bunlar da mürşîd-i âgâhı tarafından tekbîr ile verilmiştir ve bir aded yazılı takke ile bir aded yazılı gömlek. Bu takke ile gömlek vâlide-i azîzeleri Emine Teslîme Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretlerinin yazıp mahdûmuna hediye ettikleridir.

Yine bir aded üvez renginde yazma yemeni ile tâc-ı şerîflerinin altına giydikleri takke. Bu takke beyaz renkte olup önünde besmele-i şerîf ile “şefâat yâ Resûlallâh” yazılıdır. Ve bir aded asâ-yı şerîf ve bir aded etrâfında sülûs yazı ile hakk edilmiş kelime-i tevhîd-i şerîf ve ortasında Nûreddîn ism-i şerîfi yazılı tombak mühr-i şerîfleri ve yine bir aded mâî renkte tiftik post-ı âlfîleri. Post, zikri mürûr eden Hazret-i Pîr Seyyid-i Azîz Mahmûd Hüdâyî (kuddise sırruhu'l-âlfî) âsitâne-i şerîfnden getirilmiş olan posttur. Yine bir aded tevhîdhâne-i şerîfnde makâmnda postun yanında duran, bin taneli zeytin çekirdeğinden ma'mûl tesbîh-i şerîfleri.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in sülûs hatt-ı dest-i şerîfleriyle Cenâb-ı Nebiy-yi muhterem (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) efendimizin sibteyn-i mükerrerleri imâmeyn (radiyallâhu anhümâ) efendilerimiz hazretlerinin [II/267] ism-i şerîfleri yazılı ve altında: “Harrarahu'l-fakîr ez'afû'l-küttâb türâb-ı akdâmi'l-mesâkîn eş-Şeyh Nûreddîn el-Halvetî gafarallâhu zunûbehu” ibâresiyle imzâ-i şerîfleri olan levha ve ta'lik hatt-ı dest-i şerîfleriyle dahî Hazret-i Pend-i Attâr-ı Velî (kuddise sırruhu'l-âlfî)'nin Pendnâmesinden İmâd kâidesiyle yazılmış:

Hubb-i dervîşân kilîd-i cennetest

³⁰⁷ [Daktilo edilmiş nüshada Hz. Pîr'e ait yüzlük tesbihlerinden birinin zeytin çekirdeğinden diğerkinin şeftali çekirdeğinden mamûl olduğu yazılıdır.]

Düşmen-i işân sezâ-yi la'netest

[Ya'nî, dervişlerin muhabbeti cennet kilididir onların düşmanlarına la'net sezâdır. (mütehaktır)] beyti yazılı levha.

Hazret-i Pîr Efendimiz, ta'lik yazıyı İmâd merhûmdan teallüm buyurdu ve halîfeleri Moravî şeyh Yahyâ Şerefeddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerine hediye eden ihsân buyurdıkları hakkında kendilerinin ta'lik hatt-ı dest-i şerîfleriyle gâyet nefis yazılı bir risâle-i şerîfleri mevcûddur. Bu risâle-i şerîfeye Şeyh Yahyâ hazretlerinin evlâdından tevârüs eden zevâtın cümlesinin imzâları kitâbın kabında mevcûddur.

Yine sülüs hatt-ı dest-i şerîfleriyle ism-i Celâl ve ism-i Nebî (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve cihâr-yâr-ı güzîn (rıdvânullâhi aleyhim ecmaîn) efendilerimiz hazerâtının ism-i şerîflerini girift olarak yazıp üçüncü halîfesi Sertârîkzâde Şeyh Mehmed Emîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin, Fâtih civârında, Kumrulu Mescid sokağındaki Salı dergâh-ı şerîfine yâdigâr olarak bırakmışlardır.

Muharrirühü'l-fakîr: Ve min kerâmâtihi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr), dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhi ve hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de sertârîkım, şeyh Ali Ziyâeddîn Efendi [II/268] merhûmun bilâ-veled irtihâlinde, dergâh-ı şerîfin meşîhatı kıymet bilmez bir zâta tevcîh edilir de yâdigâr-ı Hazret-i Pîr ziyâa uğrar mülâhazasıyla, merhûm-ı mumâ-ileyhin haremi merhûme Emine bacıdan alıp hânkâh-ı şerîfe naklettim ve mezkûr levhaların üç adedi de eski usûl üzere kağıtları tahta üzerine yapıştırılmış olup mürûr-i zamân ile tahtaları kurtlar deldikçe kâğıtlar dahî delik delik olmuş olduğundan pek ziyâde emek sarfıyla kâğıtlarını tahtalarının üzerlerinden çıkarıp mukavva üzerine yapıştırıp ve icâb eden ta'mîrlerini dahî yaptırıp türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'e ta'lik ettim. Bundan pek az bir müddet sonra, Fâtih harîk-i hâili zuhûr edip dergâh-ı şerîf-i mezkûr dahî muhterik oldu. Eğer mezkûr levha orada kalmış olsa idi behemehâl ziyâa uğrayacak idi. Hemen Cenâb-ı Vâhibü'l-Atâyâ ve Tekaddes hazretlerinden sevgili kullarının bırakmış oldukları mukaddes yâdigârlarının ile'l-ebed muhâfaza-i semedâniyyesinde hıfz buyurmasını niyâzlar ederiz. [II/269]

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in Vâlideyn-i Ekremlerinin ve Taallukât-ı Muhteremlerinin İsm-i Şerîfleriyle Merkad-i Mübârekeleri ve Târîh-i İrtihâlleri Beyân Olunur

Hazret-i Pîr (kuddise sırruh'l-hatîr)'in peder-i vâlâ-güherleri, es-seyyid Abdullâh Hüsâmeddîn Ağâ [v.1137/1725] hazretleri, Sultân Mehmed Hân-ı Râbi' [v. 1648-1687] hazretlerinin mîrahûr-i sânilîğinden mütekâid olarak Cerrâhpaşa'da zikri mürûr eden, *Yağcızâde Konağı* denilmekle ma'rûf saâdethânelerinde ikâmet etmekte iken 1137 [1725] sene-i hicrîsi leyle-i mi'râcî'n-nebî (sallallâhu aleyhi ve alâ âlihi ve sellem) günü irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdular. Edirnekapısı hâricinde, Zülâlîçeşme caddesinden Otakçılar'a iner iken sol tarafta Dürrîzâde tarlası denilmekle ma'rûf kabristanda efrâd-ı âilelerine mahsûs yapılmış seddin üzerinde sağ baştaki kabri şerîflerine defn edilmiştir.

Tophâne'de, Hazret-i İsmâil er-Rûmî [v. 1042/1631] (kuddise sırruhu's-sâmî) hazretlerinin, dergâh-ı şerîfi postnişîni Şeyh Şerîf Efendi hazretlerinin, irâd buyurdıkları neşîde-i târîhiyye seng-i mezârında mahkûktur.

Neşîde-i Târîhiyye

Hayf Abdullâh ya 'nî o pîr-i sâf dîl

Zühd ü takvâ ile olmuşdu kerâmet lüccesi

Nahl-i tûbâ-veş salındı gitti ukbâ semtine

Evliyâullâh idi [II/270] zât-ı şerîfî meyvesi

Vâlid idi Şeyh Nûreddin-i Cerrâhî'ye ol

Ya 'nî şâh-ı evliyâ idi o pîrin peçesi

Gûş edince fevtini hâtif dedi târîhini

Cây etti adni Abdullâh mi'râc gecesi

Fî 27 Recebü'l-ferd 1137 [1725] (rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu)

Vâlîde-i azîzeleri Seyyide Emine Teslîme Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretleri 1115 [1703] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) hânkâh-ı şerîflerinde, kendilerinin halvethâne-i saâdetlerinin önüne defnettirdi. (Sene 1115). (Rahmetullâhi aleyhâ). Müşârûn ileyhâ hazretleri beyne'l-ihvân *vâlîde sultân* denilmekle yâd olunur.

Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin halîle-i iffet-penâhîleri Hatîce Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretleri Cenâb-ı Pîr'in irtihâline tahammül edemiyerek 1134 [m. 1722] senesi Hazret-i Pîr'in vukû-i irtihâline dokuz ay müteâkib 1134 senesi şa'bân-ı şerîfînde irtihâl buyurup, Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in kabri enverlerinin sol yanına defnedildi. (Sene 1134). (Rahmetullâhi aleyhâ). Müşârûn ileyhâ hazretleri beyne'l-ihvân *bacı sultân* denilmekle yâd olunur.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in küçük birâder-i âlî-kadrleri es-Seyyîd eş-Şeyh İbrâhim el-Feyzî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri 1143 [1731] senesi irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. [II/271] Vâlîde-i azîzeleri Emine Teslîme Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretlerinin kabri şerîflerinin sol tarafına defnedildi. (Kuddise sırruhu).

Müşârûn ileyh hazretleri ânîfü'l-beyân, şeyh Süleymân Veliyyüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâ-i tarîkından bulunduğundan, müşârûn ileyh şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin hulefâsı meyânında dahî nâm-ı âlîleri zikredilecektir.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in küçük hemşîre-i muhteremeleri pâkize Seyyide Emine Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretleri 1137 [1725] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ edip Hazret-i Pîr'in türbe-i şerîfînde vâlîde-i azîzeleri Emine Teslîme Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretlerinin kabri Enverlerinin sağ tarafına defn edildi. Sene 1137. (Rahmetullâhi aleyhâ). Müşârûn ileyhâ hazretleri beyne'l-ihvân *Hemşîre sultan* denilmekle yâd olunur. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in diğer hemşîre-i muhteremeleri şerîfe, âbide Âişe Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretlerinin mahdûm-ı mükerrerleri es-seyyid eş-şeyh Abdullâh Hüsâmeddin Efendi el-Cerrâhî hazretleri 1215 [m. 1799] sene-i hicrîsinin cemâziye'l-evvelinin on üçünde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) de Moravî şeyh Mehmed Emîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri enverlerinin sol yanına defnedildi (kuddise sırruhu). Bu zât-ı âlînin terceme-i aliyyeleri Moravî es-seyyid eş-şeyh

Yahyâ Şerefeddîn el-Cerrâhî [II/272] hazretlerizâde es-seyyîd eş-şeyh Abdüşşekûr Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâ-i tarîkı meyânında zikredilecektir.

Müşârün ileyh eş-şeyh Abdullâh Hüsâmeddîn Efendi el-Cerrâhî [v. 1215/1799] hazretlerinin mahdûm-ı necâbet-mevsûmları es-seyyid Hâfız Muhammed Fethullâh Mollâ 1172 [1760] sene-i hicrisinde irtihâl-i dâr-ı bekâ edip Edirnekapısı hâricinde zikri mürûr eden Dürrîzâde tarlasında medfûn Hazret-i Pîr'in peder-i âlîlerinin kabr-i şerîfinin sağ yanına defnedildi. Seng-i mezarı mevcûttur.

Yine müşârün ileyh es-seyyîd eş-şeyh Abdullâh Hüsâmeddin Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk mahdûm-ı necâbet-mevsûmları es-seyyid Muhammed Saîd Molla 1161 sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ edip birâderi Fethullâh Mollâ'nın kabr-i şerîflerinin sağ yanına defnedildi.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in diğerk hemşîre-i muhteremeleri ve müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdullâh Hüsâmeddîn Efendi el-Cerrâhî Hazretlerinin vâlide-i azîzeleri, şerîfe âbide Âişe Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretleri 1172 [m.1759] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Hafîdleri es-seyyîd Muhammed Saîd Molla'nın kabr-i şerîfinin sağ yanına defnedildi. Mezartaşı mevcûttur.

Yine müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdullâh Hüsâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretleri'nin diğerk mahdûm-ı necâbet-mevsûmları, es-seyyid Mustafâ Şefik Mollâ 1179 [1766] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ edip [II/273] büyük vâlide-i azîzeleri hemşîre-i muhtereme-i Hazret-i Pîr, şerîfe âbide Âişe Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretlerinin kabr-i enverlerinin sağ yanına defnedildi.

Yine müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdullâh Hüsâmeddin Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk mahdûm-ı necâbet-mevsûmları, es-seyyid İsmâil Mollâ 1181 [1768] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ edip birâderi es-seyyid Mustafâ Şefik Molla'nın kabrinin ayağı ucuna defnedildi ve es-seyyid İsmâil Mollâ'nın sol yanında Hazret-i Pîr-i münîr'in taallukâtından 1134 [1722] târihinde irtihâl eden Fâtımatü'z-Zehrâ Hâtûn ve onun yine sol yanında Hazret-i Pîr-i münîr'in peder-i âlîlerinin devlethâneleri halkından 1121 [1709] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ eden Meryem kadın medfûndur. Mezkûr kabristanda medfûn oldukları beyân olunan zevât-ı âliyenin kabr-i şerîflerine mahsûs yontma taştan yapılmış bir set ve etrâfında demir parmaklık ve cümlesinin mezartaşları mevcûttur ve zamânımıza kadar müteaddid def'a ta'mîr edilmiştir.

Li-muharririhi'l-fakîr:

Zamân-ı âcizîde dahî 1348 sene-i hicrîsi Şevvâl-i şerîfinin yirminci günü Lüleburgaz'da irtihâl edip Köprübaşı kabristanına defnedilen kayınbirâderim ve hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e pek çok hizmeti sebkât eden ve hânkâh-ı şerîfin kapıcı dedesi Mehmed Cevdet Efendi merhûmun irtihâline dâir fakîrin irâd ettiğim neşîde-i târihiyyeyi [II/274] bir kabir taşı üzerine hakk ettirdim. Mezkûr seddin üzerinde mumâ-ileyhâ Meryem kadının kabri taşının yanına diktirdim ve mezkûr seddi ve parmaklıklarını ve üzerindeki mezkûr kabr-i şerîf taşlarını ta'mîr ettirdim. Hazret-i Pîr'in âilesine âid bulunan bu seddin üzerinde başka mezartaşı yoktur.

Kayınbirâderim, Mehmed Cevdet Efendi merhûma bir diğerk taş da kayımpederim Hoca Hüseyin Vasfî Efendi'nin medfûn olduğu Râmî kışlası yolunda ve bizim Sır tekke ta'bîr ettiğimiz mahallin karşısında zuafâ

kabristanının duvarı yanındaki kabristandaki kayınpederimin kabri yanına diğer bir taş diktirdim ve Lüleburgaz'da kendisinin medfûn olduğu kabrinin etrâfına demir parmaklık önüne levha olarak bir taş dahî aîlesi tarafından yaptırıldı.

Taraf-ı âcizânemden îrâd edilen neşîde-i târîhiyye ziyâından masûn olmak üzere bu eser-i âcizâyede kaydını münâsib gördüm:

Pir Nûreddîn Cerrâhî uluvv-i himmete
Âşıkâne bende idi erdî bezm-i vahdete
Sâl-i sinni kırk ikiydi yevm-i nevrûz rihleti
Hâdim olsun seyyid-i şebân-ı ehl-i cennete
Bu fenâda Fahrî idi sa'y ile gayreti
Ma'nevi evlâdım oldur yok tahammül firkate
Bin üçyüz kırk sekizde gördü bâğ-ı halveti
Seyl-i çeşmimle yatırdım medfen içre rahmete
Aldı aklıma gelince çıktı rûh-ı cevheri
Yâ Resûlallâh [II/275] şefâat kıl Muhammed Cevdet'e
Sene 1348, 21 Şevvâl yevm-i Cum'a.

[Hazret-i Pîr'in terceme-i aliyyeleri hakkında eldeki senetler]

Hazret-i Pîr Seyyid Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) Efendimiz'in terceme-i ahvâl-i mürşidâneleri hakkında sinn-i sabâvetimden bu âna kadar elde ettiğim ma'lûmât-ı dervîşânemin başlıca senetleri:

Pîr-i müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerinin terceme-i ahvâlini ibtidâ' yazan Sadrâzâm Muhsinzâde [Mehmed] Paşa'dır. Ba'dehû yed-i dervîşânemde mevcûd evrâk-ı perîşân ile muhallefât-ı Hazret-i Pîr ve büyük pederim es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz Zihni el-Cerrâhî'nin [v. 1270/1885] *Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn*'i ve matbû' *Meşâhir-i Osmâniyye ve Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye* ve Kumrulu Mescid'de Sertârîkzâde hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid eş-şeyh Abdüllatîf Fazlî el-Cerrâhî Efendi'nin [v. 1303/1885] gayr-ı matbû' *Gülşen-i Azîzân*³⁰⁸ nâmındaki eseri ve ammim es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî el-Cerrâhî Efendi'nin [v. 1315/1897] *Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'den Geçen Meşâyih-i Azîzân Hazretleri'nin Terceme-i Aliyyeleri* ile birlikte yazdıkları gayr-ı matbû' *Tercüme-i Ahvâl*'i, Vefeyât Mecmûası sâhibi Hüseyin Ayvansarâyî'nin *Hadikatü'l-Cevâmi*'i ve Harîrîzâde Şeyh Mehmed Kemâleddin Efendi'nin [v. 1299/1882] gayr-ı matbû' *el-Kavlü'l-Mübîn fî Ahvâl-i Şeyh Nûreddîn*'i ve yine mumâ ileyh'in Fâtih câmi'-i şerîfi derûnundaki Sultân Mahmûd Hân-ı Evvel kütübhânesinde mevcûd ve gayr-ı matbû' arabîyyü'l-ibâre üç cildde

³⁰⁸ [Gülşen-i Azîzân adlı eser M. Cemâl Öztürk tarafından Cerrâhîlik adlı eserinde yayınlanmıştır. Bkz: Öztürk, *Cerrâhîlik*, s. 267-297.]

mürekkep olan *Selâsil-i Taraik* nâmındaki eseri ve Sultân Abdülhamîd Hân-ı Sâni'nin kitapçıbaşısı [II/276] İsmet Efendi'nin [v. 1322/1904] *Zeyl-i Şakâyık* nâmındaki esere yazdığı zeyli ve Hocazâde Hilmi Bey'in *Ziyâret-i Dindârâne*'si ile tarik-ı Halvetiyye kibâr-ı meşâyihinden *Bir kaç Zâtın Tercüme-i Aliyyeleri* nâmındaki matbû' eseri ve Bereketzâde başmüdde-i umûmî Hâfız Hakkı Bey'in matbû' *Yâd-ı Mâzî* nâmındaki eseriyle *Esrâr-ı Belâgat*'ı ve *Necâib-i Kur'aniyye*'si ve isimlerini yazmağa lüzûm görmediğim ba'zı eserlerdir.

Ya'nî Pîr-i destgîrim efendimin hakkında her ne kaleme alınmışsa cümlesi manzûr-ı âcizânem oldu. Bunların içinde elimde mevcûd resmî ve gayr-ı resmî vesâika ile emânât-ı mukaddese-i Hazret-i Pîr'e ve âsâr-ı himmetlerine muvâfık olmayarak yazılan sözleri ihrâc ederek bir çok tedkîk ve tahkîk ederek yazmış olduğum bu eser-i âcizânemin hâricinde yazılan ve söylenen sözlerin hemen cümlesinin hilâf-ı hakikat olduğunu isbât edebileceğimi beyân ederim.

Ve bundan sonra da hânkâh-ı âlilerinden geçen meşâyih ve azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ve onlardan ahz u kabz ederek tâ zamânımıza kadar gelen hulefânın terceme-i aliyyelerini Hazret-i Pîr'in himmet-i kudsiyyeleriyle yazacağım.

El-fakîr, turâb-ı akdâmi'l-mesâkîn postnişîn-i hânkâh-ı Hazret-i Pîr es-seyyid eş-şeyh İbrâhîm Fahreddîn el-ma'rûf bi-Şevkî el-Cerrâhî [v. 1386/1966] bin es-seyyid eş-şeyh el-meşhûr Abdülaziz Zihnî el-Cerrâhî [v. 1270/1885] (âfâ anh).

[Hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfine postnişîn olmayan ve ve taşrada irşâda me'mûr buyurduğu üç aded hulefâsı hazerâtının terceme-i aliyyeleri]

[II/277] Hazret-i Pîr-i Münîr Seyyid Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) efendimizin yedi aded hulefâsından hankâh-ı şerîflerine postnişîn-i irşâd olmayıp taşrada irşâd-ı tarîka me'mûr olanların terceme-i kudsiyyelerini hankâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan eizze-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının terceme-i kudsiyyelerinden mukaddem beyân etmeği daha münâsib gördüm.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in beşinci halîfeleri kutbu'l-mürşidîn pîşvâ-yı ehl-i yakîn eş-şeyh Yûnus Musallî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âfî) hazretleridir. Müşârun ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretleri Musul'da doğmuştur. Sebeb-i intisâbı şöyledir: Hazret-i Pîr-i münîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) günlerden bir gün halîfe-i evveli şeyh Süleymân Veliyüddîn ve halîfe-i sâni şeyh Hüsâmeddîn Mehmed hazretlerini maiyyet-i mürşidânelerine alıp Çarşı-yı kebîrde bedestânı teşrîf buyurdular. Bir dolap önünde ticaretle meşgûl bulunan Hâcegî müşârun ileyh Yûnus Efendi hazretlerini görüp tarîkat-ı aliyyedeki isti'dâd-ı fitriyyelerini keşif buyurdu. Maiyyet-i mürşidânelerindeki zikri mesbûk bendelerine bakıp: “Şu zâtı kendinize pîrdâş kabul eder misiniz?” diye sual buyurdu. Müşârun ileyhimâ da “İrâde efendimizindir” cevâbında bulunarak zuhûr edecek kerâmât-ı bâhirelerin intizâr buyurdular. [II/278] Hazret-i Pîr-i Münîr mezkûr dolabın önüne oturdu. Ba'de's-selâm el-yevm bugün mevcûd ve mahfûz bulunduğu beyân edilen şeftâli çekirdeğinden ma'mûl tesbîh-i şerîflerini kemer-i şerîflerinden alır iken besmele-i şerîfe ile mesh buyurdu. Mezkûr tesbîh-i şerîf şeftâli çekirdeği cesâmetinde

inci oldu. “Şu tesbîhi mezâda veriniz.” diye müşârun ileyh Hâcegî Efendi’ye emir buyurdu. Tesbîhin evvelinin ne olduğu mâlûmu olmayan Hâcegî Yûnus Efendi (aleyhi envâ‘-ı eltâf-ı samedî) tesbîhin dâneleri incinin cesâmetini görünce hayretler ile baktı. Derhal bir münâdî çağırıp müzâyedeye çıkardı. Tesbîh yüz kese akçeye müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) Hâcegî Efendi meblağ-ı mezkûru bedestânın sandıkları mahfûz olan mahalden alıp getirdi. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr)’in huzûr-ı mürşidânelerinde ta‘dâd etti. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr) “Bu paralar bu tesbîhin esmânı mıdır?” buyurup tesbîhi kavatadan (çanak) aldı. Yine besmele-i şerîfi okuyup tesbîhi üfledi. Sâye-i nefes-i iksîr-i inâyetiyle tesbîh aslı olan şeftali çekirdeğine rücû etti. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr)’den bu kerâmât-ı bâhireyi müşâhede eden Yûnus Efendi zâtında olan fitrat-ı mümtâze sâikasıyla bi’l-cümle mâsivâyı terk etti. Kendi zât[ında] olan katreyi Hazret-i Pîr’in bahr-i velâyetine katıp maiyyet-i mürşidânelerinde hankâh-ı şerîfe gelip [II/279] ahz-ı yed-i tevbe ederek bendegân zümresine dâhil oldu. Bir nice müddet rahle-i erbaîn-i halvet ve müddet-i medîde hizmet ile terbiye-i teslîk edildikten sonra Hazret-i Pîr ilbâs-ı tâc u hırka ve ba‘de’t-tekmîl-i esmâ i‘tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet edip halîfe olduktan sonra memleketleri olan Musul vilâyetine irşâd-ı tarîka me’mûren gönderildi. Velî-yi müşârun ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretleri Musul’da bir mescid-i şerîf binâ ve ihyâ edip müddet-i medîde ol mahalde talebe-i ulûma tadrîs ve sâlikâna irşâd ile imrâr-ı hayat buyurdu. Musul mesâfe-i baîde olduğundan menâkıb-ı aliyyeleri ile sâir âsârına dâir ele mâlûmât gelmemiştir. Yalnız bin yüz altmış bir [1161] sene-i hicrîsinde irtihâl-i âlem-i cemâl buyurdukları eldeki vesâikten ma‘lûmdur. (Kaddesallâhu sırrahû ve nefeanallâhu bi-feyzihi).

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu) Münîr’in altıncı halîfesi şeyhu’ş-şüyûh rehber-i ehl-i yakîn şeyh el-hâc Mustafâ el-Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-âlî) hazretleridir. An-asîl Tekfurdağlıdır. İcâze-i şerîflerde ism-i şerîflerde ismi Tekfûrdâğî diye beyân edilmektedir. Ve Sertarîkzâde hazretlerinin Fatih Kumrulu mescitteki Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdüllatîf Fazlî Efendi merhûmun *Gülşen-i Azîzân* nâmındaki gayr-ı matbû‘ eserinde Tekfûrdağında Orta câmi‘-i şerîfi [II/280] havlisinde medfûn olduğu beyân edilmiştir.

Muharririhü’l-fakîr; Tekfurdağı’na li-ecli’z-ziyâre defâatle gittiğimde mahal-i mezkûrda şadırvan havlisinde Hacı Bekirzâde Hacı Mustafa Efendi nâmına rekz edilmiş bir mezar taşı gördüm. Binâenaleyh taşın üzerinde mahkûk neşîde-i târihiyyesinde mûmâ ileyhın tarîkat-ı aliyyeye intisâbına dâir hiçbir ifâde olmadığı gibi mezkur taşın baş tarafında da bir kâtip kavuğu resmedilmiştir. Muharririhü’l-fakîr de şeyh Abdüllatîf Efendi merhûmun eserini mütâlâa ettikten sonra matbû eser-i âcizânem olan *Suâlnâme*’de müşârun ileyh şeyh el-hâc Mustafa Efendi hazretlerinin merkad-i şerîfini Tekfurdağı’nda Orta câmi‘-i şerîf havlisinde olarak yazdım. Ba‘dehû hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’in postnişînlerinden meşhûr Moravî şeyh Mehmed Efendi hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e mensûb zevâyâ-yı tarîkımızın inhâ defterinde Edirne’de Horozlu Bey mahallesinde kâin tarîk-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî zâviyesinin bânîsi Helvacı denilmekle ma‘rûf hacı şeyh Mustafa Efendi hazretlerinin hulefâ-i Hazret-i Pîr’den olduğunu yazılı gördüm. Binâenaleyh Tekfurdağı’nda Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr)’in kendilerinin hulefâsından kimse yoktur. Bu zât-ı şerîf mevliden Tekfurdağlı olup Edirne’de tavattun ederek dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ buyurmuştur.

Müşârun ileyh şeyh el-hâc **[II/281]** Mustafa Efendi (kuddise sırruhu'l-ebedî) hazretlerinin sebep-i intisâbını büyük pederim şeyh Abdülazîz Efendi *Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî* nâmındaki eserinde şöyle rivâyet ediyor: Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in menâkıb-ı aliyyelerinde beyân edilen dâvetlerinde Topkapı Sarayı'ndan hankâh-ı şerîflerine avdetlerinde irâde-i pâdişâhî ile Sarayburnu'nda ihzâr edilen kayığa râkib olmayıp orada bulunan diğer bir pazar kayığına râkib oldu. Balat iskelesini teşrîf ederler iken maiyyet-i âlîlerinde bulunan ser halîfeleri şeyh Süleymân Veliyyüddîn hazretlerine Cenâb-ı Pîr'in zât-ı akdesleri nâmına tevdi' edilen bir bohça ve derûnundaki on kese akçeyi kayığın diğer müşterisi olan müşârun ileyh Mustafa Efendi'ye hediye olarak vermesini Hazret-i Pîr-i âlî-cenâb hazret-i şeyh Veliyyüddîn'e emr edip Balat iskelesine çıkarlar. Mûmâ ileyh Mustafa Efendi ise kerîmesine tâlip zuhûr etmiş olup cihâz tedârîki için İstanbul'a gelmiş ise de yanındaki nakd-i mevcûdu kâfi gelmediğinden me'yûs bir halde iken bu eser-i kerâmet-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e nâil olunca Hazret-i Pîr'in maiyyet-i mürşidânelerinde hankâh-ı âliye gelip ahz-ı bîat etti. Memleketlerine azîmet edip tekrâr hankâh-ı şerîf-i Pîr'e avdet etti. Ve nice müddet çile-i halvet ederek terbiye ve teslîk oldu. Kendilerine Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-i izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet **[II/282]** buyurdular. Ba'de'l-hilâfet şeyh el-hâc Mustafa Efendi Edirne'yi teşrîf edip Edirne'de Horozlu Bey mahallesinde Yeni Tekke denilmekle ma'rûf dergâh-ı şerîfi binâ ve ihyâ etti. Ba'de'l-edâ-i hacc-ı şerîf geldikten sonra Edirne'de Üç Şerefeli câmi'-i şerîfine imâm oldu. Bin yüz seksen [1180] sene-i hicrîsinde âlem-i cemâle intikâl etti. Dergâh-ı şerîfinin cümle kapısının sağ tarafında zât-ı şerîfine mahsûs türbede medfûndur. Ziyâretgâh-ı hâss u avâmdır. (Kaddesallâhu sırrahu ve rahmetullâhi aleyh). Dergâh-ı şerîfinin yevm-i mahsûsunu Pazar günü tahsîs etti. Ve cihet-i meşîhatını hankâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişinlerinin inhâsıyla kendi evlâd ve evlâdına ba'de'l-inkırâz hankâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'nin postnişinlerinin hulefâsına şart kılmıştır. Hulefâ-yı tarîkı yoktur. El-yevm evlâd ve ahfâdı vardır.

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in yedinci halîfesi muktedâ-yı ehl-i mânâ es-seyyid eş-şeyh Mehmed el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretleridir. Çelebi Efendi denilmekle meşhûrdur. Eben an ceddin Bursalıdır. Bursa'da Üçkuzular'da binâ ve ihyâ ettiği dergâh-ı şerîfinde türbe-i mahsûsasında medfûn ve tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye'nin Câhidî kolundan kutbü'l-ârifin eş-şeyh Ali Efendi (kuddise sırruhu'l-ebedî) hazretlerinin ekâbir-i hulefâsından es-seyyid eş-şeyh **[II/283]** Mehmed Nûreddîn Bursevî (kuddise sırruhû) hazretlerinin mahdûm-i âlîleri eş-şeyh Abdi Efendi hazretlerinin oğludur.

Muharririhu'l-fakîr, müşârun ileyh şeyh Muhyiddîn-i Bursevî hazretlerinin gayr-ı matbû eser-i âlîleri olan *Dîvân-i Âşıkâneleri* ile manzûm *İbretnâme*'si vardır. *İbretnâme*'si şeyhü'l-ekber Muhyiddîn-i Arabî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin *Füsûs* nâmındaki eserinin manzûm olarak Türkçe şerhidir. Müşârun ileyh şeyh Muhyiddîn-i Bursevî hazretlerinin bir de *Ma'rifetnâme*'sini işittim. Fakat maalesef nüshası dergâh-ı şerîfinde mevcut olmadığından manzûrum olmadı. Müşârun ileyh es-seyyid eş-şeyh Çelebi Mehmed Efendi hazretlerini peder-i âlîleri şeyh Abdi Efendi hazretleri İstanbul'da tahsîl-i ulûm etmek üzere hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e esnâ-yı tahsîlinde Hazret-i Pîr-i destgîrden ahz-i tevbe ederek nice müddet hizmet ve çile-i halvet ederek zü'l-

cenâhayn olarak yetişti. Pederinin irtihâlinde taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr'den ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-i izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olup Bursa'da pederinin makâmında terbiye ve teslîk-i dervîşâna me'mûren gönderildi. Ve nice müddet vazîfe-i meşîhatı hüsn-i îfâ buyurdu. Zamân-ı irşâdında Hazret-i Pîr'in içtihad-ı pîrâneleri olan sarı tâc-ı şerîfin kubbesine ya'nî tepesine beyaz bezden düğme vahdâniyete işâret olarak dikmiştir. Müşârun ileyh Çelebi şeyh [II/284] Mehmed Bursevî el-Cerrâhî'nin nutk-ı şerîfleri:

Tevhîde gel be hey karındaş

Sür lâilâhe illallâh

Olam senin ile hâldâş

Sür lâilâhe illallâh

Nûreddîn bizim Pîrimiz

Takîkatta Halvetîyiz

Güzeldir bizim yolumuz

Sür lâilâhe illallâh

Nûreddîn'den al himmeti

Eriş şeyhe kıl hizmeti

Fevt etme gel bu fırsatı

Sür lâilâhe illallâh

Nûreddîn yolun etme red

Alam dersen dâim himmet

Bunu dedi şeyh Muhammed

Sür lâilâhe illallâh

Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri bin yüz yetmiş beş [1175] sene-i hicrîsinde âlem-i fenâdan infisâl ile âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda cedd-i emcedleri şeyh Mehmed Muhyiddîn-i Bursevî hazretlerinin türbe-i şerîflerinde müşârun ileyh'in kabr-i şerîfinin kadem-i redîfinde medfûn olan peder-i âlîleri şeyh Abdi Efendi hazretlerinin kabr-i şerîfinin sol yanına defîn-i hâk-i ıtırnâk kılınmıştır. (Kaddesallâhu sırrahû). Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) es-seyyid eş-şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin irtihâlinde îrâd edilen mersiyye:

Âsitân-ı Üçkuzuların mürşid-i sâlikân-ı vahdeti

Âşıkâna vuslat-ı Hak idi dâim hizmeti

Sermâye-yi ömrünü geçirmişti hayr ile

Nice müddet kılmış idi bâb-ı Hak'da uzleti

Rabb-i izzet hizmetin kilsın kabûl

Versin ona âhirette şarâb-ı Kevser'i

Evlâd-ı şeyh Mehmed Muhyiddîn-i Bursevî

Nûreddîn-i Cerrâhî'nin oldu bendesi

[II/285] *Fevti târihin dedî Zaîfî bendesi*

Şeyh Mehmed Efendi rahmet-i Hak'da oldu lâyıkı

Sene 1175.

Muharririhu'l-fakîr: Bu târihin levhasını türbe-i şerîflerinde ziyâde fersûdeleşmiş olduğundan okunabilen yerlerini bütün bütüne ziyâından masûn olmak üzere buraya kaydettim. Müşârun ileyh şeyh Çelebi Mehmed Efendi hazretlerinin kesîr bendegânı içinden hulefâ-yı tarîkı kaydedilmemiştir. Kendi hatt-ı dest-i şerîfleriyle sülûs yazıyla bir levha yâdigârı olarak dergâhında mevcuttur.

TABAKÂT-I CERRÂHÎYE

İkinci Fasıl

[II/286] Hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âî)

Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'den sonra makâm-ı irşâda gelip revnak-bahş-ı iclâl olarak tâife-i tarîk-ı Nüreddîn el-Cerrâhî'ye reîs-i hasâfet-esîsi oldu. İsm-i şerîfleri Süleyman, mahlasları Veliyyüddîn, Serhalîfe denilmekle meşhûr, peder-i âlîlerinin ismi Nu'mân'dır. İstanbul'da Küçük Mustafa Paşa semti civârında Üsküplü mahallesinde târîh-i hicrînin bin seksen dört [1084] senesinde âlem-i şehâdete kadem bastı. Hâl-i şebâbetlerinde zamanın ulemâsından tahsîl-i ulûm ve fûnûn etti. Ve az zamanda nâdiru'l-akrân olup eşref-i kudâtta oldu. Ba'dehû kalb-i âlîlerinde tarîkat-i aliyyeye sülûk etmek arzusu uyandı. Ehibbâsından birinin delâletiyle sâlıfu'l-beyân Hazret-i Pîr'in mürşidi olan kutbu dâiretü'l-muhakkikîn eş-Şeyh Ali Alâaddîn el-ma'rûf bi-Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âî) hazretleri'nin şeref-i sohbetleriyle müşerref oldu. Görmüş oldukları kerâmât-ı kevnîyye ve ilmiyye üzerine bin yüz yedi [1107] sene-i hicrisinde ahz-i yed-i tevbe ederek Hazret-i Azîz'in senceristânında hizmette kaldı. Ve nice erbaîn halvet [II/287] ile ibâdât ü tâât ederek nefsiyle mücâhede etti. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in hânkâh-ı şerîfini küşâd etmek için Cânfedâ Hâtun Câmi'-i şerîfi harîmindeki halvethâne-i saâdetlerinde erbaîn çıkarmak üzere Hazret-i Azîz'in gönderdikleri zamân müşârûn ileyh Hazret-i Veliyyüddîn'in dahî terbiye ve teslîklerini Hazret-i Pîr'e emir ve havâle ederek maıyyet-i âlîlerine verdi. Bin yüz on beş [1115] târîh-i hicrîsinde Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) ibtidâ müşârûn ileyh şeyh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) hazretlerine yeşil tâc-ı şerîf ve hırka ilbâs buyurup ba'de'l-ictihâd da sarı tâc-ı şerîfi iksâ ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurdu. Ve makâm-ı mâî postunun sağ tarafına kırmızı posta kuûd edip sâlikânın hallerine nezâret eylemelerini ve Hazret-i Pîr'in halvet ve erbaînde buldukları zamanlarda sabah ve akşam ve yatsı usûlünü ve âyîn-i tarîkat günlerinde mukâbele-i şerîfin icrâsına müsâade buyurdu. Müşârûn ileyh şeyh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) hazretleri bin yüz yirmi iki [1222] sene-i hicrîsinde Sultân Selim câmi'-i şerîfi civârında Hamza Dede mahallesinde Çerağcı çeşmesi kurbünde dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ buyurdular. Ve yevm-i mahsûsunu Pazar gününe tahsîs buyurdu. Ve yevm-i resm-i küşâdında icrâ edilen post cemiyetinde taraf-ı Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'den gönderilen kırmızı makâm postuna [II/288] usûl-i tarîkat üzere taraf-ı Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'den iclâsı olundu. Ve Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in âlem-i cemâle intikâlinden kırk gün mukaddem kendilerine ictihâd zuhûr buyurdu. Kendileri tâc-ı şerîfinin kubbesini sarı renkte yapıp Hazret-i şeyh Veliyyüddîn ile pîrdâşı ânîfü'l-beyân terceme-i hâli olan şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretleri'ne dahi sarı tâc-ı şerîfi tekbîr buyurdu. Makâm-ı irşâda şeyh Veliyyüddîn hazretleri'ni iclâs ettirdi. Ve diğerk pîrdâşlarına dahi sarı tâc-ı şerîfi tekbîr etmesini emr ü tenbîh buyurdu. Şeyh Süleyman Veliyyüddîn

(kuddise sırruhu'l-metîn) hazretleri'nin yirmi beş sene devâm eden zamân-ı irşâdında tarîkımızın evrâdı ve ezkârı ve âyîn-i bîhînine âtiyü'l-beyân ziyâdâtta bulundu. Sabah namâzından sonra yedi kere okuyanın Cenâb-ı Hak umurunu hayr eyleye:

بسم الله الرحمن الرحيم . اللهم يا مفتاح فتح امورنا على الخير فالله خير حافظا و هو ارحم الراحمين . اللهم يا بدوح يا فتاح الفتوح . اللهم يا بدوح يا ذا العقل و
يا بدوح يا جامع يا جميل يا حبيب يا ودود يا ودوح يا ودوح يا مصور يا الله يا قادر يا الروح . اللهم يا جاذب القلوب العقل و الروح بحق اسماءك الباسط البدوح يا باسط
قيوم يا معز يا على يا ودوديا معز يا على يا باسط يا ودود الله حي دائم يا باقى الله ودود حى القيوم الله واحد احد صمد حى قيوم قادر قيوم الله يا حليل يا جبار يا حليل يا
ودود يا جميل يا ودود يا حى يا صمد يا الله نور محمد نور مصطفى شئى لله يا نورا من نور الله يا قادر يا مقتدر يا نافع يا قادر يا مقتدر يا على يا عظيم يا قوى يا
متين يا الله مالك يوم الدين اياك نعبد و اياك نستعين . اهدنا الصراط المستقيم الله دائم دائم الله جميل حليل جبار مالك يوم الدين الله يا فعال يا والى يا متعال يا دافع يا
الله يا الله يا حفيظ يا الله يا مانع يا دافع يا الله يا رافع يا مانع يا معين يا الله يا حافظ يا ناصر يا معين يا الله يا الله يا رحمان يا رحيم يا رحمان يا رزاق يا الله يا فتاح يا وهاب
يا الله يا فتاح يا فتاح يا رزاق يا الله يا غنى يا عظيم يا الله يا لطيف يا رزاق يا وهاب يا غنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى يا معنى
رسول الله صادق الوعد الامين لا اله الا الله ذو الجلال و الاكرام محمد رسول الله عليه الصلاة و السلام لا اله الا الله يا خير الخلاص محمد رسول الله يا حضر يا الياس لا اله
حسى ربي جل الله ما فى قلبى غير الله نور محمد صلى الله فانصرنا يا الله و ارحمنا يا الله يا باسط يا ظاهر يا باطن يا غفار يا ستار يا الله يا الله غفار الله الا [II/290] الا الله
الله ستار الله الا الله يا هادى يا هادى يا صبور يا صبور يا صبور ليس الهادى الا هو لا اله الا الله محمد رسول الله لا اله الا الله محمد حبيب الله لا اله الا الله محمد
شفيع الله يا الله يا الله يا الله يا الله هو هو هو هو هو هو هو هو هو و صل على اشرف نور جميع الانبياء و المرسلين و الحمد لله رب العالمين.

Husûl-i murâd için bu duânın zikredilen esmâ-yı ilâhiyeden murâdının husûlüne münâsib mânâda olanlarının huruf-ı adedi ebced-i sağîr / ile hesap / eyleyerek bir ism-i şerîf veyâhut birkaç tanesi birden zikredilir. Cemaatle dahi Cuma veyâhut Pazartesi gecelerinde yatsı usûlünde okunur. Cemaatle kırâat edilmek murâd olduğu takdîrde zikredilecek ism-i şerîfin harfleri hesâb-ı ebced-i kebîr ile hesâb olunur. Mecmûanın tutarı halaka-i zikr-i şerîfte bulunan dervîşânın adedine taksîm edilerek şeyh efendi tesbîhi tutar, okunur. / Meselâ yirmi dört bin kelime-i tevhîd yirmi dört kişi olursa şeyh efendi bin aded tesbîh çeker. / Dergâh-ı ehadiyetten niyâz olunan murâdın gayr-ı meşrû' bir şey olmadığı takdîrde olunan duânın müstecâb olmadığını / zamanımıza kadar gelen meşâyih ve dervîşân-ı tarîkımız görmemiştir. Hankâh-ı Hazret-i Pîr'de ve zevâyâ-yı tarîkımızda zamân-ı Şeyh Veliyyüddîn Efendi'den zamanımıza kadar gelen meşâyih-i tarîkımız yukarıda beyân olunan esmâ-i şerîflerin zikri ile nice nâ-murad kulların ber-murâd olmalarına sebep olmuştur. Bu da Şeyh Veliyyüddîn Efendi'nin kerâmâtındandır. Tarîkımız esmâ ve fûrûâtından yâ Samed, ism-i şerîf halîfeye telkîn edilince her gün yüz on bir kere yâ Muiz, yâ Alî, yâ Vedûd esmâ-i şerîflerini okuması halîfeye tenbîh edilmesi dahî Hazret-i Azîz Veliyyüddîn (kuddise sırruhü)'in tarîkımız esmâ-i şerîflerine ziyâdâtındandır.

Kutb-i dâire-i muhakkikîn ser-halîfe eş-şeyh Süleymân Veliyyüddîn hazretlerinin tarîkımıza olan ziyâdâtındandır: Hulefâ-i tarîkımızdan tac almak ve icâze-i şerîfden şeyh kendi mührünü koparmak sûreti ile halîfeliğinden red etmek ve şeyhi kendi tarafından affa mazhar olunca yine tâc-ı şerîfi şeyh hücreinde post

üzerinde oturup halifenin tacının yanında bulunan yastık üzerine koyup ve icâze-i şerîfi dahi mühürleyip tâc-ı şerîfin üzerine bırakıp gül tâc ve icâzeni al, deyu halîfeye emredince halîfe de şeyhe niyâz edip şeyhin karşısında giymeyip elinde olarak şeyh hücrelerinden çıkmalı. Başında saç tekbîr edilmeyen zâta irşâd tacı giydirmemek ve icâze-i şerîfi vermemek hankâh-ı Hazret-i Pîr'de sertarîk olsun aşçı olsun herhangi bir hizmetnişîn küstahlığı görülürse azl edilip bir diğerini zuhurat ile tayîn etmek. Hizmet-nişîn-i sâlikânı hizmetlerinden zuhûrâtla terfî ettirmek. Hankâhın postnişîni veyâhut kendisinden kıdemli meşâyih ve hulefânın yanında tesbihini çıkararak meşâyih ve hulefâ ve dervîşân olursa elinden tesbîhi alıp kendi tesbîhi ile o zâtı edebe dâvet etmek. İhvân-ı tarîkımızdan birisi mukâbele-i şerîfe girerken üzerinde saat, mangır, kesesi gibi ziynetlerden bir şey bulundurmamak. Zikrullah esnâsında kullanılmak üzere bez, çevre, mendil veya havlu bulundurmamak. İhvânımızdan birisinin çıplak ayakla mukâbele-i şerîfe girmesine müsaade etmemek. Ya'nî çorapla veya mestle veya kisve-i tarîk haricinde kisve ile olmamak. Veya tahta pabuç ile yani terlik / [II/293] ile devrâna kimsenin girmesine müsaade etmemek. Ve belinde kuşaksız devrâna girmeye müsaade etmemek. Ve hiçbir zâtın boynunda atkı ile devrâna girmesine müsaade etmemek. / Lisân-ı sûfiyyeye riâyet etmeyen ihvânı edebe dâvet etmek. / Zevâyâ meşâyihinden bir şeyhin Hânkâh-ı hazret-i Pîr'e postnişîn olunca evvelce şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfe mâî renkte bir post gönderip makâm postunun üzerine ferş ettirmek, tarîkımızda yeniden bir dergâh binâ ve küşâd olunursa hankâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişîni tarafından hediye olarak bir kırmızı tiftik post ve bir post kandili ve bir de Hazret-i Pîr Efendimiz'in ism-i şerîfi يا حضرت بير سيد سلطان محمد نور الدين الجراحی قدس سره العالی yazılı levha gönderir. O binâ ve ihyâ edilen dergâh-ı şerîfin tevhîdhânesinin mihrâbının sol tarafına gelen köşenin münâsip mahalline ism-i pîrin levhası ta'lîk edilir. Ve altına post ferş edilir. Ve postun üzerine de kandil âvize kılınır. Ve iclâs merâsiminin tertîb edildiği o dergâhın yevm-i mahsûsu ta'yîn edildiği gününde hankâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâd bulunan şeyh efendi usûl-i tarîkımız üzere o gün, o cemiyette, o zâviyenin şeyhini iclâs ettirir.

Kutbu'l-mürşidîn, ser-levha-i tarîk-ı Nûreddîn şeyh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) hazretleri'nin [II/294] âyîn-i bihîn-i tarîkımıza ziyâdâtı, mukâbele-i şerîfte kelime-i tevhîd-i şerîften sonra üç adet beste-i ma'rûfunun biriyle evliyâ-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının nutk-ı şerîflerinden zamana veyâhut halka-i zikr-i şerîfte hazır olan ihvân-ı tarîkımızdan birisine nasîhat etmeye münâsip bir ilâhî cumhûran ve kuûden okunur. Bunun ismine kuûd usûl ilâhîsi denir. Bazı kere dahi kuûd usûl ilâhîsi; illallâh hû diye okunan beste ile okunuyorsa ilâhînin hitâmında yine o beste ile üç kere Allah Allah illallâh hû illallâh hû, yine üç kere Allah Vâhid Ehad Samed illallâh hû, yine üç kere Allah Celîl Cemîl Cebbâr illallâh hû, yine üç kere Allah Vedûd Hayyu'l-Kayyûm illallâh hû diye okunur. Ba'dehû ism-i celâl okunur. Veyâhut beyân edilen esmâ-i şerîfler okunmaz da kelime-i tevhîd-i şerîften sonra ism-i celâle başlanır. Bir miktar Allah Allah diye ism-i celâl okunur. Hitâmında şeyh efendi yâ Allah Hû diye tamam eder. Zâkirbaşı durak okur. Şeyh efendi

yine ma'rûf olan üç bestenin biriyle bir ilâhî okur, kıyâm eder ve durulduğu yerde cumhûren okunur. Bunun ismine kıyâm usûl ilâhîsi denir. Bâzen kıyâm usûl ilâhîsinin hıtâmında rûh-ı pâk Hazret-i Muhammed Mustafa râ salavât der, cumhûran salât getirildikten sonra [II/295] şeyh efendi: *Neveytü'l-vecd* deyip yâ Allah Hû devrâna başlar. Bâzen de kıyâm usûl ilâhîsinden sonra bir miktar kelime-i tevhîd-i şerîf okunur, bir miktar da ism-i celâl yâ Allah diye okunur da devrâna başlanır. Ve bâzan da eğer geçen o haftanın içinde tarîkımızın meşâyih ve ihvânından veyâhut turuk-ı sâire meşâyihinden bir zâtın irtihâli vukû' bulmuş ise şeyh efendi ilâhînin hıtâmında Hazret-i Pîr-i Rûşen-zamîr (kuddise sırruhu'l-münîr) Efendimizin rûh-ı şerîfi için ve bu makâm-ı âlîden güzêrân eden meşâyih-i azîzân (kaddesallahu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için ve mürşid-i azîzim makâm-ı Hazret-i Pîr'de selefim, pederim, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Efendi'nin rûh-ı şerîfi için ve karîb ahdde irtihâl-i dâr-ı bekâ eden filân efendinin rûhu için ve kâffe-i ehl-i îmân ervâhı için, hâzırûn ve gâibûn selâmeti için, pîrân-ı evliyâullah bi-şefâatihim ecmaîn kabûlu'd-duâ, sırr-ı Nûreddîn, el-fâtiha diye duâ eder de devrâna girer. Devrânda kutubhânedede şeyh efendi olsun veyâ sâir meşâyih olsun makâm postunun önünde ve Hazret-i Pîr'in müvâcehe-i şerîfi önünde, gerek postnişîn ve gerek kutubhânedede bulunan meşâyih ve hulefâ tavâf ederler. Yâni makâm postunun ve müvâcehe-i şerîf kapısının önüne gelirler iken sol taraflarını halkaya ve sağ tarafları [II/296] halkanın içine doğru yürürler. Ve arkalarını bu makâmlara dönmeden sağ taraflarına bir kere dönerler. Ve ism-i Hayy'a başlamazdan evvel postnişîn kutuphanede top âvîzenin altında Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in temsîl-i mâ'nevîsi olan sanduka-i emcedlerine müteveccih olarak durur. Ve orada ism-i Hayy'a başlar. Ve sesli ism-i Hayy'da olsun ve kalbî ism-i Hayy'da olsun zikr-i şerîfi o makâmda durarak idare eder. Ve mevlidü'n Nebî (sallallahu aleyhi ve selem) kıraat edilmeyen kandil gecelerinde durak okunduktan sonra postnişîn rûh-ı pâk Hazret-i Muhammed Mustafa râ salavât diyerek kıyâm eder ve beste-i ma'lûmu üzere bu salât-ı şerîfenin cumhûran kırâatına başlanır. Türbedâr ile meydancı evvelce post kürsüsünün yerine hazırladıkları lihye-i saâdet sandukasını ve üzerinde olan lihye-ı saâdet çekmecesini makâm postunun önüne götürürler. Ve türbedâr ile meydancı zikr-i şerîf esnâsında ortada ikâd edilmekte olan buhurdanlıkları alırlar. Türbedâr, aşçı ve meydancı sertarîk postunun önünde evvelce de târif edilen âdâb üzere dururlar. Postnişîn çekmeceyi küşâd edip lihye-i saâdeti çıkarır. Evvelce kendisi ziyaret eder. Sonra sertarîk hâzırûna rehber olarak gelir ziyaret eder. Ba'dehû cemâat ziyaret ederler. Ziyaret tamam olunca türbedâr ve [II/297] meydancı buhurdanlıkları yine ortaya ve sakal-ı şerîfi de evvelce getirdikleri post makâmının baş tarafına götürüp bırakırlar. Postnişîn:

diyerek âyîn-i bihîn-
و يا حبيب الله. و يا سيد الأولين و الآخريين و سلام على المرسلين و الحمد لله رب العالمين. الصلاة والسلام عليك يا رسول الله.

i ziyâreti tamam eder. Ba'dehû hatm-i Kur'ân-ı Kerîm tilavet olunur. Postnişîn veyahut sertarîk efendilerin tarafından edilecek olan duâyı da ziyâdattan masûn olmak üzere kaydettim.:

سبحان ربي العلى الاعلى الوهاب. أعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الذى شرف العالمين بطلوع محمد المصطفى والصلاة والسلام

على سيدنا محمد المصطفى و على آله و اولاده و اصحابه محمد المصطفى

Ey Rabbü'l-alâ ve ey Kerîmü'l-Mevlâ, söylemek ne hâcet, hâlimiz celî nokta iken ilminle kevn ü mekânın mücmeli ellerimizi küşâd ettik alâya, arz-ı hâl sunarız sen Hazret-i Mevlâya. Arz-ı hâlimiz meâlince bizleri kapından tard ve huzûrundan red etme yâ Rab. Bizleri şeytânın iğvâsından himâye eyle, cadde-i şerîate sâlik ve eser-i evliyâullâha mâlik eyle yâ Rab. Herhalde isticlâb-ı rıza-i şerîfine muvâfık a'mâle muvaffak eyle yâ Rab. Bu meclis-i melâik-enîsde kırâat edilen hatm-i Hazret-i Kur'ân-ı azîmü's-şânı ve tilâvet olunan evrâd, tevhd, [II/298] tehlîlâtı ve habl-i metîn-i şefâat lihye-i saâdet-i Cenâb-ı risâletin esnâ-yı ziyâretinde getirilen salât u selâm ve ta'zîmât u tekrîmâtı dergâh-ı ehadiyetinde ve bârgâh-ı mecd-i azamet-i ulûhiyetinde "Fekabbelehâ rabbühâ bi-kabûlin hasenin" sırrına mazhar eyle yâ Rab. Hâsıl olan ecrinden cümlemizi me'cûr eyle yâ Rab. Ve hâsıl olan sevâptan evvelen ve bizzât hâce-i kâinât, hulâsâ-i mevcûdât, fâtiha-i nüsha-i nübüvvet, mahrem-i esrâr-ı kitâb-ı bi'set, mazhar-ı esrâr-ı âlem-i lâhût, âşinâ-yı rumûz-ı mülk ü melekût, masdar-ı emsile-i merâhim-i eşfâk, sîga-i münteha'l-cümû', sadr-ı sukka-i safâ, bedr-i kubbe-i vefâ, şâh-ı Yesrib-i bahtâ, sultân-ı enbiyâ, burhân-ı etkîyâ, habîb-i edîb-i necîb-i Hüdâ, şeffî'-i rûz-i cezâ, melce-i fukarâ' a'nî bihî Ebu'l-Kâsım Hazret-i Muhammed el-Mustafa (sallallahu teâlâ aleyhi ve selem) efendimizin rûh-ı saâdetine ve şebeke-i şerâfet-ihtivâlarına mea'l-kusûr ve'l-kusûr alâ tarîkı'l-hediyye vâsıl eyle yâ Rab. Bizleri iki cihânda nigâh-ı iltifât-ı saâdetine nâil eyle yâ Rab. Ve cemî'-i enbiyâ-i izâm ve rusûl-i fihâm (aleyhimü's-salâtü ve's-selâm) siyyemâ ve minke ve min Nûhin ve İbrâhîm ve Mûsâ ve İse'bni Meryem âyet-i celîlesiyle kadr-i vâlâları terfî buyrulan ulü'l-azm rusûl-i fihâm (aleyhimü's-salâtü ve's-selâm) efendilerimiz hazeratının ervâh-ı saâdetlerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve çâr-erkân-ı dîn [II/299] hazerât-ı çehâr-yâr-ı güzîn ve Aşere-i mübeşşere-i pür-vefâ ve âl ü evlâd ve ezvâc-ı tâhirât, Ashâb-ı suffe ve Ashâb-ı Bedir ve Ashâb-ı Uhud ve Ashâb-ı Huneyn ve şühedâ-i Kerbelâ, kurretü'l-ayn-i Habîb-i Kibriyâ, dil-meyve-i Ali el-Mürtezâ ve ciğerpâre-i hazret-i Betül Fâtîmetü'z-Zehrâ hazret-i İmâm-ı Hasan-i hulki'r-rzâ ve hazret-i İmâm-ı Hüseyin şehîd-i deşt-i Kerbelâ (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) efendilerimiz ervâh-ı saâdetlerine vâsıl eyle yâ Rab. Tâbiîn, tebe-i tâbiîn, eimme-i müctehidîn, müfessirîn ve muhaddisîn, meşâyih-i vâsılîn, ulemâ-i âmilîn, tullâb, huffâz ve cemî'-i hamele-i Kur'ân (nevverallahu merâkidehüm) hazeratının ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve ulemâ-i âgâh ve ârifân-ı billâh silsile-i tarîkimızdan güzêrân eden meşâyih-i âlişân, kümmel-i zevi'l-ihtirâm (kaddesallahu esrârahum) hazeratının ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve ale'l-husûs aktâb-ı erbaa ve cemî-i pîrân-ı azîzân (kaddesallahu esrârahum) hazeratının ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve bi't-tahsîs müvâcehe-i saâdetinde halka-nişîn-i edeb bulunduğumuz sâhibü't-tarîkat ve ma'denü's-sülûki'l-hakîkat, sultân-ı serîr-i aşk ve irfân, hurşîd-i sipihr-i zevk ü vicdân, imâmu'l-âşîkîn burhânü'l-vâsılîn, miftâhu envâri'l-hakâyık ve misbâh-ı rumûz-ı dekâyık, hâtemü'l-müctehidîn, sâkî-i aşk-ı ilâhî [II/300] cenâb-ı Pîr seyyid Sultân Muhammed Nüreddîn el-Cerrâhî (aleyhi sehâb-i emtâr-i tecelliyâti'l-bârî) Efendimiz hazretlerinin rûh-i saâdetlerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve biz teşne-gâni âb-ı zülâl-i

feyzinden sîrâb eyle yâ Rab. Ve bu makâm-ı âlîden güzerân eden meşâyih-i kirâm-ı kümmel-i zevi'l-ihtirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve mürşid-i ekberimiz büyük pederim kıdvetü'l-ulemâ-i muhakkikîn, umdetü'l-meşâyih-i kâmilîn es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî Efendimiz hazretlerinin ve şeyhü'l-ekberimiz fahrü's-sâlikîn ammim es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî Efendi hazretlerinin ve iftihâr-ı ihvân ve's-sâlikîn, hâdimü'l-fukarâ ve'l-mesâkîn, mürşid-i azîzim, makâm-ı Hazret-i Pîr'de selefîm pederim es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar Efendi hazretlerinin ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve bu hânkâh-ı âlîden ve zevâyâ-yı tarîkimizden ve bi'l-cümle turuk-ı şettâ-i seniyyeden geçen meşâyih-i azîzân ve fukarâ ve dervîşân ve meczûbân ve melâmiyân ve abdâlân ve bâciyân ve kalenderiyân ve muhibbân ve müntesibân ve bi'l-cümle ashâb-ı hayrâtın ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve hâzırın bi'l-meclis olan zevâtın peder ü mâder, ferzendân [u] duhter, benîn ü benât ve ümmühât ü ceddât ve akrabâ vü taallukâtının ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. İsimleri unutulmuş nesilleri kesilmiş [II/301] yerler altında hâk ile yeksân olan ümmet-i Muhammed'in ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Seyrân-ı sülûkumuzu feth ü âsân eyle yâ Rab. Kalp gözlerimizi küşâd eyle yâ Rab. Kulûbumuzda muzmer ve müstetir olan murâdât-ı dünyevî ve maksûdât-ı uhreviyelerimize nâil yâ Rab. Ve teşrîfiyle müşerref olduğumuz leyle-i Regâib-i amîmetü'l-mevâhibi cümlemiz hakkında mesûd u müteyemmen ve mübârek eyle yâ Rab. Ve nice nice emsâl-i kesfresiyle bi's-sıhhati ve'l-âfiye, bi'l-emni ve'r-râha şerefyâb eyle yâ Rab.

Muharrihu'l-fakîr: Hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de ve sâir mecâlîste edilen bu gibi duâların bu eser-i âcizîde kaydedilmesine lüzûm görülmediği erbâb-ı irfâna beyâna hâcet yoktur. Ve duânın itmâmını duâyı eden zâtın dirâyetine bırakıldı.

Bâde'd-duâ postnişîn fâtiha eder. Kıyâma ânîfü'l-beyân usûl ilâhîsi ile kalkmak şeyhu's-şüyûh Veliyyüddîn hazretleri'nin âyîn-i tarîkimıza ziyâdâtındandır. Leyle-i mevlidi'n-Nebî'de (sallallahu aleyhi ve sellem) meşâyih-i tarîk-ı Mevleviye'den Mûsâ Dede Efendi'nin bu nutk-ı şerîfi okunur:

Bir ismi Mustafâ bir ismi Ahmed

Allahümme salli alâ Muhammed

Rûz-i mahşerde bize eyle meded

Allahümme salli alâ Muhammed

Geldi doldu nûr ile bu kâinât

Ümmeti buldu kamû oddan necât

Fahr-i âlem Muhammed'e salavât

Allahümme salli alâ Muhammed

Dervîş Mûsâ hâlis eyle niyyetin

Emrine imtisâl eyle hazretin [II/302]

İşte budur doğru yolu Cennet'in

Allahüimme salli alâ Muhammed

Usûl ilâhîsi tamam olunca postnişîn evvelce zikri mürûr ettiği vechile salât eder. Ve vecde niyetle devrâna girer. Leyle-i celîle-i Regâib-i amîmetü'l-mevâhibde Seyyid Velâyet (kuddise sırruhu'l-ehad) hazretlerinin bu nutk-ı şerîfi kıyâm usûl ilâhîsinde okunur.

Tulû' etti dile şems-i hakîkat

Şereflendik bu şeb elhamdülillâh

Musaffâ oldu meclis

Şereflendik bu şeb elhamdülillâh

Gönüller erince zevk u safâya

Bakılmaz çekilen cevr ü cefâya

Eriştik Hak teâlâdan atâya

Şereflendik bu şeb elhamdülillâh

Olup şeref Seyyid yâriyle hemdem

Akıttı çeşminden âb ile hemdem

Arzulayıp visâl-i yâri herdem

Şereflendik bu şeb elhamdülillâh

Leyle-i celîle-i berât-ı feyz-âyâtında Bursa'da medfûn meşâhir-i meşâyih ve kibâr-ı evliyâullâhdan Emîr Sultân denilmekle ma'rûf Ahmed Şemseddîn el-Buhârî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin bu nutk-ı şerîfi okunur:

Gerçek âşıklara salâ denildi

Derdi olan gelsin dermânı buldum

Âhile vâhile cevlân ederken

Cânımın içinde cânânı buldum

Açılmış dükkânlar kurulmuş pazar

Cânlar mezâd olur dellâllar gezer

Oturmuş ümmetin berâtın yazar [II/303]

Hakk'a mahbûb olan sultânı buldum

Emîr Sultân der hoş pazar imiş

Âşıklar salınıp hep gezer imiş

Cümlenin maksûdu ol dîdâr imiş

Hakk'a karşı olan dîvânı buldum

Leyle-i berâta eğer mevlid-i şerîf okunmaz ise kuûden kelime-i tevhîd-i şerîften sonra usûl ilâhisi olarak Bursevî eş-şeyh İsmâîl Hakkı (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin bu nutk-ı şerîfî okunur:

Yazılır Hakk'ın berâtı

Gelince berât gecesi

Ger hayâtı ger memâtı

Gelince berât gecesi

Cennetin kapısı açılır

Âleme rahmet saçılır

Mü'mine hülle biçilir

Gelince berât gecesi

Hakkı Hak rızâsın bulur

Her kim bu şeb namaz kılar

Duâlar müstecâb olur

Gelince berât gecesi

İlâhî tamam olunca bir miktar ism-i Celâl okunur ba'dehû durak okunur, devrâna kalkılır. Ramazân-ı şerîfin on beşinci gecesinde Cerrâhpaşa câmi'-i şerîfnde icrâ olunan âyîn-i bihîn, leyle-i kadirde hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de icrâ edilen âyîn-i tarîkat esnâsında Hazret-i Pîr'in emânât-ı mukaddesesi ziyâreti icrâ olunur. Ve bu âyîn-i ziyâretten sonra devrâna başlanır.

Ramazân-ı şerîf ve kurban bayramlarının sabahlarında bayram namazından sonra “türbe tevhîdi” ta'bîr edilen âyîn-i ziyâret:

Postnişîn zikri geçen Canfedâ Hâtûn câmi-i şerîfinin haremindeki Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-metîn) [II/304] halvethâne-i şerîfnde ihvân ile birlikte salât-ı ıydi edâ ettikten sonra ihvânın pîşvâsı olarak doğruca tevhîdhâne-i şerîfin kapısından türbe-i şerîfeye dâhil olur. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in vâlîde-i muhteremeleri Teslîme Hâtûn (kuddise sırruhâ) hazretlerinin sandûka-i emcedleriyle Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in birâder-i âlî-kadirleri [III/1] es-seyyid eş-şeyh İbrahim Feyzî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu) hazretlerinin sanduka-i şerîflerinin arasına ferş edilmiş olan kırmızı posta kuûd eder. Sertarîk ve aşçı, postnişînin sol tarafına ve hazır bulunan meşâyih ve hulefâ ve sâlikân-ı tarîkımız dahi kîdemleri sırasıyla kuûd ederler. Türbedâr, Bacı Sultân (kuddise sırruhâ) hazretlerinin sanduka-i şerîfinin önüne oturur. Ve evvelce Hazret-i Pîr'in başı ucunda îkâd etmiş olduğu buhurdanlıkların tütsülerinin devamına nezâret eder. Postnişîn sure-i Mülk'ü okur. Ba'dehû aynen mukâbele-i şerîf günlerindeki gibi salât-ı kutbiyye ve kelime-i tevhîd-i şerîften sonra ıyd-i Fıtır'da hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in sâlifü'l-beyân, *Dil beytini pâk eden* nutk-ı şerîfî veyâhut Hazret-i Pîr Azîz Mahmûd

Hüdâyî (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin, *Açıldı çün bezm-i elest* nutk-ı şerîfi usûl ilâhîsi olarak okunur. Ba'dehû bir miktar ism-i celâl ve ism-i hû okunduktan sonra;

لا اله الا الله محمد رسول الله لا اله الا الله محمد حبيب الله لا اله الا الله محمد شفيع الله لا اله الا الله محمد نور خاتم نبي الله

ba'dehû; الحمد لله رب العالمين و السلام على اشرف نور جميع الانبياء والمرسلين و الحمد لله رب العالمين deyip niyâz ederek, [III/2] postnişîn ve ihvân niyâz ederek kıyâm ederler. Postnişîn hazret-i Pîr-i münîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in sanduka-i emcedlerinin sağ tarafına evvelce türbedârın vaz' etmiş olduğu kürsünün üzerinde bulunan lihye-i saâdet çekmece-i şerîfini açar ve o esnâda *Rûh-ı Nebî râ salavât* diyerek salât-u selâmın mâlûm olan bestesi ile salât ü selâma başlar. Cumhûran bu salât ü selâm okunur:

اللهم صل على سيدنا محمد وعلى آل محمد وصحبه وسلم

Postnişîn birer takım lihye-i saâdeti onlara verir ve iki takım lihye-i saâdeti kendi yed-i ta'zîminde tutar. Ve hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'in kisvesini [gîsûsunu] ya'nî, saçını çekmece-i şerîfin yanına açar. Bu mübârek saçın kıssası müşârun ileyh hazretleri'nin menâkıb-ı aliyyelerinde beyân edilecektir. İhvân birer birer gelip âdâb-ı tarîkat üzere ibtidâen postnişîn ve sonra sertarîk ve aşçının ellerinde bulunan sakal-ı şerîfi ziyâret ederler. Ve sonra da müşârun ileyh saçını ziyâret ederler. Ziyâretin tamamında postnişîn lihye-i saâdetleri boğçaları [III/3] içine sarar ve çekmece derûnunda mahall-i mahsûslarına Ve hazret-i Veliyyüddîn'in saçını dahi hıfz ettikten sonra çekmeceyi kaparken:

الصلاة والسلام عليك يا رسول الله يا حبيب الله يا سيد الاولين والآخرين والحمد لله رب العالمين

diyerek salât-ı şerîfeyi bitirir ve evvelce oturduğu makâma gelip oturur ve hâzırûn dahî kuûd ederler. Hatm-i şerîfler okunur. Bu esnâda türbedâr buhurdanlığı tütsüleyip Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in sanduka-i şerîfinin önüne bırakır. Ba'dehû tilâvet-i hatm-i Kur'ân-ı Kerîm okunur ve postnişîn böylece duâ' eder:

سبحان ربى العلى الاعلى الوهاب . اعوذ بالله من الشيطان الرجيم . بسم الله الرحمن الرحيم . الحمد لله الذى قال فى كتابه الكريم . وما ارسلناك الا رحمة للعالمين

. و الصلاة والسلام على سيدنا محمد عدد حسنات جميع الانبياء والمرسلين. و عدد حسنات ابو بكر و عمر و عثمان و على و حسن و حسين . و على اله الطاهرين و اصحابه الطيبين.

[III/4] Ey Rabbü'l-a'lâ ve ey Kerîmü'l-Mevlâ, söylemek ne hâcet, hâlimiz celî nokta iken ilmîne kevn ü mekânın mücmeli ellerimizi küşâd ettik alâya. Arz-ı hâl sunarız hazret-i Mevlâ'ya. Arz-ı hâlimizce bizleri kapından red ve huzûrundan tard etme yâ Rab. Bizleri şeytânın iğvâsından himâye eyle, râh-ı müstakîmde sâbit ve cadde-i şerîata sâlik ve isr-i evliyâullâha mâlik eyle yâ Rab. Her halde bizleri isticlâb-ı rızâ-i şerîfine muvâfik a'mâla muvaffak eyle yâ Rab. Bu meclis-i melâik-enîste kırâat edilen hatm-i hazret-i Kur'ân-ı Azîmü's-şân'ı ve tilâvet olunan ve evrâd u ezkâr ve tevhîd, tehlîlât ve habl-i metîn-i şefâat, lihye-i saâdet-i Cenâb-ı risâlet-penâhînin esnâ-yı ziyâretinde getirilen salât ü selâm ve olunan ta'zîmât u tekrîmâtı dergâh-ı ehadiyyet ve bârgâh-ı mecd-i azamet-i ulûhiyyetinde “fetekabbelehâ rabbuhâ bi-kabûlin hasenin” sırrına mazhar

eyle yâ Rab. Hâsıl olan ecrinden cümlemizi me'cûr eyle yâ Rab. Hâsıl olan sevaptan evvelen bizzât vâkıf-ı esrâr-ı ezel, **be-ya'nî (?)** evvel, neş'e-i nûr-i evvel, hâdi-i hayr-ı sübül, fer-i dâreyne ve yemm-i rahmet-i küll, Mustafâ-yı Hak mahbûb-ı Hüdâ a'nî bihî Hazret-i Ebü'l-Kâsım Muhammed el-Mustafa (sallallâhu aleyhi [III/5] ve selem) efendimizin rûh-ı saâdetlerine ve şebeke-i şerâfet-ihtivâlarına maa'l-kusûr ve'l-küsûr alâ tarîkı'l-hediyye vâsıl eyle yâ Rab. Bizleri dâreynde nigâh-ı iltifât-ı saâdetine nâil eyle yâ Rab. Ve cemî'-i peygamberân-ı izâm ve rusûl-i fihâm (aleyhimü's-salâtü ve's-selâm) siyyemâ ve minke ve min Nûhin ve İbrahim ve Musa ve İsâ ibnü Meryem âyet-i celîlesiyle kadr-i vâlâları terfî buyrulan ulü'l-azm rusûl-i fihâm (aleyhimü's-salâtü ve's-selâm) Efendilerimiz hazerâtının ervâh-ı saâdetlerine şâyân-ı ikrâm eyle yâ Rab. Çâr-erkân-ı dîn, hazret-i çehâr-yâr-ı güzîn Siddîk-i Ekber, Fârûk-ı âzam, Osmân-ı zi'n-nûreyne, Aliyyü'l-Mürtezâ (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) ve kurretu'l-ayn-i Habîb-i kibriyâ dil-meyve-i Ali el-Murtezâ ve çiğerpâre-i hazret-i Fâtümetü'z-Zehrâ hazret-i İmâm-ı Hasen-i müctebâ ve Hazret-i İmâm-ı Hüseyin şehîd-i Kerbelâ (aleyhimüsselâm) ve bakiyye-i aşere-i münbeşşerei-i pür-vefâ, âl ü evlâd ve ezvâc-ı tâhirât, Ashâb-ı Suffe ve Ashâb-ı Bedir ve Ashâb-ı Uhud ve Ashâb-ı Huneyn vesâir şühedâ-i Kerbelâ (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) Efendilerimiz hazerâtının ervâh-ı saâdetlerine vâsıl eyle yâ Rab. [III/6] Tâbiîn, tebe-i tâbiîn, ecille-i dîn-i mübîn eimme-i Müctehidîn ve müfessirîn ve muhaddisînve musannifîn, **meşâyih ve usûliyyîn**, ulemâ-i âmilîn, tullâb ve huffâz, müceddidîn ve cemî'-i hamele-i Kur'ân (nevverallâhu merâkidehüm) hazerâtının ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Silsilenâme-i tarîkat-i aliyyemizde mutavveru'l-esâmî olan meşâyih-i kirâm-ı kümmel ve zevi'l-ihtirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve ale'l-husûs aktâb-ı erbaa Seyyid sultân Abdülkâdir Geylânî ve Seyyid Ahmed er-Rifâî ve Seyyid Ahmed el-Bedevî ve Seyyid İbrahim **ed-Desûkî** vesâir cemî-i pîrân-ı azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve bi't-tahsîs merkad-i pür-nûr ve ma'nevî huzûr-ı maâlî-i nüşûrunda edeb-nişîn olduğumuz pîr-i tarîkimiz الجنة تحت

hadîs-i şerîfine mazhar ve;

و منهم سيدى نور الدين الجراحى ساكن الاستانبول العليا ياتى بعام خمسة عشرة و مائة و الف بعيش من العمر اربعة و اربعين سنة و من كراماته ان الله تعالى يطلع
تعالى وهو فى عالم انالله يكرم زواره فاستجاب الله دعاء. [III/7] على مقام الاخرة وهو فى الدار الدنيا ومن كراماته ان الله تعالى يوم موته يدخل الجنة و منها انه سئل الله

İbâre-i kâşife-i Hazret-i şeyh İmâm Şernûbî ile mevsûf hâtemü'l-müctehidîn, sâkî-i aşk-ı ilâhî, cenâb-ı şeyhunâ ve mevlânâ Muhammed ibn-i Abdullâh el-marûf bi Nûreddîn el-Cerrâhî (aleyhi sehâb-i emtâri tecelliyâti'l-fettâhî) efendimiz hazretlerinin rûh-ı akdes ve sırr-ı mukaddeslerine vâsıl eyle yâ Rab. Âb-ı zülâl-i feyzinden biz teşne-gâni sîrâb eyle yâ Rab. Himem-i rûhâniyet-i saâdetini üzerimize sâyebân eyle yâ Rab. Rûz-i cezâda şefâat-i aliyyelerine nâil eyle yâ Rab. Çâr-erkân-ı tarîkimiz hulefâ-i Hazret-i Pîr ser-halîfe şeyhü's-şüyûh Süleyman Veliyyüddîn ve halîfe-i sâni ser-çeşme-i feyz şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî ve sertarîkzâde Sertarîk Mehmed Emîn ve menba'-i feyz ve fütûh Morevî eş-şeyh Yahyâ Şerâfeddîn (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve onların isr-i pâkine iktifâya bizleri muvaffak eyle yâ Rab.

Ve sâir hulefâ ve vâlideyn ve taallukat-ı Hazret-i Pîr (nevverallâhu merâkidehum) hazerâtının ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve zehru'l-kâmilîn es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr Efendi hazretlerinin [III/8] ve es-seyyid eş-şeyh Muhammed Ârif Dede Efendi hazretlerinin ve es-seyyid Zeynelâbidîn Dervîş Efendi hazretlerinin ve mürşid-i ekberimiz es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî Efendi hazretlerinin ve es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî Efendi hazretlerinin ve mürşid-i azîzim hizmet-i Hazret-i Pîr'de selefîm, pederim es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar Efendi hazretlerinin ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve bu makâm-ı âlîden ve tarîk-ı aliyemizde ve bi'l-cümle turuk-ı şettâ-i seniyyeden geçen bi'l-cümle meşâyih-i azîzân ve fukarâ-i dervîşân ve meczûbân ve melâmiyân ve abdâlân ve bâciyân ve kalenderiyân ve muhibbân ve ashâb-ı ihsân ve ashâb-ı hayrâtın ervâh-ı şeriflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve hâzırın bi'l-meclis olan zevâtın peder u mâder ve ferzendân u duhter, benîn u benât ve ümmühât ü ceddât ve akrabâ ve taallukâtından âlem-i âhirete gidenlerin ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab.

Bundan sonra hatm-i şerîf edenlerin geçmişlerinin esâmîsini mübeyyin pusula verilmiş ise onların isimleri yâd edilir. Ve kâffe-i âmme-i ümmet-i Muhammed'in ervâh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. [III/9] Ümmet-i Muhammed'in hastalarına şifâ, borçlularına edâ ihsân ve inâyet eyle yâ Rab. Ümmet-i Muhammed'i zalemeye pâ-yi mâl etme yâ Rab. Ümmet-i Muhammed'e refâh ve saâdet ve selâmet ihsân ve inâyet eyle yâ Rab. Teşrîfiyle müşerref olduğumuz ıyd-i saîd-i meyâmin-i bedîd-i fitrı cümle ümmet-i Muhammed hakkında mesûd ve müteyemmin ve mübârek eyle yâ Rab. Nice nice emsâl-i adîdesiyle müşerref eyle eyle yâ Rab. Elvedâ buyuran Ramazân-ı şerîfin şefâatine nâil eyle yâ Rab. Şikâyetinden emîn eyle yâ Rab. Âhir u âkıbetimizi hayr eyle yâ Rab. Âhir kelâmımızı kelime-i tevhîd ile Kur'ân-ı Mecîd eyle yâ Rab. Nâr-ı cahîminden bizleri âzâd eyle yâ Rab. Cennet ve cemâlinle bizleri şerefyâb eyle yâ Rab. Olunan duavât-ı hayriyyemizi dergâh-ı ehadiyetinde kabûl eyle yâ Rab.

سبحان ربك رب العزة عما يصفون. و سلام على المرسلين . و الحمد لله رب العالمين

Sırr-ı Nûreddîn el-fâtîha eder.

Ba'dehû aşçıya ve sertarîk ve hâzır bulunan meşâyih ve hulefâyâ usûl-i tarîkat vechile fâtihalar etmelerini işâret eder. Hâzır bulunan hulefâ gözleri kapalı olarak [III/10] huşû' üzere bulunuyor veyâ hâl-i vahdet veyâ vecd hâlinde veyâ hâlet-i hayrette ise postnişîn tarafından yüksekçe sesle *âmîn şeyh ... efendi* veya *şeyh ... efendi âmîn* diye seslenerek îkâz eder. Fâtîha-i şerîflerin tamamında rûh-ı pâk Hazret-i Muhammed Mustafa râ salavât (def'a). Cism-i pâk Muhammed Mustafa râ salavât (def'a). Ravza-i pâk Muhammed Mustafa râ salavât diyerek postnişîn cumhûra **salât** edilmesini işâret eder. Ba'de's-salât ve selâm üç kere de cumhûran tekbîr getirilir. Sonra;

الصلاة و السلام عليك يا رسول الله . الصلاة و السلام عليك يا حبيب الله . الصلاة و السلام عليك يا سيد الاولين و الاخرين و سلام على المرسلين و الحمد لله

رب العالمين

deyip cümleten birden âdâb-ı tarîkat üzere yer öpülüp kalkılır. Postnişîn elleri göğsünde ya'nî niyâzda olarak Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in merkad-i enverlerinin ayağı ucunda mefrûş seccadenin üzerinde Cenâb-ı Hak'ı secde-i şükr eder. Ve kalktıktan sonra şeyh Süleyman Veliyyüddîn ve şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Efendilerimiz hazretlerinin sanduka-i [III/11] şerîflerine rû-mâl-i ubûdiyet eder. Ba'dehû makâmına gelip kıyâmen durup kelime-i tevhîd-i şerîfe başlar. Postnişînin ardından sertarîk ve sâir ihvân kıdemleri sırasıyla postnişînden gördükleri gibi âdâb-ı tarîkatı îfâ ederler. Gelip postnişîn ile muâyede ederler. Ve yek diğerleri ile birbirinin ardından gelerek musâfaha ederler. Bu esnâda postnişîn kelime-i tevhîd-i şerîften sonra ism-i celâle ve ism-i hû'ya başlar. Muâyede tamam olunca postnişîn

وصل على اشرف نور جميع الانبياء والمرسلين والحمد لله رب العالمين

deyip böylece duâ eder: “Cenâb-ı Hak olunan muâyede-i muânakalarımızı dergâh-ı ehadiyetinde kabûl buyursun. ومن صلف غفره له hadîs-i şerîfinin mâsadakınca cümlemizi mağfûr buyursun. Teşrîfiyle müşerref olduğumuz ıyd-i saîd-i meyâmin-i bedîd-i fitrî cümlemiz hakkında mesûd, müteyemmin ve mübârek buyursun. Ve nice nice emsâl-i adîdesinin bi's-sihhati ve'l-âfiye, bi'l-emn ve'r-râha şeref-i idrâkiyle dilşâd buyursun. Elvedâ buyuran Ramazân-ı şerîfin şefâatine nâil ve şikâyetinden emîn buyursun. Müvâcehe-i saâdetinde bulunduğumuz Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) Efendimiz'in çeşme-i [III/12] feyzinden bizleri sîrâb ve dâima rûhâniyet-i aliyyesini üzerlerimize sâye bân buyursun. Huzzâr-ı meclisi saâdet-i dâreyne makrûn buyursun. Âhir ve âkıbetimizi hayır buyursun.”

وصل و سلم و بارك على اشرف نور جميع الانبياء والمرسلين والحمد لله رب العالمين

sırr-ı Nûreddîn el-fatîha.

Duâ'dan sonra keşîde edilen gülbang: “Allah Allah eyvallâh, bayramımız mübârek ola. Hayırlar feth ola, şerler def' ola. İstekler niyâzlar kabûl ola. Gönüller şen ola. Münkîr ve münâfik perîşân ola. Demler, safâlar bâkî ola. Dem-i enbiyâ, sırr-ı evliyâ, üçler, yediler, kırklar. Aşk-ı Mevlâ, nûr-i Nebî, kerem-i Ali, gülbang-ı Muhammedî Pîrimiz Sultân Nûreddîn-i Cerrâhî. Dem-i Hazret-i Pîr kerem-i Mevlâ bi ismike Yâ Allah hû hû hû.” Ba'de'l-gülbang âdâb-ı tarîkat üzere hucerâta çıkılıp sohbet edilir.

Evvelce beyân olunan Sır tekkede Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in icrâ buyurdıkları âyîn-i şerîfeye Hazret-i şeyhu's-şüyûh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) Efendimiz'in ziyâdâtı: “Sır tekkede medfûn olan, [III/13] kutbu'l-ârifîn eş-şeyh Mustafa Muslîhuddîn Nûrî (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretlerinin kabr-i enverlerinin başı ucunda postnişîn âyîn-i tarîkımız vechile sûre-i Mülk'ü ve İhlâs-ı şerîfleri kırâat edip salât-ı kutbiyye ba'dehû üç ağır tevhîd ve feth-i esmâ olan kırk tevhîd-i şerîften bir miktar tevhîd-i şerîf söyler. Ba'dehû yâ Allah hû diye ism-i celâle başlar. Ba'dehû yâ Allah hû diye ism-i hû'ya bed' eder. Bir miktar devam ettikten sonra hû hû hû diye tamam edip postnişîn:

dedikten sonra sabah usûlünün hitâmında edilen duâyı
aynen eder. Yalnız duâda Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in hânkâh-ı âlîlerinden geçen eızze-i kirâm
hazerâtının ism-i şerîflerini andıktan sonra; huzûr-ı aliyyelerinde bulunduğumuz kutbu'l-ârifîn gavsu'l-vâsılîn
eş-şeyh Mustafa Muslihuddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin ve civâr-ı aliyyelerinde medfûnîn ve medfûnât
olan ihvân-ı tarîkımızın ve bu hazîrede medfûn olan [III/14] ehl-i îmânın ervâh-ı şerîfleri için, dedikten sonra
duânın alt tarafı okunarak tamam edilip sırr-ı Nûreddîn el-fatîha diyerek fâtiha edip تقبل منا يا الله هو
ziyâret tamam edilir. Ba'dehû namazgâhta mihrap taşının sol tarafında ferş edilmiş olan kırmızı posta postnişîn
ikinci namazının sünnetine durur. Sünnetten sonra usûl-i tarîkat üzere namaz tevhîdleri alınır. Ba'de'l-farz yine
namaz tevhîdleri ve fatihalar usûl-i tarîkat üzere icrâ edilip kelime-i tevhîd-i şerîften sonra kuûden usûl ilâhîsi
olarak hazret-i sultânu'l-âşîkîn Yûnus Emre-i Ümmî (kuddise sırruhu's-sâmî)'nin bu nutk-ı şerîfi okunması usûl
ittihâz edilmiştir.

*Gani Mevlâm nasîb etse
Varsam ağlayu ağlayu
Medîne'de Muhammedi
Görsem ağlayu ağlayu*

*Delîl yapsam sağ elime
Lebbeyk öğretse dilime
İhrâm bezini enine
Sarsam ağlayu ağlayu*

*Hacılarda katarlar
Kum deryasına batarlar
Şeytânı taşa tutarlar
Atsam ağlayu ağlayu [III/15]*

*Akıtırlar hayvan kanı
Esirgemez kimse cânı
Mina'daki hac kurbanı
Kessem ağlayu ağlayu*

*Sana Altın Oluk sana
Gören hayran olur sana*

*Kara donlu Ka'be sana
Varsam ağlayu ağlayu*

*Dervîş Yûnus der cân ile
Kul olmuşum îmân ile
Dilim zikr-i Kur'ân ile
Varsam ağlayu ağlayu*

Ba'dehû ism-i celâl okunur. İsm-i celâlden sonra zâkirân cumhûr durak olarak beste-i ma'rûfuyle Hazret-i Eşrefzâde Abdullah Rûmî (kuddise sirruhu's-sâmî)'nin bu nutk-ı şerîfi okunur:

*Cümle huccâc ile giydik yine ihrâm u abâ
Kibleye karşı dizildik ideriz mesel-i Safâ
Erişip gördüm bürünmüş bir siyah atlas u kaba
Kara donlu Ka'betullah merhaba merhaba*

*Susamışım âb u zemzemden sikâyet edesem
Merve hakkı çok Safâ ile himâyet edesem
Umarım yârın kul oğluna şefâat edesin
Kara donlu Ka'betullah merhaba merhaba*

Bu nutk-u şerîfin hitâmında حى القيوم الله esmâ-i şerîfleri okunur ve esnâsında zâkirân münâsîp ilâhiyât okunur. Ba'dehû postnişîn yâ Allah hû diye ism-i hû'ya başlar. Zâkirân beste-i ma'rûfu ile Hazret-i Sultânu'l-âşîkîn [III/16] Yûnus Emre-i Ümmî (kuddise sirruhu's-sâmî)'nin bu nutk-u şerîfini okurlar:

*Arayu arayu bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasîb eylese görsem yüzünü
Yâ Muhammed pek sever seni*

*Arafat dağdır bizim dağımız
Onda kabul olur duâlarımız
Medîne'de yatar peygamberimiz
Yâ Muhammed cânım arzular seni*

Bir mübârek sefer olsa da gitsem

*Ka'be yollarında kumlara batsam
Hub cemâlin bir kez düşte seyretsem
Yâ Muhammed çok sever seni*

*Yûnus medheylesin seni dillerde
Dillerde dillerde hep gönüllerde
Arayu arayu gurbet ellerde
Yâ Muhammed cânım arzular seni*

Ve bazı münâsip ilâhileri de okurlar. Ve bu esnâda postnişin ism-i Hû'ya başlar. Badehû zâkiran devrânın nihâyetinde okudukları gibi لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وسلموا تسليما وصل على اشرف و اسعد نور جميع الانبياء والمرسلين gibi diye bir zâkir nidâ eder e bu nida ile de postnişin “Hû Hû Hû” diye zikr-i şerîfi tamam eder, hatm-i şerîfler okunur. Ba‘dehû postnişin evvelce usulünü beyan ettiğim vecihle duâ eder. [III/17] Yalnız duanın dibâcesinde “سبحان ربي العلي الاعلى الوهاب” eûzü besmeleden sonra الحمد لله الذى قال فى كتابه الكريم ليس عليكم جناح ان تبتغوا صدق الله âyet-i kerîmesini okur فضلا من ربكم فاذا افضتم من عرفات فاذكروا الله عند المشعر الحرام واذكروه كما هداكم وان كنتم من قبله لمن الضالين diye duaya dîbâce yapar. Ve Cenâb-ı risâletpenâh efendimiz de rasûlü’s-sekaleyn ve imâmu’l-kıbleteyn ve nebîyyü’l-Haremeyn ve ceddü’s-sıbteyn ve şefîi-i men fi’d-dareyn, Rasûl-i müctebâ ve emînü-l muktedâ, şemsü’d-duhâ, bedrû’d-dücâ, nurü’l-verâ, sâhib-i kâbe kavseyni ev ednâ a’nî bihî Cenâb-ı Ebü’l-Kâsım Muhammed el-Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem). Ba‘dehû aktâb-ı erbaa ve cemî‘-i pîrân-ı azîzan hazerâtının ervâh-ı şerîfelerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve bi’t-tahsîs meydân-ı kerâmât-ı bahirelerinde bulunduğumuz der-deh-i Hazret-i Pîre hutbe yapar [III/18] ve ism-i şerîflerini andıktan sonra ittisam-ı âlilerinden geçen meşayih-i azîzân ve civâr-ı saâdet medârında medfûnîn ü medfûnât, eizze-i kirâm ve cemî-i ashâb-ı türbenin ervâh-ı şerîfelerine vâsıl eyle yâ rab. Ve mürşid-i ekberimiz büyük pederim es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî Efendi hazretlerinin ve mürşid-i azîzim es-seyyid eş-şeyh ammim Yahyâ Gâlip Hayâtî Efendi hazretlerinin ve şeyhim sebep-i feyzim pederim es-seyyid eş-şeyh Muhammed Rızaeddin Yaşar Efendi hazretlerinin ruh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve huzur-i maali nüşûrunda bulunduğumuz, kutbu’l-ârifîn gavsü’l-vâsilîn şeyh-i şüyûh, âgâh-ı sır âşina-i billâh eş-şeyh Nureddinzâde Mustafa Muslihuddîn Nurî el-Filibevî (kuddise sirruhu’l-alî) hazretlerinin ruh-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve himem-i rûhâniyyet-i aliyyesini üzerimize sâyebân ve şefâat-i aliyyesine cümlemizi nâil eyle yâ Rab. Civâr-ı saâdet-medârında medfûn bulunan ihvân-ı tarîkımız ve cemî‘-i ümmet-i Muhammed’in ervah-ı şerîflerine vâsıl eyle yâ Rab. Ve huccâc-ı müslimîne edilir de gidenlere tekrar ve bizlere de o makâm-ı mübârekeye varıp اشفع لنا [III/19] الصلاة والسلام عليك يا رسول الله. الصلاة والسلام عليك يا حبيب الله. الصلاة والسلام عليك يا شفيع المذنبين demek nasip ve mukadder eyle yâ Rab. Cebel-i Arafat’a varıp لبيك اللهم لبيك لبيك لا شريك لك لبيك ان الحمد والنعمة لك والملك لا

شريك لك demek nasip eyle yâ Rab. Bundan sonra duayı tamam eder. Fatiha eder ve hazır bulunan meşâyih ve hulefâya fâtihalar verir. Ba'dehu üç kere salât ü selam, üç kere tekbîr-i şerîf getirilir. الصلاة والسلام عليك يا رسول الله. dedikten sonra Allah Allah eyvallah vakitler hayr ola, hayırlar feth, şerler def' ola. Diyerek kısaca bir gülbang keşîde eder. Kerem-i Mevlâ yâ Allah Hu deyip âdâb-ı tarîkat üzre yer öpülür. Kıyam edilip kibleye durulur üç kere salât ü selâm üç kere tekbir getirilir. Ba'dehû üç kere telbiye ederler. الصلاة والسلام عليك يا حبيب الله. الصلاة والسلام عليك ي عليك يا سيد الاولين و الاخرين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين [III/20] dedikten sonra eûzü besmele salavât-ı İbrahimleri okur ve Hazret-i Pîr'in "Fâtihatü'l- Fukarâ"sını okur. Dem-i Hazret-i Nureddîn kerem-i Mevla "با ستمك يا الله هو" der, doğruca yola iner, orada bir musafaha olup hankâh-ı şerîfe avdet ederler.

Limuharrihi'l-fakîr, zaman-ı Hazret-i şeyh Veliyyüddin (kuddise sırruhu'l-metîn)'den zaman-ı âciziye gelinceye kadar Sır tekkede icra edilen ayîn-i şerif, Hazret-i Pîr'in icrâ buyurdıkları sâlifül beyân ayîn-i şerîfin üzerine Hazret-i Azîz-i müşârün ileyhın ziyâdâtıyla icrâ edilmiştir. Ya'nî yalnız Hazret-i Pîr'in icrâ ettikleri âyin-i şerîf ile hiçbir sene iktifâ edilmemiştir. Sır tekkede şu âyin-i şerîfi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in ibtidâ icrâ buyurdıkları bin yüz yirmi dokuz [1129] sene-i hicriyesi ıyd-i edhâsı arefesinden zamanımızda dergâhların tarih-i seddi olan on beş Safer bin üçyüz kırkdört [1344] senesi Cuma gününe kadar terk edilmemiştir.

Muharriruhu'l-fakîr:

Âsumandır kubbesi hep ihtirak kandilleri

En ziyâ-bahş kandili şems ile mâhtır

Kapatılmakla tekâyâ kapatılmaz zikr-i Hak

Kâinat zâkirdir, cihân dergâhtır

[III/21] Yeniçeri vak'ası bin ikiyüz kırk bir [1241] sene-i hicrîsinde ıyd-i edhânın arefesi gününe de tesadüf etmiş. Büyük pederim şeyh Abdülazîz Efendi esîr-i firaş bir halde bulunup birâderi şeyh el-hâc Yahyâ Şerâfeddin efendiyi mahall-i mübârek-i mezkûreden göndermiştir. Mûmâ ileyh de âyin-i şerîfi tek başına icrâ etmiştir. Li muharrihi'l-fakîr; Sultan Abdülhamîd Hân-ı Sâni zamanına musâdif bin üçyüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde zabtiye nâzırı bulunan Nâzım Paşa İstanbul'da bi'l-cümle cemiyetleri yasak ettiği zaman mevlid-i şerîf cemiyetlerini câmi-i şerîflerde ve Âşûra ve Mevlid-i şerîf ve sâir cemiyetleri dergâhlardan ve bayram günlerinde Edirnekapısı'nda ve sâir İstanbul'un kapılarında bayram namazından çıkılınca edilen duâları yasak ettiği sırada Sır tekkede olmakta olan âyin-i bihîn dahi men edip mall-i mübârekeye jandarma ve polis i'zâm ettiği arefe günü, mürşid-i ekberim ammim şeyh Yahyâ Gâlib Efendi âyîn-i şerîf-i mezkûru hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de tevâhidhâne-i latîfte aynen icrâ buyurdular. Bin üçyüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde Ramazân-ı şerîfte ammim şeyh Gâlib Efendi ile pederim şeyh Rızâeddin Yaşar Efendi [III/22] mabeyn-i hümayyuna iftâr-ı

seniyyeye gittiklerinde Baş Mâbeynci Hacı Ali Paşa vehleten Amcam merhûma, *Şeyh Gâlib Efendi sizler Kurban Bayramı arefesi günü Edirnekapısı hâricinde, Râmi kışlası yolunda bir namazgâhta Arafât'ı taklîden bir âyîn yapardınız, yine o duâ orada oluyor mu?* diye suâl eder. Ammim şeyh Gâlib Efendi cevap vermezden evvel derhal, Hazret-i Pîr Efendimiz'in yaptığı sünnet-i aliyyeleri men' olundu diye pek ziyâde müteessir bulunan pederim şeyh Rızâeddîn Yaşar Efendi ağabeyinin yüzüne bakmayarak, *hayır efendim onu ve daha sâir Mevlid-i şerîf cemiyetlerini ve bayram günlerinde bazı mahallerde ve bâ husus bayram namazından çıkıldıktan sonra Edirnekapısı dışında edilen duâların cümlesini Zaptiye Nâzırı yasak etti,* diye hacı Ali Paşa merhûma cevap verdi. Ammim merhûm birâderi pederime saraydan çıktuktan sonra *kardeşim, vükelâsını pâdişâha anlatacak sen mi kaldın?* demişti. Pederim ise, *siz söylemediniz ya, bendeniz söyledim* diye cevapta bulunmuştu. İkinci günü zaptiye nâzırı bâirade irâde-i seniyye azledildi ve mezkûr cemiyetlere kemâ-kân icrâ olunmasına irâde-i seniyye olduğu gazetelerde ilân etti. [III/23] Ve o sene Kurban Bayramı'nın arefesi günü öğleden sonra hankâh-ı şerîfe taraf-ı pâdişâhîden ihsân olunan beşbin kuruluş atıyye-i seniyye ile Sır tekkeye gidilip olunan duânın olmasına dâir tastîr olunan irâde-i seniyyeyi bir yâver getirip ammim merhûm hazretlerine tevdî etti. Ammim merhûm hazretleri de irâde-i seniyyeyi pederim merhûm hazretlerine verdi ve mahall-i mezkûra bir ihvân ile gidip âyîn-i şerîfi icrâ etmesini emir buyurdu. Hankâh-i şerîfte zamân-ı meşîhat-i âcizânemde vukû bulan Harb-i Umûmi'de meşâyihin askerlikten müstesnâ olduğu madde ahz-ı asker kânûnundan kaldırılmış olduğundan fakîrin Edirne'de asker bulunduğum esnâda Sır tekkenin olduğu kabristân tarlası şehîdlik ittihâz edilip mezkûr mahaldeki mezar taşları kâmilen kaldırılmış olduğunu askerlikten ma'lûlen gayr-i müsellağ efrâd meyânına geçerek ikinci defâ bedel verip İstanbul'a avdetimde mahall-i mübârekeye gidip gördüm ve zikr-i cemîli mürûr eden kutbu'l-ârifîn şeyh Mustafa Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin Mîmâr Sinân'ın âsârından olan köfeki taşından mâmul baş ve ayak ucu taşlarının alınmış yalnız kabr-i şerîfinin etrafındaki pehle taşları mevcûd olduğunu gördüm. O esnâda Bursa mebûs-ı [III/24] esbakı Bursalı Tâhir Bey merhûm *Osmanlı Müellifleri* nâmındaki büyük eserini tab' ettirip yeni neşr ettirmiş idi. Mezkûr eserin meşâyih faslında müşârün ileyh şeyh Mustafa Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin âsârının isimleriyle zât-ı mürşidânelerinin kısaca terceme-i aliyyelerini gördüm. Derhal Tâhir Bey merhûma bir mektup ile bu zât-ı şerîfin kabr-i şerîfinin üzerinde Mîmâr Sinân'ın eseri olan seng-i mezarının alınmış olduğunu ve merkad-i enverlerinin de bozulmak üzere olduğunu bildirdim. Tâhir Bey merhûm mektubumu alır almaz hankâh-ı hazret-i Pîr'e geldi. Fakîre, *oğlum Fahreddin Efendi gösterdiğiniz alâkaya teşekkür ederim. Ben Sır tekkenin neresi olduğunu bilmem. Bu zât-ı muhteremin terceme-i aliyyeleriyle eserlerinin isimlerini Mecmûa-i Cevâmî sâhibi Hüseyin Ayvansarâyi'nin Vefeyât Mecmûası'nda gördüm oradan yazdım ve sizin göndermiş olduğunuz mektubunuzu Şeyhulislâm ve Evkâf Nâzırı Hayri Efendi Hazretleri'yle Harbiye Nâzırı Enver Paşa'ya okuyacağım,* dedi ve berâber Sır tekkeye gitmekliğimiz arzûsunu izhâr etti. Berâber Sır tekkeye gittik. Ba'de'z-ziyâre avdet ettik takrîben bir hafta sonra arefe günü oldu. Fakîr ihvân ile birlikte [III/25] Sır tekkeye gittim. Hazret-i şeyh Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'in kabr-i şerîfinin etrafındaki şehle (?)

taşlarında bir kısmının alınmış olduğunu gördük. Bizler âyîn-i ziyâreti yaparken şeyhülislâm ve Evkâf Nâzırı Hayrî Efendi ile ve müsteşârı Hacı Evliyâ Efendi otomobil ile geldiler ve bizimle berâber ziyârette bulundular ve salât-ı asrı edâda Şeyhülislâm Hayri Efendi bizlere imâm oldu ve bâdehu âyîn-i şerîfte bizimle birlikte bulundular. Ba'dehu fakîr şeyhülislâm Hayrî Efendi ile müsteşârı Hacı Evliyâ Efendilerin ellerini öperek *safâlar geldiniz* dedim. Şeyhülislâm efendi fakîrin Tâhir Bey'e evvelce gönderdiğim mektubumu Harbiye Nâzırı Enver Paşa'nın yanında kendilerine okuduğunu söyledi. Bu zât-ı şerîfin kabir taşlarının bozulduğuna gerek kendisinin ve gerek Enver Paşa'nın müteessir olduğunu söyledi ve burası şehîdlik ittihâz edildiğinde hükümetin bir sene burada bir ihtifâl yapacağını ve bu âyîn-i şerîfin yevm-i mahsûsu olan arefe gününün yapılacak ihtifâlde münâsip bir gün olduğunu ve bu âyîn-i şerîfe hükümetin de müzâheret edeceğini ve namazgâh mahalline münâsip bir sûrette **[III/26]** namazgâh inşâsı lâzım geldiğini ve Şeyh Muslihiddîn hazretlerinin nâm-ı âlisine kabr-i şerîfinin üzerine bir taş rekzedileceğini ve şehîdlik etrâf duvarları kâmilin yapılıncaya kadar da şimdi yapılan âbidenin yerini tesviye-i türâbiyesi tamam olmuş olduğundan bâdehu namazgâh yapılıncaya kadar da âyîn-i şerîfin orada icrâ edilmesini ve bundan böyle de eâzımın kabirlerinin taşlarına dokunulmayıp oldukları yerlerinde tamîr edilmesine emir verildiğini söyledi. Vedâ ederken İbn-i Kemâl ile Halebî merhûmların kabirlerine nereden gidileceğini suâl etti. Râkib oldukları otomobil ile caddeden gitmesini emretti. Kendileri kabristan içinde berâberlerinde müsteşârı Evliyâ Efendi ile birlikte mâşiyen (yayan) müşârün ileyhimâyı ziyârete gittiler. Rahmet olsun. Cümlesine kendilerinin eâzım-ı dîn-i mübîne hürmetkâr olduklarını izhâr ettiler ve verilen emr üzerine şühedâ nâmına rekzedilen âbidenin karşısında mevcûd olan sakız ağacının yakınında yol üzerinde cesîm taşlar ile yapılmış bir mezarın taşları tâmir edilerek kaldığı gibi şehîdlik içinde dahi bâzı eski mezarların taşları tâmir edilerek bırakıldı. Hazret-i Şeyh Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'in kabr-i şerîfi **[III/27]** şimdi mevcûd olan âbidenin hizâsında şehîdlik duvarının içinde kaldı. Lâkin kabr-i şerîfinin taşları kaldırıldı. Sır tekkenin eski namazgâhı duvarın dışında kaldığından yola kalbolundu. Şehîdlik ittihâz edilen bu tarla Edirnekapısı hâricindeki diğer kabristan tarlaları gibi sâhibi olmayıp Hazret-i şeyh Muslihiddîn'in defn-i mübârekeleri olduğu için Sultân Selîm-i sâni merhûm tarafından vakfedilmiş olduğundan Evkâf'a aittir. Mezkûr namazgâhın etrafında müşârün ileyh şeyh Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin merkad-i mübârekelerine civâr ve hem de beher sene Kurban Bayram arefesinde dahî ziyâret edileceğinden Hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) kırk adet muhkem lahit mezar yaptırmıştır. Zaman-ı hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'den zamanımıza kadar gerek hânkâh-ı hazret-i Pîr'de sâkin ve gerekse zevâyâ-ı tarîkimize mensûb olup da âile kabristanı olmayan meşâyih ve hulefâ ve dervişân mezkûr lahit kabirlere defnedilmiştir. Muharririhu'l-fakîr; şehîdlik ittihâz edildikten sonra irtihâl eden bu gibi ihvân-ı tarîkimizi Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in peder-i âlîlerinin merkad-i şerîfi seddinin ayağı **[III/28]** ucu ve etrafına defn ettirdim.

Hazret-i Azîz şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'in ziyâdâtından olmak üzere; Kurban Bayramı arefesi günü kuşluk vaktinde hânkâh-ı şerîfte rızâen lillâh bir kurban zebh olunur (kesilir). Hâsıl olan sevâb

evvelen sultânu'l-evliyâ (aleyhi ekmeli't-tehiyyât) Efendimiz hazretlerinin ve âl u evlâd ve ashâb ve cemâ-i ümmet-i Muhammed'in ve Pîr-i tarîkımız Nureddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âfî) hazretlerinin ve makâm-ı âlîlerinden geçen mesned-nişîn-i meşâyih ve azîzân (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ve fukarâ ve dervîşânın ervâh-ı şerîflerine ihdâ edilir ve طعمی ile kavurmalı pilav yapılıp itâm-ı taâm olunduktan sonra Sır tekkeye gidilir ve bakiyye kalan lahmdan [etten] bayram gecesı hânkâhta bulunan fukarâ ve sâir ihvâna lokma ihzâr edilir. Ve Kurban bayramı gecesı Ramazân-ı şerîf bayramı gecesı gibi türbe-i şerîfte mevcûd kanâdîl îkâd olunup Ramazan bayramında kuşluk vaktine, Kurban bayramında ikindi vaktine kadar ışık yanması mübah olduğundan bayram gecelerinde îkâd olunan kanâdîl, kuşluk vakti türbe tevhîdinden çıkılınca [kadar] dinlendirilmez. Kurban Bayramı gecesı **[III/29]** Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in âlem-i Cemâle kavuştukları günün akşamı olduğundan yatsı usûlünün hitâmında postnişîn efendi evvelce okumuş olduğu hatm-i şerîfi indirip duâ eder ve bayram gecesı yatsı usûlü yatsı namazından sonra icrâ edilir ve usûl olunurken post makâmının önüne iki şamdân îkâd olunur ve kurban bayramı gecesı kelime-i tevhîd-i şerîf yetmiş bin okunur ve postnişîn tevhîd-i şerîfe bed' edince tesbîhi kendisi tutmaz. Sertarîk efendiye teslîm eder. Tevhîd-i şerîfin adedi tamâm olunca sertarîk efendi tesbîhe niyâz edip makâm postunun sağ tarafına bırakır. Postnişîn ism-i celâle başlar. Li muharrihi'l-fakîr: Bu usûl Hankâh-ı şerîfte Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in irtihâlinde pederim selefim Efendi hazretlerinin irtihâlinin beher sene-i devriyesine kadar her gelen postnişîn selefının irtihâlinin beher sene-i devriyesini şu vechile ihyâ etmekle rûhunu şâd etmiştir. Selefının irtihâlinin sene-i devriyesi tekarrüb ettiği Pazartesi günü mukâbele-i şerîfte selefının nutku var ise o ilâhî ile kıyâm usûl ilâhîsi olarak kıyâm eder. Hitâmında Cenâb-ı Pîr-i rûşen-zamîr (kuddise sırruhu'l-münîr) **[III/30]** Efendimizin rûh-ı şerîfi için ve bu makâm-ı âlîden güzerân eden meşâyih-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ervâh-ı şerîfleri için ve pederim makâm-ı hazret-i Pîr'de selefim es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Efendi hazretlerinin rûhu için ve kâffe-i ehl-i îmân ervâhı için el-Fâtiha diye Fâtiha etmekle tevhîd gecesinin o hafta içinde olduğunu haber verir ve dışarı çıkılınca o haftanın içinde selefının hangi günü rahmet-i Hakk'a kavuştuğu gün sene-i devriyesi olup o günün gecesinde hânkâh-ı âlînin küşâd olduğunu ihvâna beyân etmekle dâvet eder.

Ve o gecenin ismine Efendi Merhûm'un tevhîd gecesı denir. Tevhîd gecesı türbe-i şerîfte kanâdîl tamâmen uyandırılır. Ve yatsı vakti şamdânlar da uyandırılırken selefının sandûkası etrafına birkaç çerağ uyandırılır. Ve makâm postunun önüne dahî iki şamdân konur. Yatsı namazından sonra evrâd-ı şerîf okunur. Salât-i münciye'den sonra postnişîn oturmakta olduğu aşçı postunun üzerinden kelime-i tevhîd-i şerîfe başlar. Ve post tesbîhini alır, sertarîke verir. Yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okunur. Tevhîd-i şerîfin adedinin tamâmında sertarîk **[III/31]** niyâz ederek tesbîhi postnişîne îade eder. Postnişîn ism-i celâle başlar. Bâdehû bir miktar ism-i hû okunur. Hatm-i şerîf indirilir. Ve mufassal duâ edilir. Selefının nutkuyla kıyâm usûl ilâhîsi olarak kıyâm edilir. Ve evvelce târîfimiz vechile fâtiha edilip postnişîn devrâna bed' edip meydânı sertarîke teslim edip çıkar ve bâde'l-mukâbele ihvâna helva ikrâm edilir. İyd-i saîd-i edhâda dahî Ramazan bayramında

bâde's-salât icrâ olunan türbe-i şerîf tevhîdi aynen icrâ olunur, yalnız kuûden usûl ilâhîsi olarak Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in nutk-ı şerîfi veyâhut Sır tekkede icrâ olunan âyîn-i şerîfi beyânında yazılan sultânü'l-âşıkîn Hazret-i Yûnus-ı Ümmî (kuddise sırruhu's-sâmî)'nin "Ganî Mevlâm" nutk-ı şerîfi okunur ve lihye-i şerîf ziyâret ettirilmez. Ve bâde'l-hatm-i şerîf edilen duâda : "من زرا قبرى وجبته شفاعتى" "الحج اشهر معلومات" âyet-i kerîmesiyle, "من زرا قبرى وجبته شفاعتى" hadîs-i şerîfi dibâce olarak okunarak duâya bed' edilir. [III/32]

Nasîhat-ı hazret-i şeyh Süleymân Veliyyüddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)

Ahkâm-ı şerîat-i mutahhara ve efâl-i tarîkat-i münevverenin icrâsına başlıca nenin elzem olduğu suâlîne vermiş oldukları cevabı:

Evvelâ; İhvân ister, sonra mekân ister, sonra zaman ister;

قال الله تعالى في كتابه الكريم: لقد جاءكم رسول من انفسكم عزيز الى اخر الاية

[“Andolsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir.”]³⁰⁹

fermân-ı ilâhîsi ile Sultân-ı enbiyâ aleyhi ekmeli't-tahiyyât Efendimiz hazretleri ümmetinin kesretine nasıl harîs ise ulemâ-i izâm halka-i va'z-ı nasîhatlerinde cemâatin kesretine ve meşâyih-i kirâm halka-i zikr-i şerîfte ihvânın çokluğuna öylece harîs olmalıdırlar ki, ihvânın kesreti mekânı elde eder. Mekânın büyüklüğü zamanı elde eder. Ve bu halkın dâire-i dîn-i Ahmedîye içinde sâbit kadem olmalarına sebep olacak olan başlıca üç şeyin bildirilmesi ehem ve elzemdir. Birisi; zât-ı seniyye-i Peygamberî'ye muhabbettir. İkincisi; Ehl-i beyt-i Peygamberî'ye muhabbettir. Üçüncüsü; Kur'ân-ı azîmü's-şânın bildirilmesidir. Bunların ümmetine öğretilmesini Sultânü'l-enbiyâ aleyhi ekmeli't-tehâyâ Efendimiz hazretleri hadîs-i şerîfinde irâde buyurdu.

[III/33]

Li muharrihi'l-fakîr:

Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî rehinde Fahriyâ

Ser Halîfe Veliyyüddîn'e ettik iktidâ

Âşıkâne Hak rızâsın elde etmekse murâd

Hânkâhu hizmetinde durma eyle cân fedâ

Menâkıb-ı hazret-i şeyh Süleymân Veliyyüddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)

Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri'nin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; ihvânı ile hem-bezm-i sohbet olmakta iken bir zât huzûruna girip rüyâsında bir mescid-i şerîfe dâhil olup derûn-i mescidde bir kâmet getirip dışarı çıkmış olduğunu söyler. Hazret-i mürşid-i müşârün ileyh “Oğlum sen Hacc-ı şerîfe gitmek için lâzım gelen tedârikini yapmışsın, inşaallah teâlâ bu sene-i mübârekede sıhhat ve selâmetle Beyt-i şerîfe yüz sürüp avdet edeceksin” diye tâbir buyururlar. Filhakîka o zât tedârikâtını tamâm etmiş ve Hacc-ı şerîfin ve

³⁰⁹ Tevbe, 9/128.

zaman-ı azîmetini beklemekte olduğunu söyler. Biraz zaman sonra huzûr-ı akdeslerine diğeri bir zât girip rüyâsında bir mescid-i şerîfe dâhil olup bir kâmet getirip çıktığını söyler. Kutbu'l-ârifin, vâkıf-ı esrâr-ı Hakk ve'l-yakîn hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) “Oğlum sen [III/34] bir mal sirkat etmişsin o malı götürüp sâhibine teslim et. Zîrâ senin hakkında hadd-i şer'î tatbîk edilip elin kesilecek hem elsiz kalacaksın ve hem de seni görenler sirkat etmiş bir adam olduğunu anlayacaklar, ilâ âhiri'l-ömür rezîl olacaksın” buyurmuşlardır. O zat da ağlayarak dışarıya çıkmış, sirkat etmiş olduğu malı sahibine iâde etmekle göreceği cezâdan kurtulmuştur. Hazret-i Azîz'in yanında hem-bezm-i sohbet olan ihvândan biri; “Yâ Hazretim, gelen iki kişinin gördükleri rüyâları birbirinin aynıdır. Gayrı değildir. Tâbîr-i şerîfiniz ise evvelkine edilen tâbir ile ikinciye edilen tâbirin hiçbir münâsebeti yoktur. Bundaki sırr-ı hikmete biz bendelerinizi âgâh buyurmanızı ricâ ederiz” diyerek mübârek kadem-i şerîfine kapanmış. Mürşid-i muhterem (kuddise sırruhu'l-ekrem) cevap olarak; “Oğlum Kur'ân-ı azîmü's-şân'da Hallâk-ı âlem ehline neyi bildirmemiştir ki, bu iki rüyânın tâbirini bildirmesin? Evvelki gelen zât rüyasını söylerken kalbime Hacc-ı şerîfin farziyeti hakkındaki âyet-i kerîme zuhûr etti. İkinci gelen zât rüyasını söylerken kalbime sirkatin [III/35] hükmü hakkındaki âyet-i kerîmenin mânâsı zuhûr etti” buyurmakla vâkıf-ı esrârı hafâyâ bir halîfe-i Pîr Nüreddîn olduklarını îlâm buyurmuşlardır.

Yine Mürşid-i müşârün ileyh (rıdvânullâhi teâlâ aleyh) hazretlerinin menâkıb-ı âliyelerindendir ki; Hânkâh-ı hazret-i Pîr'de zamân-ı meşîhatinin bidâyetinde Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in sâir hulefâsının bâzılarıyla hem meclis olmakta iken hulefâ-i sâire-i Hazret-i Pîr'in birisinin kalbinden geçer ki, “Eğer Pîrimiz Efendimiz şeyh Veliyyüddîn Efendi'yi hâl-i hayâtında makâmına iclâs ettirmemiş olsa idi Pîrimin hânkâhının meşîhatini dâvâ ederdim.” Zaman kış mevsimi, oturulan şeyh hücrelerinde mangalın ateşini bir dervîş şenlendirmiş getirip odaya bırakmış. Şeyh Veliyyüddîn hazretleri mangalın kömürünün tamâmen yanmamış olup içinde marsık kömürü olduğunu ihtâr buyurmuş. Dervîş; “Yâ Hazretim mangalın hizmetinde kusûr etmedim, güzelce yanmıştır.” demesi üzerine Hazret-i Mürşid-i sâhib-i ikrâmât arkasına giymiş olduğu ve âtîde zât-ı mürşidânelere yine mal [III/36] olduğunu bildireceğimiz mübârek hırkasının eteğine mangalın içindeki ateşleri dökmüş ve içinde bulduğu marsık kömür ateşini mübârek eline alıp dervîşe “al” deyip vermiş. Âtîyü't-terceme dervîşi Saçlı şeyh Mustafa Efendi hazretleri de şeyhinin mübârek yed-i mürşidâneleriyle vermiş olduğu ateşi eliyle alıp dışarı çıkarmış. Bunu müşâhede eden ve evvelce hânkâh-ı hazret-i Pîr'in hizmet-i meşîhatinin dâvâsı hatırına gelen zât-ı şerîf ser-halîfe hazret-i şeyh Veliyyüddîn'in mübârek kadem-i şerîfine kapanıp kalbine gelen küstahlığın afvını ricâ etmiştir. Bu kerâmât-ı bâhireyi hazret-i Şeyh Veliyyüddîn izhâr buyurmakla hazret-i Pîr zât-ı âlîlerini nasıl yetiştirmiş ise zât-ı reşâdet-penâhîleri de vazîfe-i mukaddese-i irşâdî hüsn-i îfâ ederek terbiye-i fukarâ ve sâlikîne bezl-i himmet buyurmakta olduğunu bildirmiştir.

Yine ser-halîfe Velî-yi müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerinin menâkıb-ı âliyelerindendir ki; Hânkâh-i şerîf-i hazret-i Pîr'e pek yakın bir mahal olan Poyraz sokağında, -şimdi Lodos sokağı oldu-, kâin Sâdullah Çavuş mescid-i şerîfinde meşâyihden bir zât âsitân-ı Pîr'in yevm-i mahsûsu olan Pazartesi günü âyîn-i tarîkat icrâsına başlar. [III/37] Ve birkaç hafta mukâbele-i şerîf eder. Ser-halîfe şeyh Veliyyüddîn hazretleri

hânkâh-ı şerîfte mukâbele-i şerîfeye ihvâna pîşuvâ olarak tevhiðhâne-i şerîfe girecekleri anda hânkâhın kapısından dışarı çıkarlar. Ve doğruca Sâdullah Çavuş Mescidi'ne gider. Orada da Şeyh Efendi arkasında cemâatiyle mukâbele-i şerîf için mescid-i şerîfe dâhil olmak üzere imişler. Hazret-i şeyh Veliyyüddîn mescid-i şerîfin kapısını çeker, kapar. Ve O Şeyh efendi'ye de, "Benim Pîrim *Tabakât-ı Şernûbî*'nin haber verdiği gerçek erenlerdendir. Onun dergâhının yevm-i mahsûsunda bu civârda dergâh küşâd etmek sû-i edeptir. Sana İstanbul'un içinde mangır pulu kadar bir yer veririm" deyip avdet buyurdular. Mescid-i mezkûru dergâh etmek arzûsunda bulunan Şeyh Efendi Hazretleri de serhalîfe şeyh Veliyyüddîn hazretlerinin kuvve-i kudsiyelerinin derecesini taktîre muktedir bir zât-ı şerîf olduğundan arkasındaki cemâatiyle birlikte hânkâh-ı hazret-i Pîr'e gelip mukâbele-i şerîften sonra Hazret-i Veliyyüddîn'den nerede icrâ-i âyîn ve neşr-i tarîkat etmelerine müsâade buyuracaklarını istifsâr eder. Serhalîfe şeyh Veliyyüddîn hazretleri; "Kalekapılarının dışında olsun da hangisinin [III/38] olursa olsun" cevabında bulunurlar. O zât-ı şerîf de irâde-i hazret-i Veliyyüddîn'e imtisâl ederler. Kalekapısı hâricinde bir câmi'-i şerîfin derûnunda icrâ-i âyîn-i tarîkata başlar. Nice müddet ifâ-i vazîfe-i meşîhat buyururlar. Zamanımıza kadar da hem beş vakitte edâ-i salât ve yem-i mahsûsunda âyîn-i tarîkat olmakta idi.

Serhalîfe Şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) hazretlerinin menkîbe-i aliyyelerindendir ki; Günlerden bir Cuma günü Koca Mustafa Paşa'da makâm-ı hazret-i Sultâneyn'i ve merkad-i Hazret-i Sünbül'ü ziyâret etmek ve mukâbele-i şerîfte bulunmak üzere Hazret-i Pîr-i Münîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'den ruhsat alıp giderler. Esnâ-i mukâbele-i şerîfte devrânın ikinci faslında postnişîn Koca Nûreddîn Efendi Hazretleri _usûl-i vechile kafesten çıkıp devrâna girerler iken hazret-i şeyh Veliyyüddîn, müşârün ileyh şeyh Koca Nûreddîn Efendi Hazretlerini muammerînden ak sakallı görünce kalb-i reşâdetlerine, "Benim şeyhim de böyle ak sakallı olsa idi" gibi gelir gelmez, şeyh Koca Nûreddîn Efendi hazretleri şeyh Veliyyüddîn hazretlerinin önüne gelip mübârek elini göğsüne koyar: "Şeyh Veliyyüddîn Efendi, şeyh Veliyyüddîn Efendi şeyhinle ol, şeyhinle ol, şeyhin sakalı karadır, lâkin kalbi kalbimizden ak u pâktır." [III/39] buyurması üzerine hazret-i şeyh Veliyyüddîn devrândan çıkar hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e gelip kemâl-i hicâb ile huzûr-ı pür-nûr-ı hazret-i Pîr'e girer. Mübârek yed-i reşâdet-penâhîlerini öper iken Hazret-i Pîr-i destgîr: "Veliyyüddîn, bu gün esnâ-i mukâbele-i şerîfte ne cilve zuhûra geldi" buyurmuşlardır.

Yine serhalîfe şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-mefîn) hazretlerinin menkîbe-i aliyyelerindendir ki; Velî-i müşârün ileyhın maskat-ı re'si olan Küçük Mustafa Paşa civârında Üsküplü mahallesinde sâkin bulunan, kudemâ-i sadriâzâmdan ve gâyet ağniyâdan olan amcalarının irtihâl ettiğini ve hissesine düşen otuz kese altın ile sâir eşyânın almasını akrabaları dergâh-ı şerîfe gelip haber verdiler. Veli-yi müşârün ileyh huzûr-ı hazret-i Pîr'e girip hâdiseyi arz eder. Hazret-i Pîr-i destgîr de, "Bugünkü mîrâsa mı tâlipsin, yoksa yârınki ihsân-ı ilâhiye mi? افتح عينك يا سليمان (İftah ayneyke yâ Süleymân!)" [Gözlerini aç Ey Süleyman.] buyururlar. Huzûrdan çıkar akrabâsına "Azîzim ahz-i mîrâsa rızâ vermedi biz hissemizi sizlere bahş ettik" buyururlar. Mevsimin kış

olması münâsebetiyle akrabasından birisi Veli-yi müşârün ileyhe hediye olmak üzere yeşil çuhadan mâmul bir pamuklu hırka yaptırıp getirir, takdîm eder. Azîz-i müşârün ileyh de hırkayı giyer huzûrda hizmette iken [III/40] hırka[yı] Hazret-i Pîr-i sâhibü't-tedbîr görünce “Veliyyüddîn, bu hırkayı nereden aldın?” diye suâl buyurur. Cevaben: “Yâ Hazretim, amcamın mîrâsını terk ettiğim akrabamdan birisi fakîrinize hediye olmak üzere getirdi.” Cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) de; “O hırka mîrâstan ahz edilen akçe ile yaptırılmıştır. Onu sana mal edelim de ilâ âhiri'l-ömür giyesin ve bâde'l-vefât senin sandûkanın üzerine koysunlar da bizden sonra gelenler ibret alsınlar” deyû irâde buyurmuşlardır. Ertesi gün, “Bugün Cuma namazını Fatih Sultân Mehmed'in câmi'-i şerîfnde edâ edelim ve sonra da Kubbe dergâhına gidelim, âyîn-i şerîfte bulunalım” diye emir buyururlar ve Serhalîfe hazretlerini maiyyet-i reşâdetlerine alıp Fatih câmi'-i şerîfine giderler. Bâde'l-Cuma Çörekçi Kapısı'nda olan fırının önünde dururlar. “Veliyyüddîn, üstünden hırkayı çıkarıp yere ferş et” diye irâde buyururlar. Hazret-i Şeyh-i mücâhidîn Serhalîfe derhal emr-i mürşidâneleine imtisâl ederek hırkayı çıkarıp çamurların üzerine serer. Hazret-i Pîr börekçiye, hırkanın üzerine birkaç kıyye poğça doğramasını emreder ve poğçayı doğranır iken kelbleri de hazret-i Şeyh Veliyyüddîn'e çağırır. Hırka üzerinde kelblere poğçayı yedirdikten sonra [III/41] “Veliyyüddîn al hırkanı giy” diye irâde buyurur. Hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) de derhal emr-i Hazret-i Pîr'e imtisâl edip çamurların içinden hırkayı alıp mübârek üstüne giyer. Bâdehû Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-münîr) ile Kubbe dergâh-i şerîfine teşrîf buyururlar. Dergâh-i şerîf-i mezkûrun karşısında olan hâlî arsada bulunan büyük bir dut ağacının dalına Cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr), hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'i mübârek saçlarından bağlayarak asar ve hazret-i şeyh Veliyyüddîn'in başındaki tâc-ı şerîfini mübârek eline alıp dergâhın hücrecini teşrîf buyurur. Kubbe dergâh-ı şerîfnde ilk postnişîn bulunan tarîk-ı Kâdiriyye eâzım-ı meşâyihinden şeyh Süleyman Veliyyüddîn Efendi hazretleri Kasımpaşa'da medfundur. Ve bu nutk-ı şerîfi meşhurdur:

Yandım yakıldım ben nâr-ı aşka

Andelîb oldum gülzâr-ı aşka

Hizmet-i şeyhe kulluk ede gör

Mahrem olursun esrâr-ı aşka

Nice Süleymân geldi cihâne

Ben Süleymân'ım serdâr-ı aşka

Muktedâ-i ehl-i irfân, mürebbi-i sâlikîn Pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerini istikbâl ederken, Hazret-i Pîr'e hitâben “Efendim şeyh Veliyyüddîn Efendi birâderimin bir kusûru var ise afv buyurunuz, gidelim, saçlarının bendini çözelim, halâs edelim” diyerek ricâ ve [III/42] niyâzda bulunur. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr) “Fakîr çağırınca o gelir diyerek” cevapta bulunup pencereden mübârek başını çıkarır. “Veliyyüddîn gel” diye emir ve irâde buyurdu. Ser-levhâ-i tarîk-ı Nureddîn, Cenâb-ı şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) derhal emr-i mürşide imtisâl için başını silkeleyince mübârek uzun saçları olduğu ağacın dalında kalır. Başından kanlar akarak huzûr-ı Hazret-i Pîr'e dâhil olur. “Niçin saçlarımızı çözüp de gelmediniz?”

suâlinde bulunanalara “Şeyhim gel diye emir buyurdu. Başka bir emr-i şerîflerini telakkî etmedim.” cevabında bulunur. Hazret-i Pîr-i kerem-i inâyet-mûtad mübârek yed-i saâdetiyle hazret-i şeyh Veliyyüddîn’in mübârek re’s-i şerîfini mesh buyurur. Derhal kanlar kesilip henüz tıraş olmuş gibi bir hâle gelir. Kıt’a:

Kızıştır halka-i tevhîdi yansın kalb-i ateşnâk

Fitil almaksa maksat koma elden öyle misbâhı

Yanup sızlarsa sînen âh etme râhunda

Sarar hep merhem-i lutfuyla Nûreddîn-i Cerrâhî

Ba‘dehû Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr), “Veliyyüddîn, dar ağacın dalından saçlarını al da gel” diye emrederler. Hazret-i Veliyyüddîn mübârek saçlarını getirince Cenâb-ı Pîr ikiye taksim edip bir kısmını Kubbe dergâh-ı şerîfi şeyhi Süleyman Veliyyüddîn hazretlerine, diğer kısmını da kendileri mübârek koynuna koyar. Buyururlar ki, “Bizden sonra gelen ehl-i tarîka ibret [III/43] olmak üzere nısfı bu dergâh-ı şerîfte diğer nısfını da fakîr dergâha götüreyim de hıfz olunsun.”

Muharririhu’l-fakîr; Kubbe dergâh-ı şerîfinde kalan kısmını, müşârün ileyh ilk Kubbe şeyhi Süleyman Efendi hazretleri, tevhîdhânenin kârgir kubbesine ta’lik olunmuş top kandilin zincirine asmış. Ba‘dehû kârgir kubbe hedm olup yerine yapılmış olan ve muharrir-i fakîrin yetiştiğim cesîm tahta kubbe ortasında asılı avîzenin zincirinde sarılı ve üzerinde yeşil örtüsü var idi. Altından bakılınca mübârek saç-ı şerîf görünür idi. Ba‘dehû Kubbe şeyhi Molla Efendi denmekle mârûf şeyh İsmail Hilmi Efendi’nin zaman-ı meşîhayinde dört duvar üzerine yapılmış cesîm tahta kubbe dahi hedm olup onun yerine tevhîdhânenin tavanının ortasına ufak bir kubbe inşâ edildi. Kubbe şeyhi Molla Efendi merhûm hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’de bulunan hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu’l-metîn)’in saçının hânkâh-ı şerîfte nerede mahfuz bulunduğunu ammim şeyh Gâlib Efendi merhûmdan suâl buyurdu. Ammim merhûm da türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr’de lihye-i saâdet çekmecesinde hıfz edilip Ramazân-ı şerîf ve bayram sabahlarında lihye-i saâdet ziyâret edilirken ihvâna ziyâret ettirildiğini söyledi. Kubbe şeyhi Molla Efendi merhûm da “Müsâade buyurunuz da biz de öyle [III/44] ziyâret ettirelim.” dedi Ve Kubbe dergâhında medfûn olan büyük pederi şeyh İsmail Hilmi Efendi hazretlerinin türbe-i şerîfinde lihye-i saâdet çekmecesinde vaz’ olup Kubbe dergâh-ı şerîfinde de bayram sabahlarında icrâ edilen usûl esnâsında ihvâna ziyâret ettirilmeğe başlandı. Hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’e gelen kısmı el-yevm mevcûd ve ziyâret edilmekte olduğunu bayram sabahlarında türbe tevhîdi icrâsını beyân ederken bahsetmiş idik. İntehâ.

Şu vak’adan bir gün sonra yâni hazret-i şeyh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu’l-metîn)’in saçından asıldığı Cuma gününden sonra gelen Pazar günü, hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-hafîr) maiyyet-i reşâdetlerine ibretnümâ-i teslîmiyet-i sâlikîn, serlevha-i tarîk-i Nûreddîn eş-şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu’l-metîn) hazretlerini alıp Fâtih Sultân Mehmed Hân (aleyhi’r-rahmeti ve’l-gufrân) hazretlerinin câmi‘-i şerîfi civârında Küçük Karaman kurbünde Nişancı-i Cedîd Mehmed Paşa câmi‘-i şerîfi yakınında İspanakçızâde arsasına muttasıl Başmâğ-ı şerîf, nâm-ı diğer Hamzazâde dergâh-ı şerîfini teşrîf buyurdular. El-yevm dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hâlî arsasında mevcûd olan mustakî ağacına Hazret-i Pîr-i Münîr (kuddise sırruhu’l-hafîr) şeyh

Veliyyüddîn hazretlerini kulağından mihlayıp dergâh-ı şerîfin hücreğini teşrîf buyurdular. Dergâhın şeyhi bulunan Hamza Efendi Hazretleri [III/45] zâde eş-Şeyh Abdullah Efendi Hazretleri, “Şeyh Veliyyüddîn Efendi birâderimizin bir kusurları var ise afvını ricâ ederiz” diye afvını ricâda bulunurlar. Cenâb-ı Pîr-i destgîr oturmakta oldukları hücrenin penceresinden “Veliyyüddîn, gel” diye irâde buyurur buyurmaz hazret-i şeyh Veliyyüddîn mübârek kulağını da orada tartmasıyla ikiye böler huzûr-ı hazret-i Pîr’e gelir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrdan bâde’l-mukâbele-i şerîf hankâh-ı şerîfle avdetlerinde “Veliyyüddîn, o hırka senin malın oldu, eğninden çıkarma. Bâde’l-vefatta sandukanın üzerine koysunlar. Bizlerden sonra gelenler ziyâret edip ibret alsınlar.” diye cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu’l-hatîr) irâde buyurdu.

Muharririhu’l-fakîr: Zehru’l-kâmilîn eş-şeyh Hamza Efendi hazretleri İmâm Evhadüddîn Abdülehad en-Nûrî (kuddise sırruhu’l-bârî) hazretlerinin hulefâsından olup zât-ı akdeslerine ecdâdından hizmeti ve muhâfazası mîrâs kalmış olan Paşmâğ-ı saâdet-i hazret-i Risâlet-penâhîyi İstanbul’a getirip mahall-i mezkûrda Paşmâk-ı şerîf tekkesi nâmıyla dergâh-ı şerîfi binâ ve ihyâ buyurmuşlardır. Paşmâk-ı şerîf tâbîr edilen emânât-ı saâdet-i Sultânü’l-enbiyâ (aleyhi ekme’lî’t-tehâyâ) Efendimiz hazretlerinin hîn-i sabâvetlerinde kadem-i şerîflerine giydirilen meşinden mâmûl bir ayak [III/46] kabısının sağ tekidir. Dergâh-ı şerîf takrîben bir asrı mütecâviz bir zamandan beridir müşerref-i harâb olmuştur. Paşmâk-ı şerîf dergâhının cihet-i meşîhati Hamza Efendi hazretlerinin evlâtlarına meşrûut ve dergâh-ı şerîfin evkâf-ı şerîfi pek çoktur. Ve evlâdından olup da cihet-i meşîhati uhdesinde olan şeyh efendinin ikâmetgâhında mezkûr Paşmâk-ı şerîf hıfz edilmekte iken dergâh-ı şerîf-i mezkûrun en son meşîhati bulunan Eyüp Sultân’da Eski Yeni Mahallesi imâmı Hâfız Ali Efendi Sertarîkzâde dergâh-ı şerîfi şeyhi el-Hâc Sertarîk-i Hânkâh-ı Hazret-i Pîr şeyh Hâfız Ali Rızâ Efendi’nin hulefâsından olduğundan emânât-ı saâdet-i Peygamberî’nin Sertarîkzâde hazretlerinin türbe-i şerîfinde hıfz edilip dergâh-ı şerîfin bayram haftası günlerinde ziyâret edilmekte iken mûmâileyh Eski Yeni Mahallesi İmâmı Ali Efendi, “Emânet-i saâdeti evimde hıfz edeceğim” gibi sözler ile şeyhzâdesi olan Hâfız Mehmed Râşid Efendi’den alıp ta fûruht etmek teşebbüsünde bulundu gibi sözlerin rivâyetiyle ve Meclis-i meşâyih tarafından emânet-i saâdeti Sultân Selîm câmi‘-i şerîfine naklettirildi. Tûl müddet emânet-i saâdet Sultân Selîm câmi‘-i şerîfinin hünkâr mahfîlinde kalarak emânet-i şerîfenin ne olduğu kimsenin mâlûmu olmayıp [III/47] ancak mübârek bir şey olduğu anlaşılmaqla Sultân Selîm türbe-i şerîfine nakledilmiş, Sultân Selîm türbedârı Hâfız Mustafa Efendi de civârdan tahkîk etmek üzere muharrir-i fakîr ile Kabakulak dergâh-ı şerîfi şeyhi İsmail Hakkı Efendiye hâdiseyi anlatıp ziyâret etmekliğimiz için dâvet etti. Bizler de gittik. Hem ziyâret ettik ve hem de emânet-i saâdetin hakkında bildiğimizi kendisine söyledik. El-yevm Paşmâğ-ı saâdet-i Cenâb-ı risâlet-penâhî Sultân Selîm hazretlerinin türbe-i şerîfindedir. Ve zehru’l-kâmilîn şeyh Hamza Efendi hazretleri ile mahdûm-ı mükerrerleri şeyh Abdullah Efendi hazretleri ve dergâh-ı şerîflerinden geçen evlâd ü ahfâdı meşâyih-i Nişancı-i Cedîd Mehmed Paşa câmi‘-i şerîfinin karşısında medfûn tarîk-i Bayrâmiye’den ve Fâtih Sultân Mehmed Hân (aleyhi’r-rahmeti ve’l-gufrân) hazretlerinin maiyyetinde İstanbul fethinde bulunan Keskin Dede hazretlerinin kabristânında medfûndurlar. Müşârün ileyh şeyh Hamza Efendi’yle mahdûm-ı âlîleri kabristânın cadde üzerinde, âtîde

terceme-i âliyeleri beyân edilecek olan meşâyih-i tarîk-ı Cerrâhiye'den şeyh Hâfız Mehmed Şâkir Efendi hazretlerinin yemîn ve yesârında medfûndurlar. *Zeyl-i Şakâyık*'ta lûşârün ileyh şeyh Hamza ve mahdûm-ı âlîleri şeyh Abdullâh Efendiler hazretlerinin terceme-i aliyyeleri [III/48] mufassalen beyân edilmiştir. (Kaddesallâhu esrârahum).

Şeyh Süleymân Veliyyüddîn el-Cerrâhî (kuddise sirruhu'l-fettâhî) hazretlerinin iki aded ilâhiyyât-ı âşıkâneleri vardır. Birisi Hazret-i Pîr'in nutk-ı şerîfine nazîredir.

Cân u dili pâk iden

Mevlâ zikridir zikri

Aşkıla pazar iden

Mevlâ zikridir zikri

Şerîattir kapusu

Tarîkattir yapusu

Hakîkattir binâsı

Mevlâ zikridir zikri

Düşenleri kaldıran

Aşk bahrine daldıran

Maksûduna erdiren

Mevlâ zikridir zikri

Erenlerin yolunu

Sürerler hep demini

Dervîşlerin muîni

Mevlâ zikridir zikri

Şeyh yedini kim tutar

Ref'-i hicâbı ol ider

Cânân eline gider

Mevlâ zikridir zikri

Veliyyüddîn senin söziün

Zikrile pâk it öziün

Dosta tutar yüziün

Mevlâ zikridir zikri

Diğer nutk-u şerîfleri:

*Cemâlin aşkına düşmüş
Senin bir derd-mendin var
Geçip başıyla cândan
Senin bir derd-mendin var*

*Firâkınla melûl olmuş
Gamınla yâr-i ğâr olmuş
Cihân başına dâr olmuş
Senin bir derd-mendin var*

*Bu dünya gurbetin atmış
Dilârâ hüsnüne satmış
Yakıp aşkın kebâb etmiş
Senin bir derd-mendin var*

*Bu vecd ile sa'y eyler [III/49]
Terahhümler bulup ağlar
Muhabbet neş'esin söyler
Senin bir derd-mendin var*

*Diler pâyinde hâk olsun
Sana hizmet ile dursun
Kapunda bir gedâ olsun
Senin bir derd-mendin var*

*Visâlinle şeref-yâb et
Dil-i mahzûnumu şâd et
Veliyyüddîn kulun yâd et
Senin bir derd-mendin var*

Şeyh Süleyman Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin vak'a-i irtihâli

Müşârün ileyh mürşid-i azîz-i muhterem (kaddesallâhu sırrahu'l-ekrem) hazretleri uhde-i liyâketlerine tevdi' buyrulan vazîfe-i mukaddese-i irşâdı makâm-ı hazret-i Pîr'de yirmi beş sene kemâl-i îtinâ ile hüsn-i îfâ buyurdu. Kısa bir müddet devam eden nâ-mîzaçlığını muteâkib ömr-i şerîflerinin yetmiş dördüncü senesi olan bin yüz elli sekiz (1158) sene-i hicrîsi Saferu'l-hayrının onuncu Cuma gecesini nısfü'l-leylde ihvân-ı tarîkatî huzurlarına cem' edip helallik diledikten sonra "Tevbe yâ Rab, esteğfirullâh, lâilâhe illallah Muhammedun Resûlullah" deyip hâzîrûnun zikr-i tevhîd ve Kur'ân-ı Kerîm'i tilâvetleri arasında bu âlem-i fânîden infisâl edip âlem-i visâl'e intikâl buyurdu. Ertesi Cuma günü ale's-sabâh pirdaşı Sertarîkzâde Sertarîk şeyh Mehmed Emîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretleri tarafından emr-i gasli îfâ ve esnâ-yı gasilde diğerk pîrdaşı şeyh Mehmed Hüsâmeddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretleri tarafından da icrâsı [III/50] lâzım gelen âyîn-i bihîn-i tarîkat îfâ olundu. Bâdehu meşâyih ve ulemâ ve ricâl ü dedegân ve dervîşândan mürekkeb kesîr bir cemâatle huzûr-ı Hazret-i Pîr'de Sertarîkzâde hazretleri tarafından tezkiye ve duâ edildikten sonra tevhîd u tehlîl ile Zincirlikuyu caddesinden, Fâtih câmi'-i şerîfine azîm bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde tabut-ı muallâsı getirilip musallaya vaz' olundu. Bade's-salâti'-l-Cum'a cenâze namazı meşâyih-i tarîkat-i aliyye-i Rifâiye'den Fâtih câmi'-i şerîfi kürsî şeyhi ve ser-halîfe-i şeyh Süleymân Veliyyüddîn merhûm hazretlerinin pek sevgili ehîbbâsından Lebîbâ Efendi hazretleri tarafından kıldırıldı. Ve huzûr-ı hazret-i Fâtih Sultân Mehmed Hân'da tekrâr Sertarîkzâde hazretleri tezkiye ve duâ buyurdu. Cenâzenin avdeti de azîmet gibi meşâyih ve dervîşân ve dedegân, zâkirânın gulgule-i tevhîd-i tehlîli ve zâkirânın mevte münâsib ilâhiyyât okunarak ve devrân olunarak muazzam bir kitle-i cemâatle ve zikr ü tevhîd, Koca Mustafa Paşa'da hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hânkâh-ı şerîfi postnişini, Koca Şeyh Nûreddîn Efendi hazretleri tarafından idâre edilerek hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e getirildi. Huzûr-ı hazret-i Pîr'e tabut kondu. İkinci halîfe-i hazret-i Pîr şeyh Mehmed Hüsâmeddîn (kuddise sırruhu'l-muîn) tarafından sûre-i Mülk [III/51] kırâat ve salât-ı kutbiyye ve kelime-i tevhîd-i şerîf okunduktan sonra Koca Şeyh Nûreddîn Hazretleri tarafından devrâna kalkıldı. Merhûm hazret-i şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'in vasiyyet-i mürşidânelele vechile Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in kadem-i saâdet-i redîfide hazırlanılan lahd-i mahsûsuna defîn-hâk-i ıtırnâk olundu. (Rahmetullâhi teâlâ aleyhi rahmeten vâsiaten ve kaddesallâhu sırrahu).

Li-muharririhi'l-fakîr; Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in âlem-i cemâle intikâl buyurdıklarında icrâ olunan âyîn-i tarîkat tamâmen Hazret-i Veliyyüddîn'in irtihâllerinde dahi icrâ edildi.

Serhalîfe hazret-i şeyh Süleymân Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-muîn)'in hilye-i şerîfi; kâşif-i esrâr-ı hakîkat, hâiz-i zîle-i velâyet, sâhib-i makâm-ı irşâd, kerem-i inâyet-mu'tâd, serlevha-i ahrâr-ı tarîk-ı Nûreddîn ser-halîfe şeyh Süleymân Veliyyüddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) hazretleri; orta boylu, iri elâ gözlü, kırmızıya mâil renkli, ak ü pâk sakallı, meşyi ve hareketi serî, meşreb-i âlîleri celâl üzre görünür, sarı tâc-ı şerîfi üzerine Cüneydî siyah destâr sarar, ekserî yeşil entâri üzerine eliflâm bağlar ve ekserî mezkûr yeşil hırka-i

şerîfiyle gezer, âlim ve âmil ve [III/52] fâzıl, kâmil, edîb, erîb ve gâyet şefîk, aşka âgâh, ehl-i zikr, çile-i erbaîne müdâvim terbiye-i mürîdin ve tezkiye-i nüfûs-ı sâlikîne müdakkik, fukarâ ve zuafânın lokmasını kendi mübârek eliyle tabheder, mücerredü'l-hâl, nâdirü'l-akrân bir mürşid-i devrân idi. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin rihletinde ismi mesbûk ehass-ı ehîbbâsından, meşâyih-i tarîk-i Rifâiyye'den şeyh Lebîbâ Efendi hazretlerinin îrâd buyurdıkları neşîde-i târihiyye:

*Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî gibi bir kâmil
Bî-riyâ hayrû'l-halef idi Şeyh Süleyman-ı zaman
Cennet-i âlâ'ya göçtü rahmetullâhi aleyh
İsm-i yâ Hay ile buldu nûr-ı feyz-i câvidân
Mürşid-i kâmil-i mükemmil şeyh-i bî hemtâ idi
Ez kerem-i âlî-himmet esrâr-ı câvidân
Sâlikân-ı aşka her dem hâzır olsun himmeti
Nûr-ı rûhâniyyeti dillerde oldukça devrân
Türbesinde yazdı târîhini Lebîb
Şeyh Süleymân Veliyyüddîn'in ... bu cihân (1158).*

Maalesef mersiyesi kaydedilmemiş ve levhasıyla zâyî olmuş, yalnız târihi kaydedilmiş olan diğerkânî târîh-i irtihâl “mazhar-ı Hüdâ” (1158).

Müşârün ileyh Serhalîfe-i Azîz Hazretleri'nin hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de el-yevm mahfûz olan emânât-ı şerîfelerini ziyâından masûn olmak üzere kaydını münâsib gördüm: Sandûka-i emcedlerinin re'sinde mevcûd [III/53] olan tâc-ı şerîfin içinde hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in kable'l-ictihâd tekbîr buyurdıkları yeşil tâc-ı şerîfin kubbesi ve sandûka-i şerîfinin üzerinde mevcûd bulunan çile kolanı, sandûka-i şerîfi üzerinde mevcûd bahsi mürûr eden mîras hırkası. Lihye-i saâdet çekmecesinde mahfûz, sâlifü'l-beyân, mübârek saç ve sandûka-i şerîfin üzerinde duran mübârek elif lâm bend-i şerîfleri. Bu elif lâm bende kemer-i şerîf tâbir edilir. Dünyaya evlat getirmesinde ziyâde zahmet çeken hâtu nlara alıp boyunlara koyunca kolaylıkla doğum olur. Meşhûr ve mütevâtirdir.

Bu emânât-ı şerîfelerinden başka yazılı bir takye-i şerîfeyle bir de hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in mevcûd yazılı gömleklerinin aynı bir gömleği olup zâyî' olduğunu pederim merhûmdan işittim. Ve bir de yine çuldan ma'mûl bir gömleği mevcûd iken maalesef zâyî' olmuş olduğunu amcam merhûm şeyh Gâlib Efendi yazmış oldukları terceme-i hâlde yazmışlardır. Veliyyüddîn hazretlerine diğerkânî bir medhiyye-i fakîrânem:

*Şâh-ı iklîm-i kerâmet Şeyh Süleymân-ı Velî
Hâzır olsun sâlikân-ı Pîr'e her dem himmeti
Lutf-ı rûhâniyyesinden müstefîddir bendegân
Dâimâ himâyesinde işte bu Fahrî kulu*

[III/54] 14 Zilkâde 1382, yevm-i Salı

Li-muharriri'l-fakîr:

Kutb-ı âlem Pîr Nûreddîn'e olmuştur halef

Şeyh Veliyyüddîn Efendi nice ahrâra selef

Kutbü'l-mürşidîn ser-levha-i tarîk-ı Nûreddîn

Şeyh Veliyyüddîn Efendi nice ahrâra selef

Serhalîfe eş-şeyh Süleymân Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-muîn) Hazretleri'nin kesîr olan dervişânının içinde dört adet hulefâsı vardır. Bunlardan ikisi hânkâh-ı hazret-i Pîr'e postnişîn olduklarında tercüme-i aliyyeleri âtîde kendilerine tahsîs edilen fasıllarda beyân edilecektir. Diğer iki halîfeden birisi ve serhalîfesi hazret-i Pîr'in küçük birâder-i ekremleri es-seyyid eş-şeyh Hâfız İbrâhim Feyzî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âfî) hazretleridir. Birâder-i Hazret-i Pîr denilmekle mârûftur. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri sâlifü'l-beyân hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in tevellüd buyurdıkları Cerrâh Paşa'daki konaklarında bin yüz iki (1102) sene-i hicrîsinde doğdu. Ulûm-ı âliyyeyi zamanın ulemâsından tahsîl etti ve az zamanda tarîk-i ilimde mevâliden oldu. Birâder-i ekremleri Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) bin yüz onbeş (1115) sene-i hicrîsinde hânkâh-ı âlîyi küşâd buyurunca birâder-i ekremlerine intisâb edip âsitân-ı dergehinde gerek hazret-i Pîr'in ve gerekse serhalîfe şeyh Veliyyüddîn hazretlerinin zaman-ı meşihatlerinde [III/55] dergâh-ı hazret-i Pîr'in imâmet hizmet-i vazîfe-i mukaddesesini îfâ buyurdu. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in âlem-i cemâle intikâlinden sonra serhalîfe şeyh Veliyyüddîn hazretleri müşârün ileyh birâder-i hazret-i Pîr'e ilbâs-ı tâc ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurdu. Bin yüz kırk üç (1143) sene-i hicrisinde âlem-i cemâle intikâl etti.

Türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de vâlide-i azîzeleri Emine Teslîme Vâlide Sultân hazretlerinin kabr-i şerîfinin sol tarafına ihzâr edilen merkad-i enverlerine defn-i hâk-i itirnâk oldu (kaddesallâhu sırrahû). Şeyhu'ş-şüyûh serhalîfe şeyh Süleymân Veliyyüddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin diğer halîfesi şeyh Mustafa Efendi el-Cerrâhî Hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Saçlı şeyh Mustafa Efendi denilmekle mârûftur. İstanbul'da Sultân Selîm Hân (aleyhi'r-rahmeti ve'l-ğufrân) hazretlerinin câmi-i şerîfi civârında Çerâğî Hamza Dede mahallesinde doğdu. Ve Fâtih Tabhâne Medresesi'nde tahsîl-i ulûm u fûnûn ederek tekâmîl-i nüsha etti. Ve izn ü icâzet aldı. Ve esnâ-yı tahsîlinde görmüş olduğu rü'yâ-yı sâliha üzerine hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'e intisâb etti. Ve Serhalîfe hazretlerinin hânkâh-ı şerîfte zaman-ı irşâdında [III/56] hizmetinde kaldı. Ve türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de ibtidâ ikâd-ı kanâdîl hizmetinde bulunduğundan hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de çerağcılık ve türbedârlık hizmet-i şerîfelerinde bulunan zevâtın birincisidir. Serhalîfe hazretlerinden tekâmîl-i tarîkat edip ilbâs-ı tâc ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Ve Serhalîfe şeyh Süleymân Veliyyüddîni'l-Cerrâhî hazretlerinin zaman-ı hazret-i Pîr'de binâ ve ihyâ buyurdıkları Sultân Selîm câmi-i şerîfi civârında Çerâğî Hamza Dede mahallesinde kâin ve meşhûr Çerâğcı Çeşmesi kurbündeki dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşihatini halîfesi Saçlı şeyh Mustafa Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i liyâkatlerine bi't-tevcîh yed-i mürşidâneleriyle dergâh-ı şerîf-i mezkûr'da makâm-ı irşâda iclâs ettirdi. Müşârün ileyh Saçlı şeyh

Mustafa Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin âlem-i cemâle intikâlinden sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhati serhalîfe şeyh Veliyyüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin ehîbbâsından Fâtih câmi‘-i şerîfi kürsü şeyhi meşâyih-i tarîk-ı Rifâiyye’den Lebîbâ Efendi hazretlerinin uhdesine tevcih edildi. Müşârün ileyh de dergâh-ı şerîfin evkâf-ı şerîfe ilâve ederek tanzîm etmiş olduğu vakfiyesinde tevliyet ve meşîhat cihetlerini kendi evlâd ü ahfâdına şart etti. Binâenaleyh zât-ı âlilerinden sonra gelen evlâd ü **[III/57]** ahfâdının dergâh-ı şerîfe şeyh olanlarının tâ zamanımıza gelinceye kadar cümlesi min-tarafillâh ricâl-i devletten olurlar. Dergâh-ı şerîf’te vekîl tarafından icrâ-yı âyîni şerîf edilir. Hattâ müşârün ileyh şeyh Lebîbâ Efendi hazretlerinden sonra gelen şeyh efendinin zaman-ı meşîhatinden beri vekîl olan şeyh efendinin evlâdı da vekîl ola gelmektedir. Dergâh-ı şerîften geçen şeyhlerin cümlesi tevhîdhâne-i şerîfin derûnunda türbe-i şerîfte medfûn. Vekîl gelen şeyh efendilerin de cümlesi dergâh-ı şerîfin cümle kapısından girilince bağçede kabristânda medfûnlardır. Dergâh-ı Şerîf’e şeyh olan zât yalnız Dergâh-ı Şerîf’in tevliyeti ve meşîhati uhdesine tevcih edilip vekîlinden ahz-i tarîkat eder. Nihâyet ilbâs-ı tâc ü hırka olduğu gece de dergâh-ı şerîfin postuna hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî hânkâh-ı şerîfinde postnişîn-i irşâd olan zâtın tarafından iclâs ettirilir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûra vekîl olan Rifâî şeyhleri hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî hânkâh-ı şerîfi postnişînlerinden teberrüken sûre-i Mülk ve salât-ı kutbiyeye me’zûniyet alıp teberrüken dallı arâkiye dahî tekbîr edilir. Dergâh-ı şerîfin mihrâbında olan kırmızı şeyh postunun sol tarafında mâî post ferş edilir. Ve bu postun üzerinde **[III/58]** hazret-i Pîr’in ve hazret-i şeyh Veliyyüddîn’in ism-i şerîfleri levhaları ta’lik edilmiş olup dergâh-ı şerîfin cemiyet günlerinde ve sâir hafta günlerinde hazret-i Pîr Nuûreddîn Cerrâhî hânkâh-ı şerîfi postnişîni bulunduğu zaman namazdan sonra salât-ı kemâliye okunur. Ba‘dehû halka-i zikir teşkîl edilir. Sûre-i Mülk okunur ve salât-ı kutbiyeye okunur. Ba‘dehû Evrâd-ı Rifâiyye okunur ve kuûden kelime-i tevhîd-i şerîften sonra usûl ilâhisi ile kıyâm olunup devrân olur. Ba‘dehû kıyâmen kelime-i tevhîd-i şerîf veyahut ism-i Celâl okunur. Bunun da böylece olup gelmiş. Serhalîfe-i hazret-i şeyh Veliyyüddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-âlfî)’nin şeyh Lebîbâ Efendi hazretlerine kemâl derece muhabbetlerinden ve müşârün ileyhimânın eser-i kerâmetlerinden olduğu şüpheden âzâdedir.

Saçlı Şeyh Mustafa el-Cerrâhî Hazretleri’nin menkıbe-i aliyyelerindedir ki: Mürşid-i âgâh serhalîfe şeyh Veliyyüddîn (kuddise sırruhu’l-mefîn), mu’tâd-ı mürşidâneleri üzere fukarânın lokmasını “ya’nî yemeklerini” kendileri tabh buyururlar iken aş evinin kapısını kapalı tutarlardı. Günlerden bir gün matbahın kapısından zeytin yağı getirilmesini emir buyururlar. Saçlı şeyh Mustafa Efendi Hazretleri de kandil hücrelerinde fazla bulunan zeytin yağından bir miktar koyar, Hazret-i Azîz’e takdîm eder. Azîz hazretleri **[III/59]** zeytin yağını koklar “Mustafa, bu yağı türbe-i şerîfin dolabına, başındaki tâc-ı şerîfi de dönme dolaba bırak” diye emr ü irâde buyururlar Saçlı şeyh Mustafa Efendi hazretleri bu irâde-i mürşidâneyi işitince bayılır. Aş evinin kapısı önüne düşer. Dergâh-nişîn sâir ihvân gelip kaldırıp ayıltırlar, lâkin emr-i hazret-i mürşide imtisâlen başında bulunan tâc-ı şerîfi de çıkarır ya’ni hulefâ-i tarîkat libâsından soyunup libâs-ı dervîşâneye bürünür. Bu hâli müşâhede buyuran halîfe-i sâni-i Hazret-i Pîr İğci şeyh Mehmed Hüsâmeddîn-i Merdî el-Cerrâhî hazretleri pirdâşı serhalîfe Şeyh Veliyyüddîn hazretlerinin huzurlarına gidip Hazret-i Azîz’in hâl-i celâlini kendilerinin dâimâ

mütehallik olduğu cemâl-i hâle tahvîl ettirip tâc-1 şerîfin Saçlı şeyh Mustafa Efendi hazretlerine iâdesini niyâz ederler. Serhalîfe hazretleri de bu niyâzı kabûl buyurup tâc-1 şerîfi meydân hücrelerinden post makâmının yanına bıraktırıp “Şeyh Mustafa gel, tâc-1 şerîfi al” diye emir buyurdu. Saçlı şeyh Mustafa Efendi hazretleri de emr-i şerîflerine imtisâl buyurup sürûr ile gelip hazret-i Azîz’in hâk-i pâyine yüz sürüp tâc-1 şerîfi alıp dışarı çıktı.

[III/60]

Li-muharrihi'l-fakîr; Tarîkımızda küstahlık eden hulefânın tâc-1 şerîfinin alınması ve iâde edilmesi usûlü bu hâdiseden kalmıştır. Saçlı şeyh Mustafa Efendi el-Cerrâhi Hazretleri nice zaman dergâh-1 şerîfinde irşâd-ı sâlikâna kemâl-i îtinâ ile hüsn-i îfâ-yı vazîfe buyurdu. Ve bahsettiğimiz hâdiseden dolayı kendilerinin seng-i mezârına tâc-1 şerîfin resmedilmemesini vasiyet buyurdu. Bin yüz yetmiş iki [1172] sene-i hicrîsinde âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Hazret-i Pîr’in üçüncü halîfesi Sertarîkzâde Hazretleri tarafından îfâ edilip âdâb-ı tarîkat üzere Sultân Selîm câmi‘-i şerîfinde cenâzesi namazı dahî müşârün ileyh Sertarîkzâde Sertarîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretleri tarafından kıldırıldı. Ve dergâh-1 şerîfinin cümle kapısının sağ tarafında ihzâr edilen makbere-i enverlerine defîn-hâk edilerek rahmet-i ilâhiyeye tevdî’ kılındı. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin vasiyet-i mürşidâneleri vechile seng-i mezârında tâc-1 şerîf resmi yoktur. Bir mermer pehle üzerinde baş ve ayak taşları el-yevm mevcûd üzerinde nesir kitâbe vardır. (Kaddesallâhu sırrahû.) [III/61]

Üçüncü Fasl

Hazret-i Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)

Hazret-i Pîr’in ser-halîfesi şeyh Süleymân Veliyyüddîn-i Cerrâhî Hazretleri’nden sonra bin yüz elli sekiz [1158] sene-i hicrisinde hankâh-1 âlî-i hazret-i Pîr’de zînet-sâz-ı makâm-ı irşâd olup zümre-i nâciye-i tarîkımızda reîs-i fezâil-karîn oldu. İsm-i şerîfleri Mehmed, mahlasları Hüsâmeddîn, lakab-ı şerîfleri Merdî’dir. İkinci şeyh Mehmed Efendi denilmekle mârûftur. Üsküdar’da Atîk Vâlide Sultân câmi‘-i şerîfi müezzini Ahmed Efendi’nin oğludur. Târîh-i hicretin bin seksen altı [1086] senesinde Üsküdar’da Vâlide-i Atîk mahallesinde âlem-i şuhûda kadem bastı. Hâl-i şebâbetinde ulûm-i âliye ve âliyyeyi tahsîl etti. Ve o zaman himmetiyle lâzım olan ikincilik(?) sanatını öğrenip bu sanatta pek mâhir oldu. Ve ilâ âhiri’l-ömür san‘atı yüzünden âilesinin ve fukarâ ve zuafânın infâk ve iâşelerini temîn etti. Târîh-i hicrinin bin yüz yedi [1107] senesinde kalb-i âlîlerinde tarîkat-ı aliyyeye sulûk etmek aşkı uyandı. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)’in Mürşid-i âgâhı [III/62] nâşir-i füyûzât-ı tarîkat eş-Şeyh Alî Alâaddîn-i Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âhî) hazretlerinin kerâmât-ı ilmiyye ve kevnîyeleri şöhret-şiâr-ı âlem olduğundan müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerinin âsitân-ı feyzine varıp bendeliğe kabûl buyrulmasını niyâz etti. Köstendilî Azîz hazretleri Mehmed Hüsâmeddîn Efendi’nin fitrat-ı mümtâze ve isti‘dâd-ı fevkalâdelerini keşf buyurup ricâsını bi’l-kabûl i‘tâ-yı bîat buyurdu. Senceristân-ı hazret-i şeyhte zikr ü tevhîd, ibâdete ve çile-i erbaîne müdâvemette iken serhalîfe-i hazret-i Pîr şeyh Veliyyüddîn hazretleri’yle birlikte terbiye-i tesliklerini Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)’e

havâle edip sâlifü'l-beyân Canfedâ Hâtun câmi'-i şerîfi harîmindeki halvethâne-i şerîfeye gönderdi. O mahall-i mübâreke de Hazret-i Pîr-i destgîr ile berâber halvetnişîn oldu. Hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfi küşâdında bin yüz on beş [1115] senesinde evvelâ şeyh Veliyyüddîn ve sâniyen şeyh Hüsâmeddîn hazretleri ikisi bir günde taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr-i destgîr'den ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olup halîfe oldular. 1140 sene-i hicrîsinde Fâtih câmi'-i şerîfi civârında Büyük Otlukçu Yokuşu'nda kâin Hâcegîzâde Mustafa Efendi [III/63] câmi'-i şerîfi'nin imâmet ve hitâbet cihetleri uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi. Câmi'-i mezkûrun havlîsine hucerât inşâ edip evkâf-ı şerîfesine zammederek vaz'-ı meşîhat buyurdu. Ve tanzîm etmiş olduğu vakfiyesinde dergâh-ı şerîfin imâmet ve hitâbet cihetleriyle berâber meşîhat cihetini hulefâ-i tarîk-i Nûreddîn-i Cerrâhî'ye meşrût buyurdu. Ve nice zaman dergâh-ı şerîf-i mezkûrda evkâf-ı hamsede ve Cuma günlerinde edâ-yı salât ve yevm-i mahsûsu olan Perşembe günlerinde dahi icrâ-yı âyîn-i tarîkat buyurdu. Beyt:

Tâ olunca rişte-i feyz âşikâr

Tekye-i ikinci sana olsun medâr

Ba'dehû hankâh-ı Hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olunca dergâh-ı şerîf-i mezkûr bi'l-cümle cihetlerini diğerk pirdâşı Sertarîkzâde şeyh Mehmed Emîn Efendi hazretlerine keff-i yed buyurdu.

Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr-i destgîr'de zaman-ı irşâdî olan on sene içinde tarîkımızın evrâd u ezkârı ve âyîn-i şerîfine âtiyü'l-beyân ziyâdâtında bulundu. Ba'del-cum'a yedi yüz seksen altı adet besmele-i şerîfe ve yüz otuz iki kere

﴿اللهم صل على سيدنا محمد و على ال سيدنا محمد كما صليت على ابرام انك حميد مجيد﴾

okuyalar. Ba'dehû [III/64] yetmiş kere ﴿يا بدوح . يا ودود . يا هادى . يا ودود . يا بدوح﴾ okuyalar. Ondan sonra yedi kere bu azîmeti okuyalar:

﴿اللهم اهد لى روحانية قلوب و لدوام و سحر هم لى بلمودة الدائمة ما جيت ابدى يا هادى يا ودود احب بالكرم و الجود و قال الملك

اتتوني به استخلصه لنفسى فلما كلمه قال انك اليوم لدينا مكين امين قال اجعلنى على خزائن الارض انى حفيظ عليم احب يا بدوح و سخر لى الفتوح

و الف الروح با اروح و لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم و صل الله على سيدنا محمد و اله و صحبه و سلم﴾

Azîz-i müşârün ileyh (ndvânullâhi aleyh) hazretleri beher Cum'a ba'de's-salât tarîkımızın hulefâ ve meşâyihinin kırâat etmelerini emr-ü tenbîh buyurdu. Nâil-i hilâfet ve ahz ü icâzet eden hulefâ-i tarîkımıza tarîkat ismi nâmı ile hâline münâsip, şeyhi tarafından bir isim tesmiye edilip icâze-i şerîfine o ismin de yazılmasını ziyâde ettiler. Hazret-i Pîr'in ictihâdî ve şeyh Veliyyüddîn Hazretleri'nin ziyâdâtı üzerine âyîn-i bihîn-i tarîkımıza ziyâdâtta bulunmadı. Ve her ne zaman devrân etmek için esnâ-yı mukâbelede [III/65] kıyâm ederler ise usûl ilâhîsi ile kıyâm ederler idi. Hazret-i Pîr-i destgîrin ictihâd-ı âlileri vechile usûl ilâhîsi okumadan devrân etmek için kıyâm etmiyorsunuz diye zât-ı akdeslerine vâkî' olan suâle "pîrimden edeb ederim. Bâzen onların ettikleri gibi devrân etmek için kıyâm eder isem de ekserî usûl ilâhîsi ile devrâna

kalkarım. Çünkü fakîr Pîrim Efendim gibi olamadım” diye mütevâzîâne cevap verdi. Bu cevâb-ı âlîleri erbâbına mâlûmdur.

Müşârün ileyh hazret-i Mürşid-i muhterem (kaddesallâhu sırrahu'l-ekrem)'e bir sâil tarafından vâki' olan suâllere vermiş oldukları cevâb-ı mürşidâneleri:

Suâl: Tarîkate girmeden yani dervîş olmakta gâye nedir?

Cevap: İnsan-ı kâmil olmaktır.

Suâl: İnsan-ı kâmil nasıl olur?

Cevap: Tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb edince olur.

Suâl: Tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb etmiş insan-ı kâmil nesinden belli olur?

Cevap: Mahlûkâta şefkatle hüsn-i muâşeret ve Hallâk-ı âleme muhabbetle ubûdiyet eder.

Suâl: Mürşid-i kâmil velînin kaç âlâmeti vardır?

Cevap: Üç âlâmeti vardır: Her sözü nasîhat-âmiz olur. Kendisi mehâbetli olur. Bulunduğu mecliste Kur'ân-ı Azîmü's-şân kırâat edilirse dinleyenlerin cümlesinin kalplerine hüzn gelir.” buyurdu. [III/66] Sâil; efendimizin buyurmuş olduğunuz cevapların cümlesi zât-ı reşâdet-penâhîlerinde mevcûd olduğunu müşâhede etmiştim. Azîz Efendim, bu fakîri de çeşme-i feyzinden sîrâb buyur” diyerek, şeyh Mehmed Hüsâmeddîn el-Merdî el-Cerrâhî hazretleri'nin kadem-i mübâreklerine yüz sürüp ahz-ı yed-i tevbe etti ve ilâ âhiri'l-ömür dergehinde bendesi oldu. Li-muharrihi'l-fakîr:

Mazhar-ı envâr-ı zât-ı kibriyâ şeyhim Hüsâm

Sûret-i ma'nâda mir'ât-ı Hüdâ şeyhim Hüsâm

Mahzen-i genc-i velâyettir, kerâmet kânıdır,

Haste diller derdine dârü's-şifâ şeyhim Hüsâm

Her nefeste rûha bahşeder hayât-ı câvidân

Menba'-ı âb u hayât Hızır-likâ şeyhim Hüsâm

Hâdim olan dergehinde buldu Fahrî menzilin

Hizmetimi eyle kabûl, yâ Hazret-i şeyhim Hüsâm

[Menâkıb-ı hazret-i şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlfî)]

Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlfî) hazretlerinin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; hulefâsından âtiyyü't-terceme Küçük şeyh Ahmed Efendi hazretlerinin evâil-i sülûkunda hankâh-ı hazret-i Pîr'de hizmette iken Ramazân-ı şerîf günlerinden bir gün mürşid-i âgâhî şeyh Hüsâmeddîn hazretleri maiyyet-i mürşidânelerine alıp Fâtih câmi'-i şerîfine salât-ı asrı edâ için giderler. Ba'de edâ-i salât abdest ve namâzdan bahseden bir vâizin Hazret-i Azîz derste oturup dinlemeye başlar. Ahmed efendi de berâberinde oturur. [III/67] Lâkin gönlüne gelir ki; “Benim şeyhim âlim ve fâzıl bir zâttır, bu hoca efendinin etmiş olduğu va'z u nasîhatı dinlemeğe muhtâc değildir. Aceb bundaki sır ve hikmet nedir?” diye tefekkür

etmeye başlar. Birde bakar ki, hazret-i Azîz oturmuş olduğu yerde büyüyüp uzuyor, o derece uzar ki câmi'-i şerîfin kubbesi yarılıp oradan dışarı uzuyor. Biraz müddet sonra yine küçülür. Ve derhal câmi-i şerîften dışarı çıkar. Ahmed Efendi de maiyyet-i âlileri de çıkıp paşmaklarının yani pabuçlarını önlerine koyar. Hankâh-ı şerîfe gelirken Ahmed Efendi müşâhedesini hazret-i Azîz'e arz edip bunun sırrının ne olduğunu lütfen bildirilmesini niyâz eder. Hazret-i Azîz buyururlar ki: "Dervîş Ahmed, zamânımızın kutbu rahmet-i ilâhiyeye intikâl buyurdu. Başındaki tâc-ı şerîfi arş-ı Rahmân'da nurdan bir kürsü üzerine konmuş olduğunu gördüm, onun için hoca efendinin halka-i va'zına oturdum, oradan başımı uzattım, olaki lutf-u Hak'la o mübârek tâc-ı şerîf benim başıma konur diye niyâzda bulundum. Lâkin sûm'a-nişîn bir râhip şeref-i îmân ile müşerref olmuş o mübârek tâc-ı şerîfi onun başına koydular. Râhibin başındaki serpûş-ı şeytânîyi de almışlar koyacak baş [III/68] arıyorlar olduğunu görünce neüzü billâh onu da benim başıma koyarlar korkusuyla hemen başımı oradan çektim ve câmi-i şerîften çıktım" buyururlar.

Li-muharririhî'l-Fakîr; Hazret-i şeyh Hüsâmeddîn (kuddise sırruhu'l-metîn)'in şu kerâmet-i bâhirelerini göstermekle halîfesi şeyh Küçük Ahmed Efendi hazretlerine ve sâireye bir mü'minin hâl-i hayâtında ne derece-i ma'neviyeye varsa âlem-i âhirete îmân-ı kâmil ile intikâl etmedikçe hep yolun korkulu olduğunu beyân buyurmuşlardır. Ya'ni bir dervîş dünyayı değiştirenceye kadar dâima beyne'l-havf ve'r-recâ üzere imrâr-ı hayât etmesini tenbîh buyurmuşlardır. Hazret-i şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmî) Efendimiz'in îrâd buyurdukları iki adet nutk-u şerîfleri:

*Bu tarîka girmek istersen sen de
Pîrime Nûreddîn-i Cerrâhî derler
Yüzünü görmeğe isterim ben de
Pîrime Nûreddîn-i Cerrâhî derler
Okuruz her seher dâim virdin
Âşîğın artırır yürekte derdin
Kesmesin Mevlâm hulefâ ardın
Pîrime Nûreddîn Cerrâhî derler
Şernûbî Tabakâtı vermiştir haber
Evliyâullâh içinde oldu mu teber
Nûreddîn-i Cerrâhî şeyhimdir ol er
Pîrime Nûreddîn-i Cerrâhî derler
Kabrini gördükçe ederim ben âh
Rahmetin ziyâde eyleye Allâh
[III/69] Hoşnûd olsun ondan Hak ve Habîbullâh
Pîrime Nûreddîn-i Cerrâhî derler
Türbesinde her kim ede hizmetin*

Üzerinde hâzır bilsin himmetin
Yarın mahşer günü bulsun izzetin
Pîrime Nûreddîn-i Cerrâhî derler
Dervîşleri çoktur her biri velî
Sırrıyla halleder hep müşkilleri
Hüsâmeddîn şeyhin bir ednâ kulu
Pîrim 'e Nûreddîn-i Cerrâhî derler

Diğer nutk-u şerîfi:

Behey zâhid bilmek istersen sen de
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir
Nice dem olmuşuz biz ona bende
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir
Okunur dillerde rûz u şeb virdi
Edelim bizler de senâ vü şükri
Mevlâ ile derdi hem aklı fikri
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir
Şakâyık şerhinde vermiştir haber
Şernûbî ismiyle kılmış mu 'teber
Nûreddîn-i Cerrâhî ki ola er
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir
Rahmetin ziyâde eyleye Bârî
Münevver ola hem kabır-i envârı
Âşıklar ederler feryâd u zârı
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir
Geldik bu meydâna cevelân etmeye
Sîne çâk eyleyip figân etmeye
Aşkayle girmişim devrân etmeye
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir
Açılır bu bâğın her seher gülü
Keşf eder kerâmet ehli müşkili
Bu Merdî şeyhinin bir ednâ kulu
Pîrim Nûreddîn 'dir er gerçek şeyhimdir

[III/70] Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretleri evâhir-i ömr-i şerîflerinde dıyk-i sadr rahatsızlığı zuhûr edip pek az bir müddet münharifü'l-mizâc olup sinn-i âlîlerinin seksen ikiye bâliğ olduğu bin yüz altmış [1160] sene-i hicrîsinin mâh-i Receb-ı şerîfi'nin yirmi yedinci pazartesi gecesini yâni leyle-i celîle-i mi'râc'da nısfü'l-leyde ihvâmı cem' edip helâllik diledikten sonra kelime-i şerîf-i saâdeti ityân edip dâr-ı fenâyı terk a'lâyı illiyyîni derk etti. Ertesi Pazartesi günü pîrdâşı âtiyü't-tercame sertarîkzâde ve sertarîk şeyh Mehmed Emîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin tarafından âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ edilerek emr-i gasli îfâ olunup huzûr-ı Hazret-i Pîr'de tezkiye ve duâ olunduktan sonra meşâyih ve dervişânın gulgule-i tevhîd ü tehlîleri içinde ulemâ ve mevâlî-i kirâm ve vüzerâ-yı ricâl-i devlet ve avâm-ı nâstan teşkîl eden kesîr bir cemâatin edâ-yı ta'zîminde tâbût-ı muallâsı Zincirlikapı caddesinden Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Salât-ı zuhru müteâkib sâlifü'z-zikr pîrdâşı ve sertarîk hazretleri tarafından cenâze namazı kıldırıldıktan sonra Fâtih Sultân Mehmed Hân (tabe serâh) hazretlerinin türbe-i şerîfi müvâcehesi önünde Koca Mustafa Paşa'da Hazret-i Pîr Sümbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni [III/71] Hâşim efendi Hazretleri tarafından be-tekrâr tezkiye ve duâ edildi. Ba'dehû hazret-i şeyh Hüsâmeddîn'in tâbût-ı muallâsı azîmetten kesîr bir cemâatin edâ-yı ta'zîminde yine tevhîd ü tehlîl ve ilâhiyât ve devrân olunarak hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e götürüldü. Türbe-i münîf-i hazret-i Pîr'de pirdâş-ı ekberi serhalîfe şeyh Veliyyüddîn hazretlerinin kabri şerîfinin sol yanı ve Bacı Sultân hazretlerinin kadem-i şerîfi redîfide ihzâr edilmiş kabri enverlerine defîn-i hâk-i gufrân edildi (rahmetullâhi aleyhi rahmeten vâsia, kaddesâllâhu sırrahû ve nefaanallâhu bi feyzihî). Selef-i âlîleri Serhalîfe hazretlerinin âlem-i cemâle intikâlinde icrâ olunan âyîn-i tarîkat ve hatm-i şerîf ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf vesâire tamâmen icrâ olundu.

Vâkıf-ı esrâr-ı hikmet kâim-makâm-ı hazret-i şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) hazretlerinin hilye-i şerîfi; Elâ gözlü, ak ve seyrekçe uzun sakallı, uzun boylu, zaîfü'l-bünye ve dâimâ sarı tâc-ı şerîf üzerine siyah Cüneydî destâr sarılı tâc-ı şerîf re'si şerîfide ve sûftan ma'mûl ve yeşilî entârî üzerine, beline beyâz eliflâm sarar ve üzerine çoban yakalı hırka-i kebîr ve dâimâ beşûşu'l-veche, sâhib-i kerem ve âlî cenab [III/72] zühd ü takvâ ile meşhûr terbiye-i teslîk-i sâlikâna müdakkık, ilm-i ta'bîrde yed-i tûlâ sâhibi ve hizmet-i fukarâ ve zuafâyâ mukaddem müdâvim, çile-i erbaîn-i halvet, âlim ve âmil, fâzıl, kâmil, nâdirü'z-zamân bir velî ve mürşid-i mükemmel idi. Nutk-ı âlîlerinde ettikleri niyâzın hedef-i icâbete makrûn olduğuna şâhidü'l-yevm hulefâ-i tarîk-i Nüreddîn el-Cerrâhî'nin silsile-i tarîkatleri müşârün ileyh şeyh Hüsâmeddîn hazretlerinin vâsıtasıyla Hazret-i Pîr destgîre peyveste oldu. Hazret-i Pîr'in zaman-ı reşâdet penâhîlerinde ferrâşlık, pazarcılık ve kapıcı dedelik ve meydâncılık hizmetlerinde ibtidâ bulunan bu zât-ı âlîdir. Ve pîrdâşı şeyh Veliyyüddîn hazretlerinin zaman-ı meşîhatinde aşçılık vazîfesini hüsn-i îfâ buyurdu.

Li-muharririhi'l-fakîr; Şeyh Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmî) hazretlerinin hankâh-ı hazret-i Pîr'de mahfûz bulunan emânet-i şerîfelerini zâyî' olmaktan masûn ve ahlafça da ma'lûm olmak üzere bu mahalle kaydettim. Müşârün ileyh hazretlerinin sanduka-i şerîflerinin başında duran sarı tâc-ı şerîfin kubbesi altında Hazret-i Pîr'in ibtidâ tekbîr buyurdıkları yeşil tâc-ı şerîfin tepesi ve yine Hazret-i Pîr'in tekbîr

buyurdıkları beyâz dallı arâkıyye-i şerîfleri ve yine Hazret-i Pîr'in [III/73] tekbîr buyurdıkları beyâz elif-lâm bend-i şerîfi ve yine Hazret-i Pîr'in tekbîr ettikleri çile kolanı ve yeşil sûftan ma'mûl bir adet yeşil entari ve etrâfında *lâ ilâhe illallâh Muhammedun Rasûlullâh*, ortasında *Mehmed Hüsâmeddîn Halvetî* mahkûk olan tombak, mühr-i şerîfleri hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de el-yevm mahfûzdur. Li-muharrihi'l-fakîr;

Râh-ı Nûreddîn-i Cerrâhî'de bir şeyh-i şefîk

Bu Hüsâmeddîn Efendi çeşme-i feyz-i tarîk

Müşârün ileyh (rıdvânullâhi teâlâ aleyh) hazretlerinin pek çok olan dervişânın içinde hankâh-ı şerîfte zaman-ı irşâdı olan on senede altı adet hulefâ-i tarîkı vardır. Üç tanesinin yalnız ism-i şerîfleri icâze-i şerîflerde mezkûr olup terceme-i aliyyeleri ma'lûm değildir. Birisinin ism-i şerîfi eş-şeyh İbrâhîm Efendi el-Cerrâhî el-ma'rûf Buhûrî. Diğeri eş-şeyh Mustafa Efendi el-Cerrâhî el-ma'rûf Hamavî. Diğeri eş-şeyh Mustafa Efendi el-Cerrâhî el-ma'rûf Şem'î.

Li-muharrihi'l-fakîr: Bu zât-ı âlînin yapmış oldukları bir çifte balmumu, müşârün ileyh şeyh Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinin binâ ve ihyâ buyurdıkları Otlukçu Yokuşu'ndaki dergâh-ı şerîflerinden alıp hankâh-ı Hazret-i Pîr'e getirdim. Ve el-yevm mahfûzdur. Müşârün ileyh Hazret-i Azîz es-Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin bir halîfesi dahi [III/74] hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olduklarından zât-ı akdeslerine tahsîs edilen fasılda terceme-i aliyyeleri beyân edilecektir. Yine mürşid-i müşârün ileyh eş-şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin diğeri eş-şeyh Ahmed Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretleri Küçük eş-şeyh Ahmed Efendi, Sevindik eş-şeyh Ahmed Efendi ve Şeker eş-şeyh Ahmed Efendi denilmekle beyyinü'l-ahbâb şöhretyâb olmuştur. Müşârün ileyh Fatih Küçük Karamân'da kâin câmi-i şerîf ve sâir hayrât-ı müberrât sâhibi meşhûr Nişancı-ı Cedîd Mehmed Paşa merhûmun neslindedir. Ve Şeyhülislam Mehmed Cemâleddîn Efendi merhûmun ecdâdındandır. Fâtih Tetümme Medresesi'nde tahsilde iken Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e intisâb etti. Ve bu esnâda ulûm-ı zâhirîden tekmîl-i nüsha edip hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de ikâmet buyurdu. Ve Hazret-i Pîr'den sonra serhalîfe şeyh Veliyyüddîn-i Cerrâhî hazretlerinden ahz-i tarîkat etti. Ba'dehû şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinden ilbâs-ı tâc ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm olup halîfe oldu. Ve Fâtih civârında Büyük Otlukçu Yokuşunda kâin Şeyh Resmî câmi'-i şerîfine imâm oldu. Ve câmi-i şerîf-i mezkûrda her gün neşr-i ulûm ile meşgûl olur idi. Ve ilm-i ferâizi tedris etmekte nâdirü'l-akrân bir hoca-i zamân idi. [III/75] Ve pazar günlerinde dahi mescis- şerîf-i mezkûrda icrâ-yı âyîn-i tarîkat buyururlar idi. Mürşid-i azîzi şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî hazretlerinin ihyâ buyurdıkları hânekah-ı şerîfe postnişîn-i irşâd oldukları zamân, imâmet ve hitâbet ve meşîhat cihetlerini pîrdeşi Sertarîkzâde ve sertarîk Şeyh Mehmed Emîni el-Cerrâhî hazretlerine keff-i yed buyurdıkları yine mezkûr Otlukçu yokuşunun altında Hâcegizâde Mustafâ Efendi câmi'-i şerîfinin mezkûr cihetlerini Sertarîkzâde hazretleri de hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîre postnişîn-i irşâd olduklarında müşârün ileyh Şeyh Küçük Ahmed Efendi el-Cerrâhî hazretleri'nin uhde-i liyâkatlerine tevcih ettirdi. Nice müddet o makâmda imâmet ve hitâbet ve yevm-i

mahsûsu olan Perşembe günlerinde icrâ-yı âyîn-i tarîkat ve terbiye-i mürîdîn ve tezkiye-i nüfûs-i sâlikîn ile meşgûl oldu. Ve Sultân Ahmed hân-ı evvelin câmi‘-i şerîfi kürsü şeyhi [Cum‘a vaizi] dahi oldu. Terceme-i aliyyelerini *Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*’de beyân eder.

Menkıbe-i aliyyelerindendir ki, hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de kahve nakîpliği vazîfesinde ibtidâ bu zât-ı alî bulundu. Bir sabah usûlünden sonra Hazret-i Pîr-i destgîr’e iki tane râhat-i halkûm [lokum] şekerini taktım eder. Cenâb-i Pîr (kuddise sırrahu’l-münîrin)’de mahzuziyetini mûcib olur. “Oğlum Dervîş Ahmed, senin şekerin bitmesin” diye duâda bulunur. [III/76] Şeker şeyh Ahmed Efendi el-Cerrâhî hazretleri herhangi bir meclise varır ise hâzırın bi’l-meclis olan zevâta şeker ikrâm buyururlar idi. İhvândan ba‘zıları bu zât-ı akdesi bir gün beraberlerinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’in civârında bulunan Zincirlikuyu hamâmına götürürler. Hamâmın içinde iken azîz müşârun ileyh hazretlerini yıkamışlar. Ve o esnâda: “Efendi baba bizler şeker isteriz” demişler. Azîz hazretleri içeri girer iken “şunları yanıma almış idim” diyerek bürünmüş oldukları yaş peştemalin arasından Hazret-i Pîr-i destgîr’in duâsı eseri olarak bir miktar kuru râhat-i hulkûm şekerini çıkarıp tevdfî buyurmakla kendilerinin sâhib-i kerâmet bir mürşid-i kâmil olduklarını izhâr buyurmuşlardır. Hazret-i Şeyh’in bu tevâlî eden kerâmet-i aliyyelerinden dolayı nâm-ı âlileri “Şeker Dede” ve rastgeldikleri çocuklara şeker vermekle sevindirdiklerinden “Sevindik şeyh Ahmed Efendi” denilmekle beyne’l-ahbâb şöhretyâb olmuştur. Zât-ı alîleri ufak boylu ve hafîfü’l-cüsse olduklarından da beyne’l-ihvân “Küçük şeyh Ahmed Efendi” denilmekle ma‘rûftur. Müşârun ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerini *Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*’de terceme-i alîlerinde Sultân Ahmed câmi‘-i şerîfi kürsü şeyhi olduklarından bahseder. Bin yüz altmış üç [1163] sene-i hicriyyesinde bu âlem-i fânîden infisâl edip rahmet-i ilâhiyyeye intikâl etti. [III/77] Emr-i gaslı Sertarîkzâde sertarîk şeyh Mehmed Emîn Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edilip na‘şî mağfiret nakşî Fâtih câmi‘-i şerîfine çıkarılıp namazı dahi müşârun ileyh Sertarîkzâde hazretleri tarafından edâ ettirilip avdetinde dahi azîmet gibi meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîd ü tehlîl ile azîm bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta‘zîminde Büyük Otlukçu yokuşunda kâin Şeyh Resmî [Mahmûd] câmi‘-i şerîfin bahçesinde türbe-i mahsûsada medfûn ve türbe-i şerîf-i mezkûrun derûnunda kapıdan girilince sol tarafta başta bulunan Şeyh Resmî Efendi hazretlerinin kabri şerîflerinin cânib-i yesârına ihzâr edilen kabri enverlerine defnedilip, üzerine temsîl-i ma‘nevî olarak sanduka-i şerîf vaz‘ edildi. (Rahmetullâhi aleyh ve kaddesallâhu sırrahu).

Li-muharririhî’l-fakîr: Fâtih harîk-i hâilinde gerek Hâcegizâde câmii ve Hüsâmeddîn hazretlerinin dergâh-ı şerîfi, gerek Şeyh Resmî câmi‘-i şerîfi muharrîk olduğundan beyân edilen Şeyh Resmî Efendi’nin türbe-i şerîfi dahi muharrîk oldu. Türbe-i şerîf câmi‘-i şerîfin önünde bulunan bahçe kapısından girilince sağ tarafta ve sol tarafında da nesillerinden olan şeyhü’l-islâm merhûm Mehmed Cemâleddîn Efendi’nin ve pederlerinin ve sâir akrabâ u taalukâtının mezar taşları sed üzerinde olduklarını ve türbe-i şerîf-i [III/78] mezkûrun derûnunda dört adet sanduka olup türbenin kapısından girilince sol tarafta başta Şeyh Resmî Efendi’nin sandukası ve re’sinde siyah destâr ile Rifâî tâc-ı şerîfi, ve onun sol yanında Şeyh Ahmed Efendi’nin

sandukası ve re'sinde Nûreddîn Cerrâhî tâcı üzerinde siyah destâr ve onun yanında dahi iki adet sanduka var idi ve onların başında fes var idi. İntihâ.

Şeyhu'ş-şuyûh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhi) hazretlerinin diğerk halifesi es-seyyid eş-şeyh Hasan Efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Zâkirbâşı Efendi denilmekle ma'rûftur. Hankâh-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de ibtidâen zâkirbâşı olan bu zât-ı alîdir. Bidâyeten Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'e intisâb etti. Ve serhalife şeyh Veliyüddîn el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı tarîkat etti. Ba'dehu şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretleri ilbâs-ı tâc u hırka ve i'tâ-i izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurdu. Hazret-i Pîr'in zamân-ı meşîhatından irtihâline kadar zâkirbâşılık vazîfesini ifâ etmiştir. Fenn-i mûsikîde yed-i tûlâ sâhibi olduklarından nice şâkird yetiştirmiş olduğundan zât-ı alîlerine "Ustâd-ı cemî-i zâkirân" denilmekle şöhret-yâb olmuştur.

Li-muharririhi'l-fakîr; pek yakın vakte kadar gelen zâkirânın meşki, zâkirbâşı [III/79] Hasan Efendi'ye uğramayan zâkirlerin okudukları ilâhiyâtın besteleri yanlıştır doğru değildir, diye söylerler idi. Zâkirbâşı Hasan efendi el-Cerrâhî hazretleri kendileri tarîk-i ilmiyyede kazasker olduklarında bir dergâh-ı şerîfe şeyh değildir. Müşârun ileyh zâkirbâşı Hasan efendi el-Cerrâhî hazretleri'nin Cenâb-ı Pîr-i münîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) hakkında îrâd buyurup beste bağladıkları medhiyeleri:

*Doğup bir şems-i âlem-tâb tarîk-i Halvetî üzere
Semâdan ismi münezzeldir ki Nûreddîn-i Cerrâhî
Yapıp bostân-ı tehlîli, dikip eşcâr-ı tevîdî
Himmat ile eriştirdi hezâr esmâ-i rûhânî
Pîr-i aşkın dâmenini tutmuşuz biz aşkıla
Dediler gönderir Hak mârîz-ı aşka Cerrâhî
Gel ey tâlibsens etvâra hulûs-i kalb ile azmet
Düşüp pâyine mürşidin olursun kurb-i Rabbânî*

Müşârun ileyh (kaddesallâhu sırrahu ve rahmetullâhi aleyhi) hazretleri seksen beş yaşına kadar muammer oldu. Bin yüz altmış sekiz [1168] sene-i hicriyyesi Receb-i şerîfinin on sekizinci günü âlem-i dünyâdan infisâl ve rahmet-i Hakka intikâl buyurdu. Emr-i gasli ve namâzı hazret-i Sertarîkzâde Sertarîk Şeyh Mehmed Emîn Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-alfî)'nin tarafından ifâ edilip usûl-i tarîkat vechile cenâze merâsimi ifâ edilerek Edirnekapısı hâricinde Zülâli çeşmesinin eski caddesinde sağ tarafta Şekerci sokağına girer iken sol tarafta sed üzerinde başta ihzâr edilen [III/80] kabr-i enverlerine defîn-i hâk-i ıtır-nâk oldu (kaddesallâhu sırrahu). Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin kendi hatt-ı dest-i şerîfile ilâhi mecmûası hankâh-ı âlî-i Hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Peder-i âlîleri meşâhir-i ulemâdan Edirneli Fikri Hasan Efendizâde Anadolu ikinci halifesi Abdullâh Efendi dahi müşârun ileyh Zâkirbâşı Efendi Hazretleri'nin kabr-i şerîfi yanında medfûndur.

Li-muharririhi'l-fakîr; zâkirbâşı Efendimiz Hazretleri'nin re'sinde tâc-ı şerîf resm olarak yapılmış olan mezar taşı yeni cadde açılır iken kırılmıştır.

Dördüncü Fasal

Hazret-i Şeyh Mehmed Emîn Cerrâhî (Kuddise sırrahu'l-âlî)

Hazret-i Pîr'in ikinci halîfesi Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinden sonra 1168 sene-i hicriyyesinde Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e şeref-mekîn-i irşâd olup, fırka-i nâciye tarîkımıza reîs-i hazâkat-ı enîs oldu. İsm-i şerîfleri Muhammed, mahlasları Emîn'dir. Sertarîkzâde denmekle şöhret-şîâr-ı âlem oldu. Hazret-i Pîr Sivâsî (kuddise sırrahu'l-âlî)-zâde eş-Şeyh Abdûlbâkî Sivâsî Hazretleri'nin sertarîki eş-Şeyh Abdullâh b. Abdürrahmân (kuddise sırrahu'l-mennân) Hazretleri'nin oğludur. Târih-i hicrînin bin doksan sekiz [1098]'inde [III/81] İstanbul'da Fâtih civârında Mi'mâr Sinân nâm-ı diğeri Kumrulu Mescid mahallesinde doğmuştur. Ulûm-i ibtidâiyyeyi civâr-ı mezkûrda kâin Hâfız Paşa mektebinde tahsîl etti. Ulûm-i âliye tahsîlini Fâtih câmi'-i şerîfinde etti. Lâkin ulûm-i âliyeyi tahsîle ne kadar sarf u gayret eder ise de muvaffak olmaz idi. Peder-i azîzi şeyh Abdullâh Efendi hazretleri görmüş oldukları bir rû'yâ üzerine hânkâh-ı şerîfe getirip huzûr-i hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî'de ifâde-i hâl etti. Cenâb-ı Pîr-i sâhib-i nefes-i iksîr “Oğlum efendi siz ne okuyorsunuz” diye suâl buyurdu. Emîn Efendi de “Efendim *Kâfiye*” diye cevâbda bulundu. Cenâb-ı Pîr “Oğlum, aç ağzını” diye emir buyurdu ve çocuğun ağzına nefes buyurdu. “Oğlum sana bu kadar kifâyet eder” buyurdular. Bu defâ Emîn Efendi az bir zamânda şurekâsı içinde fart-ı zekâsıyla iştihâr etti. Bir müddet sonra Emîn Efendi Hazretleri bir rû'yâ görüp peder-i azîzine hikâye etti. Pederleri de berâberlerine alıp “Oğlum senin faydan bizden değildir, sâhib-i vakt olan Nûreddîn Cerrâhî hazretlerindedir” diyerek huzûr-ı hazret-i Pîr'e getirip terbiye ve teslîkini ricâ buyurdu. Sertarîkzâde hazretleri nice zamân pederlerinin zâviyesinde [III/82] hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e hizmete ve çile ve erbaîn halvete devâm ediyordu. İsti'dâd-ı fevkalâdeleri sâikasıyla bin yüz yirmi üç [1123] sene-i hicriyyenin Rebûlevvel'inin on ikinci, ya'nî Leyle-i mevlidi'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve sellem)'sinde taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr ilbâs-ı tâc u hırka ve i'tâ-yı izn u icâzet ve tefhîm-i emânet olarak hilâfet duâsı şerefine nâil oldu. Ve bu sûretle Hazret-i Pîr'in üçüncü halîfesi olmuş oldu. Peder-i âlîleri Şeyh Abdullâh Efendi'nin irtihâlinde sonra uhde-i liyâkatlarına tevcih edilen Fâtih civârında Mimâr Sinân nâm-ı diğeri Kumrulu mescitteki zâviyede talebe-i ulûma ulûm-i âliyeye tadrîs etmekte iken vaz' u meşîhat edip Salı günlerinde de icrâ-yı âyîn-i bihîn buyurdu. Ve resm-i küşâdında de'b-i dirîn-i tarîkat üzere dest-i şerîfi Hazrei Pîr ile dergâh-ı şerîfin postuna iclâs buyurdu. Ba'dehu, Hazret-i Pîr-i destgîr'in ikinci halîfesi şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî Hazretleri'nin ihyâ buyurdıkları dergâh-ı şerîf ki Fâtih civârında Büyük Otlukçu yokuşunda Hâcegizâde Mustafâ Efendi câmi'-i şerîfinin imâmet ve hitâbet ve cihât-ı sâiresiyle cihet-i meşîhatını dahî müşârun ileyh şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî Hazretleri pîrdaşı Sertarîkzâde Hazretlerine keff-i yed buyurdu. [III/83] Ve o makâmda dahî Perşembe günlerinde icrâ-yı

mukâbele-i şerîf buyurdu. Ve sonra mezkûr dergâh-ı şerîfin cihâtını Şeyh Hüsâmeddîn Hazretleri'nin halifesi Küçük Şeyh Ahmed Efendi Hazretleri'ne kef-yed buyurdu. Ve kendi mâlından Eyüp Sultân civârında Otakçılar Çayırı başında Dâvûd Ağa mahallesi ve mescidi ittisâlinde binâ ve ihyâ buyurdıkları Pazar Dergâh-ı şerîfinde ikâmet ve neşri envâr-ı fuyûzât-ı tarîkat buyurdular. Ve bu esnâda uhde-i fâzılânelerine Rûmelihisarî câmi'-i şerîfi kürsü şeyhliği tevcih edildiğinden câmi-i şerîf-i mezkûrda vazîfe-i dersiyeyi ifâya devâm buyurdıkları, sonra da Rûmelihisarî Kayalar kabristânının hisâr cihetinde tamâm olan mahallinde medfûn Durmuş Dede hazretleri zâviyesi inhilâl etmiş bulunduğundan Hisâr ehlisinin ricâ ve niyâzları üzerine zâviye-i mezkûrenin cihetini uhdelerine kabûl buyurdular. Ve yevm-i mahsûs olan Çarşamba günü akşamı ya'nî Perşembe gecelerinde dahi icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat buyurdu.

Li-muharririhi'l-fakîr: Durmuş Dede hazretlerinin hakkında îrâd edilip, hedm olunan türbe-i şerîfinde ta'lîk edilmiş olup azîz-i müşârun ileyh hakkındaki ma'lûmât beyân eden beyti teberruken kaydettim: **[III/84]**

Hazret-i Dede Durmuş

Akkirmândan gelmiş

Ol zamân Sultân Ahmed-i evvel şâh imiş

Meczûb değil âgâh imiş

Ve bizim çocukluğumuzda dergâhı kapısının üzerine ta'lîk edilmiş olan mısra'ı:

Hâk-ı pâyi evliyâya yüzünü sürmüş Dede

Bu Hisârın kutbu olmuş Hazret-i Durmuş Dede

Li-muharririhi'l-fakîr: Sertarîkzâde sertarîk şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî Hazretleri'nin medfûn oldukları Otakçılardaki Pazar dergâh-ı şerîfi hakkında Edirnekapısı dâhilinde Sarmış mahallesinde kâin Nakşibendi dergâh-ı şerîfinin bânisi merhûm şeyh Ahmed Kâmil Efendi îrâd buyurdıkları medhiyyeyi de ziyâından masûn olmak üzere âtiyede kaydettim:

İntisâb-ı feyz-i aşka nâil olmaksâ merâm

Hankâh-ı Sertarîka sıdkla eyle devâm

Sertarîkzâde sertarîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırrıhu'l-metîn) hazretlerinin tarîkımızın evrâd u ezkâr ve âyîn-i bihîn ve cihâzına ziyâdâtıyla *Kemâl-i Hazret-i Nûreddîn* nâmında bir eseri vardır. Binâen aleyh bu eseri Sertarîkzâde hazretlerinin Kumrulu Mescit'teki Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi merhûm şeyh Abdüllatîf Fazlî Efendi el-Cerrâhî tarîkımızın bi'l-cümle meşâyihinin terceme-i aliyyelerini bildirdiği *Gülşen-i Azîzân* **[III/85]** nâmındaki eserinde Sertarîkzâde Sertarîk hazretlerinin bu nâmında bir eseri olup kendisinin manzûru olmadığını yazıyor. Muharrir-i fakîr de eser-i mezkûru görmedim. Lâkin hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr kütüphânesinin eski fihristinde kaydını gördüm. Hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr muhterik olduğu zamân zâyî' olması muhtemeldir. İntehâ.

Sertarîkzâde sertarîk şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretlerinin âyîn-i bihîn tarîkımıza olan ziyâdâtı

Kumrulu mescitteki Sâlı dergâh-ı şerîfde makâbele-i şerîfte sûre-i Mülk'ün kırâatından sonra Hazret-i Pîrin Vird-i sagîr-i mesâiyye'sini bi'l-cümle mükerrer olan yerlerini birer kere okuyarak cumhûren okudu. Ba'de'l-evrâd-ı şerîf üç kere ağır tevhîdden sonra üç kere feth-i esmâ' ta'bîr edilen usûlde tevhîd-i şerîf okuyup "düz" ta'bîr edilen sûrette tevhîdi açıp bir miktâr okudu. Ba'dehû durak okunup usûl ilâhiyâtı ile kıyâm buyurdu. Zâkirân ilâhiyâtı Safer'de okunan "hamdiye'nin" bestesinde okudu. Hazret-i Sertarîk de dervîşân ile aynı bestede tevhîd-i şerîfi okuyarak Sultân Veled Devri yaptı. Ba'dehu, yâ Allâh, yâ Allâh diye devrânı sağ tarafa dündürüp bu esnâda zâkirân ilâhî okumazlar. Ba'dehû yâ Allâh Hû [III/86] diye devrânı sol tarafa döndürdü. Zâkirân ilâhîye başlar. İsm-i Hû'dan sonra Vefâ devri yaptı. Ba'dehu, kalbî ism-i Hayy ile sağ tarafa bir kaç devr yaptı. Ba'dehu kıyâm-ı Hayyı kalbî olarak yaptı. Zâkirân-ı cumhûr durak okudu. Ba'dehu, tekrâr Yâ Allah Hû diye devrân döndürdü. İsm-i Hû'dan sonra sesli Hayy deyip tâc-ı şerîfini çıkarıp dallı arâkiye iksâ buyurdu. Bundan sonra evvelce beyân olunduğu gibi âyîn-i bihîn-i tarîkımız icrâ eyledi. Sertarîkzâde Sertarîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretleri bu usûlü hankâh-ı Hazret-i Pîr'de zamân-ı irşâdında hiç yapmadı ve terk buyurdu. Müteahhirîn-i meşâyîh-i tarîk-ı Nûreddîn'de bu usûlü ta'kîb buyurmadılar. Yalnız Kumrulu Mescitteki dergâh-ı şerîf ile medfûn buldukları Pazar dergâh-ı şerîfinin şeyhlerinin irtihâlleri gününde cenâzeleri namâzlarından avdet edilince hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı bulunan zât tâbût tevhîdhâne-i şerîfe koydurup kendisi postun üzerine oturup sûre-i Mülk'ten sonra evrâd-ı şerîfi tarîkımız vechile başlayıp okuduktan sonra tevhîd-i şerîf okunur. Ba'de'd-durâk ilâhî ile devrâna kalkınca şeyh-i merhûmun tâbutu türbeye getirilir ve dûrak ism-i Hû'dan sonra Vefâ Devri yapılır. Ba'dehû [III/87] kalbî ism-i Hayy ile dönülür. Ve kıyâmen ism-i Hû okunur iken kuûd edilip tamâm edilirden Ku'ân okunup ve duâ edildikten sonra kabir tevhîdi yapılır.

Sertarîkzâde Sertarîk Şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî ((kuddise sırruhu)'l-metîn) hazretlerinin menâkıb-i âlîleri Hazret-i Pîr ((kuddise sırruhu)'l-münîr) ictihâd-i alîleri olan sarı tâc-ı şerîfi Şeyh Süleymân Veliyüddîn ve Şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Hazretleri'ne tekbîr edip, diğer pîr-deşlerine de Hazret-i Veliyüddîn tekbîr buyurmalarını emir buyurdu. Hazret-i Pîr tâc-ı şerîfin yaptırılıp, Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu)'l-hatîr) bir az zamândan sonra irtihâl buyurdular. Hazret-i Veliyüddîn'e sarı tâc-ı şerîfi tekbîr buyurmalarını Hazret-i Sertarîk teklîf buyurdularında bir sarı tâc-ı şerîf yaptırılıp Hazret-i Pîr'in türbe-i şerîfde Sertarîk Hazretleri'nin alıp kendilerinin giymelerini nutk buyurdu. Bunun üzerine Sertarîkzâde Sertarîk Hazretleri evvelen Hazret-i Pîr'in iksâ buyurdıkları yeşil çoka tâc-ı şerîfin üzerine sarı çokayı kaplar ve üzerine de yeşil tâc-ı şerîfin dikişleri olan siyâh süzenî dikişleri dikerler. Ve bu sûretle kendileri iksâ buyurdular. Bu sûretle dikilmiş olan tâc-ı Nûreddîn Cerrâhî'ye Sertarîkzâde tarzı tâc-ı şerîfi [III/88] ta'bîr edilir.

Li-muharririhi'l-fakîr: Süzenî ta'bîr edilen dikiş tâc-ı şerîfin kubbesinin dallarının aralarındaki dikişler sarı iplik ile dikilir olmayıp siyâh iplik ile kasnak usûlü biri birinin içinden geçirilerek dikilmiş olmaktadır.

[Menakıb-ı Hazret-i Şeyh Sertarîkzâde Sertarîk Şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî]

Sertarîkzâde Sertarîk hazretleri'nin menâkıb-ı alîlerindendir ki, Hazret-i Pîr (kuddise sırrıhu'l-münîr)'in zât-ı alîlerini sertarîk nasb u ta'yîn buyurmaları öteden beri beyne'l-ihvân-ı tarîkat şöyle nakl ü hikâye edilmektedir: Hankâh-ı şerîfin bir yevm-i mahsûsunda tâc-ı şerîflerinin tevhîdhânedede postun üzerinden getirilmesini emir buyururlar. Bendegândan her kim gider ise tâc-ı şerîfi postun üzerinden kaldırıp getiremez ve gelip Hazret-i Pîr'e hâli ifâde ederler. Sâhibu'l-makâm-ı irşâd Hazret-i Pîr kerem-i inâyet-mu'tâd Sertarîkzâde hazretlerine “Şeyh Emîn sen var tâc-ı şerîfi al getir” diye emir buyururlar. Sertarîk hazretleri varıp postun üzerinden tâc-ı şerîfi alıp getirirler. Bunun üzerine Hazret-i Pîr-i destgîr makâm postu olan mâî renkteki postun sol yanına kırmızı post ferş ettirip evvelce beyân edilen usûl vechile Sertarîkzâde Hazretlerini zât-ı akdeslerine sertarîk nasb u ta'yîn buyurdular. Ve zamân-ı Hazret-i Pîr'den kendi zamân-ı meşîhatlarına kadar da Hazret-i Sertarîk bu vazîfe-yi mukaddeseyi [III/89] hüsn-i îfâ buyurdular.

Li-muharririhi'l-fakîr:

Ehl-i aşkın pîşvâsı Sertarîkzâde'dir

İlm ü irfân sâhasında çünkü fevkalâdedir

Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'den iden itdi ahz-ı feyz

Himmetinden istifâza Fahrî'ye sermâyedir

Hazret-i şeyh Sertarîk Cenâb-ı Pîr'in nefes-i iksîr-i inâyetleri sâyesinde ulûm-i zâhireden izn u icâzet aldıktan sonra neşr-i ulûma başladı. Talebesinden müsteid olanlarına hem ilm-i zâhiri ve hem ilm-i ledunnî ta'lîm buyururlar idi. Beher sene Fâtih câmi-i şerîfinde derse başlarlar. Bir kaç gün sonra talebesini Kumrulu Mescitteki Salı dergâh-ı şerîfine cem' edip ta'lîm-i ilm buyururlar idi. Ve yirmi iki sene böylece devâm buyurdularından Kumrulu mescitteki Salı dergâh-ı şerîfine Sertarîkzâde'nin kütüphânesi ta'bîr edilir idi. Talebelerine tekâmül-i nüsha ettirdikten sonra da Fâtih câmi'-i şerîfinde tefsîr-i şerîf ve hadîs ve hazret-i Şeyh-i Ekber Muhyiddîn Arabî (kuddise sırrahu'l-âlî) hazretlerinin *Fusûs*'unu okuttular.

Kıdvetü'l-muhakkık Cenâb-ı Sertarîk hazretlerinin menkıbe-i alîlerindendir ki, Fâtih civârında Hâfız Ahmed Paşa câmi'-i şerîfi avlusundaki medresesinde mukîm Mazrûbî Efendi nâmında kudemâdan bir zât olup ders anlamazlardan biri olduğundan ömrünün bir kısmını medresede geçirmiş bu zât her gün Hazret-i Şeyh Sertarîk'in halka-yı tadrîsinde [III/90] hâzır bulunur. Medresede Salı veya Cuma gecelerinin birinde ta'tîl olmak münâsebetiyle talebe mülâtafa ile vakit geçirmekte iken, “Mazrûbî Efendi sen Sertarîkzâde'nin nice seneler diz ve dersine devâm etmekte sin. Madem ki sen onun hadîs-i şerîf talebesisin biz de seni bu gece tahta başına çıkaracağız, bizlere *Buhârî-i şerîf* ten bir ders okutacaksın, okutamadığın takdîrde bizler de sana ezâ ve cefâ ederiz,” demişler. Müşârun ileyh Mazrûbî Efendiyi bi rahle başına çıkarmışlar ve önüne *Buhârî-i şerîf* i komuşlar. Mazrûbî Efendi *Buhârî-i şerîf* in kitâb-ı îmânını gâyet fasîh ve belîg bir lisân ile okutmuş. Ba'dehu kendisine suâl ederler ki, “Yâ hû bizler seni biliriz, sende bu iktidâr yoktur, bu ne sırr-ı hikmettir”, demişler.

Müşârun ileyh Mazrûbî Efendi hazretleri de cevâb olarak buyurmuşlar ki; “Sizler beni tahta başına çıkardınız, ben sizin edeceğiniz ezâdan korktum. Sertarîkzâde Efendi’ye teveccüh ettim ve dedim ki ‘Ben senin halka-i tedrîsine sana olan muhabbetim sâikasıyla devâm ediyordum. Bundan nâşî bu gece benim başıma bu iş geldi. Bu lâyıktır?’ dedim. Şeyh Sertarîkzâde hazretleri dershânenin kapısı önünde karşımda teecessüm etti. O bana söyledi, ben de sizlere söyledim. Benim sarf cümlesi olan [III/91] kitâbı dahi okuyup da anlatmaya muktedir olmadığım sizlere de ma‘lûmdur”, demiş. Bunu üzerine âtiyede terceme-i alîleri beyân edilecek olan hulefâ-i tarîkatın bâzıları Hazret-i şeyh Sertarîk’tan ahz-ı inâbe edip vâsıl-ı sırr-ı maksûd oldular.

Pişvâ-yı ehl-i hakk hazret-i Şeyh Sertarîk’ın menkıbe-i alîlerindendir ki, meşâhîr-i pîrân-ı sûfiyyeden kutbu’l-aktâb Hazret-i Şeyh Sa‘deddîn el-Cibâvî (kuddise sırruhu’l-âlî)’nin ahfâdından Hazret-i şeyh Abdüsselâm Şeybânî (kuddise sırruhu) li-ecli’z-ziyâret İstanbul’a teşrîf buyurdu. Aksaray’da Kovacılar’da kâin tarîk-i Celvetiyye’den Şeyh Şîrdân isminde bir zât binâ ve ihyâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîfe gidip ol gece orada müsâferete sâkin olmağın söyler. Şeyh-i mûmâ ileyh ise, Hazret-i şeyh Abdüsselâm’ı bir fakîr a‘râbî görüp “Haydi sen git Tahtakale’de findık sat” diyerek yol verir. Hazret-i şeyh Abdüsselâm’a diyâr-ı gurbette bir dergâhtan yol verilmesi, ziyâde te’sîr eder. Lâkin, الغريب كالأعمى و لو كان بصيرا [ya’nî, garib (gurbette olan) âmâ gibidir, görse de.] fehvâsınca rast geldiği hangi bir zâta o geceyi geçirecek bir mahallin olup olmadığını suâl eder. Ayasofyâ câmi’-i şerîfinin son cemâat yerinde gurebânın yattıklarını anlatarak yolu ta’rîf ederler. Hazret-i şeyh Abdüsselâm ol geceyi câmi’-i şerîfin [III/92] son cemâat yerinde geçirir. Ertesi Cuma olduğundan Pâdişâh hazretleri Ayasofyâ câmi’-i şerîfinde Cuma selâmlığını icrâ edeceğini irâde eder. Lâkin, Pâdişâh’ın Topkapı Sarâyı’ndan câmi-i şerîfe geleceği yolun üzerinde gâyet cesîm ejder ta‘bîr edilen bir yılanın yatmakta olduğu görünür. Halk selâmlık resmini görmek üzere hücûm eder. Hazret-i şeyh Abdüsselâm dahi cemâatın arasında. Pâdişâhı görmek arzusunda, Pâdişâh hazretleri yolun kenarında bulunan bu hayvânı halkın çekinmesinden görür. Bunu buradan def’ ediniz diye irâde eder. Şeyh Abdüsselâm hazretleri arzû-yı pâdişâhîyi anlar anlamaz halkın arasından geçip hayvânı tutar ve denize doğru yol verir. Hayvân, Hazret-i şeyh Abdüsselâm’ın emrine tâbî’ olup gider. Bunu gören Pâdişâh hazretleri bu Arâbînin ba‘de’s-salât-i Cum’a Sarây-ı hümâyûna getirilmesini irâde eder. Ve namâzdan sonra huzûr-ı pâdişâhî’ye çıkarırlar. Tercümân vâsıtasıyla zât-ı akdeslerinin kim olduğu anlaşılır. Taraf-ı pâdişâhîden bir talebi olup olmadığı suâl edilince, Şeyh Abdüsselâm hazretleri, Aksarây’da Kovacılar’da kâin Şeyh Şîrdân’ın dergâhının meşîhat cihetine tâlib olur. Derhâl Pâdişâh hazretleri mûmâ ileyh Şeyh Şîrdân Efendi’ye [III/93] bir hâne ve bir miktâr maâş tahsîsini ve uhdesindeki cihet-i meşîhatın ref’ ile şeyh Abdüsselâm hazretlerinin uhde-i mürşidânelerine tevcihini irâde eder. Müşârun ileyh şeyh Abdüsselâm hazretleri îcâb eden me’mûrlar ile birlikte dergâh-ı şerîfe gelip mûmâ ileyh Şeyh Şîrdân Efendi’ye “Biz gittik Kahtakale’de findık sattık, şimdi de siz gidiniz Kahtakale’de findık satınız” cevâbını vermekle dergâh-ı şerîflerin kapısından fukarâ ve gurabâya yol verilmenin ne olduğunu öğretirler. Dergâh-ı şerîfin yevm-i mahsûsunda kendilerinin ma‘lûmu olduğu icrâ-yı âyîn-i tarîkat etmeye başlar. Halbuki o zamâna

kadar İstanbul'da tarîk-ı kıyâmiyye dergâh-ı şerîfi mevcûd olmadığından İstanbul'da münteşir diğer turuk-ı aliyye meşâyihî Koca Mustafâ Paşa'da Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırrahu'l-mennân) ictimâ' edip müşârun ileyh Abdüsselâm Hazretlerini de da'vet ederler. Ve netîce-i karârları olan, hâzırın bi'l-meclis yüz elli adet meşâyihînin herhangi birinden arzu buyurur ise, o zât-ı şerîften teberrüken bir tâc-ı şerîf giymesini teblîğ ederler. şeyh Abdüsselâm hazretleri de hâzırın bi'l-meclis olan meşâyih-i kirâma "İlm ü irfânımın ve yahut izhâr-ı burhânımın kusûru var ise söyleyin, fakîr de noksânımı tekmîle çalışayım", cevâbında bulunur. [III/94] Meclis-i meşâyih-i kirâm ise, "Sizin ilm ü irfânda ve izhâr-ı kerâmât ve burhânda noksân olmadığımız hâzırın bir meclis olan zevât-ı aliyyenin cümlesinin ma'lûmudur. Lâkin, bu beldede şimdiye kadar meşâyih-i kıyâmiyyeden kimse geçmemiştir. Bu usûlün bozulmasına meşâyih-i hâzıra rızâda değildir. Bunun için bir tâc-ı şerîf teberrüken almanızı münâsib gördük", cevâbında bulundular. Hazret-i Şeyh Abdüsselâm hâzirûna bir nazar buyurur, içlerinden teberrüken tâc-ı şerîf giymeye şeyhu'ş-şuyûh, muhakkık, hazret-i Sertarîk Mehmed Emîn (kuddise sırrahu'l-metîn)'i intihâb buyurup "Eğer bu zât-ı şerîf ilbâs-ı tâc eder ise fakîr de teberrüken kabûl ederim", diye cevâbda bulunur. Hazret-i şeyh, Sertarîk'in maiyyet-i mürşidânelerinde hankâh-ı aliyye-i Hazret-i Pîr'[e] teşrîf buyururlar. Müşârun ileyh hazretlerini Cenâb-ı şeyh Sertarîk halvet-i erbaîne idhâl ederler. Ve halvetin tamâmı olan kırkıncı gününün akşamında tertîb buyurdukları cem'iyete ol vecihle in'ikâd eden meclis-i meşâyihîte hâzır bulunan meşâyih-i kirâm hazerâtını da'vet buyururlar. Ve onların huzûrunda teberrüken tâc-ı şerîf ilbâs buyurup ve icrâ olan âyîn-i bihîn tarîkatta devrândan sonra Hazret-i şeyh Abdüsselâm'a devrândan sonra kıyâmen ism-i Celâl'e bed' ettirirler. Ve müşârunileyh Hazret-i Abdüsselâm eş-Şeybânî (kuddise sırrahu'l-âlfî)'nin [III/95] şeyhi oldukları dergâh-ı şerîfinde yevm-i mahsûs Pazartesi günü olduğundan hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in yevm-i mahsûsunda teşrîflerini arzu buyurduklarından gelmelerine dergâh-ı şerîfin yevm-i mahsûsunun tesâdüfû mâni' olmamak için ve dergâh-ı mezkûrun âyîn-i şerîfinin icâ edilmez kalmamak üzere, şeyh Abdüsselâm hazretlerine, dergâh-ı şerîflerine sertarîk nasb u ta'yîn buyurmalarını bildirmişlerdir. Şu beyân edilen sebepten nâşî şeyh Abdüsselâm eş-Şeybânî (kuddise sırrahu'l-âlfî) hazretlerine tarîk-ı Sa'diyye'de "Pîr-i Sâni" derler. Ve müşârun ileyh hazretlerinin türbe-i şerîflerinde timsâl-i ma'neviyyesi olan sanduka-i emcedlerinin re'sinde Sa'dî tâc-ı şerîfi ve sandukanın yanındaki raf üzerinde Nûreddîn Cerrâhî tâc-ı şerîfi durmaktadır. Ve Şeker Bayrâmında üç gün, Kurbân Bayrâmında dörd gün tâc-ı Nûreddîni sanduka-yı şerîfin re'sinde korlar idi. Ve tarîk-i Sa'diyye'nin "Abdüsselâm" koluna mensûb herhangi bir Sa'dî dergâh-ı şerîfinde ilbâs-ı tâc ve iclâs-ı post cem'iyeti olur ise, tarîk-i Cerrâhiyye meşâyihînden bir şeyhin ya rehber olması ve ya iclâs ettirmesi zamânımıza kadar icrâ edile gelen bir erkân-ı tarîkattır. [III/96]

Hazret-i şeyh Sertarîk Emîn Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-metîn)'in ilâhiyât-ı âşikâneleri:

Allâh emrin tutalım

Gel zikredelim Hakk'ı

*Rızâsına varalım
Gel zikredelim Hakk'ı*

*Derde dermân zikrullâh
Kula ihsân zikrullâh
Fe'zkurûnî der Allâh
Gel zikredelim Hakk'ı*

*Aşkın bahrine dalalım
Anda cevher bulalım
Dost aşkına yanalım
Gel zikredelim Hakk'ı*

*Zikrullâh eden kişi
Âsân olur her işi
Âşık isen ey kişi
Gel zikredelim Hakk'ı*

*Budur âşıkın kârı
Terk eylemiştir ârı
Bulmak ister isen yârı
Gel zikredelim Hakk'ı*

*Varlığın mahv eyleyen
Dost yüzün seyr eyleyen
Cânını terk eyleyen
Gel zikredelim Hakk'ı*

*Erenlerin aşkı hû
Şevki hû'dur zevki hû
Cân-ı dilden diyen hû
Gel zikredelim Hakk'ı*

Sertarîkzâde Pîr'den

*Aldı bu zikri sırdan
Sırrında seyrân eden
Gel zikredelim Hakk'ı*

Müşârun ileyh hazretleri'nin diğerk nutk-ı şerîfi

*Aşk yolunda rehberimdir
Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî
Mürşidimdir serverimdir
Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî*

*Aşk bâdesinin kadehi
Bundan nûş eyledim anı
Mest eyledi dil u cânı
Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî*

*Evliyânın oldur hâsı
Aşk deryâsının gavvâsı
Giderdi kalbimden pâsı
Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî*

*Onlardan dîn buldu ziyâ
Mürde kalbi kıldı ihyâ
Sâlik-i râh-ı evliyâ
Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî*

[III/97] *Sertarîkzâde kemterdir*

*Şeyh Desûkî onâ erdir
Hâtemu'l-evliyâ pîrdir
Pîrim Nûreddîn-i Cerrâhî*

Sertarîkzâde şeyh Sertarîk hazretleri Hazret-i Pîr-i destgîr'in intisâb-ı ma'neviyyelerinin hazarât-ı aktâb-ı erbaa'dan Hazret-i Pîr Seyyid İbrâhîm ed-Desûkî (kuddise sırruhu'l-bâkî)'ye olduğunu işâret buyurmuşlardır.

Müşârun ileyh Hazretleri'nin diğerk nutk-ı şerîfi:

Aşk şarâbın nûş edip harâbâtî oldum bu gün

*Âşık olan kişiler hep bu âlem içre yok oldu
Eyâ gâfil bu âlemde ne ibretler zuhûr edip ne hâl oldu
Kara topraklar altında ne kâmiller nihân oldu
Esecek mevtin yeli kamû ins u melek ağlar
Bu dert ile gece gündüz işim âh u figân oldu
Sertarîkzâde sen bu gün fenâ ender fenâ ol kim
Bu dünyâ kimseye kalmaz diyen yalan oldu*

Sertarîkzâde Sertarîk şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretleri'nin sinn-i sâli yetmiş dörtte bâliğ olduğu bin yüz yetmiş iki [1172] senesi Ramazân-ı şerîfnde nâ-mizâc olup Şevvâl-i mükerremde onuncu günü hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de akd ettirdiği meclis-i şer'î şerîf-i Ahmedî huzûrunda tanzîm ettirip ve'l-yevm hankâh-ı şerîfte mahfûz olan vasiyyet-i alîleri hüccetinden sekiz gün sonra ya'nî Şevvâl-i şerîfin on sekizinci Pazartesi [III/98] gecesi nisfu'l-leylde bu Azîz hazretleri dahi pîri ve pîrdaşları gibi ihvânıyla helâlleşip ve beraberlerinde kelîme-i tevhîd-i şerîfi okur iken bu âlem-i fânîyi terk ve âlem-i mele-i a'lâyı derk etti. Vasiyyet-i alîleri üzere serhalîfesi ve zamânında hankâh-ı Hazret-i Pîr'in aşçısı âtiyü't-terceme şeyh Abdülazîz Efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ eylenir iken müşârun ileyh Sertarîkzâde hazretlerinin diğerk halîfesi ve sertarîki Eğrikapılı şeyh Mehmed Sa'deddîn Efendi el-Cerrâhî hazretleri de usûl-i tarîkat olan salâ ve zikr-i tevhîd-i şerîfi idâre buyurdu. Ba'dehu huzûr-ı Hazret-i Pîr [de] tezkiye ve duâ etti. Koca Mustafa Paşa'da Hazret-i Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni Büyük Hâşim Efendi hazretleri tarafından usûl-i tarîkat vechile zikr-i tevhîde bed' edilerek ve devrân olarak tâbût-ı muallâ-yı azîm bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Salât-ı zuhru müteâkıb müşârun ileyh Sertarîk tarafından cenâze namâzı edâ olunduktan sonra Hazret-i Fâtih'in türbe-i şerîfi önünde Koca Mustafâ Paşa'da hazret-i Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh pîşkademi efendi hazretleri duâ ve tezkiye etti. İhtifâlât-ı fâika ve tekrîmât-ı lâyika ile müşârun ileyh Sertarîkzâde hazretlerinin vasiyet-i âlîleri mûcibince binâ ve ihyâ buyurdıkları Otakçılar'da [III/99] kâin Dâvûd Ağa mescid-i şerîfi ittisâlındaki Pazar dergâh-ı şerîfnde halîle-i muhteremeleri Âişe Bâcı Hâtun (kuddise sırruhâ)'nın kabr-i şerîfinin sağ yanında ihzâr olan kabr-i enverlerine vedâ-i hâk-i gufrân kılındı. Pîrdâşlarının irtihâl-ı âlîlerinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de icrâ olunan usûl-i tarîkatın cümlesi Sertarîk şeyh Mehmed Sa'deddîn Efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ olundu. (Rahmetullâhi aleyhi ve kaddesallâhu sırruhu).

Sertarîkzâde hazret-i şeyh Sertarîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-metîn) uzun boylu ve kara üzerine ziyâdece kır düşmüş sakallı ve elâ gözlü ve uzunca kaşlı ve geniş omuzlu; Âlim ü âmil, mürşid-i kâmil, edîb ü müşfik ve her sözü kitâb ve sünnete mutâbık idi. Ve her hâl-ı hareketi ve halveti Hazret-i Pîr-i destgîr'in hâl ü hareketi ve halvetine muvâfık idi. Tâc-ı şerîfleri üzerine yaz günlerinde beyâz, kış günlerinde yeşil cüneydî destâr ve üstüne yazın beyaz sûkdan ma'mûl, kışın yeşil elbise iksâ buyururlar idi. Ve neşr-i tarîkimıza hâdim bir velî-i kâmil idi (Kuddise sırruhu).

Hazret-i Şeyh Sertarîk'ın âlem-i cemâle intikâlinde irâd edilen neşîde-i târihiyyeler:

Kutb-ı aktâb cenâb-ı Sertarîkzâde
Mahzar-ı nûr-ı çeşm-i ayn-ı yakîn
Rehnumâ-yı gürûh-i halvetiyân
[III/100] *Teselliyet-bahş-ı hatar-ı gamkîn*
İrcî emrine verip cânın
Eyledi rûh azm-i illiyî
Şeb-i târ oldu dîdeye âlem
Olacak mihr-i zât zîr ü zemîn
Gark-ı deryâ-yı rahmet olsa n'olâ
Ona feyz etmiş idi Nûreddîn
Ola mahzar-ı tecellî Hak ona
Cây-gâhın Hak ede huld-i berîn
Fikr ederken vefât-ı târihin
Hudâvende gussa ile Emîn
Gelip üç sûfî dîdi târihin
Göçdü eyvâh ey Şeyh Emîn
Sene: 1169 / Sene: 1172

Diğer neşîde-i târihiye:

Rehnumâ-yı sâlikân ibn-i cenâb-ı Sertarîk
Pişvâ kılmişti Hak zâtın ricâl-i himmetine
Cây-nişîn-i Pîr Nûreddîn
Dest-i himmeti ile rû-sâz oldu ehl-i hâcete
Kutb-i devrân olmağın ol zât-ı kerrûbî-şiyem
Döndürüp rûyun bu kesret âleminde vahdete
İnsilâh etmekle kaydî unsurîden nâgihân
Saldı şem'-i rûhu pertev bezm-i rûhâniyyete
Sırrını takdîs edip lutf ile Mevlâ-yı kerîm
Rûh-ı pâkın eylesin şâyeste kurb-ı izzete
Geldi bâ-harf-i mücevher Ârifâ târih ona
Sertarîkzâde fenâdan gitti yâ hû cennete

1170+ b (2) = 1172

[III/101] Şeyh Sertarîk Mehmed Emîn (kuddise sırruhu'l-meftîn) hazretlerinin elde mevcûd kalan emânet-i şerîfleri; Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de mahfûz kalan Cenâb-ı Pîr'in tekbîr buyurdıkları yeşil kubbeli “ya'nî yeşil tepeli” tâc-ı şerîfleri.

Li-muharriri'l-fakîr: Mürûr-ı zamân ile zât-ı akdeslerinin medfûn oldukları Otakçılar'da Dâvûd Ağa mahalle ve câmi'-i şerîfi ittisâlindaki Pazar dergâh-ı şerîfi müşrif-i harâb olub bir eyyâm arsa-yı hâliye kalmıştır. Ba'dehû âtiyü't-terceme Aksarây'da Câmıcılar câmi'-i şerîfi imâmı Sertarîk şeyh Ali Rızâ Efendi'nin zamân-ı meşîhatında Sertarîkzâde hazretlerinin türbe ve tevhîdhâne hucurât binâ u inşâ edilmiştir. Ammim âtiye't-terceme hankâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişîni Yahyâ Gâlib Hayâtî Efendi hazretleri tarafından Sertarîkzâde hazretlerinin mezkûr yeşil tâc-ı şerîfi kubbesi üzerine sarı çuka ve siyah sûzeni ile diktirip Hazret-i Sertarîk'ın timsâl-ı ma'neviyyesi olan sanduka-i şerîflerinin re'sine vaz' buyurmuşlardır. Ve'l-yevm mevcûttur. Yine hankâh-ı Hazret-i Pîr'de kalmış olan gümüş yüzük halka üzerine kırmızı akîkten ma'mûl ve gâyet güzel ta'lik hattıyla sülûk “Şeyh Mehmed Emîn” yazılı mühr-i şerîfleri ve birkaç parça imzasıyla evrâk-ı perîşan ve mühr-i şerîfleriyle memhûr birkaç aded icâze-i şerîf ve evrâd-ı tarîk-ı Nûreddîn Cerrâhî **[III/102]** eyâdî-i nâsda mevcûd olup bunlardan bir tâne evrâd-ı şerîf Üsküp'te Âdem Baba hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi pederim merhûmun hulefâsından şeyh Ferîduddîn Efendi'dedir. Bunlardan başka emânetleri kaldığı ma'lûm değildir. Sertarîkzâde Sertarîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretlerinin peder-i ekremleri eş-şeyh Abdullâh b. Abdurrâhmân efendi hazretleri pîr-i tarîkat Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî (kuddise sırruhu's-subhânî) hazretlerinin hulefâsından şeyh Habîb-i Karamânî el-Halvetî ve onun hulefâsından el-hâc seyyid Hızır Halvetî ve onun hulefâsından şeyh Muslihuddîn Halvetî ve onun hulefâsından Sivas'da medfûn pîr-i tarîkat hazret-i Ahmed Şemseddîn-i Sivâsî (kuddise sırruhu'l-âlî) birâderi ve hulefâsından ve Molla Câmî şârihi Muharrem Efendizâde İstanbul'da Eyüp Nişancası'nda türbe-i şerîfe-i mahsûsasında medfûn *Mesnevî-i Şerîf* şârihi demekle demekle meşhûr eş-şeyh Abdülmecîd-i Sivâsî'nin mahdûmu ve hulefâsından ve peder-i âlîlerinin türbe-i şerîfi derûnunda, türbe-i şerîf kapısı önünde medfûn ve timsâl-ı ma'nevîsi olan sanduka-i şerîfi mevcûd Sivâsîzâde denilmekle ma'rûf eş-şeyh Abdülbâkî Sivâsî hazretlerinin hulefâsından ve sertarîkidir. Müşârun ileyh Sivâsîzâde sertarîki eş-şeyh Abdullah efendi hazretlerinin İstanbul'da Fâtih civârında Mimar Sinan mahallesinde nâm-ı diğerkumrulu Mescid'de Üsküp kâdısı Abdülganizâde **[III/103]** Mustafa efendi'nin süknâ-yı sûfiyyeden tadrîse kâdir bir recul-i sâlihe şart u vakf eylediği zâviye yirmi altı Şevvâl bin yüz on dört [1114] târihinde binâ ve inşâ olunup o menzilde tadrîs-i ulûm ve fûnûn ve icrâ-yı âyîn-i tarîkatla meşgûl oldu.

Li-muharririhi'l-fakîr; mezkûr zâviyeye ba'dehu Sertarîkzâde meşîhat-ı vaz' buyurup hem tadrîs-i ulûm ve hem de Salı günlerinde icrâ-yı âyîn-i tarîkat ve terbiye-i sâlikîn ile meşgûl olduklarından Sertarîkzâde şeyh Mehmed Emîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin “Salı Dergâh-ı Şerîfi” denilmekle ma'rûfdur. İntehâ.

Müşârun ileyh Sivâsîzâde sertarîki eş-şeyh Abdullah efendi hazretleri bin yüz yirmi iki [1122] sene-yi hicrîsinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ buyurup Edirnekapısı hâricinde hazret-i Emîr Buhârî (kuddise sırruhu'l-bârî) dergâh-ı

şerîfî mihrâbı önünde ve pederleri Abdürrahmân efendinin kabr-ı şerîfî yanına defn-hâk-ı ıtırnâk eyledi. Seng-i kabri bin üç yüz altmış [1360] senesine kadar mevcûd idi. Oradaki yolun kaldırımlarını yapar iken bu taşı da emsâli misüllü zâyî‘ etmişlerdir. Ve Sertarîkzâde şeyh Emîn el-Cerrâhî hazretlerinin vâlîde-i azîzeleriyle hemşîre-i muhteremeleri Ümmühânî hatun (rahmetullâhi aleyhâ) dahî mahall-i mezkûrda medfûnlardır. Müşârun ileyh Sertarîkzâde hazretlerinin halîle-i muhteremeleri Âişe hatun bacı sultân hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i **[III/104]** Cenâb-ı pîrde mahfûz yirmi yedi Saferu’l-hayr bin yüz yetmiş [1170] târihli vakfiyesinden anlaşıldığına göre hankâh-ı şerîfin civârında el-yevm ismi Karakol sokağında.

Li-muharririhi’l-fakîr: el-yevm dervîşân-ı fakîrânemden Koçana’lı bahçıvan Ali Efendi’nin hânesidir. Hânesini Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu’l-münîr)’in türbe-i saâdetinde îkâd-ı kanâdîle olmak üzere gallesini vakfetmiştir. Müşârun ileyhâ Bacı Sultan hazretleri bin yüz yetmiş üç [1173] sene-i hicrîsinde zevce-i muhteremleri Sertarîkzâde şeyh Sertarîk hazretlerinin irtihâlinden mukaddem irtihâl-ı dâr-ı bekâ buyurdu. Ve zevc-i muhteremleri kendilerinin binâ ve ihyâ-kerdesi olan ismi mesbûk Pazar dergâh-ı şerîfine defn ettirip zevce-i muhteremelerinin kabr-i şerîfinin sağ tarafına da zât-ı şerîflerinin defn edilmesini vasiyet buyurdu. Sanduka-i şerîfî el-yevm mevcûddur. İrtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihiye:

Zevce-i Sertarîkzâde sûfiyân

Âişe hâtûn aleyhi’r-rahmetü ve’l-gufrân

Hâtîf-i gayb dedi bu mısra’-ı târihi

Cennet-i naîm ola Âişe âşiyân

Ve Hazret-i Pîr’in mürşid-i âgâhı eş-şeyh Ali Alâeddin-i Halvetî el-Köstendilî (kuddise sırruhu’l-âlî) hazretlerinin şeyhi Lofçavî eş-şeyh Ali el-Halvetî (kuddise sırruhu’l-celîl) hazretlerinin mahdûm-i mükerrerleri eş-şeyh Fâzıl Abdullâh Efendi el-Halvetî hazretleri **[III/105]** li-ecli’z-ziyâreti hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e Lofça’dan geldi. Müsâfereten îkâmeti esnâsında bin yüz sene-i hicrîsinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ buyurdu. Sertarîkzâde hazretleri de kendilerinin binâ ve ihyâ-kerdesi olan Pazar dergâh-ı şerîfine defn ettiler (kuddise sırruhu).

Li-muharririhi’l-fakîr; Mesmûât-ı âcizâneme nazaran dergâh-ı şerîf-i mezkûra ibtidâ bu zât-ı âlî defnedilmiştir. Kabr-i şerîfleri Sertarîkzâde hazretlerinin kabr-i enverlerinin baş ucuna tesâdüf etmiş. Tevhîdhâne-i şerîfin ikinci defa inşâsında tevhîdhânedede kalmış. Nâm-ı âlîlerine türbe-i şerîfe vaz’-ı sanduka edilmiştir. Li-muharririhi’l-fakîr;

Eyle yâ Rabb pîrimize bahr-ı tevhîdde refîk

Nâşir-i feyz-i tarîkattır Cenâb-ı Sertarîk

Diğer mehdîyye-i fakîr:

Ehl-i aşkın pîşuvâsı Sertarîkzâde’dir

İlm u irfân meydânında çünkü fevkalâdedir.

Pîr Nûreddn-i Cerrâhî’den etti ahz-ı feyz

Himmetinden istifâde Fahrî'ye sermâyedir

Mürşid-i azîz-i muhteşem Sertarîkzâde şeyh Sertarîk muhterem (kaddesallâhu sırrahu'l-ekrem) hazretlerinin on altı hulefâ-yı tarîkı vardır. Bu eizze-i kirâmdan üç tânesi hankâh-ı âlî-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olduklarından zât-ı şerîflerine tahsîs edilen fasıllarda terceme-i alîleri beyân edilecektir. Yedi adedinin dahî yalnız ism-i şerîfleri icâze-i şerîflerde mezkûr olup terceme-i hâlleri ma'lûm değildir. [III/106]

Şeyh Mehmed Şerîf Efendi el-Cerrâhî. Diğeri, Altıboğça mahalle ve câmi'-i şerîfi imamı eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî. Bu zât-ı âlînin icâze-i şerîfinin müsveddesi tarîk-i Rifâiyye'den Müftü Hamâmında kendi nâmına muzâf dergâh-ı şerîfin şeyhi Râşid efendinin yedinde olup tarîk Mevleviyye meşâyihinden Galata Mevlevîhânesi şeyhi Ahmed Celâleddîn efendinin dervîşânından Zahîre Borsası me'mûrîn müdürü Eşref Bey yedinde manzûr-ı dervîşânem oldu.

Diğeri hulefâ-i hazret-i Sertarîk; Yenibahçeli eş-şeyh seyyid Mehmed Efendi el-Cerrâhî, diğeri eş-şeyh el-hâc Hüseyin Efendi el-Cerrâhî, diğeri eş-şeyh seyyid Mehmed Saîd Efendi el-Cerrâhî, diğeri eş-şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî, diğeri es-seyyid eş-şeyh el-hâc İbrahim Efendi el-Cerrâhî (kaddesallâhu esrârehum) hazerâtıdır. Diğeri altı aded hulefâ-i hazret-i şeyh Sertarîk'in terceme-i aliyyeleri:

Zehrû'l-kâmilîn Sertarîk eş-Şeyh Mehmed Sa'deddîn Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretleri Eğrikapılı şeyh Mehmed efendi denilmekle ma'rûftur. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri İstanbul'da Eğrikapı'da doğmuştur. Hâl-i şebâbında talebe-i ulûmdan olup mürşid-i azîzi Sertarîkzâde şeyh Sertarîk hazretlerine esnâ-yı tadrîsinde bir suâl tertîp edip kâğıdı rahlesinin üzerine koymuşdur. Hazret-i azîz-i müşârun ileyh hüsn-i sûretle [III/107] i'tâ-yı cevâb buyurmuşlar. Def'a[ten] bir gün yine bir suâl tertîb edip kâğıdı yine rahle üzerine koymuşdur. Yine sâbıkı vechile cevâp vermişler ve buyurmuşlar "Oğlum bu ilimlerin tâlibi çoktur, eğer sen tâlib-i Hakk isen dergâha gel, fakîr sana bir ilim ta'lîm edeyim ki o ilmi melekler bilmez" kelâm-ı irşâd ile cevâb vermişlerdir. Onun üzerine ahz-i yed-i tevbe ederek hem tahsîl-i ilm-i zâhirî ve hem tahsîl-i ilm-i ledünnî ederek nice müddet hizmet ve müdâvim-i çile-i erbaîn-i halvet olup ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Ve ba'de'l-hilâfet üçüncü fasılda zikri geçen Fâtih Otlokçu yokuşunda kâin şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinin ihyâ buyurdıkları Hâcegîzâde Mustafâ Efendi câmi-i şerîfi şeyhi ve imâmı ve hatîbi Sevindik Küçük şeyh Ahmed Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bin yüz altmış üç [1163] sene-i hicrîsinde vukû'-i irtihâliyle inhilâl eden meşîhat ve imâmet ve hitâbet cihetleri Hânkâh-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan hulefâ-i sâni-i Hazret-i Pîr şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin inhâsiyla müşârun ileyh şeyh Mehmed Sa'deddîn Efendi el-Cerrâhî'nin uhde-i liyâkatlerine tevcîh edilip resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh [III/108] şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Ve Sertarîkzâde hazret-i şeyh Sertarîk'in hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr[e] postnişîn-i irşâd oldukları zamân dahî mürşid-i azîzi hazretlerine sertarîk olup dört sene mürşidi zamânında, iki sene ondan sonra postnişîn-i irşâd-ı hânkâh-ı şerîf olan müşârun

ileyhin pîrdaşı âtiyü't-terceme şeyh Abdülazîz efendi el-Cerrâhî hazretlerine ve bir sene de ondan sonra postnişîn-i irşâd olan dördüncü halîfe-i Hazret-i Pîr eş-şeyh el-hâc Moravî Yahyâ Şerefeddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerine sertarîk hizmet-i şerîfesiyle müşerref oldu. Şeyhi bulunduğu dergâh-ı şerîfte on altı sene tevhîd ü tehlîl ve irşâd-ı sâlikîn ile meşgûl oldu. Bin yüz yetmiş dokuz [1179] sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîyi terk ve makâm-ı illiyyîni derk buyurdu. Cenâzesi namazı Fâtih câmi-i şerîfînde müşârun ileyh Moravî hazretleri tarafından kıldırıldıktan sonra muvâcehe-i Cenâb-ı Pîr'e getirilip tezkiye ve duâ olunup bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfînin karşısındaki mekâbir-i müslimînde pencere önünde defnolundu. Seng-i mezarı el-yevm mevcûddur (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu).

Bu zât-ı âlînin de hulefâ-i tarîkı vardır. Bunlardan birisi hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd [III/109] olduklarından zât-ı âlîlerine tahsîs edilen fasılda terceme-i âlîleri bildirilecektir. Diğer üç hulefâsının birisi, müşârun ileyh sertarîk şeyh Sa'deddîn Efendi el-Cerrâhî hazretleri mahdûm-i âlîleri eş-şeyh İsmâîl Ârif Efendi el-Cerrâhî. Peder-i âlîlerinden ahz-ı tevbe edip o esnâda hem tahsîl-i ulûm-i zâhirî ve hem tahsîl-i tarîkat etti. Ve pederleri ilbâs-ı tâc ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurdu. Peder-i âlîlerinin âlem-i cemâle intikâlinden sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûrun imâmet ve hitâbet ve meşîhat cihetleri ism-i şerîfi mesbûk halîfe-i Hazret-i Pîr eş-şeyh el-hâc Moravî Yahyâ Şarafeddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin inhâsıyla bi't-tevcîh ve resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh hazretleri tarafından icrâ edildi. İki sene salât-ı mefrûzaya imâmet ve zikr-i tevhîd ü tehlîl-i sâlikâna muktedâyâ olup, bin yüz seksen bir [1181] sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i cemâle intikâal etti. Cenâzesi namazına Fâtih câmi-i şerîfînde müşârun ileyh Moravî hazretleri imâmet edip usûl-i tarîkat üzere zikr ü devrân edilerek Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfine getirilip tezkiye ve duâ edildikten sonra vâlidesi ve akrabâ u taalukâtının medfûn buldukları Edirnekapısı hâricinde Mısır Tarlası nâm mahalde [III/110] Mahmûdiye caddesi ta'bîr edilen yolun sol cihetinde medfûn bulunan eâzım-ı meşâyih-i tarîk-i Halvetiyye'den Şeyh Abdülkâdir Efendi hazretlerinin kabr-i şerîfleri sağ yanına defnedildi (rahmetullâhi aleyhi ve kuddise sırruhu).

Li-muharririhi'l-fakîr; müşârun ileyh şeyh Abdülkâdir Efendi ile şeyh İsmâîl Ârif Efendi'nin seng-i kabirlerinin mevcûd bulunduğunu biliyorum. Binâenaleyh şimdi bunlar da yok edilmiştir.

Sertarîk şeyh Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer halîfesi: eş-şeyh Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Şeyh Mustafâ Şem'î denmekle ma'rûftur. Sebeb-i intisâbı şöyle tahrîr ve hikâye edilmektedir: Bir gece rû'yâsında Sultânu'l-enbiyâ (aleyhi ekmeli't-tehiyyâ) Efendimiz hazretleri zuhûr edip mürşid-i azîz Sertarîk şeyh Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî'den ahz-ı feyz etmelerini emr ü tenbîh buyurur. Ve rû'yâsını gelip arz eder ve ahz-ı bîat eder. Fevkalâde isti'dâdî sâyesinde hem ulûm-i zâhir ve hem ilm-i ledünnî tahsîl buyurdu. Uzun bir zamandan sonra da mürşid-i azîzinin rû'yâsında Sultân-ı Kevneyn (aleyhi's-salâtu ve's-selâm) Efendimiz hazretleri zuhûr edip müşârun ileyh şeyh Mustafâ Şem'î Efendi'ye ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet etmelerini irâde buyurur. Bu iki irâde-i Risâletpenâhî ile tarîkata dehâlet edip hem ulûm-i zâhirîden ve hem bâtinîden [III/111] mücîz olan şeyh Mustafâ Şem'î Efendi el-Cerrâhî hazretleri evvelce elde

edip üstdâd-ı küll olduğu mumculuk san'atındaki mahâretini bu her iki ilimde de rüsûh-i peydâ ettiğinden Otlakçı yokuşu üzerinde zikri mürûr eden şeyh Resmî mescid-i şerîfine imâm olur. Ve külle yevmin talebe-i ulûma tadrîs, Pazar günlerinde de icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat buyurdu. 1196 senesi Rebû'l-âhirinde bu fânî cihânı terk ve âlem-i illiyyîni derk buyurdu. Na'ş-ı mağfîret-nakşı Kâdı çeşmesindeki evi hânesinden kaldırılıp Fâtih câmi-i şerîfnde namazı kıldıktan sonra bir cemm-i gafîr ile devvîşân ve meşâyihın gulgule-i tevhîd ve tehlîliyle götürülüp imâmı olduğu Şeyh Resmî mescidi hazîresinde sağ tarafındaki mekâbir-i müslimîne defnedildi (rahmetullâhi aleyh). El-yevm seng-i mezârı mevcûddur.

Sertarîk şeyh Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi; şeyh Mustafâ Efendi hazretleridir. Bu zât-ı âlî hem Helvâî ve hem Hâcegi şeyh Mustafâ Efendi denilmekle beyne'l-ihvân ma'rûftur. Zât-ı şerîfleri efâhim-i ulemâdan ve neşr-i ulûm u funûn ile meşğûl iken de bedestende hocalık ile de meşğûl olur idi. Mürşid-i Azîz'i hazretlerinden görmüş oldukları [III/112] kerâmât-ı ilmiyye ve kevnîyye ile ahz-ı yed-i tevbe edip nice müddet evrâd u ezkâr ve çile-i erbaîn-i halvete ve hizmet-i şeyhe muvâzafet edip mürşidi tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn u icâzet ve tefhîm-i emânet olunup Şehzâdebaşı'nda Bozdoğan kemerinde medfûn Helvâî Dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfnde Çarşamba günlerinde icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat buyurdu. Bu sebepten Helvâî Şeyh Mustafâ efendi diye iştihâr etti. Ba'dehu şeyhzâdesi eş-şeyh İsmâîl Ârif Efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden şeyhinin meşîhat buyurdıkları Otlokçu Yokuşu'nun altında Hâceğizâde câmi-i şerîfi ve şeyh Hüsâmeddîn Cerrâhî hazretlerinin Perşembe hânkâhı dahî denilmekle ma'rûf olan dergâh-ı şerîfin imâmet ve hitâbet ve meşîhat cihetleri halîfe-i Hazret-i Pîr eş-şeyh el-hâc Moravî Yahyâ Şerafeddîn Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla bi't-tevcîh resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ olundu. Ve müşârun ileyh şeyh Mustafâ Efendi el-Cerrâhî'nin zamân-ı meşîhatında dergâh-ı şerîf-i mezkûr müced[di]den binâ ve ihyâ ve evkâf-ı şerîfesine zamm olunduğundan dergâh-ı şerîf-i mezkûr Helvâî Tekkesi denilmekle ihvân-ı tarîkımız beyinde iştihâr etti. Ve şeyh Helvâî Mustafâ efendi el-Cerrâhî [III/113] 27 sene evkât-ı hamsede ve Cuma günlerinde salât-ı mafrûzaya muktedâyâ ve terbiye-i teslîk-i sâlikân ve Perşembe günleri ve Cuma gecelerinde icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkatla meşğûl oldu. Bin iki yüz sekiz [1208] sene-i hicrîsinde âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Usûl-i tarîkat vechile cenâzesi Fâtih câmi'-i şerîfine getirilip namazı hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr postnişîn-i irşâd âtiyü't-terceme eş-şeyh Moravî Mehmed Efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından kıldırıldı. Fâtih Sultân Mehmed Hân'ın türbe-i şerîfi müvâcehesinde tezkiye ve duâ edildi. Bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde ve meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîd ve tehlîliyle götürülüp şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfin karşısındaki mevcûd kabristânda medfûn şeyh Mehmed Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî'nin kabri şerîfinin cânib-i yesârına ihzâr edilen kabri enverlerine defnedildi (Rahmetullâhi aleyhi ve kuddise sırruhu). Seng-i kabrinde menkûş bulunan târih:

Çıktılar cevher-i târih-i naklîn söyleyip

Helvâî şeyhi Hû deyip buldu bekâ ender bekâ

Sene 1208.

Helvâî şeyhi Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin iki aded halîfesi vardır. Birisi müşârun ileyhın kendi mahdûmu eş-şeyh Mehmed Saîd Efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh [III/114] peder-i ekremlerinden ahz-ı bîat edip terbiye-i teslîk olunduktan sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Peder-i âlîlerinin irtihâlinden sonra hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd Moravî şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla pederlerinden inhilâl eden halîfe-i Hazret-i Pîr şeyh Mehmed Hüsâmeddîn el-Cerrâhî hazretlerinin Fâtih Otlukçu yokuşunda Perşembe hânkâh-ı şerîfi, nâm-ı diğeri "Helvâî Tekkesi"nin imâmet ve hitâbet ve meşîhat cihetleri tevcîh edilip müşârun ileyh Moravî şeyh hazretleri tarafından resm-i iclâsı icrâ olundu. 1210 senesi li-ecli'z-ziyâre Bursa'ya azîmet etti. Ve Bursa'da irtihâli vukû' buldu. Emîr Sultân (kuddise sırruhu'l-mennân) hazretlerinin civârı mekâbir-i müslimîne defnedildiği ba'dehû alınan haberden anlaşılmiştir (rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu). Helvâî şeyhi Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi; Eş-şeyha Hatice Bacı Hatun'dur. Kasapbaşı kızı denilmekle meşhûredir. İstanbul'da Fâtih Otlukçu yokuşu civârında Kâdî çeşmesi kurbunda kâin pederinin sarayında doğmuştur. Hâl-ı şebâbetinde mübtelâ olduğu sarılık illetine nefes ettirmek üzere [III/115] pederleri müşârun ileyh Helvâî şeyhi Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretlerini sarayına da'vet eder. Ve nefes-i kîmyâ-saadetleriyle mûmâ ileyhâ şifâyâb olur. Ba'dehû gördüğü rû'yâlarını Azîz-i müşârun ileyh'e ta'bîr ettirir. Ve ta'bîrlerinin vukû'âta muvâfık çıktığını gören Hatice Hatun, Azîz-i müşârun ileyhe intisâb eder. Tarîkata çalışması sâyesinde terfî-i derecât eder ve mürşid-i azîzi hazretleri tarafından usûlü vechile tâc-ı şerîf ve abâ ilbâs ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olunur. Müşârun ileyhâ Hatice Bacı Hatun (rahmetullâhi aleyhâ)'nın menâkıbındandır ki; ma'nevî zengin oldukları gibi maddî dahî zengin ve Hâtem-i Tâî misâl sâhibe-i sehâ-âlî cenâb bir hâtun idi. Kâdî Çeşmesi kurbundaki sarayını kapıları külle yevm küşâd-ı fukarâ ve zuafâ ve meşâyih ve ulemâ ve her zaman gidip nân-ı nî'metleriyle perverde olur ve her zaman yüz adedi mütecâviz yalnız fukarâ sâkin olur idi. Be-her sene Ağustos ayının on beşinci gününde Sâdâbâd'a "ya'nî Kâğıthâne'ye" ziyâfete İstanbul'da bulunan tekâyâ ve zevâyâ meşâyihine tezkireler gönderilir, âileleriyle ve bi'l-cümle dervişânı da'vet edilir idi. Ve Eyüp Sultân'da Bacı müşârun ileyhânın kendisinin konağı arabaları misâfirleri bekleyip Kâğıthâne'ye naklederler idi. Ve Kâğıthâne'de [III/116] kurulmuş olan çadırlarda üç gün üç gece misâfir olurlar. Ve her akşam yatsı namazından sonra dahî icrâ-yı âyîn-i tarîkat ederler idi. Ve Mevlevî meşâyih ve dervişânı ney çalarlar ve âyîn-i şerîfler okuyarak semâ' ederler idi. Ba'dehu, yine Bacı müşârun ileyhânın kendi araba ve kayıklarıyla avdet ettiriliyorlar ve cümlesine hedâyâ ve atıyyeler verilir idi. Şu yazdığım menkıbeyi Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Fazlı Efendi el-Cerrâhî yazmış olduğu *Gülşen-i Azîzân* nâmındaki eserinde beyân etmiştir ve buyurmuştur ki: "Bâcî-yı müşârun ileyhânın in'âm ve ihsânıyla mütene'im olan sekiz kişiden işittim ve pederim merhûm şeyh hâfiz Mehmed Şâkir Efendi el-Cerrâhî'den Bâcî-yı müşârun ileyhânın sarayından elli yedi aded kendi konağının binek arabasının girip ve çıktığını naklettiğini dahî rivâyet ediyor." İntehâ.

Bacı mûmâ ileyhâ sâlihât-ı nisvândan âbide ve zâhîde ve sehâ ve keremiyle müştahir şeyha bir hatun idi. Ve Hacı Bektâş-ı Velî (kuddise sırruhu'l-âfî)'nin neslinden olduğu dahî seng-i mezarında beyân olunmaktadır. Bin

iki yüz on altı [1216] senesi Cemâziye'l-evvelinin yirmi yedinci günü bu âlem-i fânîyi terk ve âlem-i illiyyîni derk etti. Namazı Fâtih câmi-i şerîfnde, duâ ve tezkiyesi müvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de, şeyhinin pîrdaşı ve makâm-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd şeyh [III/117] Sâdik Efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından îfâ edildi. Ve birçok meşâyih ve dervişânın gulgule-i tevhîd ve tehlîller içinde azîm bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde mezkûr Şeyh Resmî câmi-i şerîfinin sağ tarafındaki mekâbir-i müslimînde pîrdaşı şeyh Mustafa Şem'î Efendi el-Cerrâhî'nin kabri-i şerîfinin sol yanına ihzâr olunan kabri-i şerîfnde rahmet-i Hakk'a tevdî' edildi (rahmetullâhi aleyhâ ve kuddise sırruhâ). Seng-i mezarı el-yevm mevcûddur.

Li-muharririhî'l-fakîr; Bizim tarîkımızda bâciyândan ahz-ı tâc-ı şerîf ve abâ ve izn-i icâzet ve tefhîm-i emânete nâil olanlar vardır. Ve bunların usûl-i teslîmi birinci fasılda beyân edildi. Lâkin dergâh-ı şerîf küşâd edip âyîn-i tarîkımızı icrâ edemediği gibi diğeri bir erkeği veyahud bir kadını tarîkımıza idhâl edip derviş edemez. Ya'nî, kadınlardan cemâat olur, imâm olamaz.

Mürşid-i azîz-i muhteşem Sertarîkzâde hazret-i Sertarîk-i muhterem eş-şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) hazretlerinin diğeri halîfesi: Şeyh-i mükerrrem eş-şeyh Mehmed Emîn Efendi denilmekle ma'rûftur. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri tahsîl-i ilm etmek için Fâtih kurbunda Hâfız Ahmed Paşa Medresesinde sâkin iken sâlifü'l-beyân Mazrûbî Efendi'nin kıssası üzerine şeyh Sertarîkzâde Sertarîk Cerrâhî [III/118] hazretlerinden ahz-ı inâbe edip nice müddet evrâd u ezkâr ve halvet-i erbaîne müdâvemet etti. Sertarîkzâde hazretleri uhde-i reşâdetlerinde bulunan Rumelihisarı'nda Derviş Dede zâviyesinin meşîhatını uhde-i liyâkatlarına kasr-ı yed buldu. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrda ilbâs-ı tâc ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet edip, resm-i iclâsını yed-i mürşidâneleriyle icrâ buyurdu. Nice müddet dergâh-ı şerîf-i mezkûrda Perşembe geceleri icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat etti. Bin yüz seksen [1180] sene-i hicrîsnde irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhlerine mahsûs olan türbe-i şerîfe defin-hâk-ı gufrân oldu (rahmetullâh ve kuddise sırruhu).

Li-muharririhî'l-fakîr; Bu defâ dergâh-ı şerîf bâzı emsâli misillü yola kalb olundu. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhi Saîd Efendi el-Cerrâhî de Derviş Dede'nin bakiye-i izâmı ve medfûn olan meşâyihin bakiyye-i izâmına dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bâkî kalan arsasına iki aded lahd yaptırdı. Ve o kabirlere defnettirdi.

Şeyh Emîn Cerrâhî hazretlerinin iki tane halîfesi vardır. Birisi Karabaş şeyh Ahmed Efendi el-Cerrâhî'dir. Bu zât-ı âlînin ism-i şerîfi icâze-i şerîflerde mevcûddur. Terceme-ialiyeleri ma'lûm değildir (kuddise sırruhu). Diğeri halîfesi eş-şeyh Süleymân Efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) [III/119] Sinobî şeyh Süleymân efendi denilmekle ma'rûftur. Zât-ı alîlerinin meskat-ı re'si Sinop'tur. Sertarîkzâde şeyh Sertarîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretlerine tahsîl-i ulûm ifnâsında intisâb etti. Ba'dehu şeyh Emîn efendi-i Cerrâhî hazretlerinden tekâmîl-i tarîkat ederek ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Mürşid-i azîzi şeyh Emîn Cerrâhî Efendi'nin vukû'-i irtihâliyle inhilâl eden Derviş Dede dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhatı halîfe-i Hazret-i Pîr Moravî şeyh Yahyâ Şerafeddîn el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla bi't-tevcîh ve resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh hazretlerinin yed-i velâyetleriyle icrâ

olundu. Nice müddet dergâh-ı şerîf-i mezkûrda yevm-i mahsûsunda icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat ve zikr ü tevhîd ve ibâdât u tâat ve terbiye-i sâlikîn ile meşgûl oldu. Târih-i irtihâlî ma'lûm değildir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşâyihе mahsûs türbe-i şerîfeye defnedildi (rahmetullâhi aleyhi ve kuddise sırruh). Müşârun ileyh şeyh Süleymân Efendi el-Cerrâhî'nin icâze-i şerîfi hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de mahfûzdur.

Mürşid-i azîz-i muhteşem Sertarîkzâde hazret-i Sertarîk-ı muhterem eş-şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-bâlî)'nin diğеr halîfesi, mürşid-i azîz eş-şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) hazretleridir. Yumurtacı şeyh Mehmed Efendi denilmekle ma'rûftur. Sertarîkzâde hazretlerinin halka-i tadrîsinde [III/120] ahz-ı feyz etmekte iken intisâb etti. Ve nice müddet hizmet-i şeyhte ve çile-i erbaîn-i halvete müdâvemetle azîzi hazretlerinin pek gözdesi bendegânından idi. Ve tekâmîl-i tarîkat edip ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olup hazretleri Sertarîkzâde'nin hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd oldukları müddet, mürşidinin medfûn olduğı Pazar dergâh-ı şerîfine azîzi hazretlerine vekâlet buyurdu. Sertarîkzâde hazretlerinin hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de el-yevm mevcûd bulunan cihetine müşârun ileyh Yumurtacı şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî vasiy-yi muhtâr ta'yîn buyurduğı anlaşılmaktadır. Müşârun ileyhın menâkıbındandır ki, bâzan buldukları mehâfil-i mecâliste esnâ-yı sohbetе yakın vakitte zuhûr edecek vukûât-ı hâdisâtı haber verir idi. Bundan dolayı mürşid-i azîzi hazretleri, "Sen şeyh Mehmed, yumurtacılık ediyorsun" buyurmaları üzerine Yumurtacı şeyh Mehmed nâmıyla şöhretkâr oldu. Mürşid-i azîzi Sertarîkzâde hazretlerinin âlem-i cemâle intikâlinden sonra vasiyyet-i alîleri üzere hânkâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâd olan Sertarîkzâde hazretlerinin halîfesi şeyh Abdilazîz efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla dergâh-ı şerîf-i mezkûr bi't-tevcîh ve resm-i iclâs müşârun ileyhın yed-i mürşidâneleriyle icrâ olundu. Ve on bir sene [III/121] dergâh-ı şerîf-i mezkûrda icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat ve terbiye-i fukarâ ve sâlikîn ile meşgûl oldu. Mürşid-i azîzi hazretlerinin hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de zamân-ı irşâdında kahve nakipliğî ve pazarcılık ve türbedârlık ve meydâncılık hizmet-i şerîflerinde bulundu. Bin yüz seksen üç [1183] senesi âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Şeyhi olduğı Pazar dergâh-ı şerîfinde mürşidi Sertarîkzâde hazretlerinin türbe-i şerîfine defnedildi (rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu).

Mürşid-i azîz-i muhteşem Sertarîkzâde hazret-i Sertarîk-ı muhterem eş-şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin diğеr halîfesi; mürşid-i azîz eş-şeyh Halîl efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmî) hazretleridir. Tekneci şeyh Halîl efendi denilmekle ma'rûftur, İstanbul'ludur. Müşârun ileyh Sertarîkzâde hazretlerine Kumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfinde intisâb etti. Ve halka-i tadrîsinden müstefîd oldu ve şeyhi hazretlerinin hânkâh-ı âlîde zamân-ı irşâdında ferrâşlık ve kapıcı ve asâdârlık dedesi olarak hizmette bulundu. Ve çile-i erbaîn-i halvete müdâvim oldu. Ve mürşidi hazretleri tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olunup halîfe oldu. Ve pîrdaşı sâlifü't-terceme Yumurtacı şeyh Mehmed Efendi'nin vukû'-i irtihâlinde halîfe-i Hazret-i Pîr [III/122] ve postnişîn-i irşâd-ı hânkâh-ı şerîf Moravî şeyh Yahyâ Şerafeddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin inhâsıyla dergâh-ı şerîf-i mezkûr bi't-tevcîh ve müşârun ileyh hazretlerinin yed-i beyzâ-i mürşidâneleriyle resm-i iclâs icrâ olundu. Altı sene halka-i zikir ve

devrâna muktedâ-bih olup, bin yüz doksan dokuz sene-i hicrîsinde âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Bu azîz dahî şeyhi bulunduğu Pazar dergâh-ı şerîfnde mürşid-i azîzi şeyh Sertarîk hazretlerinin türbe-i şerîfine defin-hâk-ı itirnâk oldu (rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruh).

Mürşid-i azîz-i muhteşem Sertarîkzâde hazret-i Sertarîk-i muhterem eş-şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) 'nin diğerk halîfesi gonca-i gülistân-ı siyâdet ve nâil-i makâm-ı reşâdet ve mertebe-i velâyet es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî) hazretleridir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Nizâmî şeyh Halîl Efendi denilmekle ma'rûftur. İstanbulludur. Ve Silivri hâricinde dergâh-ı şerîfi derûnunda türbe-i şerîfe-i mahsûsasında medfûn, siyâdetiyle meşhûr, kümmel-i evliyâullâhtan seyyid Nizâmeddîn (kuddise sırruh'l-mefîn) hazretlerinin nesl-i pâkındandır. Müşârun ileyh Nizâmî şeyh seyyid Halîl efendi el-Cerrâhî ulûm-i ibtidâiyeyi ba'de't-tahsîl Yeniçeri Ocağı kalemine müdâvim olup terfian Yeniçeri Efendisi oldu. Sonra tarîk-i avâlimi terk etti, mürşid-i azîzi Sertarîkzâde [III/123] hazretlerinden ulûm-i âliye ve aliyyeyi tahsîl etti. Esnâ-yı tahsîlnde mürşidinden görmüş olduğı kerâmât-ı ilmiyye ve kevnîyelerine mest ü hayrân kalıp ahz-ı inâbe arzusunda olduğunu Sertarîk'a arz etti. Muktezâ-yı usûl-i tarîkimiz beyne't-arafeyn istihâre olundu. Serçeşme-i evliyâ Hazret-i İmâm Aliyye'l-Murtezâ (kerremallâhu vecchû) hem mürşidin ve hem de müsterşidin âlem-i menâmlarında zuhûr edip hazret-i şeyh Sertarîk'a "Benim evlâdım seyyid Halîl'i dâireye al" diye irâde buyurdu. Seyyid Halîl Nizâmeddîn Efendi hazretlerinin rû'yâsında da "Oğlum Halîl senin ahz u feyzini Sertarîkzâde Mehmed Efendiye havâle ettim" diye emr u irâde buyurdu. Seyyid Halîl Nizâmeddîn Efendi hazretleri rû'yâsını hazret-i şeyh Sertarîk'a Fâtih câmi-i şerîfnde ba'de'd-ders arz etti. Ve maiyyet-i mürşidânelerinde Kumrulu mescidindeki Salı dergâh-ı şerîfine gelip ahz-ı tevbe etti. Nice müddet hizmet-i şeyhe ve tilâvet-i evrâd u ezkâr ve halvet-i erbaîne müdâvemet ederek sırr-ı maksûda erdi. Ve mürşid-i azîz hazretleri tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet edilerek hilâfet duâsına nâil oldu. Bin yüz seksen dört [1184] sene-i hicrîsinde Edirnekapı'sı dâhilinde Acı Çeşme ittisâlinde Kasapbaşı ve nâm-ı diğerk Hatice Sultân mahallesinde ve câmi-i şerîfi [III/124] sokağında.

Li-muharririhi'l-fakîr; yeni açılan tramvay caddesinde câmi'-i şerîf ve Acı çeşme yola kalb eyledi. Fâtih Sultân Mehmed Hân (nevverallâhu kabrehu) muînlerinde İstanbul'un fethinde bulunan Kavâsbaşı türbe-i şerîfi ittisâlindeki hânelerini dergâh [olarak] binâ ve ihyâ ve rızâenlillâh vakfetti. Ve dergâhının yevm-i mahsûsu Çarşamba gününü tahsîs buyurdu. Vakfiyesinde hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de seccâde-nişîn zevâtın inhâsıyla tevcîhini şart kıldı. Dergâh-ı şerîfin küşâdında resm-i iclâs halîfe-i Hazret-i Pîr şeyh el-hâc Yahyâ Şerafeddîn el-Cerrâhî hazretlerizâde postnişîn-i irşâd-ı hânkâh-ı Hazret-i Pîr es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-gafûr) hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ olundu.

Hazret-i şeyh Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî'nin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki, günlerden bir gün zât-ı mürşidâneleri Balat çarşısından geçmekte iken ihtiyâr bir Mûsevî sokakta düşmüş feryâd etmekte. Hazret-i azîz müşârun ileyh feryâdının sebebini suâl buyurdu. Kulunç ta'bîr edilen ağrıya mübtelâ olduğunu ve ağrının şiddetlenmesinden hânesine gidecek mecâl ü hâli kalmadığını ifâde eder. Hazret-i şeyh kendi yakasında

bulunan bir iğneyi çıkarıp Mûsevînin ağrısı üzerine saplamış ve buyurmuş ki, “Biz onu [III/125] def ettik, bir dahî sana mübtelâ olamaz.” Ve derhâl Mûsevî şifâ-yâb olur. Ve ba‘dehû şeref-i dîn-i mübîn-i İslâm ile müşerref olup hazret-i azîzin dergâhına bende oldu. Bunu gören Mûsevîler kendilerinde ağrı zuhûrunda hazret-i azîze [gelip] nefes olurlar idi.

Li-muharririhî'l-fakîr: Yetiştığım Nizâmî dergâhı şeyhlerinin cümlesi sâhib-i nefes ve Mûsevîler nefes olmak üzere dergâh-ı şerîfe ilticâ ederler idi. Yakın zamanlarda maalesef dergâh-ı şerîfin binâ-yı şerîfi harâptır,diyerek mahall-i mezkûrda sâkin matbûât-ı mensûbîninden Çavid Bey nâmında birisi dergâh-ı şerîfi belediyeye hedm ettirdi. Ve müteâkiben zuhûra gelen bir harîk-i hâilde merkûmun mahalle-i mezkûrede müteaddid irâd u akârı ve kendisinin iskân ettiği hânesi muhterik olup perişân bir hâle giriftâr oldu ve İzmit köylerinin birinde vefât etti.

Şeyh seyyid Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretleri bin yüz seksen dokuz [1189] sene-i hicrîsinde âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Emr-i gasli ekâbir-i hulefâsından ve ba‘de hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de seccâde-nişîn-i irşâd olan el-hâc hâfiz şeyh Makarna Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ olundu. Ve tevhîd ü tehlîl ile ve vasiyyet-i âlîleleri mûcibince namaza, huzûr-i Hazret-i Pîr getirilip namazı müşârun ileyhın ulû pîrdaşı ve postnişîn-i irşâd- hânkâh-ı Hazret-i Pîr el-hâc İbrahim Efendi [III/126] el-Cerrâhî kıldırıp tezkiye ve duâ edildi. Ba‘dehu avdette azîmet gibi, tabût-ı muallâsı bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta‘zîminde ve meşâyih ve dervişânın tevhîd ve tehlîli ve zâkirân ve na‘thânın mâtemî ilâhiyât ve neşîdeleri sadâsı içinde dergâh-ı şerîfine getirilip, tevhidhânenin mihrâbı önünde hazır edilen merkad-ı enverlerine defîn-hâk-ı itirnak oldu. Ve o gece de hatm-ı hazret-i Kur’ân ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf ihvân tarafından okunup rûh-i pür-fütûhuna ihdâ olundu (kuddise sırruhu ve rahmetullâhi aleyh).

Li-muharririhî'l-fakîr:

Pîr Nûreddîn yolunda bu çerâğ-ı sâlikîn

Sertarîkzâde’ye mensûb şeyh Halîl Nizâmeddîn

Müşârun ileyh hazret-i şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruh’s-sâmî) dergâhında beş sene devâm eden meşîhatı esnâsında dört aded hulefâ-i tarîki vardır. Bunlardan birisi hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de postnişîn-i irşâd olduğundan zât-ı şerîflerine tahsîs edilen fasılda terceme-i alîleri beyân edilecektir. Diğer halîfesi eş-şeyh Yûsuf Hayreddîn Efendi el-Cerrâhî b. Mustafâ Efendi’dir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri mürşid-i azîzi şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı bîat edip seyr-i esmâ-i sülûka müdâvemet edip terfî‘ ederek ilbâs-ı tâc ve hırka ve i‘tâ-yı izn ü [III/127] icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Li-muharririhî'l-fakîr; hânkâh-ı âlî-i Hazret-i Pîr’de mahfûz u manzûrum olan evrâktan anlaşıldığına göre mürşid-i azîzi hazretlerinin mezkûr dergâh-ı şerîfinin vakfını tevsî‘ edip Edirnekapısı dâhilinde Kasap Abdülazîz mahallesinde ya‘nî el-yevm Hatice Sultân mahallesi nâmıyla yâd olunan mahalde, kendi hânesi rızâen lillâh vakfetti. Yirmi bir Recebül’l-ferd, sene bin yüz doksan yedi [1197] târihiyle kaydedilmiştir. Müşârun ileyh şeyh Yûsuf Hayreddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ism-i şerîfi icâze-i

şerîflerde mezkûr ve zikr eylediğim evrâktan ve sâireden ma'lûm olup terceme-i alîlerinden ma'lûmât elde edemedim (kuddise sırruhu). Hazret-i şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu's-sâmî)'nin diğerk halîfesi: eş-şeyh Mustafâ Sâmî Şevki Efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) İstanbulludur. Mürşid-i azîzi hazretlerinden görmüş olduğu kerâmât-ı kevnîyye ve ilmiyyelerine meftûn olup [bîat?] etti ve nice müddet evrâd u ezkâra ve halvet ve erbaîne müdâvemet ettikten sonra mürşid-i azîzi tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve ve tefhîm-i emânet olarak hilâfet duâsına nâil oldu. Mürşidi hazretlerinin âlem-i cemâle intikâlinde hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan Eyyûbî şeyh el-hâc İbrahim Efendi [III/128] el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla mürşidinden inhilâl eden cihet-i meşîhat bi't-tevcîh resm-i iclâsı müşârun ileyh hazretleri tarafından icrâ edildi. Müşârun ileyh şeyh Mustafâ Sâmî Şevki Efendi el-Cerrâhî hânkâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan şeyh el-hâc hâfız Abdürrahmân Hilmî Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hânkâh-ı âlîde sertarîkliğinden sonra hânkâh-ı şerîfe sertarîk ta'yîn edildi. Menkıbe-i âlîlerindedir ki, beher sabah dergâhında sabah usûlünden sonra Acı Çeşmeye karşı, bizim de yetiştiğimiz kahveci dükânına çıkıp oturup komşularıyla muhabbet etmek mu'tâd-ı mürşidânelerindendi. Zamân-ı âlîlerinde İstanbul'da meşâhir-i mecâzibinden Yuvacı Dede nâmında bir meczûp olup elinde dâima taşımakta olduğu cenaze gaslına mahsûs toprak bardaktan herhangi ön kapısı önüne bir mikdâr su döker ise pek yakın bir zamanda o evden cenâze zuhûr eder idi. Günlerden bir gün azîz hazretleri kahvehânede oturmakta iken mezkûr meczûb gelir kahve ocağına, elindeki bardak ile su döker ve ocağı söndürür. Kahveci Ali Ağa hazret-i azîzin bendelerinden bir derviş olduğundan "Amân şeyhim küçük evlâtlarım vardır", diyerek hazret-i azîzin himmet-i alîlerine ilticâ eder. Hazret-i azîz derhâl meczubun arkasından koşar, meczûb ise koşmağa [III/129] başlar. Azîz hazretleri Edirnekapısı önünde meczûba yetişir, ensesinden tutar kahveci dükânına getirir ve zor ile kahve ocağını meczûba "Şenlendiriver" der. Meczûb ocağı uyandırır, kahvehâne kapısından çıkar. Edirnekapısı'na gitmekte iken yolda düşer ve irtihâl eder. Hazretin bu eser-i kerâmetini müşâhede edenlere arz-ı şükrân ederler. Memleketimizi beladan halâs buyurdunuz derler. Bu meczûbun gezdiki sokakların ahâlisi heyecân içinde kalırlar idi.

Azîz müşârun ileyh hazretleri şeyhinin makâmında on sekiz sene terbiye-i mürîdîn ve tezkiye-i nüfûs-i sâlikîn ile emrâr-ı hayât etti. 1207 sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i âhirete intikâl etti. Cenâze namazı hânkâh-ı şerîfte edâ edildi. Ve ba'dehu tezkiye ve duâ usûl-i tarîkat üzere zikr ü devrân olarak meşâyih ve dervişân ve pek kesîr bir cemâatin eyâdî-i ta'zîminde hazret-i Merkez (kuddise sırruhu'l-eizz)'in müvâcehe-i şerîfnde tekrâr tezkiye ve duâ edildikten sonra ittisâlinde bulunan kabristanda hazret-i Merkez'in câmi'-i enverlerinin mihrâbı önünde medfûn olan akraba ve ta'lûkâtının yanına defin-hâk-ı ıtırnâk oldu (kaddesallâhu sırruhu ve rahmetullâhi aleyh). Seng-i mezarı el-yevm mevcuddur. Müşârun ileyh Mustafâ Şevki Efendi [III/130] el-Cerrâhî hazretlerinin bendegâni içinde iki aded halîfesi vardır. Birisi, şeyh Mehmed Nu'mân Efendi el-Cerrâhî'dir. Mürşid-i azîzin görmüş oldukları rû'yâ ile intisâb etti. Terbiye ve teslîk olunduktan sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Gelecekte beyân edilecek olan Silivrikapısı

dâhilinde Veled Karabaş mahallesinde kâin Karagöz Mehmed Paşa Çeşmesi ittisâlinde Sa‘dullâh Çavuş mahallesi mescid-i şerîfine vaz‘-ı meşihat buyuran reîsu’l-kurrâ Zerdecizâde denilmekle ma‘rûf şeyh Hüseyin Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfine şeyh Mehmed Sâlih Rıf‘atî Efendi el-Cerrâhî’nin irtihâlinde sonra şeyh oldu. Bir müddet ifâ-yı meşihat buyurdu. Rahmet-i Hakk’a intikâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda şeyh Hüseyin Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfleri ittisâlinde defnolundu (kuddise sırruhu ve rahmetullâhi aleyh). Şeyh Mustafâ Şevki Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ikinci halîfesi es-seyyid eş-şeyh Hasan Efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kolancı şeyh Hasan Efendi denilmekle ma‘rûftur. İstanbul’da Yenikapı nâm-ı diğeri Mevlevîhâne Kapısında Kalasî mahallesinde tevellüd etmişlerdir. Mürşidiyle istihârelerinde Fahru’l-mürselîn (sallallâhu aleyhi ve selem) Efendimiz hazretleri zuhûr edip hem mürşide ve hem müsterşide [III/131] vâki‘ olan irâde-i nübüvvet-penâhı üzerine şeyhine intisâb etti. Evrâd u ezkâr ve çile-i erbaîn-i halvete müdâvemetle mürşidi ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurdu. Müşârun ileyh Kolancı şeyh Hasan Efendi el-Cerrâhî mezkûr Kalâsî mahallesinde kendi hânesinde icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat ve nice teşne-gânı çeşme-i fuyûzât-ı Hazret-i Pîr’den sîrâb buyurmakta iken sâlifü’l-beyân Edirnekapısı Acı Çeşme ittisâlindeki câmi‘-i şerîf sokağındaki es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde şeyh olan hânkâh-ı âlî-i Hazret-i Pîr’de postnişîn-i irşâd şeyh el-hâc hâfız Makarna Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mahdûm-i âlîleri Kotacı şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû‘-i irtihâliyle inhilâl eden meşihat ciheti hânkâh-ı şerîfte postnişîn-i irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edilip resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh hazretleri tarafından icrâ eyledi. Bin iki yüz otuz üç [1233] sene-i hicrîsinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti. Bu azîzin dahî cenâze namazı hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de edâ olunup, Hazret-i Pîr’de tezkiye ve duâ olunduktan sonra tevhîd u tahlîl ile dergâh-ı şerîf-i mezkûra avdet edildi. [III/132] ve Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin türbe-i şerîfine defn-i hâk-i gufrân oldu. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhi aleyh).

Es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi şeyh Mustafa Efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârun ileyh (nevverallâhu merkadehû) hazretleri şeyh Mustafa Aşkî Efendi denilmekle şöhret-şiâr-ı âlemdir, İstanbulludur. Es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kerâmât-ı kevnîyeleri müşâhede üzerine bâat niyâz etti. Müşârun ileyh hazretleri de ber mûcib-i usûl-i tarîkat istihâre etmesini emr buyurdu. Mustafa Aşkî hazretleri rû’yâsında Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu’l-münîr)’i müşâhede etti. ‘Mustafa efendi oğlum, gel gir tarîkımıza senin Allah yolunda aşkın müzdâddır’ deyu irâde-i reşâdet-penâhîlerini tebellüğ eder. Ve rû’yâsını mürşidine arz eder. Mürşidi de ‘Fakîre de pîrim efendim sana bir gerçek âşık gönderdim, deyu tebşîrâtında bulundu’ buyurur, i‘tâ-yı bâat eder. Ba‘dehû evrâd u ezkâr ve çile-i erbaîne müdâvemetle tefvîz ettiğinden mürşidi hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet buyurur. Hilâfet duasına nâil olur. Pîrdaşı şeyh Mustafa Şevkî Efendi el-Cerrâhî’nin vukû‘-ı irtihâliyle inhilâl eden cihet-i meşihatini hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e [III/133] postnişîn-i irşâd olan Moravî şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh olunup resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh hazretleri

tarafından icrâ edildi. İki sene dergâh-ı şerîf-i mezkûrda zikr u tevhîd ve devrâna müdâvemet buyurdu. Menkıbe-i aliyyelerindendir ki, müddet-i meşihatlarında dergâh-ı şerîf-i mezkûrun kapısından dışarı çıkmadı. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun yevm-i mahsûsu olan Çarşamba günlerinde kendi dervişlerinden âtiyü't-terceme Zâkirbaşı Kanbur hâfız efendi denilmekle meşhûr eş-şeyh hâfız İsmâîl Efendi el-Cerrâhî esnâ-yı mukâbele-i şerîfnde ilâhiyât okur. Bir de eş-şeyh es-seyyid Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dervişânından Oyuncakçı Mehmed Dede mukâbele-i şerîfte bulunur idi. Hazret-i azîz müşârun ileyh beher hafta kendi kendine olduğu hâlde devrân eder idi. Hattâ bâzan de Bedevi Topu yapar Oyuncakçı Mehmed Dede. Oyuncakçı Mehmed Dede'ye Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Efendi el-Cerrâhî ve o zamanda bulunan meşâyih-i tarîkımız yetişmiş ve Mehmed Dede'nin yüz yaşını tecâvüz etmiş bir âşık u sâdik olduğunu ve bu hikâyeleri ondan naklen yazdığını şeyh Abdüllatîf Efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i Azîzân* isimindeki eser-i âlîlerinde beyân ediyor.

/ Oyuncakçı Dede her hafta / bir duvar yastığı getirip azîz müşârun ileyh hazretlerine verir imiş. Azîz de o yastığa sarılır [III/134] “Yâ Hayy” diye feryâd eder idi. Günlerden bir gün sadrâzâm Muhsinzâde Damad Mehmed Paşa hânkâh-ı Hazret-i Pîr'e gelir. Postnişîn-i irşâd Moravî şeyh Mehmed Efendi el-Cerrâhî hazretleriyle sohbet ederken devrân edilecek kadar cemâat olmaz ise devrân edilmeyeceğini söyler. Moravî azîz hazretleri de “Bizim tarîkımızda kendi kendine devrân eden şeyh vardır” buyurmaları üzerine mümkün ise görmeği arzu ettiğini ifâde eder. Hazret-i Moravî de “Bugün dergâhının günüdür ve yakınımızda buyurunuz gidelim ziyâret edelim”, diye cevâpta bulunur. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûra giderler. Dergâhın sokağına girilince birçok ses ile “Yâ Hayy” diye feryâd olunduğunu işiten paşa dergâh-ı şerîfin kapısından içeri girince tevhîdhâne-i şerîfe bakar ki, hazret-i şeyh Mustafâ Aşkî bir duvar yastığına sarılmış “Yâ Hayy” diye feryâd ederek yükseliyor. Bu hâli müşâhede eden müşârun ileyh paşa hazretlerine de bir vecd-i tâm zuhûra gelir ve derhâl Moravî azîz hazretleriyle birlikte zikr-i şerîfe dâhil olurlar. Âyîn-i bihîn-i tarîkatın icrâsından sonra salât-ı asrı edâ ederler. Dergâh-ı şerîfin şeyh hücrelerine gelirler. Paşa hazretleri kemâl-i hürmetle şeyh Mustafâ Aşkî Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidânelerini öper. [III/135] Bir emr-i reşâdetlerinin olup olmadığını suâl eder. Şeyh müşârun ileyh hazretleri de “lehu'l-hamd” dergâh ma'mûr, fakîrin de bir şey'e ihtiyâcım yoktur, sizlere başka ne denir, cevâbını verdi. Sâlifü'l-beyân Oyuncakçı Mehmed Dede bin iki yüz kırk [1240] sene-i hicrîsinde irtihâl edip emr-i gasli Kumrulu dergâh-ı şerîf şeyhi Abdüllatîf Fazlı Efendi el-Cerrâhî tarafından ifâ edilip namazı hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de kılındıktan sonra huzûrda tezkiye ve duâ olunup ba'dehû azîzi şeyh seyyid Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfnde azîzin merkad-ı enverlerinin kadem-i redîfine defnolundu (rahmetullâhi aleyh). Hazret-i Mustafâ Aşkî Efendi el-Cerrâhî bin iki yüz dokuz [1209] sene-i hicrîsinde rahmet-i ilâhiyyeye intikâl buyurdu. Vasiyyet-i alîleri üzere dergâh-ı şerîfnde cenaze namazı edâ olunup mürşid-i azîzi şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin merkad-ı şerîfinin cihet-i kademe defin-hâk-ı ıtırnâk kılındı (kuddise sırruhu).

Mürşid-i azîz muhteşem Sertarîkzâde hazret-i Sertarîk eş-şeyh Mehmed Emîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âî)nin diğer halîfesi eazım-ı evliyâ-i kirâmdan ve efâhim-i kümeln-i meşâyih-i tarîkımızdan şeyh el-

hâc hâfız Mustafâ Efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Ordu Şeyhi Hâfız Efendi denmekle meşhûr ve müteârifdir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerini Kumrulu şeyhi Abdüllatîf [III/136] Fazlı efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i Azîzân*’ında Kırım müftüzâde olduğunu beyân ediyor. Halbuki muharririhu’l-fakîrin hânkâh-ı Hazret-i Pîr’de ve kendi binâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîfin şeyhi sertarîk eş-şeyh Ali Bahâeddîn Efendi el-Cerrâhî’nin yedinde mevcûd resm-i evrâk-ı perişândan müstebân olan, Ordu Şeyhi hâfız efendi hazretleri Mora şebh-i cezîresinde vâki‘ Kalavurta kazâsında Vesince’de medfûn eâzam-ı meşâyih-i tarîk-i Halvetiyyeden eş-şeyh Ali efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Mustafâ efendi hazretlerinin mahdûmudur. Kırım muhârebesinde ordû-yı hümâyûn şeyhliği ile sefere azîmet buyurdularından Kırım ile münâsebet peydâ etmişlerdir. Ulûm-i ibtidâiyyeyi memleketinde tahsîl edip ve hâfız-i Kur’ân-ı Kerîm oldu. Peder-i âlîlerinin hâl-i hayâtında İstanbul’a evvelâ Fâtih Tabhâne Medresesinde ba’dehu hâfız Ahmed Paşa Medresesinde ikâmet edip Sertarîkzâde hazret-i şeyh Sertarîk’in halka-i tadrîsinde tefeyyüz etmekte iken peder-i âlîlerinin vukû’-ı irtihâlî üzerine müşârun ileyh hazret-i şeyh Sertarîk’a intisâb edip pederlerinin şeyhi olduğu şeyh Ali Efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin meşihat ve tevliyeti Ordu Şeyhi hâfız efendinin uhdelere tevcih edildi. Ve Sertarîkzâde hazret-i şeyh Sertarîk’in yed-i mürşidânelerinde terbiye ve teslîk olunup bin yüz elli sekiz [1158] [III/137] sene-i hicrîsinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i’tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Bin yüz altmış [1160] sene-i hicrîsinde Fâtih Câmi-i şerîfi civârında Sofular Mahallesinde Çelebî Hamâmı sokağında almış oldukları arz-ı hâliye üzerine üç bin yedi yüz yetmiş sekiz [3778] kuruş sarfiyla dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ buyurdu.

Li-muharririhu’l-fakîr; dergâh-ı şerîf-i mezkûrun inşâsına sarf edilen ber-mûcib-i harîta ceste ceste teslim olunan müfredât defteri hâlen hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de Sertarîk dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhi Ali Bahâuddin efendi el-Cerrâhî’nin yedinde mahfûzudur. Dergâh-ı şerîfinin yevm-i mahsûsunu Cumartesi tahsîs buyurup resm-i küşâdında makâm-ı Hazret-i Pîr’de postnişîn-i irşâd bulunan kutb-i dâire-i feyz-i hakîkat ikinci halîfe-i Hazret-i Pîr eş-şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle resm-i iclâsı icrâ olundu. Bin yüz yetmiş [1170] sene-i hicrîsinde zuhûr eden Nemçe muhârebesinde İstanbul’da Yenibahçe civârında Baruthâne yokuşunda kâin tarîkat-i aliyye-i Şemsiyye-i Nûriyye’den şeyh Nazmi efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdülhalîm efendi el-Cerrâhî Ordu-yı hümâyûn şeyhi iken bâ-irâde-i seniyye azledildi. Ve yerine şeyh hâfız Mustafâ efendi el-Cerrâhî hazretleri ta’yîn edildi ve [III/138] Ordu-yı hümâyûna iştirâk eden meşâyih ve hulefâ ve dervîşâna pîşuvâ olarak ordunun önünde serhadda küffâr ile muhârebâta bulundu. Ve azîm feth u fütuhâta nâil olduğundan hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de mahfûz olan evrâktan anlaşıldığından pederinden intikâl eden Mora şibh-i cezîresinde Kalavurta kazâsında Vesince’de kâin sâlifü’l-beyân kutbu’l-ârifin eş-şeyh Ali efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi vakfi olan mezkûr cezîrede Kalapacune nâm karyede Sultân Ahmed Hân hazretlerinin evkâf-ı şerîfinden olan çiftliklerin tevliyeti bâ-irâde-i pâdişâhî uhde-i liyâkatlerine tevcih olundu. Ve yine hânkâh-ı şerîfte mahfûz bulunan resmî evrâktan anlaşıldığına göre asr-ı Sultân Mustafâ Hân’da sadrâzam ve âtiyü’t-terceme hulefâ-i Cerrâhiyyeden

Muhsinzâde Dâmâd-ı Şehriyârı şeyh Mehmed Paşa'nın zamân-ı sadâretinde dahî livâ-i şerîf şeyhi olup, bin yüz seksen iki [1182] sene-i hicrîsinde vukû' bulan Moskof mahallesinde dahî Ordu-yı hümâyûn ile muhârebeye azîmet buyurdu. Ve bin yüz seksen yedi [1187] sene-i hicrîsinde avdet buyurdular. Bu muhârebede de azîm fedâkârlıkları görüldüğünden yine hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de mahfûz evrâktan anlaşıldığına göre Hamidiye sancağında [III/139] vâki' Eğridîr kazâsında kâin Kabasakal zâviyesi denilmekle meşhûr, merhûm Hâcî Kadri dergâh-ı şerîfinin meşihat ve tevliyeti müşârun ileyh Ordu şeyhi hâfız Mustafâ efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i reşâdetlerine bâ-irâde-i seniyye-i padişâhî tevcîh oldu. Muhârebeden avdet ettikten sonra on iki adet dervîşânıyla birlikte hacc-ı şerîfe azîmet buyurdular. Farîza-i haccı edâ ettikten sonra Ravza-i seniyye-i Fahru'l-kâinât Efendimize yüz sürmekle haccu'l-haremeyn olarak avdet buyurdu. Ordu şeyhi hâfız Mustafâ efendi el-Cerrâhî hazretleri mürşid-i azîzi Sertârîkzâde şeyh Sertârîk Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretlerinin ilbâs buyurdıkları sarı çuha üzerine siyah iplik ile dikilmiş sûzenîli tâc-ı şerîfin sûzenîsini bulunmuş oldukları muhârebâtta nâil-i murâd olduklarına işâret olmak üzere yeşil iplik ile sûzenîli dikip giymişlerdir. Ehline ma'lûmdur ki, yeşil renk nâil-i murâd olduğuna işârettir. Ve zaman-ı âlîlerine kadar İstanbul'da altı adet meşâhîr-i meşâyihden mürekkebe bir hey'et tarafından İstanbul ve sâir bilâd-ı İslâmiyye'de bulunan tekâyâ ve zevâyânın umûru idâre edilmekte iken mezkûr hey'etin lağvıyla müşârun ileyh Ordu şeyhi bâ-irâde-i padişâhî mümeyyiz-i tarîk oldu. [III/140] Mensûbîn-i tarîk-ı aliyyeden olup da kendisinden mugâyir-i âdâb-ı tarîkat usûl zuhûr edenlerin terbiyeleri için Ağa kapısından falaka-i değnek ve maiyyetine iki nefer mumcu ve iki nefer harççı ta'yîn edildi. Ve bundan sonra da yine irâde-i pâdişâhî ile ve reîsü'l-kurrâ ve reîsü'l-ulemâ oldu. Ve maiyyet-i mürşidânelerine bâb-ı âlîden iki nefer tebdîl-i ta'yîn edildi. Mensûbîn-i ilmiyyeden ve mensûbîn-i huffâzdan bir zâttan cinâyetten gayrı bir sû-i hâlin vukûunda müşârun ileyhe Orduvî şeyhi hazretlerinin tarafından te'dîb ve îcâbında dergâh-ı şerîflerinde tevhdhânenin altında mapushânede tevkîf ederler idi. Ve ilâ-âhiri'l-ömr bu vazîfeler ile dahî muvazzaf edilir.

Li-muharririhi'l-fakîr; müşârun ileyh Orduvî şeyhi hazretlerinin tarafından terbiyeye müstahak olan zevâtın halefleri seleflerinin görmüş oldukları terbiyeden dolayı mensûbîn-i tarîkat-ı aliyye-i Cerrâhî'ye bîgâne durduklarını Kumrulu dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i Azîzân*'ında beyân etmektedir.

Müşârun ileyh Orduvî şeyhi hazretlerinin menâkıb-ı aliyyelerindir ki; hacc-ı şerîfinden avdetlerinde giden dervîşandan yedi adedi bir Cumartesi günü mürşid-i azîzlerinin huzuruna çıkıp "Efendimiz bizler maiyyet-i reşâdet-penâhîlerinde gidip beytullâha ve ravza-i seniyye-i Peygamberî'ye [III/141] lehü'l-hamd yüzler sürerek lâkin cemâl-i bâ-kemâl-i Ahmediyye'yi âlem-i menâmda müşâhede etmeden siz mürşid-i azîzimiz hazretleri iltimâs buyurduğunuzda iltifât-ı cihân derecât-ı peygamberîye bizler de nâil olalım. Ve bu kara yüzlerimizi hâk-i pâ-yı seniyyelerine sürerek mesrûr olalım", diye niyâz ederler. Hazret-i azîz bunların her birinin kulaklarına bir emirde bulunur. Ertesi günü akşamı ya'nî pazartesi gecesi cümlesi birden âlem-i menâmda huzûr-ı saâdete kabûl buyurulur. Her birisi yekdiğerlerini iltifât-ı saâdet-i peygamberiyyeye nâil

olurlar iken görürler. Bunlardan birisi gelecekte terceme-i âliyyeleri yazılacak olan Kubbe dergâh-ı şerîfi şeyhi ve müşârun ileyh hazretlerinin hulefâsından hattat eş-şeyh İsmail Hilmî efendi hazretleridir. Ve ertesi pazartesi günü hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e müridleri ile beraber gelirler. Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan âtiyü't-terceme Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin huzûr-i reşâdet-penâhlerinde müşâhedâtını arz ederler. Moravî şeyh hazretleri pîrdaşım şeyh Mustafâ efendi bu hâdiseyi çok görmem buyururlar. Müşârun ileyh Ordu şeyhi el-hâc hâfız Mustafâ efendi el-Cerrâhî hazretleri binâ ve ihyâ buyurdıkları Fâtih civârında Sofular mahallesinde Akar Çeşme sokağındaki dergâh-ı şerîflerinde kırk sekiz sene [III/142] icrâ-yı meşîhatle terbiye-i mürîdîn ve tezkiye-i nüfûs-i sâlikîn ile meşgûl olup bin iki yüz [1200] sene-i hicrîsinde 'ircî' emr-i celîline icâbetle bu âlem-i fânîyi terk ve âlem-i illiyîni derk buyurdu. Emr-i gashî âtiyü't-terceme Kubbe dergâh-ı şerîfi şeyhi İsmail Hilmî efendi hazretleri tarafından icrâ buyuruldu. Bir azîm cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîd ü tehlîl içinde cenâzesi Fâtih Sultân Mehmed Hân hazretlerinin câmi'-i şerîfine çıkarıldı ve cenâze namazı hulefâ-i tarîkımızdan âtiyü't-terceme Çelebîzâde hafîdî şeyhu'l-islâm ve müftiyü'l-enâm Zeynelâbidîn efendi hazretleri tarafından edâ edildikten sonra Fâtih Sultân'ın müvâcehe-i şerîfinde müşârun ileyh Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından tezkiye ve duâ edildikten sonra avdet dahî azîmet gibi muazzam bir merâsimle dergâh-ı şerîfine avdet olundu. Ve tevhîdhânesi mihrâbı önüne ihzâr olunan kabr-ı şerîfine defnedildi (rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruh). Azîz müşârun ileyh'in ömr-i şerîfleri seksen ile doksan arasında tahmîn edilmektedir.

Hilye-i şerîfleri; uzunca boylu, iki yanları seyrek ve çenesi uzunca ak sakallı ve mübârek alnı çekikçe ve dâima sarı tâc-ı şerîfi üzerine siyah cüneydî destâr sarar ve meşâyihâ mahsûs entari üzerine [III/143] elif-lâm bend bağlar, edib ü erîb zarîf ve gâyet muâmelâtta ciddi bir mürşid-i muhteşem idi. İrtihâlinde hulefâsından zikr-i murûr eden Kubbe dergâh-ı şerîf şeyh İsmail Ali efendi hazretlerinin îrâd buyurdıkları neşîde-i târihiye:

Mürşid-i sâhib-kerâmet fâzıl-ı ilm-i ledûn

Zâhiri bâtın[ı] mükemmel pür feyz-i safâ

Ordu şeyhi nâm-ı şânıyla olan şöhret-şîâr

Pür dil-i agâh şeyh el-hâc Mustafâ

Olduğundan sâl-ı hicret bin iki yüz sekiz

İntikâl etti cenâna şeyh hâfız Mustafâ

Azîz-i müşârun ileyh hazretlerinin âsârından tasavvufa dâir *Vâhibu'l-mevâhib* nâmında Arabiyyü'l-ibâre bir risâlesi hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de mevcûd olduğu gibi birkaç parça da imzâ-yı âlîleriyle evrâk-ı resmiye vardır. Müşârun ileyh hazretlerinin def'âtle muhârebâtan fütûhât-ı celîle ile avdetlerinde ve hacc-ı şerîften avdetlerinde dergâh-ı şerîfleri pek çok yeşil boya ile boyandığından, dergâh-ı şerîf-i mezkûr "Yeşil Tekke" ve "Ordu Tekkesi" ve hulefâsından ismi geçen hattat, Kubbe şeyhi İsmail Hilmi efendi dergâh-ı şerîfin cümle kapısından girilince karşıya gelen tevhîdhâne-i şerîfin duvarına sülûs ve azîm çifte vav yazmış. Ve bu sebepten dahî "Vâvlı Tekke" denilmekle de ma'rûf idi. [III/144]

Li-muharririhi'l-fakîr; ehline ma'lûmdur ki hurûf-i hecâdan 'vâv' harfinin mahreci dudakların ucundan çıkıp ondan sonra hiçbir harfin çıkacağı mahal olmadığından 'vâv' harfinin bi'l-cümle mehâric-i hurûfu câmi' olduğundan nâşî bâzı cevâmî'-i şerîfede ve tekâyâ-yı münîfede cemâatin kesretine bâis olmak üzere enzâr-ı âmmeye karşı gelen bir mahalle tek veyâhud çift olarak celî 'vâv' harfini yazarlar. Ve bazı dergâh-ı şerîflerde tek veyâhud çifte ism-i 'Hu' yazarlar. 'Hâ' harfi hurûf-i hecânın ibtidâsı, 'vâv' harfi de intihâsı. Yirmi harfin ibditâ ve intihâda mehârici olanların yazmakla bi'l-cümle Kur'ân-ı Azîmü's-şânı kasederler. Ve yine bi'l-cümle esmâ-i ilâhiyye 'ism-i hû'dan müştakdır. Buna da delîl Kur'ân-ı Kerîm'de esmâ-i ilâhiyye beyân olan âyât-ı kerîmelerin ibtidâlarında ism-i hû ile başlar. Meselâ

(هو الله الذى لا اله الا هو الرحمن الرحيم)

Diğeri

(هو الله الخالق الخالق البارئ المصور له الاسماء الحسنى)

(Haşr, 59/24) [*O yaratan, var eden, şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur.*] Vesâir ayât-ı kerîmeler olduğu gibi ism-i hû ile bi'l-cümle esmâ-i ilâhiyyeyi kasederler. Ya'nî sûfiyye 'Hû' demekle bi'l-cümle esmâ-i ilâhiyyeyi zikretmiş olduklarından mecâlis-i ezkâr-ı şerîfelerde ism-i hû ile zikr u devrâna bed' ederler. İntehâ. Ordûvî dergâh-ı şerîfi takrîben bin üç yüz yirmi bir [1321] **[III/145]** sene-i hicrîsinde muhterik oldu. Ve el-yevm arsa-i hâliyedir.

Li-muharririhi'l-fakîr; Pîr Nûreddîn'e mensûb rehber-i râh-ı safâ mürşid-i ezkâr-ı himmet Ordu şeyhi Mustafa Orduvî şeyhi el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin on üç aded hulefâ-i tarîkı vardır. Bunlardan iki adedinin yalnız ism-i şerîfleri silsilenâme-i tarîkate mestûrdur. Terceme-i aliyyeleri ma'lûm değildir. Bunun birisi Köse şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî'dir. Diğeri şeyh el-hâc hâfız Mustafa Şâkir efendi el-Cerrâhî'dir. (Kuddise sırhumâ). Şeyh Mustafa Şâkir efendi'nin Ordû-yı hümâyûn şeyhliği ile Silistire'ye gidip şehîden irtihâl buyurduğu Kumrulu Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i Azîzân* nâmındaki eserinde beyân ediyor. Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi mahdûm-ı âlîleri şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Peder-i âlîleri ve mürşid-i ekremleri hazretlerinin şeyhi ve mütevellîsi olduğu Mora şîbh-i cezîresinde vâkı' Kalavurta kazasında ve Since'de kâin tarîk-ı Halvetiyye'den kutbu'l-ârifîn eş-şeyh Ali efendi el-Halvetî (kuddise sırhu'l-azîz) hazretlerinin dergâh-ı şerîflerinde peder-i âlîlerin tarafından vekâlet etmekte iken bin iki yüz [1200] sene-i hicrîsinde irtihâl etti. Müşârun ileyh şeyh Ali efendi el-Halvetî hazretlerinin türbe-i şerîflerine defnedildi. (Kuddise sırhu). **[III/146]**

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi İstanbullu'dur. Kubbe şeyhi İsmâîl Hilmî efendi denilmekle ma'rûftur. Müşârun ileyh (rahmetullâhi) hazretleri hem tarîk-ı Kâdiriyye'den ve hem de tarîk-ı Rifâiyye'den müstahleftir. Kubbe dergâh-ı şerîfi bidâyeten tarîk-ı Kâdiriyye'den ba'dehû tarîk-ı Rifâiyye meşâyihî şeyh olmuştur. Bunun için Cum'a gecelerinde tarîk-ı Rifâiyye evrâd-ı şerîfi okunur Cum'a günlerinde tarîk-ı Kâdiriyye evrâd-ı şerîfi okunur. Ve devrân edildikten sonra kıyâmen kelime-i tevhîd ve ism-i Celâl okunarak âyîn-i tarîk-ı Rifâiyye yapılır idi. müşârun ileyh Kubbe şeyhi İsmâîl Hilmî efendinin tarîk-ı Rifâiyye'den olan icâze-i şerîfin müsveddesi Türkîsi şeyh Hasan el-Hamdî efendi el-Cerrâhî'nin hankâh-ı şerîf-

i Hazret-i Pîr'de mahfûz mecmû'asında yazılıdır. Orduvî şeyhi hazretlerine intisâb edip ba'de't-terbiye ve't-teslîk ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Müşârun ileyh hazretlerinin Orduvî şeyhi hazretlerinden ahz etmiş olduğu icâze-i şerîfini torunu Kubbe şeyhi Molla Efendi denilmekle ma'rûf şeyh İsmâîl Hilmî Efendi'den halîfesi, Kara Sarıklı dergâh-ı şerîfi Trabzonlu şeyh Şevket efendiye geçmiştir. Mûmâ-ileyh de muharririhu'l-fakîrin pîrdaşı Durmuş Dede dergâh-ı şerîfi şeyhi Mehmed Saîd efendiye vermiştir. Muharir-i fakîr de Durmuş Dede [III/147] dergâhında ziyâret ettim. Müşârun ileyh Kubbe şeyhi hattât İsmâîl Hilmî efendi el-Cerrâhî'nin hatt-ı dest-i şerîflerinden hankâh-ı âlîde tevhîdhâne-i şerîfin derûnunda Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i saâdeti kapısı üzerinde altın ile yazılmış "Yâ hazret-i Pîr Sultân Nûreddîn el-Cerrâhî", yine altın ile yazılmış tevhîdhânenin mihrâb yanında "Yâ Hazret-i Mevlânâ", yine altın ile yazılmış tevhîdhânenin türbe-i şerîf tarafında "Yâ Hazret-i Pîr Sultân Nûreddîn el-Cerrâhî" "Yâ hazret-i şeyhunâ Süleymân Velîyüddîn" ve Moravî Yahyâ ve Abdüşşekûr, câmi'-i şerîf şeklinde yazılı ve altlarında Kubbe Hilmî imzâsıyla cesîm levhalar el-yevm tevhîdhâne-i şerîf-i hazret-i Pîr'in duvarlarını tezyîn etmektedir.

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi es-seyyid eş-şeyh Süleymân efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Hâslar kalfası şeyh Süleymân efendi denilmekle ma'rûftur. Mürşîd-i azîzinden ahz-ı yed-i tevbe ederek ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Bu zât-ı âlînin icâze-i şerîflerde ismi mezkûrdur. Terceme-i âlîleri hakkında ma'lûmât yoktur.

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin [III/148] diğerk halîfesi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Sertarîkzâde hazretlerinin hulefâsından Durmuş Dede dergâh-ı şerîf şeyhi Sinoplu Emîr şeyh Süleymân efendi el-Cerrâhî'nin mahdûm-ı âlîleridir. Pederinden ahz-ı yed-i tevbe etti. Orduvî şeyhi hazretlerinden ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olunup peder-i âlîlerinin irtihâlinde hankâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd eş-şeyh el-hâc hâfız Abdurrahmân Hilmî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla pederlerinin makâmı olan Durmuş Dede dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Resm-i iclâsı dahî müşârun ileyh eş-şeyh Abdurrahmân Hilmî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ olundu. 1219 sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Şeyhi bulunduğu Rumelihisarı'nda Durmuş Dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde Durmuş Dede hazretlerinin türbe-i şerîfinin cânib-i yemîninde mekâbir-i müslimînin içinde ve türbe-i şerîf duvarı dibine defnolundu. (Kuddise sırruhû). Seng-i mezarı mahall-i mezkûrda iken ba'dehû dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhi merhûm Eşref efendinin zamân-ı meşîhatinde olan ta'mîrde dergâh-ı şerîfin havlîsindi (avlusunda) Durmuş Dede türbe-i şerîfi kapısı yoluna rezk edilmiş idi.

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Emîn [III/149] efendi el-Cerrâhîdir. Bu zât-ı şerîf dahî müşârun ileyh şeyh Süleymân Emîr efendi el-Cerrâhînin ikinci mahdûmudur. Pederlerinin irtihâlinde sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûrun müştereken cihet-i meşîhati tevcîh edildi. Evvelen pederinden ahz-ı biât etti. Ba'dehû Orduvî şeyhi hazretlerinden ilbâs-ı tâc şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olunup halîfe oldu. Ve birâderi şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhînin irtihâlinde sonra şeyhi bulunduğu Durmuş Dede hazretlerinin irtihâlinde sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i

irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Mehmed Arif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle resm-i iclâsı icrâ olundu. Nice müddet dergâh-ı şerîf-i mezkûrda zikr-i tevhîd ve terbiye-i fukarâ ve sâlikîn ile meşgûl oldu. Ömürleri âhire resîde olup bu güzergâh-ı fenâda âlem-i ahirete intikâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşâyihine mahsûs türbe-i şerîfeye defn edildi. (Kuddise sirruhû).

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif efendi el-Cerrâhî bu zât-ı şerîf dahî müşârun ileyh Süleymân Emîrî efendi el-Cerrâhî'nin üçüncü mahdûmudur. Pederlerinin irtihâlinde Durmuş Dede dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhati bu zât-ı şerîfe dahî müştereken tevcîh edildi. Müşârun ileyh Orduvî şeyhi hazretlerinden ahz-ı bâat edip ba'de't-terbiye ve teslîk ilbâs-ı tâc-ı şerîf [III/150] ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Birâderleri es-seyyid eş-şeyh Mehmed Emîn efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dest-i şerîfleriyle dergâh-ı şerîfde merâsim icrâ edildi. Az bir zaman îfâ-yı meşîhat edip irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Peder ü birâderlerinin medfûn bulunduğu meşâyih-i türbe-i şerîfine defn edildi. (Kuddise sirruhû).

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhîdir. Bu zât-ı şerîf dahî müşârun ileyh Emîr şeyh Süleymân efendi el-Cerrâhî dördüncü mahdûmu olup peder-i âlîlerinin irtihâlinde mezkûr Durmuş Dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhati diğerk birâderleriyle birlikte tevcîh edildi. Müşârun ileyh Orduvî şeyhi hazretlerine ba'de'l-intisâb terbiye ve teslîk olunduktan sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Birâderi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûrda hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd bulunan es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin peder-i mürşidâneleriyle resm-i iclâsı icrâ edildi. Bir müddet-i kalîleden sonra irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Türbe-i şerîf-i mezkûreye defn edildi. (Kuddise sirruhu). [III/151]

Orduvî şeyhi Mustafa el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Manisalı şeyh Mustafa efendi denilmekle ma'rûftur. An-aslin Manisalı olup tahsîl-i ilm ü fûnûn etmek üzere İstanbul'a geldi. Ta'lîm-i Kur'ân-ı Kerîm etmek üzere Orduvî şeyhi hacı hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîflerine devam etti. İlm ü fûnûn-ı şer'iyyeden ve Kur'ân-ı Kerîm'den ahz u icâzet ettikten sonra hazret-i Azîz müşârun ileyhden ahz-ı yed-i tevbe ve nice müddet dergâh-ı şerîflerinde çile-i erbaîn-i halvete müdâvemet ve hizmet-i şeyhe muvâzafet ettikten sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olarak memleketi olan Manisa'da medfûn silsilenâme-i tarîkımızda ism-i şerîfleri mezkûr Yiğitbâşı denilmekle ma'rûf, şöhrat-şîâr-ı âlem olan eâzım-ı pîrân-ı tarîkat-ı aliyyeden kutbu'l-ârifîn Ahmed Şemseddîn Marmaravî (kuddise sirruhu'l-âlî) hazretlerinin hankâh-ı şerîfinin inhilâl eden postnişînliğine ta'yîn edildi. Bir müddet hankâh-ı âlî-i mezkûrda icrâ-yı âyîn-bihîn ve terbiye-i nüfûz-ı mürîdîn ile meşgûl olup irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Ve Hazret-i Pîr Yiğitbâşı Ahmed Şemseddîn Marmaravî'nin açıktaki türbe-i şerîfi hazîresine defn edildi. (Kuddise sirruhû). Seng-i mezârının mevcûd olduğunu [III/152] muharririhu'l-fakîr,

meşâyah-i tarîkımızdan Girit'deki zâviye-i tarîkımızın şeyhi olup Manisa'ya hicret eden şeyh Süleyman efendi el-Cerrâhî'den işittim.

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhîdir. Barutçu şeyh Sâlih efendi denilmekle ma'ruftur ve İstanbulludur. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) barutçuluk san'atıyla meşgûl bulunduğu [için?] mürşîd-i azîzi Orduvî şeyhi hazretleriyle birlikte muhârebâta Orduvî ile³¹⁰ bulunmuştur. Esnâ-yı muhârebâta mürşîdi hazretlerinden görülmüş olan kerâmât-ı kevnîyyeden nâşi Moskof muhârebesi esnâsında ahz-i bâat etti. İstanbul'a avdette şeyhinin nazarı altında evrâd u ezkâr ve tevhîde ve halvet-i erbaîn müdâvemet edip seyr-i dâire edip ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânetoldu. 1216 sene-i hicrîsinde sâlifü'l-beyân Edirnekapısı Acıçeşme kurbunda kâin es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ekâbir-i hulefâsından ve dergâh-ı şerîfi şeyhi âtiyü't-terceme Makarna denilmekle ma'rûf şeyh el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduğundan uhde-i reşâdetlerinde **[III/153]** bulunan dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşihati müşârun ileyh Barutçu şeyh Sâlih efendi el-Cerrâhî'ye kasr-ı yed etti. Resm-i iclâsı dahi selefi hazretlerinin yed-i mürşîdâneleriyle icrâ olundu. Ve âtiyü't-terceme büyük pederim es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de zamân-ı irşâdında hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de sertarîk olan âtiyü't-terceme Nişancı Mehmed Paşa dergâh-ı şerîfinde şeyh Mehmed Emîn efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-i irtihâliyle taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr'den vâkı' olan irâde-i ma'nevî ile bin iki yüz otuz dokuz [1239] sene-i hicrîsinde hankâh-ı âli-i Hazret-i Pîr'e sertarîk oldu. Bin iki yüz kırk sekiz [1248] sene-i hicrîsinde seksen dört yaşında bu âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i ahirete intikâl buyurdu. Emr-i gasli âtiyü't-terceme Nişancı dergâh-ı şerîfi şeyh-i meşhûru hâfız Şâkir efendi el-Cerrâhî'nin tarafından icrâ edildi. Usûl-i tarîkatla cenâzesi Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Namazı hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdi es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından kıldırıldıktan sonra Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfine getirilip tezkiye ve duâ edildi. Vasiyet-i âlileri üzere Edirnekapısı hâricinde mezârcı **[III/154]** odaları arkasında medfûn olan peder ü vâlidesi kabirlerinin yanında ihzâr olunan merkâd-i enverlerine defîn-i hâk-i ıtırnâk (kuddise sırruhû). Mezârının taşı el-yevm mevcûttur. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri zühd ü takvâ ile müştahir ve müddet-i ömr-i şerîflerinde mükeyyefâta dâir hiçbir şey isti'mâl etmemiştir. Ve hiçbir kimseye karşı hâl-i sabâvetinden beri mubârek ağzından kötü kelâm işitilmemiştir. Hilye-i şerîfleri; uzun boylu, ak u pâk sakallı, mahbûb-i kulûb-i âlem, edîb ü erîb ve gâyet nazîf ve zarîf ve nüktedân ve sâhib-i seyr-i sülûk bir zât-ı meâlî-sıfât, mürşîd-i kâmil-i mükemmel idi. Eyyâm-ı sayfda beyaz hâssadan ve eyyâm-ı şitâda siyah abadan ma'mûl meşâyihe mahsûs elbise telebbüs ederler idi. (Rahmetullâhi aleyh rahmeten vâsiaten).

Orduvî şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Es'ad efendi hazretleridir. Müşârun ileyh Üsküdarlıdır. Meşâyah-ı tarîk-ı Mısıryyeden şeyh Feyzullâh efendinin

³¹⁰ [Daktilo edilmiş nüshada 'Orduvî ile' ibaresi bulunmamaktadır.]

oğludur. Peder-i âlîlerinin irtihâlinden sonra Orduvî şeyhi hazretlerinden tekmîl-i tarîkat edip ilbâs-ı tâc-ı şerîf-i hırka i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Pederinin binâ ve ihyâ ettiği Üsküdar'da Ahmediye [III/155] mahallesinde kâin dergâh-ı şerîfe şeyh olup nice zaman zikr ü tevhîd ile meşgûl oldu. Kendileri esâtîz-i hattâtînden ve esâtîz-i zâkirân olup zamanında fenn-i mûsikîde nâdiru'l-akrân idi. Bin iki yüz yirmi dokuz [1229] sene-i hicrîsinde âlem-i ahirete intikâl etti. Şeyh oldukları dergâh-ı şerîfde pederlerinin kabr-i şerîfinin sağ tarafına defn edildi (kuddise sirruhû). Müşârun ileyh Es'ad efendi el-Cerrâhî'nin halîfesi ve küçük birâderi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Atâullâh efendi el-Cerrâhîdir. Üsküdarlıdır. Büyük birâderinden ahz-i yed-i tevbe etti. Ba'dehû ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Şeyh Es'ad efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinden sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûra şeyh olup dört sene icrâ-yı meşîhat etti. Bin iki yüz otuz üç [1233] sene-i hicrîsinde irtihâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun dâhilinde pederlerinin türbe-i şerîfde sokak cihetinde pencere önüne ihzâr edilen kabr-i şerîflerine defn edildi (kuddise sirruhû).

Orduvî şeyhi hazretlerinin diğerk halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Hamza efendi el-Cerrâhî'dir. Eyüplüdür. Müşârun ileyh Orduvî şeyhi hazretlerine ahz-ı bîat etti. Seyr-i sülûka müdâvemet ederek ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü [III/156] icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Ba'dehû Eyüp Sultân civârında Baba Haydâr mahallesinde Arpa Emîni çeşmesi kurbunda kâin Tameşvar defterdârı İbrâhim Bey mescid-i şerîfde âtiyü't-terceme hankâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd Eyyübî el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vaz' etmiş oldukları cihet-i meşîhatin şeyhi ve müşârun ileyh şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından şeyh Mehmed Emîn efendi el-Cerrâhî'nin vuku'-ı irtihâliyle inhilâl eden imâmet ve meşîhat cihetleri hankâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan şeyh Abdurrahmân Hilmî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcih edilip müşârun ileyh hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle dahî resm-i iclâsı icrâ olundu. Bir müddet dergâh-ı şerîf-i mezkûrda tevhîd ü zikr ü devrâna meşgûl oldu. Bin iki yüz yirmi iki [1222] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Cenâze namazı Eyüp Sultân câmi'-i şerîfde kılındı. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun sağ cihetindeki kabristâna defn edildi (kuddise sirruhu). Şeyh Hamza efendi el-Cerrâhî'nin bir adet halîfesi vardır. Şeyh el-hâc Feyzullâh efendi el-Cerrâhî'dir. Eyüplüdür. Mürşid-i azîzi hazretlerinden ahz-ı yed-i tevbe edip ahz-ı tarîkat etti. Ba'dehû ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Müşârun ileyh şeyh Hamza efendi [III/157] el-Cerrâhî'nin irtihâlinden sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûra âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından âtiyü't-terceme tesbihçi şeyh Mustafa Necâti efendi el-Cerrâhî şeyh oldu. İki sene sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûrun emânet ve meşîhat cihetlerini el-hâc Feyzullâh efendi el-Cerrâhî'ye kasr-ı yed etti. Bin iki yüz yirmi üç [1223] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle resm-i iclâsı icrâ edildi. Müşârun ileyh hazretleri ağniyâdan ve tüccâr-ı mu'teberâtan bir zât olup Hateb kapısında yirmi altı adet bakkâliye mağazasında ticâretle meşgûl olur idi. Kendisi fukarâ-perver ve ol derece sâhib-i kerem bir zât-ı şerîftir ki beher sene Ramazân-ı şerîfe yakın bir zamanda İstanbul'da Ramazân-ı şerifte küşâd olup fukarâ ve zuafâyâ iftâr

veren tekâyâ-yı şerîfe ne kadar var ise cümlesine fukarânın iftâriye ve bakkâliye levâzımını hasbetenlillâh ve taleben li-merdâtillâh tevzî‘ eder idi. Ve nice dul hâtûnlara ve yetîm çocuklara her zaman yardımda bulunur bâ-husûs Ramazân-ı şerîfde bi’l-cümle ihtiyaçlarını te’mîn ederdi. Bayram günlerinde ilticâ eden eytâmın elbise vesâir levâzımını verir idi. Ve şeyhi bulunduğu [III/158] dergâh-ı şerîf-i mezkûru müceddeden ta‘mîr ettirdi. Binâenaleyh bâni-i sâni oldu. Ve her gün ve her gece dergâhında birçok fukarâ ve dervîşân nân u nasîhatle perverde olur idi. Ve zât-ı âlîlerine mensûb pek kesîr dervîşân var idi. On altı sene dergâh-ı şerîf-i mezkûrda icrâ-yı meşîhat etti. Bin iki yüz kırk [1240] sene-i hicrîsinde âlem-i âhirete intikâl etti. Emr-i gasli âtiyü’t-terceme Nişancı dergâhı şeyhi hâfiz Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî tarafından ifâ edildi. Âyîn-i bihîn-i tarîkat üzere tevhd ü tehlîl üzere cenâze namazına Eyüp Sultân câmi‘-i şerîfine götürüldü. Ve muvâcehe-i saâdet-i hazret-i Hâlid (radiye anhü’l-vâhid)’de namazdan sonra tezkiye ve duâ olundu. Cenâze dergâh-ı şerîfine gelir iken Eyüp Sultân çarşısında tecemmu‘ etmiş olan halkın yüzlerinde bir eser-i hüzn ve içlerinde fakîr olan erkek kadın ve çocuklar, dünya ve âhiret sultânı babamız biz fakîrlerini kime bıraktın da gidiyorsun diyerek sesler yükselmekte idi. Müşârun ileyhin cenâzesi meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhd ü tehlîli ve zâkirân-ı nâtuvânın mâtemi neşîdeleri içinde kesîr bir cemâatin eyâdi-i ta‘zîminde dergâh-ı şerîfine götürüldü. Ve mihrâbı önündeki makberedeki lahd-ı mahsûsuna defîn-i hâk-i [III/159] ıtrnâk kılındı. (Kuddise sırrihû). El-yevm seng-i mezârı mevcûttur. Hilye-i şerîfleri; uzun boylu, ak sakallı, yetmiş yaşını geçmiş bir insan güzeliydi. (Rahmetullâhi aleyh rahmeten vâsiaten) [III/160]

Beşinci Fası

Hazret-i Şeyh Abdülaziz Efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-âli).

Sertarikzâde hazret-i şeyh Sertarîk Muhammed Emin el-Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-metîn)’den sonra âtiyü’t-terceme hulefâ-i hazret-i Pîr’den Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-âli)’nin Mora şibh-i cezîresinde buldukları cihetle hankâh-ı âli-i hazret-i Pîr’e postnişîn-i irşâd oldu. Şeyh Abd Efendi denilmekle ma‘rûftur. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri bin yüz on iki [1112] sene-i hicrîsinde Kasımpaşa’da tevellüd etmiştir. Ulûm-i ibtidâiyeyi ba‘de’t-tahsîl Sertarikzâde hazretlerinin halaka-i tedrîsine dâhil oldu. Ba‘dehû derûnunda tarîkat-ı aliyeye girmek aşkı zuhûr etti. Ahz ü inâbe edip nice müddet evrâd ve ezkâr ve çile-i erbaîn-i halvete müdâvemetle tefeyyüz etti. Ve mürşid-i azîzi hazretleri bin yüz elli sekiz [1158] târihinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i’tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet edip hilâfet duâsına nâil oldu. Müşârün ileyh hazretleri dâire-i meşîhatta Anadolu kazaskeri iken mürşidi Sertarikzâde hazretlerinin bin yüz yetmiş iki [1172] senesi âlem-i cemâle intikâlinde inhilâl eden hankâh-ı hazret-i Pîr’in meşîhatı uhde-i [III/161] reşâdetlerine tevcih edildi. Ve kendileri vazîfe-i me’mûriyetlerini terk edip vazîfe-i irşâd ile meşgûl oldu. İki sene sonra, ya’ni bin yüz yetmiş dört [1174] sene-i hicrîsinde Mora şibh-i cezîresinde Anabolu’da dergâh-ı âlîlerinde irşâd ile meşgûl bulunan hazret-i Pîr-i destgîrin dördüncü halîfesi Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerinin emr-i ma‘nevî ile İstanbul’a teşriflerinde bâ-irâde-i pâdişâhî şeyh Abdülaziz

efendi el-Cerrâhî hankâh-ı âlînin postnişinliğinden infisâl etti. Cihet-i meşihat Moravî şeyh Yahyâ Şerefeddin Cerrâhî hazretlerine tevcîh edildi. Müşârün ileyh şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî hazretleri de Kasımpaşa'daki hânelerine nakletti. Ve sene-i mezkûr ki bin yüz yetmiş dört [1174] târih-i hicrîsinde âlem-i âhirete intikâl etti. Kasımpaşa'da Doymazdere'deki kabristana defnolundu. (Kuddise sırruhû).

Li-muharririhî'l-fakîr; bu azîzin medfen-i mübârekinin Kasımpaşa'da Doymazdere'de olduğunu birçok terceme-i ahvâlde yazılı olarak gördüm. Binâenaleyh seng-i mezarını aradım bulamadım. Belki de mürûr-ı zaman ile zâyî' olmuştur: Bir mühr-i atîk üzerine ta'lik hat ile hankâhta mevcûd idi. Pederimin zamanında zâyî' oldu. El-yevm mürşid-i azîzi hazretlerinden [III/162] ahz etmiş oldukları tarîkat icâze-i şerîfi hankâh-ı âlîde el-yevm mahfûzdur. Şeyh seyyid Abdülaziz efendi el-Cerrâhî hazretlerinin fetevâ-emîni şeyh Abdullah efendi el-Cerrâhî nâmında bir halîfeleri icâze-i şerîflerde ism-i mezkûrdur. Binâenaleyh terceme-i aliyeleri ma'lûm değildir.

Altıncı Fasal

Hazret-i Şeyh Yahyâ Şerefeddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)

Sertarikzâde hazretlerinin ilk halîfesi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı hazret-i Pîr'in postnişinliğinden infisâliyle bin yüz yetmiş dört [1174] sene-i hicrîsinde Mora şibh-i cezâresinden azîmet edip hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olarak zümre-i nâciye-i tarîk-i Nûreddîn el-Cerrâhî'ye şeref-bahş bir reîs oldu. İsm-i şerîfleri Yahyâ, mahlasları Şerefeddin'dir. Moravî Şeyh Yahyâ efendi denilmekle şöhet-şiâr-ı âlem bir veliyy-i rûşen-zamîrdir. Peder-i âlîlerinin ism-i şerîfleri Şeyh Selim efendidir. Meşâyih-ı tarîk-i Mısriyye'den olduğu mervîdir. Bin altmış [1060] sene-i hicrîsinde Malatya'da doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi memleketinin ulemâsından [III/163] tahsîl edip ulûm-ı âliyyeyi tahsîl etmek üzere İstanbul'a geldi. İkmâl-i tahsîl edip ba'dehû Malatya'ya avdet etti. Ba'dehû Malatya'dan Mora'ya azîmet etti. Ve Mora'da da Şeyh Safiyyüddin İshak Erdebilî neslinden olup Üsküdârî hazret-i Pîr Mahmûd Hüdâî el-Celvetî (kuddise sırruhu'l-âli)nin ekâbir-i hulefâsından es-seyyid eş-şeyh Emrullah Celvetî (kuddise sırruhu's-sâmî) hazretlerinin mahdûm-ı mükerrerleri es-seyyid eş-şeyh Moravî Hâmid efendi el-Celvetî (kuddise sırruhu'l-ebedî) hazretlerinin kerîme-i muhteremeleri seyyide hâce Emine Hatun (kuddise sırruhâ) hazretleriyle izdivâc etti. Ba'dehû İstanbul'a geldi. Saray hocası oldu. Sonra imâm-ı hazret-i Şehriyârî oldu. Ve bu esnâda Üsküdar'da ikâmet buyurdu. Bin yüz on beş [1115] sene-i hicrîsinde hazret-i Pîr-i destgîrin hankâh-ı şerîf yapmak üzere tâlip oldukları sâlifü'l-beyân Bekir efendi merhûmun konağının bedeli olan meblağ-ı sarrâf-ı Pâdişâhî'den hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e götürmek üzere me'mûren Canfedâ Hâtun câmi'-i şerîfi haremindeki halvethâne-i şerîfe gelip huzûr-ı pür-nûr-ı hazret-i Pîr-i destgîre dâhil oldu. Meblağ-ı mezkûru teslîm ettiklerinde hazret-i Pîr kerem-i inâyet-i kesîr, üzerinde oturmakta oldukları seccâde-i şerîfinin ucunu kaldırıp altında bir altın hazînesi göstererek "Bizim mangıra ihtiyâcımız yoktur, [III/164] maksadımız bir

dergâh-ı şerîf küşâdıdır” buyurmaları üzerine hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in müşid-i âgâhı şeyh Ali el-Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âfî)'nin huzûr-ı müşidânelerine ilk defa dâhil oldukları zaman zât-ı akdeslerine gelen hâlât, aynen müşârün ileyh şeyh Yahyâ hazretlerine de vâkı' oldu. Ve götürmüş oldukları parayı hazret-i Pîr-i sâhibi't-tedbîr (kuddise sırruhu'l-münîr), Pâdişah hazretlerine iâde edip maksad-ı müşidânelerinin hankâh-ı şerîf küşâdı olduğunu Pâdişah hazretlerine arzetmesini emir ve tenbîh buyurdıklarını Pâdişah hazretlerine arzeder iken kendilerinin de hizmetinden affedilip hazret-i Pîr'in bendeliğine gönderilmesine ve zât-ı şerîflerine vâkı' olan hâlâtı dahî arzetti. Ve hâk-i pâ-yı şâhâneye kapandı. Arzusu kabul buyurularak taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr'e gönderildi. Hankâh-ı şerîfin târih-i küşâdı olan bin yüz on beş [1115] sene-i hicrîsinde hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'den ahz-ı yed-i tevbe etmek şerefiyle müşerref oldu. Nice müddet evrâd ü ezkâr ve çile-i erbaîne müdâvemetle tefeyyüz etti. Ba'dehû taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr-i destgîrden ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olarak hilâfet duâsına nâil oldu. Ba'dehû [III/165] Cezâyir-i Bahr-i Sefîde Mora şibh-i cezîresinde muhârebe zuhûruyla iğrâm olunan Ordu-yı hümâyûnun meşihatına hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in nasb ve ta'yîni arzû-yı Pâdişâhî olduğu irâdesi hazret-i Pîr'e tebliğ edildi. “Kendim gibi bir zât gönderirim” cevâbında bulundu. Ve hazret-i Şeyh Yahyâ Moravî (kuddise sırruhu'l-âfî)'yi zât-ı Şâhâne'ye gönderdi. Ve bâ-irâde-i pâdişâhî ordu meşihatına ta'yîn edilip Ordu-yı hümâyûn ile berâber meydân-ı harbe gönderildi. Ve bi-inâyetillâhi teâlâ zuhûr eden muhârebe fütûhât-ı azîme ile feth oldu. Hankâh-ı şerîfte el-yevm mahfûz dört adet fermandan anlaşıldığı vecihle Mora şibh-i cezîresinde Anabolu³¹¹ kalesinde binâ ve ihyâ buyurdıkları dergâh-ı şerîfde taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr'den irşâda me'mûr oldu. Ve ahâlî-i mahalliyesinden el-hâc Hüseyin Ağa tarafından müteaddid çiftlikler ve zeytin bahçeleri ve hamam vesâire vakfedildi. Bin yüz yirmi dokuz [1129] sene-i hicrîsinden bin yüz yetmiş dört [1174] sene-i hicrîsine kadar, ya'ni kırkbeş sene dergâh-ı şerîf-i mezkûrda nice teşnegânı çeşme-i feyzinden sîrâb buyurdu. Ve bazı hulefâ ve dervîşânıyla ve âile-i muhteremeleri ile birlikte Hicaz'a azîmet etti. Ve ba'dehû belde-i arûs-ı cihân Medîne-i Münevvere-i pür-envâra gidip Fahr-i kâinât-ı aliyye ekmelü't-tahiyyât efendimiz hazretlerinin şebeke-i şerâfet-ihativâlarına rû-mâl-i ubûdiyyet edip [III/166]

(من زار قبري وجبت له شفاعتي)

(*Keşfü'l-hafâ*, II, 250) [Kim kabrimi ziyâret ederse şefaati ona vâcib olur.] hadîs-i şerîfinin mâ-sadakıyla şerefyâb oldu. Ba'dehû İstanbul tarîkıyla Mora'ya azîmet buyurdu. İleride görüleceği vechile Mora şibh-i cezîresinde tarîkımıza müteaddid tekâya ve zevâyâ-yı şerîfenin binâ ve ihyâsına muvaffak olmakla tarîk-ı Nûreddîn-i Cerrâhiyye'yi şibh-i cezîre-i mezbûrda neşretti. Ba'dehû zât-ı akdeslerine taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'den vâkı' olan emr-i ma'nevî ile İstanbul'a teşrîf buyurdu. Ve irâde-i pâdişâhî ile hankâh-ı hazret-i Pîr'in cihet-i meşihatı sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî'nin uhdesinden ref' edilip zât-ı müşidânelerinin uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi.

³¹¹ [Şimdiki ismi Nauplia'dır.]

[Hazret-i Şeyh Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerinin âyîn-i bihîn tarîkımıza olan ziyâdâtı]

Hankâh-ı şerîfde zamân-ı reşâdet-penâhîlerinde salât-ı duhâdan sonra sûre-i Yâsin-i şerîf ve öğle namazından evvel sûre-i Feth ve ikinci namazından evvel sûre-i Mülk ve akşamdan sonra evvâbîn ve mûnis-i kabir namazlarından sonra sebab-i îcâd-ı âlem (sallallâhu teâlâ aleyhi vesellem) efendimiz hazretlerinin akşam ile yatsı beyninde sûre-i Vâkıa'ya devam edenlerin dünyâda müddet-i ömürlerinde rızıkları için zahmet çekmeyeceklerini İbn-i Mes'ûd (radiyallâhu teâlâ anhu) hazretlerine sâdır olan tebşîrât-ı nübüvvet-penâhîleri [III/167] üzerine sûre-i Vâkıa'yı kıraat ettikten sonra:

اللهم يا مفتاح الابواب ويا مسبب الاسباب ويا مقلب القلوب والابصار سبب لنا الاسباب وافتح لنا الابواب وسهل علينا التواب ويسر علينا الحساب اللهم ان

كان رزقى في السماء فانزله وان كان في الارض فاخرجه فان كان بعيدا فقربه فان كان عسيرا فيسره وان كان قليلا فكثره وان كان كثيرا فحلله وان كان حلالا فطيبه وان

كان طيبا فباركه لنا و صلى الله على خير خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين

[Ey Allahım, ey (bütün) kapıları açan ve ey (bütün) sebepleri vücûda getiren, ey kalpleri ve gözleri döndüren (Allahım), bizim için sebepleri halket ve bize kapıları aç. Tevbeyi ve hesabı bize kolaylaştır. Ey Allahım, eğer rızığımız semâda ise onu (yere) indir. Yerde ise onu çıkar, şayet uzak ise yakınlaştır. Güç ise kolaylaştır, az ise çoğalt. Onu helâl kıl. Helâl ise tertemiz eyle. Temiz ise bize mübârek eyle. Salât u selâm mahlûkatın en hayırlısı Muhammed (a.s.)'e ve onun ehl-i beytine ve bütün ashâbına olsun] bu duâ-yı şerîfi dahi üç kere kıraat ettikten sonra Fâtîha-i şerîf etmeyi sâlikân-ı tarîkımıza ziyâde buyurdu. Ve umûr-ı dünyeviyyenin teshîli için:

يا معز يا باسط يا جميل يا ودود يا مصور يا الله يا قادر يا الله

Esmâ-yı şerîflerine devâm olunmasını tarîkımıza ziyâde etmiştir. Ve bir kerîme-i ismet-vesîmelerini Tophâne'de medfûn tarîk-i Kâdirî'ye pîr-i sâni İsmâil Rûmî (kuddise sırrıhu's-sâmî) [III/168] hazretlerinin dergâh-ı şerîfi postnişînine tezvîc buyurdular. Dâmâd-ı mükerremleri hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e geldikleri zamanda hazret-i Pîr Seyyid Abdülkâdir Geylânî (kuddise sırrıhu's-sübânî)'ye hürmeten mukâbele-i şerîfde salât-ı kutbiyyeden sonra evrâd-ı Kâdirî okuyup devrânı damatlarına bıraktı. Dâmâd-ı şeyh Şerîf efendi hazretleri de ism-i 'hû'dan sonra 'illallah Hayy' usûl-i Kâdirîyye üzere devran yaptı. Bu esnâda Kâdirî dergâh-ı şerîflerinde olduğu gibi zâkirân ilâhiyât okuyarak kudüm darb ettiler. Ba'dehû hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn olan eizze-i kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının ittihaz ettikleri usûl beher sene iki bayram haftalarında evvelen Pazartesi günü Kâdirîhâne şeyhi hankâh-ı hazret-i Pîr'e gelirler ve esnâ-yı mukâbele-i şerîfde sertarîk ile postnişînin arasına otururlar. Ve salât-ı kutbiyyeden sonra hankâh-ı şerîfin postnişîni evrâd-ı Kâdirî'ye bed' eder. Ba'dehû kelime-i tevhîd-i şerîfe başlar ve devrânın idâresini Kâdirîhâne şeyhine bırakır. Avdet eder iken meydancı dede paşmaklıktan Kâdirîhâne şeyhinin önünde buhurdanlık çeker. Hankâh-ı şerîfin kapısına kadar bu sûretle teşyî' edilir. Ertesi Salı günü Nûreddin Cerrâhî hazretlerinin [III/169] hankâh-ı postnişîni

Kâdirhâne'ye gider. Mukâbele-i şerîfde İsmâil Rûmî (kuddise sırruhu's-sâmî) hazretlerinin maksûre içinde bulunan postunun önüne kuûd eder. Ve devrânın idâresini kendilerine ikrâm ederler. Ve müşârün ileyh avdet eder iken Kâdirhâne'nin meydancı dedesi paşmaklıktan dergâh-ı şerîfin kapısına kadar teşyî' eder. Bu usûl dergâh-ı şerîflerin târih-i sedd-i olan bin üç yüz kırk dört [1344] sene-i hicrîsinin mâh-ı Saferi'nin onbeşinci ve bin üç yüz kırk bir [1341] sene-i rûmînin mâh-ı Eylül'ünün dördüncü Cuma gününe kadar bilâ-terk icrâ edilmiştir.

Moravî şeyh müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyhi) hazretlerinin nasîhat-ı âlîleri

Sen sen oldun. Ben ben oldum. Ne sen umdun. Ne ben umdum.

Sen ben olaydın. Ben sen olaydım. Hem sen umaydın. Hem ben umaydım.

[Menakıb-ı Hazret-i Şeyh Moravî Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî]

Şeyhü'ş-şüyûh Moravî Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırruhû) hazretlerinin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; Dervîşânından bir zâtın taallukâtından birisi ziyâde fakra giriftâr olmuş, kendisinin taraf-ı hükûmetten bir vazîfeye kayırılması için hazret-i azîzin iltimas buyurmalarını ricâ etmesini söyler. O dervîş de huzûr-ı hazret-i mürşide girer, arzuhal eder ve [III/170] müşârün ileyh de “sen o zâtı dergâha getir” diye cevapta bulunur. Fakra düşen zâtı getirir ve hazret-i azîze takdîm eder. Hazret-i şeyh “evlat sen dergahta bulun” diye emir ve irâde eder. Bir zaman geçer, bu zât kendisini getiren dervîşi görür; “yâhu hayli zamandır dergâhı bekledik, bir şey zuhûr etmedi” diye tazallüm-i hâl eder. O dervîş de huzûra girer, def'a îfâde-i hâl eder. Ertesi günü hizmet isteyen zâtın bir bardak su getirmesini hazret-i azîz emreder. O zât bir bardak su getirir, takdîm eder. Sâhib-makâm-ı irşâd kerem-i inâyet-mutâd müşârün ileyh hazretleri mübârek elini bardağa çarpar. O anda bu zât kendisini bir dağın başında bulur. Ve karşıda gâyet güzel ve ma'mûr bir şehir görür. Yola düşer, şehre varır. Lâkin karnı da ziyâde acıdır. Şehre girer, bir mükemmel aşçı dükkanı ve gâyet enfes taamları görür. Şurada karnımı doyurayım da para talep edince ‘yoktur borcum olsun’ diye cevapta bulunurum diye dükkana girer. Arzu ettiği taamlar ile doyar. Ve sonra da “yâhu param yoktur ve ziyâde açtım, borcum olsun, para ele gelince veririm” der. Dükkancı bu zâta “yâhu sen bizim [III/171] memleketimizin yabancısı bir zâtsın. Bu diyarda para yoktur, bizim memleketimizde zikrullah ve Kur'an, salât ü selâm ve duâ, senâ var! Bizim memleketimiz ancak ibâdât ve tâât memleketidir. Sen üç İhlâs, bir Fâtiha-i şerîf okur isen yediğin yemeklerin bahâsını vermiş olursun. Ve her zaman da gel, burada böylece yiyip içersin” diye cevap verir. Bu memleket bu zâtın ziyâdesiyle zevkine girer, memnûn olur; “ne güzel bir diyâra geldim” diyerek oradan çıkar, bir kahveci dükkanına girer. Orada da aynı muamaleyi görür. Oradan da çıkar, “bu memleketin elbette bir çarşısı da vardır, sırtımdaki elbise ziyâde eskidir, bir de elbise tedârik ederim” diyerek çarşayı suâl eder. Ve gider, bir elbise dükkanının önünde durur. Elbiseci “yâhu sen bizim memleketimizin yabancısı bir zâtsın, kendine münâsip bir elbise al!” der, orada da giyer. Ve dükkancının arzusu vechile orada da Kur'ân-ı Kerîm okur. Gideceği vakit dükkancı “yâhu senin yatacağın bir yerin yoksa gel bizim dükkanın üzerinde oda vardır, orada iskân edersin, aşçı dükkanını öğrendin mi? Orada akşam ve sabah lokmalarını edersin, gelir burada da [III/172] sâkin

olursun” der. “İşte bizim diyârımızın usûlü budur” der. Akşamüzeri olur, dükkancı bu zâta bir mum verir ve der ki; “geceleri bizim çarşımızın kapıları kapanmaz ve geceleri memleketimizde olan yetişmiş kızlar ve dul kadınlar çarşığı gezerler, onun için her dükkanın önünde bir mum yanar, sen de bu mumu bizim dükkanın önünde yakarsın” der, gider. Akşam olunca dükkancının tarifi vechile mumu yakar. Dükkanın önüne oturur. Yatsı namazından sonra çarşıya araba içerlerinde kadınlar olduğu halde sıra sıra girmeye başlar. Bu arabaların birinin içinde görmüş olduğu bir kıza taaşşuk eder. Sabah olunca dükkancı gelir, hâdiseyi anlatır. Dükkanı, “bu akşam sana iki adet mum bırakırım, birini dükkanın önünde yakarsın, diğerini de bu akşam yine arabalar çarşıya gelir iken gördüğün kızın arabasına mumu yakar, uzatırsın” der. O akşam arabalar gelip geçer iken görmüş olduğu kızın arabasına mumu yakar, uzatır. Kız derhal arabadan mumu alır. Sabah olunca dükkancıya yine vak‘ayı söyler. Dükkanı “sizin nişanınız olmuş, o kız seninle evlenecektir” diye müjde eder. O günü hükûmetten bir muhızır gelir “burada bir yabancı adam var imiş, o zâtı hâkim efendi hükûmete dâvet ediyor” diye [III/173] haber eder. Bu zât bu haberden ziyâde korkar. Dükkanı “korkma, gördüğün kız senindir, hemen mahzar ile berâber mahkemeye git” der. Mahzar ile berâber gider, hâkimin huzûruna çıkar. Hâkim efendi “sen benim kızıma Allâh’ın emriyle tâlip olmuşsun, kızım da sana tâlibedir. Nikâhınızı akdedeceğim ve şânıma lâıyk sûrette size bir düğün yapacağım, lâkin bizim memleketimizde iskân etmek için üç şart vardır, bu şerâite riâyet gerektir. Birinci şart; kat’iyyen hilâf-ı hakikat bir kelâm söylenmez. İkincisi; elin ile koymadığın bir şey alınmaz. Üçüncüsü; kimsenin ırzına bakılmaz. Ya’ni lisân-ı tarikat ta’bîriyle eline, beline, diline doğru olmayanlar bu memlekette sâkin olamazlar” diye hâkim efendi bu üç şerâite sâdık kalacağına yemin teklif eder. Bu zât da bu şerâite sâdık kalacağına mahkemede yemin eder. Nikâh olur, sonra da azîm bir düğün olur. Biraz müddet sonra bu zât bu memlekette ahabplar peydâ eder. Ve ehibbâsı ile arasına gezmeye çıkmaya başlar. Günlerden bir gün ehibbâsı ile bir bahçeye gezmeye giderler. Bahçede ağaçlarda meyve o kadar mebzûl, altına dökülmüş olanları üst üste dökülmüş, çürümekte. Bu zât da ağacın birinden [III/174] üç tane elma koparıp cebine koyar. Akşam olur, hânesine gelir, refikasına elmaları verir. Haremi, bu elmaları nereden aldığını suâl eder. Gezdikleri bahçeden kopardığını söyler. Haremi derhal pederine gider, vukuâtı haber verir. Hâkim efendi dâmâdını mahkemeye dâvet eder. Elmaları kendisi kopardığını mahkemede ifâde edince hâkim efendi bu defalık ayağına yüz değnek vurulmasını emreder. Ve hemen me’mûr-ı mahsûs tarafından yüz değnek vurulur. Bu adam bu acıdan hasta olup yatar. İyileştikten sonra yine ehibbâsı ile gezmeye başlar. Yine bir bahçede gezer iken yine görmüş olduğu birinden evvelce yediği dayağı şeytan unutturur. Birkaç tane koparıp haremine götürüp verir. Hareminin nereden aldığı suâline cevâben bu defâ bahçe sâhibi verdi diye yalan söyler. Geçen sefer eliyle koymadığını alan kocasından emin olmadığı için bu işin tahkîk edilmesini, pederi hâkim efendiye gidip ifâde eder. Hâkim efendi tahkîkatı yapar, bu adama bahçede kimsenin meyve vermediği meydana çıkar. Bu adamın, yalan söylediği için def’a yüz değnek vurulmasını hükmeder. Ve me’mûr-ı mahsûs da hükmü infâz eder. Bu adam yine hasta olarak hânesine gelir, yatar, iyileşince [III/175] yine arkadaşları gelirler, bu zâtı bir deniz kenarına gezmeye götürürler. Bu zât da orada gezmekte olan kadınlara nazar-ı şehvetle bakar. Hemen

kadınlar bunun haremine gelirler, haber verirler. Haremi, pederi hâkim efendiye gider, harama nazar eden bir adamın nikahı altında durmayacağını söyler. Hâkim efendi dâmâdını çağırır ve kerîmesini boşatır ve kendisinin geldiği dağın başına bırakılmasını emreder. Kutb-ı medâr-ı irşâd kerem-i inâyet-mutâd Morevî şeyh Yahyâ Şerefeddin Cerrâhî hazretleri “Oğlum getirdiğin su döküldü, bizim yapacağımız muâvenet bundan ibârettir, sen bizim gönderdiğimiz diyarda ahdine sâdık kalmadın, sen bizim diyârimızda imrâr-ı hayât edemezsin. Cenâb-ı Hak Kur’ân-ı Kerîm’inde ahdine sâdık olan kullarına ecr-i azîm ve sâdık kalmayan kullarını ahitlerinden mes’ûl edeceğini beyân buyuruyor” kelâm-ı mürşidânelerine nasihat buyurmuşlardır. Muharririhu’l-fakîr:

Râh-ı Nûreddin-i Cerrâhî’de bu şeyhü ’ş-şüyûh

Moravî Yahyâ efendi menba ‘-ı feyz ü fütûh

Şeyhü’ş-şüyûh Moravî el-Cerrâhî hazretlerinin ilâhiyât-ı âşikâneleri

[III/176] *Ey meded Allâh ’ım meded*

Înâyet senden inâyet

Ve ’y lutf çok Kerîm Ahad

Înâyet senden inâyet

N’ola bu mücrime baksan

Rahmetinle mağfiret kılsan

Vaslın ona ihsân etsen

Înâyet senden inâyet

Bu yüzü kara der-gildi

Kapına yalvarı geldi

Bu miskin Yahyâ yanıldı

Înâyet senden inâyet

Diğer nutk-ı şerîfleri:

Hakk ’ın kullara rahmı çok

Meded mevlâm meded

Her derd-mende ihsânı çok

Meded mevlâm meded

Niceleri ihyâ eder

Dertilere dermân eder

Bize in ’âm u ihsân eder

Meded mevlâm meded

Gel imdi Allah diyelim

İsteklerimiz hem bulalım

Gece ve gündüz yalvaralım

Meded mevlâm meded

Bu yüzü kara ağlayıp

Yüzü üzre niyâz edip

Miskin Yahyâ feryâd edip

Meded mevlâm meded

Diğer nutk-ı şerîfleri:

Gel beş vakit namaz kılalım

Anda Hakk'ın cemâlin görelim

Urûcuna canlar settâr edelim

Allah Allah diyelim yâ hû

Yatsıda olur tecellî-i cemâlî

Salât-ı subhda olur ihsânî

Arasında Yahyâ'ya türlü ihsânî

Allah Allah diyelim yâ hû

Diğer nutk-ı şerîfleri:

Sırr-ı Hakk'ı duyam diyen

Halvete girsin halvete

Mahbûbuma erem diyen

Halvete girsin halvete

[III/177] *Yahyâ'yı eyle saîd*

Visâlınden etme baîd

Benlik seni senden ümîd

Halvete girsin halvete

Kutb-ı cihân şeyh el-hâc seyyid Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin ömr-i şeriflerinin yüz yirmi dörde vâsıl olduğu bin yüz seksen dört [1184] senesi Cemâzi'l-âhirîn'in yirmi altıncı Salı gecesi âlem-i cemâle ne sûretle intikâl buyurdıklarını mahdûm-ı mükerrerleri es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî Çelebi hazretlerinin tahrîr buyurup ve'l-yevm hankâh-ı hazret-i Pîr'de mahfûz olan vesîkayı aynen kaydettim:

﴿ هو الله الذى لا يموت بسم الله الرحمن الرحيم فالله خيرا حافظا وهو ارحم الراحمين ﴾

(Yusûf 12/64) [*Allah ölümsüz diridir. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla, Allah en hayırlı koruyucudur. O, acıyanların en merhametlisidir.*]

Deryâ-yı himem, sâhibü't-tâc ve'l-kerem, bâis-i hayâtım, mâ-bihi'l-iftihârım, vâlid-i mâcidim, mürşidim, sertâcım, efendim, sultânım hazretleri, bi-emrillâhi teâlâ mâh-ı Cemâzi'l-âhirîn'in yirmi altıncı Salı gecesi saat sekiz buçukta dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya rihlet buyurup; hattâ evvel günkü Pazartesiydi, vakt-i zuhûrda bi'l-cümle züvvâr ve ehl-i uşşâk cem' olup kendileri dahî saâdetle kalkıp tecdîd-i vudû' için hareme gidip ve tevhîd-i şerîf hırkalarını giyer iken Bursevî Eşrefzâde es-seyyid Abdülkâdir efendi gelip ba'dehû ezân-ı şerîf kırâat ve tekye-i şerîfe girip [III/178] sünnet-i zuhru edâdan sonra bu yüzü karaya buyurdular ki; “bana bir kürk getir” deyip der-akab kürkü giyip farza şurû' ve rek'at-i evvelîyi kıyâmen ve bâkî rek'atleri kuûden edâ ve mukâbele-i şerîfeye şurû' ve ayak üzere kalkıp iki devirden sonra çıkıp hareme teşrif buyurdular. Yine duramayıp der-akab gayr ile çıkıp mukâbele-i şerîfe olur iken tekrar gelip ortaya girip yüzü karayı ve Eşrefzâde efendiyi Bedevî'ye alıp ba'de't-tekmîl hücreye gelip kahve ve tütsüden sonra Eşrefzâde efendiyi teşyî' edilip hareme tenevvür yapıp gece saat yediye değin bir lahza vahdetlenmeyip kendilerine bir hâlet-i te'sîr zâhir olmakla 'lâilâhe illallâh Muhammedün resûlullâh, yâ rabbi estağfirullâh' dediklerinde bizler feryâd-ı figân ettik. Bizlere hitâb edip 'benim bir şeyim yok, ne oldunuz' deyip 'Allâh'a gidiyoruz' buyurdular. Ba'dehû saat sekizde evvelki hâlet muâmele buyurdıklarında yine bizler feryâd edip tekrar 'Allah' 'gidiyoruz' buyurup monlasına 'gel elimi paçpa paçpa oğuştur' buyurdular. Ben dahî mübârek ellerini ovar iken saat sekiz buçuğa vardıkta kemâl-i hulûs ile bir kere dahî 'lâilâhe illallâh Muhammedün resûlullah' deyip gözlerini yumdular. Biz dahî bir lahza rahata vardılar zannedip [III/179] dikkat olundukta meğer rihlet-i dâr-ı bekâ buyurup visâle vâsıl olmuşlar, zâhirde bu yüzü karayı terk ettiler. Sabah oldukta Şeyhülislâm efendinin işâret-i aliyyeleri ile Sultan Mehmed câmi'-i şerîfnde salâ verilip mecmû'-ı meşâyih-ı kirâm ve ulemâ ve ricâl ve kibâr cem' ve ba'de'l-gasl teneşirde nâsın elinden alamıyazdık. Mübârek kadem-i şerîfine yüz sürenin hadd ü pâyânı yok! Ve tevhîd-i şerîf ile devrân olunarak Sultan Selim câmi'-i şerîfine götürdük. Kesret-i nâs hadden bîrûn olup bir ucu Sultan Selim'e vardı, bir ucu tekye kapusunda idi. Ba'de edâi's-salâ yine âsitâneye götürülüp hazret-i kutb-ı âlem şeyh Nûreddin Cerrâhî hazretlerinin türbe-i şerîfnde merhûm şeyh el-hâc Sâlih efendinin beri yanına pencere karşısında defîn olundular. Hemen Hak Sübhânehû ve Teâlâ hazretleri vâsıl oldukları füyûzât-ı celîle ve esrâr-ı ilâhiyyeden bizleri dahî hisse-mend ve hissedâr eyleye. Âmîn. Bi-himmet-i Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr) ve

rûhâniyet-i şerîfeleriyle görüşüp âşinâlık ihsân eyleyip her hîn ü ânda rûhâniyet-i şerîfeleriyle sohbet ve tesellîlerin müşâhedesiyle gerek bu fakîri gerek cemî'-i pîrdâş-ı karındaşları mazhar olup mean Resûlullah aleyhisselâm hazretlerinin livâ'ü'l-hamdi altına dâhil **[III/180]** ve müşâhede-i cemâlüllah ile cümlemizi şâd eyleyip telkîn-i hazret-i Pîr'de zevkinin müşâhedesiyle seyr ü sülûkumuzu ziyâde eyleye. Allâh bi-hürmeti nebî aleyhisselâm. Bâkî minna'l-hulûs ve'd-duâ. 28 Cemâziye'l-âhir 1184. Altında mühür.

Dâreynde ola meşkûr

Yâ şekûr Abdüşşekûr"

Mürşid-i guzât pîşvâ-yı ehl-i halvet es-seyyid eş-şeyh el-hâc Moravî Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretleri uzun boylu, ak sakallı, elâ gözlü ve mübârek parmakları kalınca idi. Edîb, nazîf, âlim ve âmil, fâzıl, kâmil, müşfik, halîm ve gâyet cessûr idi. Sarı Nûreddin Cerrâhî tâc-ı şerîfi üzerine siyah destârı cüneydî sarar ve meşâyih-ı tarîkımıza mahsûs elbise iksâ eder. Her sözü hikmet, her fiili kerâmet, ömr-i şerîfleri yüz yirmi dörde bâliğ olduğu halde rûkûb ve nüzûle muktedir ve meşy-i hareketi serî, mücâhidînden bir mürşid-i kâmil idi. (Kuddise sirruhû ve neffeallâhu feyzihî).

Şeyhü'ş-şüyûh-ı zamân ve nâdirü'l-akrân hazret-i şeyh el-hâc seyyid Yahyâ el-Cerrâhî el-Moravî (kuddise sirruhû'l-fettâhî)'nin irtihâlinde mürîdelerinden şâire-i meşhûre Fıtnat hanımefendinin îrâd buyurdukları neşîde-i târihiyye mümâ ileyhânın matbû dîvânının otuz beşinci sahîfesinde mastûrdur: **[III/181]**

Cenâb-ı kutb-ı aktâb-ı zamâne şeyh Yahyâ kim

Velî esrâr-ı ilmullâh ile memlû idi

Hakkâ nümâyân olmuştu pertev-i envâr-ı zikrullâh

Cebîninde o gavs-ı ekremin mihr-i münîr-âsâ

O şeyh-i Halvetiyye mürşid-i kâmil Hak etmiş

Kemâl-i lutf u ihsân ile bir hayrî'l-halef i 'tâ

Makâmında halîfe eyleyip ol zât-ı zîşânı

Gidip gitti cihândan tekye-i Firdevs'i kıldı câ

Mürîdân-ı ehîbbâsın koyup âlâm-ı firkatte

Varıp şevkile tahsîl etti kurb-ı Hazret-i Mevlâ

Çıkıp bi'l-cümle istikbâline kerrûbiyân-ı arş

Olunca rûh-ı pâki vâsıl-ı ser-menzil-i ulyâ

Alıp gülün terin deste hezârân

Fıtnat ederken fikr sâl-i rihleti târihini tenhâ

Dedi bu mısra' ile nâsa i'lân eyleyip hâtif

Ola Yahyâ efendinin makarrı cennetü'l-me'vâ

28 Cemâzi'l-âhir 1184

Aziz müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de mahfûz kalan emânetleri

Hatt-ı dest-i şerîfleriyle yazılı bir adet Kur'ân-ı Kerîm. Müddet-i ömr-i şerîflerinde bin adet Kur'ân-ı Kerîm yazmış oldukları mervîdir. Mora şibh-i cezîresinin fethinde götürmüş oldukları sancağ-ı şerîf, yeşil bir bez üzerine sırma ile işleme; 'Besmele-i şerîf' ve 'sûre-i Feth' bir yanında, 'lâilâhe illallâh' bir yanında, 'Muhammedün resûlullah' ortasında, 'Nûreddin Cerrâhî veliyyullâh' yazılıdır. [III/182] Alemler sarı dökme 'Allah Vedûd Hayyü'l-Kayyûm' yazılıdır. Muhârebede küffâr tarafından atılan, aleme tesâdüf etmiş, ortasından kırılmış olup iki yanından demir ile kenetlenmiştir. Ve sancağ-ı şerîfe tesâdüf eden kurşunların yaraları mevcuttur. Sultan Abdülhamit hân-ı sâni sancağ-ı şerîf-i mezkûru saraya aldırıp alemini altın ile tezhîb ettirdi. Ve sancağ-ı şerîfin arkasının astarını ve etrâfının sırma saçaklarını ve üzerinin pûşîdesini tamir ettirip âsitân-ı hazret-i Pîr'e iade edildi. Ve mevki'-i mahsûs olan hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in şebeke-i şerîfi derûnuna sol tarafa vaz' olundu. Hazret-i şeyhü's-şüyûh müşârün ileyh'in diğer yâdigârları hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in, zât-ı akdeslerine yâdigâr olarak ihsân buyurdıkları tâlik hatt-ı dest-i şerîfleriyle yazılı ve sâlifü'l-beyân risâle-i şerîfe ve hazret-i Pîr'in tekbîr buyurdıkları tâc-ı şerîfin kubbesi sanduka-i şerîflerinin re's-i şerîfinde bulunan tâc-ı şerîfin tepesi altında mahfûzdur. Ve sanduka-i emcedlerinin yanında bulunan asâ-yı şerîfleri ve bir adet mecmû'a-yı şerîfleri ve ileride lâzım geldikçe beyân edilecek olan fermân-ı hümâyûnlardır. Hazret-i şeyh Yahyâ Moravî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri [III/183] Mora'dan hankâh-ı şerîfe geldikleri zaman iki bin cilt kitap getirip vakfetmişlerdir. 1197 târih-i hicrîsinde Balat'tan zuhûr eden harîk-ı hâilede İstanbul'un pek çok mahallesi mütaharrık olduğu gibi hankâh-ı şerîf de mütaharrık olduğundan mezkûr kitaplar kâmilten mütaharrık olup her nasılsa fihristi elde kalmıştır. El-yevm mevcuttur. Muhterem mürşid-i erkemin zamân-ı reşâdet-penâhîlerinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in fukarâsına taâmiye olarak senevî elli kile pirinç ve elli kile buğday vakfolunmuştur. Ve âtiyü't-terceme hulefâsından Muhsinzâde Sadrazam Mehmed Paşa tarafından bin yüz seksen [1180] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr tarz-ı atık üzere müceddeden binâ ve ihyâ olunmuştur.

Cenâb-ı Pîr-i rûşen-zamîr-i (kuddise sırruhu'l-münîr)'in hakkında Hersekli Ârif Hikmet bey merhûmun kîtasını bu mahalle kaydını münâsip gördüm:

Şeyh Nûreddin-i Cerrâhî ki gavs olmuş idi

Vâsılîn-i kümmelînin ârif-i billâhıdır

Cezbe-i feyzi gönüller kişverin teshîr eder

Nice erbâb-ı hakâyık bende-i dergâhıdır

Kâşif-i esrâr-ı hakikat mürşid-i fenâfillâh, muktedâ-yı mücâhidîn fi-sebîlillâh, şeyhü'l-hâc seyyid Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin kesîr-i mürîdânının içinde on üç adet hulefâ-yı tarîkı vardır. [III/184] Bunların birisi büyük mahdûm-ı necâbet-mevsûmları kendilerinden sonra hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduklarından terceme-i aliyyeleri zât-ı reşâdetlerine tahsîs edilen fasılda bildirilecektir.

Diğer halîfesi şeyhülislâm ve müftiyü'l-enâm Çelebizâde efendi hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin terceme-i aliyyeleri tevârîhte mezkûrdur.

Diğer halîfesi Muhsinzâde sadrâzam Mehmed Paşa'dır. Müşârün ileyh Paşa hazretleri hazret-i Pîr'in mürîdânındandır. Ba'dehû şeyh Yahyâ hazretlerinden ahz-ı tarîkat edip hulefâsından oldu. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in âlem-i cemâle intikâlinde terceme-i aliyye-i hazret-i Pîr'i ibtidâ müşârün ileyh Paşa hazretleri tastîr buyurdu. Muhsinzâde Mehmed Paşa hazretlerinin terceme-i aliyyeleri, tezkire-i meşâhir-i Osmâniyye'de ve sâir tevârîhte yazılmış olduğundan burada yalnız vak'a-yı irtihâlini beyân eden neşîde-i târih-i irtihâlini yazmakla iktifâ ettim.

Sadr-ı âlî-kadr Muhsinzâde hem nâm-ı Nebî

Ordu-yı İslâm'ın seraskeri nusret-eser

Âlim ü âmil-i mücâhid-i fî-sebîlillâh idi

Hâmî-i devlet-i nusret sünnet-i hayrî'l-beşer

Zamânın akdem ü hem erşedi merd

Deryâ-dil vezîr ibnü'l-vezîr kâm-ver

İki şâhın hâmil-i mühr-i hümayûnu olup

Dört mülûk-i asra olmuştu vezîr-i mu'teber

[III/185]

Fâtîh-i sâni olup der-ceng-i evvel Mora'da

Mora döndürdü dem-i düşmenle hâkin ser-beser

Ba'dehû ordu-yı İslâm'ı arzû-yı asker

Alıp oldu ... .. cennettir zafer

Üç sene sedd-i serîr olup cuyûş-ı düşmene

Etti irsâl serâpâ ile(?) cünd-i kânger

Maksad-ı sıdkında dâim sâbitü'l-akdâm olup

Etmedi za'f-ı fütûr izhâr o merd-i nâm-ver

Dâimâ sulhu recâlar eyler idi âkıbet

Ahsen-i vech üzre sulh oldu idüp def'-i keder

Öyle bir sulh u mufâkâta muvaffak oldu kim

A'zam-ı fütûr-ı fütûhât addetti ehl-i nazar

Emri itmâm eyledikte ömrü de oldu tamam

Ahsen-i hâl üzere üzre etti dâr-ı dünyâdan güzer

Nâgihân esnâ-yı râh-ı ric'atte gûşuna

İrcî emrine gelip oldu cenâne rehber

Pâdişâh zîr-i efendisiz veliyy-i nimetin

Görmeden hasret gidip yolunda etti terk-i ser
Zevce-i müştâk Esmâ-nâm sultâna
Gitti cennet hasret ber-mûcib-i hükm-i kader
Hazret-i Hâlid çekti onu civâr-ı pâkine
Bu makâm-ı envere nakl-i defn ettiler
Hak onu müstağrak-ı deryâ-yı rahmet eylesin
Eylesin cennette zîr-i nahl-i tûbâ makarr
Çıktı bir hâtif dedi târih-i rihletin
Kıldı Muhsinzâde Paşa adnden Mevlâ'ya sefer
Sene 1188

Müşârün ileyh (rıdvânullâh) halvet-nişîn-i tevhidhâne-i aliyye şeyh Yahyâ Şerefeddin Moravî el-Cerrâhî [III/186] (kuddise sırruhu'l-metîn) hazretlerinin diğer halîfeleri, eş-şeyh Mehmed Emin Cerrâhî el-İslâmbûlî ve eş-şeyh Mustafa el-Cerrâhî ve eş-şeyh Hasan el-Cerrâhî ve eş-şeyh Ömer el-Cerrâhî ve eş-şeyh Ahmed el-Cerrâhî (kuddise sırruhum) hazerâtının yalnız ism-i şerîfleri icâze-i şerîflerde mezkûrdur. Terceme-i aliyyeleri hakkında ma'lûmât dest-rest edilemedi.

Hazret-i Şeyh'in diğer halîfesi, zehrû'l-kâmilîn eş-şeyh el-hâc Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Moravî şeyh Yahyâ el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-a'lâ) hazretleri Ordu-yı hümâyûnun meşîhatıyla Mora'ya gönderildiği zaman taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr'den maiyyet-i reşâdetlerine verilen bendegân-ı hazret-i Pîr'dendir. Mora'nın fethinden sonra şibh-i cezîre-i mezkûrda Anabolu kalesinde mürşid-i azîzi Moravî şeyh Yahyâ hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde nice müddet mücâhede, ibâdât ve tâât ve çile-i erbaîn-i halvetle meşgûl olup tarîkımızda tefeyyüz etti. Ve ahz-ı hilâfet ederek Mora cezîresinde Balya Badra'da Câmi-i Atîk mahallesinde kâin tarîk-i Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin tevliyet ü meşîhatı uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi. Ba'dehû mürşid-i ekrem şeyh Yahyâ Şerefeddin Cerrâhî hazretlerinin maiyyet-i reşâdetlerinde hacc-ı şerîfe azîmet edip edâ-yı farîza-yı hacc etti. Mürşidi hazretlerinin İstanbul'a teşrif buyurup hankâh-ı âlîde [III/187] postnişîn-i irşâd buldukları / azîzini / li-ecli'z-ziyâre hankâh-ı şerîfe geldi. Misâfireten mukîm iken ömr-i şerîflerinin seksen dördüncü sene-i devriyyesi olan 1180 sene-i hicrîsinde huzûr-ı hazret-i Şeyh de âlem-i cemâle intikâl etti. Mürşid-i azîzi hazretleri zât-ı şerîflerine kemal derece muhabbetleri olduğundan hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in türbe-i şerîfine defnettirdi. (Kuddise sırruhû). Şeyh el-hâc Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî hazretleri Moravî şeyh Yahyâ (kuddise sırruhu'l-a'lâ) hazretlerinin kabri şerîfinin yanında medfûn hankâh-ı hazret-i Pîr'in postnişinlerinden âtiyü't-terceme eş-şeyh el-hâc hâfîzu'l-meşhûr Mustafa el-Cerrâhî hazretlerinin kabri enverlerinin sol tarafında sanduka-yı emced müşârün ileyh şeyh el-hâc Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî hazretlerinin temsîl-i ma'nevîsidir. Şeyh el-hâc Sâlih efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bir adet halîfesi ma'lûmdur. Eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Moravî şeyh Mehmed efendi denilmekle ma'rûftur. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri ibtidâ şeyh Yahyâ Şerefeddin Cerrâhî

hazretlerinden ahz-i yed-i tevbe etti. Ba‘dehû azîz hazretlerinin İstanbul’u teşrîflerinde terbiye-i teslîkini şeyh el-hâc Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî’ye emir ve havâle buyurdular. Ol sebepten şeyh el-hâc Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-i hilâfet ve tefhîm-i emânet ve tekmîl-i esmâ-yı tarîkımıza izn ü icâzet aldılar. **[III/188]** Ve Mora şibh-i cezâiresinde Balya Badra’da Câmî-i Atîk mahallesinde kâin Hotmanzâde Mustafa ağanın cesîm evkâf-ı şerîfe tahsîsiyle binâ ve ihyâ edip İstanbul hankâh-ı şerîfi postnişinlerinin inhâsıyla tevliyet ve meşîhatının tevcihîni şart ettiği Cerrâhî dergâh-ı şerîfinde kırk üç sene terbiye-i müridîn ve tezkiye-i nüfûs-ı sâlikîn ve zikir ve tevhîd-i şerîf ile meşgûl olup bin iki yüz on üç [1213] sene-i hicrîsinde âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i cemâle intikâl etti. Şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfin hazîresine defnedildi. (Kaddesallâhu sırrahû ve nevverallâhu merkadehû).

Şeyhü’ş-şüyûh Moravî Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırrıhu’l-âli) hazretlerinin diğerk halîfesi, âtiyü’t-terceme mahdûm-ı necâbet-mevsûmları es-seyyid el-hâc Abdüşşekûr el-Cerrâhî (kuddise sırrıhu’l-gafûr) hazretlerinin dâmâd-ı mükerrerleri eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullah) hazretleri dahî Moravî şeyh Mehmed efendi denilmekle ma’rûftur. Bu azîz ibtidâ Üsküdar’da Vâlîde-i Atîk câmî-i şerîfi kurbunda kâin Kapağası çeşmesi, nâm-ı diğerk Arakiyeci câmî Mehmed efendi mahallesi ve câmî-i şerîfi imâmıdır. Kayınpederi şeyh Abdüşşekûr Cerrâhî hazretlerinin peder-i vâlâ-güheri şeyhü’ş-şüyûh Moravî şeyh Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı yed-i tevbe ederek terbiye-i teslîk olup ilbâs-ı tâc ü hırka ve i’tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. **[III/189]** Ve on dört numara vaz‘ edip aynen yazdığım şu vesîkadan anlaşılacağı vecihle Mora şibh-i cezâiresinde Lanahozla’daki binâ ve ihyâ olunan dergâh-ı Cerrâhîye bânîsinin arzusu üzerine şeyh olup gönderildi. Yedimizde mevcut olan vesîkaya on dört numara vaz‘ ettim. Ve dosyasında hıfz ettim. Ve aynen sûretini de bu mahalle kaydettim: “Bâis-i tahrîr-i hurûf oldur ki Cenâb-ı inâyet-bahş-ı kâinât (cellet azametühû) hazretlerinin kemâl-i fazl-ı inâyet ve keremiyle bu zayıf bîçare kuluna eylediği lutf-ı ilâhiyye ve tevfik-i samedâniyyesiyle ancak yine kendisinin tahsîl-i rızâ-yı saâdet ve habîb-i ekremi Muhammedini’l-Mustafa (sallallâhu teâlâ aleyhi ve sellem)’in hakk-ı âcizânemde mazhar-ı şefâati olmam için Lahor (?)’da binâ ve ihyâsına muvaffak olduğum tekyenin postnişîn-i meşîhatlığı tarîk-i Halvetiyye’nin pîşuvâ-yı tarîkatı olan inâyetli kerâmetli peder-i eazzü ekremim ve azîzim sultânım şeyh Yahyâ efendimiz hazretlerinin terbiye-kerde-i halîfeleri ve mahdûm-ı mükerrerleri şerefetlü Çelebi efendi kardeşimizin dâmâd-ı muhteremleri saâdetli şeyh Mehmed efendi birâderimize kerâmetli azîzim efendim hazretlerinin emirleri üzere tefvîz ve ihâle olunmakla yedine iş bu vesîka verilmiştir. Bi-inâyetillâhi teâlâ onlar dahî varıp zâviye-i merkûmenin postnişîn-i meşîhatı olup erkân-ı pîrân-ı tarîkat üzere âyin-i tarîk-ı Halvetiyye’yi hazret-i azîzimizin **[III/190]** emirleriyle icrâyâ kıyâm ve şeb-i rûz zikrullah ve salât u selâm ile müdâm olup bu bîçare pür-taksîri ve vâlid-i mâcidim hazretlerini dahî her zikrullah akabinde duavât-ı hayriyye ile şâd ü kâm eyleyip tarîkımızdan ve taraf-ı âhardan bir ferd müdâhale ve muâraza eylemeyeler. Tahrîr, fî Şa‘bâni’l-muazzam, sene 1182. Altındaki imza Zeynep Sultan binti Ahmed Han.

Li-muharririhi'l-fakîr: Bu beyân ettiğim dergâh-ı şerîfin ne kadar kesîr evkâf-ı şerîfesi olduğu ileride münâsebet oldukça bildirilecektir. Bu mahalde tastîrine lüzum görmedim.

Müşârün ileyh Moravî Şeyh efendi el-Cerrâhî (rahmetullâhi aleyh) hazretleri dergâh-ı şerîf-i mezkûrda icrâ-yı âyin-i tarîkat ve terbiye-i müridîn ve tezkiye-i nüfûs-ı sâlikîn ile meşgûl oldu. Ve yine Mora şibh-i cezîresinde Kalavurta kasabasında el-hâc Ahmed Ağazâde Sâlih ağanın binâ ve ihyâ eylediği dergâh-ı şerîfede dahî mütevellî ve şeyh olduğu eldeki berat ve vesîkalarından ma'lûmdur. Ba'dehû li-ecli'l-maslaha Kıbrıs adasına teşrîf etti. Ve ada-i mezkûrda misâfireten mukîm iken âlem-i fânîden infisâl ile tevhidhâne-i illiyyîne intikâl buyurdu. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin târih-i irtihâli ma'lûm değildir. Âtiyü't-terceme Moravî şeyh Yahyâ hazretleri-zâde es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr hazretleri el-Cerrâhî [III/191] (kuddise sırruhû'l-fakîr) hazretlerinin kerîme-i ismetleri Şerife Emine Hatun (rahmetullâhi aleyhâ)'nın zevcidir. Mûmâ ileyhâ Emine Hatun (kuddise sırruhâ) birâder-i ekremleri âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin zamân-ı irşâdında bin iki yüz otuz yedi [1237] senesi irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Ve âtiyü't-terceme hazret-i Pîr'in hemşîre-zâdesi es-seyyid eş-şeyh Abdullah Hüsâmeddin el-Cerrâhî hazretlerinin merkad-i enverlerinin ayağının ucuna defîn-i hâk-i itrnâk oldu. Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'den geçen postnişîn meşâyihın âilesinden türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'e ilk defnedilen hâtun mûmâ ileyhâ Emine Hatun'dur. (Rahmetullâhi aleyh). Müşârün ileyh Moralı şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleri Üsküdar'da Arakiyeci Hacı Mehmed Efendi câmi'-i şerîfi imâmı âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şerîf el-hâc Zeynelâbidîn Dervîş efendi el-Cerrâhî hazretlerinin peder-i ekremleridir. Ve bu Zeynelâbidîn Dervîş efendi el-Cerrâhî hazretleri de hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîn-i meşhûru es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin peder-i âlileridir.

Şeyhü's-şüyûh Moravî el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi eş-şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) ibtidâ hazret-i Pîr'e müntesip ba'dehû Moravî şeyh Yahyâ hazretleriyle birlikte Mora muhârebesine iştirâk [III/192] edip şeyh Yahyâ hazretlerinden Mora'da İnebolu [Anadolu?] kalesinde müşârün şeyh Yahyâ Şerefeddin hazretlerinin dergâh-ı feyz-penâhında nice müddet çile-i erbaîn-i halvete ve evrâdü ezkârü ibâdât ü tââta müdâvemetle feyz alıp mürşid-i azîzi hazretleri tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Ve kale-yi mezkûrda diğerk binâ ve ihyâ olunan bir Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin tevliyet ve meşîhat cihetleri uhde-i liyâkatlarına tevcih edilip resm-i ilcâsı dahî mürşidi şeyhi hazretleri tarafından icrâ olundu. Ve nice müddet dergâhında zikr ü tevhîd ve devrân ve tezkiye-i nüfûs-ı müridîn ve tasfîye-i kulûb-ı fukarâ ve sâlikîn ile meşgûl oldu. Ve irtihâlinde dergâh-ı şerîfinin tevhidhânesine defîn-i hâk-i gufrân oldu. (Kuddise sırruhû).

Müşârün ileyh şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin üç adet hulefâ-ı tarîki vardır. Bunlardan iki adedinin yalnız ism-i şerîfleri icâze-i şerîflerde mestûrdur. Terceme-i aliyyeleri hakkında ma'lûmât dest-rest edilemedi. Bu zât-ı şerîflerin her ikisinin de ism-i şerîfi Ali'dir. Birisi Moralı yanık şeyh Ali, diğerk Moralı pamuk şeyh Ali efendi denilmekle ma'rûflardır. (Kuddise sırruhâ). Müşârün ileyh şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî

hazretlerinin diğerk halîfesi ve mahdûmu şeyh Mehmed Dervîş efendi el-Cerrâhî hazretleridir. **[III/193]** Müşârûn ileyh rahmetullâh Bedreli şeyh İbrâhim efendi-zâde Dervîş efendi denilmekle ma'rûftur. Pederleri şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı yed-i tevbe edip tefeyyüz etti. Ve ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Pederinin irtihâlinden sonra pederlerinin dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Ve bir müddet icrâ-yı âyîn-i tarîkat etti. Bin iki yüz yirmi yedi [1227] târih-i hicrîsinde li-ecli'l-maslaha İstanbul'a gelip hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de misâfireten mukîm iken irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Hankâh-ı şerîfin postnişîni bulunan âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi hazretleri cenâb-ı Pîr'in emr-i şerîf-i ma'nevîleriyle 'Allâhümme yessir lenâ' hazret-i Pîr (kuddise sırrıhu'l-hatîr)'in türbe-i şerîfi hazîresinde medfûn olan hemşire-zâde-i hazret-i Pîr es-seyyid eş-şeyh Abdullah Hüsâmeddin el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfinin yanında medfûn ve âtiyü't-terceme hankâh-ı âlînin postnişîn-i irşâdı Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ehass-ı bendegânından bin iki yüz yedi [1207] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ edip yine cenâb-ı Pîr'in emr-i şerîfleriyle mürşid-i azîzi hazretleri tarafından defin edilmiş olan Moralı Âşık Yûnus'un kabr-ı şerîfine defnedildi. Onun üzerine dahî hankâh-ı şerîfin postnişîni âtiyü't-terceme şeyh **[III/194]** Yahyâ Gâlip Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin büyük dâmâdı Ali Rıza Monlanın büyük birâderi ve Bağdat Monlası meşhûr Emin efendinin mahdûmu olup 1283 sene-i hicrîsinde irtihâl eden tarîk-i Kâdiriyye bendegânından Halil Monla efendi defnedilmiştir. (Nevverallâhu merâkidehüm).

Şeyhü'ş-şüyûh Moravî es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi meşhur Moralı şeyh Ali efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) mürşid-i azîzi Moravî şeyh Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretleri Mora'da İnebolu (Anadolu?) kalesindeki dergâh-ı feyz-penâhında icrâ-yı meşîhat buyurdıkları zamanda ahz-ı yed-i tevbe edip terbiye-i teslîk oldu. Ba'dehû mürşid-i azîz hazretleri ilbâs-ı tâc ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurup yine Mora şibh-i cezîresinde Kalavurta'da diğerk bir Cerrâhî dergâh-ı şerîfnde irşâda me'mûren i'zâm buyurdu. Müşârûn ileyh Moralı şeyh Ali efendi el-Cerrâhî hazretleri dergâh-ı şerîf-i mezkûrda nice müddet icrâ-yı meşîhat ve müdâvim-i zikr ü tevhîd ü halvet ve yevm-i mahsûslarında îfâ-yı âyîn-i devrân-ı tarîkat buyurdu. İrtihâlnde şeyhi olduğı dergâh-ı şerîfin hazîresine defnedildi. Târih-i irtihâli gayr-ı ma'lûmdur. (Kuddise sırruhû). Temmet.

[IV/1] Bu zât-ı şerîfin iki adet halîfesi vardır. Birisi şeyh Mehmed Rif'at Efendi el-Cerrâhî'dir. Şeyhinden sonra mürşidinin dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Mora ihtilâlinde Yunan keferesi tarafından şeyhi olduğı Kalavurta dergâh-ı şerîfinin tevhidhânesinde şehîden âzim-i halvethâne-i aliyye oldu. (Kuddise sırruhû.) Pirdâşı şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Bu zât-ı şerîfin ism-i âlîleri icâze-i şerîflerde Moravî şeyh Ali Efendi el-Cerrâhî'nin halîfesi Sirozî şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî diye yazılı olup terceme-i aliyyeleri gayr-ı ma'lûmdur. (Kuddise sırruhû.)

Kutbü'l-mürşidîn Moravî şeyh el-hâc es-seyyid Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi ve küçük mahdûm-ı âlîleri es-seyyid eş-şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Zâkirî şeyh Abdülbâkî efendi denilmekle ma'rûftur. Müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Mora isyanından sonra Trapoliçe'ye

fazl ü kemâline binâen müftü tâyin edilmiştir. Peder-i vâlâ-güherinden ahz-ı bîat edip tekâmîl-i tarîkat etti. Müftüsü olduğu Trapoliçe’de dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ buyurdu. Ve ilâ âhiri’l-ömr mahall-i mezkûrda hem makâm-ı fetvâda ve hem de makâm-ı irşâdda bulundu. Ve kendi dergâh-ı şerîflerinde medfûndur. (Kuddise sırruhû.)

Şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin altı adet [IV/2] hulefâ-yı tarîkı vardır. Bunların birisi şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretleridir ki icâze-i şerîflerde ism-i şerîfi Emânî şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî diye yazılıdır. Terceme-i aliyyeleri hakkında ma’lûmât yoktur. (Kuddise sırruhû.) Müşârün ileyh şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Bu zât-ı âlî sâbık-ı terceme ordu-yı hümâyûn şeyhi hacı hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin şeyhi ve mütevellîsi oldukları Mora şibh-i cezîresinde ve Vesince’de şeyh Ali Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfnde Ordu-yı hümâyûn şeyhi hazretlerinin tarafından vekâlet etti. Ve irtihâlinde dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bânîsi kutbü’l-ârifîn şeyh Ali Halvetî hazretlerinin hazîresine defnedildi. Şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî’dir. Bu zât-ı şerîf sâlifü’l-beyân şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mahdûmudur. Bu zât-ı âlî dahî hazret-i şeyh Abdülbâkî el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı inâbe edip tekâmîl-i tarîkat etti. Ve pederi şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî’nin irtihâlinde pederinin vekâlet ettiğiki kutbü’l-ârifîn şeyh Ali el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfine sâlifü’l-beyân ordu-yı hümâyûn şeyhi hacı hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin torunu Çelebi şeyh [IV/3] Mehmed Nûreddin efendi el-Cerrâhî tarafından vekâlet etti. Biraz müddet sonra Mora isyânı zuhûr etti. Kefere-i Yunâniyye tarafından şehîd edildi. (Kuddise sırruhû.)

Şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi eş-şeyh Hamza efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Hamza Baba denilmekle ma’rûftur.

Li-muharririhi’l-fakîr: Bu zât-ı şerîfi takrîben otuz sene mukaddem rüyamda ziyâret ettim. Bu sebepten zât-ı akdeslerine kalben ziyâde muhabbet beslemekte olduğumdan terceme-i aliyyelerini yazmaklığı arzu eder idim. Lâkin öğrenmek değil de ancak ism-i şerîfi silsilenâme-i tarîkında mezkûrdur. Bu eser-i âcizîyi toplamakta iken sıra bu zât-ı âlîye geldi. İhvândan şâir-i meşhûr Hüseyin Sîret beyefendi ile sohbet etmekte iken hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’in kütüphânesinde bulunan eslâf-ı kirâm hazerâtının nefis sülüs ve tâlik ve nesih hatlar[ını] -cüzdanlar içinde- mûmâ ileyh Sîret beye ziyâret ettirmekte idim. Ve o esnâdada müşârün ileyh Hamza Baba hazretlerini mukaddem rüyâda ziyâret ettiğimi ve terceme-i aliyyelerine dâir hiçbir ma’lûmât elde edemediğimden mahzûn olduğumu fakîr ifâde etmekte iken Sîret Bey’in elinde olan cüzdanın arasından bir kağıt düştü. Sîret bey kağıda bakar bakmaz “Şeyh efendi, işte Hamza Baba hazretleri izhâr-ı kerâmet buyurdu.” dedi. [IV/4] Şu aynen yazdığım ve aslına on beş numara vaz’ edip dosyasında hıfz ettiğim varakayı fakîre verdi. Bu kağıt Hamza Baba hazretlerine Mora’da Değnekli Hızır Baba hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin tevliyati ve meşihatı uhdesine tevcîhi hakkında hankâh-ı âlîde postnişîn -gelecekte terceme-i aliyyeleri beyân edilecek

olan- es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vermiş oldukları inhânâmenin müsveddesidir:

“Ma‘rûz-ı dâîleridir ki, Mora cezâresinde Hulumce kazâsı muzâfâtından Gaston kasabasında ashâb-ı hayrâtтан merhûm Lalakozâde İbrâhim ağa ibn-i Mehmed menzili ve değirmen ve bahçesi vakfının yevmî beş akçe vazîfe ile tevliyetine ve kazâ-i mezkûrda vâki‘ Değnekli Hızır Baba tekyesinin meşîhatına mutasarrıf olan tarîk-ı Halvetiyye’den şeyh İsmâil b. Murat bi-emrillâhi teâlâ vefât edip yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi muattal ve tevliyet mahlûl olduğundan erbâb-ı istihkâktan ve tarîk-ı Halvetiyye’den iş bu bâis-i arz şeyh Hamza Baba ibn Sâlih kulları her vecihle lâyük ve mahall-i müstahak olduğundan ciheteyn-i mezkûrateyn müteveffânın mahlûlünden şeyh Hamza’ya tevcîh ve yedine berât-ı şerîf-i âlişân sadaka ve ihsân buyurulmak niyâzıyla arz olundu. Harrerehû fî yevmi’l-ehad min şehri Zilkâde sene bin iki yüz otuz bir [1231]. [IV/5] El-abdü’ d-dâî eş-şeyh es-seyyid Mehmed Ârif Dede postnişîn-i hazret-i Nûreddin Cerrâhî.”

Müşârün ileyh Hamza Baba (rahmetullâhi aleyh) hazretleri dahî ba‘dehû zuhûr eden Mora muhârebesinde şehîden âzim-i tevhidhâne-yi aliyye olduğu rivâyet edilmektedir. (Kuddise sirruhû.)

Mürşid-i fenâfillâh Moravî es-seyyid eş-şeyh Abdûlbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi, şeyhü’l-meşâyih ve reîsü’l-kurrâ eş-şeyh hâfiz Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Zerdecizâde denilmekle ma‘rûftur. Pederinin ismi Mustafa’dır. Mora şibh-i cezâresinde Trapoliçe kazâsındandır. Kazâ-yı mezkûrda es-seyyid eş-şeyh Abdûlbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı yed-i tevbe etti. Esnâ-yı sülûkunda İstanbul’a gelip tahsîl-i ulûm ve kırâat-i Kur’ân-ı Kerîm taallüm etti. Mürşid-i azîzi hazretleri tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn ü icâzet olduktan sonra İstanbul’a gelip Silivrikapısı dâhilinde Veled-i Karabaş mahallesinde Karagöz Mehmed Paşa çeşmesi ittisâlinde kâin Sâdullah Çavuş mescid-i şerîfine imam oldu. Ba‘dehû mescid-i şerîf-i mezkûra hâne vakfederek meşîhat vaz‘ etmekle vâkîf-ı sâni oldu. Ve vaz‘ etmiş olduğu cihet-i meşîhatı kendi hulefâ-yı tarîkına ba‘de’l-inkırâz yine hankâh-ı şerîf-i [IV/6] hazret-i Pîr’de postnişîn olan zâtın inhâsıyla hulefâ-yı tarîk-i hazret-i Pîr Nûreddin el-Cerrâhî’ye şart ederek vakfetti. Ve kerîme-i iffet-vesîmelerini âtiyü’t-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’in postnişîni es-seyyid eş-şerîf el-hâc Abdürrahman Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerine akd ü nikâh etti. Bin iki yüz bir [1201] sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîden infisâl ile âlem-i halvethâne-i illiyyîne intikâl etti. Emr-i gasli dâmâd-ı mükerrerleri tarafından ifâ olundu. Ve Kocamustafapaşa’da hazret-i Pîr Sünbül Sinan (kuddise sirruhu’l-mennân)’ın hankâh-ı şerîfine bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta‘zîminde ve meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîd-i tehlîli ve zâkirânın mâtemî ilâhiyyâtı ile götürüldü. Cenâze namâzı ba‘de’l-edâ huzûr-ı hazret-i sultâneyn (radıyallâhu anhümâ)’de, hazret-i Pîr Sünbül Sinan (kuddise sirruhu’l-mennân)’ın muvâcehe-i şerîfinde tezkiye ve duâ olunduktan sonra yine azîmet gibi avdet edilerek vâkîf-ı sâni olup nice müddet edâ-yı salât-ı muktedâyâ ve zikr ü tevhîd ve devrân ile icrâ-yı âyîn-i bihîn ve irşâd-ı fukarâ ve sâlikîn ile meşğûl oldukları dergâh-ı şerîfine götürülüp mescid-i şerîf-i mezkûrun minâresi dibine ihzâr olunan merkad-i enverlerine defin edildi. (Kuddise

sırruhû.) Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun yevm-i mahsûsu Çarşamba günüdür. Ve Karagöz tekyesi denilmekle şöhret şîâr olmuştur. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin [IV/7] el-yevm seng-i mezârı mevcuttur.

Reîsü'l-kurrâ şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin üç adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Bunlardan birisi, eş-şeyh Süleyman efendi el-Cerrâhî'dir. Bu zâtın terceme-i aliyyeleri hakkında elde vesîka olmayıp yalnız icâze-i şerîflerde ism-i âlîleri mestûrdur. (Kuddise sırruhû). Diğer halîfesi, eş-şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh rahmetullah hazretleri tesbihçi şeyh İbrâhim efendi denilmekle ma'rûftur. Bu azîz dahî mürşid-i azîzi hazretlerinin kabr-i şerîfinin sağ yanında medfûndur. (Kuddise sırruhû). İcâze-i şerîfi el-yevm hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Hazret-i azîz-i muhterem şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî'nin diğer halîfesi şeyh Mehmed Recâî efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri ki Kesedârzâde şeyh Recâî efendi denilmekle ma'rûftur. Mürşid-i azîz hazretlerinden ta'lîm-i kırâat-i Kur'ân-ı Kerîm etti. Ve bu vesîleyle de ahz-ı yed-i tevbe ederek terbiye-i teslîk olarak halîfe oldu. Ve ilâ âhiri'l-ömr Silivrikapısı civârında kendi hânelerinde Pazartesi geceleri icrâ-yı âyîn-i tarîkat etti. Fukarâ ve zuafâyâ in'âm ü ihsânı mebzûl, âlim ve fâzıl ve nâfiz-i kerîm ağniyâdan bir zât-ı şerîf idi. Ömr-i şerîfleri yetmiş beşi mütecâviz olduğu halde bin iki yüz kırk [1240] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ [IV/8] etti. Mürşid-i azîzi hazretlerinin kabr-i şerîfinin sağ yanına defnedildi. (Kuddise sırruhû.)

Mürşid-i devran Moravî şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer halîfesi ve mahdûmu eş-şeyh el-hâc Ahmed Necib efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Mora şîbh-i cezîresinde Trapoliçe'de doğdu. Ulûm-ı âliye ve âliyeyyi ba'de't-tahsîl peder-i ekremlerinden ahz-ı bîat etti. Terbiye ve teslîk oldu. Pederleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet buyurdu. Ba'dehû edâ-yı farîza-yı hacc-ı şerîf etti. Pederlerinin irtihâlinden sonra peder-i ekremlerinin binâ ve ihyâ kerdeleri olan Trapoliçe dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Hazret-i şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî'nin halîfesi ve mahdûm-ı mükerrerleri eş-şeyh el-hâc Ahmed Necib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin, şeyh Hasan Sezâî el-Gülşenî hazretlerinin na't-ı şerîfini tahmîsi olup müşârün ileyh şeyh Necib efendi hazretlerinin mahdûm-ı âlîleri eş-şeyh Abdurrahman Sâmî Paşa el-Cerrâhî hazretlerinin büyük oğlu Suphi Paşa'nın mahdûmu Abdülvehhâb beyefendiden istinsâh ettiğim na't-ı şerîfleridir: [IV/9]

Tahmîs-i şeyh Necib be-nât-ı hazret-i Sezâî (kaddesallâhu esrârahum):

Ey risâlet nazmının yektâ dürr-i şeh-dânesi

Şem'-i cemî'-i enbiyâ nûr-i ehad sûzânesi

Pertev-i ilm-i minberin akl-ı küll pervânesi

Hazret-i Hakk'ın habîbi sevgili bir dânesi

Olduğu çün oldu âlem hüsnün[ü] dîvânesi

Nûr-ı vechin bâis oldu mîhr ü meh ikâdına

Arş ü ferş ü levh ü kürsî nüh felek bünyâdına

İllet-i gâye-i aşkındır dü-kevn âbâdına

*Zât-ı pâkindir sebep bu âlemin icâdına
Olmasa teşrîfin olmazdı cihan kâşânesi
Rû-siyeh bir bendeyim lütfunla rûyum şikeste kıl
Hizmet-i hâk-i derin iclâline pâyeste kıl
Al elim hicrin humârından beni vâreste kıl
Yâ Resûlallâh visâlen bezmine şâyeste kıl
Tâ gönül olsun şarâb-ı aşkının mestânesi
Dil müdâm câm-ı aşkın semt-i vahdetten bula
Öyle sermest ola kim feyz-i muhabbetle dola
Bundan özge âşık-ı dîdârına maksat n'ola
Âşıkın ancak murâdı hazretinden kim ola
Âşinâ-yı bezm-i hâssın âlemin bîgânesi*

[IV/10]

*Gerçi bir şikeste-dil vîrân-ı aşkım ben gedâ
Yok o rütbe kudretim da 'vâ-yı aşk ola sezâ
Zerre-i nâçîz-i aşkıdır Necîb-i bî-nevâ
Kenz-i aşkın mahzeni olmuş Sezâî gâlibâ
Hiç imâret istemez bu gönülmün vîrânesi*

Zât-ı âlileri Mora şibh-i cezâresinin rûkn-i a'zamı ve âhâlînin eşref ü a'lemi olduğundan Trapoliçe'ye müftî-i belde oldu. Hem makâm-ı fetvâda bulundu ve hem de makâm-ı irşatta fukarâ ve dervîşânın terbiye-i teslîkiyle ve icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkatla meşgûl olmakta iken bin iki yüz otuz beş [1235] senesinde zuhûra gelen Yunan muhârebesinde kefere-i Rûm'a Mora şibh-i cezâresine teslim etmemek için âhâlî-i mahalliyeden bir kuvâ-yı külliye cem' edip düşmana karşı durdu. Ne fâide ki arkadan imdâd yetişmedi, küffârın Trapoliçe'ye hîn-i duhûlünde şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfin tevhidhânesinde düşman askerleri tarafından şehîden âzim-i halvethâne-i illiyîn oldu. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhi aleyh). Müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) şeyh el-hâc Ahmed Necib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ikisi tev'em olarak üç adet mahdûm-ı âlileri vardır. Tev'emnin birisi eş-şeyh Abdurrahman Sâmî Paşa'dır. Diğer Abdûlbâkî beydir. **[IV/11]** diğer oğlu da Hayrullah Paşa'dır. Bu üç şeyhzâde peder-i ekremlerinden çok iyilik görmüş olan ve kefere-i Yunâniyye'nin târih-i millîsinde pek mu'teber beyân edilen Kulukutrûnî ismindeki adam vâsita olarak Mısır-ı Kâhire'ye ilticâya muvaffak oldular. Ve Mısır'da tefeyyüz ettiler. Ve Mısır'da bir de Cerrâhî dergâh-ı şerîfi ihyâ ettiler. Vâlîde-i azîzeleri şeyh Necib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin halîle-i ismetleri Bacı Hâtun ile mahdûmu Abdûlbâkî bey Mısır'da irtihâl-i dâr-ı bekâ ettiklerinden Mısır'daki Cerrâhî dergâh-ı şerîfine defnedildiler. (Rahmetullâhi aleyhâ). Şeyh Abdurrahman Sâmî Paşa peder-i ekremlerinin tarîkat halîfesidir. Birâderi Hayrullah Paşa müntesiptir. Bu iki birâderler vazîfe ile İstanbul'a geldiler. Ve İstanbul'da vüzerâ-yı saltanat-ı seniyyeden oldular. Osmanlı imparatorluğunda ilk

maârif nâzırı şeyh Abdurrahman Sâmî Paşa hazretleridir. Târih kendilerini ber-tafsîl beyân eder. Hayrullah Paşa Eyüp Sultan'da Bostan iskelesindeki kabristan'da medfûndur. Ve seng-i mezârı el-yevm mevcuttur. Hayrullah Paşa'nın Mehmed Nûreddin isminde bir mahdûmu ile Hatice isminde bir kerîmesi türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de medfûndur. Mehmed Nûreddin beyin temsîli ma'nevîsi olan sanduka hazret-i Pîr'in türbe-i şerîfinde muvâcehe-i şerîf penceresi [IV/12] önünde medfûn gümrük emîni es-seyyid Halil efendinin kabr-i şerîfinin sol yanında el-yevm mevcuttur. Eş-şeyh Abdurrahman Sâmî Paşa el-Cerrâhî hazretleri Sultan Mahmud hânın türbe-i şerîfi hazîresinde Sultan Abdülhamîd hân-ı sâninin medfûn olduğu pencerenin önünde medfûndur. Ve'l-yevm seng-i mezârı mevcuttur. Târih-i irtihâli 1296'dır. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhi aleyh). Sâmî Paşa'nın Cenâb-ı risâlet-meâb efendimiz hakkında îrâd edip el-yevm levhası tevhidhâne-i hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'de mevcut olan kıt'asını teberrüken kaydettim:

Eyâ feyz-i Hüda mehtâb-ı şâm-ı âlem-i isrâ

Tebâşîr-i sabâh-âferîniş nûr-ı fıtrat-râ

N'ola zerrâtın olsa neyyirât-ı nüh tıbâku'l-halk

Tecellî-i rûhun mihr-i hakikat eylemiş Mevlâ

Yine müşârün ileyhın hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in hakk-ı âlîlerinde îrâd edip el-yevm levhası tevhidhâne-i şerîfte muallak olan kıt'asını dahî teberrüken kaydettim:

Ey nâşîr-i envâr-ı Hüda Nûreddin

Hurşîd-i bekâ kutb-ı verâ Nûreddin

Bir zerre-i nâçîz şuâ' keremindir

Sâmî kulunu etme fedâ Nûreddin

Bin iki yüz yetmiş dört [1274] sene-i hicrîsinde hankâh-ı feyz-penâh-ı hazret-i Pîr'i Sultan Abdülmecid han merhûmun tecdîden tamîr ettirdiğine söyleyip ve hankâh-ı âlînin bâb-ı ni'me'l-meânînin sol yanında taşa mahkûk [IV/13] târih dahî Paşa-yı müşârün ileyhın âsârından olduğundan âyende kaydettim. Müşârün ileyh Abdurrahman Sâmî Paşa'nın tasavvuftan *Rumûzu'l-Hikem* nâmında matbû bir eseri vardır. Sâmî Paşa merhûmun birinci mahdûmu Suphi Paşa'nın hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in hakk-ı âlîlerinde îrâd ettiği medhiyyeleri:

Sîne çâk-ı aşk olup dergâh-ı Nûreddîn 'de

Subhiyâ dâğ-ı dili Cerrâhî'ye kıl âşîkâr

Bu medhiyyenin daha üst tarafını mahdûmu Abdülvehhâb Suphi beyefendide gördüm. Binâenaleyh bu iki satırı hankâh-ı şerîfe levha olarak yazdırılmış ve el-ân tevhidhâne-i şerîfin duvarını tezyîn etmektedir. Şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî ve mahdumları şeyh el-hâc Ahmed Necib el-Cerrâhî ve şeyh Abdurrahman Sâmî Paşa el-Cerrâhî hazretlerinin elyazıları ile mektup vesâire ve Suphi Paşa'nın bir takım evrâk-ı perîşânı hankâh-ı şerîfte mevcuttur. Temmet.

Yedinci Fasl

Es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretleri

Sâbık-ı terceme peder-i ekremleri Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinden sonra bin yüz seksen dört [1184] sene-i hicrîsinde hankâh-ı âli-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd [IV/14] olup tâife-i tarîk-ı hazret-i Pîr Nûreddin Cerrâhî'ye reîs-i hasâfet-enîsi oldu. İhvân-ı tarîkımız beyninde Çelebi efendimiz ve beyne'n-nâs şeyh Yahyâzâde denilmekle şöret-şiârdır. Bin doksan sekiz [1098] sene-i hicrîsinde Üsküdar'da Vâlide-i Atîk câmi'-i şerîfi civârında Kapıağası çeşmesi kurbunda Arakiyeci Hacı mahallesinde doğdu. Ulûm-i ibtidâiyeyi tahsîl ettikten sonra peder-i ekremleri tarafından hâfız-ı Kur'ân-ı Kerîm, vücûhtan dahî peder-i muhteremlerinden icâzet aldı. Ba'dehû ulûm-ı âliye ve ilâhiyyeyi tahsîl etti. Peder-i azîzi hazretlerinden ahz ü bîat ederek usûl-i esmâ-i tarîkatı ba'de't-taallüm ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve furûât ve tebdîlât ve tasarrufât esmâ-i şerîfleri telkin edildikten sonra ve nice çile-i erbaîne ve evrâd ve ezkâra müdâvemetten sonra i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Ve peder-i azîzi hazretlerinin Mora'da Anabolu dergâh-ı şerîfnde şeyh oldukları zamanda Hicâz-ı mağfîret-tırâza azîmetlerinde berâberlerinde azîmet ve avdet etmekle farîza-i haccı edâ etti. Ve peder-i âli-kadrlerinin hankâh-ı hazret-i Pîr'de zamân-ı irşâdında âsitân-ı hazret-i Pîr'in aşçılık vazîfe-i mukaddesesini îfâ buyurdu. Ve makâm-ı postunun sağ yanındaki kırmızı posta kuûd ederdi. Bu sebepten aşçı postuna çelebi postu dahî denilir. Ve zamân-ı irşâdında hankâh-ı [IV/15] şerîf-i hazret-i Pîr'e Mora şibh-i cezîresinde kendi mülkü olan otuz adet çiftliği makâm-ı Pîr'e taâmiye-i fukarâ olarak vakfetti. On numara vaz' ettiğim vakfiyesi hankâh-ı şerîfte mahfûzdur. Makâm-ı hazret-i Pîr'de vazîfe-i irşâdı üç sene hüsn-i îfâ buyurdu. Bin yüz seksen yedi [1187] Muharrem'inin on birinci Pazartesi günü sabahı seksen dokuz yaşında olduğu halde bu âlem-i fânîden infisâl ile tevhidhâne-i illiyîne intikâl buyurdu. Emr-i gasli âtiyü't-terceme şeyh el-hâc Abdurrahman Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından îfâ buyuruldu. Cenâze merâsimi de'b-i dîrîn-i tarîkat üzere icrâ edilerek Fâtih câmi'-i şerîfnde salât-ı zuhru müteâkip cenâze namazı Kocamustafapaşa'da hazret-i Pîr Sünbül Sinan (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîf-i postnişîni seyyid eş-şeyh Hâşim efendi hazretleri tarafından edâ ettirildi. Ve ihtifalde icrâ olunan zikr ü tevhîd müşârün ileyh tarafından idâre edilerek azîm bir cemâatin eyâdî-i ta'zîminde tabût-ı muallâsı hankâh-ı hazret-i Pîr'e götürülerek usûl-i vechile tezkiye ve duâ dahî tekrar hazret-i Pîr'de şeyh el-hâc sertarîk Abdurrahman efendi el-Cerrâhî tarafından edildi. Ve Kocamustafapaşa şeyhi efendi hazretleri zikr ü devrâna başladı. Hazret-i azîz şeyh el-hâc seyyid Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî'nin cenâzesi türbe-i saâdet-i [IV/16] Hazret-i Pîr'e naklolunup halîfe-i sâni-i Hazret-i Pîr şeyh Mehmed Hüsâmeddîn-i Merdî el-Cerrâhî hazretlerinin kabri enverlerinin sol yanında ihzâr olunan lahd-i mahsûsuna defnedildi. (Kuddise sırruhû). Seleflerine icrâ olunan usûl-i tarîkat müşârün ileyh hazretlerinin irtihâlinden sonra da icrâ olundu.

Müşârün ileyh (ndvânullâhi aleyh) hazretleri uzun boylu, ak sakallı, tâc-ı şerîfi üzerine cüneydî yeşil destâr sarar, edîb ü erîb, nazîf ü müşfik, halîm, âlim ve âmil ve fâzıl, kâmil, evrâd ü ezkâra ve halvet-i erbaîne

müdâvim. Zamânın meşâyihî içinde nâdirü'l-akrân bir veliy-yi kâmil idi. Müteahhirîn-i sâdât-ı tarîk-ı Nûreddin Cerrâhî'ye hulefâ-yı hazret-i Pîr'den sonra anılan eizze-i kirâm (kaddesallâhu ebrârehum) hazerâtı içinde ziyâde teveccüh edilen müşârün ileyh Çelebi efendi hazretleridir.

Hankâh-ı şerîfte kalan yâdigârı birkaç adet evrâk-ı perîşândır. Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-gafûr) hazretlerinin peder-i vâlâ güheri sâbık-ı terceme hulefâ-yı hazret-i Pîr'den şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretleridir. Vâlîde-i azîzeleri sâlifü'l-beyân sâdât-ı Hasaniyye'den Moravî şeyh Hâmid efendi el-Celvetî hazretlerinin kerîme-i ismet- vesîmeleri seyyide hâce Emine Hâtun hazretleridir. Müşârün ileyhâ hazretleri Hâce Bacı Sultan [IV/17] denilmekle beyne'l-ihvân-ı tarîkat yâdedilmektedir. Hâce Bacı Sultan hazretleri zevci şeyh Yahyâ Şerefeddin Cerrâhî hazretleri Mora şibh-i cezîresinde ve Anabolu dergâh-ı şerîfînde postnişîn-i irşâd bulunduğu esnâda irtihâl-i dâr-ı naîm olup dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresine defnedilmiştir. (Kuddise sırruhâ ve rahmetullâhi aleyhâ). Li-muharririhî'l-fakîr:

Kutb-ı âlem şeyh Yahyâzâde seyyid Abdüşşekûr

Ceddimizin himmetinden etme yârab bizi dûr

Kutbü'l-meşâyih şeyh el-hâc es-seyyid Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-gafûr) hazretlerinin iki adet tarîkatta halîfesi vardır: Birisi Çelebizâde hafîdi şeyhülislâm Zeynelâbidîn efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû) hazretlerinin terceme-i aliyyeleri bazı tevârîhte bâ-husûs tezkire-i meşâhîr-i Osmaniye'de mezkûr olduğundan eslâf-ı tarîkımız tarafından yazılmamıştır. Yalnız ism-i şerîfi icâze-i şerîflerde mastûrdur.

Diğer halîfesi es-seyyid eş-şeyh Abdullah Hüsâmeddin efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri hemşîrezâde-i hazret-i Pîr denilmekle beyne'l-ihvân meşhûrdur. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhû'l-hatîr)'in Edirnekapısı hâricinde Dürrîzâde tarlasında sâlifü'l-beyân âile-i hazret-i Pîr'e mahsûs seddin üzerinde medfûn [IV/18] ve ism-i şerîfleri sâlifü'l-beyân -Monla efendiler- hazerâtının bu zât-ı şerîf peder-i vâlâ güherleridir. Müşârün ileyh şeyh Abdullah efendi el-Cerrâhî hazretleri Moravî şeyh Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî hazretlerine intisâb edip ba'dehû es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-i hilâfet ve tekmîl-i esmâ-yı tarîkat buyurdular. Ve zât-ı akdesleri eşrâf-ı kudâtandır. 1215 sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîyi terk ve tevhidhâne-i illiyyîni derk ettiler. Âtiyü't-terceme şeyh el-hâc Abdurrahman Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından müşârün ileyh hazretlerinin vasiyet-i âlîleri vechile âtiyü't-terceme Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i enverlerinin sol yanına defin edildi. Ve temsîl-i ma'nevîsi olan sanduka-yı emcedleri türbe-i saâdet-i hazret-i Pîr'de mevcuttur. (Kuddise sırruhû).

Sekizinci Fasıl

Es-seyyid eş-şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretleri

Sâbık-ı terceme es-seyyid el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-gafûr) hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd oldu. Ve bendegân-ı tarîkımıza reîs-i hasâfet-enîs oldu. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Eyyûbî şeyh İbrâhim efendi [IV/19] denilmekle ma'rûftur. Pederlerinin ismi Halil'dir. İstanbul'da Eyüp Sultan civârında Baba Haydar mahallesinde 1109 sene-i hicrîsinde doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ve ulûm-ı âliyyeyi ba'de't-tahsîl mahalle-i mezkûrda Arpa Emîni çeşmesi kurbunda kâin Tameşvar defterdârı İbrâhim Bey mescid-i şerîfine imam oldu. Görmüş olduğu bir rüyâ ile hazret-i Pîr'in ser-halîfesi şeyh Veliyyüddin Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı bâat etti. Ve nice zaman hizmet-i hazret-i mürşidde bulundu. Ve kendilerine ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka olununcaya kadar terbiye-i teslîk-i hazret-i şeyh Veliyyüddîn'de bulundu. Lâkin tekmîl-i tarîkatlarına şeyhi Azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin ömr-i şerîfleri vefâ etmediğinden ba'dehû Sertarîkzâde şeyh sertarîk Mehmed Emin Cerrâhî hazretleri tarafından i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. İmâmı oldukları Tameşvar Defterdârı mescid-i şerîfine beher hafta Perşembe günlerinde Nûreddin Cerrâhî hazretlerinin âyin-i tarîkat-ı aliyyeleri üzere zikrullah edilmek şartıyla kendi malından bir hâne vakfederek vaz'-ı meşîhat etti. Ve mezkûr meşîhat cihetini hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan zâtın inhâsıyla kendi halaka-i tarîkına ve hulefâsının inkırâzında hulefâ-yı tarîkımızın lâyük olan halîfesine [IV/20] inhâ olunmasını şart etti. Zât-ı mürşidâneleri dergâh-ı şerîf-i mezkûrda nice müddet evrâd ü ezkâr-ı tevhîd ve tehlîl ile ve terbiye-i müridîn ve tezkiye-i nüfûs-ı sâlikîn ile meşgûl oldu. Ba'dehû hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduklarında ihyâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîf-i mezkûru kendi hulefâ-yı tarîkından şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerine kasr-ı yed buyurdu. Hankâh-ı şerîfte postnişîn-i irşâd iken edâ-yı farîza-yı hacc-ı şerîf etti. Ve hankâh-ı âlîde zamân-ı irşâdında Balatkapısı dâhilinde Hoca Kâsım Günânî mahallesinde Hasan Hüseyin sokağında bulunan bir hânesini hazret-i Pîr'in ve şeyhi ve hazret-i Veliyyüddîn'in ve kendilerinin sanduka-i şerîflerindeki tâc-ı şerîf ve destârları ve sanduka-i şerîfleri üzerindeki çuhaları eskidikçe ta'mîr ve tecdîd edilmek ve hazret-i Pîr'in ve hazret-i şeyh Veliyyüddîn'in başı ucunda ve zât-ı şerîflerinin sandukası önünde balmumu ve kendi kabr-i şerîflerinde her gece kandil ikâd edilmek ve türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de hizmet eden türbedâr dedeye beher sene dört arşın çuha hırkalık verilmek ve hankâh-ı şerîfin ufak tefek ta'mîrâtı yapılmak ve fazla kalır ise diğerk akar alınıp vakfının üzerine zamm edilmek şartıyla vakfedip tevliyetini kendi hayatta oldukça kendisine ba'de vefâtihî hankâh-ı âlînin [IV/21] postnişînlerine şart buyurdu. Ve tanzîm ettiği vakfiyesini fetvâhânedede ba'de't-tasdîk tescîl ettirip ma'mûlün-bih ittihâz buyurdu.

Li-muharrihi'l-fakîr: Vakfiye-i mezkûr ile pederim şeyhim merhûmun uhdelere tevliyetin tevcîh berâtı ile sâir evrâkına on dokuz numara vaz' eyleyip dosyasında hıfz eyledi. Li-muharrihi'l-fakîr: Mürşid-i müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerinin rûh-ı pür-fütûh-ı âlîlerinin sâhib-i tasarruf bir veliy-yi ekmel olduğuna

zamân-ı fakîrânemde dergâh-ı hazret-i Pîr'in bendelerinden bir zâtın başından geçen bir vak'a üzerine Azîz-i müşârün ileyh hazretleri âlem-i menâmda zuhûr edip çirkin bir hâlin hüsn-i hâle tahvîl olacağını haber vermeleri üzerine hâdisenin ıslah cihetine gidildi. Ve fi'l-hakîka salâh zuhûr etti. Ve o salâh üzerine el-yevm devâm etmektedir. Çirkin hâdisi serencâm olan zât vak'anın zuhûr eden zâtın ağzından hazret-i mürşid-i muhterem (kuddise sırruhu'l-ekrem) hakkında şu medhiyyeyi îrâd etti:

Burc-ı Nûreddîn-i Cerrâhî'de bir necm-i münîr

Şüphesiz şâh-ı velâyet pîşuvâ-yı evliyâ

Nice mürde dilleri etti serâpâ müstenîr

Şeyh İbrâhim efendi'ye yüzün sür Sa'diyâ

1193

Şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de devam eden altı sene zamân-ı irşâdında ekserî evkâtta halvetnişîn ve gâyet münzevî bir hayat içinde hizmet-i fukarâyâ [IV/22] bezl-i muktediret-i terbiye-i mürîdîn ve tezkiye-i nüfûs-ı sâlikîn ile meşgûl oldu. 1193 senesi leyle-i celîle-i berâtı gününe müsâdif Pazar günü bu âlem-i fânîye vedâ etti. Usûl-i tarîkat vechile emr-i gasli ba'de'l-ifâ ol gece huzûr-ı pür-nûr-ı hazret-i Pîr'de na's-ı mağfîret-nakşî tâbût-ı muallâsı içinde gulgule-i tevhîd-i şerîf ve tilâvet-i hatm-i Kur'ân-ı Kerîm arasında pür-nûr ve ser-nihâde-i hâb-ı huzûr oldu. Ertesi Pazartesi günü de'b-i dîrîn-i tarîkat üzere zikr ü tevhîd ve mâtemî neşîdeler okunarak bir azîm-i cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde Fâtih Sultan Mehmed Han (aleyhi'r-rahmetü ve'l-ğufrân) hazretlerinin câmi'-i enverlerine getirilip salât-ı zuhru müteâkip namazı kılındıktan sonra hankâh-ı âlîye avdet edilip eslâf-ı eizze-i kirâm hazerâtının irtihallerinde icrâ olunan bi'l-cümle usûl-i tarîkat icrâ edilerek müşârün ileyh hazretlerinin hâl-i hayâtında cenâb-ı Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in emr-i şerîf-i ma'nevîleriyle ihzâr ettirdikleri türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de muvâcehe-i saâdet penceresinin Canfedâ Hâtun câmi'-i şerîfi cihetindeki köşesinde kabr-i enverlerinde cenâb-ı Hakk'ın rahmet-i sübhâniyyesine tevdî' edildi. (Kuddise sırruhû). İrtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihiyyenin mersiyesi zâyî' olmuş, yalnız târihini gösteren mısra' terâcim-i ahvâlde mastûrdur. [IV/23]

Li-muharririhi'l-fakîr: Geçen bir vak'ayı yazdığım zâtın intisâbında da hazret-i şeyh müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyhim)'in taraf-ı mürşidânelerinden zuhûr eden işâret-i ma'neviyye olduğundan ahz-ı bîâtında evvelce söylenmiş olan mısra'-ı târihiyye üzerine kendisine tesmiye olunan tarîkat ismiyle şu mersiyyeyi îrâd etti:

Bu ravzada yatan ehl-i kemâle âh ne saâdet

Ki her biri bize Hakk'tan birer delîl-i hidâyet

Sudûr-ı pâkleri olmuş füyûz-ı hazret-i Pîr'le

Hemîşe sîne-i uşşâka selsebîl-i inâyet

Huzurlarında teveccüh eden kulûb-ı ubbâdda

İnan ki zerrece kalmaz gubâr-ı şirk ü gavâyet

*Şeyh İbrâhim Eyyûbî yatar bu medfen-i pâkde
Yüzüm gözüm süreyim hâkine berâ-yı riâyet
Sebeptir intisâbına zât-ı şerîfi Zühdî fakîrin
Nice fakîrlere salmış bu gün cenâh-ı himâyet
Firâkına yanan erbâb-ı dil ve vefâtına târîh
Bulup şu cümleyi ilhâmle mâte şâh-ı velâyet / 1193*

Târîh-i velâdetleri bin yüz dokuz [1109], müddet-i ömr-i şerîfleri seksen dört, müddet-i meşîhatları altı, Derviş Zühdî 1360.

Li-muharririhi'l-fakîr: Azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin yâdigârı olarak birkaç parça evrâk hankâh-ı âlîde mahfûz kalmıştır. Li-muharririhi'l-fakîr:

*Pîr Nûreddin makâmında bu şeyh-i asfiyâ
Hacı İbrâhim efendi rehber-i râh-ı Hudâ*

Mürşid-i ekrem el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin beş adet hulefâ-yı tarîkı vardır. İki tanesinin yalnız ism-i şerîfleri [IV/24] icâze-i şerîflerde mezkûrdur. Hazret-i azîzin ilk halîfesi şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Bin yüz yetmiş dört [1174] sene-i hicrîsinde mürşid-i âgâhı hazretlerinin yed-i mürşidânelerini tutup inâbe etti. Bin yüz seksen yedi [1187] sene-i hicrîsinde azîz hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduklarında ihyâ-kerdeleri olan Tameşvar dergâh-ı şerîfini şeyhi inhâ ederek imâmet ve meşîhat cihetleri uhde-i liyâkatlarına tevcîh edildi. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrda resm-i iclâsı şeyhi hazretleri tarafından icrâ olundu. Müddet-i meşîhatıyla târîh-i irtihâlini bulamadım. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresinde medfûndur. İcâze-i şerîfi yâdigârı olarak hankâh-ı şerîfte el-yevm hıfz olunmaktadır. (Kuddise sırruhû).

İkinci halîfe-i hazret-i şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî, şeyh Ömer efendi hazretleridir. Bu zât-ı şerîf de pîrdâşı Trabzonî şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra şeyhinin ihyâ ettiği dergâh-ı şerîf-i mezkûra şeyh oldu. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresinde medfûndur. (Kuddise sırruhû).

Üçüncü halîfe-i hazret-i şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî, şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Bu zât-ı âlî de pirdâşı şeyh Ömer efendi el-Cerrâhî hazretlerinin irtihâlinde şeyhinin binâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîf-i mezkûra şeyh oldu. [IV/25] Ve dergâh-ı şerîfin hazîresinde medfûndur. Bu azîzlerin de müddet-i meşîhat ve târîh-i irtihalleri ve terceme-i aliyyeleri ma'lûm değildir.

Hazret-i şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî'nin diğer iki adet halîfelerinin yalnız ism-i şerîfleri icâze-i şerîflerde mastûr olduğundan ma'lûmdur. Terceme-i aliyyeleri ma'lûm değildir. Birisi şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî, diğeri şeyh el-hâc Ahmed efendi el-Cerrâhî hazretleridir. (Kuddise sırruhumâ).

Dokuzuncu Fasl

Eş-şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri

Es-seyyid eş-şeyh el-hâc Eyyûbî İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazreti Pîr'de revnak-sâz-ı postnişîn-i irşâd olup mensûbine tarîk-ı Cerrâhiyye'ye şeref-efzâ reîs oldu. Moravî şeyh Mehmed efendi denilmekle şöhret-şîâr-ı âlemdir. Bin yüz kırk üç [1143] sene-i hicrîsinde Cezâir-i Bahr-ı sefid'de Mora şîbh-i cezîresinde Anabolu kalesinde doğdu. Mora'nın fethinde evvelen Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin Cerrâhî hazretlerinin ihyâ buyurdıkları dergâh-ı âlîde Cenâb-ı şeyhü'ş-şüyûha intisâb etti. Ba'dehû Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin hazretleri zât-ı akdeslerine vâkı' olan ma'nevî emr-i celîl-i hazret-i Pîr ile [IV/26] İstanbul'da kâim-makâm-ı cenâb-ı Pîr bulunan pîrdaşı Sertarîkzâde hazret-i şeyh Sertarîk Mehmed Emin el-Cerrâhî'ye terbiye-i teslîk edilip yetiştirilmek üzere gönderdi. Ve hazret-i Sertarîk'in taht-ı terbiyelerinde hankâh-ı âlîde yetişti. Ba'de'l-hilâfe Kumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfinin tevliyet ve meşîhatını uhde-i liyâkatlarına kasr-ı yed buyurdu. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrda resm-i iclâsı dahî hazret-i şeyh Sertarîk'in tarafından icrâ edildi. Bin yüz yetmiş bir [1171] senesi dergâh-ı şerîf-i mezkûr Kaptân-ı deryâ Abdülkerîm Paşa'nın tarafından müceddeden inşâ ettirildi. Ve Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ehîbbâsından şâir-i meşhûr Fikri efendinin bu tecdîde îrâd ettiği neşîde:

Bârekâllâh bu me'vâ-yı ferâhzâ-yı güzîn

Oldu kâşâne-i dil gibi letâfette bihîn

Vasfını serd ü beyân ile der Fikrî

Tarh-ı nevresm-i dilârâsın eder iken tahsîn

Bin yüz doksan üç [1193] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan sâbık-ı terceme Eyyûbî şeyh el-hâc İbrâhim efendi hazretlerinin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden hankâh-ı âliyy-i hazret-i Pîr'in postnişînliği müşârün ileyh Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i mürşidânelerine tevcih edildi. Bin yüz doksan altı [1196] sene-i hicrîsinde Balad harîk-i hâilinde [IV/27] hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr de müteharrik oldu.

Li-muharririhi'l-fakîr: Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri dervîşânından hacı hâfiz Mustafa efendinin âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişînlerinden es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerine bin iki yüz otuz iki [1232] târihli Niş kasabasından gönderip kütüphânedeki mahfûz kalmış bir mektûbundan anlaşıldığına göre li-muharririhi'l-fakîr mezkûr mektûba yirmi numara vaz' ettim. Dosyasında mahfûzdur. Hankâh-ı şerîf müteharrik olunca Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleri meşîhat ve tevliyeti uhde-i mürşidânelerinde bulunan ve zikri murûr eden Kumrulu mesciddeki Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfine maiyet-i reşâdetlerindeki fukarâ ve dervîşânıyla nakil buyurdular. Bir müddet dergâh-ı şerîf-i mezkûrda icrâ-yı âyin-i tarîkat ve vazîfe-i irşâdî îfâ etmekte iken be-kazâ-yı ilâhî dergâh-ı şerîf-i mezkûrda müteharrik oldu. Pîşuvâ-yı ehl-i çile vü halvet Moravî azîz hazretleri yine maiyet-i

mürşidânelerindeki fukarâ ve dervîşânıyla birlikte âtiyü't-terceme hulefâsından ve hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in imâmı eş-şeyh İbrâhim Edhem efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Kumrulu câmi'-i şerîfi civârında bulunan hânesine nakil buyurup bir sene kadar [IV/28] bir zaman orada dahî Pazartesi günlerinde icrâ-yı mukâbele-i şerîf ve beher gün üç vakit usûle müdâvemet ve terbiye-i nüfûs-ı mürîdîn ve ta'bîr-i teslîk-i sâlikîn ile meşgûl oldular. Ve bu esnâda mensûbîn-i tarîk-ı Cerrâhiye tarafından cem' edilen teberruât ile hazret-i Pîr'in türbe-i şerîfi önüne bir köşk ve dervîşân için bir oda ve kendilerinin medfûn oldukları lahd-i kabr-i enverlerini inşâ edip mezkûr hânedan hankâh-ı şerîfe nakil buyurdular. Pazartesi günlerinde ve Salı, Cuma gecelerinde mukâbele-i şerîfi ve sabah ve akşam ve yatsı vakitlerinin usûlünü mezkûr köşkte icrâ buyurdular. Ve yapılan bir odada fukarâ ve dervîşân beytütet eder. Zât-ı velâyet-penâhîleri yed-i mürşidâneleriyle yapmış oldukları lahd-i kabr-i enverlerinde halvet-nişîn-i sarây-ı vahdet olurlar idi. Biraz zaman da böyle geçti. Azîz-i müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin bendegânından Galata voyvodası es-seyyid Halil efendi bin yüz doksan dokuz [1199] sene-i hicrîsi Şa'bân-ı şerîfinin on beşinci günü el-yevm mevcûd olan tevhidhâne-i şerîfi ve hücerâtı inşâ ettirmeye bed' etti. Bin iki yüz [1200] senesi tamam oldu.

Li-muharririhi'l-fâkir: Müşârûn ileyh hazret-i şeyhü'ş-şüyûhun ebniyenin tamâmında usta başından almış oldukları bir kıt'a kat'-ı alâka senedi bahçe duvarları hakkında bir evrâka müşârûn ileyh cenâb-ı azîzin hatt-ı dest-i şerîfleri olduğundan yirmi bir numara [IV/29] vaz'ıyla dosyada hıfz etti. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in zamân-ı âlîlerinde türbe-i şerîfleri olan mahal halvethânelerin yeridir. Hankâh-ı âlînin cümle kapısı tevhidhâne-i şerîf ile türbe-i saâdetleri arasındadır. Ve mukaddem sadrâzam Muhsinzâde Mehmed Paşa merhûmun da ettiği ta'mîr-i küllîde de bu resim bozulmamıştır. Müşârûn ileyh hazret-i şeyhü'ş-şüyûh Moravî Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî'ye taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr'den vâkî' olan irâde-i mâneviyye ile tevhidhâne-i şerîf ile türbe-i lütfu birleştirip hankâh-ı âlînin cümle kapısı yolunu kısmen eski tevhidhâne-i şerîfin yerinden almak sûretiyle açmıştır. Hazret-i Pîr'in makâm-ı âlîleri post mahalli hankâh-ı şerîfin cümle kapısının sol tarafında kalmıştır. Ve mahall-i mezkûra hürmeten hazret-i Azîz-i müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) bir duvar ayağı yaptırmıştır. Ve tevhidhâne-i şerîfin içinde Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddin el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin kabr-i enverlerinin sağ yanına bir kuyu kazdırdı. Bin iki yüz [1200] sene-i hicrîsinden zamânımıza kadar yapılan ta'mîrâtında türbe-i şerîf ve tevhidhâne-i latîfin bu resmi bozulmamıştır. İntehâ.

Li-muharririhi'l-fâkir: Moravî Azîz-i müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin âsîtâne-i cenâb-ı Pîr'in binâ ve ihyâsında [IV/30] usta başından almış olduğu kendilerinin hatt-ı dest-i şerîfi ile kat'-ı alâka senedine yirmi bir numara vaz' edip dosyasında hıfzettim. Dergâh-ı feyz-penâh-ı hazret-i Pîr'in tecdîdinde irâd edilip medhiyeleri zâyî' olmuş, yalnız târih beyitleri terceme-i hallerde yazılı bulunan târihlerinin de zıya'dan masûn olmak üzere kaydettim:

Zihî gavs-ı muazzam kutb-ı aktâb mürşid-i dânâ

Kerâmet-vâye Nûreddin-i Cerrâhî vecd-vârâ

Vesîmâ düştü bâ-tevfik târih-i itmâmı

Hûb yapıldı dergâh-ı Nûreddin-i Cerrâhî beher-âsâ

Diğer târih:

Çıkıp bir çilekeş tâ ki Vesîmâ dedi târîhin

Zihî resmi nevîn dergâh-ı Nûreddin-i Cerrâhî

Diğer târihi:

Vesîmâ düştü yâ Hayy bu mısra '-ı târîh-i itmâmı

Yapıldı tecdîd olup dergâh-ı Nûreddin

Pîşuvâ-yı ehl-i halvet Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bendelerinden Nûri beyin zamân-ı hazret-i Pîr'den müşârün ileyh Moravî azîz hazretlerinin zamân-ı irşâdına kadar makâm-ı Pîr'den gelip geçen meşâyih-ı kirâm-ı kümmel zü'l-ihtirâm hazerâtının esâmî-i şerîflerini tertîb üzere îrâd buyurdıkları medhiyyeleridir:

[IV/31] *Hankâh-ı şeyh Nûreddîn'e gel kıl dil-küşâd*

Ol tarîk-ı Halvetî'den bir kul etti ictihâd

Mekteb-i irfânda ders almış ledünn ilminden ol

Küntü kenz-i sırr-ı Hakk'tan söyledi çün vâridât

Âlemin müşkillerin feth etti şu kutb-ı zamân

Pîşgâhına gelen olur gamdan çün âzâd

Ser-halîfe şeyh Süleyman posta iclâs eyledi

Mürşid-i kâmil idi hem ehl-i hâl şeyhü'l-ibâd

İkinci şeyh Mehmed efendi oturdu hem bir zamân

Zikr-i tevhîde müdâvim hem zühd ü takvâsı ziyâd

Hazret-i şeyh Sertarîkzâde Emin efendi

Ârif-i billâhtır çok nâsı eyledi irşâd

Ehl-i tefsîrdir muhalled hem azîz-i muhteşem

Çok kişi feyz aldı tâc giydi odur şeyhü'l-fuâd

Şimdi sâhib-i post olan bu şeyh Mehmed Moravî

Mânevî evlâdıdır oldu yüzünden ber-murâd

Nevbetle şeyh seyyid Abdî edip posta kıyâm

Moravî Yahyâ efendi geldi âlem oldu şâd

Kân-ı irfân-ı zikr ol pîr-i rûşen-zamîr

Evliyâullâhtandır reşk edip etme inâd

Şeyh Yahyâzâde Abdüşşekûr'a geçti post

Feyz-i Hak'tan hissedâr olmuş oldur sâhib-i evrâd

Şeyh hacı İbrâhim efendi münzevî bir zât idi

Ehl-i tevhîd ehl-i hâl ihlâs ile rûhun eyle şâd
Moravî şeyh Mehmed efendiye geçti şimdi post
Şeyh Yahyâ elinde feyz aldı o pîr-i isti 'dâd
Şeyhi bir zîbâverd idi şeyh Mehmed goncesi
[IV/32] *Zâhir ü bâtında şeyhtir Hak ede ömrün ziyâd*
Bânî-i sâni olup yaptı tevhidhâneyi
Şeyh Mehmed Moravî eyledi ma 'mûr âbâd

Li-muharririhi'l-fakîr: Moravî şeyh Mehmed efendi hazretlerinden sonra gelen hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd hazerâtının kadî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerine kadar -yine de diğerk bir zât tarafından îrâd edilen medhiyenin de ziyâından masûn olmak üzere- kaydettim.

Şeyh Abdurrahmân efendi pîr-i Hudâ
Nakd-i aşkı kendine kıldı gîdâ
Bin iki yüz on beş vefâtı sâli idi
Seyr-i rûh sırrına kendi hâli idi
Dehre sâ- hezâr kıldı tulû'
Zikre yüz on beşecek etti şurû'
Sonra Sâdik efendi şeyh oldu
Bin iki yüz on beşte postu buldu
Zikr ü fikrile erdi Allâh'a
Şeyh makarrına ki Mustafa ismi
Sûreti sîreti velî resmi
Hacc'a varıp ziyâret etmiş idi
Hakk'la Hakk olmuş yetmiş idi
Yetmiş üç yaşına varınca o pîr
Adni kendine eyledi teshîr
Şeyh Mehmed efendi ya 'nî
Zikr ile nefesini etti iksîr

İftihâr-ı ehl-i halvet Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin âyin-i bihîn ve ictihâd-ı tarîkımızdan teberrükleri Karagümrüğü kurbunda Kabakulak mahallesinde kâin tarîk-ı Kâdiriyye meşâyihundan **[IV/33]** seyyid Mustafa Âhî efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîflerine halvetnişîn olmadıkları zamanlarda beher hafta Çarşamba günlerinde teşrîf buyurup mukâbele-i şerîflerinde bulunurlar idi. Ve müşârün ileyh şeyh seyyid Mustafa Âhî hazretleri de beher hafta Pazartesi günleri hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e gelip mukâbele-i şerifte bulunurlar ve bu iki azîz hazretleri biri birlerine muhabbet ederler ve hem-bezm-i sohbet olurlar idi. Bu muhabbetleri sâikasıyla ve belki de vâkı' olan mânevî işâret ile şeyh Mustafa Âhî hazretleri Moravî azîz

hazretlerinden ruhsat alıp başlarına iksâ buyurdıkları beyaz Kâdirî tâc-ı şerîfini turuncu renkte yapıp mübârek başlarına iksâ etmelerine Moravî Azîz-i müşârün ileyh hazretlerinden ruhsat aldılar. Ve dergâh-ı şerîflerinde mukâbele-i şerîf esnâsında kelime-i tevhîd-i şerîften sonra âyîn-i tarîk-ı Cerrâhiye vechile kuûden usûl ilâhîsini cumhûren okudular ve devrâna bed’ edilmezden evvel cumhur usûl ilâhîsi ile Sultan Veled devri yaptılar. Ve tarîk-ı Kâdiriyye içinde daha bazı ictihâdı olduğundan şeyh seyyid Mustafa Âhî Resmî hazretlerinden gelen kola Resmî kolu nâmı verilmiştir. Ve hazret-i şeyh Mehmed Moravî efendi el-Cerrâhî de hazret-i Pîr’in Aktâb-ı Erbaa hazerâtına münâsebetlerinden nâşî hastagâna nefes olduğu zaman gavsıyye-i sağîr [IV/34] okumaklığı şeyh Resmî hazretlerinden müsâde aldılar.

Gavsıyye-i sağîr:

“Lâ ilâhel illallâh Muhammedun Rasûlullâh Lâ ilâhel illallâh Muhammedun şifâullâh yâ hayra’l-halâs yâ Hızır yâ İlyâs yâ Kutbu yâ Gavs yâ Hazret-i Pîr Sultan Seyyid Abdülkâdir Geylânî” Tevhîd-i şerîfleri tekrar ederek “Yâ Hazret-i Pîr Sultan Seyyid Ahmed er-Rifâî” Yine tekrar tevhîd-i şerîfler ile “Yâ Hazret-i Pîr Sultan Seyyid Ahmed el-Bedevî” Yine tekrar-ı tevhîd-i şerîfler ile “Yâ Hazret-i Pîr Sultan Seyyid İbrâhîm ed-Desûkî” Yine tekrar-ı tevhîd-i şerîfler ile “Yâ Hazret-i Pîr Sultan Seyyid Muhammed Nûreddîn-i Cerrâhî”

Moravî şeyh Mehmed Emin Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; mürşid-i azîz müşârün ileyhın âlem-i cemâle intikâlinde kemal derece-i muhabbetlerinden neşîde-i târihiyye îrâd edenlerden birisi olan ve ekser zamânında hazret-i Moravî azîzin hem-bezm-i sohbetleri olan tarîk-ı Nakşibendiyye’den sâhib-i dîvân Hoca Neş’et efendi Hicâz-ı mağfîret-tırâza azîmet ettiklerinde mürşid-i ekrem Moravî azîz hazretleri sabah usûlünü icrâ ettirmek üzere halvethâne-i şerîfi olan kabr-i enverlerinden çıkıp dervîşânı namaza kaldırmak üzere hankâh-ı şerîfin havlisinde namaza yâ hû diye [IV/35] nidâ ederler. Zât-ı akdesleri şeyh hücrelerinde postun üzerinde kibleye müteveccih kuûd ederler. Dervîşân birkaç zaman görürler. Ve bunun hikmetini suâle içerlerinden Moralı meydancı Âşık Yûnus Dede’yi münâsip görürler. Önünde Hoca Neş’et efendi hacc-ı şerîften avdet etmiş ve hazret-i azîzi ziyârete gelmiş, şeyh hücrelerinde sohbet ederler iken meydancı Moralı Âşık Yûnus Dede dervîşânın suâlini tebliğ etmek üzere şeyh hücrelerinin kapısı önünde durur. Hoca Neş’et efendi, azîz hazretlerine “Efendim, zât-ı reşâdetinizde hacc-ı şerîfe azîmet buyuracaktıysanız da bendenize niçin refik olmadınız” diye suâl eder. Hazret-i azîz mübârek başını önüne eğmiş, bu suâli dinler imiş. Ve mübârek başını kaldırmış “Efendim, fakîrin hacc-ı şerîfe azîmet edecek kuvve-i mâliyem yoktur” cevâbında bulunmuş. Hoca Neş’et efendi “Azîzim efendim zât-ı şerîfinizi beher sabah namazda Ka’be-yi muazzamada cemâatte görür idim ve namazdan sonra mülâkî olmak üzere arkanızdan koşar idim, lâkin yetişmeye muvaffak olamazdım. Birkaç kere de Medîne-i münevverede Harem-i şerifte sabah namazında gördüm, hattâ seslendim, arkanıza bakmadınız”. Moravî azîz hazretleri mübârek başını kaldırır “Efendim, siz fakîre ziyâde hüsn-i zan ettiniz, belki bendenize olan fart-ı muhabbetinizden diğerk bir zât-ı fakîre benzettiniz” [IV/36] cevâbında bulunur. Hoca Neş’et efendi “Efendim, zât-ı reşâdetinizi Cebel-i Arafat’ta da pek yakınımnda gördüm, hattâ Mina’ya iner iken arkanızdan seslendim ve koştum, yine arkanıza bakmadınız, hattâ her mülâkâtım esnâsında

kemer-i şerîfinizde asılı ve bâzen elinizde gördüğüm işte şu zeytin çekirdeği tesbîhiniz yere düştü, bendeniz arkanızdan koştum aldım, siz yine arkanıza bakmadınız, buyurunuz tesbîhinizi” deyip tesbîhi önüne bırakır. Meydancı dede gelip hâk-i pâ-yi reşâdetlerine yüz sürer. Ve “Efendimiz bendenizin de huzûr-ı reşâdetlerinde durmaktan murâdım bunu anlayıp pîrdaşlarıma anlatmak idi” deyince mürşid-i devrân, sâhib-i kerâmet, tayy-i mekân, hazret-i şeyh Mehmed Moravî efendi el-Cerrâhî, Hoca Neş’et efendiye hitâben “Birâder bu kadar ileri söylemek lâyük müdür?” buyurur. Ve meydancı dede pîrdaşlarına hâdiseyi anlatır, intehâ.

Li-Muharrihi’l-fakîr: Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dervîşânından olup zikri murûr eden meydancı Moralı Âşık Yunus dede bin iki yüz yedi [1207] sene-i hicrîsinde Hânkâh-ı şerîf’te irtihâl etti. Hazret-i Pîr-i destgîr’in ma’nevî emr-i şerîfiyle terbiye-i şerîfte, Hazret-i Pîr’in hemşîre-i muhteremeleri-zâde es-seyyid eş-şeyh Abdullah Hüsâmeddin Efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri-i şerîflerinin sol yanına ve Moravî [IV/37] eş-şeyh Hacı Sâlih efendi el-Cerrâhî’nin kabri-i şerîf redîfine defn edildi. Ve üzerine sâbık-ı terceme şeyh Yahyâ Şerefeddin Moravî el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından yine sâbık-ı terceme Mora İnebolu dergâh-ı şerîfi şeyhi İbrahim Efendi el-Cerrâhî-zâde yine sâbık-ı terceme şeyh Mehmed Dervîş efendi el-Cerrâhî bin iki yüz yirmi yedi [1227] sene-i hicrîsinde hânkâh-ı şerîfte misâfireten mukîm iken irtihâl etti bu dahi Hazret-i Pîr’in emr-i şerîf-i ma’nevîsi ile âtiyü’t-terceme hankâh-ı şerîfin post-nişînlerinden es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif dede efendi el-Cerrâhî hazretleri zamân-ı irşâdında defn edilmiştir. Ve üzerine hânkâh-ı şerîf’in post-nişînlerinden es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî’nin büyük dâmâdı Ali Rızâ efendi’nin büyük birâderi ve Bağdad monlası-zâde Halil efendi monla bin iki yüz seksen üç [1283] sene-i hicrîsinde defn edilmiştir ve üzerine âtiyü’t-terceme hânkâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr postnişîni pederim merhum es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar Efendi el-Cerrâhî-zâde ve muharrir-i fakîrin büyük birâderim es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz Zihni el-Fikrî efendi el-Cerrâhî’nin Zonguldak’ta irtihâl edip yedi sene sonra bin üç yüz elli yedi [1357] sene-i hicrîsinde mevlidi’n-Nebî günü bakiyye-i izâmını Hazret-i Pîr’in emr-i şerîf-i ma’nevîsi ile getirtip [IV/38] defn ettirdim. (Rahmetullâhi aleyhim ecmaîn. Ve kaddesallâhu esrârehüm).

Pîşuvâ-yı ehl-i halvet-i zamân Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ömr-i şerîfini altmış altıncı sene-i devriyesinde halvethâne ittihâz buyurdukları kabri-i enverlerinde çile-i erbaînde iken bin iki yüz dokuz [1209] senesi Rebûlâhirin altıncı günü akşamı hazret-i azîzin iftarlığını takdîm eden dervîş müşârün ileyh hazretlerinin gözleri yumulu kıbleye müteveccihen âlem-i dünyâdan infisâl ve âlem-i sarây-ı vuslat-ı Hakk’a intikâl buyurmuşlar olduğunu anlar ve feryâd ederek pirdaşlarına haber verir. Hazret-i azîzin na’ş-ı şerîfini halvethâne-i saâdetlerinden çıkarıp tevhidhâne-i şerîfte makâm-ı postu üzerine bırakırlar. Ertesi günü emr-i gasli âtiyü’t-terceme hankâh-ı âlîde postnişînlükte halefî olan şeyh el-hâc Abdurrahman Hilmi efendi el-Cerrâhî’nin tarafından icrâ ve bi’l-cümle âyîn-i bihîn-i tarîkat îfâ olunduktan sonra tâbûta vaz’ına imkan görülmediğinden tevhidhâne-i şerîfte makâm-ı postun üzerine vaz’ edilip cenâze namazı Hoca Neş’et efendi tarafından kıldırılıp tevhîd ve tehlîl ile kabri-i şerîflerine oturur gibi defnedilmiştir. (Kuddise sirruhû.)

Müşârün ileyh azîz hazretlerinin hilye-i şerîfi: Tâmu'l-kâme olup ekseri hayâtı halvetnişîn olarak geçtiğinden mübârek teni eğilmiş idi. Ak sakallı, zaîfü'l-bünye ve tarîkata intisâbından [IV/39] sonra hiçbir gece yatağa yatıp uzanmamıştır. Uyku hâlinde dizleri dikili, oturur gibi vahdetlenir idi. Zamânın meşâyıhı beyninde arkasında yere gelmeyen pehlivan denilmekle iştihâr etti. Ya'nî nefse karşı mücâhadesinde hiç nefesine yenilmemişti.

Muharririhu'l-fakîr, bin iki yüz yetmiş dokuz [1279] sene-i hicrîsinde hazret-i azîz-i müşârün ileyhın hulefâsından ayağı ucunda medfûn ve âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişînlerinden kadı şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîflerine hankâh-ı şerîfin postnişîni es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kerîmesi Râbia Hikmet hanımın zevci ve hankâh-ı âlînin postnişîni es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin kayınbirâderi Murad Monlazâdeler'den Mehmed Murat bey defn edilmek üzere mezkûr kabr-i şerîf açtırılmış ve kazâen Moravî azîz hazretlerinin lahd-i kabr-i enverlerinin ayağı ucu duvarı yıkılmış, halvetnişîn-i vahdet hazret-i şeyh Moravî Mehmed efendi el-Cerrâhî defn edildiği günde nasıl konmuş öylece cesed-i etharları kibleye müteveccih durmakta olduğu görülür. Mûmâ ileyh Mehmed bey merhûmun cenâzesinde hâzır olan birçok zevât tarafından ziyâret edilmiş olduğunu ammim şeyh Gâlib efendi hazretlerinden ve pederim merhum hazretlerinden [IV/40] vesâir ziyâret edenlerden duymakta idik. Hattâ bu vak'ayı ammim şeyh Gâlib efendi eseri olan terceme-i ahvâl-i hazret-i Nûreddîn Cerrâhî kitâbında dahî yazmıştır. Bizler de bir fırsat zuhûrunda bi'z-zât hazret-i azîz Moravî'ye ziyâret etmek arzu eder idik. Bin üç yüz yirmi üç [1323] sene-i hicrîsinde Sultan Abdülhamid hân-ı sâninin saraylılarından ve pederim merhûmun dervişlerinden âbide, zâhide, sâlihâtan İnci kalfa irtihâl etti. Sultan Abdülhamid hân merhûm-ı mûmâ ileyhâ İnci kalfasının vasiyeti vechile cenâzesinin dergâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e yeni lahd-i mezar yapılarak defn edilmesini ve eşyâsının satılıp hankâh-ı hazret-i Pîr'e rûhu için bir hayır yapılmasını irâde etti. Ammizâdem Ni'met efendi merhûmu dergâh-ı şerîfte bulunmasını ve bu fakîr ile o zaman dergâhta hizmetinde bulunanlardan kayınbirâderim merhûm Cevdet efendinin berâberlerinde gelmesini pederim merhûm emretti. Bizler mûmâ ileyhâ İnci kalfanın irtihâl ettiği Beşiktaş'ta kahvecibaşı hacı Şükrü efendinin evine gittik. Kızlar ağası geldi, efendi merhûma irâde-i seniyyeyi tebliğ etti. Cevdet efendi merhûmun dergâh-ı âliye avdet edip türbe-i şerîfe bir yeni lahid yaptırılmasını ve meşâyıh-ı dervîşânın dahî Fâtih'te beklemeleri için haber gönderilmesini efendi merhûm emretti. Fakîr de kayınbirâderim merhûm Cevdet efendi, hazret-i azîz Moravî'nin kabr-i şerîfinin [IV/41] kadem-i saâdet-redîfindeki mezarın lahid olmadığından o mezarı lahid yapılmasını ve bu vesîle ile hazret-i azîz Moravî'yi bizim de ziyâret edebileceğimizi Cevdet efendi merhûma söyledim. Ni'met efendi merhûm ile Cevdet efendi merhûm mezkûr mezarı açtırdılar. Ve esnâ-yı hufurda hazret-i azîz Moravî'nin kabr-i şerîflerinin evvelce yıkılıp da ziyâret edildikten sonra ammim merhûm şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kendi eliyle örmüş olduğu yeri yıkılır. Ve hazret-i azîz Moravî kemâ fi's-sâbık olduğunu halvethâne-i ma'nevîsinde hayât-ı ma'neviyye ile hayy olarak kibleye müteveccih oturur gibi müterakkıb-ı lütf-ı Rabbi'l-kerîm oldukları görülür. Mûmâ ileyhâ İnci kalfa merhûmenin cenâzesi dergâh-ı

şerîfe götürülünceye kadar açık bırakırlar. Ve cenâze dergâh-ı şerîfe gelince o kesîr cemâatin içinde ammizâdem Ni‘met efendi merhûm pederim efendi merhûma arz-ı ma‘lûmât etti. Pederim merhûm şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretleri şeyh hücrelerinde postunun üzerinden kalktı, hâzırûna arzu edenlerin ziyâret edebileceklerini ifâde etti. Türbe-i şerîfe girdi, ibtidâ kendileri ziyâret etti. Ba‘dehû üç yüz küsûrdan ziyâde bir cemâat birer birer İnci kalfaya yapılan lahdin içine inerek [IV/42] hazret-i azîz-i müşârûn ileyhin cesed-i etharlarının dünyâda iken olduğu gibi âlem-i ahirette de halvetnişîn-i vahdet olduğu görüldü.

Li-muharririhî’l-fakîr: Esnâ-yı ziyâretteki meşhûdâtım; Kibleye karşı kabr-i enverlerinin duvarına dayanmış, üzerindeki kefeni sarı olmuş, mübârek başı kefenden dışarıda, başında dallı arakıyesi sarı bir renkte mevcûd, ak sakallı ve gözleri kapalı ve mübârek cesed-i şerîfi balmumu gibi bir renkte. Pederim merhûm hazret-i azîz-i müşârûn ileyhin sağ elini kefeninden dışarıya çıkardı ve fakîr de mübârek yed-i mürşidânesini defâatle öpmek şerefiyle müşerref oldu. Ba‘dehû ayağı ucu duvarı örüldü ve yeniden yapılan lahde İnci kalfa merhûme defn edildi. (Rahmetullâhi aleyh). Ve merhûme İnci kalfanın eşyâsı saray tarafından satıldı. Ve hâsıl olan meblağ ile Karamgümrük’ten hankâh-ı şerîfe gelen su yolları yeniden demir boru ile yaptırıldı. Ve şadırvan ta‘mîr edildi. İntihâ.

Muktedâ-yı ehl-i halvet, vâsıl-ı ser-menzil-i hakîkat, dâhil-i harem-i serây-ı ma‘rifet eş-şeyh Moravî Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu’l-âlî) hazretlerinin irtihâline yanan ehîbbâsından meşâyih-ı tarîk-ı Nakşibendiyye’den sâhib-i dîvân Hoca Neş’et efendinin îrâd buyurdıkları, [IV/43] neşîde-i târihiyye

Nâm-dâş-ı Muhammed Arabî
Ehl-i zikrin azîz ü müntehabı
Meslek-i Halvetî’de pîr-i şefîk
Şeyh-i Cerrâhî’ye mürîd-i tarîk
Ya ‘nî kâim-makâm-ı Nûreddîn
Şem‘-i bezm-i güürûh-i ehl-i yakîn
Tarz-ı merğûbu bî-bedel âşık
Kendi ma‘şûk va‘desi sâdık
Nutuk herdem bahâr-ı ülfetti
Bezm-i gülzâr hüsn-i sohbeti
Tavr-ı taklîde uğramaz kuldur
Bu da erbâb-ı aşka bir yoldur
Rind ü zâhid sözüne hayrândı
Veche mir‘ât ehl-i irfândı³¹²
Râh-ı tevhîde iriştirdi

³¹² [Daktilo edilmiş nüshada bu mısra, *Gerçi mir‘ât-ı ehl-i irfândı* olarak okunmuş ve yazılmıştır.]

*Tâc-ı âlem-güher birleştirdi
Sinni yetmiş altmışa derler
Aldı gitti makâmına pîrler
Kaldı dostâna yâdigâr demi
Nakl-i bezm-i latîf muhteremi
Etti isbât müddeâ-yı bülend
Gelmedi arkası yere her çend
Oturur gibi defn oldu yere
Bak şu sırr-ı garîb merd ere
Herkes oldu bu hikmete hayrân
Mevt-i âşık hayâtına bürhân
Hayydır erbâb-ı dil kubûrunda
Ma'nevî Hak huzûrunda
Moravî şeyh derlerdi bu zât
Bin iki yüz doksanda kıldı vefât
Ola rûh-ı mübâreki hurrem
Kaddesallâhu sırrahu 'l-ekrem
12 Rebûlâhir 1209*

Müşârün ileyh Moravî azîz hazretlerinin irtihâline yananlardan ve mezkûr Hoca Neş'et efendi merhûmun telâmîzinden Galata Mevlevîhânesi şeyhi sâhib-i dîvân şâir-i meşhûr Mehmed Es'ad [IV/44] Gâlib Dede Efendi hazretlerinin îrâd buyurdıkları neşîde-i târihiyye

*Moravî şeyh Muhammed hazreti kim nice sâl
Eylemişti âsitân-ı Pîr'de ikrâm-ı dayf³¹³
Öyle me'lûf olmuş idi çille-i merdâneye
Eğilmişti ten-i pür-cevher mânend-i seyf
Hâs idi feyz-i küşâyış şîve-i etvârına
Gül-i gülistân idi bezm-i vashî çün eyyâm-ı sayf
Neş'e-i tevhîde gûyâ derc-i pür-envâr idi
Mahremân-ı ülfetin eylerdi pür şevk-i keyf
Gevher-i eşk ile Gâlib yazdılar târîhini³¹⁴
Şeyh Muhammed çekti cismin çilleye medfende hayf*

³¹³ [Bu mısra 'Şeyh Gâlib Dîvânı'na göre tashîh edilmiştir. Bkz. *Şeyh Gâlib Dîvânı*, haz. Muhsin Kalkışım, Ankara 1994, s. 151-152.]

³¹⁴ [Bu mısra 'Şeyh Gâlib Dîvânı'na göre tashîh edilmiştir, s. 152.]

Hazret-i azîz Moravî Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî'nin hankâh-ı hazret-i Pîr'de mahfûz kalan emânât-ı şerîfleri; temsîl-i ma'nevîsi olan sanduka-i şerîfi arasındaki tâc-ı şerîf kubbesi altında kendilerinin iksâ buyurdıkları tâc-ı şerîfin kubbesi ve kırmızı akik üzerine hakkedilmiştir. Dört köşeli etrâfında "lâ fetâ illâ Alî lâ Seyfe illâ Zülfikâr"; ortasında "Allah Muhammed" yazılı mühr-i şerîfleri ve pamuk ipliğinden örölmüş çile kolanı ve birkaç parça hatt-ı dest-i şerîfleriyle evrâk-ı perîşândan ibârettir.

Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin kesîr dervîşânı içinde dört adet hulefâ-yı tarîkı vardır. [IV/45] Bunlardan birisi hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olduklarından terceme-i aliyyeleri zât-ı şerîflerine mahsûs fasılda beyân edilecektir. Diğer üç hulefâsından birisi eş-şeyh Halil efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Sansar şeyh Halil efendi denilmekle meşhûrdur. Bu zât-ı âlînin ism-i şerîfi ile bir menkıbesi ma'lûmdur. Türbe-i aliyyeleri hakkında başka ma'lûmât elde yoktur. Sansar şeyh Halil efendi denilmekle şöhretine sebep, zamânında [bir kimse] mensûbîn-i tarîk-ı Cerrâhiyye hakkında nâ-sezâ bir söz bir mahalde sarfeder[se] o sözün sâhibinin ol gece rû'yâsında zuhûr edip boğazına bastığı ve "seni boğayım mı" dediği ve kerâmât-ı aliyyelerinden nâşî kendilerine tanıyanların cümlesi bu zât-ı şerîften tehâşî etmekte olduklarını zamânımıza kadar tekâyâ âleminde söylenmekte idi.

Moravî azîz hazretlerinin diğer halîfesi, eş-şeyh hâfız ve hattat İbrâhim Edhem efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) bin yüz doksan dokuz [1199] sene-i hicrîsinde ahz ü hilâfet etti. Ka'riye-i Atîk Ali Paşa câmi'-i şerîfi civârında kendi hânelerinde dâimâ ta'lîm-i Kur'ân-ı Kerîm ve sülûs ve nesih hatlarıyla meşâhir-i hattâtından ve hankâh-ı âlî-i cenâb-ı Pîr'in imâmet hizmet-i şerîfi ile müşerref bir zât-ı şerîf idi. Kumrulu mescidde Sertarîkzâde'in Salı dergâh-ı şerîfi de muhterik olunca [IV/46] hazret-i azîz Moravî maiyyetindeki fukarâsıyla bu zâtın şerîfin hânesine nakil buyurup hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in inşâsına kadar Pazartesi günleri icrâ-yı mukâbele-i şerîf ve yevmiye üç vakit usûlü mezkûr hânedeki icrâ buyurdu. Eş-şeyh hâfız İbrâhim Edhem efendi el-Cerrâhî hazretleri on bir Rebûlâhir 1217 senesi rahmet-i ilâhiyyeye intikâl etti. Edirnekapısı hâricinde Sır tekke'de -el-yevm Şehitlik ittihâz edilen mahaldir- Hırka-i saâdet şeyhlerinin kabristânının sol tarafında âilesine mahsûs kabristâna defnedildi. (Kuddise sirruhû.)

Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh hazretleri nahîfü'l-vücûd ve ömr-i azîzleri seksene vâsıl olmuş idi. Kendilerine bir zâviye meşîhatı teklif edildi ise de hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfinin imâmet vazîfe-i mukaddesesinden ayrılamayacağını bildirdi, kabul buyurmadı. Müşârün ileyh hazretlerinin müşîd-i azîzi Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mühr-i şerîfi ile memhûr, hazret-i Pîr'in evrâd-ı şerîflerini kırâatına vermiş oldukları izin-nâme yirmi iki numara vaz'ıyla hankâh-ı şerîfte dosyasında mahfûzdu. Şeyh hâfız imam İbrâhim Edhem efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bir adet halîfesi vardır. Mahdûmu eş-şeyh Mehmed Necib efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh hazretleri Nûreddin hankâhı zâkirbaşısı Dede efendi [IV/47] denilmekle ma'rûftur. Moravî azîz hazretlerinden ahz-ı inâbe etti. Ba'dehû pederinden hilâfet alarak tekmîl-i tarîkat etti. Hankâh-ı şerîfe üçüncü olarak zâkirbaşı oldu. Zât-ı âlîleri fenn-i mûsikîde zamânında nâdirü'l-akrân

ve mâlik olduğu sadâ-yı muhrikı nezd-i pâdişâhîde pek ziyâde makbûl ve merbûb idi. Dâimâ sarây-ı hümâyûna aldırır ve huzûr-ı pâdişâhîde okuduğu bestelerden dolayı sarây-ı hümâyûnda kalması teklif edildi. Kendisinin ilâ âhiri'l-ömr hankâh-ı hazret-i Pîr'in zâkirbaşılığını terk etmemesini peder-i âlîlerinin vasiyeti olduğunu zât-ı şâhâneye arzetti. Ve her irâde-i seniyyeleri oldukça hâk-i pâ-yi pâdişâhîye yüzler süreceğini dahî arzetti. Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh hazretlerinin bin iki yüz otuz beş [1235] sene-i hicrîsinin Şa'bân-ı şerîfi yirminci günü irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Peder-i âlîlerinin kabr-i şerîfinin sol tarafına defn edildi. (Kuddise sırruhû.) Rehber-i râh-ı hakikat pîşuvâ-yı ehli-i halvet eş-şeyh Moravî Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer halîfesi eş-şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh Sirkeci şeyhi hattat Ahmed efendi denilmekle ma'rûftur. İstanbullu'dur. Küçük Mustafa Paşa'da Aya kapısı kurbunda sülâle-i hazret-i şeyh sultan seyyid Abdülkâdir Geylânî'den Yorgânî Nûrullah efendi [IV/48] hazretlerinin evlâdından ve tarîk-ı Zeyniyye'den Sirkeci dergâh-ı şerîfi bânîsi şeyh İsmâil efendi hazretlerinin sülâlesindedir. Bin yüz doksan iki [1192] sene-i hicrîsinde hazret-i azîz Moravî'den ahzû yed-i tevbe edip ba'de't-tefeyyüz ilbâs-ı tâc ü hırka ve tekmîl-i tarîkatta i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Ve cedlerinin mezkûr dergâh-ı şerîfnde nice müddet zikr ü tevhîd ve devrân ile imrâr-ı vakt ederek irşâd-ı sâlikîne bezl-i himmet buyurdu. Dâimâ zühd ü takvâ ve riyâzât ile me'lûf ve Kur'ân-ı Kerîm yazmakla meşgûl bir zât-ı âlî-kadr idi. Ömr-i şerîflerinin yetmiş yedinci senesi olan bin iki yüz yirmi beş [1225] sene-i hicrîsinde âlem-i dünyâdan infisâl ve âlem-i cemâle intikâl etti. Sirkeci câmiî ve dergâh-ı şerîfi derûnunda sokak cihetinde olan maksûre içinde medfûn cedd-i âlîleri şeyh İsmâil efendi hazretlerinin kabr-i şerîfinin başı ucu cihetine defnedildi. (Kuddise sırruhû.) Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh hazretlerinin iki adet halîfesi vardır. Halîfe-i evveli eş-şeyh Mehmed Nûreddin efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh Çelebi Nûreddin efendi denilmekle meşhûrdur. Bin iki yüz yirmi [1220] senesi Şevvâl-ı şerîfinin dördüncü günü mürşid-i azîzi hazretleri tarafından ilbâs-ı tâc ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve ba'dehû tefhîm-i emânet oldu. Peder-i ekremleri sâlifü'l-beyân şeyh Mehmed Sâdık efendi [IV/49] el-Cerrâhî hazretleri Mora'da irtihâl buyurduğundan müşârün ileyh Çelebi şeyh Nûreddin efendi büyük pederi âlî-kadrlerinin nezdinde olup büyük pederinin irtihâlinde dergâh-ı şerîf bi'n-niyâbe uhdelerine tevcîh edildi. Ve Sirkeci şeyhi Ahmed efendi el-Cerrâhî hazretleri vekil ta'yîn edildi. Ve resm-i iclâsı hankâh-ı hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Mora şibh-i cezîresinde ve Vesince'de kâin eş-şeyh Ali el-Halvetî hazretleri dergâh-ı şerîfinin tevliyet ve meşîhatı pederinden müntakîl ve Anadolu'da Hamîdiye sancağında vâkı' Egridir kazâsında kâin Kabasakal zâviyesi denilmekle meşhûr Hacı Kadri dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhat ve tevliyeti dahî uhde-i reşâdetlerine bâ-irâde-i seniyye tevcîh edildi. Müşârün ileyh Çelebi şeyh Nûreddin efendi el-Cerrâhî hazretleri bin iki yüz kırk dört [1244] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Cenâze namazı hankâh-ı hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı bulunan es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından Fâtih câmi'-i şerîfnde kıldırıldıktan sonra muvâcehe-i şerîf-i hazret-i Pîr'e götürülüp tezkiye ve duâ olundu. Ve bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde zikr ü tevhîd-i şerîf ile şeyhi olduğu büyük pederinin binâ ve ihyâ-kerdesi

olan Sofular mahallesinde [IV/50] kâin ordu-yı hümâyûn şeyhi dergâh-ı şerîfine gönderilip mihrâb önünde medfûn olan büyük peder-i âlileri ordu-yı hümâyûn şeyhi hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kadem-i şerîfi redîfine ihzâr olunan kabr-i enverlerine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri âlim ve fâzıl ve sâhib-i seyrü sülûk ve zî-vakar ve zühd ile mevsûf takvâ-şiâr, zarîf, beşûşü'l-vech ve kesîrû'l-ihvân ve her vakit namaz için tecdîd-i vüdû' eder. Orta boylu, ak sakallı, mübârek bir zât-ı şerîf idi. Yâdigâr-ı âlilerinden kendi hatt-ı destiyle pek istifâdeli bir mecmûası, bir de tâlik yazı ile mahkûk "eş-şeyh Mehmed Nûreddin" ism-i şerîfi yazılı tonbak mühr-i şerîfi ve birkaç parça imzaları ile yazılı evrâk hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Müşârûn ileyh Çelebi eş-şeyh Mehmed Nûreddin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin iki adet halîfeleri vardır. Birisinin yalnız ism-i şerîfi silsile-i tarîkatta mezkûrdur. Mestçi eş-şeyh İsmâil efendi el-Cerrâhî'dir. (Kuddise sırruhû). Terceme-i aliyyeleri ma'lûm değildir. Diğer halîfesi es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Âşir efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) Durmuş şeyhi Âşir efendi denilmekle meşhûrdur. Mürşid-i azîzi Çelebi efendi hazretlerinden ahz-ı yed-i tevbe edip tefeyyüz ettikten sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Bin iki yüz kırk [1240] senesinde eş-şeyh Osman Himâyetî [IV/51] efendi el-Cerrâhî'nin irtihâliyle inhilâl eden Rumelihisârî'nde Durmuş Dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfi ciheti meşîhatı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Abdülaziz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla müşârûn ileyh şeyh Âşir efendi el-Cerrâhî'nin uhde-i liyâkatlarına tevcîh edilip resm-i iclâsı dahî hankâh-ı şerîfin postnişîni müşârûn ileyh hazretlerinin yed-i mürşidâneleri ile icrâ edildi. On altı sene dergâh-ı şerîf-i mezkûrda zikr ü tevhîd ve terbiye-i teslîk-i fukarâ ve sâlikîn ile meşgûl oldu. Bin iki yüz elli altı [1256] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşâyıha mahsûs olan türbe-i şerîfine defn edildi. (Kuddise sırruhû). Mürşid-i âgâh Sirkeci şeyhi Ahmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kavaklı şeyh Şâkir efendi denilmekle şöhet-şiâr-ı âlemdir. Berber esnâfından es-seyyid Süleyman ağa bin İsmâil'in oğludur. İstanbul'da Fethiye câmi'-i şerîfi civârında Yazıcı nâm-ı diğer Kâtib Muslihiddîn mahallesinde bin yüz doksan [1190] sene-i hicrîsinde doğdu. Hâl-i sîbâdetlerinde Mektebe-i ta'lîm-i Kur'ân-ı Kerîm ile meşgûl iken bin yüz doksan yedi [1197] sene-i hicrîsinde vukû' bulan Balat harîk-i hâilinde birçok mahallât muhterik olduğu gibi mahalle-i mezkûr [IV/52] dahî kâmilen muhterik oldu. Müşârûn ileyh şeyh hâfız Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin pederi Süleyman ağa Süleymâniye câmi'-i şerîfi civârında piriñ tüccârı el-hâc İlyas efendinin hânesinin tahtânî bir odasına iskân etmiştir. Mahdûmu müşârûn ileyh bi'z-zârûr evvelki mektebini terk ederek Süleymâniye civârında Kemeraltı mektebi hocası el-hâc hâfız İbrâhim efendiden ta'lîm-i Kur'ân-ı Kerîm'ine bed' ile on iki yaşında hıfz-ı Kur'ân-ı Kerîm ve Mısır ve İstanbul tarâyıkı üzere dahî kırâattan icâzet aldı. Ba'dehû Süleymâniye câmi'-i şerîfine tahsîl-i ilme devâm etti. Bilâhare Bostancıbaşı hâfız İsmâil ağaya imam oldu. Mûmâ ileyh Bostancıbaşı sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı bulunan Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dervişlerinden olması münâsebetiyle bin iki yüz dört [1204] sene-i

hicrîsinde müşârün ileyh Moravî azîz hazretlerinden ahz-ı bîat etti. Yine Bostancıbaşı vâsıtasıya Bahr-ı siyâh boğazında Macâr kal'ası kitâbetine ta'yîn edildi. Ba'dehû Sultan Selîm-i sâlis zamânında zuhûr eden Mısır muhârebesinde Macâr ve Anadolu ve Rumeli kavağı ve Telli tabya topçu askerlerinin kitâbet hizmetleri ilâveten me'mûriyyet olarak uhdesine verildi. Fransa'nın Mısır'dan ihrâcına sevk edilen ordu ile Mısır'a azîmet edip ve ba'de'l-muhârebe avdet etti. İstanbul'a gelince Kal'a-yı mezkûrun [IV/53] imâmet ciheti dahî uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi. Sâbıku't-terceme Moravî azîz hazretlerinin âlem-i cemâle intikâliyle sâbık-ı terceme Sirkeci şeyhi hâfız şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinden seyr-i dâire ederek bin iki yüz yirmi bir [1221] sene-i hicrîsinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. İmâmı bulunduğu Macâr kal'ası câmi'-i şerîfde zikr ü tevhîd-i şerîfe başladı. Ve Kavak ahâlîsine ta'lîm-i Kur'ân-ı Kerîm meşgûl ve terbiye-i sâlikîn ile imrâr-ı vakt buyurdularından beyne'l-ahbâb Kavaklı şeyh hâfız Şâkir efendi diye şöhret-yâb oldu. Bin iki yüz otuz dört [1234] sene-i hicrîsinde Sertârîkzâde hazretlerinin Fâtih civârında Mi'mâr Sinan nâm-ı diğerkumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi âtiyü't-terceme şeyh Mustafa Ahkâm efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden cihet-i meşîhat ve Kumrulu Mescidi mahallesi ve câmi'-i şerîfi imâmeti uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun tevcihi inhâsı ve resm-i iclâsı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Kavak'taki vazîfelerinden dolayı Kumrulu mesciddeki dergâh-ı şerîfte icrâ-yı âyîn-i tarîkata ulu pirdâşı Ordu dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme Çelebi Mehmed Nûreddin efendi el-Cerrâhî hazretlerini vekil etti. Bin iki yüz kırk [1240] sene-i [IV/54] hicrîsinde Yeniçeri vak'asında Bostancıyân askeri lağv edildi. 44 senesinde Kumrulu mescid dergâh-ı şerîfine nakl-i hâne etti. Bin iki yüz elli yedi [1257] sene-i hicrîsinde Fâtih Küçük Karaman nezdinde Nişancı Cedîd Mehmed Paşa câmi ve dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid hâfız Halil Fahreddîn efendi eş-Şa'bâniyye'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden cihet-i meşîhat müşârün ileyh şeyh hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i reşâdetlerine tevcih edildi. Ba'dehû uhde-i mürşidânelerinde bulunan Kumrulu mescidde Sertârîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi, küçük mahdûmu şeyh Ahmed Şemseddîn efendi el-Cerrâhî'ye keff-i yed buyurdu. Şeyh Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Nişancı dergâh-ı şerîfine resm-i iclâsı hankâh-ı hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd âtiyü't-terceme es-seyyid Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Nişancı dergâhının tevcihine hazret-i pîr Mehmed Mısırî en-Niyâzî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin Bursa'da hankâh-ı şerîfi postnişîni şâir-i meşhûr sâhib-i dîvân şeyh Zâik efendi hazretlerinin îrâd buyurdıkları neşîde-i târihiyye

Güzîn-i dâire-i bend-i tarîk

Cenâb-ı Şâkir efendi o şeyh-i gavs-i mürîd

Civâr-ı Kumrulu'da hankâh-ı feyzinde

Esâsı ... reşşe-i mehâmm-ı kilîd

Çü şemsin hâke berâberliği nümâyândır

Tahammül mehâriyla kat' olunca ümîd

[IV/55] *Zuhûr-ı gayret-i pîrân ile bi-hamdillâh*

Henüz hil'at-i şükr oldu rîkına taklîd

Nişancı vârin alıp kabza-i kifâyetine

Himârâ ede bu meydân-ı zikr-i Hak'da tarîd

Îlâhî eyle o zâtın zamân-ı irşâdın

Bu zikir-gehte bi-lâ intihâl tûl-i medîd

Muhibb-i sâdıkı Zâik dedi iki târih

Ki her biri hedef-ârâ-yı her karîb baîd

Nişancı zâviyesin aldı bir haber-i münsî(?)

Allâme Şâkir efendiye bu nişân cedîd

Sene 1257

Mürşid-i kâmil-i mükemmel şeyh Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin etvâr-ı seb'a hakkında *Nâtıku's-savâb* nâmıyla mevsûm bir risâlesiyle bir de *Dîvân-ı âşıkâne*'leri vardır. Ve bu iki eser de gayr-ı matbû'dur.

Li-muharririhi'l-fakîr: Bu iki eserin müşârün ileyh hazretlerinin hatt-ı dest-i şerîfleriyle yazılı birer nüshası âtiyü't-terceme Yıldız şeyhi Nûrî efendi el-Cerrâhî'nin kerîmezâdesi Recâî beyde, büyük pederinden müntakîl, yeminde mevcuttur. *Nâtıku's-savâb* risâlesinin bir nüshası hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh hazretlerinin *Dîvân-ı âşıkâne*'lerinden teberrüken kaydettiğim nutk-ı şerîfleri:

Mürşid elinden nûş-ı şarâb et

Sonra derûnun aşka kebâb et

Sîne-i şevkin bezme rebâb et

Râh-ı Hüdâ'ya böyle şitâb et

[IV/56]

Diğer nutk-ı şerîfi

Ziyâ verirdi sâlikâna çerâğ-ı feyz-i Nûreddîn

Sülûk ehli bulur feyzi onun sırr-ı tarîkıyla

Kalb-i mecrûhlara cerrâh olubdur aşk-ı Nûreddîn

Eder rûhun arşa vâsıl ki Hakk'ın feyz-i lütfuyla

Ârifîne kutupdur ol vâsilîne gavsdır hem

Âşikârdır onun sırrı nazar kıl ayn-ı kalbiyle

Acûbâtı, kedûrâtı sürüp kalbinden insânın

Kalaylı tas gibi berrâk ider tevhîdin nûruyla

İder münkirler inkârı bilmez sorsan nedir aslı

A'mâdır kalbi anların görmez Hakk'ı aynıyla

*Gel ey zâhid inâd etme duhûl eyle tarîkate
Olursun sen dahî kâmil Hüdâ'nın izz ü avniyle
Uyup şeytâna hem nefse gezip durma kapılarda
Çekip seyfi yemîninden yesârına cihâd eyle
Hem mürşidsiz yola girme sakınıp kendini andan
Olur mürşid sana şeytân ki türlü lehv ü la'ble
Ulûm ile bilinmez bu yedi etvâr bâtındır
Olur kat ender kat bulunmaz kâl ü kîl ile
Yaratmış Hak senin rûhun ezelden cevheri hâsdan
Sen edersen onu tahlît kamu isyân ü fîskıla
Göziün açıp yumunca dek çerâğ-ı ömrün sönüyor
Ki gûyâ şems-i asrdır gurûb eder nüzûlüyle
N'idersin mansıb-ı câhı fenâ mülkünü ko elden
Takarrüb et hâlıkına hitâb-ı irciî ile
Bu bir deryâ-yı bâtındır giremez zâhirî gavvâs
Yutup cümle helâk eder sefânîleri ukabıyla*

[IV/57] *Salâtıyla selâmıyla devâm-ı zikre meşgûl ol*

Dalarsan lahzada Şâkir Cenâb-ı Hakk'ı zikr eyle

Müşârün ileyh şeyh hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı ve muharririhi'l-fakîrin büyük pederi es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin zamân-ı irşâdına îrâd buyurdıkları mersiyeleri:

*Dilâ ol aşkla tenevvür-i Nûreddîn-i Cerrâhî
Ola tal'at-nümâ tâ nûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
Ola gör vahdeti kesrette dâim sâkin-i halvet
Budur çün meslek-i mebrûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
O zât-ı pâk kim şu'be-fezâ-yı halvetiyândır
O şu'be kim olur mahsûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
Olur İstanbul içre merkad-i pâki adn-mânend
Hem anda dergeh-i ma'mûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
Mürîdân-ı muhibbânına zinhâr olma bed-endîş
Kamu arslan durur her mûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
Düşenbe devr-i dâim sürülür tevhîd-i devrânı
Kurulur işte böyle sûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
Meârif kenzi şeyh Abdülazîz olmuş bi'l-istihkâk*

Azîz-i dergah-i mezkûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî

Zihî mürşid ki istiklâl tedbîrât-ı irşâdda

Verilmiş ma'nîde menşûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî

İder sîrâb-ı feyz ey Şâkir dil-teşne-i rûhânî

İrişür himmet-i mevfûr-ı Nûreddîn-i Cerrâhî

Şeyh hâfiz Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretleri ömr-i azîzlerinin yetmiş altıncı senesi olan [IV/58] bin iki yüz altmış altı [1266] senesi Muharremü'l-haramın âhiri Salı gecesi ezânî saât üç buçukta ircîf emr-i celîline lebbeyk-zen-i icâbet olarak âlem-i fenâdan infisâl âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Vasiyyet-i mürşidâneleri üzere Karagümrüğü kurbünde Tahta minâre mektebi hocası meşâyih-ı tarîk-ı Kâdiriyye'den hâfiz Sâlih efendi emr-i gaslini icrâ etti. Ve esnâ-yı gusûldeki âyin-bihîn-i tarîkati ve dallı arakiye-i şerîf ve icâze-i şerîfi verilmek vazîfesini ve tezkiye ve duâsını ve cenâzede zikr ü tevhîd ve tehlîli ve cenâze namazının kıldırılması, ba'dehû muvâcehe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de tekrâr tezkiye ve duâsını ve definindeki âyin-i tarîkını ve gece hatm-i Kur'ân-ı Kerîme'si müteâkıben yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîfini hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Meşâyih ve ulemâ ve huffâz ve ricâl-i devletten bir çok zevât cenâze merâsiminde hazır oldular. Ve kesîr bir cemâatin eyâdî-i ta'zîminde tâbût-ı muallâsı getirilip Nişancı câmi'-i şerîfi karşısında Keskin Dede hazretlerinin kabristanında cadde üzerinde ve ortada medfûn olan Abdülehad e'n-Nûrî (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretlerinin ekâbir-i hulefâsından Paşmâğ-ı şerîf dergâh-ı şerîfi bânîsi sâlifü'l-beyân zehrü'l-kâmilîn eş-şeyh Hamza efendi hazretlerinin kabr-i şerîfinin sol yanına [IV/59] ve müşârün ileyh Hamza efendi hazretlerinin mahdûm-ı âlîleri eş-şeyh Abdullah efendi hazretlerinin kabr-i şerîfinin sağ yanına, ya'nî her iki kabr-i enverin ortasına ihzâr edilen lahd-i mahsûsuna defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Muharririhi'l-fakîr: Pek yakın bir zamâna kadar müşârün ileyhimâ hazerâtının seng-i mezarları mevcûd ve etraflarında demir parmaklık ve üzerinde târih taşı mevcûd idi. Hattâ şeyh Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin el-yevm devrilmiş olan seng-i mezârının re'sinde tâc-ı şerîf resmi ve önünde

كل من عليها فان

(Rahmân, 55/26) [Yeryüzünde her şey yok olacaktır.] âyet-i kerîmesi ve kitâbesinde “Şeyhü'l-âlimü'l-âmil fâzîlü'l-kâmil hâfiz Mehmed Şâkir el-Halvetî el-mensûb bi-tarîkı'n-Nûreddîn Cerrâhî rûhu için el-Fâtiha sene bin iki yüz altmış altı (1266)” olarak târih mahkûk idi.

Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin hilye-i şerîfi: Orta boylu, ak sakallı, beşûşü'l-vech ve dâilâ ihvânıyla mülâhaza eder ve şâir ve fenn-i mûsikîye âşinâ, kendi tavırlarına mahsûs mevlid ve mi'râciye-i şerîfler ile ilâhiyyâtı vufûr ve cümle meşâyih indinde ve ulemâ ve huffâz indlerinde makbûl ve mergûb ve neşr-i tarîkatla meşgûl ve vazîfe-i irşâdı bi hakkın îfâya muktedir bir mürşid-i kâmil-i mükemmil idi. Kumrulu mescid mahallesi imâmetinden her ne miktar mübâlig olur ise fukarâ ve mesâkîn ile dergâhında

nevâle-çîn olurlar idi. Kumrulu mesciddeki Sertârîkzâde [IV/60] hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfine zamân-ı meşîhatında mâhiye evkâfdan yüz kuruş taâmiye ve yevmiye bir buçuk kıyye lahm-i ganem ve senevî on kıyye şem‘-i asel ve otuz kıyye rugan-ı zeyt Sultan Mahmûd hân-ı sâni evkâf-ı şerîfesinden tahsîs ettirmeğe muvaffak oldu.

Li-muharririhî’l-fakîr: Ba‘dehû dergâh-ı şerîf-i mezkûra mâliye hazînesinden de mâhiye yüz elli kuruş taâmiye tahsîs edilmiş idi. Hazret-i azîz-i müşârün ileyhî irtihâline dâir îrâd edilen neşîde-i târihiyeler; hazret-i azîzin kabr-i şerîfinin etrâfındaki demir parmaklığın muvâcehe-i şerîfi üzerindeki taşa mahkûk olan târih, fazîletli İzzet efendinin eser-i mergûbeleridir:

*Halvetiyye ârifânından yine bir merd-i pîr
Eyledi lafz-ı şerîf-i hû ile devrin tamâm
Müntesib idi tarîk-ı Pîr-i Nûreddîn’e ol
Ya ‘nî Cerrâhî-lakap kutb-ı güzîn-i sâhib-i zamân
Haylice münkirleri Hak ile irşâd eyledi
Müşkilin meşîhâne hal‘ eyler ber-vefk-ı merâm
Lütf u ihsân-ı cenâb-ı hazret-i Mennân ile
Sâha-i firdevs-i a‘lâda bula ikrâm-ı taâm
İzzetâ çıktı yediler söyledi târihini
Oldu bak Şâkir efendi âzim-i dârü’s-selâm
Sene 1266*

Sahaflar şeyhi-zâde İstanbul pâyelilerinden Nazîf efendinin îrâd ettiği diğerk neşîde-i târihiyye:

*Kutb-ı Nûreddin tarîk-ı ârifânından idi
Göçtü şeyh Şâkir efendi sâhib ü ilm ü amel*

[IV/61]

*Çıktı bir mısra‘ cevher-dâr-ı târih-i vefât
Şeyh Muhammed Şâkir’e gülzâr-ı adn ola mahal
Sene 1266*

Fâtih câmi‘-i şerîfi mucîz dersiâmlarından şâir-i meşhûr hoca Kerîmî efendinin îrâd ettiği diğerk neşîde-i târihiyye:

*Rehber-i ehl-i hakâkat pîşuvâ-yı sâlikîn
Şeyh es-seyyid Muhammed Şâkir âli-cenâb
Yazdı târihin Kerîmî nokta-i tevhîd ile
Şeyh Şâkir bula me‘vâda hüsn-meâb
Sene 1266*

Hazret-i pîr Muhammed Mısırî en-Niyâzî (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin Bursa'da hankâh-ı şerîfi postnişîn-i irşâdı şâir-i meşhûr şeyh Zâik efendi el-Mısırî'nin îrâd buyurdıkları diğerk neşîde-i târihiyye:

Nişancı şeyhi Şâkir efendi eyleyip rihlet

Tecelliyât-ı rabbânî ile gark oldu envâra

Yazıp târihini derviş Zâik dâğ-ı firkatle

Muazzez göçtü yâ hû şeyh Şâkir bezm-i dîdâra

Sene 1266

Li-muharririhi'l-fakîr; Şeyh hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mühr-i şerîfi ile memhûr birkaç adet icâze ve evrâd-ı şerîfler ve bazı evrâk-ı perîşân hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de el-yevm mahfûzdur. Müşârûn ileyh rahmetullâhi aleyh hazretlerinin terceme-i aliyyelerini Bursalı Tâhir bey *Osmanlı Müellifleri* nâmındaki eserinde beyân ediyor. Fakîr bu eser-i âcizîde Sirkeci dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed efendi el-Cerrâhî hazretleriyle halîfesi [IV/62] şeyh Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ve onun hulefâ-yı tarîkının terceme-i aliyyelerini müşârûn ileyh şeyh Şâkir efendi el-Cerrâhî efendi hazretleri-zâde âtiyü't-terceme Kumrulu mescidde Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin eseri olan *Gülşen-i Azîzân* ismindeki yalnız meşâyih-ı tarîk-ı Cerrâhiye'nin terceme-i aliyyelerini beyân eden kitaptan aynen yazdım. İntehâ.

Şeyh hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin on bir adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Birincisi şeyh Mehmed Memiş efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârûn ileyh rahmetullâhi aleyh Oflu'dur. Bin iki yüz beş [1205] sene-i hicrîsinde tahsîl-i ilm-i ma'rifet etmek için Dersâadet'e geldi. Anadolu Kavağı'nda mürşid-i azîzi hazretlerinin nezdinde ta'lîm-i kırâat-i Kur'ân-ı Kerîm ve ulûm-ı Arabiyye tahsîli ve hizmet-i kitâbete dahî müstahdem iken şeyhinden ahz-ı bîat etti. Zikri mürûr eden Mısır muhârebesinde dahî şeyhi ile birlikte Mısır'a gidip geldikten sonra mürşidi tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet oldu. Bin iki yüz yirmi [1220] târihinde Moskova muhârebesine dahî gidip geldi. Hizmet-i şeyhte mukîm iken bin iki yüz kırk [1240] sene-i hicrîsinde Eyüp Sultan civârında Baba Haydar mahallesinde kâin, zîkri mürûr eden Tameşvar defterdârı İbrâhim Bey mescidi ve şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı [IV/63] şerîfi şeyhi hâfız Hüseyin Fazl efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden imâmet ve meşîhat cihetleri hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcih edilip resm-i iclâsı dahî müşârûn ileyh hazretlerinin tarafından icrâ olundu. Bu azîzin Tevfik mahlasıyla bir dîvânı olup ve kendisinin hatt-ı destiyle olan nüshasının kendilerinde mahfûz kaldığını şeyhzâdesi Abdülatîf efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i Azîzân*'ında yazıyor. Şeyhi bulunduğu dergâh-ı şerîfin idâreye kâfi evkâf-ı şerîfesi olmadığı halde zât-ı şerîfleri hattatlıkla te'mîn-i maîşet eder ve birkaç fukarâ dergâhında iskân eder. Sehâvetiyle müştehir, âbid ve zâhid, muttakî ve evrâd ve ezkâra müdâvim, sâhib-i seyr ü sülûk, kesîrû'l-ahbâb ve mahbûb-ı kulûb bir zât-ı âlî idi. Ömr-i şerîflerinin yetmiş tecâvüz ettiği bin iki yüz kırk yedi [1247] senesinin Şevvâl-i şerîfinin on üçüncü Salı günü dîk-ı sadr illetinden irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti.

Emr-i gasli mürşidi sâbık-ı terceme şeyh hâfiz seyyid Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Tevhîd ve tehlîl ile Eyüp Sultan câmi'-i şerîfine azîm bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde götürüldü. Salât-ı zuhru müteâkip namâzı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdî [IV/64] âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından edâ ettirildikten sonra hazret-i Hâlid (radıyallâhu anhu'l-vâhid)'in muvâcehe-i saâdetinde tezkiye ve duâ edildi. Avdet[te] dahî azîmet gibi âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ olundu. Şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfe götürülüp dergâh-ı şerifte medfûn bulunan hazret-i pîr Ramazâneddin el-Mahfî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin mürşid-i âgâhı Karahisârî Mehmed Muhiddîn efendi (kuddise sırruhu'l-ebedî) hazretlerinin kabr-i enverlerinin sol tarafına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh şeyh Mehmed Memiş efendi el-Cerrâhî (rahmetullâhi aleyh) uzun boylu, ak sakallı ve dâimâ abâ iksâ eder idi. İrtihâline pîrdaşlarından âtiyü't-terceme şeyh Hasan Birrî efendi el-Cerrâhî'nin îrâd ettiği neşîde-i târihiyye:

Hazret-i şeyh Memiş ya 'nî Muhammed ki onun

Tâm idi sıdkıla İsnâ aşere ikrârı

Çü geldi rûhuna dâveti Hak'tan

Hû çekip şeyh Memiş gördü cemâl-i yârı

Sene 1247

Şeyh Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ikinci halîfesi şeyh Hasan Birrî efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh Tophâne-i Âmire binbaşlılarından. Rumeli ser-cadde seri olan kal'a-i hânîlerde hayli zaman istihdâm oldu. Ömr-i azîzlerinin yetmiş sekize bâliğ olduğu 1269 sene-i hicrîsinde Çalıkavak'ta irtihâl etti. Müşârün ileyh [IV/65] uzunca boylu, ak sakallı, âlim ve fâzıl ve şuarâdan, ziyâde kuvve-i hâfizaya mâlik, beşûşü'l-vech, ihvânıyla mülâtefeyi sever bir zât-ı şerîftir. (Kuddise sırruhû). Eş'ârından bazıları sırası geldikçe yazılmaktadır.

Şeyh Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, eş-şeyh Mehmed Rûmî efendi el-Cerrâhî'dir. Tarîk-ı Mısriyye'den seyyid Hasan Dede efendinin oğludur. Ve âtiyü't-terceme hankâh-ı hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dâmâdıdır. Pederlerinin şeyhi olduğu Üsküdar'da Ahmediye'de eş-şeyh Feyzullah el-Mısırî zâviyesinde .bin iki yüz otuz üç [1233] senesinde pederinin irtihâlinde şeyh oldu. Üsküdar'da meşâhir-i ulemâdan Siyâhî hoca efendiden ulûm-ı rusûm-ı Arabiyye'den me'zûn ve Kazasker Sâdullah efendiden hatt-ı ta'lîka me'zûn dâimâ kitâbetle meşgûl idi. Ömr-i azîzlerinin kırkını tecâvüz ettiği esnâda kendisine ârız olan kalp hastalığından bin iki yüz altmış altı [1266] senesi Cemâzilevvel'inin on sekizinci günü irtihâl etti. Zâviye-i mezkûrda medfûn cediti şeyh Saîd efendinin kabr-i şerîfine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh nahîfü'l-vücûd, zarîf bir zât idi.

Eş-şeyh seyyid hâfiz Mehmed Şâkir efendi [IV/66] el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh rahmetullâhi aleyh Dede Mustafa denilmekle meşhûrdur. Şeyh hâfiz Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin küçük mahdûmu âtiyü't-terceme eş-şeyh Ahmed

Şemseddin Paşa el-Cerrâhî'nin Kumrulu mescidde Sertârîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfnde esnâ-yı meşîhatında me'mûriyetle taşrada bulunduğu on sene kadar bir zaman müşârün ileyh Dede Mustafa efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîf-i mezkûrda şeyhzâdesine vekâlet etti. Ömr-i azîzi yetmişî mütecâviz olduğu bin iki yüz altmış yedi [1267] senesi Rebûlevvel'inin beşinci Perşembe günü âlem-i dünyâdan âlem-i bekâya intikâl etti. Edirnekapısı hâricinde Zülâlî çeşmesine giden eski yolun sağ tarafında medfûn olan sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in zâkirbaşısı eş-şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfinin sol tarafına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh uzun boylu, ak sakallı, zühd ü takvâ ve aşk ile müştehir bir zât-ı şerîf idi.

Eş-şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Halil efendi el-Cerrâhî'dir. İstanbul'dur. Bin iki yüz elli bir [1251] sene-i hicrîsinde Rumelihisârı'nda Ali Torlak mahallesinde kâin, seyyid eş-şeyh Ahmed er-Raûfî el-Halvetî hazretlerinin hulefâsından [IV/67] Karabaş Ahmed efendi hazretlerinin binâ ve ihyâ-kerde olan dergâh-ı şerîfinin şeyhi âtiyü't-terceme Eyyübî Çöp Atlamaz eş-şeyh Mehmed Âtîf efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden cihet-i meşîhatı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla uhde-i liyâkatlarına tevcîh edildi. Binâenaleyh dergâh-ı şerîf-i mezkûr arsa-yı hâliye idi. Sadr-ı esbak Büyük Reşid Paşa, müşârün ileyh şeyh Halil efendinin bendelerinden bulunduğundan müceddeden ebniye inşâ ettirdi. Fukarâ ve zuafâyâ taâmiye olarak erzak ve maaş tahsîs ettirdi. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrun resm-i kûşâdında şeyh Halil efendi el-Cerrâhî'nin resm-i iclâsı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdî âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidâneleri ile icrâ edildi. Bin iki yüz seksen üç [1283] sene-i hicrîsinde sinn-i âlîleri yetmişî mütecâviz olduğu halde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Rumelihisârı'nda Şehitlik denilmekle ma'rûf kabristâna defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) dâimâ hizmet-i şeyhe müdâvim ve zikr ü tevhîd ile meşgûl ve hurde-i tarîka âşinâ ve kabûl-i âmmeye mazhar bir zât-ı şerîf idi.

Eş-şeyh es-seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin [IV/68] diğer halîfesi, eş-şeyh el-hâc Ali efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) İzmit körfezinde Değirmendereli'dir. Tahsîl-i ulûm etmek üzere İstanbul'a geldi. Ve esnâ-yı tahsîlnde Sultan Bâyezid câmi'-i şerîfine müezzinlik vekâletine ta'yîn edildi. Ve bu esnâda mürşid-i azîzi hazretlerinden ahz-ı bîat etti. Ve ba'dehû ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Sultan Mahmûd hân-ı sâninin binâ ettirdiği Tophâne'de Nusretiye câmi'-i şerîfinin resm-i kûşâdında gâyet güzel sadâya mâlik olduğundan ve fenn-i mûsikîde akrânına fâik olduğundan bâ-irâde-i pâdişâhî câmi-i şerîf-i mezkûra müezzin ve sebilci ta'yîn edildi. Ba'dehû Anadoluhisârı'nda kâin Nakşibendî dergâh-ı şerîfi arsa-yı hâliye olarak mahlûl oldu. Bin iki yüz elli üç [1253] senesi bâ-irâde-i pâdişâhî uhdesine tevcîh edildi. Ve Serasker-i meşhûr Rızâ Paşa dergâh-ı şerîfi müceddeden binâ ve ihyâ etti. Ve resm-i kûşâdında merâsim-i iclâsı hankâh-ı âlîde postnişîn-i irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Ömr-i azîzi yetmişî mütecâviz olduğu bin iki

seksen [1280] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hatîresine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) meşâyih ve ulemâ ve ricâl-i kübrâ indinde mergûb ve savm-ı Dâvûd'da [IV/69] müdâvim ve müddet-i ömründe mükeyyefâta dâir hiçbir şey isti'mâl etmemiş edîb-i erîb ve zarîf bir zât-ı şerîf idi.

Eş-şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, eş-şeyh Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Zâkir şeyh Saîd efendi denilmekle ma'rûfdur. Tekâyâ-yı şerîfede zâkirlik etmekle imrâr-ı vakt eder. Fenn-i mûsikîde yed-i tûlâsı var idi. Kendisi dergâh-ı şerîf meşîhatı teklîf edildi, kabul etmedi. Ömr-i şerîflerinin altmış yediye vâsıl olduğı bin iki yüz yetmiş bir [1271] senesi Rebûlevvel'inde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Hazret-i Merkez (kuddise sırruhu'l-eazz)'in kabristânında Hamam sokağında âilesi mezâristânına defnedildi. (Kuddise sırruhû).

Eş-şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, eş-şeyh hâfız Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) ömr-i şerîflerinin altmış yedinci sene-i devriyesi olan bin iki yüz altmış yedi [1267] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Üsküdar'da İnâdiye'de kutbû'l-ârifin es-seyyid eş-şeyh Mustafa Hâşim Baba el-Celvetî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin türbe-i şerîfi karşısında medfûn, tarîk-ı Bektâşîyye'den Selim Baba hazretlerinin kabri-i şerîfi ittisâline defn edildi. Müşârün ileyh Üsküdar'da Ekinciler mektep hocası ve hazret-i Pîr seyyid Azîz Mahmûd Hüdâyî el-Celvetî (kuddise sırruhu'l-âlî) hankâh-ı şerîfi hatip vekîlidir. [IV/70] Ve hüsn-i hatt-ı sülûs ve nesîhe mâlik ve âlim ve fâzıl, orta boylu, kırca sakallı, nahîfü'l-vücûd bir zât-ı şerîf idi.

Eş-şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kaşıkçı mektebi hocası denilmekle ma'rûftur. Tarîk-ı Kâdiriyye'den hâfız şeyh Hüseyin efendinin oğludur. Ve Aksaray civârında Bostancı câmi'-i şerîfi imâmıdır. Bin iki seksen iki [1282] sene-i hicrîsinde Silivrikapısı dâhilinde Veled Karabaş mahallesinde kâin Sa'dullah Çavuş mescid-i şerîfinde sâbık-ı şerîfinde Zerdecî-zâde şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Karagöz tekyesi denilmekle ma'rûf dergâh-ı şerîfi şeyhi âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postinişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî'nin hulefâsından Şhremîni mektep hocası şeyh hâfız Mehmed İzzet efendi el-Cerrâhî'nin irtihâliyle inhilâl eden dergâh-ı şerîf-i mezkûrun cihet-i meşîhatı âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîni es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh olundu. Ve resm-i iclâsı dahî müşârün ileyh hazretleri tarafından icrâ edildi. Bin iki yüz doksan üç [1293] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun minâre cihetinde medfûn Zerdecî-zâde [IV/71] Şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri-i şerîfinin sağ yanına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh mürşid-i azîzi hazretlerinin "ezintü" tahrîr edip temhîr ederek verdiğı vird-i kebîr ve sağır-i hazret-i Pîr hankâh-ı şerîfte el-yevm mahfûzdur.

Eş-şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ahmed Şemseddin Paşa el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Şemsi Paşa denilmekle ma'rûftur.

Mürşid-i azîzi şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin küçük mahdûm-ı âlileridir. Bin iki yüz otuz üç [1233] sene-i hicrîsinde İstanbul'da doğdu. Bin iki yüz kırk bir [1241]'de Yeniçeri vak'asında perişanlık sebebiyle Mısır çarşısında Attâr İbrâhim efendinin dükkânına çıraklığa devam etmekte iken bin iki yüz elli [1250] sene-i hicrîsinde Fâtih câmi'-i şerîfine müezzin ve kayyim ta'yîn edildi. Ba'dehû mâliye nâzırı Nâfiz Paşa, Defterdâr kapısına müezzin etti. Ve bu esnâda Çarşamba civârında kâin Murat Monla dergâh-ı şerîfi şeyhi Fenâr'da Kiremit mahallesinde Dârü'l-Mesnevî-i şerîfin bânîsi ve dâr-ı mezkûrda medfûn efâhim-i ulemâ-yı benâmdan ve eâzim-i meşâyih-ı tarîk-ı Nakşibendiyye'den sâhibü'l-âsâr şeyh Mehmed Murâd en-Nakşibendî (kuddise sırrıhu'l-ebedî) efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîf-i mezkûrda halka-i tedrîsinden **[IV/72]** tefeyyüz etti. Evkâf-ı hümâyûn nâzırı Hasîb Paşa'nın vesâtatıyla bin iki yüz altmış ik [1262] sene-i hicrîsinde uhdesine rütbe-i râbia tevcih edildi. Ve Hasîb Paşa'nın dâire-i devletlerine kethüdâ ta'yîn edildi. Ve Lâleli'de Sultan Mustafa han (aleyhi'r-rahme ve'l-gufrân) hazretlerinin imâretine kâim-makâm ta'yîn edildi. Ve bin iki yüz altmış beş [1265] senesinde Hasîb Paşa'nın Cidde vâililiğine ta'yîn edildiğinden mûmâ ileyhi dahî maiyyetinde getirip Mekke-i Mükerreme muhâfizliğine ta'yîn etti. Ve bu vesîle ile de şeyh Şemsi Paşa el-Cerrâhî edâ-yı farîza-i hacc-ı şerîf etti. Bin iki yüz altmış yedi [1267] senesinde Cidde vâililiğinden li-maslahatin Yemen'e i'zâm olunması hasebiyle şeyh Paşa mûmâ ileyhi de Yemen'e berâber gitti. Ve Yemen'de vâlî bulunan Kürt Mahmûd Paşa'nın inhâsıyla uhdesine bâ-irâde-i pâdişâhî miralaylık rütbesiyle Hadîde kâim-makâmılarına ta'yîn edildi. Peder-i mürşidi hazretlerinin kasr-ı yed ettiği Kumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfinin meşihatını 1271 senesinde büyük birâderi âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin uhdesine kasr-ı yed etti.

Li-muharririhi'l-fakîr; Şeyh Paşâ-yı müşârun ileyhin me'mûriyetindeki terceme-i ahvâlini bu eser-i âcizîde beyân maksadım, dervîşânım Medîne-i münevvere'de hizmeti esnâsında sergüzeşti olan şu hâdiseyi beyân etmektir. Günlerden birinde Ravza-i mutahhara'da huzûr-ı **[IV/73]** saâdet, felek-i mertebe-i Cenâb-ı risâlet-meâbda ifâ-yı vazîfe etmekte iken evlâd-ı Arab'dan bir çocuğun südde-i seniyye-i Cenâb-ı risâlet-penâhîye karşı ayaklarını uzatıp oynamakta olduğunu görür. Elinde bulunan bir şey ile çocuğa yavaşça bir iki kere vurur. Çocuk ağlayarak “yâ ceddî beni dövüdü” diyerek dışarı çıkar. Ol gece şeyh Şemsi Paşa'nın rü'yâsında Sultânü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn (salavâtullâhi aleyhi ve âlihî ve sahbihî ecmaîn) efendimiz hazretleri zuhûr edip “Benim evlâdımı benim karşımda ne cesâretle darb edersin?” deyü sulâl buyurmalarıyla uyanır. Ertesi günü Paşa-yı mûmâ ileyhi hâdiseyi Şerîf hazretlerine arzeder. Şerîf hazretleri de o çocuğun sinninde ne kadar erkek çocuklar var ise babalarının nezdinde önünden geçirilmesini dellâl çağırarak sûretiyle îlân eder. Ve bu sûretle dövülen çocuğu bulurlar. Şeyh Şemsi Paşa çocuğa ne kadar iltifat eder ise de çocuk yine barışmaz. Nihâyet bir çift kırmızı yemeni alınmakla gönlü olur, barışır. Çocuğun arzusunu yerine getirdikten sonra pederine dahî ikrâm ve iltifatlar eder. Ve hemân o makâm-ı muallâdan diğeri bir mahalle me'mûriyetinin nakledilmesini arzeder. Bin iki yüz yetmiş altı [1276] senesinde Trablus'ta Cebel-i garp kâim-makâmı oldu. **[IV/74]** bin iki yüz seksen bir [1281] senesinde me'mûriyetinden infisâl edip İstanbul'a gelip Süleymâniye

câmi'-i şerîfi civârında Sarı Bâyezid mahallesinde bir ev alıp iskân etti. Biraz müddet sonra İstanbul'da zuhûr eden tâûnun isâbetiyle bin iki seksen iki [1282] sene-i hicrîsinin Rebûlevvel'inin on dokuzuncu günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Vasiyeti mûcibince Fâtih câmi'-i şerîfnde salât-ı zuhru müteâkip namazı kılındıktan sonra muvâcehe-i saâdet-i hazret-i Pîr'e getirilip tezkiye ve duâ edilip tevhîd ü tehlîl ile Edirnekapısı hâricinde zikri mürûr eden Sır tekke-i şerîfte post mahallinin sol tarafındaki sed üzerine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) orta boylu, ak sakallı, buğday renkli, beşûşü'l-vech, sağîrû'l-ayn, ulûm-ı Arabiyye ve Fârisiyye lisânına âşinâ ve hüsn-i hatta mâlik, kabûl-i âmmeye mazhar, müşfik ve merğûb bir zât idi.

Yine eş-şeyh seyyid hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi ve büyük mahdûmu es-seyyid eş-şeyh hâfız Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kumrulu şeyhi şeyh Latîf efendi denilmekle meşhûrdur. Bin iki yüz yirmi dokuz [1229] senesinin Rebûlevvel'inin ikinci Cuma günü İstanbul'da doğdu. [IV/75] Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ba'de't-tahsîl ulûm-ı âliyyeyi Fâtih câmi'-i şerîfnde tahsîl, İstanbul Bâb mahkemesi kalemine de devâma başladı. Ve bin iki yüz kırk beş [1245] sene-i hicrîsinde pederi ve mürşidi hazretleri kendisine i'tâ-yı biât etti. Ve bin iki yüz kırk sekiz [1248] sene-i hicrîsinde yine pederi ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet etti. Ve târîh-i mezkûrda âtiyü't-terceme Tükürüklü şeyh Hasan el-Hamdî efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden zikr-i mesbûk Otlakçı yokuşunun alt başında kâin Hâcegî-zâde Mustafa efendi câmi'-i şerîfi derûnundaki şeyh Mehmed Hüsâmeddîn el-Cerrâhî hazretlerinin ihyâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîfin emânet ve hitâbet ve meşîhat cihetleri hankâh-ı hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdî âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin uhdesine tevcih edildi. Ve resm-i iclâsı müşârün ileyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin tarafından icrâ edildi. Ve şeyh Abdüllatîf efendi el-Cerrâhî'nin dergâh-ı şerîf-i mezkûrda zamân-ı meşîhatında taâmiye olarak mâhiye yüz elli kuruş ve senevî kırk kıyye rujan-ı zeyt ve senevî mihrâbiye olarak on iki kıyye bal tahsîs ettirmeye bin iki yüz elli iki [1252] senesinde muvaffak oldu. Bin iki yüz altmış dört [1264] [IV/76] sene-i hicrîsinde pederi ve mürşid-i azîzi şeyh hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretleri uhde-i reşâdetlerinde bulunan Fâtih civârında Küçük Karaman'da kâin Nişancı Cedîd Mehmed Paşa câmi'-i şerîfinin meşîhat cihetini dahî şeyh Abdüllatîf efendi el-Cerrâhî'nin uhdesine kasr-ı yed etti. Bin ki yüz yetmiş bir [1271] senesinde Otlakçı yokuşundaki şeyh Hüsâmeddin el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi cihetlerini âtiyü't-terceme sertarîk es-seyyid eş-şeyh Mehmed Muhterem efendi el-Cerrâhî'ye kasr-ı yed etti. Ba'dehû sene-i mezkûr içinde Kumrulu mesciddeki birâderinin kasr-ı yed ettiği Sertarîkzâde el-Cerrâhî hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfini otuz üç bir kuruş sarf ile müceddeden binâ ve inşâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun ta'mîrine imâm-ı sultânî Zeynelâbidin efendizâde Hulûsî beyin îrâd ettiği neşîde-i târihiyye:

Cenâb-ı Pîr Nûreddîn Cerrâhî kudsînin

Kim etse dergeh-i pür-feyzine gidip taleb-i imdâd

Onulmaz yâresine merhem-i şefkat eder ihsân

*O bir pîr kim zi'l-hikem ve kutb-ı kerem-mu 'tâd
Ki onun sertarîkzâdesi sâhib-i kerâmâtın
Revâ görmedi kalsın tekyesi böyle harâbât
Bu Abdülatîf feyz-cûdan eyleyip îsâl
Mücedded eyledi bu tekyeyi bâ-feyz pür-inşâd
Hüdâ ömrün mezîd etsin bu dergâh-ı şerîf içre
Nice sâlikleri kılsın tarîkatta hemân irşâd
Hulûsî de dû-şân târîh-i gevheri var mı anlar
Yapıldı hankâh-ı Sertarîkzâde saâdet bâd
Sene 1271*

[IV/77] Kumrulu şeyhi Abdülatîf efendi el-Cerrâhî pederinin kendisine kasr-i yed ettiği Nişancı Cedîd Mehmed Paşa dergâh-ı şerîfinin meşîhat cihetini tarîk-ı Kâdiriyye'den eş-şeyh es-seyyid Abdülhalîm efendi hazretlerine kasr-ı yed etti. Ve yine peder-i âflilerinden uhdesine intikâl eden Kumrulu mescid mahalle ve imâmet ve hitâbet cihetlerini nevvâb-ı kirâmdan Mehmed Sâbık efendiye kasr-ı yed etti. Müşârün ileyh şeyh hâfiz seyyid Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin *Gülşen-i Azîzân* nâmında gayr-ı matbû hazret-i pîr Nûreddîn Cerrâhî'nin ve tarîkat-ı aliyyelerinden geçen meşâyih-ı âlîşân ve hulefâ-yı azîzân hazerâtının terceme-i aliyyelerini kendi zamânına değin yazmış bir eser-i mergûbu vardır. Bir nüshası hankâh-ı hazret-i Pîr'de mevcûd olduğundan bu eser-i âcizînin vücûda gelmesinde muharrirrihu'l-fakîre pek çok yardımı oldu. Mezkûr eserin bir nüshası da Kâdirîhâne'de, bir nüshası da şeyh Abdülatîf efendi el-Cerrâhî'nin hulefâsından âtiyü't-terceme Yıldız Dede dergâh-ı şerîfi şeyh merhûm Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin kerîme-zâdesi Recâî beyde mevcuttur. Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdî âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin zamân-ı irşâdında sırayla gösterilen hizmet-i şerîflerde bulunarak [IV/78] nihâyet imâmet hizmet-i şerîfnde bulunmuştur. Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî zamânındaki bi'l-cümle devrânî meşâyihinin zikr ü devrân idârelerinin kuvvetinde devrân idâresine muvaffak olmuştur. Ve bu sebepten zamânında bulunan devrânî meşâyihî-zâdeler hafta günlerinde Kumrulu mesciddeki Sertarîkzâde'nin Salı dergâh-ı şerîfine devâm edip devrân idâresi ta'lîm ettiler idi. Pederim merhûm muharrir-i fakîre defâatle nakletti. Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî Hazret-i Pîr-i destgîr (kuddise sırruhu'l-münîr) efendimizi âlem-i menâmda cemâl-i bâ-kemâlini müşâhade edip iltifât-ı saâdetlerine nâil olduğunda inşâd ettiği medhiyedir:

*Kutb-ı Nûreddîn-i Cerrâhî ferîd-i evliyâ
Gel tarîkına onun tâ bulasın Hak'tan atâ
Çar erkânla müretteb içtîhâdî mezcolup
Devri yürürken edip buldu kemâl-i intihâ
Aşk şarâbın kana kana nûş edip ol zât-ı pâk*

*Onun cezbe-i Rahmân'a oldu reh-nümâ
Sırr-ı vahdet sâlikânında nümâyân şüphe yok
Gel dilersen sen de bu sırdan olasin âşinâ
Râh-ı Hak'tan telkîn-i tevhîdine ikrâr verip
Zulmet-i nefsin temiz eyler bulur nûr-ı ziyâ
Gülzet-i emmâreden tahlîs-i nefse tâlib ol
Eylesin seni recâ bu pîr-i erkân-ı Hudâ
Müçtehidler hâtemidir bil bu zat-ı ekremi
Eyleme asla tevakkuf sen de gel kıl iktidâ
[IV/79] Ey karındaş dâvet-i Hak'tır bu dâvetten murâd
Tâ erenler himmetiyle bulasin nârdan rehâ
Himmet-i pîrinle Fazlî hânedânîlerden ol
Dünyâ vü ukbâda olasin onlardan dâimâ*

Şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî bin üç yüz üç [1303] senesinin Cemâzilâhir'inin beşinci Cumartesi günü dâr-ı dünyâdan dâr-ı ukbâya intikâl etti. Emr-i gasli ekber hulefâsından âtiyü't-terceme şeyh Osman Şerefeddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî icrâ edildi. Ve esnâ-yı gasilde âyîn-i bihîn-i tarîkatı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîni âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Tevhîd ve tehlîl ile bir azîm cemm-i gaffirin eyâdî-i ta'zîminde Fâtih câmi'-i şerîfnde salât-ı zuhru müteâkip cenâze namazı ba'de'l-edâ ve huzûr-ı hazret-i Fâtih'te müşârûn ileyh şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî tarafından tezkiye ve duâ edilip avdette azîmet gibi tevhîd ve tehlîl ile şeyhi olduğu dergâh-ı şerîf-i mezkûra götürülüp dergâhın cümle kapısının sol cihetinde ve kabristanda kendisinden mukaddem irtihâl etmiş mahdûmu Mehmed Rızâeddîn efendinin kabrine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârûn ileyh (rahmetullâhi aleyh) uzun boylu, zaîfü'l-bünye, kır sakallı, neşr-i tarîkata hâdim bir zât-ı şerîf idi. Yâdigârı olarak bendegânına vermiş olduğu [IV/80] evrâd-ı şerîflerden bazısı ile bir miktar evrâk-ı perişân hankâh-ı şerîfte mahfûzdu. Azîz-i müşârûn ileyh pek çok olan dervişânı içinde on adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Bunlardan eş-şeyh Sâlih efendi el-Cerrâhî ile eş-şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî'nin isimleri silsilenâme-i tarîkatta ism-i mezkûrdur. Tercemeleri hakkında elde ma'lûmât yoktur. (Kuddise sırruhâ ve rahmetullâhi aleyhâ). Diğer halîfesi eş-şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Muhzırbaşı hacı Ahmed efendi denilmekle ma'rûfdur. Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in sokağında, hânesinde meskûndur. Bin üç yüz iki [1302] Receb-i şerîfinin on sekizinci Pazar günü ömr-i azîzi doksanı mütecâviz olduğu halde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Emr-i gasli şeyhi tarafından ve pîrdaşı âtiyü't-terceme şeyh Osman Şerefeddîn Tûrâbî el-Cerrâhî efendi tarafından icrâ edildi. Fâtih câmi'-i şerîfine tevhîd ve tehlîl ile götürülüp cenâze namâzı edâ edildikten sonra huzûr-ı hazret-i Fâtih'te tezkiye ve duâ, ba'dehû avdette dahî tevhîd ve tehlîl ile hazret-i Pîr muvâcehe-i şerîfine götürülüp def'aten tezkiye ve duâ edilip Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfi ittisâlinde Davut Ağa mescid-i şerîfinin

kabristânına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi eş-şeyh Mehmed Râşid efendi el-Cerrâhî'dir. Şeyhinin şeyhi bulunduğru Kumrulu mescidde Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi [IV/81] Kabristânında medfûndur. (Kuddise sırruhû). Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin diğerk iki halîfesi, birisi Ayvansaray imâmı eş-şeyh hâfız Mehmed efendi el-Cerrâhî, birisi de eş-şeyh Bâhir efendi el-Cerrâhî'dir. (Kuddise sırruhumâ ve rahmetullâhi aleyhimâ). Bunlar Edirnekapısı kabristanlığında medfûndurlar. Seng-i mezârı mevcûddur. Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi hazret-i Pîr'in pîrdâşı seyyid eş-şeyh Ahmed er-Raûfî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin hulefâsından Boğaziçi'nde Beykoz'da Yalıköyü denilmekle ma'rûf mahallede binâ ve ihyâ ettiğri dergâh-ı şerîfi derûnunda medfûn eş-şeyh hâfız Mehmed efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed Raûf efendi el-Halvetî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh), Beykoz Raûfî tekyesi şeyhi âtiyü't-terceme Tevfik efendi merhûmun büyük mahdûmudur. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrda medfûndur.

Şeyh Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi es-seyyid eş-şeyh Ali Ziyâeddin efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh), İstanbul'dur, Muhzırbaşı-zâdedir. Bin üç yüz [1300] sene-i hicrîsinde pîrdâşı âtiyü't-terceme Yıldız Dede dergâh-ı şerîfi şeyhi Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî ile birlikte Yıldız Dede dergâh-ı şerîfide yeşil tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet aldı. Bin üç yüz üç [1303] senesinde şeyhi [IV/82] Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin bilâ-veled vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden Fâtih Kumrulu mescidindeki Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhatı âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişini es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla uhdesine tevcih edildi. Bin üç yüz otuz üç [1333] senesi leyle-i mevlidi'n-Nebî (sallallahu aleyhi ve âlihî vesellem)'inde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de sertarîk bulunan Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfi şeyhi hâfız Mehmed Râşid efendi el-Cerrâhî'nin hakkında muharriru'l-fakîre taraf-ı eşref-i hazret-i Pîr'den vâkî' olan emr-i mânevî üzerine azledilip yerine mûmâ ileyh şeyh Ali Ziyâeddîn efendi el-Cerrâhî sertarîk ta'yîn edildi. Mûmâ ileyh şeyh Ali Ziyâeddîn efendi el-Cerrâhî'ye şeyhi mukaddem yeşil tâc-ı şerîf ilbâs etmiş olduğundan taraf-ı fakîrânemden tarîkımızın irşâd tâc-ı şerîfi olan irşâd tâc-ı şerîfi ilbâs edildi. Harb-i umûmîde muharriri'l-fakîrin askerlikle Edirne'de bulunduğum yedi ay kadar bir zaman hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de vekâlette de bulundu. Bin üç yüz otuz beş [1335] senesi Receb-i şerîfinin yirmi dokuzuncu Pazartesi günü âlem-i dünyâdan âlem-i ahirete intikâl etti. Emr-i gasli Kumrulu mescid imâmı hâfız Sâdeddîn efendi tarafından icrâ edildi. Usûl-i tarîkat dahî taraf-ı fakîrânemden icrâ ettirdim. Ertesi Salı günü [IV/83] taraf-ı fakîrânemden tezkiye ve ba'de'd-duâ bir azîm cemm-i gaffirin eyâdî-i ta'zîminde ve meşâyih ve dervîşânın zikr ü tevhîd ve tehlîli ile Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Ve salât-ı zuhru müteâkip taraf-ı fakîrânemden cenâze namâzı edâ edilip Fâtih Sultan Mehmed hân (aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân) hazretlerinin türbe-i şerîfi önünde tezkiye ve duâ edilip ba'dehû Çarşamba tarîkıyla hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfi penceresi önüne getirilip def'aten fakîrin tarafımdan tezkiye ve duâ edilip şeyhi bulunduğru dergâh-ı şerîfin dâhilinde dergâh-ı şerîfin cümle kapısının sağ tarafında mevcûd kabristânında medfûn şeyhi Abdülatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin kabristânının kadem-i

redfîne defn ettirdim. (Kuddise sırruhû). Ve ol gün dergâh-ı şerîf-i mezkûrun yevm-i mahsûsu olduğundan taraf-ı fakîrânemden âyin-i tarîkımızın icrâsı esnâsında ve ol gece dahî hatm-i Kur'ân-ı Kerîm ve evrâd ü ezkâr ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okunarak rûh-ı şerîfi şâd edildi. (Rahmetullâhi aleyh).

Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Osman Şerefeddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin hulefâlarının kıdemleri ma'lûm olmadığından sırasıyla ism-i şerîfleri her ne kadar tahrîr olunamamış ise de mûmâ ileyh es-seyyid eş-şeyh Osman Şerefeddîn Tûrâbî [IV/84] efendi el-Cerrâhî'nin ilk halîfesi cümlemizce ma'lûmdur. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Şeyh Osman denilmekle ma'rûftur. İstanbul'da Sultan Selim civârında Hamza Dede mahallesinde doğdu. Pederi Yorgancı Ali Ağa'dır. Hâl-i şebâbetinde sâbık-ı terceme Nişancı şeyhi seyyid hâfiz Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerine intisâb edip terfî'-i dâire-i esmâ-yı şerîf ederek vird-i sağîre ve vird-i kebîr-i sahîhaya ruhsat aldı. Ve dâllı arakiyesi dahî azîzi hazretlerinin tarafından ilbâs edildi. Şeyhi azîzi hazretlerinin bin iki yüz altı [1206] senesinde irtihâliyle şeyhinin mahdûmuna intisâb etti. Ba'dehû ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet etti. Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî tarafından oldu. Sonra Nûreddîn şeyh-i meşhûru âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından âtiyü't-terceme Suyolcu-zâde şeyh Mustafa Nâci efendi el-Cerrâhî'nin kerîmesi Emine Teslîme Bacı el-Cerrâhî (rahmetullâhi aleyhâ) ile izdivâc etti. Kâim-pederi merhûm şeyhi müşârün ileyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kendi mülkü olan Edirnekapısı hâricinde Mısır Tarlası denilmekle meşhûr Sultan Mahmûd hân-ı sâni şosasında arsa-i hâliyesi üzerine binâ ve ihyâ ettiği gayr-ı mevkûf dergâh-ı şerîf [IV/85] kâim-pederinin mukaddem irtihâl etmiş olması dolayısıyla vekâlet etti. Ve hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'de müddet-i medîde kahve nakîbliği ve terbiye-dârlığı dahî vardır. Küçük mahdûmu ve hankâh-ı şerîfin el-yevm meydancı dedesi olan âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî'nin yedinde mevcûd pederi mûmâ ileyh merhûmun nüfûs kağıdındaki târîh-i velâdeti bin iki yüz elli iki [1252] sene-i hicrîsi yazılıdır. Mûmâ ileyhin târîh-i irtihâli bin üç yüz on sekiz [1318] sene-i hicrîsidir. Ömrünün altmış altıncı senesinde hankâh-ı şerîfin karşısında iskân etmekte olduğu Bereket-zâde sâhibü'l-âsâr ve âtiyü't-terceme baş müddei-umûmî hâfiz İsmâil Hakkı beyefendinin hânesinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti. Emr-i gasli Kesmekaya'da tarîk-i Kâdiriyye'den Kadızâde Sa'dî dergâh-ı şerîfi Arap Şeyh Mehmed Keşfi efendi tarafından ba'de'l-icrâ hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e getirilip ol gece tevhidhânedede tâbût etrâfında hatm-i tilâvet-i Kur'ân-ı Kerîm ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf kırâat edildi. Ertesi Pazartesi günü huzûr-ı hazret-i Pîr'de tezkiye ve duâ edilip âyîn-i bihîn-i tarîkat üzere zikr-i tevhîd ve tehlîl ile Fâtih Câmî'-i şerîfine getirildi. Salât-ı zuhru müteâkip cenâze namazı edâ edildi. Huzûr-ı hazret-i Fâtih'te tekrar tezkiye ve duâ edildi. Ve bir azîm cemm-i gafirin [IV/86] eyâdî-i ta'zîminde azîmet gibi avdetinde de tevhîd ve tehlîl ile Edirnekapısı hâricinde mesbûk Sır tekke'de medfûn eâzım-ı evliyâ-ı kirâmdan ve efâhim-i meşâyih-ı tarîk-ı Halvetiyye'den Nûreddîn-zâde Filibeîvî şeyh Mustafa ve Muslihiddîn (kuddise sırruhu'l-münîr) hazretlerinin merkad-i enverlerinin civârına defn edildi. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) orta boylu, ak sakallı, güzel yüzlü ve güzel

sözlü, hoş sohbet, meclis-ârâ, zarîf ve nazîf ve dâimâ evrâd u ezkâra müdâvim ve ilim ve fıkıhtan ma'lûmât-dâr ve lisân-ı Arabî ve Fârisî'ye âşinâ, sülûs ve nesih hatları yazar. Gençliğinde pek çok seyâhat etmiş, ba'dehû uzleti ihtiyâr etmiş bir şeyh-i kâmil idi. Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin diğêr halîfesi; şeyh Yahyâ efendi el-Halvetî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Beykoz'daki Raûfî dergâh-ı şerîfi şeyhi âtiyü't-terceme şeyh Tevfik efendi el-Halvetî'nin küçük mahdûmudur. Pederlerinin irtihâlinden sonra sâbık-ı terceme birâderi şeyh Ahmed Raûf efendi el-Halvetî ile birlikte ilbâs-ı tâc ve hırka olmuştur.

Li-muharririhî'l-fakîr; mûmâ ileyh şeyh Yahyâ efendi, şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'den usûl-i esmâ ve tekmi'l ve furûât-ı esmâ-ı şerîflerini görmeğe şeyhinin ömrü vefâ etmemiş olduğundan kendisine icâze-i şerîf dahî i'tâ edilmemiştir. Pederim merhûm şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinden usûl-i esmâ ve furûât-ı esmâ-ı şerîflerini gördü. Ve icâze-i şerîf [IV/87] aldı. Mûmâ ileyh merhûm şeyh Yahyâ efendi el-Halvetî Yeniköy Raûfî dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Bin üç yüz yirmi sekiz [1328] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfin kabristânına defnedildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhatı pederim merhûmun hulefâsından Durmuş Dede dergâh-ı şerîfi şeyhi Saîd efendi el-Cerrâhî'nin vekîl ta'yîniyle şeyh Yahyâ efendi merhûmun küçük mahdûmuna tevcih edildi. Mûmâ ileyh şeyh Yahyâ efendi el-Halvetî orta boylu, ak sakallı, zikr ü tevhide müdâvim, saf ve pak bir zât-ı şerîf idi. (Kuddise sırruhû). Şeyh Yahyâ efendi el-Halvetî'nin iki adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Birisi eş-şeyh Râşid efendi el-Halvetî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Beykoz'daki Raûfî dergâh-ı şerîfi Ahmed efendinin irtihâlinde küçük kalan Tevfik efendiye müddet-i medîde vekâlet etti. Bin üç yirmi dört [1324] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. (Kuddise sırruhû). Merhûm kır sakallı, uzunca boylu, ömrü elli beşi tecâvüz etmiş, şeyhi merhûm gibi saf ve pak bir zât-ı şerîf idi. Şeyh Yahyâ efendi el-Halvetî'nin diğêr halîfesi ve hemşirezâdesi eş-şeyh Mehmed Cemâl efendi el-Halvetî'dir. Merhûm şeyh Râşid efendi el-Halvetî'nin irtihâlinden sonra Beykoz Raûfî dergâh-ı şerîfine vekâlet etmekte idi. [IV/88] İrtihâl etti. Târîh-i irtihâli ma'lûm değildir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûr ba'dehû yola kalb edildi. Harem ciheti kaldı.

Muharririhü'l-fakîr; Beykoz Raûfî dergâh-ı şerîfi şeyhi merhûm efendinin yetim kalan ve bi'n-niyâbe dergâh-ı şerîf uhdesine tevcih edilen sağır Tevfik'in hîn-i velâdetinde İstanbul'da meşhûr mecâzib-i ilâhiyyeden Beykozlu Mehmed efendi hazretleri merhûm, dergâh-ı şerîfe gelir ve çocuğu ister. Okur üfler ve dâimâ gelip çocuğu görüp ve hediyeler getirir. Çocuk tekellüm etmeye başlayınca aynen meczûb-ı ilâhî Mehmed efendi hazretleri gibi söylemeye başlar. Ve daha büyüdükçe aynen Mehmed efendi hazretlerinin hâlini iktisâb eder. Mehmed efendi hazretleri irtihâl buyurunca Tevfik efendi yerine kalır. Meşhûdât-ı fakîrânem, pederim merhûm hazretleri ile birlikte bir hafta gecesinde Beykoz'daki Raûfî dergâh-ı şerîfine gittik. Pederim merhûm dergâh-ı şerîfin cümle kapısından içeri girer girmez mûmâ ileyh Tevfik efendi henüz beş altı yaşında elinde bir arakiye ve yeşil sarığı olduğu halde hiç görmemiş olduğu pederim merhûmu istikbâl etti. Ve elini öptü, arakiyesinin başına konup sarığının sarılmasını talep etti. Vekîli olan ve akrabâsı olup da dergâh-ı şerîfte ikâmet eden zikri mesbûk şeyh Cemâl efendi çocuğu çekip "Ben sararım sen efendi hazretlerine zahmet verme" dedi ise de çocuk

ağlayarak pederime ricâda bulundu. Pederim merhûm hazretleri de çocuğun arzusu vechile [IV/89] arâkiyesini tekbîr ederek giydirdi. Ve sarığını üzerine sardı. Ba‘dehû meczûb-ı ilâhî meşhûr Beykozlu Mehmed efendi hazretleri çocuğun velâdetinden kendisinin irtihâline kadar çocuğa tamâmen hâlini vermiş olduğu şeyh Cemâl efendi el-Halvetî ile pederi merhûmları hikâye ettiler. Tevfik efendi merhûmun şâhidi olduğum bir hâdisesini dahî teberrûken kaydettim. Evvelce bildirdiğim vak‘adan tahmînen yirmi beş sene sonra fakîr, pederim merhûmun hulefâsından âtiyü’t-terceme Karagöz dergâh-ı şerîfi şeyhi ve hankâh-ı hazret-i Pîr’in meydancısı şeyh Hüseyin Hüsnu efendi el-Cerrâhî ile birlikte Beykoz’a tarîk-ı Halvetiyye’nin Karabaş kolundan ve Yanya vilâyetinin Leskovik kazâsı köylerinden Herisova nâmındaki köyde pederi merhûm şeyh Ali efendi el-Halvetî’nin binâ ve ihyâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîfin şeyhi olup Balkan harbinden sonra muhâcereten İstanbul’a gelip hankâh-ı hazret-i Pîr’de hayli müddet ikâmet eden şeyh Hakkı efendi el-Halvetî’nin bendelerinden bir zâtın hânesine mûmâ ileyh Hakkı efendi el-Halvetî’nin delâletiyle mevlid-i şerîf cem‘iyyetine gittik. Yirmi beş seneden beri fakîri görmemiş ve kendisi otuz yaşını bulmuş mûmâ ileyh Tevfik efendi sokaktan geçerken fakîri görünce derhal yanımıza geldi. İltifât etti. Ve bizlere kahveler [IV/90] ısmarladı. Ve bu gece dergâhta misâfir kalmamızı teklîf etti. Ve kendisi hemen koşarak dergâhına gidip vâlidesine, İstanbul’dan Nûreddîn Cerrâhî şeyhi gelmiş olduğunu haber verdi. Vâlidesi gelip bizlere iltifât edip gelmiş olduğumuzu Tevfik efendinin haber verdiğini söyledi. Ve Beykoz’da görüştüğümüz zevâtın cümlesi Tevfik efendinin nice binlerce keşf ettiği şeyleri bizlere hikâye ettiler. Cenâb-ı Hak Tevfik efendi merhûmun sırrını takdîs buyursun ve bizleri de şefâatına nâil eylesin âmîn. Merhûm müddet-i ömründe Beykoz’dan dışarı çıkarılmamış âhâlî-i mahallenin hürmet ve muhabbetini fevkalâde kazanmış ve bi’t-tecrûbe her ne haber verir ise zuhûra gelir mecâzib-i ilâhiyyeden bir zât-ı şerîf olmuş idi.

Şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî’nin diğerk halîfesi; eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Yıldız şeyhi Nûri efendi denilmekle ma‘rûftur. Hankâh-ı hazret-i Pîr’de postnişîn-i irşâd âtiyü’t-terceme büyük pederim es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî’nin hulefâsından eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî’nin birâderzâdesi olup mûmâ ileyh’in irtihâliyle inhilâl eden Bağçe kapısında Yıldız Dede hazretlerinin türbe-i şerîfinde türbedârlık ve cedleri şeyh Mustafa efendi el-Halvetî’nin vaz‘ etmiş olduğu [IV/91] cihet-i meşîhat mûmâ ileyh şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî’nin uhdesine Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî’nin vekâletiyle tevcîh edildi. Ba‘dehû terbiye-i teslîk olunduktan sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn ü icâzet edildi. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûra resm-i iclâsı dahî hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’de postnişîn-i irşâd ammim es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî’nin tarafından icrâ edildi. Elli sene kadar icrâ-yı meşîhat edip bin üç yüz elli [1350] sene-i hicrîsinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti. Eyüp Sultan civârında medfûn amcası ve pederi kabirlerinin yakınına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Merhûm-ı mûmâ ileyh uzun boylu, sarı kır sakallı, nazîf ve vakûr bir zât idi. Bir adet halîfesi vardır. Eş-şeyh İshak efendi el-Cerrâhî’dir. Kumrulu şeyhi ve sertarîk-i hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr, sâbık-ı terceme eş-şeyh Ali Ziyâeddîn efendi el-Cerrâhî’nin vukû‘-ı irtihâliyle inhilâl eden

Kumrulu dergâh-ı şerîfinin meşîhatı uhdesine tevcîh edildiğinden Yıldız şeyhi Nûri efendi el-Cerrâhî'den ahz-ı tâc-ı şerîf ve hırka etti. Bin üç yüz elli beş [1355] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Edirnekapısı hâricinde âilesi kabristânına defnedildi. Merhûm-ı mûmâ ileyhın dergâh-ı şerîf-i mezkûrda zamân-ı meşîhatında vukûa gelen Fâtih harîk-ı hâilinde dergâh-ı şerîf dahî [IV/92] muhterik oldu. El-yevm arsa-i hâliyesinin kabristân olan kısmı mevcûddur. Tarîk-ı hazret-i Nûreddîn Cerrâhî'nin Sertarîkzâde kolu bunda kat' oldu.

Onuncu Fasil

Şeyh el-hâc Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri

Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e hayât-bahş-ı postnişîn-i irşâd olarak fırka-i nâciye-i Nûreddîn-i Cerrâhî'ye pîrâne /reîs/ oldu. İsm-i şerîfleri Abdurrahmân, mahlasları Hilmi'dir. Pîr Abdurrahmân efendi denilmekle ma'rûftur. Bin yüz [1100] sene-i hicrîsinde İstanbul'da Silivrikapısı civârında doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ba'de't-tahsîl hâfız-ı Kur'ân-ı azîmüştân oldu. Ba'dehû ulûm-ı rusûmu zamânının ulemâsından tahsîl etti. Ve eşrâf-ı kudâttan oldu. Hazret-i şeyh Veliyyüddîn Cerrâhî'nin terceme-i aliyyelerinde beyân olunan bir câmi-i şerîfe gidip kâmet edip namaz kılmadan dışarı çıkmış oldukları rû'yâ-yı sâlihalarını müşârün ileyh şeyh Veliyyüddîn Cerrâhî hazretlerine arz etti. Hâdisâta mutâbık ta'bîr buyurup izhâr ettikleri kerâmât-ı aliyyeleri üzerine ahz-ı bîat etti. Ba'dehû edâ-yı farîza-yı hacc-ı şerîf etti. Hankâh-ı şerîfte nice müddet hizmet ve müdâvim-i evrâd ü ezkâr ve halvet etti. Ve isimleri [IV/93] beyân edilen hizmet-i şerîflerde bulunarak hazret-i Pîr'e türbedâr oldu. Ve ba'dehû imâm oldu. Ve mürşid-i erkemi hazretleri tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka olundu. Ba'dehû ikinci halîfe-i hazret-i Pîr şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinden tekmîl-i tarîkat edip ve tefhîm-i emânet ve i'tâ-yı izn ü icâzet olundu. El-yevm silsile-i hulefâ tarîk-ı Nûreddîn Cerrâhî'ye müşârün ileyh Pîr Abdurrahmân efendi el-Cerrâhî vâsıtasıyla hazret-i Pîr'e vâsıl olur. Müşârün ileyh şeyh Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri cenâb-ı Pîr-i rûşen-i zamîrin her iki halîfesinden ahz-ı feyz-i tarîkat buyurdıklarından tarîk-ı Nûreddîn-i Cerrâhî'nin bu kolundan gelen hulefânın icâze-i şerîfelerinde, hazret-i Pîr'in ism-i şerîfi altında hazret-i şeyhü'ş-şüyûh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî'nin ism-i şerîfi ve etrâfa hulefâ-yı bakıyye-i sittenin esâmî-i şerîfleri yazılıdır. İcâze-i şerîfin hitâmında 'ezintü' mahallinde 'Şeyh Süleyman Velî ve şeyh Mehmed Hüsâmeddîn el-Cerrâhî hazretlerinden şeyh Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerine vâsıl olup' deyü tahrîr olundu. Muharririhu'l-fakîr; Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından Sertarîkî şeyh, Nişancı câmi'-i şerîfi müezzini ve dergâhının şeyhi olan, şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerine kendi mühr-i şerîfleriyle memhûr icâze-i şerîf el-yevm hankâh-ı âlî-i hazret-i [IV/94] Pîr'de mahfûzdur. Binâenaleyh şâyân-ı ziyâret bir eserdir. İntehâ.

Müşârün ileyh şeyh Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri sâbık-ı terceme hazret-i şeyh seyyid Halil Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî'nin hulefâsından sertarîk eş-şeyh Mustafa Şevki efendi el-Cerrâhî

hazretlerinin bin iki yüz yedi [1207] târihinde vukû‘-ı irtihâli üzerine hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâd olan Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından hankâh-ı âliye sertarîk nasb ve ta‘yîn edildiler. Ve kendi zamân-ı irşâdının bidâyeti olan bin iki yüz dokuz [1209] târihine kadar sertarîklik vazîfe-i mukaddesini şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretleri binâ ve ihyâ buyurdıkları Silivrikapısı dâhilinde Karagöz Mehmed Paşa Çeşmesi ittisâlinde Sa‘dullah Çavuş mescid ve dergâh-ı şerîfte imâmet ve icrâ-yı meşîhat etmekte iken bin iki yüz bir [1201] târihinde irtihâl-i âlem-i cemâl etmesi üzerine dergâh-ı şerîf-i mezkûrun imâmet ve meşîhat cihetleri ber-mûcib-i şart-ı vâkıf hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr’in postnişîn-i irşâdı, Moravî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcih olundu. Ve resm-i iclâsı dahî müşârün ileyh şeyh Moravî hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildi. Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretleri Moravî azîz hazretlerinden sonra [IV/95] hankâh-ı şerîfde zamân-ı irşâdında beher hafta âyîn-i bihîn-i tarîkatta “sultan veled devri” yaparlar. Ve hazret-i pîr Mehmed Mısıri en-Niyâzî (kuddise sırruhu’l-âli)‘nin bu nutk-ı şerîflerini sultan veled devri esnâsında cumhûren okurlardı.

Li-muharririhi‘l-fakîr; nutk-ı hazret-i şeyh-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh)‘in vak‘a-yı irtihâline pek münâsip olduğundan nutk-ı şerîfin dahî kaydını münâsip gördüm:

Dönmek ister isen gönlüm cümle sivâdan

Dönelim âşıklar Mevlâ derdine

Geçmek ister isen cânım mülk-i fenâdan

Geçelim âşıklar Mevlâ derdine

Derde düşen âşık n’itsün cihânı

Derd ehlinin dâim yanmakta cânı

Döner arzulayıp vasl-ı cânânı

Geçelim âşıklar Mevlâ derdine

Ay gün yıldızlar hem nüuh felekler

Arşın etrafında saf saf melekler

Anda kabûl olur cümle dilekler

Geçelim âşıklar Mevlâ derdine

Ta‘n eyleme zâhid benim hâlîme

Dahl edenler ermedi seyrânıma

Devrânda buldum dermân cânıma

Geçelim âşıklar Mevlâ derdine

Baş açıp girmişim aşk meydânına

Mansûr olup geldim ene'l-hak dârına

Yanmakta Niyâzî aşkın nârına

Yanalım âşıklar Mevlâ derdine

Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin elde kalan bir kıt'a-yı şerîflerini de zıyâından masûn olmak üzere kaydettim.

[IV/96]

Uyurken Hak nazar etti

Gözümün perdesi gitti

Erenlerin inâyeti

Rü'yâ oldu işâreti

Hazret-i azîz-i müşârün ileyhin menâkıb-ı aliyyelerindedir ki; zamân-ı âlîlerinde makâm-ı meşîhatta bulunan İspanakçızâde Şeyhülislâm efendi nakd-i mevcûdunu hıfz etmekte olduğu çekmecenin anahtarını gâib eder. Çekmecenin içinde olan malımı kimsenin ma'lûmu olduğunu arzu etmediğinden istihâre-i sünnet-i seniyye-i peygamberîdir deyü istihâreye yatar. Rü'yâsında kendi konağının bahçesine çıkar gezer iken bir turunç ağacından bir turunç koparır. Gelir yazı takımından bir kalem tıraş alır. Turuncu keser, içinden gâib ettiği çekmece anahtarı çıkar ve uyanır. Ertesi günü kahyâsını çağırır. Rü'yâ ta'bîrinde gâyet erbâb bir zât suâl eder. Kahyâsı da Nûreddîn Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdurrahmân efendi hazretlerinin ta'bîr-i rü'yâda pek meşhûr olduğunu söyler. Şeyhülislâm efendi “Benden şeyh efendiye selâm eyle, kendilerini dâvet eyle” deyü emreder. Hazret-i azîzi gelip Şeyhülislâm efendinin konağına getirir. Şeyhülislâm efendi rü'yâsını anlatır. Hazret-i azîz “Efendim, kütüphânenizde en büyük kıt'ada olan târih kitabını emir buyurunuz da getirsinler” deyü cevapta bulunur. Şeyhülislâm efendi **[IV/97]** “En büyük kıt'a olan târih kitabım *Târîh-i Taberî*'dir, getiriniz” deyü emrederler. Kitabı getirirler. Hazret-i müşârün ileyh kitabın kenarından nazar eder ve mübârek eline kalem tıraşı alır. Gâib olan anahtarın bulunduğu sahîfesini açar ve anahtarı çıkarır; “Buyurunuz” deyü anahtarı Şeyhülislâm efendiye verir. Bu hâdiseye şâhid olan Şeyhülislâm efendi müşârün ileyh azîz hazretlerine fevkalâde muhabbet ve hürmet edip ahz-ı yed-i tevbe eder, mürîd olur. Hazret-i mürşid hankâh-ı şerîfe gelir. Bendegân toplanıp huzûruna girerler, “Efendimizin velâyeti yalnız bizce değil, âlemin ma'lûmu, lâkin bugünkü vâkı' olan ise kerâmet-i mürşidânelerinizdendir değil mi?” deyü suâl ederler. Hazret “Fakîr kerâmet sâhibi değilim, Şeyhülislâm efendi hazretlerinin müşkilini pederim efendimin sırrıyla hallettim” deyü dervîşâna cevap buyurur. Hazret-i mürşid-i müşârün ileyhin hankâh-ı âlîde altı sene devâm eden devâm-ı irşâdı tarîk-ı Nûreddîn-i Cerrâhî'nin nâşir-i feyzi oldu. Ömr-i şerîflerinin yüz on beşinci sene-i devriyesinin bin iki yüz on bir [1211] sene-i hicrîsinin Şevvâl-i şerîfinin on birinci Pazartesi günü ale'l-usûl mukâbele-i şerîfe girer. Sünnet-i mürşidâneleri vechile sâlifü'l-beyân nutk-ı şerîf ile kıyâm edip sultan veled devri yapar. Ba'dehû

devrâna bed' eder. [IV/98] İsm-i 'Hayy' da, o gün hankâh-ı şerîfte misâfir bulunan hazret-i şeyh Fâzıl Ali el-Halvetî'nin dâmâdı ve halîfesi Filibeli es-seyyid Mustafa efendi hazretleriyle hankâh-ı şerîfin sertarîkı ve kendi hulefâsından âtiyü't-terceme Nişancı şeyhi şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerini bedevî topuna alır. Zikr-i şerîfin devâmı akşam vaktine karîb bir zamâna kadar devâm ettiğinden sertarîk efendi 'İllallâh' deyü zikr-i şerîfi temâm eder. Bedevî topu açılınca hazret-i şeyh Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî zikr-i esmâ içinde maksûd olan müsemmâya kavuştuğu anlaşılır. Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh)'in cesed-i mübârekleri makâm-ı postnişîn üzerine kondu. Sertarîk-i müşârün ileyh hazretleri zikr-i şerîfi temâm edip salât-ı asr edâ edildikten sonra hazret-i azîzin techîz ü tekvîni ba'de't-tedârik emr-i gasli sertarîkı ve halîfesi Nişancı şeyhi Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından îfâ ve esnâsında âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ edildi. Tâbût-ı muallâsı ol gece tevhidhâne-i şerîfte hazret-i Pîr'in huzûr-ı ma'nevîlerinde ârâm etti. Ve yatsıdan evvel etrâfında hatm-i şerîf-i kırâat ve yatsı usûlünde yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okundu. Ertesi Salı günü Şeyhülislâm efendinin işâret-i aliyeleriyle Fâtiş Sultan [IV/99] Mehmed hân hazretlerinin câmi'-i şerîfi minârelerinde salâ verildi. Kocamustafapaşa'da hazret-i pîr Sünbül Sinan (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni şeyh Hâşim-i sâni efendi hazretlerinin idâresinde zikr-i tevhîd ü tehlîl ile Fâtiş câmi'-i şerîfine azîm bir cemm-i gafirin eyâdî-i ta'zîminde cenâze getirildi. Ve salât-ı zuhru müteâkip İspanakçızâde Şeyhülislâm efendi hazretleri namazını kıldırđı. Ba'dehû Fâtiş Sultan Mehmed han hazretlerinin türbe-i şerîfi önüne getirilip âtiyü't-terceme Sertarîkzâde hazretlerinin Kumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi, kadı, şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından tezkiye ve duâ edildi. Ba'dehû avdet azîmet gibi kesîr bir cemâat ile meşâyih ve dervîşânın gulgule-i ezkârı ve zâkirânın mâtemî ilâhiyyâtı sadâları ile hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e getirildi. Tevhidhâne-i şerîfe getirilip cenâze muvâcehe-i saâdet-i hazret-i Pîr'e kondu. Kuûden âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ olunup devrâna kalkılınca tâbût-ı muallâsı türbe-i şerîfe nakledildi. Türbe-i şerîfte muvâcehe-i şerîf penceresinin tevhidhâne-i şerîf cihetinde ihzâr olunan merkad-i enverlerine defn edildi. (Kuddise sırruhû). Eslâf-ı meşâyih-ı kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının âlem-i cemâle intikâllerinde olduğu gibi hankâh-ı şerîfte [IV/100] kırk gece yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okundu. Ve tilâvet-i Kur'ân-ı Kerîm edildi. (Rahmetullâhi aleyh.) Hazret-i azîz-i müşârün ileyhin hilye-i şerîfi; ak u pak sakallı, ak saçlı, uzun boylu, elâ gözlü, gâyet zârif ve edîb ü erîb ve müşfik, halîm ve nüktedan, mahbûb-ı kulûb, âlim bir veliy-yi kâmil idi. Hazret-i şeyh Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin irtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihiyyeler:

Hayf sad hayf dirîgâ gitti elden âh ü vâh

Pîr-i merdân-ı Hudâ şeyh el-hâc Abdurrahmân-ı cihân

Şu'le saldı şarktan garba ol mâh-ı aşk

Çarh-ı mihr-i ma'rifet zîb-i nücûm-ı âsumân

Tılsım-ı şems-i tarîkat mürşid-i monlâ-yı Rûm

Fâtiş-i genc-i ledün miftâh-ı hatm-i hâcegân

Komadı asla rumûzât-ı sühanda müşkilât

Kâşif-i sırr-ı velâyet kutb-ı aktâb-ı cihân
Satıra çıktı cevheri ma'nâ-yı harf himmeti
Oldu elfâzû'l-gayb gûyâ tercemân
Halka-yı cem'iyet-i ezkârda sâliklere
Sözleri yâ Hû diye sırra kadem bastı hemân
Çıkıp bir gerçek erenler söyledi târîhini
Merkadi züvvâra oldu cilvegâh-ı âşıkân
Sene 1215

Diğer neşide-i târihiyye:

Şeyh Abdurrahmân efendi pîr-i Hudâ
Nakd-i aşkı kendine kıldı gıdâ

[IV/101]

Bin iki yüz on beş vefâtı sâli idi
Ser-i rûh-ı sırrına kendi hâli idi
Dehr-i sâl hezâr kıldı tulû'
Zikre yüz on beş çek etti şurû'
Sene 1215

Mersiyesi zâyî' olmuş olan diğer târîh-i irtihâli: İzhâr-ı Hak / sene 1215

Müşârün ileyh (rıdvânullâhi aleyh) hazretlerinin hankâh-ı hazret-i Pîr'de pek istifâdeli bir mecmûası ve mühr-i şerîfiyle memhûr gâyet mükemmel bir icâze-i şerîf ile birkaç parça evrâk-ı perîşân-ı yâdigâr-ı âlîleri mahfûz kalmıştır. Hazret-i azîzin pek çok sâlikânı içinde on iki adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Bunlardan birisi hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olduğundan tercüme-i aliyyeleri zât-ı reşâdetlerine tahsîs edilen fasılda beyân edilecektir. Diğer altı adedinin yalnız ism-i şerîfleriyle şöhretleri icâze-i şerîflerde mastûr olup tercüme-i aliyyeleri maalesef ma'lûm değildir. Bunların birisi es-seyyid eş-şeyh Halîl efendi el-Cerrâhî İstanbulî denmekle ma'rûftur. Diğer eş-şeyh İshak efendi el-Cerrâhî'dir; Beşiktaşlı Hoca denilmekle ma'rûftur. Diğer eş-şeyh Şükrü efendi el-Cerrâhî'dir. Şükrü Baba denilmekle ma'rûftur. Diğerinin ism-i şerîfi -ma'lûm- eş-Şeyh İbrâhim efendi el-Cerrâhî'dir. Diğer, eş-şeyh Süleyman Hulûsî efendi el-Cerrâhî'dir. Mestcî denilmekle ma'rûftur. Diğer, hankâh-ı hazret-i Pîr'de aşçı şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir; **[IV/102]** Kibrit Şeyh Ahmed Efendi denilmekle ma'rûftur. (Kaddesallâhu esrârahum). Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Ali Zeynelâbidîn efendi el-Cerrâhî'dir. Derviş Efendi denilmekle ma'rûftur. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri, sâbık-ı terceme hulefâ-yı hazret-i Pîr'den Moravî şeyh el-hâc Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hazretleri-zâde es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kerîme-i muhteremeleri Emine Hâtun'un ve müşârün ileyh Moravî şeyh Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hulefâsından ve Mora şibh-i cezîresinde Lanahozla'daki Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin şeyhi Moravî denilmekle ma'rûf şeyh Mehmed efendi el-

Cerrâhî hazretlerinin oğludur. Ve âtiyü't-terceme Nûreddîn el-Cerrâhî hankâh-ı şerîfi postnişîn-i meşhûru es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî'nin peder-i vâlâ güheridir. Ve Üsküdar'da Vâlide câmi'-i şerîfi civârında Kapıağası çeşmesi kurbünde Arâkiyeci Hacı Mehmed Efendi câmi'-i şerîfi imâmıdır. Bin iki yüz on iki [1212] sene-i hicrîsinin leyle-i mevlidi'n-nebîsinde (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem) mürşid-i âgâhı Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı hilâfet etti. Bin iki yüz yirmi [1220] senesinde berây-ı edâ-yı farîza-i hacc-ı şerîf Medîne-i münevvere'de irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Cennetü'l-bakiyyeye defn edildi. (Kuddise sırruhû). Yâdigâr-ı âlîlerinden icâze-i şerîfleriyle **[IV/103]** 'es-seyyid Zeynelâbidîn' mahkûk bir tombak mührü ve birkaç parça evrâk-ı perîşân hankâh-ı şerîfte mahfûz kalmıştır.

Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi; es-seyyid eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir; İstanbulî şeyh Mehmed efendi denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz on iki [1212] sene-i hicrîsinde mürşid-i âgâhı ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet etti. Ve sene-i mezkûrun içinde hazret-i pîr İbrâhim Ümmî Sinan (kuddise sırruhu'l-mennân)'ın halîfe-i evveli Harîf Mehmed efendi es-Sinânî hazretlerinin binâ ve ihyâ-kerdesi olan İstanbul'da Topkapı dâhilinde Pazar dergâh-ı şerîfinin meşîhatı uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi. Altı sene îfâ-yı vazîfe-i meşîhat etti. Bin iki yüz on sekiz [1218] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ buyurdu. Dergâh-ı şerîfin türbe-i şerîfine defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi; es-şeyh Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî'dir; İstanbullu'dur. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Mehmed Rıf'atî efendi denilmekle ma'rûftur. Mürşid-i âgâhı hazretlerinin Silivrikapısı dâhilinde Karagöz Mehmed Paşa çeşmesi ittisâlinde kâim Sa'dullah Çavuş mescid-i şerîfinde kâim-pederi Zerdecizâde şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde icrâ-yı meşîhat **[IV/104]** buyurdıkları esnâda intisâb etti. Ve şeyhinin dâmâdı dahî oldu. Mürşidi azîz hazretlerinin dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhliğinden hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînlğine târîh-i nakli olan bin iki yüz dokuz [1209] senesinde hankâh-ı şerîfte mürşid-i âgâhı ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet etti. Ve uhde-i âliyyelerinde olan dergâh-ı şerîf-i mezkûrun imâmet ve meşîhat cihetlerinin müşârün ileyh dâmâdına tevcihini inhâ buyurdu. Ve resm-i iclâsı dergâh-ı şerîf-i mezkûrda şeyhi hazretleri tarafından icrâ edildi. On bir sene hüsn-i îfâ-yı vazîfe edip bin iki yüz yirmi [1220] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bânîsi Zerdecizâde şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin merkad-i şerîfi ittisâline defnedildi. (Kuddise sırruhû)

Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğeri halîfesi, es-seyyid eş-şeyh hâfız Mustafa Sâdık Ahkâm ibn-i Hamza efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Şeyh Sâdık Ahkâm efendi denilmekle ma'rûftur. Ve zât-ı şerîfleri nesl-i hazret-i imam Hüseyin (radiyallâhu anh)'dandır. İstanbullu'dur, kudâtandır. Mürşid-i azîzi hazretlerinin taraf-ı reşâdetlerinden bin iki yüz dokuz [1209] senesinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Ve âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de **[IV/105]** postnişîn-i irşâd Kadı Şeyh Emin efendi denilmekle ma'rûf şeyh Fâzıl Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bin iki yüz on dokuz [1219] sene-i hicrîsinde Kumrulu mescidde Sertârîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi

şeyhliğinden hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînlğine nakl buyurdularından uhde-i reşâdetlerinde bulunan dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhatını şeyh seyyid Mustafa Sâdık Ahkâm efendi el-Cerrâhî hazretlerine inhâ ederek kasr-ı yed etti. Ve dergâh-ı mezkûrda resm-i iclâsını dahî zât-ı reşâdetleri icrâ buyurdu. On beş sene dergâh-ı şerîf-i mezkûrda hüsn-i îfâ-yı meşîhat etti. Ömr-i şerîflerinin altmış yedinci sene-i devriyesi olan bin iki yüz otuz dört [1234] senesinde âlem-i fânîden infisâl ve rahmet-i ilâhiyyeye intikâl etti. Cenâze namazı Fâtih câmi'-i şerîfînde hankâh-ı hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâd[1] es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından edâ ettirildi. Ba'dehû türbe-i şerîf-i hazret-i Fâtih'te tezkiye ve duâ edildi. Ve cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde ve meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîdi arasında tâbût-ı muallâsı hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfine getirildi. Ve tezkiye ve duâ edildi. Ba'dehû Edirnekapısı hâricinde Zülâlî çeşmesi yolu üzerinde gider iken sol taraftaki seddin ucuna defnedildi. (Kuddise sırruhû).

Li-muharririhî'l-fakîr; Şeyh Mustafa Sâdık Ahkâm efendi hazretlerinin [IV/106] seng-i mezârı yakın vakitlere kadar mevcûd idi. Şehitliğe yeni yolun açıldığı sırada zâyi' oldu. Binâenaleyh kabr-i şerîfleri seddin üzerinde kaldı; yani yola gitti. İntihâ.

Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri mücerredü'l-hâl, gâyet zarîf, kesîrû'l-ahbâb, mahbûb-ı kulûb, âlim ve ashâb-ı seyr-i sülûktan ve sâhib-i nefes bir mürşid-i kâmil ü mükemmel idi.

Muharririhî'l-fakîr; Âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişîni es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin tarîkımızın tasarrufât-ı esmâ-ı şerîflerini şeyh Mustafa Sâdık Ahkâm efendi el-Cerrâhî hazretlerinden seyr etmiş olduğunu âtiyü't-terceme ve şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mahdûmu es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefüddîn efendi el-Cerrâhî-zâde es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından bir zâta vermiş olduğu icâze-i şerîfte gördüm. İntehâ.

Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi: Hâfız Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) İstanbullu'dur. Ve A'mâ Sertarîk Şeyh Emin efendi denilmekle meşhûrdur. Müşârün ileyhin ibtidâ bîatı sâbık-ı terceme, hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdî pîşuvâ-yı ehl-i halvet Moravî eş-şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerindedir. Ba'dehû Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî seyr-i esmâ-ı şerîf [IV/107] ederek ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olarak tekmîl-i tarîkat etti. Ve Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduğu zaman şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hankâh-ı âliye sertarîk ta'yîn edildi. Ba'dehû Fâtih Küçük Karaman nezdinde Nişancı Cedîd Mehmed Paşa câmi'-i şerîfinin müezzinliği tevcîh edildi. Ve câmi-i şerîf-i mezkûrun şeyhi bulunan Belkıs-zâde şeyh seyyid Abdülkerîm Fethi el-Halvetî efendinin irtihâliyle inhilâl eden cihet-i meşîhat uhde-i liyâkatlarına tevcîh edildi. Ve âhır-ı ömürlerinde çiçek illetinden gözlerine amâ müstevlî oldu. Ayn-ı zâhirîsi görmez olup ayn-ı bâtınîsinin müşâhedesiyle iktifâ ederek imrâr-ı hayât eder idi. Ömr-i şerîfleri doksanı mütecâviz idi. Bin iki yüz otuz dokuz [1239] sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîden infisâl edip âlem-i cemâle intikâl etti. Bir azîm cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde ve meşâyih ve

dervîşân gulgule-i tevhîd-i ezkârı ve zâkirânın mâtemî neşîdeleri arasında tâbût-ı muallâsı Fâtih câmi‘-i şerîfine getirilip cenâze namazı salât-ı zuhru müteâkip, âtiyü’t-terceme hankâh-ı hazret-i Pîr’in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından edâ ettirilip âlâ-yı vâlâ ile muvâcehe-i şerîf-i [IV/108] hazret-i Pîr’e getirilip tezkiye ve duâ edildi. Ba‘dehû müezzini ve şeyhi bulunduğu Nişancı Cedîd Mehmed Paşa câmi‘-i şerîfinin cümle kapısı dâhilinde ve Paşa mûmâ ileyhın türbe-i şerîfi kapısına karşı olan küçük kabristanda câmi‘-i şerîfin şadırvan havlîsine nâzır pencere önüne ihzâr edilen kabr-i enverlerine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin irtihâlinde îrâd edilip seng-i mezârında mahkûk neşîde-i târihiyye -yi-muharririhi’l-fakîr, el-yevm mezar taşı mevcûd olup maalesef devrilmiş bir halde kabr-i şerîfi başı ucunda mevcûddur.

Neşîde-i târihiyye

Âkıbet olur ne çâre âzim-i dar-ı bekâ

İstersen olsun kutb-ı âlem ister olsun evliyâ

Şeyh idi câmi‘-i âlî’de yâ Hû ey azîz

Nur-ı tevhîd ile kabrin rûşen eyle Hudâ

Gûş eden giryândır âğâz-ı ilâhî ile

Bülbül-i nâlânda da olmaz bu rütbe hûb-sadâ

Sertarîk ile hem-bezm ide adn içre

Eylesin dest-i Ali kem [kim?] câm-ı kevserden hibâ

Lutf-i Hak evlatların hayr ile me‘cûr eyleye

Rûh-ı merhûm ettikçe kasr-ı cennette safâ

Hayriyâ mu‘cemle tahrîr eyledim târîhini

Eyledi şeyh Emîn efendi azm-i bekâ

Sene 1230

Müşârün ileyh şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yâdigârı olarak elde kalan emânetleri ibtidâ intisâb ettiği şeyhi, sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı Moravî şeyh Mehmed Emin efendi [IV/109] el-Cerrâhî hazretlerinin vermiş oldukları tarîkımız evrâd-ı şerîfinin izni yazılı varaka, ba‘dehû mürşid-i azîz Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin verdikleri tomar şeklinde gâyet nefis yazılı icâze-i şerîfi el-yevm hankâh-ı hazret-i Pîr’de mahfûzdur.

Pîr Abdurrahman Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğerk halîfesi; es-seyyid eş-şeyh Hasanü’l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Tükrüklü Şeyh Hasan efendi denilmekle beyne’l-ihvân ma‘rûftur. Pederinin ismi Hüseyin’dir. İstanbullu’dur. Bin yüz doksan yedi [1197] senesi Ramazân-ı şerîfinin leyle-i Kadr’inde hazret-i Pîr’in ikinci halîfesi şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinin Fâtih civârında ve Otlakcı yokuşundaki dergâh-ı şerîfinin şeyhi, sâbık-ı terceme ve Helvâî denilmekle ma‘rûf eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretleri Edirnekapısı civârında Acı çeşme kurbunda

kâin es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmüddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfnde misâfir iken Tükürüklü şeyh Hasanü'l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretlerine i'tâ-yı bâat etti.

Li-muharririhi'l-fakîr; Bu hâdise, müşârün ileyh hazretlerinin kendi hatt-ı dest-i şerîfleri, *Mürşid-i Dervîşân* risâle-i şerîfi yazılı olan hankâh-ı şerîfte el-yevm mahfûz mecmûalarından aynen kaydettim. İntehâ.

Müşârün ileyh şeyh Hasanü'l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretleri bin iki yüz sekiz [1208] sene-i hicrîsinde şeyhi Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin [IV/110] irtihâli üzerine Pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerine tekâmîl-i tarîkat etmek üzere intisâb etti. Bin iki yüz on [1210] senesinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet eyledi. Bin iki yüz otuz sekiz [1238] sene-i hicrîsinde, âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişîni es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû'-ı irtihâliyle hankâh-ı şerîfe postnişîn-i irşâd olan üvey mahdûmu, âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretleri uhde-i reşâdetlerinde bulunan Sertarîkzâde hazretlerinin medfûn olduğu Pazar dergâh-ı şerîfini, müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Hasanü'l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretlerine kasr-ı yed buyurdu. Bin iki yüz kırk üç [1243] senesinde Fâtih Otlukçu yokuşunda kâin Hâcegî Mustafa efendi câmi'-i şerîfnde hazret-i Pîr'in ikinci halîfesi şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi olan şeyh Mustafa Şem'î efendi el-Cerrâhî'nin Bursa'da vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden câmi-i şerîf-i mezkûrun imâmet ve hitâbet ve meşîhat cihetleri müşârün ileyh hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edildi. Ve evvelce Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfine resm-i iclâsı müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildiği gibi bu defa hazret-i şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî [IV/111] dergâh-ı şerîfnde icrâ edildi. Binâenaleyh hazret-i şeyh müşârün ileyh hazret-i Pîr'in iki halîfesinin dergâh-ı şerîflerine şeyh olmak şerefiyle müşerref oldu. Bin iki yüz kırk beş [1245] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîfte sertarîk olan Edirnekapısı dâhilinde Acı Çeşme kurbünde kâin es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Barutçu şeyh Sâlih efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle hankâh-ı âlînin postnişîn-i irşâdı müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin tarafından hankâh-ı şerîfe sertarîk nasb edildi. Şeyh Hasanü'l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin sinn-i âlîleri zât-ı şerîflerinin rivâyetlerine nazaran yüz yaşını çok geçmiş olduğundan sohbet meclislerinde bulunanlara 'geçirmiş olduğum bir asrı ömrü saymaz isem fakîr, hâzırın bi'l-meclis olan zevâtın evlatlarından genç sayılıırım' buyururlar idi. Ve zât-ı akdeslerinin Tükürüklü şeyh Hasan efendi denilmekle şöhret-şîâr olmalarının sebebi şöyle rivâyet edilmektedir: Hazret-i şeyh müşârün ileyh hân-i sebâvetlerinden irtihâl-i âlîlerine kadar lisân-ı şerîflerinden hiçbir kimseye karşı fenâ bir söz sâdır olmamıştır. Pek ziyâde celâle geldikleri zaman karşısında bulunana 'tû tû' demekle iktifâ eder, tekdîr buyururlar idi. Ve zât-ı âlîleri müddet-i ömr-i şerîflerinde mükeyyefâta dâir [IV/112] hiçbir şeyi isti'mâl etmemiştir.

Menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; hankâh-ı hazret-i Pîr'de sertarîklik hizmet-i şerîfnde buldukları zamân postnişîn olan şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri kendileri pek genç bir sinde

bulduklarından kalbî ism-i ‘Hayy’ da Sertârîk efendi halaka-i zikr-i şerîfte bulunur. Ve Sertârîk’ı kutuphâneye çekerler idi. Sertârîk efendi kutuphâneye girmezler ve dâimâ halaka-i zikirde bulunur. Bir hafta günü postnişîn şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri Sertârîk efendinin kutuphâneye girmelerini ziyâde arzu eder. Sertârîk şeyh Hasanü’l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretleri ‘şeyhzâdem fakîre hürmetten geç de gözünü aç, ortada bulunanı gör’ diyorlar. Postnişîn şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri zikr-i şerîfin ortasına nazar buyurdıklarında hazret-i Pîr (kuddise sirruhu’l-münîr)’in ortada semâ etmekte olduğunu müşâhede ederler. Ve derhal bir vecd ile düşüp yayılırlar. Ve bu vak‘adan sonra postnişîn şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri kalbî ism-i Hayy’da devrân ziyâde rûhâniyetli olduğunu hissedince halaka-i zikirden devrânı idâre etmeyi mu‘tâd buyururlar. Ve dâimâ da Sertârîk efendi hazretlerinin kendilerini irşâd buyurdıklarını yâd ederlerdi. Yine müşârün ileyh sertârîk Tükrüklü şeyh Hasanü’l-Hamdî **[IV/113]** efendi el-Cerrâhî hazretlerinin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; günlerden bir gün Fâtih câmi‘-i şerîfnde edâ-yı salât ederler. Paşmaklarını câmi-i şerîfte gâib ederler. Paşmak demek lisân-ı sûfiyyede ayakkabı demektir. Ba‘demâ hazret-i şeyh müşârün ileyh bir sepet tedârik ederler. Ve her nereye teşrîf buyururlar ise paşmaklarını o sepetin içine koyup gelip oturdukları mahalde önlerine koyar. Ve suâl edenlere de ‘bir kere Fâtih câmi‘-i şerîfnde paşmaklarımı gâib ettim idi, onun için dâimâ paşmaklarımı gözümün önünde bulundururum’ buyururlar idi. Zât-ı mürşidânelerinin sohbetlerinden ziyâde mütelezziz olan kendi dervîşânından Şeyhülislâm Mekkîzâde Âsım efendi huzûr-ı şâhânede iken kendi şeyhinin paşmak merâkını Sultan Mahmûd hân-ı sâni hazretlerine hikâye ederler. Pâdişâh hazretleri de Şeyhülislâm efendi şeyhinin huzûr-ı pâdişâhiye getir[il]mesini Şeyhülislâm’dan talep eder. Şeyhülislâm hazretleri de hazret-i azîz-i müşârün ileyh berâberlerinde huzûr-ı şâhâneye getirir. Azîz hazretleri ber-mu‘tâd paşmaklarını çıkarıp sepetin içine koyar. Pâdişâh hazretleri hürmetler eder ve oturtturur. Azîz oturur. Mezkûr sepeti içinde paşmakları olduğu halde kendilerinin önüne koyar. Pâdişâh hazretleri **[IV/114]** ‘Şeyh efendi paşmaklarınızı buraya mı getirdiniz, dışarıda onları muhâfaza edecekler vardır’ buyururlar. ‘Hazret-i pâdişâhim bendeniz mukîm değilim, ehl-i gurbetim, bunun için dâimâ paşmaklarımı gözümün önünden ayırmam’ deyü pâdişâhı irşâd ederler. Bu sözleri Pâdişâh’a ziyâde te’sîr ettiğinden ale’l-ekser Pâdişâh hazretleri azîz-i müşârün ileyh hazretlerini huzurlarına da‘vet ederek sohbet-i âlîlerinden mütenassıh olurlar idi. Ve şeyh hazretleri Pâdişâh’a azîmet edeceği, yani dünyâda bâkî kalmayacağını ve umûr-ı idârede ona göre muâmele etmesini anladıktan sonra ba‘demâ paşmaklarını yanlarında gezdirmez oldular.

Hazret-i sertârîk şeyh Hasanü’l-Hamdî efendi el-Cerrâhî dîk-ı sadr illetinden bin iki yüz kırk sekiz [1248] sene-i hicrîsi Zilka‘de’sinin altıncı Perşembe günü bu âlem-i fânîden infisâl ve dâr-ı naîme intikâl buyurdu. Emr-i gasli sâbık-ı terceme Nişancı Cedîd Mehmed Paşa dergâh-ı şerîfi şeyhi Kavaklı hâfiz Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin tarafından icrâ ve esnâ-yı gasilde âyîn-i bihîn-i tarîkat hankâh-ı Pîr’in postnişîni âtiyü’t-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından ifâ edildi. Ba‘dehû tâbût-ı muallâsı azîm bir cemm-i gafîrin eyâdî-i ta‘zîminde ve meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîd

ve tehlîl ve zâkirânın [IV/115] mâtemî neşîdeleri sadâsı içinde Fâtih câmi'-i şerîfine getirildi. Ba'de's-salâti'z-zuhr cenâze namâzı müşârün ileyh hankâh-ı şerîf postnişîni tarafından kıldırıldı. Ve Fâtih Sultan (aleyhi'r-rahme ve'l-gufran) hazretlerinin türbe-i şerîfi önünde tezkiye ve duâ edilip hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfi önüne getirildi. Tezkiye ve duâ edildikten sonra şeyhi bulunduğu Otlakçı yokuşunda kâin hazret-i şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfi olan Hâcegîzâde Mustafa Efendi câmi'-i şerîfi karşısındaki makberede medfûn olan sâbık-ı terceme Eğrikapılı sertarîk şeyh Mehmed Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî ve onun sol yanında medfûn olan ibtidâ bîat ettiği Helvâî şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri-i şerîflerinin cihet-i kadem-i şerîflerinde ihzâr olan halvetgâh-ı ma'nevîlerine defnedildi. Ve el-yevm temsîl-i ma'nevîsi olan seng-i mezârı mevcûddur. (Kuddise sirruhû). Müşârün ileyh hazretleri (rahmetullâhi aleyh) orta boylu, hafifü'l-lıhye, âlim ü âmil ve fâzıl, kâmil ve hattât, beşûşü'l-vech, mahbûb-ı kulûb, âlim bir zât-ı şerîf ve dâimâ boş kalan vakitlerini mütâlaa ve kütüb-i nefîse yazmakla geçirir bir zât-ı şerîf idi. Azîz-i müşârün ileyh yâdigârı olarak hankâh-ı şerîfte kalıp ve'l-yevm mahfûz olan metrûkâtından gâyet nefis ta'lık yazı ile tombak üzerine [IV/116] mahkûk 'es-seyyid eş-şeyh Hasanü'l-Hamdî el-Halvetî' mühr-i şerîfleri ve kendi hatt-ı destiyle hazret-i pîr Yiğitbaşı Ahmed Şemseddîn Marmaravî (kuddise sirruhu'l-âli)'nin etvâr-ı seb'ası hakkında *Tasavvuf risâlesi* ve aynı ciltte hazret-i Pîr (kuddise sirruhu'l-münîr)in *Mürşid-i dervîşân* risâlesiyle bazı ilâhiyât ve târihî kayıtları hâvî mecmûaları ve yine hatt-ı dest-i şerîfleriyle Müstakîmzâde Sa'deddîn efendi'nin *Hediyyetü'l-ihvân* risâlesi ve yine Müstakîmzâde'nin *Tâc-ı şerîf* hakkındaki risâlesi ve bâzı ihvan-ı tarikatımıza yazmış oldukları icâze-i şerîflerden birer miktar ve bir miktar da evrâk-ı resmiyye mevcûddur. Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Tükürüklü Hasanü'l-Hamdî el-Cerrâhî'nin üç adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Birisi; Eyyûbî Hoca denilmekle ma'rûf eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Diğeri; es-seyyid eş-şeyh Süleyman İzzet efendi el-Cerrâhî'dir. (Kuddise sirruhumâ). Bu iki zât-ı şerîfin isimleri icâze-i şerîflerde mezkûrdur. Terceme-i halleri hakkında elde vesîka yoktur. Diğeri eş-şeyh Resmî mahallesi imamı Mehmed efendi-zâde es-seyyid eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Bu zât-ı şerîf istihlâf olunduktan sonra hazret-i Seyyid Velâyet (kuddise sirruhu'l-ehad) türbedârı ve hankâh-ı şerîfi şeyhi oldu. Bir nice müddet îfâ-yı hizmetten sonra bin iki yüz yetmiş sekiz [1278] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Seyyid Velâyet hazretlerinin [IV/117] türbe-i şerîfi derûnunda müşârün ileyh hazretleri kabri-i enverlerinin cihet-i kademinde medfûn bulunan zât-ı şerîfin ayağı ucuna pencere önüne defnedildi. (Kuddise sirruhû).

Muharririhu'l-fakîr; Seyyid Velâyet hazretlerinin ahşap binâsı olan dergâh-ı şerîfiyle kârgir kubbeli türbe-i şerîfi Fâtih harîk-ı hâilinde muhterik oldu. O zamana kadar müşârün ileyh şeyh efendi el-Cerrâhî'nin sandûka-i şerîfi re'sinde tâc-ı hazret-i Pîr Nûreddîn el-Cerrâhî olduğu halde mevcûd idi.

Onbirinci Fasıl

Şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretleri

Sâbık-ı terceme pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî'den sonra bin iki yüz on beş [1215] sene-i hicrîsinde hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olup ehl-i tarîkımıza reîs oldu. İsm-i şerîfi Mehmed, mahlasları Sâdık, şöreti Şeyh Sâdık efendidir. İstanbullu'dur. Bin yüz elli bir [1151] sene-i hicrîsinde Eyüp Sultan'da doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ve ulûm-ı aliyyeyi zamânın ulemâsından tahsîl etti. Ve bu esnâda Sertarîkzâde hazretlerinden ahz-ı bâat etti. Ve Sertarîkzâde hazretlerinin irtihâlinden sonra müşârün ileyh hazretlerinin hulefâsından ve sertarîkî sâbık-ı terceme Fâtih Otlukçu yokuşundaki Hâcegîzâde Mustafa Efendi câmi'-i şerîfi imâmı ve hatîbi ve şeyhi olan Eğrikapılı [IV/118] şeyh Mehmed Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinden tekmi'l-i tarîkat edip ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâze ve tefhîm-i emânet oldu. Bin yüz seksen dokuz [1189] sene-i hicrîsinde Sertarîkzâde hazretlerinin medfûn oldukları Pazar dergâh-ı şerîfnde şeyh olan Sertarîkzâde hazretlerinin hulefâsından Tekneci denilmekle ma'rûf eş-şeyh Halîl efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhatı hankâh-ı hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı Eyyûbî şeyh el-hâc İbrahim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla uhde-i liyâkatlarına tevcih edilip dergâh-ı şerîf-i mezkûrda resm-i iclâsı dahî müşârün ileyh hazretlerinin taraf-ı aliyyelerinden icrâ edildi. Yirmi altı sene îfâ-yı vazîfe-i meşîhat etti. Bin iki yüz on beş [1215] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînliğine naklolundu. Uhde-i reşâdetlerinde bulunan dergâh-ı şerîfi mahdûm-ı kebîri şeyh Mustafa Şükrü efendi el-Cerrâhî'ye keff-i yed buyurdu. Ve mahdûmunun Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfine resm-i iclâsını yed-i mürşidâneleriyle icrâ buyurdu. Şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretleri hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînliğinde sekiz ay bir müddet muammer oldu. 1111³¹⁵ senesinin Receb-i şerîfinin yirmi dördüncü, altmış beş yaşında olduğu halde mahdûmunun şeyhi olduğu Sertarîkzâde hazretlerinin [IV/119] Pazar dergâh-ı şerîfnde irtihâli vukû' buldu. Emr-i gasli âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn hâfîzü'l-kurrâ el-hâc Makarna denilmekle ma'rûf eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından ba'de'l-icrâ âyîn-i bihîn-i tarîkat vechile tevhîd ve tehlîl ile hazret-i Hâlid ibn-i Ebâ Eyyûb el-Ensârî (radiye anhü'l-bârî) câmi'-i şerîfine getirildi. Salât-ı zuhru müteâkip cenâze namâzı kılındıktan sonra muvâcehe-i şerîf-i hazret-i Hâlid (radiya anhü'l-vâhid)'de tezkiye ve duâ edildi. Azîmet gibi avdette azîm bir cemm-i gafîrin tevhîd ve tehlîli gulgulesiyle götürülüp Sertarîkzâde hazretlerinin kabr-i enverlerinin sağ tarafında ihzâr edilen kabr-i şerîflerine defn edildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin irtihâlinden hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'den geçen postnişîn-i azîzân hazerâtının tertîb edilen medâyih-i aliyyelerine ilâve edilenlerin şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretlerinin selef-i âlîleri pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin medhiyelerinden müşârün ileyh hazretlerinin hakk-ı âlîlerindeki kıt'a:

³¹⁵ [1215 yerine sehven 1111 yazılmış olmalıdır.]

Sonra Sâdık efendi şeyh oldu

Bin iki yüz on beş postu buldu

Sekiz ay şeyh oldu dergâhına

Zikr ü fikr ile erdi Allâh'a

Şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretlerinin iki adet hulefâ-yı tarîkı vardır. [IV/120] Her ikisi de kendi mahdûmu âlileridir. Büyük mahdûmu eş-şeyh Mustafa Şükrü efendi el-Cerrâhî hazretleri pederinden ahz-ı bîat ederek terbiye-i teslîk olup ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olup halîfe oldu. Peder-i âlileri hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduklarında uhde-i reşâdetlerinde olan Sertarîkzâde hazretlerinin medfûn olduğu Pazar dergâh-ı şerîfi büyük mahdûmu Mustafa Şükrü efendi el-Cerrâhî hazretlerine keff-i yed ederek inhâ etti. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûra resm-i iclâsı pederi ve mürşidi hazretleri tarafından icrâ edildi. Târîh-i irtihâli ma'lûm değildir. Sertarîkzâde hazretlerinin türbe-i şerîfesinde peder-i âlilerinin kabri şerîfinin sağ yanına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretlerinin küçük mahdûmu ve diğer halîfesi eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî hazretleridir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri pederinden ahz-ı yed-i tevbe ederek terbiye-i teslîk olup ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Birâder-i âlileri Mustafa Şükrü efendi el-Cerrâhî hazretlerinin irtihâlden sonra bu dahî Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Bin iki yüz yirmi iki [1222] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Edirnekapısı hâricinde Mısır tarlası nâm-ı dîgeri Sultan Mahmûd şosesi [IV/121] üzerinde oradaki evlere karşı medfûn olan tarîk-ı Halvetiyye'den şeyh Abdî efendi hazretlerinin kabri şerîfinin ittisâlinde vusûl cihetinde medfûn sâbık-ı terceme Eğrikapılı sertarîk şeyh Mehmed Sa'deddîn efendi el-Cerrâhî'nin mahdûmu eş-şeyh İsmâil Ârif efendi el-Cerrâhî'nin kabri şerîfinin sol tarafına defnedildi. (Kuddise sırruhû).

Li-muharririhi'l-fakîr: Müşârün ileyh şeyh Abdî efendi hazretlerinin seng-i mezârî ma'mûr idi. El-yevm devrilmiş bir vaziyette mevcûddur. Mustafa Şükrü ve İsmâil Ârif efendiler seng-i mezârları pek yakın vakte kadar mevcûd idi. Maalesef onlar da zâyi' olmuştur. İntehâ. [IV/121]

Onikinci Fası

Hazret-i şeyh el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli)

Sâbık-ı terceme şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olup ehl-i tarîkımıza reîs-i hasâfet-enîs oldu. Makarnacı şeyh Mustafa efendi denilmekle ma'rûftur. Bin yüz yirmi sekiz [1128] sene-i hicrîsinde İstanbul'da Edirnekapısı hâricinde Acı Çeşme kurbünde Hafîce Sultan mahallesinde doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyeyi ba'de't-tahsîl hâfız-ı Kur'ân-ı azîmüştân oldu. Ba'dehû ulûm-ı âliye ve âliyyeyi zamânın ulemâsından [IV/122] tahsîl etti. Sertarîkzâde hazretlerinin hulefâsından Edirnekapısı hâricinde Acı Çeşme civârındaki dergâh-ı şerîfinin bânîsi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Halîl

Nizâmüddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı yed-i tevbe edip nice zaman hizmet-i şeyhte imrâr-ı hayât ederek evrâd ü ezkâra ve çille-i erbaîn-i halvete müdâvemet ettikten sonra mürşidi ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve icâze i'tâ ve tefhî-i emânet edip halife oldu. Mürşidinin dergâh-ı şerîfnde şeyh olan müşârün ileyhın pîrdâşı sâbık-ı terceme şeyh Mustafa Aşkî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden mezkûr dergâh-ı şerîfin cihet-i meşîhatı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan sâbık-ı terceme Moravî eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edildi. Ve resm-i iclâsı dahî müşârün ileyh Moravî azîz hazretleri tarafından icrâ edildi. Ba'dehû hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd oldu. Uhde-i mürşidânelerinde bulunan Nizâmî dergâh-ı şerîfinin meşîhatı mahdûm-ı mükerrerleri ve halîfesi eş-şeyh Futacı Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerine keff-i yed buyurdu. Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişînlikte üç sene muammer oldu. Ömr-i şerîflerinin doksan birinci sene-i devriyesi olan bin iki yüz on dokuz [1219] sene-i hicrîsinin ... dokuzuncu Cuma günü bu âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i cemâle intikâl [IV/123] buyurdu. Emr-i gasli sâbık-ı terceme Nişancı şeyhi, sertarîk, a'mâ şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi. Kocamustafapaşa'da hazret-i pîr-i Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni Yıldızzâde efendi hazretlerinin idâre-i mürşidânelerinde usûl-i tarîkat üzere tevhîd ve tehlîl ile tâbût-ı muallâsı bir azîm cemm-i gafîrin eyâdî-i ta'zîminde Fâtih Sultan Mehmed hân (aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân) hazretlerinin câmi'-i şerîfine götürüldü. Salât-ı Cum'a'yı müteâkip cenâze namâzı edâ edildi. Ba'dehû hazret-i Fâtih'in türbe-i şerîfi önünde tezkiye ve duâ edildi. Avdet azîmetten daha fazla bir cemâatle hankâh-ı şerîfe getirildi. Huzûr-ı hazret-i Pîr'de defa tezkiye ve duâ edildi. Ve zikri mürûr eden hazret-i pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni müşârün ileyh hazretleri tarafından zikr ü devrâna bed' edildi. Şeyh el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin tâbût-ı muallâsı türbe-i şerîfe-i hazret-i Pîr'e nakledildi. Moravî hazret-i şeyh Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin merkad-i enverlerinin sol yanına ve Moravî şeyh el-hâc Sâlih efendi el-Cerrâhî'nin kabr-ı şerîfinin sağ yanına, yani ism-i şerîfleri zikr edilen bu iki zât kabr-i şerîflerinin arasına [IV/124] ihzâr olunan kabr-i şerîflerine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Ve ol gece dahî seleflerinin irtihâlinde icrâ edilen tilâvet-i hatm-i Kur'ân-ı kerîm ve kelime-i tevhîd-i şerîf ve zikr ü devrân aynen icrâ olundu. Hazret-i azîz şeyh Makarna el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî (rahmetullâhi aleyh) hazretleri; uzun boylu, ak sakallı, rehber-i muttakîn, pîşuvâ-yı ehl-i yakîn bir zât-ı şerîf idi. Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'den güzêrân eden postnişîn-i meşâyih-ı azîzân hazerâtının hakkında tertîb edilmiş olan medhiyyede müşârün ileyh şeyh hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hakkında şu kıt'a îrâd edilmiştir:

Şeyh Makarna ki Mustafâ ismi

Sûreti sîreti velî resmi

Hacca varıp ziyâret etmiş idi

Pîr Nûreddîn yolunda sâlikîne pîşuvâ

On ikinci postnişîndir hacı hâfız Mustafâ

Li-muharririhi'l-fakîr; Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin gâyet güzel bir ta'lik yazı ile yazılı kırmızı akîk ve gümüş halka yüzük olan 'hacı hâfız şeyh Mustafa el-Halvetî' mühr-i şerîfleri yâdigâr-ı âlîleri olarak hankâh-ı şerîfte mahfûzdur.

Makarna şeyh el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin üç adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Birisi; Selânikli şeyh Mustafa efendi, diğeri; hazret-i Azîz-i müşârün ileyh şeyh Makarna Mustafa efendi el-Cerrâhî'nin dâmâd-ı mükerrerleri [IV/125] eş-şeyh Mehmed Necîb efendi el-Cerrâhî'dir. Bu azîz kâim-pederi ve mürşidi hazretlerinin icrâ-yı meşîhat buyurdukları Nizâmî dergâh-ı şerîfinde medfûndur. (Kuddise sırruhû). Diğeri halîfe-i azîz şeyh Makarna el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî kendi mahdûm-ı necâbet-mevsûmları şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Futacı şeyh Mehmed efendi denilmekle ma'rûftur. Peder-i âlîlerinden ahz-ı yed-i tevbe ederek terbiye-i teslîk olup ilbâs-ı tâc ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet oldu. Peder-i vâlâ-güherlerinin bin iki yüz onaltı [1216] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînliğine naklolunduğu zaman uhdelerinde bulunan Nizâmî dergâh-ı şerîfini mahdûmuna inhâ buyurdu. Ve resm-i iclâsî dahî yed-i mürşidânelerine icrâ buyurdu. Müşârün ileyh Futacı şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretleri dergâh-ı şerîf-i mezkûrda yirmi sene icrâ-yı meşîhat edip bi iki yüz otuz altı [1236] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Edirnekapısı hâricinde Topkapı yoluna giden caddenin başında medfûn vâlidesi ve sâir akrabâ ü taallukâtı yanına defnedildi. (Kuddise sırruhû).

Li-muharririhi'l-fakîr: Kotacı şeyh Mehmed efendi hazretlerinin seng-i mezârî; evkâf nâzırı Mehmed Ali Paşa'nın Edirnekapısı kabristânının kısmen duvarlarını [IV/126] yaptırmış idi, o duvarlara o taş da katıldı gitti. El-yevm bu yol genişleyip Topkapı'ya kadar asfalt yapıldı. Bu defâki yol yapılışında âilelerinin mezar taşları zâyi' oldu. İntehâ.

Onüçüncü Fasl

Hazret-i şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî).

Sâbık-ı terceme şeyh el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn olup ehl-i tarîk-ı Cerrâhiye'ye reîs oldu. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) kadı Emin efendi denilmekle meşhûrdur. Bin yüz elli beş [1155] sene-i hicrîsinde Fâtih Sultan Mehmed hân câmi'-i şerîfi civârında Kumrulu mescid, nâm-ı diğeri Mimâr Sinan mahallesinde doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyeyi ba'de't-tahsîl ulûm-ı rüsûmu Fâtih câmi'-i şerîfinde zamânının ulemâsından tahsîl etti. Kendilerine rûûs tevcîh edilmiş olduğundan Rumeli kadılığına kadar terfî'-i rütbe etti. Bu esnâda sâbık-ı terceme Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Kumrulu mescidde Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfindeki meşîhatı esnâsında müşârün ileyh hazretlerine intisâb etti. Ve tarîkatta seyr-i sülûk edip ilbâs-ı tâc-ı şerîf ü hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet [IV/127] olup şeyhi hazretlerinin bin iki yüz dokuz [1209] târihinde vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden Salı dergâh-ı şerîfinin meşîhatı hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan şeyh

Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edilip resm-i iclâsı dahî müşârün ileyh hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildi. Şeyh kadı Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri dergâh-ı şerîf-i mezkûrda on sene icrâ-yı meşîhat etti. Bin iki yüz on dokuz [1219] senesinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd oldu. Bir sene vazîfe-i irşâdî hüsn-i îfâ buyurdu. Bin iki yüz yirmi [1220] senesinin mâh-ı Şa'bân-ı şerîfinin sekizinci Cuma gecesi ircîi emr-i şerîfine lebbeyk-zen icâbet edip bu âlem-i fânîden âlem-i âhirete intikâl etti. Emr-i gasli sâbık-ı terceme ve Kumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfinin meşîhatında halefi Sertarîk şeyh Mustafa Sâdık Ahkâm efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından îfâ edildi. Usûl-i tarîkat üzere zikr ü tevhîd ile cenâzesi Fâtih câmi'-i şerîfine bir cemm-i gafîr ile getirildi. Salât-ı Cum'a'yı müteâkip namâzı edâ edildikten sonra Fâtih Sultan Mehmed hân hazretlerinin türbe-i şerîfesi önünde tezkiye ve duâ edildi. Avdet dahî azîmet gibi meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîd ve tehlîl ve mâtemî ilâhîleri arasında tâbût-ı muallâsı kesîr bir cemâatin eyâdî-i [IV/128] ta'zîminde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e getirildi. Tevhidhâne-i şerîfte hazret-i Pîr'in huzûr-ı ma'nevîsinde tekrâr tezkiye ve duâ olundu. Ve devrâna bed' olunur iken cenâze türbe-i şerîfe naklolundu. Mürşid-i âgâhı ibret-nümâ mücâhid-i ehl-i halvet Moravî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri enverlerinin kadem-i redîfnde ihzâr edilen medfen-i mahsûsalarına defnedildi. (Kuddise sırruhû). Öteden beri bi'l-cümle eslâf-ı kirâm-ı meşâyih-ı azîzân hazerâtının âlem-i cemâle intikâllerinde icrâ edilen usûl-i tarîkat da bu zât-ı şerîfin irtihâlinde dahî sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfin sertarîki ve Nişancı Mehmed Paşa dergâh-ı şerîfi şeyhi Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edildi.

Li-muharririhi'l-fakîr; Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin kabri şerîfine bin iki yüz doksan yedi [1297] sene-i hicrîsinde âtiyü't-terceme hazret-i Pîr'in hankâh-ı postnişîn-i meşhûru es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kerîmesi Râbia Adeviyye Hikmet hanımın zevci ve âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişîni ve şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerinin büyük mahdûmu es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kâim-birâderi ve Murâd Monlazâde Mehmed Murâd bey defnedilmiştir. Ve üzerine Atik Ali Paşa mahalle ve câmi'-i şerîfi imâmı Hüseyin Hüsnü efendinin hemşîresi [IV/129] Ülfet hanım defnedilmiştir. Ve üzerine hastahâne müdürü Sâlih bey defnedilmiştir. Ve üzerine bin üç yüz yirmi üç [1323] senesinde Sultan Abdülhamid hân-ı sâninin saraylılarından ve hankâh-ı şerîfin bâcıyânından İnci Kalfa defnedilmiştir. El-yevm kabri şerîf-i mezkûrun üzerinde İnci Kalfa merhûmenin sandukası mevcûddur. (Rahmetullâhi aleyhim ecmaîn).

Sâhibü'l-âsâr kadı şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hatt-ı dest-i şerîfleriyle halîfesi şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'ye 'ezintü' yazıp temhîr buyurdıkları tarîkımız vird-i sağîr-i mesâiye ve yine hatt-ı dest-i şerîfleriyle Yiğitbaşı hazret-i pîr Ahmed Şemseddîn Marmaravî'nin tasavvuftan *Tevhid risâlesi*³¹⁶ ve yine hatt-ı dest-i şerîfiyle hilye-i hâkânî, merhûmun Sultânü'l-enbiyâ (aleyhi ekmeli't-tahiyât) efendimiz hazretlerinin hakk-ı risâlet-penâhîlerindeki manzûm medhiyeleri ve devrân hakkında verilmiş olan fetâvâ-yı

³¹⁶ [Bu risâle hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmet Ögke, *Yiğitbaşı Veli Ahmet Şemseddîn-i Marmaravî, Hayatı Eserleri Görüşleri*, İnsan yay., İstanbul 2001; Ahmet Şemseddîn Marmaravî, *Risâle-i tevhîd*, haz.: Muhsine Börekçi, Akçağ yay., Ankara 2003]

şerîfeler ve Azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin uhdelere hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr tevcihi berâtı yâdigâr-ı âlîleri olarak el-yevm hankâh-ı şerîfte mahfûzdur.

Li-muharririhî'l-fakîr; Âtiyü't-terceme Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfi şeyhi Sertarîk Aksaraylı şeyh el-hâc hâfız Ali Rızâ efendi el-Cerrâhî'nin bir halîfesi de Üsküp'te istihkâm komisyonu reîsi şeyh Mehmed Şükrü Paşa el-Cerrâhî'dir. Muharririhu'l-fakîri'l-fakîrin Rumeli'nde tekâyâ-yı tarîkımız ziyâret etmek [IV/130] maksadıyla etmiş olduğum seyâhatim esnâsında Üsküp'teki dergâhımızı ve hem de Paşa merhûm ile hem-bezm-i sohbet olmak üzere Üsküp'e de uğradım. Paşa merhûmun hânesinde esnâ-yı sohbette Paşa merhûm li-ecli'l-vazîfe Girit adasında bulunduğu sırada maiyyetinde bulunan bir binbaşî kendisinin üvey pederi Fındıklı dergâh-ı şerîfi şeyhi tarîk-ı Sünbülüyye'den şeyh Yûnus efendi merhûmdan kalma *Risâle-i hamse* nâmında, mütâlaa etmek üzere Şükrü Paşa'ya vermiş. Tarîkımıza âid pek kıymetdâr bir eser olup Nûreddîn Cerrâhî hazretlerinin âsitânesi postnişîni kadî şeyh Mehmed Emin efendinin eserinden olduğunu ve risâlenin hıtâmında azîz-i müşârün ileyh mührüyle memhûr olarak kendisinin hatt-ı dest-i şerîfi olduğunu ve ba'de'l-mütâlaa yine mûmâ ileyh binbaşîya îade ettiğî muharrir-i fakîre hikâyeye ettiğî gibi ba'dehû Girit adasından Selânik'e nakl-i me'mûriyetinde âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîni ammim şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin Koçana'daki dergâhımızı ziyâret ettikten sonra Selânik'e gelip Şükrü Paşa merhûmda misâfir olduğunda sohbetleri esnâsında mezkûr risâleyi Girit adasında mütâlaa ettiğini ve sâhib-i risâle binbaşînin Girit adasında şehîden vefât ettiğini ve mezkûr *Risâle-i hamse*'nin bir nüshasını yazdırıp kendisine gönderilmesini ammim Gâlib efendi [IV/131] el-Cerrâhî'den ricâ ettiğini ve ammim merhûmdan da dinlediğî şu hikâyeyi fakîre söyledi. Pederim şeyh Abdülazîz efendi, şeyh Yûnus efendiye mezkûr risâleyi mütâlaa etmek üzere vermiştir. Ba'dehû Fındıklı dergâh-ı şerîfinin kütüphânesi muhterik olduğu zaman mezkûr risâle de kütüphâne idi. O da sâir kitaplar ile berâber yandı. deyü pederim merhûma cevap vermiştir. Pederim şeyh Abdülazîz efendi ise kütüphânenin yandığında bi'l-cümle kitapların çıkarılmış olduğunu haber almış olduğunu Yûnus efendiye söylediğini ve bu yüzden bir zamanda kırgın olduğunu ba'dehû Sultan Mahmud hân-ı sâni Fındıklı dergâh-ı şerîfinde okunan bir mevlid-i şerîf cem'iyetinde pederim şeyh Abdülazîz efendinin de hâzır bulunmasını irâde etmiş olduğundan pederim merhûmun mezkûr cem'iyette bulunup bu sûretle aralarındaki kırgınlığın zâil olduğunu ve mezkûr *Risâle-i hamse*'nin diğere bir nüshası dahî olmadığını ammim merhûmdan işittiğini Paşa merhûm muharririhu'l-fakîre hikâyeye etti. İntehâ.

Kadî şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bir adet halîfesi vardır; ismi şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) terceme-i aliyyeleri hakkında elde ma'lûmât yoktur. Yalnız ism-i şerîfi icâze-i şerîflerin bazılarında mezkûr olup zikri geçen şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hatt-ı dest-i şerîfleriyle [IV/132] yazılıp halîfesi şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'ye 'ezintü' yazıp mühr-i şerîfiyle temhîr buyurdıkları vird-i sağîr-i mesâiyye hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de el-yevm mahfûzdur.

Ondördüncü Fasıl

Es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleri

Sâbık-ı terceme kadı şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e zînet-bahş bir postnişîn-i irşâd olarak ehl-i tarîkımıza reîs oldu. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Nûreddîn şeyhi Dede efendi denilmekle ma'rûf ve meşhûrdur. Peder-i âlîleri sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfin postnişînlerinden es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr bin es-seyyid eş-şeyh el-hâc Moravî Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hazretleridir. Bin yüz altmış beş [1165] sene-i hicrîsinde Mora şibh-i cezîresinde Anabolu kal'asında kâin büyük peder-i âlîlerinin dergâh-ı feyz-i iktinâhında doğdu. 1174 sene-i hicrîsinde büyük peder-i âlî-kadrlarının İstanbul'a hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînliğine geldi. Müşârün ileyh de hankâh-ı şerîfin ittisâlindeki Cenfedâ Hâtun mekteb-i ibtidâiyyesinde ulûm-ı ibtidâiyyeyi ba'de't-tahsîl büyük pederinden ta'lîm-i kırâat-ı Kur'ân ederek hâfız oldu. Ve sinn-i âlîlerinin on dördüncü [IV/133] senesi olan bin yüz yetmiş dokuz [1179] senesinde büyük peder-i âlîlerinden ahz-ı bâat etti. Ve bu esnâda Fâtih'de Tophâne medresesinde ulûm-ı Arabiyye tahsiline de başladı. Ve büyük pederi Moravî şeyh Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin âlem-i cemâle intikâlinde sonra peder-i âlîleri şeyh seyyid el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretlerinden tahsîl-i tarîkat etti. Ve dâllı arakiye ilbâs olundu. Bin yüz seksen yedi [1187] senesinde peder-i âlîlerinin irtihâlinin vukûuyla Üsküdar'a nakl etti. Bir taraftan tahsîl-i ulûma bezl-i makderet ve bir taraftan Bâb-ı Âlî'de mühimme kalemi kitâbetine müdâvim oldu. Bin iki yüz yedi [1207] sene-i hicrîsinde Mora'da Anabolu kal'asındaki dergâh-ı şerîfin umûr-ı evkâfını tesviye etmek üzere mahall-i mezkûra azîmet etti. Ve Trapoliçe'deki Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin şeyhi müşârün ileyh hazretlerinin amcası şeyh Abdülbâkî efendi el-Cerrâhî-zâde şeyh el-hâc Ahmed Necîb efendi el-Cerrâhî'nin vesâtatıyla cezîre-i mezkûrda ve Vesince'de kâin şeyh Ali el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi mütevellîsi ve şeyhi olup İstanbul'da Sofular civârında kâin dergâh-ı şerîfinde ikâmet etmekte olan sâbık-ı terceme Ordu-yı Hümâyûn şeyhi hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından ve Vesince'deki mezkûr dergâh-ı şerîfte vekîl [IV/134] nasbedildi. Ve bin iki yüz dokuz [1209] senesinde de Anabolu kal'asındaki büyük peder-i âlîleri şeyh Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin meşîhat ve tevliyeti uhde-i liyâkatlarına tevcih edildi. Ba'dehû İstanbul'a azîmet etti. Ve bin iki yüz on iki [1212] senesi leyle-i mevlidi'n-nebî (sallallâhu aleyhi ve selem)'inde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd bulunan sâbık-ı terceme pîr Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olup tekâmül-i tarîkat etti. İstanbul'da me'mûriyetlerinde جلو حطائف زرز [?] rütbesine kadar terfî etti. Ba'dehû tersâne emîni Yûsuf Âgâh efendinin vâsıtasıyla tersâne-i âmire havuz emîni oldu. Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd bulunan sâbık-ı terceme kadı şeyh Mehmed Emin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bin iki yüz yirmi [1220] senesinde vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînliğine ta'yîn edilmesi bi'l-cümle meşâyih-ı tarîk-ı Cerrâhiyye bâ-arzuhâl Pâdişâh hazretlerinden talep ettiler. Talepleri is'âf olundu. Bin iki yüz yirmi [1220]

senesi Şa‘bân-ı şerîfin on altıncı Salı günü tersâne-i âmire eminliğinden affıyla hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’in postnişinliğine ta‘yinine Pâdişâh hazretleri irâde etti. [IV/135] Müşârün ileyh eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleri ikâmet etmekte oldukları Üsküdar’da Vâlide-i Atık câmi‘-i şerîfi civârında Kapağası çeşmesi kurbünde Arakiyeci hacı Mehmed efendi mahallesindeki hânelerinden hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’e nakl ettiler. Ve mâh-ı mezkûrun yirmi ikinci Salı gecesi tertîb edilen cem‘iyyette de de’b-i dîrîn-i tarîkat üzere post-ı hazret-i Pîr’e câlis olup kâim-makâm oldu. Müşârün ileyh hazretlerinin iclâsına sultânü’s-suarâ es-seyyid eş-şerîf-seyyid Osman Sürûrî efendinin îrâd ettiği neşîde-i târihiyye:

Ârif billâh kim oldu pîşuvâ-yı Halvetî

Mâsivâdan kalbi hâlî sırr-ı vahdetle dolu

Dâne-i tesbîhe benzer noktası târihinin

Şeyhdir Ârif Dede el aldı Nûreddîn kulu

Sene 1220

Ve Mora şibh-i cezîresinde Balya Barda [Patras]’da Câmi-i şerîf-i atık mahallesinde kâin tarîk-i Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin şeyhi ve müşârün ileyhin eniştesi sâbık-ı terceme şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî’nin bin iki yüz on beş [1215] sene-i hicrîsinde vukû‘-ı irtihâliyle inhilâl eden dergâh-ı şerîf-i mezkûrun tevliyet ciheti bin iki yüz yirmi bir [1221] senesi Receb-i şerîfinin birinci günü uhde-i liyâkatlarına tevcîh edilip yedine berât-ı âlî verildi. Mezkûr berâta yirmi dört numara vaz‘ıyla beratları [IV/136] dosyasında mahfûzdur. Ve yine Mora şibh-i cezîresinde Kalavurta kazâsında el-hâc Mehmed Ağazâde dergâh-ı şerîfinin dahî evkâf-ı şerîfine zamm ettirdi. Bu dergâh-ı şerîfin dahî tevliyet ve meşîhatı müşârün ileyh eniştelere şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî’nin uhdesinde olup irtihâliyle bu cihetler dahî eş-şeyh seyyid Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i liyâkatlarına tevcîh edildi.

Muharririhu’l-fakîr; Bu dergâh-ı şerîfe âit evrâka yirmi beş numara vaz‘ ettim; dosyasında mahfûzdur.

Mora şibh-i cezîresinde Anabolu kal‘asında kâin müşârün ileyh Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin büyük peder-i ekremleri hulefâ-yı hazret-i Pîr’den şeyh el-hâc Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin binâ ve ihyâ buyurdukları dergâh-ı mezkûra dahî kendi zamân-ı meşîhatında Anabolu gümrüğü mukâtaasında yevmiye seksen akçe taâmiye dervîşâna tahsîs etti. Ve bin iki yüz yirmi üç [1223] senesinde dahî yevmiye yirmi akçe mezkûr taâmiye damm ettirip taâmiyeyi yevmiye yüz akçeye iblâğ ettirdi. Bin iki yüz yirmi beş [1225] senesinde dahî on akçe zamm ettirdi. Dergâh-ı şerîfin yevmiye taâmiyesi yüz on akçeye iblâğ ettirdi.

Li-muharririhu’l-fakîr: Bu evkâf-ı şerîfenin berat ve fermanlarına on, on bir, on iki numara vaz‘ ettim. Hankâh-ı şerîfte dosyasında mahfûzdur. [IV/137]

Üsküdar’da Vâlide-i Atık câmi‘-i şerîfi civârında Kapağası çeşmesi kurbünde kâin Arakiyeci hacı efendi câmi‘-i şerîfinin imâmeti şeyh müşârün ileyh es-seyyid Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî’nin eniştesi ism-i mezkûr şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî-zâde ve sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh el-hâc Zeynelâbidîn Dervîş efendi el-Cerrâhî’nin Hicaz-ı mağfîret-tırâzda vukû‘-ı irtihâliyle âtiyü’t-terceme es-seyyid eş-şeyh

Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin uhdelere tevcih edilmesi münâsebetiyle mescid-i şerîf-i mezkûra meşihat vaz' edip meşihat ve tevliyeti dahî hemşîrezâdelerinin mahdûmu müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhdelere tevcih ve ciheteyn-i mezkûreynin müşârün ileyhin evlâd ü evlâdına ba'de'l-inkirâz hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in hulefâsına şart etti. Ve yine Üsküdar'da Karaca Ahmed kurbünde Aşçıbaşı mahallesinde kâin eş-şeyh hâfız İsmâil efendi dergâh-ı şerîfinin hasbî meşihat ciheti müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mahdûmu es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefüddîn efendi el-Cerrâhî uhdesine tevcih edildiğinden bin iki yüz yirmi bir [1221] senesinde dergâh-ı şerîf-i mezkûra evkâf-ı şerîfe ta'yîn edip tanzîm ettiği [IV/138] vakfiyesinde mahdûmu müşârün ileyhin evlâd ü evlâdına vazîfe-i tevliyet ve meşihatı şart etti. Ba'dehû Mora şibh-i cezîresinde vukû' bulan muhârebeye Ordu-yı Hümâyûn şeyhi olarak muhârebeye iştirâk etti. Avdetten sonra bin iki yüz yirmi iki [1222] senesinde bilâd-ı İslâmiyyede bulunan bi'l-cümle tarîk-ı Nüreddîn el-Cerrâhî tekâyâ ve zevâyâsı meşâyihî ve hulefâsı ve dervîşânından bilâ-veled vefât edenlerinin emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlelerinin hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e kalması hakkında fermân-ı pâdişâhî aldı.

Li-muharririhi'l-fakîr; Ammim şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin yazdığı terceme-i hâlde müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Ordu-yı Hümâyûn meşihatında birkaç zaman bulunduğu esnâda Şah Sultan dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed efendi bâ-irâde-i pâdişâhî hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e vekâlet etmiştir. Ve 5 Rebûlevvel bin iki yüz yirmi dört [1224] târihinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e yevmiye altı kıyye lahm-i ganem tahsîs ettirdi. Ve bâ-irâde-i pâdişâhî i'tâsına verilmiş olan ferman hankâh-ı şerîfte mahfûzdur. Ve 16 Şevvâl bin iki yüz yirmi dört [1224] târihinde hankâh-ı şerîfin kadîm-i muhassas olan pirincin matbaha-i âmireden verilmesine irâde-i pâdişâhî çıkarttırdı. Ferman hankâh-ı şerîfte mahfûzdur. Ve 19 Zilka'de bin iki yüz yirmi beş [1225] târihinde hankâh-ı şerîfe yevmiye iki kile tuz tahsîs edilip ferman i'tâ edildi. Ve [IV/139] bin iki yüz yirmi beş [1225] senesinde İstanbul'da ve Üsküdar'da ve Mora şibh-i cezîresinde ve sâir bilâd-ı İslâmiyyede kâin bi'l-cümle tarîk-ı Nüreddîn-i Cerrâhî tekâyâ ve zevâyâsının evlâda meşrût olanlarını evlâdına, hulefâyâ meşrût olanlarını hulefâyâ, hankâh-ı şerîfte postnişîn olanlarının inhâsı olmadıkça tevcih edilmemesine fermân-ı pâdişâhî ahz etti. Ve gurre-i Safer 1226 târihinde Tokat mülhakatından senevî elli kile pirinç ve elli kile buğday ve elli kile arpa bâ-irâde-i pâdişâhî tahsîs edilip fermân-ı i'tâ edildi. Li-muharririhi'l-fakîr: Bu zikrolunan fermanlar numara vaz' edip dosyasında hıfz edildi.

Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de zamân-ı irşâdında Sultan Mahmâd hân-ı sâni hazretlerinin irâde-i seniyyeleriyle Dervîş Mehmed Paşa'nın nezâreti tahtında hankâh-ı şerîf-i hazret-i [Pîr] tevsîân ve müceddeden türbe-i şerîfe ve tevhihdâne-i latîf ve hücerâtıyla inşâ edilip mahfil-i hümâyûn yapıldı. Bin iki yüz otuz üç [1233] senesinde inşaat tamam oldu. Ve sene-i mezkûrun mâh-ı Şa'bân-ı şerîfinde leyle-i celîle-i Berât günü resm-i kûşâdı icrâ edildi. Ve Pâdişâh hazretleri mu'tâd merâsimle hankâh-ı şerîfe gelip kırâat edilen mevlidi'n-nebî (sallallahu aleyhi ve âlihî ve selem) istimâ' ve icrâ olunan âyîn-i bihîn-i tarîkatı ve kabr-i saâdet-i hazret-i Pîr'i ziyâret etti.

[IV/140] Hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'in tecdîd ve ta'mîrine meşâyih-ı tarîkımızdan sâbık-ı terceme Tameşvar dergâh-ı şerîfî şeyhi Mehmed efendi el-Cerrâhî'nin Tevfik mahlasıyla îrâd buyurdıkları neşîde-i târihiyye:

*Bi-hamdillâh behişt-âsâ görenler oldu meddâhı
Lisân-ı hâl ile söyler kişiye her bir elvâhı
Cihât-ı sittesiyle çeşm-i im'ân ile seyr etsen
Sunarlar destine her cânibinden uşşâk akdâhı
Erenler mecmâ bu bir makâm-ı kadr-i a'lâdır
Kamunun zübdesidir kutb-ı Nûreddîn-i Cerrâhî
Civâr-ı akdese hicret edeli oldu temâm yüz yıl
Sanırsın şimdi tecdîd oldu sırr-ı zâtın eşbâhı
Teveccüh eylesen sandûkasına vurûd eyler
Getirir enfine bûy-ı ıtırdan cennet eryâhı
Bu vâlâ dergehin tecdîdi tahkîk bir işârettir
Kulûb-i ehl-i tevhîde muhakkak verd-i efrâhı
Velî sultân-ı Mahmûd mefharidir âl-i Osmânın
Uluvv-i kadrine burhân yine bu tekye îzâhı
Dahî himmet-i bâlâsına hüccet oldu beytullâh
Havâricden mutahhar oldu Ka'be buldu eflâhı
Desem sâhib-i mâ-hakdır şâyeste dârü'l-hak
Cihândan eşkiyâyı ref' edip gösterdi islâhı
Cenâb-ı kibriyâ tevfkini eder refik ânın
Sülûk eder hayrâta duadır ancak ilhâhı
Şerîat ü tarîkat rif'ati cidd ü sa'y etti
Uyandırdı nice mescid nice dergâh misbâhı
Îlâhi bâr-i gâhında kamu sa'yini kabul etsin
Çoşsun fâtih-i maksûd miftâhı*

[IV/141]

*Gelin ey tâlib-i esrâr-ı Hak irşâda sür'atle
Ferîd-i kutb-ı âfâk dedi Şernûbî efsâhı
Gürûh-ı ehl-i Halvetîde Tabakât erenlerindendir
Dediler Nûreddîn budur cümlelerin encâmı
Tarîkat pîrlerinden müçtehid bir pîr-i a'zamdır
Sırât-ı müstakîmdir içtihadı Hak reh-râhı*

Cemâl-i pertevinden feyz alır sâlikleri her dem

Olurlar ârif-i billâh visâl-i Hakk'a mer-i(?) râhı

Dedi Teyfik ola ismi hamîd beytine târîh

Hamîd ismin oku şâdân olan pîrânın ervâhı

15 Şa'bân-ı şerîf 1233

Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin zamân-ı irşâdında 28 Cemâziyelâhire bin iki yüz otuz dört [1234] senesi târihiyle müverreh hankâh-ı şerîfte mahfûz vakfiyeden anlaşıldığına göre yevmiye yarım masura su alıp vakfettiştir. Mezkûr vakfiyeye otuz bir numara vaz'ıyla dosyasına hıfz edilmiştir. Bunlardan başka ufak tefek bir çok âsâr-ı hayriyye mevcûddur. Azîz-i müşârün ileyh hazretleri ömr-i şerîflerinin altmış dokuzuncu sene-i devriyesi olan bin iki yüz otuz sekiz [1238] senesi Ramazân-ı şerîfinde nâ-mîzâc olup mâh-ı Şevvâl'in yirminci Pazar günü tulû'-ı fecrde bu âlem-i fânîyi terk ve âlem-i cemâli derk etti. Ol gün usûl-i tarîkat vechile Nişancı şeyhi sâbık-ı terceme şeyh hâfız seyyid [IV/142] Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından emr-i gasli ba'de'l-icrâ ve ol gece huzûr-ı hazret-i Pîr'de tâbût-ı muallâsı etrâfından hatm-i Kur'ân-ı azîmüşşân ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf kırâat edildi. Ve ertesi Pazartesi günü Fâtiḥ câmi'-i şerîfi minârelerinde Şeyhülislâm efendi hazretlerinin emriyle salâ verildi. Cenâze azîm bir cemm-i gafirin eyâdî-i ta'zîminde ve Kocamustafapaşa'da hazret-i pîr Sünbül Sinan (kuddise sırrıhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni Yıldız Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin idârelerinde meşâyih ve dervîşânın ve dedegânın tevhîd ve tehlîl ve zâkirânın mâtemî neşîdelerinin gulgulesi arasında Fâtiḥ câmi'-i şerîfine getirildi. Ve salât-ı zuhru müteâkip cenâze namâzı Sertarîk sâbık-ı terceme şeyh Emin efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından ba'de'l-edâ türbe-i şerîfe-i hazret-i Fâtiḥ'in önünde tezkiye ve duâ edilip Hâfız Paşa caddesi tarîkıyla hankâh-ı şerîfe avdet edildi. Ve merhûm hazret-i azîzin tâbût-ı muallâsı tevhidhâne-i şerîfde hazret-i Pîr huzûruna vaz' olundu. Sertarîk efendi tarafından mukâbele-i şerîfeye başlandı. Devrâna kıyâm edilince hazret-i Pîr'in türbe-i şerîfesine nakledildi. Hazret-i Pîr'in birâder-i âlî-kadrlerinin sol yanında duvar dibinde ihzâr edilen lahd-i mahsûsasına rahmet-i Hakk'a tevdî' edildi. (Kuddise sırruhû). Mukâbele-i şerîfin hitâmında merhûmun kabri-i şerîfi civârında Kur'ân-ı kerîm tilâvet ve kabir tevhîd-i şerîfi [IV/143] telkîn edildi. Ve ol gece ve bir hafta her gece birer hatm-i şerîf ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf kırâat olunup rûh-ı pür-fütûhuna hediye olundu. Ve kırkıncı günü ve akşamı yine hatm-i şerîf okunduktan sonra mevlidi'n-nebî (sallallâhu ve âlihî ve selem) kırâat olundu. Ve âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ olundu. Şeyh müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri orta boylu, kırca sakallı, âlim ve âmil ve fâzıl, kâmil ve mücâhid, gâyet zekî ve sahî ve müşfik ve zarîf ve sâhib-i vakar, in'âm ve ihsân-ı mebzûl bir mürşid-i kâmil-i mükemmil idi. (Kuddise sırruhû). Azîz-i müşârün ileyh in irtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihiyye:

Âsitâne-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî'de

Oldu şeyh Ârif Dede mürşid-i mürîd-i evliyâ

Hak budur âşıklara râh-ı Hudâ'yı gösterib

*Olmuştu âsitân-ı aşk Hakk'a muktedâ
Etti isbât-ı vücûd ol aşk u şevkullâh ile
Mâ-hüve'l-Hakk her cihetten oldu aşka merdî pîşuvâ
Hazret-i Pîr'in serîr-i sırrına vâsıl olub
Anda yüz gösterdi sırr-ı evliyâ-ı âl-i abâ
Kim velâyet-i âsumânında bu mihr-i âlemin
Çok mudur nûr-ı vâlâsı kılsa dehre rûşenâ
Kâfile sâlâridir çünki velâyet mülkünün
Kârbân-ı aşkla yer tuttu Allâh'tan bana
Dîde-i Hakk-bîn ile gördü fenâ encâmını
Bildi fânîdir bi-küll-i âlem ancak*

İntehâ. [IV/144]

*Mâsivallâhdah çekib destin hemân yâ hû ile
Ceddi Fahr-i âlem ile oldu rûhu âşinâ
Rü'yet-i dîdâr-ı Hakk idi bu zâtın maksadı
Geldi aşkullâhdan dîdâr-ı Hakk'a mutlakâ
Da'vet etti ircî emri ile Allah onu
İrincek sem'ine ol dem etti Hakk'a can fedâ
Mühr-i evc-i âlem-i lâhût-ı uşşâk idi ol
Eyledi menzil ki vâlâ şerefdârın ziyâ
Hem-civâr-ı hazret-i Pîr'de makâm-ı medfenin
Nûr-ı zikrullâh ile tenvîr ede dâim Hudâ
Câh-ı rihlet oldu târîhi bu şeyh-i âlimin
Sırrını takdîs ede ceddî Cenâb-ı Kibriyâ
20 Şevvâl 1238 yevm-i Pazar*

Müşârün ileyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde îrâd edilen diğerk bir kitâbe:

*Şeyh Nüreddîn Cerrâhî bu kutb-ı evliyâ
Âsitân-ı feyz-bahş içre oldu rehnümâ
Dîde-i hakk-bîn ile gördü fenâ menzil-gehin
Âlem-i bâkîye hû ile erdi bî-riyâ
Âlem-i lâhûtun müselleme mâhıdır
Nice bî-kes dilleri tâbânına kıldı ziyâ
Sırrını takdîs edip Ârif Dede hazretinin
Hazret-i Hakk medfenin pür nûr ede pür ziyâ*

Hazret-i Azîz-i müşârün ileyh in sâlifü'l-beyân evrak ve mühr-i şerîfleriyle memhûr evrâd ve icâze-i şerîfler hankâh-ı şerîfte yâdigâr olarak hıfz edilmektedir.

Es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif [IV/145] Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin on bir adet hulefâ-yı tarîkı vardır. Bunlardan birisi hankâh-ı âlî-i hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olduğun kendilerine tahsîs edilen fasılda terceme-i aliyeleri beyân edilecektir. Diğer on adet hulefâsından eş-şeyh Hayâtî efendi el-Cerrâhî el-ma'rûf bi-İstanbulî ve eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî el-ma'rûf bi-Moravî ve eş-şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî el-ma'rûf Geliboluvî ve eş-şeyh İsmâîl efendi el-Cerrâhî bi-Moravî (kaddesallâhu esrârahum). Bu zevâtın, icâze-i şerîflerde yalnız ism-i şerîfleri ma'lûmdur. Terceme-i aliyeleri hakkında elde ma'lûmât yoktur.

Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer hulefâsı; eş-şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Pepe şeyh Hasan efendi denilmekle ma'rûftur. Azîzi ve mürşidi hazretlerinden ahz-ı hilâfet ettikten sonra kendilerinin mûsikîde yed-i tûlâ olduğundan hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e zâkirbaşısı oldu. Ömr-i şerîfleri altmış mütecâviz idi. Bin iki yüz otuz sekiz [1238] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfnde türbe-i şerîfelerine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh, kır ve haffü'l-lıhye bir zât-ı şerîf idi. Diğer halîfesi es-seyyid eş-şeyh Osman Himâyetî efendi [IV/146] el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) bin iki yüz otuz sekiz [1238] senesi Şevvâl-i şerîfin dördüncü günü ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve icâze ve tefhîm-i emânet olup Rumelîhisârî'nda kâin Durmuş Dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Süleyman efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden imâmet ve meşîhat cihetleri mürşid ve azîzi Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edildi. Dergâh-ı mezkûra resm-i iclâsı âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildi. İki sene îfâ-yı vazîfe-i meşîhat etti. Bin iki yüz kırk [1240] senesi rahmet-i ilâhiyyeye intikâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşâyihına muhassas türbe-i şerîfe defnedildi. (Kuddise sırruhû). Mürşid-i azîzi Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz ettikleri icâze-i şerîfi yâdigârı olarak hankâh-ı hazret-i Pîr'de mahfûzdur.

Mürşid-i müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğer halîfesi; es-seyyid eş-şeyh Mustafa Necâtî efendi el-Cerrâhî, Tesbihcizâde denilmekle ma'rûftur. Azîzi hazretlerinden ahz-ı hilâfet ettikten sonra Eyüp Sultan civârında Bâb-ı Haydar mahallesinde Arpa Emîni çeşmesi kurbünde kâin eş-şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin binâ ve ihyâ-kerdesi olup Tameşvar dergâh-ı şerîfi [IV/147] denilmekle ma'rûf dergâh-ı şerîfin şeyhi eş-şeyh Hamza efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden imâmet ve meşîhat cihetleri şeyhi hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edildi. Ve resm-i iclâsı dahî şeyhinin yed-i mürşidânesiyle icrâ olundu. Ba'dehû hankâh-ı hazret-i Pîr'in zâkirbaşısı Pepe şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde sonra hankâh-ı şerîfe zâkirbaşısı ta'yîn edildi. Ömr-i şerîfi sekseni mütecâviz olduğu halde bin iki yüz kırk üç [1243] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Kasımpaşa'da Ok meydanı kurbünde medfûn eâzım-ı ricâl-i tarîk-ı Hamzaviyye'den İdrîs-i Muhtefî (kuddise

sırruhu'l-âlî) hazretlerinin merkad-i şerîfi ittisâline defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) orta boylu, esmerü'l-levn, ak sakallı, evrâda ve ezkâra müdâvemetle meşhûr bir zât-ı şerîf idi.

Halîfe-i dîgeri; es-seyyid eş-şeyh Mehmed Hâşim efendi el-Cerrâhî bin eş-şeyh Mehmed Emin Şemsünnûri'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Fâtih'te Küçük Karaman kurbünde Nişancı Cedîd Mehmed Paşa câmi'-i şerîfi civârında kâin Paşmâğ-ı şerîf dergâh-ı münîfi bânîsi sâlifü'l-beyân eş-şeyh Hamza efendi eş-Şemsî en-Nûrî el-Halvetî'nin neslindedir. Mürşid-i azîzi hazretlerinden ahz-ı bîat etti. Terbiye-i teslîk olduktan sonra ahz-ı hilâfet etti. Ba'dehû mûmâ ileyh'in dayısı şeyh Abdülganî eş-Şemsî en-Nûrî el-Halvetî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden ceddinin binâ ve **[IV/148]** ihyâ-kerdesi olan sâlifü'z-zikr Hamzazâde dergâh-ı şerîfi ve nâm-ı dîgeri Paşmâğ-ı şerîf tekyesinin cihet-i meşîhatı uhdesine tevcîh edildi. Ve seyyid-i veled-i âdem sultânü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn (sallallâhu aleyhi vesellem) Efendimiz hazretlerinin paşmâğ-ı şerîfinin hâdimi ve muhafızı oldu. Ömr-i şerîfleri yetmiş mütecâviz olduğu halde bin iki yüz elli [125] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Nişancı Cedîd Mehmed Paşa câmi'-i şerîfi karşısında kâin eâzım-ı ricâl-i tarîk-ı Bayrâmiyye'den Keskin Dede hazretlerinin hazîresinde medfûn olan cedd-i âlîsi eş-şeyh Hamza efendi el-Halvetî hazretlerinin kabri şerîfi kadem-i redîfine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) uzun boylu, kır sakallı, ehl-i aşk ve sukûtî bir zât-ı şerîf idi.

Diğer halîfesi ve mahdûmu, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefüddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Bin iki yüz beş [1205] sene-i hicrîsinde Üsküdar'da Vâlîde-i Atîk câmi'-i şerîfi civârında Kapağası kurbünde kâin Arakiyeci Hacı Mehmed efendi mahallesinde peder-i vâlâ-güheri es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hânesinde doğdu. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ve âliyeyi zamânının ulemâsından tahsîl etti. Ve bâ-husûs fenn-i hatta on iki kalem yazıyı güzel yazmakla iştihâr etti. Peder-i âlîlerine **[IV/149]** ahz ü bîat etti. Bin iki yüz otuz beş [1235] senesi leyle-i Regâib'de ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Kendisinin hüsn-i sabâvetinde peder-i âlîlerinin meşîhatı tevsî' edip kendisine ba'de'l-vefât evlâd ü evlâdına tevliyetini meşrût etti. Üsküdar'da Karaca Ahmed kurbünde Aşçıbaşı mahallesinde kâin hâfiz İsmâil efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde icrâ-yı meşîhat etti. Ömr-i şerîflerinin elli sekizinci sene-i devriyesi olan bin iki yüz altmış üç [1263] Muharremü'l-harâmının on üçüncü günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Na's-ı mağfîret-nakşî Üsküdar'dan hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e nakl olundu. Muvâcehe-i şerîfin önünde tezkiye ve duâ edildikten sonra mahdûmu âtiyü't-terceme es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin şeyhi bulunduğu Eyüp Sultan civârında Bâb-ı Haydar mahallesinde Arpa Emîni çeşmesi kurbünde kâin sâlifü'l-beyân Tameşvar dergâh-ı şerîfinde şeyh Mehmed Muhsin efendi el-Cerrâhî'nin kabri şerîfi redîfine defnedildi. (Kuddise sırruhû). Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) uzunca boylu, kırca sakallı, fukarâ-perver bir zât-ı şerîf idi.

Diğer halîfe-i hazret-i mürşid-i müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Eyyûbî Mehmed Âtîf efendi el-Cerrâhî'dir. Çöpatlamaz şeyh Âtîf efendi denilmekle meşhûrdur. İstanbul'da Eyüp Sultan'da doğdu. **[IV/150]** Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ba'de't-tahsîl ulûm-ı âliyeyi tahsîli esnâsında sâbık-ı terceme şeyh Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı bîat etti. Ba'dehû es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî

hazretlerinden ahz-ı hilâfet etti. Rumelîhisârî'nda Ali Torlak mahallesinde kâin Karabaş Ahmed efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Bosnalı şeyh Selim efendi el-Halvetî'nin irtihâliyle inhilâl eden dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhat ciheti âtiyü't-terceme hazret-i Nûreddîn el-Cerrâhî hankâh-ı şerîfi postnişîn-i meşhûru es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin inhâsıyla bin iki yüz kırk [1240] senesi Muharremü'l-harâmın on birinci günü tevcîh edildi. Dergâh-ı şerîf o zaman arsa-i hâliye olduğundan Eyüp'te kendi hânelerinde ikâmet ederledi. Menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; müşârün ileyh hazretlerine Çöpatlamaz lakabının verilmesinin sebebi, günlerden bir gün Eyüp Sultan'dan hankâh-ı şerîfe gelmek için bir kayığa bineceği esnâsında Eyüp'te meşhûr mecâzib-i ilâhiyyeden Çöpatlamaz Baba nâmındaki meczûb iskelede hazret-i azîzin râkib olduğu kayığın baş tarafına üç kere ayağını basar ve 'hâlimi sana verdim' deyü hazret-i azîze karşı nidâ eder. Hazret-i azîz Balat iskelesine çıkar, önünde bulunan çöpleri atlayamaz olduğundan alıp bir kenara koyarak [IV/151] yürümeye başlar. Müşârün ileyh hazretlerinde de keşf-i kulûb zâhir olur. Böylece beyne'l-akrân ma'lûm olduğunu Muharririhu'l-fakîre sût-pederim merhûm sâbık-ı terceme şeyh Abdüllatîf efendi el-Cerrâhî'nin ilk halîfesi eş-şeyh Osman Şerefüddîn Türâbî efendi el-Cerrâhî'den defâatle mesmûum oldu. Müşârün ileyh şeyh Çöpatlamaz hazretlerinin ilâhiyât-ı âşıkâneleri

Na't-ı şerîf

Ey meded Fahr-ı âlem rahmeten li'l-âlemîn

Mücrimim ihsâna geldim yâ şefîa'l-müznibîn

Hayır a'mâlim mi var yazsın kirâmen kâtibîn

Yâ Resûlallâh meded senden meded

Dergehine yüz süren bîçareler âbâd olur

Dûzah-ı berzahda kalmaz cümlesi âzâd olur

Sen Hudâ mahbûbusun ancak bize imdâd olur

Yâ Resûlallâh meded senden meded

Ben heva ile riyâ-yı nefse ettim iltifât

Ancak ümîdim sanadır gayr-ı kârım seyyiât

Ne olur ise senden olur bana Fâhr-ı kâinât

Yâ Resûlallâh meded senden meded

Diğer nutk-ı şerîfi:

İrfan meclisine erişebilsen

Varıp anlar ile görüşebilsen

Aşkın giryânına karışabilsen

Yolda bırakmazlar alırlar seni

[IV/152] *Âşıkların solmaz tâze gülleri*

*Zikr ü tevhîdi eder dâim dilleri
Evliyâullâhın doğru yolları
Yolda bulunagör alırlar seni
Derviş olan abâ giyer eĝnine
Sincap samur komaz gönlüne
Cihan zerre kadar gelmez aynına
Buna râzı isen alırlar seni
Hazret-i Nûreddîn aşkın rehberi
Âtıf dervişinin ednâ kemteri
Gelir isen dimezler gelme git geri
Kapıdan salmazlar alırlar seni*

Müşârün ileyh eş-şeyh Çöpatlamaz Mehmed Âtıf efendi el-Cerrâhî hazretleri ömr-i şerîflerinin seksen yedinci senesi olan bin iki yüz elli bir [1251] sene-i hicrîsinde bu âlem-i fânîyi terk ve âlem-i cemâli derk etti. Eyüp Sultan'da meskûn Gümüşsuyu'nda Top Selvi ta'bir olunan mahalle defnedildi. (Kuddise sırruhû). Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri orta boylu, kır sakallı, ve ak saçlı, âlim ve âmil, kibâr-ı fukarâ ve vüzerâ indinde makbûl ve mergûb mükâşefe-i kulûba mâlik bir şeyh-i kâmil ü mükemmil idi. Hayır duâsını almak ve keşfinden müstefid olmak üzere Sultan Mahmûd hân-ı sâni saraya aldırır ve musâhabet ederdi. [IV/153]

Onbeşinci Fasl

Es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri

Es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olup nâşir-i feyz-i tarîkatla mümtâz olarak ricâl-i tarîkımıza revnakca bir reîs-i hasâfet-enîs oldu. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri Nûreddîn şeyhi Abdülazîz Zihni efendi denilmekle şöhet-şiâr-ı âlemdir. Peder-i âlîleri sâbık-ı terceme Abdurrahmân Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından es-seyyid eş-şeyh el-hâc Zeynelâbidin Derviş efendi el-Cerrâhî'dir. Bin iki yüz on üç [1213] senesi Zilka'de'sinin yirmi ikinci Cuma günü akşamı, yani Cumartesi gecesi ezânî saat bir buçukta Üsküdar'da Atik Vâlîde câmi'-i şerîfi civârında Kapağası çeşmesi kurbünde Arâkiyeci Hacı Mehmed efendi mahallesinde ve mescidi ittisâlinde peder-i âlîlerinin hânesinde vâlîde-i azîzeleri sâlihâtan Zeliha hâtonun rahm-i affinden dünyâya geldi. Müşârün ileyh şeyh Abdülazîz efendi el-Cerrâhî hazretlerinin velâdetinde Fâtih büyük Otlakçı yokuşu başında Fâtih caddesi üzerinde kâin Şeyhülislâm Samânîzâde Ömer Hulûsî efendinin binâ ve ihya ettiği [IV/154] Nakşibendî dergâh-ı şerîfinin şeyhi Ebü't-Tevfik es-seyyid eş-şeyh İbrâhim efendi hazretlerinin îrâd buyurdıkları neşîde-i târihiyyede müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî

hazretlerinin velâdeti târîhini gösteren beytini söyledikten sonra bin iki yüz otuz sekiz [1238] senesinde hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî'ye postnişîn-i irşâd olacağına keşf edip târîh-i iclâsını dahî beyân buyurdu. Ve bin iki yüz yetmiş [1270] sene-i hicrîsinde âlem-i âhirete intikâl edeceği de neşîdenin hıtâmında rakam ile beyân buyurdıkları neşîde-i târîhiyedir:

Kutb-ı devrân hazret-i Nûreddîn Cerrâhî alem
Dergeh-i vâlâsında her-dem mültecâ Abdülazîz olsun
Postu dostunu fehm edip fikr-i kiyâsetle müdâm
Abd-i irfân-ı müebbed-rızâ Abdülazîz olsun
O kutbun menzil-i vâlâsını bilmek akl-ı küll şânidir
Hizmetinde bulunan nûr-ı zîbâ Abdülazîz olsun
Oku âyeti enfüsde mükemmel bil
Hem meşhûd-ı mabsût-ı lîbâ(?) Abdülazîz olsun
'Şemm-i erbâb-ı aşk' bu mevlûdun târîhidir
Hâlis zer ayârın mübtenâ Abdülazîz olsun
Hâvîdir remilli kâfil-i esrâr-ı pîrân
Döndüren devrânı yeksân halâ Abdülazîz olsun
Silsile-i şan-ı şeref nassı sabâhât gösterir
Olmamıştır lahdinden câ-be-câ Abdülazîz olsun
Âdâb-ı hak mahallinde düştü târîhi Kâdiyâ
Mesned-i Nûreddîn'de revnakcâ Abdülazîz olsun

[IV/155] Sene 1238 / Ene minhü'l-fakîr

Ebü't-Tevfik es-seyyid eş-şeyh İbrâhim bi-hânkâh-ı Samânîzâde be-dergâh-ı hulûsa hâliyâ.

Müşârün ileyh hazretlerinin hatt-ı dest-i şerîfleriyle olan nüshaya otuz üç numara vaz' edilip dosyasında hıfz edildi. Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretleri ulûm-ı ibtidâiyeyi Karagümrüğü civârında İskender Bey mahallesinde kâin Tahta Minâre mektebinin hocası Hâfiz Evliyâ efendiden tahsîl etti. Ve sülüs ve nesih ve ta'lik hatlarını Çarşamba civârında kâin Murâd Monla dergâh-ı şerîfi şeyhi meşâhîr-i hattâtından eş-şeyh Halîl efendi hazretlerinden müfredât mürekkebât ikmâl edip icâzet aldı. Ketebe duâsında teşhîr edilen ketebe levhası türbe-i şerîfin duvarlarını tezyîn eden levhalar meyânında muallaktır. Ulûm-ı Arabiyye'den sarf ve nahiv, mantık ilimlerini Fâtilh câmi'-i şerîfi mücîr dersiâmlarından meşhûr Deli Emin efendiden tahsîl etti. Hocası efendinin vukû'-ı irtihâliyle fıkha ve hadîs ve tefsîr-i şerîf âlimlerinden Fâtilh Zincirli kuyusu kurbünde Atîk Ali Paşa câmi'-i şerîfi derûnunda medfûn hattât-ı bî-nazîr Mustafa Râkım efendi hazretleri merhûmun Nakşibendî dergâh-ı şerîfi şeyhi Balcızâde Saîd efendi hazretlerinden tahsîl edip izn ü icâzet aldı. **[IV/ 156]** Ba'dehû mezkûr Murâd Monla dergâh-ı şerîfi şeyhi ve Dârü'l-Mesnevî bânisi şeyh Mehmed Murâd en-Nakşibendî efendi hazretlerinden lisân-ı Fârisî tahsîl ederek

Dîvân-ı Hâfız ile *Mesnevî-i şerîf* okudu. Ve bin iki yüz otuz [1230] senesinde sâbık-ı terceme pederinin dayısı ve zât-ı âlîlerinin üvey pederi hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı bâat etti. Ve sâlifü'z-zikr Üsküdar'da Arâkiyeci Hâfız Mehmed efendi mescid-i şerîfi ve mahallesi imâmeti pederinin Hicaz'da irtihâli vukûuna mebnî müşârün ileyhın uhdesine bi'n-niyâbe tevcîh edildi. Ve üvey pederi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinden mescid-i şerîf-i mezkûra evkâf-ı şerîfe ilâve ederek imâmet ve müezzinlik vazîfelerine ilâve ederek meşîhat ve tevliyet ve fukarâya taâmiye tahsîs edip mezkûr meşîhat ve tevliyeti müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerine ve müşârün ileyhın irtihâliyle evlâd ü evlâdına neûzü billâh evlâdın inkırâzına hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in hulefâ-yı tarîkına meşrût ettiği bin iki yüz yirmi bir [1221] târihli vakfiyesi mûcibince müşârün ileyhın uhdesine tevcîh edildi. Berât verildi.

Muharririhu'l-fakîr: Mezkûr berât ve vakfiyeye otuz üç numara koydum. Dosyasında hıfz edildi. Müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi [IV/157] el-Cerrâhî hazretlerinin büyük peder-i âlîleri ve hulefâ-yı hazret-i Pîr'den sâbık-ı terceme eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefüddîn el-Cerrâhî hazretlerinin mahdûm-ı âlîleri es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dâmâdı eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazretlerine Zeynep Sultan bint-i Ahmed han hazretlerinin Mora şibh-i cezîresinde Kalavurta kasabasında câmi-i Atîk mahallesinde binâ ve ihyâ buyurdıkları tarîk-ı Nûreddîn el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin tevliyet ve meşîhatı müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin ammisî İsmâîl Reşîd efendinin mahdûmu es-seyyid Ahmed Zemcî efendiyle uhdelere müştereken tevcîh edildi. Ve bin iki yüz yirmi iki [1222] senesinde Sertarîkzâde hazretlerinin medfûn bulunduğu Otakçılar'daki Pazar dergâh-ı şerîfi şeyhi ve hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînlerinden sâbık-ı terceme şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretlerinin küçük mahdûm-ı âlîleri Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhatı dahî müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhdesine tevcîh edildi. Müşârün ileyh hazretleri hankâh-ı şerîfte üvey pederleri es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin nezdinde isti'dâd-ı fevka'l-âdeleri sâyesinde az zamanda kat'-ı merâtib-i ma'nevîye [IV/158] bin iki yüz otuz beş [1235] senesi Receb-i şerîfinin sekizinci gününe müsâdif leyle-i Regâib'de mürşid-i azîzi tarafından ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet olup halîfe oldu. Ve bin iki yüz otuz sekiz [1238] Şevvâl'inin yirminci Pazar günü mürşid-i azîz hazretlerinin âlem-i cemâle intikâliyle bi'l-cümle meşâyih-ı kirâm hazerâtının ve hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in bulunduğu ve civârı üç mahalle ahâlîsi tarafından hankâh-ı şerîfin meşîhatının şeyh Abdülazîz hazretlerinin uhde-i liyâkatlarına tevcîh buyurulması için Şeyhülislâm hazretlerine takdîm olunan mahzarları üzerine bin iki yüz otuz sekiz [1238] senesi Zilkâde'sinin sekizinci günü hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in meşîhatı dahî uhde-i mürşidânelere tevcîh edildi.

Muharririhu'l-fakîr: Müşârün ileyh hazretlerinin meşîhat berâtına otuz dört numara vaz'ıyla dosyasında hıfz edilmiştir. Salı gecesi tertîb edilen iclâs cem'iyetinde usûl-i tarîkımız üzere hazret-i Pîr makâm-ı irşâdına

cülûs etti. Hazret-i Azîz'in hân-i iclâsında İstanbul'da meşâhir-i mecâzib-i ilâhiyyeden meşhûr Saîd Baba (kuddise sirruhû) hazretlerinin irticâlen söylediği târih: "Be bak şeyh Abdülazîz yâ hû." Bin iki yüz kırk iki [1242] senesi Cemâziyelevveli'nin yirmi beşinci günü târihiyle müverreh, Rumeli eşrâf-ı kudâtından Mehmed Lütfü efendi tarafından tanzîm olunan vakfiyeden anlaşıldığına göre hankâh-ı şerîfe [IV/159] birtakım eczâ ve mevlûdî ve hatmiye ve taâmiye vakfedildi. Muharririhu'l-fakîr; vakfiye-i mezkûreye otuz beş numara vaz'ıyla dosyasında hıfz edildi. Bin iki yüz kırk üç [1243] senesi Şa'bân-ı şerîfin onuncu Pazartesi gün hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de bâ-irâde-i seniyye kırâat edilen menkabe-i mi'râc-ı bâhîretü'l-ibtihâc-ı hazret-i Erhamû'l-kâinât istimâ' etmek ve merkad-i enver-i hazret-i Pîr'i ziyâret etmek üzere Sultan Mahmûd hân-ı sâni hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e ezânî saat yedide geldi. Ve saat dokuzda avdet etti. Muharririhu'l-fakîr; Takvîm-i vekâyî'da mezkûrdur. Ve bin iki yüz kırk dört [1244] senesi Cemâziye'l-evveli'nin beşinci Çarşamba günü irâde-i bâ-pâdişâhîleriyle kırâat olunan menkabe-i velâdet-i seniyye-i Fahr-ı (âlem sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem) istimâ' etmek ve icrâ edilen âyîn-i bihîn-i tarîkatını ziyâret etmek üzere saat yedide Sultan Mahmûd hân-ı sâni hankâh-ı şerîfe geldi ve saat dokuzda avdet etti. Ve sene-i mezkûrun Ramazân-ı şerîfinin ikinci güne müsâdif Pazartesi günü Sultan Mahmûd hân-ı sâni hankâh-ı şerîfe gelip türbe-i şerîfe-i hazret-i Pîr'i ziyâret edip hazret-i şeyh Azîz ile müsâhabet edip gördüğü kelîmât-ı ma'neviyye üzerine inâbe eyledi. Ve saat dokuzda sarây-ı hümâyûna avdet etti. Bin iki yüz kırk altı [1246] senesinde hazret-i şeyh-i müşârün ileyh hankâh-ı şerîfe cârî olan su yoluna Karagümrük'ten [IV/160] yeniden kurşun boru ferş ve üzerini tuğla ile harç ile uruldu. Ve kendi dervişlerinden Saâdet hârunun rûhu için el-yevm mevcûd bulunan yekpâre mermerden ma'mûl cesîm bir şadırvan yapıldı.

Muharririhu'l-fakîr; Evrâkına otuz altı numara vaz' olundu. Dosyasında hıfz edildi. Reîsü'l-etıbbâ Sultânî Mustafa Behçet efendinin istirâhat-ı rûhu için birâderi reîsü'l-etıbbâ Sultânî Abdülhak efendinin Fındıklı dergâh-ı şerîfinde kırâat ettirdiği menkabe-i velâdet-i hazret-i Fahri'l-mürselîn (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem) cem'iyetinde Sultan Mahmûd hân-ı sâni hazretleri dahî geleceğinden hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî hankâh-ı şerîfi postnişîni es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz efendi hazretleri İstanbul'da mevcûd bulunan bi'l-cümle meşâyih ve hulefâ ve dervîşân-ı tarîk-ı Cerrâhiyye'nin mezkûr cem'iyette hâzır bulunmalarına irâde-i seniyye şeref-sâdir oldu. Ber-mûcib-i irâde-i pâdişâhî bi'l-cümle mensûbîn-i tarîkımız müşârün ileyh es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz efendi hazretlerinin maiyyet-i mürşidânelerinde dergâh-ı şerîf-i mezkûra gittiklerini ve mevlid-i şerîfin kırâatından sonra şeyh Abdülazîz efendi hazretleri Halvetiyye usûlü üzere zikr ü devr âyînini icrâ ederler iken kalbî halaka-i zikr-i şerîfe girip üç devr döndükten sonra mahfil-i hümâyûna çıktığı [IV/161] Kumrulu dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i azîzân* nâmındaki eserinde yazılıdır. Ve takvîm-i vekâyî'nin bin iki yüz elli [1250] senesi Şa'bân-ı şerîfinin on beşinci günü çıkan doksan dört numaralı nüshasında dahî i'lân edilmiştir. Hazret-i azîz-i müşârün ileyh'in uhde-i mürşidânelerinde bulunan Üsküdar'da Kapağası'nda Arâkiyesi Hacı Mehmed efendi mescid-i şerîfi derûnunda Ârif hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde fukarâyâ it'âm-ı taâm olmak üzere yevmiye bir kıyye lahm-i ganem tahsîsine irâde-i pâdişâhî oldu.

Bin iki yüz elli bir [1251] senesi Cemâziye'l-evveli'nin dokuzuncu günü târihiyle müverreh irâde-i seniyye evrâkına otuz sekiz numara vaz' ettim. Dosyasında mahfûzdur. Bin iki yüz elli bir [1251] senesi Cemâziye'l-evveli'nin on beşinci Pazartesi günü hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'de kırâat olunan menkabe-i velâdet-i hazret-i Sultân-ı kevneyn cem'iyetinde Sultan Mahmûd hân-ı sâni hankâh-ı şerîfe geldi. Ve evvel gün hankâh-ı âlînin müceddeden binâ ve inşâsı ve ittisâlindeki Şekerci Halîl Ağa'nın hânesinin bedeli verilip alındıktan sonra ânında hedmiyle dergâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e harem dâiresi olarak yeniden inşâsına irâde etti. Ve derhal inşaat başladı. Bin iki yüz elli iki [1252] senesi Rebû'l-evveli'nde inşaat tamâm oldu. Ve sene-i mezkûrun Cemâziye'l-âhiri [IV/162] gâyesine kadar selâmlık ve harem dâirelerinin mefrûşâtı itmâm olundu. Ve irâde-i şâhâne ile bin iki yüz elli iki [1252] senesi Cemâziye'l-âhiri'nin onuncu Çarşamba günü icrâ edilen resm-i küşâdında Sultan Mahmûd hân-ı sâni hankâh-ı şerîfe gelip mahfil-i hümâyûna çıkar iken hazret-i şeyh Azîz'e hitâben 'şeyh Azîz efendi hazretleri hankâh-ı hazret-i Nûreddîn dil-hâhın üzere ta'mîr edildi mi? Eğer olmadı ise resm-i küşâdını bu gün icrâ etmeyeceğim. Hedm ettirip yeniden inşâ ettireceğim' feth-i kelâm etti. Ba'dehû mahfil-i hümâyûnun teneffüs odasında öğle taâmına tenâvül buyurdu. Ve kırâat olunan mevlid-i şerîfi istimâ' ve icrâ olunan âyîn-i bihîn-i tarîkatı ziyâret etti. Yevm-i mezkûrda saat dördte gelip saat onda avdet buyurdu. Ve hâzırın bi'l-meclis bulunan meşâyıh dervîşâna atıyye-i seniyyeleri verildi. Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in ta'mîr-i tecdîdine Sahafılar Şeyhi-zâde Mekke-i mükerrime pâyelûlarından Sadr-ı Rûm vak'anüvisi Es'ad efendinin dâmâdı Mehmed Nazîf efendinin îrâd ettiği neşîde-i târîhiye:

Kutb-ı devrân-ı hilâfet şâh-ı adliyyü'l-fa'âl
Ya'nî Sultan Mahmûd hân-ı gâzî ibn-i hân Abdülhamîd
Kıldı ehlullâh/a/ hürrmet ile isticlâb-ı feyz
Devletin te'yîd ide bî-şüphe Hallâk-ı mecîd
Kulûb-ı ehl-i hâl-veş ma'mûr olup hep hankâh
[IV/163] *Oldu her yerde müceddid olduğu hakkâ bedîd*
İşte ez cümle makâm-ı dergehin tecdîd edip
Kutb-ı Cerrâhî'nin oldu himmetinden müstefîd
Arşâ çıktıkça bu dergâhda sadâ-yı zikr-i hû
Haşra dek nakdîne-i ömr ü şevketi olsun medîd
Söyledi tecdîdine târîh-i dâî Nazîf
Âsitân-ı Pîr Nûreddîn hemîn oldu cedîd

Sene 1252

Vehbizâde Hayri efendinin îrâd ettiği neşîde-i târîhiyye:

Cenâb-ı kutb-ı devrân hazret-i Sultân Mahmûd'un
Uluvv-i himmetiyle cümle âlem müstefîd oldu
Bu dil-cû dergehi sâye-i Hakk eyleyip ta'mîr

Hümâyûn-ı mahfil-i şâhânesiyle pek saîd oldu
Nazar kıl kuvvet-i kudsiyyesiyle şâh-ı devrânın
Bu câyin şehr-i rûhâniyyeti gâyet mezîd oldu
O şâhın himmetiyle defter-i kalbinde uşşâkın
Esâmî-i gamm-i endîşe muhabbet-resîd oldu
Erenler himmetiyle söyledim târîhini Hayrî
Azîzî âsitân-ı Pîr Nûreddîn cedîd oldu
Sene 1252

Mûmâ ileyhin söylediği diğer târîh:

Hayri cevher gibi bir târîhin etti yâdigâr
Hân-ı Mahmûd yaptı zîbâ âsitân
Sene 1252

[IV/164] Mûmâ ileyhin îrâd ettiği diğer neşîde-i târîhiyye:

Şehinşâh-ı kerem ve zill-i Mevlâ hân-ı Mahmûd'un
Hemîşe sâyesinde bu cihân reşk-i cinân oldu
Riâyet kıldı ehlullâh etti kadrin ta'zîm
Ki sen ârâya râh-ı âşikân u ârifân oldu
Edip fermân kıldı iş bu vâlâ dergehi i'mâr
Sülûk erbâbın kalbi yapıldı kâm-rân oldu
Şereflendi bu menzil mahfil-i şâhânedan zîrâ
Teşerrüf-yâb-ı ârâm şehinşâh-ı cihân oldu
Sana sây-ı hakikat ya'nî Nûreddîn Cerrâhî
O gavs-ı ekremü'l-hak rehnümâ-yı âsitân oldu
Cihânı etti lebrîz-i kerâmet sît u irşâdî
Fürûğ-ı himmeti şem'i derûn-ı sâlikan oldu
Azîzî dergehi Hayri dedi şu tâm târîhi
Makâm-ı kutb-ı Nûreddîn bu vâlâ âsitân oldu

Diğer târîh:

Pâdişâh yaptı gelip üçler dedi târîhini
Kutb-ı Nûreddîn Cerrâhî'ye vâlâ âsitân oldu
Sene 1252

Nişancı dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme Kavaklı es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Şâkir el-Cerrâhî efendinin hulefâsından ve sâbık-ı terceme topçu binbaşılardan eş-şeyh Hasan Berrî efendi el-Cerrâhî'nin îrâd ettiği neşîde-i târîhiyye:

Gönül hasret-cûy-ı Hakk ile olmuştu seyyâhî
Bi-hamdillâh erişdi feyz-i Nûreddîn Cerrâhî
[IV/165] *O bir sultân-ı kutb-ı Nûreddîn idi tahkîk*
Edip seccâde-i Ahmed'de halka hayli nussâhı
Şerîatla tarîkat birdir inkârı bâtuldır
İki bilmekle ta'mı fark olur mu anla tüffâhı
Tarîk-ı Halvetiyye münkirlerine keşf-i zâr için
Uyandı şevk ile bir hû çekip kandil-i misbâhı
Hakîkattır hulûs ile her kim tarîkında
Sülûka sa'y-ı tâm etse uçar lâhûta encâmı
Fenâ bulmuş murûr-ı eyyâm ile dergeh-i vâlâsı
Cidâr hedm olup her yer bozuldu bâb-ı miştâhı
Dil-i âşık gibi vîrân idi hayli müddettir
Anın tecdîdine şeyhi çekerdi vird-i fettâhı
Bu kez ilhâm olup sırrân derûn-ı hân-ı Mahmûd'da
Edip tecdîd anı şâd eyleyüpdür nice ervâhı
Binâsı bî-bedel tarh-ı zemîni pek güzel düştü
Behişt-âsâ içinde sâlikânı eyler efrâhı
Anın seccâdesinde postnişîni hazret-i şeyhin
Elinden düşmesin yâ Rab mey-i maksûd-ı akdâhı
Edâ-yı zikr-i Hakk'ı rûz u şeb icrâyadır cehti
Künûz-ı sırr-ı esmânın olubdur şimdi şerrâhı
Düşürdüm bir güzel târîh ile ta'mîrini Birrî
Yapıldı âsitân-ı kutb-ı Nûreddîn Cerrâhî
Sene 1252

Hazret-i şeyh Azîz'in zamân-ı irşâdında ehass-ı dervîşânından Rumeli'nde Köstendil kasabası a'yân-ı eşrâfından Hilmi Ağazâde meşhûr Mehmed Ağa hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hatîr)'in kabr-i enverlerinin **[IV/166]** el-yevm etrafında mevcûd çerçeve mermer taşları ve üzerine yine mevcûd olan altın yıldız ile müzehheb demirden ma'mûl şebeke-i şerîfi ve kabr-i şerîfi üzerinde olan sanduka-i şerîfi ve vâlîde-i azîze-i hazret-i Pîr Emine Teslime Hatun bacı vâlîde sultânımız hazretlerinin kabr-i şerîfi etrafındaki demir şebeke-i şerîfi ve türbe-i şerîf ile tevhidhâne-i latîfi bölen tahta parmaklıkların kaldırılıp el-yevm mevcûd demir

parmaklıkları ve hankâh-ı şerîfin cümle kapısı önünde bulunan demir parmaklık kapılarını ve tevhidhâne-i şerîfin bâb-ı ni‘me’l-meâb önündeki cesîm mermer taşları yaptırdı. Ve sokak yüzündeki muvâcehe-i şerîf penceresinin demir parmaklıklarını altın yıldız ile tezhîb ettirdi. Ve evvelce hazret-i Pîr’in kabr-i şerîfindeki sanduka-i şerîfi ve tahta oyma şebeke-i şerîf-i hazret-i Pîr’in halîle-i muhteremeleri Hatice Hâtun bacı vâlidemiz sultan hazretlerinin kabr-i şerîfi etrafına kondu. Ve tevhidhâne-i şerîfin derûnunda bulunan kuyuya el-yevm mevcûd bilezik ve taş tekne yaptırdı.

Muharririhu’l-fakîr; Mûmâ ileyh Köstendilli Mehmed Ağa (rahmetullâhi aleyh) memleketinin fahri kâim-makâmı olup îcab edince birkaç bin süvâri müsellağ olarak çıkarır. Ve küffâra karşı durur. Ve kendisi gâyet ağniyâdan bir zât olup dergâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’e pek çok hizmeti ve evkâf-ı [IV/167] şerîfe vardır. Ez-cümle birinin hakkında Köstendil’den doksanüç muhârebesinde Selânik’e hicret ve Balkan muhârebesinde de İstanbul’a hicret edip ba‘dehû Ayasofya’da medfûn Şehzâdegân türbedârı olan ve Köstendil’de Müderris Baba hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi tarîk-ı Halvetiyye’den şeyh Ali efendinin dâmâdı şeyh Yûnus efendi merhûm hâl-i sabâvetinde Köstendil kasabasının yakınında hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’e Mehmed Ağa merhûmun vakfetmiş olduğu Çetrisce çiftliğinin meyve bağçesine girmiş, çıkmak için yolu kaybetmiş birkaç saatler ne kadar gezmiş ise yolu bulamamış. Nihâyet oturup ağlamaya başlar. Şeyh Yûnus efendi merhûmun birâderi mezkûr çiftliğin kahyâsı olduğundan at ile gezer iken mezkûr bağçeye girmiş orada küçük birâderini görmüş, seni burada çakallar yiyecek diyerek atının arkasına almış iken çok saat at ile götürmek sûretiyle meyve bağçesinden dışarıya çıkarmışlar. Mûmâ ileyh şeyh Yûnus efendi dergâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’e gelir, bizlere hikâye eder idi. Merhûm şeyh Yûnus efendi doksan seneden fazla muammer olmuş ve dergâh-ı şerîflerin seddinden tahmînen iki sene sonra irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. (Kuddise sirruhû).

Hülâsa; Köstendilli Mehmed Ağa merhûmun hankâh-ı şerîfe olan vakıf ve teberrükâtını kaydetmek tatvîl-i mekâl [IV/168] olacağından bu kadar ile iktifâ edildi. Bin iki yüz elli yedi [1257] senesi Zilkâde’sinin yirminci günü Nûruosmâniye’de Mehmed Paşa nezdinde Silivri mahallesinde kâin Çalak Tekkesi denilmekle ma‘rûf şeyh Halil efendi dergâh-ı şerîfi şeyhi seyyid Ahmed efendinin mahdûmu es-seyyid eş-şeyh Mehmed Emin efendinin vukû’-ı irtihâliyle dergâh-ı şerîf-i mezkûr Karahisârî Mehmed efendi hazretlerinin hulefâ-ı tarîkına meşrût ve o zamanda arsa-i hâliye ve kesîrû’l-evkâf-i şerîfe bir zâviye olduğundan bilcümle tahsîsâtının hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’de harç ve sarf olunmak hazret-i şeyh Azîz efendi el-Cerrâhî’nin uhde-i mürşidânelerine tevcîhine Sultan Abdülmecid irâde etti. Tevcîh edilip berât-ı âlî i‘tâ olundu.

Li-muharririhu’l-fakîr; Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hankâh-ı şerîfte kalmış eski berâtlarına kırkbir numara vaz‘ıyla dosyasında hıfzedildi. Müşârûn ileyh şeyh Aziz efendi el-Cerrâhî’nin zamân-ı irşâdı olan Bin iki yüz altmış [1260] senesi Receb-i şerîfte hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr’de kırâat edilen Mi‘râciye cem‘iyyetine Sultan Abdülmecid saat yedide hankâh-ı şerîfe geldi ve saat dokuzda avdet etti. Ve âyîn-i şerîf-i tarîkımızı ziyâreti esnâsında ve hankâh-ı şerîfin ta‘mîr ve tecdîdini ve şadırvan inşâsıyla dergâhın hücerâtıyla harem dâiresinin mefrûşâtını ve ta‘mîrini irâde etti. Ve Bin iki yüz altmış [1260] Zilkâde’sinin yirmi sekizinci pazartesi günü

resm-i küşâdı [IV/169] münâsebetiyle kırâat olunan mevlidi'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî vesellem) cem'iyetine Sultan Abdülmecid saat yedide hankâh-ı şerîfe geldi. Ve saat dokuzda avdet etti. İcrâ olunan âyîn-i bihîn-i tarîkımızı ziyâreti esnâsında bir şehzedâsı dünyaya geldiği kendilerine arz olundu. Bu müjde pek mahzûziyyet-i pâdişâhîyi mûcib oldu. Hazret-i şeyh Azîz efendi el-Cerrâhî mahfil-i hümâyûna çağırıldı. Hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'in ism-i şerîfinin ne olduğu taraf-ı pâdişâhîden suâl olundu. Dünyaya gelen şehzâdesinin isminin Muhammed Nûreddîn tesmiyesine irâde oldu. Mûmâ ileyh şehzâde Muhammed Nûreddin efendi genç iken irtihâl etti. Ve hâl-i hayâtında hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e pek çok hizmeti sebkât etmiştir. Yavuz Sultan Selim Han hazretlerinin türbe-i şerîfi bağçesinde kâin, pederi Sultan Abdülmecid Han'ın türbe-i şerîfinde medfûndur. (Rahmetullâhi aleyh ecmaîn). Bin iki yüz altmış iki [1262] senesinin Şa'bân-ı şerîfinin dördüncü günü Sultan Abdülmecid Hân'ın hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e senevî bin kuruş taâmiye tahsîsine irâde etti.

Li-muharririhi'l-fakîr; Bu taâmiye ba'dehû hazîne-i mâliyeden mâhiye üçyüz kuruşa iblâğ edilmiştir. [IV//170] İrâde ilm ü haberine kırk bir numara vaz'ıyla dosyasında hıfz edildi. Bin iki yüz altmış dört [1264] senesi Receb-i şerîfde Sa'dullah efendi tarafından leyle-i celîle-i mevlidi'n-Nebî (sallallâhu ve âlihî ve selem)'de mevlid-i şerîf kırâat için vakıf yapıldı. Vakfiyesine kırk iki numara vaz'ıyla dosyasında hıfz eyledi. Emetullah Baş Kadın efendi vakfından hankâh-ı şerîfe senevî mevlûdiyye ve revgan-ı zeyt ve sâire vakfeyledi. Sultan Abdülmecid Han'ın vâlidesi sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât ve râğibetü'l-cenneti ve'd-derecât-ı bezm-i âlem Vâlide Sultan (aleyhâ rahmeten ve'l-gufrân) hazretleri Şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-ı inâbe ettikten hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr) timsâl-i ma'nevîsi sanduka-i emcedleri üzerine yeşil çuha üzerine gümüş sırma işlemeli pûşîde-i şerîf yaptırdı. Hazret-i şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî mezkûr pûşîde-i şerîfin önüne tuğradan sonra "el-Cennetü tahte akdâmi'l-ümmehât" hadîs-i şerîfiyle hazreti Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)'in ism-i şerîfi ve zât-ı mürşidânelerinin îrâd buyurdıkları:

Bezm-i âlem Vâlide Sultan Hân-ı Abdülmecid

Rûh-ı Pîri şâd edüp kıldı pûşîdesin cedîd

Ve pûşîde-i şerîfin üzerine esâmî-i hazret-i çehâr-ı yâr-ı güzîn ve imâmeyn efendilerimizin ism-i şerîflerini ve bir yanına "Lâilâhe illallâh el-Melikü'l-Hakku'l-mübîn [IV/171] Muhammedün Resûlullah sâdıkü'l-va'dü'l-emîn" ve ayağı ucuna bir çiçek işlenilmiştir. Ve sene-i mezkûrun içinde pazartesi günü müşârün ileyhâ Vâlide Sultan hazretleri hankâh-ı şerîfe üç top kıymetdâr şal getirip esnâ-yı zikr-i şerîfde kıyâm ilâhîsi olarak hazret-i Pîr'in nutk-ı şerîfini şal örtülmesine mahsûs bestesiyle okunarak mezkûr pûşîde-i şerîf ve şallar sanduka-i şerîf-i hazret-i Pîr'e örtüldü. Ve hitâmında türbe-i şerîfte hatm-i şerîf kırâat edilip ba'de'd-duâ muvâcehe-i şerîf kapısından çıkılıp tevhidhâne-i şerîfde devrâna bed' eyledi.

Li-muharririhi'l-fakîr; Hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in postnişînlerinin irtihâlinde kabir-i şerîflerinin üzerlerine konan temsîl-i ma'nevîleri olan sanduka-i şerîflerinin üzerine irtihâlinin kırkıncı kırkıncı günü bu usûl ile çuha, yeşil pûşîde ve üzerine şal örtülmesi usuldendir. Ve müşârün ileyhâ Vâlide Sultan hazretleri tevhidhâne-i şerîfin ortasında muallak olan on iki şamdanlı Fransız ma'mûlâtı kebîr âvize ile mihrap önüne iki

adet kebîr şamdan ve hazret-i kabr-i enverlerinin baş ve ayağı uçlarına kebîr iki adet sarı şamdan ve üzerlerine on beşer kıyyelik bal mumu ve beher sene üzerlerine zam olmak üzere beşer kıyye bal mumu vakfeyledi. Ve türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de medfûn-ı e'izz-e kirâm hazerâtının [IV/172] sanduka-i şerîfleri önüne sarı birer adet şamdan ve senevî zeytin yağı ve mum vakfetti. Bu evkâf-ı şerîfenin ilm ü haber kağıdına dahî kırk üç numara vaz'ıyla dosyasında hıfz edildi. Hazret-i şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî uhde-i mürşidânelerinde olan Sertarîkzâde hazretlerinin medfûn olduğu Eyüp Nişancısı'ndaki Pazar dergâh-ı şerîfinin meşîhatını Fatih Büyük Otlakçı Yokuşu altında kâin Hâcegîzâde Mustafa Efendi câmi'-i şerîfi derûnuna şeyh Hüsâmeddin el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi ve hankâh-ı hazret-i Pîr'de Sertarîk sâbık-ı terceme Tükrüklü şeyh Hasanü'l-Hamdî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i reşâdetlerine hediye olmak üzere keff-i yed buyurdu. Hazret-i şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî'nin *Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî* nâmında gayr-ı matbû' bir eser-i mergûbeleri vardı. Ve bir de bu nasîhat-i mürşidâneleri ma'lûmdur: "Dünyâda mes'ûd olanlar kimlerdir" deyü zât-ı reşâdetlerine vârid olan bir suâle karşı bu cevâbı verdiler; "İşi kârlı, aşî şifâlı, düşü hayırlı, eşi uygun olanlar bu fânî hayâtın mes'ûd olanlarıdır" buyurdular. Edirne'de medfûn pîr-i sâni hazret-i Hasan Sezâî Gülşenî (kuddise sırruhu's-senî) hazretlerinin dâmâd-ı mükerremi Müsellem efendi hazretlerinin Edirne'de kâin dergâh-ı şerîfi şeyhi efendinin [IV/173] te'lîf buyurdıkları etvâr-ı seb'a hakkındaki risâlesini gönderdiğinde hazret-i şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî bi'l-bedâhe;

Nice bin kez kesse şem'in başını mikrâsla

Yine illlah deyü şevk ile başın kaldır

buyurdular. Mezkûr risâle-i şerîfe nihâyetinde bu beyit dahî olduğu halde matbû'dur.

Hazret-i şeyh Azîz'in menâkıb-ı aliyyelerindendir ki; Sultan Abdülmecid Hân'ın evâil-i saltanatına şehzâde olmadığından kendi sulbünden dünyaya erkek evlad gelip gelmeyeceğini istihâre ederek anlaşılmasını hazret-i şeyh Azîz'e bildirdi. Hazret-i şeyh Abdülaziz efendi el-Cerrâhî görmüş oldukları rü'yâ-yı sâlihâyı ve ta'bîrini pâdişâh hazretlerine arîza ile bildirdi. Rü'yâ-yı sâlihanın etmiş oldukları ta'bîrinde Sultan Abdülmecid Han hazretlerinin dört şehzâdeleri birbiri ardınca makâm-ı muallâ-yı hilâfet-i İslâmiyye ve erîke-i pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i Osmâniyyeye cülûs edeceklerini beyân buyurdular.

Li-muharririhi'l-fakîr; Sultan Abdülmecid'e gönderdikleri arîzanın müsveddesi el-yevm mevcûd olup kırk dört numara vaz'ıyla dosyasında hıfz edildi.

Hazret-i şeyh Abdülaziz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin ilâhiyât-ı âşikânelerinden:

[IV/174]

Aşkım dadır gönlümde

Hiç görmedim ömrümde

Muhammed'i sırrımda

Gâyet göresim geldi

Dostum göster yüzünü

İşideyim sözünü

Hâk-i pâye yüzümü

Gâyet süresim geldi

Terkeyledim dünyâyı

N'idem gayrı sevdâyı

Muhammed Mustafâ'yı

Gâyet göresim geldi

Müştâkım cemâline

İr gör hem visâline

Lutfet Azîz bendene

Gâyet göresim geldi

Diğer Nutk-ı şerîfi

Eyâ mir'ât-ı Hak ser-halka-i nûr-ı risâlet-râ

Vücûdun bâis-i gâye-i ekvân-ı illet-râ

Ulûhiyet rubûbiyyet hüviyyet mazharısın sen

Denildi zâtına levlâke levlâk yâ Resûlallâh

Rameyte iz rameyte râmî-i Hak âyîn-i mutlak

Edince kurb-ı vasla zâtını her vecihle elyak

Bu Zihnî'ye şefâat kıl ola gufrânına mülhak

Kebâir ehline kıl anı mülhak yâ Resûlallah

Diğer Nutk-ı şerîfi

Aldım ezel-i aşk haberin sırr-ı Alî'den

Feyz oldu bu aşk çünkü bana kâlû belîden

Ârif olana unsur olup âlem-gîrdi

Çâr-tâb' ledün ilmin okur vech-i velîden

On iki imam on dört ma'sûm peyamber

Devr ile kıldı nüzül ezelîden

Bu güft ü gû eylediğim aşk hem hak-est

Ta'bîrin okur Zihnî bu dem lem-yazelîden

[IV/175]

Diğer Nutk-ı şerîfi

Hak tebyîn eyleyip ortada kutb-ı evliyâ

Mağz-ı nûr-ı Hak durur ây-bîn beyne beyneyiz

Mazhar-ı tâmm-ı Hüdâ yani cenâb-ı pîr-i mâ

Şeyh Nûreddin yolunda Hak ile hak-bîneyiz

Ebû Hanîfe mezhebimiz halvette halvet izleriz

Seyyid Yahyâ muktedâmız cümle pîrân ileyiz

Hem şerîat hem tarîkat hem hakikat ma'rifet

Nûr-ı vâhid'den açılmış güller ile bileyiz

Çün makâm-ı cem'a tutmuş yüzünü Abdülazîz

Fark ba'de'l-cem' ve'l-fark gâh beyne beyneyiz

Zikr-i mesbûk Moravî şeyh Necib efendizâde ve halife-i tarîkati şeyhü'l-vüzerâ şeyh Abdurrahman Sâmi Paşa'nın hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-münîr)'e söylediği kıt'a-yı medhiyyeye hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin îrâd buyurdıkları kıt'a-yı nazîreleridir:

Ey pâdişeh-i şâh-ı gedâ Nûreddîn

Vay hankâh-ı feyz-i Hüdâ Nûreddîn

Affının isyan ... ..

Zihnî kulunu etme cüdâ Nûreddîn

Hazret-i şeyh Abdülazîz efendi el-Cerrâhî bin iki yüz altmış dokuz [1269] sene-i hicrîsinde divanhâne hatt-ı hümayununda bâ-irâde-i pâdişâhî duâ edip avdette nâ-mîzâc olarak geldi. Sekiz ay kadar bir zaman verem hastalığından hasta yattı. Bin iki yüz yetmiş [1270] senesi [IV/176] şehr-i Şevvâl'in yirmi ikinci Çarşamba gecesi ezânî saat altıda hankâh-ı şerîfte mukîm dervîşânı huzurlarına da'vet buyurdu. Âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin Sertarîkî şeyh Halil Aşkî efendi el-Cerrâhî ile hankâh-ı şerîfin zâkirbaşısı âtiyü't-terceme şeyh Mehmed Sâlih efendi el-Cerrâhî'nin hânelerine haber gönderildi. Huzûr-ı mürşidde cem' olan meşâyih ve hulefâ ve dervîşânın adedi yirmi ikiye bâliğ idi. Hazret-i Azîz-i müşârün ileyh bunlar ile helalleştikten sonra Vird-i Sağîr'e bed' etti. Ve o esnada kendilerinde âsâr-ı mevt zuhûra gelmeye başladı. Ba'de'l-evrâd-ı şerîf kelime-i tevhid-i şerîfe ve ism-i Celâl ve ism-i Hû'ya Sertarîk efendi başlayıp bitirdikten sonra sûre-i Yâsîn-i şerîf kırâatine başladı. Ve Yâsîn-i şerîf tamam olmadan Azîz hazretleri bu âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i cemâle intikâl buyurdu. Ertesi Çarşamba günü ale's-sabâh vasiyetleri mûcibince Kumrulu mescidde Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Abdüllatif Fazlî efendi el-Cerrâhî tarafından emr-i gasli îfâ edildi. Ve esnâ-yı gasilde hazret-i pîr Sünbül Sinan (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi zâkirbaşısı el-hâc şeyh Mehmed Nûri efendi tarafından salâya bed' edilip sâir mevcûd zâkirân ile salâ okunup tamam edildi. Ve Zikirci mescid-i şerîfi [IV/177] şeyhi kudemâ-yı meşâyih-ı tarîk-ı Rifâiyye'den

Alyanâk denilmekle ma'rûf şeyh Ali efendi hazretleri zikr ü tevhîd-i şerîfe bed' edip tamâmına kadar usûl-i tarîkati idâre buyurdu. Ve usûl-i tarîkımız üzre dallı arakıye ve icâze-i şerîfin ilbâs ve i'tâsını zikr-i mesbûk sertarîk şeyh Halil Aşkî efendi el-Cerrâhî tarafından yapıldı. Tâbût-ı muallâsı tevhidhâne-i şerîfte hazret-i Pîr (kuddise sırruhu'l-hafîr)in kadem-i şerîfi ciheti ittisâline kondu. Ve ol gece huffâz-ı kirâm hazerâtı tarafından üç takım eczâ-yı şerîften hatemât-ı Kur'ân-ı Kerîm kırâat edildi. Ba'de's-salât ıŝâyı müteâkip Sertarîk efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından evrâd-ı şerîfe bed' edildi. Ve zikr-i mesbûk Alyanak şeyh Ali efendi er-Rifâî tarafından tesbîh tutularak yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okundu. Ertesi Perşembe günü hankâh-ı şerîfte cem' olan meşâyih, dervîşân ve dedegân ve ulemâ, vükelâ, vüzerâ huzûruyla tevhidhâne-i şerîfte Eyüp Nişanca'sında kâin şeyh Murad efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi hacı şeyh Feyzullah efendi en-Nakşibendî hazretleri tarafından tezkiye ve duâ edildikten sonra usûl-i tarîkat üzere kelime-i tevhîd-i şerîfe başladı. Hankâh-ı şerîfin cümle kapısından çıkarılırken hazret-i pîr Sünbül Sinan (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni şeyh Râzî efendi [IV/178] es-Sünbülî hazretleri tarafından ism-i Hû'ya başladı ve hankâh-ı şerîf-i mezkûrun zâkirbaşısı Şikârîzâde efendi tarafından ilâhiyyâta başladı. Ve önde bir saf teşkil edildi. Ve Üsküdar'da hazret-i pîr Aziz Mahmûd Hüdâyî (kuddise sırruhu'l-âlî) hankâh-ı şerîfi seccâdenişîni Rûşen efendi el-Celvetî hazretleri idâresinde dahî okunmakta olan ikinci saf ism-i Hû'ya dahî hankâh-ı şerîf-i mezkûrun zâkirbaşısı şeyh Mehmed efendi diğerk zâkirân ile ilâhiyyât okundu. Bunların ardında olan saflarda ism-i mesbûk Alyanak şeyh Ali efendi er-Rifâî hazretleri beste-i ma'rûf ile kelime-i tevhîd-i şerîf okuttu. Ve bu safların ardında Kâdirîhâne zâkirbaşısı Hopçuzâde Şâkir efendi dahî bunların ardında mâtemî neşîdeler ve beste-i ma'rûf ile salât verilir. Bunların ardında Galata Mevlevîhânesi şeyhi Osman efendi dedegân ile ism-i Celâl okudular. Ve bunların ardında bendegân-ı tarîk-ı Cerrâhiyye'nin eyâdî-i ta'zîminde kalbî ism-i Hayy okunarak hazret-i Azîz-i müşârün ileyhîin tâbût-ı muallâsı ve onu ta'kîben bulunan vüzerâ ve vükelânın içinde şeyhü'l-vüzerâ Sâmi Paşa ve birâderi Hayrullah Paşa ve Serasker Rızâ Paşa ve Kapdan Mehmed Ali Paşa ve Sâmi Paşazâde Suphi Paşa ve evkâf nâzırı Rıf'at Paşaların yüzlerindeki eser-i teessür gözlere görünmekte idi. [IV/179] Ve bunların ardında ulemâdan birçok zevât ve me'mûrîn-i mülkiye ve askeriye ve avâm-ı nâs hadden bîrûn idi. ve bu cemâatin her iki yanında bâ-emr-i ser-askerî-i beriyye ve bahriyye askeri birbirini ta'kîb ediyor idi. Cenâze Çarşamba caddesinden Fâtih câmi'-i şerîfine getirilirken yolda birçok hânelerden feryâd işitilmekte idi. Ve cenâze Fâtih'ten görüldüğü zaman câmi'-i şerîfin minârelerinde salât verilmekte idi. Ve salât ü selâm verilmesini emreden Şeyhülislâm Ârif Hikmet efendi hazretleri muvakkithânenin önünde cenâzenin gelmesini beklemekte idi. Ve salât-ı zuhru müteâkip cenâze namazı Eyüp Nişancası'nda kâin şeyh Murâd hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi reîsü'l-kurrâ hacı Feyzullah efendi hazretleri tarafından kıldırıldıktan sonra Fâtih Sultan Mehmed Han hazretlerinin türbe-i şerîfi önünde müşârün ileyhî Feyzullah efendi hazretleri tarafından tezkiye ve duâ edildi. Cenâze azîmet gibi avdette dahî azîm cemm-i gaffirin eyâdî-i ta'zîminde Hâfız Paşa ve Zincirlikapı tarîkıyla dörtyol ağzından hankâh-ı şerîfe getirilip tevhidhâne-i şerîfte huzûr-ı hazret-i Pîr'de Eyüp Sultan'da kâin Şah Sultan dergâh-ı şerîfi şeyhi hacı Necâti efendi hazretleri tarafından tekrar tezkiye ve duâ edildi.

Ba'dehû cenâze türbe-i şerîfin arka kapısından içeri alındı. [IV/180] Azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin irtihâlinden mukaddem hastalıkları esnâsında türbe-i şerifte hazret-i Pîr'in emr-i ma'nevîleriyle Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i enverlerinin sol yanında duvar dibinde ihzâr ettirdiği lahd-i mahsûsuna defnedilirken lahdin sağ tarafından iki adet tuğla düştü. Hazret-i Azîz'in kabrinin sağ tarafından hazret-i Pîr'e karşı bir miktarının duvar örülmeden bırakılmasını vasiyet etmiş olup vasiyet-i aliyeleri unutulmuş olup tuğlaların düşmesiyle hazret-i Azîz'in vasiyeti hatırlara gelmiştir. Ve düşen tuğlaların yerini pencere şeklinde bırakmışlardır. Kabr-i şerîfin başı ucunda târih taşındaki neşîde-i târihiyyeyi îrâd eden Nebil Bey bu hâdiseye şâhid olduğundan mezkûr neşîde-i târihiyyede:

Açılmıştı revzen pây ucundan hazret-i Pîr'in

Münevver menzili bir kat dahî gark-ı ziyâ oldu

beyitle mezkûr hâdiseyi işâret etti. Ve esnâ-yı defninde tevhidhânede hazret-i pîr Sünbül Sinan (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni şeyh Râzî efendi hazretleri tarafından zikr ü devrân ettirildi. Hazret-i pîr Ramazâneddîn (kuddise sırruhu'l-metîn) hankâh-ı şerîfi postnişîni ve hazret-i pîr Sünbül Sinan hankâhı pîşkademi Küçük Hâfız efendi hazretleri kabir tevhîd-i şeriften sonra i'tâ-yı telkîn etti. Hazret-i Azîz'in irtihâlinden sonra kırk gece hankâh-ı şerifte akşam ile yatsı namazı arasında on beş adet huffâz tarafından beher gece bir hatm-i şerîf [IV/181] okunup yatsı usûlünde dahî yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okundu. Ve hatm-i şerîf duâları oldu. Ve kırkıncı gecesinde mevlid-i şerîf kırâat olunup âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ edildi. Hazret-i Azîz-i müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) irtihâlinden bir hafta mukaddem hulefâsından âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin meydancısı şeyh Mustafa Nâci efendi el-Cerrâhî'ye kırk kese akçe yani yirmi bin kuruş teslim edip cenâzesine ve ba'dehû olacak mesârifi ve tevhîd-i şerife oturan dervîşâna birer tane Sultan Mahmûd altılığı verilmesini vasiyet buyurdu. Bu kırk gece icrâ edilen tevhîd-i şerîf gecelerinin birinde Cihan Seraskeri denilmekle meşhûr Rızâ Paşa dahî hankâh-ı şerife geldi. Ve halka-i tevhîd-i şerifte bulundu. Hazret-i Azîz'in vasiyet-i aliyeleri yerini bulsun için ba'de't-tevhîd-i şerîf şeyh hücrelerinde oturulurken mûmâ ileyh şeyh Mustafa Nâci efendi el-Cerrâhî kağıtta sarılı olarak parayı Paşa'nın önüne koydu. Paşa bu nedir? deyü suâl etti. Merhûm hazretlerinin vasiyeti olduğu kendisine anlatıldı. Ve Paşa dahî kabul ettim, deyü aldı. Hazret-i Azîz'in kabr-i şerîfinin etrafında el-yevm mevcûd bulunan mermer taşı ve üzerinde yıldızlı demir parmaklıkları ve sanduka-i şerîfini ism-i mesbûk dervîşânından Köstendilli Çelebi Ağazâde Mehmed Ağa yaptırdı. Ve Sultan Abdülmecid Han hazretleri de sanduka-i şerîfinin üzerine iki adet top şal gönderdi. Ve vâlidesi Bezmiâlem [IV/182] vâlide sultan hazretleri de sanduka-i şerîfinin önüne iki adet tuğralı şamdan gönderdi.

Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hilyeleri; uzunca boylu, kara üzerine pek az kır düşmüş sakallı, nahîfü'l-bünye, edîb, erîb ve gâyet latîf, nazîf, âlim ve âmil, fâzıl, kâmil, yüzünden hiçbir kimse incinmemiş, herkese iyilik eder ve zamân-ı irşâdında hankâh-ı şerifte yirmi adet fukarâ ve dervîşân iskân eder. Ve İstanbul'da bulunan mecâzibînin meşâhiri bulunan Saîd Baba "Binâ Emîni" denilmekle meşhûrdur. Kendisi dâimâ at üzerinde ve arkasında uşağıyla İstanbul'da

gezerken taraf-ı mîrîden binâ emîniyim, yapılan mîrî binâların nezâreti benim vazîfemdir deyü hükûmete âit ebniyelerin inşâsını gezer ve bunun böyle nezâretine gönü kırılmasın için Sultan Mahmûd Han-ı sân-ı dahî husûsî irâde etmiş. Diğeri meşhûr-i mecâzibînden Nazif Baba. Diğeri Telve Mustafa Dede. Diğeri Mum Bey nâmıyla yâdedilen zevât dâimâ hankâh-ı şerîfte iskân edilir idi. Ve bunlara dervîşân tarafından gâyet güzel hizmet edilmekte idi. Bu mecâzibin isimlerini dahî vesîle-i rahmet olmak üzere teberrüken kaydettim. Hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretleri zamânının meşâyih içinde teferrüd etmiş ve akıl ve zekâ ve dirâyetiyle iştihâr etmiş ve bâ-irâde-i pâdişâhî reîsü'l-meşâyih nasbedilmiş. [IV/183] Bi'l-cümle tekâyâ ve zevâyânın cihet-i meşîhatının tevcîhi onun inhâsıyla idi. Hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin irtihâline şâir-i meşhûr Safvet Bey'in irâd ettiği ve türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de kabr-i şerîfinin başı ucundaki taşta mahkûk neşîde-i târihiyye:

Destûr

*Gelip bilcümle şeyh cenâb-ı Nûreddîn Cerrâhî
İstanbul içre mümtâz-ı gürûh-ı evliyâ oldu
Azîmet eyleyince tekye-i lâhûta fânîden
Bu mürşidler o kutbun mesnedinde mültecâ oldu
Gelip Seyyid Azîz-i ekrem ez-cümle bu dergehde
Otuz iki sene himmeti şeyh-i bî-riyâ oldu
Olup cism-i latîfi mazhar-ı izz-i fenâfillâh
Sivâdan geçti zâtı âzim-i dâr-ı bekâ oldu
Dede Ârif efendi ammisi şeyhi idi merhûmun
Liyâkatle geçip postunda irşâda sezâ oldu
Açılmış revzeni pây ucundan hazret-i Pîr'in
Münevver menzili bir kat dahî gark-ı ziyâ oldu
Olup rûh-ı revânı şâd olsun erenlerle
Nice yıl feyz-bahşâ-yı kulûb-ı asdikâ oldu
Edip hürmetle rahmet gülşen-i kabrin ziyâret kıl
Bu nahl-i ma'rifet zîrâ gül-i âl-i abâ oldu
Yazılsın rihleti târihi Safvet eşk-i mâtemle
Makâm-ı şeyh azîz'in kurb-ı kutb-ı kibriyâ oldu
24 Şevval 1270/ Perşembe*

[IV/184] Hazret-i Azîz-i müşârün ileyhin irtihâline Hilmi Bey'in irâd ettiği diğeri neşîde-i târihiyye:

*Şeyh-i şüyûh-ı âgâh
Sırr-ı âşinâ-yı billâh
Göçtü cihândan eyvâh*

Abdülazîz efendi

Ser-levha-i tarîkat

Halvet-nişîn-i vahdet

Olmuş idi hakikat

Asrın o ser-bülendi

Uşşâk-ı vâkıfânın

Merdân-ı kâşifânın

Esrâr-ı ârifânın

Dânâ-yı ercümedi

Sultân Nûreddîn'e

Bende idi kemîne

Ol rûh-ı nâzenîne

Taktı ecel kemendi

Ol zât-ı Rabbü'l-Mennân

Etsin garîk-i Gufrân

Olsun visâl-i Yezdân

Cân ü cihân pesendi

Hilmî edince imlâ

Târih düştü yektâ

Lâhût etti me'vâ

Abdülazîz efendi

24 Şevval 1270/ Perşembe

Hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin irtihâline Fâtih mücîz dersiâmlarından şâir-i meşhûr Kerîmî Hoca efendinin söylediği neşîde-i târihiyye:

Mürşid-i âgâh-ı devrân pîşuvâ-yı sâlikîn

Mefhar-ı sâdât şeyh Abdülazîz hûb-nihâd

Postnişîn-i hankâh-ı Pîr Nûreddîn iken

Himmat-i pîrân ile olmuş idi sâhib-i irşâd

Âsitân-ı Pîr zikr-i Hak'la ihyâ edip

Feyz-i Hakk'ın mazharı olmuştu ol vâlâ-nijâd

[IV/185]

Vâkıf-ı esrâr-ı vahdet server-i ehl-i hâl idi

Bûd-ı nâ-bûd fenâyâ eylemezdi i 'timâd

Mesken-i kasr-ı cinân olsun enîsi kudsiyâ

Cism-i pâkın nûra gark etsin hemân Rabbü'l-ibâd

Tekye-gâh-ı âlem-i ukbâyâ pervâz eyleyip

Mürg-i rûhu lâne-i Kuds'e kıldı istinâd

Kilk-i cevherle Kerîmî yazdılar târihini

Rûh-ı şeyh Abdülazîz pîriyle birlik oldu şâd

24 Şevval 1270 / Perşembe

Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e mahfûz kalan yâdigârları: Bir miktar giysileri bir adet yeşil taş üzerine ta'lik yazı ile mahkûk "Azîz" yazılı gümüş mühr-i şerîfleri ve bir adet örme çile kolanı ve makâm-ı postu üzerine ferş edilmiş olan mâî postları ve bazı hulefâsına verdikleri evrâd-ı şerîfler ile icâze-i şerîfler ve kitaplarından bazıları ve bir adet ketebe levhaları ve ta'lik ve sülüs hatt-ı dest-i şerîfleri ve esnâ-yı gaslinde arkasından çıkarılan entâri ve yelek vesâir muhalledât mevcuttur. Hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin peder-i âlîleri terceme-i aliyyeleri mezkûr es-seyyid eş-şeyh el-hâc Zeynelâbidin Derviş efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) kırk iki yaşında Medîne-i Münevvere'de Cennetü'l-Baki'de hazret-i Osman Zinnûreyn (radıyallâhu anh) **[IV/186]** efendimizin civâr-ı saâdet-medârında medfûndur. Vâlideleri Zeliha Hâtun Monla Hanım denilmekle meşhûrdur. Mûmâ ileyhâ zevci irtihal ettikten sonra zevcinin dayısı sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretleriyle izdivâc olundu. Ve bin iki yüz kırk [1240] senesi altmış bir yaşında olduğu halde irtihâl etti. Türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de kâim-vâlideleri es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî bin hazret-i şeyh Yahyâ el-Cerrâhî Moravî'nin kerîme-i muhteremeleri Şerife Emine Hâtun (rahmetullâhi aleyhâ)'nın kabri şerîfi ayağı ucuna, türbe-i şerîfte en arka kabri şerîfte medfûndur. (Rahmetullâhi aleyhâ) Hazret-i şeyh Azîz'in ilk zevceleri ve hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'in esbak postnişîni şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kızının kızı Emine Hâtun bin iki yüz otuz yedi [1237] senesinde yirmi bir yaşında irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Kâim-vâlidesinin sağ yanında yani âtiyü't-terceme hankâhın postnişîni sâbıkı pederim şeyh Mehmed Rızâeddin efendi el-Cerrâhî'nin defnedildiği kabri şerîfte medfûndur. (Rahmetullâhi aleyhâ). Müşârün ileyh şeyh Azîz efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Emine Hâtun'dan iki oğlu ve bir kızı dünyaya geldi. İlk oğlu es-seyyid Abdüşşekûr sinn-i sağîrinde bin iki yüz otuz beş [1235] senesinde irtihâl etti. Türbe-i şerîf-i **[IV/187]** hazret-i Pîr'de câmi'-i şerîf tarafındaki köşede medfûn sâbık-ı terceme eş-şeyh el-hâc İbrâhim efendi el-Cerrâhî hazretlerinin lahd-i mahsûsunun kademi cihetine defnedildi. Ve sanduka vaz' olundu. Azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin ikinci mahdûmu es-seyyid Zeynelâbidîn'dir. Bu dahî küçük yaşında bin ik yüz otuz yedi [1237]

senesinde irtihâl etti. Türbe-i şerîf-i hazret-i Pîr'de tevhidhâne-i şerîfin tarafında muvâcehe-i şerîf penceresi önünde medfûn sâbık-ı terceme eş-şeyh el-hâc Abdurrahman Hilmi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfi ayağı ucuna defnedildi. Ve sanduka vaz' olundu. Ve üzerine Zeliha isminde küçük bir hemşiresi ve ammim merhûm şeyh Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kerîmelerinin kız ve erkek küçük çocukları defnedildiği gibi birâderi es-seyyid Abdüşşekûr'un kabrine dahî yine Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin birkaç adet hafidi ve sâbık-ı terceme Moravî eş-şeyh el-hâc Ahmed Necîb efendi el-Cerrâhî-zâde Hayrullah Paşa'nın Muhammed Nûreddîn isminde bir oğlu ve bir de küçük kızı defnedilmiştir. Nûreddîn'in sandukası es-seyyid Halil efendinin kabr-i şerîfinin sol tarafında sandukası mevcuttur. Mûmâ ileyhin hemşiresi nâmına da sanduka konmuştur. Binâenaleyh üç yüz sene-i hicrîsinde icrâ edilen ta'mîrde yerin adem-i müsâadesinden nâşî kaldırılmıştır. Hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin ikinci haremi Fâtımatü'z-Zehrâ Hâtun'dur. **[IV/188]** Mûmâ ileyhâ hankâh-ı şerîfin ittisâlindeki câmi'-i şerîfin bâniyesi Kethüdâ Canfedâ Hâtun ki, çeşme sâhibi Kudret Ağa'nın haremidir, bu nesilden(?) subaşının kızıdır, bin iki yüz kırk altı [1246] senesinde irtihâl etti. Şeyh Azîz efendi el-Cerrâhî hazretleri kendileri nâ-mîzâc esîr-i ferrâş bir halde bulduklarından âtiyü't-terceme Sertârîk şeyh Halil Aşkî efendi el-Cerrâhî mûmâ ileyhâyı âilesi kabristanı olan Edirnekapısı hâricinde Topkapı yolu üzerinde ve Edirnekapısı yakınında defn ettirdi. Seng-i mezârı bu defa yol açılıncaya kadar mevcûd idi. Yeni yapılan asfalt yol yapılırken yolun genişlemesi dolayısıyla imhâ edilen bir çok mekâbir-i müslimînin kabr-i şerîfleri gibi kabri ve taşı dahî imhâ edildi. (Rahmetullâhi aleyhâ). Hazret-i Azîz-i müşârün ileyhin zikolunan Hâtun'dan Fâtıma Meveddet isminde bir kerîmesi kalıp ba'dehû Üsküdar'da Ahmediyye'de kâin tarîk-ı Mısriyye dergâh-ı şerîfi şeyhi ve sâbık-ı terceme Nişancı dergâh-ı şerîfi şeyhi Kavaklı Hâfız Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından olan eş-şeyh Rûmî efendi el-Cerrâhî'ye akd edildi. Ve Üsküdar'da irtihâl-i dâr-ı bekâ ettiğinden akrabamız olan Bandırma dergâh-ı şerîfinde şeyh Yûsuf Celvetî hazretlerinin Kırklar türbesi nâmıyla yâd olunan türbe-i şerîfine defnedildi. (Rahmetullâhi aleyhâ). Hazret-i şeyh Azîz efendi el-Cerrâhî'nin üçüncü haremi Fâtıma ez-Zehrâ Hâtun'dur. Mûmâ ileyhâ Derviş Hânım **[IV/189]** denilmekle meşhûrdur. Pederi yeniçeri Zaîm'dir. Bekir Ağa denilmekle ma'rûftur. Eyüp Sultan'da iskân eder idi. Şu kıssa hayr-efzâ bir menkıbe olduğundan âilemiz arasında îcâb ettikçe nakl olunur. Vesîle-i yâdigâr olmak üzere kaydını münâsip gördüm. Büyük şeyh Abdülazîz efendi hazretleri Eyüp Sultan'da Bahâriye'de kâin Şah Sultan dergâh-ı şerîfine mevlid-i şerîf cem'iyetine giderler. Dergâh-ı mezkûrda mukâbele-i şerîf hitâm bulmadan meydan hücrelerine çıkarlar. Orada kendileri teneffüs etmekte iken dergâh-ı şerîf deniz kenarında olduğundan havlisi dahî deniz kenarındadır. Dergâh hem câmi-i şerîftir. Mevlid-i şerîf cem'iyeti olmak münâsebetiyle bir çok çocuklar havlîde cem' etmişler bu meyanda büyük vâlidem Derviş Hanım da küçük çocuklar ile deniz kenarında oynamakta iken kazâen denize düşer. Büyük pederimin de gençlik zamanı olduğundan oturmakta olduğu odanın penceresinden dışarı çıkar. Derhal kızcağızı denizden alır, boğulmaktan kurtarır. Çocuğuna simit almak üzere gitmiş olan Bekir Ağa gelir, teşekkürler ederek kızını alıp gider. Büyük vâlide, Derviş Hanım'ın vâlidesi vefat eder. Ve biraz zaman sonra da pederi vefat etmiş, hankâh-ı

şerîf-i hazret-i Pîr'in karşısında ve bizlerinde az çok yetiştiğimiz büyük konağın sâhib-i evveli sudûr-ı izâmından meşhûr Pamuk Monla efendinin haremî [IV/190] yakın akrabasından olduğundan kızcağızı yanına alır. Ve o konakta büyür. Büyük pederimin ikinci haremî olan Fâtîmatü'z-Zehrâ Hâtun'un irtihâlinden sonra bir zaman hemşiresi Şâkire Hâtun ile dergâhın harem dâiresini idâre etmekte iken günlerden bir gün büyük pederim şeyh Abdülazîz hazretleri sokaktan geçerken ism-i mesbûk Monla efendi büyük pederimi pencereden konağına dâvet ve bu dâvetinde büyük vâlidesi kendisini akd-i izdivâc etmesini teklîf eder. Büyük pederim de kabûl ederler. Hankâh-ı şerîfte izdivâc merâsimi icrâ olunur. Ba'dehû büyük vâlide kendisi küçük çocuk iken Eyüp Sultan'da kâin Şah Sultan dergâh-ı şerîfde bir mevlid-i şerîf cem'iyyeti günü denize düşüp kendisi bir şeyh efendinin denizden boğulmaktan kurtarmış olduğunu ve o şeyh efendinin kim olduğunu zevci büyük pederime hikâye eder. Büyük pederim de ilk haremî ile o zaman yeni izdivâc etmiş olduğundan söyler. Büyük pederim şeyh Abdülazîz Zihni efendi hazretlerinin büyük vâlidem Fâtîma ez-Zehrâ Dervîş Hânım'dan üç erkek, iki kız evlâdı dünyâyâ geldi. İbtidâ dünyâyâ gelen es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendidir. Pederinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn olduğundan terceme-i aliyyeleri kendilerine tahsîs edilen fasılda yazılacaktır. İkinci olarak Fâtîma Melek Hânım isminde bir kızı [IV/191] dünyâyâ geldi. Mûmâ ileyhâ ta'lîk hattı gâyet nefîs bir sûrette yazar ve bu vesîle ile hatt-ı mezkûrun hocalarından bir zâtın isâbet-i aynı neticesi olarak on dört yaşında iken bir baş ağrı ile birkaç saat içinde bin iki yüz altmış [1260] senesinde irtihâl etti. Türbe-i şerîfte en arka sırada medfûn olan pederinin vâlidesi Zeliha Hâtun'un kabrine defnedildi. Üçüncü olarak Râbia Adeviyye Hikmet Hanım isminde bir kızı dünyâyâ geldi. Elli iki yaşında bin üç yüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde irtihâl etti. Pederi merhûm hazretlerinin kabr-i şerîfi ayağı ucunda medfûn bulunan vâlidesi Dervîş Hânım'ın kabrine defnedildi. Ve mûmâ ileyhâ Hikmet Hanım'ın ikinci zevci Sa'îd efendiden olan İsmâil Hakkı isminde on üç yaşında bir mahdûmu bin üç yüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde irtihâl etti. Vâlidesinin üzerine defnedildi. Ve yine mûmâ ileyhâ Hikmet Hanım merhûmenin ilk ıyâli olan Murâd Monlazâde ve şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin ilk haremî Fâtîma Şevket Hanım merhûmenin birâderi Mehmed Murâd Bey'in kerîmesi Fâtîma Meveddet Hanım bin üç yüz otuz sekiz [1338] sene-i hicrîsinin ıyd-i edhâsı arefesinde irtihâl etti. Vâlidesinin üzerine defnedildi. (Rahmetullâhi aleyhâ). Müşârûn ileyh hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin dördüncü olarak Mehmed Râgıp isminde küçük bir mahdûmu irtihâl etti. Bin iki yüz altmış [1260] [IV/192] sene-i hicrîsinde türbe-i şerîfin câmi-i şerîf tarafı duvarı yanında medfûn ve ism-i mesbûk birâderi kardeşi es-seyyid eş-şeyh Abdüşşekûr kabrine defnedildi. Müşârûn ileyh hazret-i şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî'nin beşinci olarak evlâdı pederim Mehmed Rızâeddîn Yaşar isminde bir mahdûmu oldu. Müşârûn ileyh birâderi şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduğundan kendilerine tahsîs edilen fasılda terceme-i aliyyeleri beyân edilecektir. Nâşır-i feyz-i muktedâ-yı ehl-i hakikat şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerinin pek kesîrden dervîşânı içinde kırk beş adet hulefâ-yı tarîkatı vardır. Bunlardan birisi mahdûmu şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî kendisinden sonra hankâh-ı şerîf-i hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olduğundan terceme-i aliyyeleri

kendilerine tahsîs edilen fasılda beyân edilecektir. Diğer kırk dört hulefâsının on bir adedinin yalnız isimleri ma'lûm ve bunların içinden bazılarının medfûn oldukları yerleri ma'lûmdur. Terceme-i aliyyeleri hakkında ma'lûmât yoktur. Bunlardan birisi Rumeli'nde Şumnu'da dergâh-ı şerîf bânîsi şeyh Mehmed Es'ad efendi el-Cerrâhî'dir. Askerî yüzbaşılığından tekâüd olup memleketinde dergâh-ı şerîf binâ ve vakıf etmiştir. Ve ammim şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin radâen pederidir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Es'ad Baba denilmekle ma'rûftur. Ve Şumnu'da dergâhında medfûndur.

[IV/193] Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Merâkeşîzâde denilmekle ma'rûftur. Mekte-i mükerrermede mücâvireten mukîm olup mahall-i mübâreke-i mezkûrda medfûndur. Diğer halîfe, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Sâlih Rif'atî efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) Medîne-i münevverede mücâvireten mukîm olup irtihâl etti. Cennetü'l-Bakî'de medfûndur. Diğer halîfe, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rif'at efendi el-Cerrâhî'dir. Diğer halîfe, şeyh Mehmed Sâdık efendi el-Cerrâhî'dir. Kutbü'l-ârifîn eş-şeyh Hamza efendi el-Halvetî Şemsinnûri hazretlerinin neslinden es-seyyid eş-şeyh Mehmed Hâşim efendi el-Cerrâhî'nin yeğeni ve Hamzazâde dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Ve Fâtih Nişancı câmi'-i şerîfi karşısında medfûn tarîk-ı Bayrâmiyye'den Keskin Dede hazretlerinin kabristanında medfûn cedd-i mecidleri müşârün ileyh hazretlerinin kabr-i şerîfleri civârında medfûndur. Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz es-seyyid eş-şeyh el-hâc Râif efendi el-Cerrâhî'dir. Sofularda Ekmel efendi dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Ve dergâh-ı mezkûrda medfûndur. Diğer halîfe, es-seyyid eş-şerîf-seyyid eş-şeyh Osman Kemâleddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Kayserili şeyh Osman efendi denilmekle ma'rûftur. Hankâh-ı feyz-i penâh-ı hazret-i Pîr'de hizmetten yetişerek tahsîl-i ilim etti. Ve hazret-i Pîr'e türbedâr oldu. Ve âtiyü't-terceme Sertarîk es-seyyid eş-şeyh Halil efendi el-Cerrâhî'ye dâmâd oldu. Kâimpederinin irtihâliyle inhilâl eden Acı Çeşme kurbünde kâin [IV/194] ve sâbık-ı terceme hazret-i şeyh seyyid Halil Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî'nin o zaman arsa-i hâliye bulunan dergâh-ı şerîfin meşîhatı uhdesine tevcih edildi. Ve yine kâimpederinin mahlûlünden Fâtih Zincirli kapısı Atik Ali Paşa mahallesi ve câmi'-i şerîfi civârında Karakol sokağı başında kâin Evrenos Dede türbe-i şerîfine türbedâr oldu. Bin iki yüz yetmiş altı [1276] sene-i hicrîsinde Nizâmî dergâh-ı şerîfinin meşîhatı âtiyü't-terceme şeyh İsmâil Aşkî efendi el-Cerrâhî'ye ve mezkûr türbe-i şerîfin de türdârlığını a'mâ hâfiz şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'ye kasr-ı yed edip memleketi olan Kayseri'ye gitti. Ve orada irtihal etti. Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Mehmed Tevfik efendi el-Cerrâhî'dir. Beykoz'da kâin Raûfî şeyh hâfiz Mehmed efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresinde medfûndur. Diğer halîfe, el-hâc Mehmed Râif efendi el-Cerrâhî'dir. Şehzâdebaşında kâin Keşfi Osman efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Ve Merkez efendi hazretlerinin kabristanında medfûn hazret-i imâm Evhâduddîn Abdülehad en-Nûrî (kuddise sırruhu'l-bârî) hulefâsından kutb-ı şeyh Hüseyin efendi hazretlerinin neslindedir. Bin üç yüz yedi [1307] sene-i hicrîsinde irtihâl etti. Ceddî müşârün ileyh hazretlerinin kabr-i şerîfi civârına defîn edildi. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyhim ecmaîn) pek neş'eli ve müdhik bir zât idi. Diğer halîfe, es-seyyid eş-şeyh [IV/195] Ahmed Hakkı efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh

(rahmetullâhi aleyh) Ahmed Baba denilmekle ma'rûftur. Rumeli'de Koçana kasabasının eski câmi-i şerîf mahallesinde kâin tarîk-ı Halvetiyye-i Karabâşîyye'den bin iki yüz otuz sekiz [1238] sene-i hicrîsinde irtihâl edip dergâh-ı şerîf-i mezkûrda türbe-i mahsûsunda medfûn eş-şeyh Abdülfettâh hazretlerinin mahdûmu eş-şeyh Abdurrahmân Baba el-Halvetî 1264 senesinde irtihâl dâr-ı bekâ etti. Ve pederinin yanına türbe-i şerîf-i mezkûra defnedilmiştir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun cihet-i meşîhatı uhdesine tevcih edilmek ve tahsîl-i tarîkati üzere müşârün ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin mahdûmu es-seyyid Ahmed Hakkı efendi el-Cerrâhî İstanbul'a gelip hankâh-ı feyz-i penâh-ı hazret-i Pîr'de hizmette ve Fâtih câmi'-i şerîfnde tahsîl-i ulûm-ı aliyye ederek imrâr-ı vakt etti. Ba'dehû hem ilm-i Arabiyyâtta icâzet ve hem mürşid-i azîzinden ahz-ı hilâfet memleketi olan Koçana kasabasına azîmet etti. Pederinin irtihâlinden sonra pederinin şeyhi olduğu Çolak Mehmed Ağa nam sâhibü'l-hayrın binâ ve ihyâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîf-i mezkûrda meşîhat ve memleketin Orta câmi-i şerîfte imâmet ve hitâbet etti. Ve 1297 senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun türbe-i şerîfte pederi şeyh Abdurrahmân efendi el-Halvetî'nin kabr-i şerîfinin sol tarafına [V/1] defn edildi. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhi aleyh).

Li-muharririhi'l-fakîr; bin üç yüz yirmi beş [1325] sene-i hicrîsinde mûmâ ileyhın mahdûm âtiyü't-terceme şeyh el-hâc Mehmed Kemâleddîn efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-i irtihâli dolayısıyla pederim merhûm dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bazı husûsâtını tesviye ve merhûm şeyh Kemâleddîn efendi'den yetim kalan ihvân-ı tarîkati tecdîd-i biât ettirmek ve henüz genç kalmış olan merhûm-ı mûmâ ileyhın mahdûmu Ahmed Hakkı efendi usûl ve âyîn-i tarîkımızı ta'lîm etmek üzere fakîri Koçana'ya gönderdi. Mahall-i mezkûrda birçok zevât tarafından mesmû'-ı âcizânem olmuştur ki bin iki yüz doksan üç [1293]'de vukû' bulan Moskov muhârebesinde ahâli-i memleket hicrete hazırlanmakta iken merhûm şeyh Ahmed Hakkı efendi el-Cerrâhî memleket halkını hicretten "Bizim memleketimize küffâr gelmeyecektir. Burası eyâdi-i küfre geçeceği vakit gelmemiştir. Beyhûde yere evinizi bozmayınız." demiştir. Ve ahâli-i memleket de Şeyh hazretlerinin bu irşâdi üzerine hicret etmemiştir. Ve Koçana kasabasına üç kala bir mesâfede mütâreke ve müsâlaha olmuştur. Ve merhûmun hayatta olduğu zamana yetişenler İslâm ve Hıristiyan cümlesi kemâl-i ta'zîmle ismini yâd ederler idi. Mûmâ ileyh hazretlerinin bir aded halîfesi vardır. Eş-şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî'dir. [V/2] Terceme-i hâli ma'lûm değildir. Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Ispartalı şeyh Hasan efendi denilmekle ma'rûftur. Isparta'nın Bavullu [Sütçüler] nâhiyesinden olup berâ-yı ticaret gençliğinde İstanbul'a gelip Fâtih civârında hâfız Paşa'da sodacı çıraklığı etmekte iken görmüş olduğu bir rü'yâ üzerine hankâh-ı feyz-i penâhı Hazret-i Pîr'e gelip şeyhi azîzi hazretlerine intisâb edip hizmetinde kalmıştır. Ve esnâ-yı hizmetinde tahsîl-i ilm edip Fâtih câmi'-i şerîfnde mucîz dersiâm meşhûr Palabıyık hoca efendi'nin halka-i tedrîsine devâm ederek müşârün ileyh hazretlerinden tekmîl-i nüsha edip ahz u icâzete nâil olmuştur. Ve tarîkatta da feyz-yâb olarak şeyhi hazretlerinden ahz-i hilâfet etti. Ve türbe-i şerîfe-i Hazret-i Pîr'de nice zaman türbedârlık ve vazîfe-i mukaddesini îfâ etti. Hazret-i şeyh Azîz'in irtihâlinden sonra memleketi olan Isparta sancağında Bavullu nâhiyesine gitti. Ve mezkûr nâhiyede mekteb hocalığı ile iştigâl

eder. Ve Cum'a ve Pazar geceleri mezkûr mektepte icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkatla bir çok dervîşân yetiştirdi. Târîh-i irtihâli ma'lûm değildir. Mezkûr Bavullu nâhiyesinde medfûndur. (Kuddise sirruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) [V/3] Ahmed baba denilmekle ma'rûfdur. İbtidâ intisâbı sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif efendi el-Cerrâhî hazretlerine olup ba'dehû şeyh Azîz hazretlerinden ahz-i hilâfet olup tefhîm-i emânet olundu. Bu zâtın da türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de pek çok zamân türbedârlığı vardır. Ve hankâh-ı âlînin civârında medfûn zikri mesbûk Evrenos dede türbe-i şerîfesinde icrâ-yı âyîn-i tarîkat eder idi. Zât-ı şerîfleri cezbe-i ilâhiyye ile müstağrak ve mükâşefe-i kulûba mâlik bir velî-i kâmil idi. Kumrulu şeyhi Abdüllatîf Fazlı efendi el-Cerrâhî *Gülşen-i azîzân* nâmındaki eserinde bu zât-ı âlînin akça sikkesinin cinsini tanımağa tenezzül etmediği yazıyor. Bin iki yüz kırk üç [1243] Zilka'desinin beşinci günü hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Sultân Mahmûd Hân-ı sâni'nin irâdesiyle cenâzesi kaldırılıp Fâtih câmi'-i şerîfnde salât-ı zuhru müteâkib cenâze namazı ba'de'l-edâ âyîn-i tarîkatla tekbîr u tevhîd ü tehlîl ile mezkûr Evrenos dede hazretlerinin türbe-i şerîfine getirilip Evrenos dede'nin kabri şerîflerinin sağ yanında ihzâr edilen lahd-ı mahsûsuna defn edildi. (Kuddise sirruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, [V/4] eş-şeyh hâfız İsmâîl efendi el-Cerrâhî'dir. Mûma ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kanbur hâfız denilmekle meşhûrdur. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de kırkdört sene zâkirbaşılık hizmet-i şerîfnde bulundu. Ve zamânında bi'l-cümle mûsikî şinâsân ve bi'l-cümle zâkirânın üstâdıdır. Bin iki yüz elli beş [1255] senesinin Cemâziyelâhîrinin 18. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Emr-i gasli Kumrulu şeyhi sâbık-ı terceme eş-şeyh Abdüllatîf Fazlı efendi el-Cerrâhî tarafından îfâ edildi. Ve İstanbul'da mevcûd bi'l-cümle zâkirânın mâtemî ilâhîleri ve tekbîr ve tehlîlleri meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhdîyle Fâtih câmi'-i şerîfnde salât-ı zuhru müteâkib cenâze namazı edâ edilmek üzere bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde götürüldü. Ve namazı mürşidi hazret-i şeyh Azîz efendi el-Cerrâhî tarafından edâ ettirildi. Ba'dehû muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'e getirildi. Tezkiye ve dua edildi. Edirnekapısı hâricinde Zülâlî çeşmesine gider iken Taşlar sokağında şimdi Eski yol denilen yolun sağ tarafında medfûn Hazret-i Pîr'in zâkirbaşısı sâbık-ı terceme eş-şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri şerîfinin sol tarafına defn edildi. Seng-i mezârı el-yevm mevcûttur. (Kuddise sirruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, Şehzâdebaşı'nda Keşfi Osman efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi eş-şeyh hâfız Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. [V/5] Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) bin iki yüz altmış altı [1266] sene-i hîcrîsinde irtihâl etti. Sır tekke'ye defn edildi. (Kuddise sirruhu).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh el-hâc Tâhir efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) hankâh-ı feyz-penâh-ı Hazret-i Pîr'de imâmdır. Bin iki yüz elli dokuz [1259] sene-i hîcrîsinde irtihâl etti. Sır tekke'ye defn edildi. (Kuddise sirruhu).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Arslan şeyh Ali denilmekle ma'rûftur. Rumelinde Radoviç'de Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Bin iki yüz altmış dokuz [1269] sene-i hîcrîsinde irtihâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda defnedilmiştir.

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Arif efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Arif Baba denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz altmış iki [1262] senesi Cemâziye'l-evvelînin 13. günü irtihâl etti. Sır tekke'ye medfûndur. (Kuddise sırruhu).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Hasan Baba denilmekle ma'rûftur. Hankâh-ı şerîf-i feyz-penâhda meydâncılık hizmet-i şerîfde iken bin iki yüz altmış üç [1263] senesi Receb-i şerîfinin 13. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Sır tekke'ye defn edildi.

Diğer halîfe-i [hazret-i şeyh Azîz], eş-şeyh İsmâîl efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) [V/6] Silivrikapısı dâhilinde Veled-i Karabaş mahallesinde kâin Karagöz Mehmed Paşa çeşmesi ittisâlinde Sa'dullâh Çavuş mescid-i şerîfde sâbık-ı terceme Zerdecizâde şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ihyâ buyurdıkları Karagöz tekyesi denilmekle meşhûr dergâh-ı şerîfde şeyh Mahmûd Celâleddîn efendi el-Cerrâhî'nin mahallesinden bin iki yüz elli sekiz [1258] senesi mürşid-i Azîz hazretlerinin inhâsıyla mescid-i mezkûrun meşihat ve imâmet ve tevliyet cihetleri uhde-i liyâkatlerine tevcih edildi. Ve mürşidi hazretlerinin yed-i reşâdetleriyle merâsim-i iclâsı icrâ olundu. Onbeş sene dergâh-ı şerîf-i mezkûrda ve evkât-ı selâsede imâmet ve yevm-i mahsûs olan Çarşamba günlerinde icrâ-yı âyîn-i tarîkat etmekte iken bin iki yüz seksen iki [1282] senesi Zilhiccetü's-şerîfesinin 19. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bânîsi müşârun ileyh hazretlerinin kabr-i şerîflerinin sağ yanına defn edildi. (Kuddise sırruhu).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Bahçekapı'sında kâin Necmeddîn Yıldız Dede türbe-i şerîfine vaz'-ı meşihat [V/7] eden Hazret-i Pîr'in mürşid-i âgâhı Ali Alâaddîn Köstendilî el-Halvetî (kuddise sırruhu'l-âî) hazretlerinin mahdûmu necâbet-mersûmları eş-şeyh Ömer el-Halvetî (kuddise sırruhu) hazretlerinin ekâbir-i huleâsından es-seyyid eş-şeyh Mustafa efendi el-Halvetî hazretlerinin neslindedir. Pederi eş-şeyh Ömer el-Halvetî'nin irtihâlinde dergâh-ı şerîf-i mezkûrun imâmet ve meşihat cihetleri Nureddîn efendi el-Cerrâhî'nin uhdesine bi'n-niyâbe tevcih edildi. Ve hazret-i şeyh Azîz taht-ı terbiyelerinde kemâle geldi. Ve şeyhinden ahz-i hilâfet etti. Ecdâdının makâmı olan dergâh-ı şerîf-i mezkûra şeyhinin yed-i mürşidâneleriyle merâsim-i iclâsı icrâ olundu. Ve nice müddet îfâ-yı meşihat etti. Bin iki yüz yetmiş [1270] senesi Cemâziye'l-evvelinin 9. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Eyüp Sultan'da Bahariye caddesi üzerinde akraba ve taallukât medfûn olan kabristana defn edildi. (Kuddise sırruhu).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Tavasapı şeyh Mustafa denilmekle ma'rûfdur. Rumelinde Yanbolu'da dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ edip nice müddet icrâ-yı âyîn-i tarîkat etti. Ve bin iki yüz yetmiş [1270] senesi Saferu'l-hayrın 19'unda memleketi olan Yanbolu'da irtihâl etti. (Kuddise sırruhu).

Li-muharririhî'l-fakîr, Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Şeyh Mustafa efendi [V/8] el-Cerrâhî'nin Yanbolu'da binâ ve ihyâ ettiği dergâh-ı şerîf vakfiyesi torunu olan ve Fâtih Nişancı Mehmed Paşa dergâh-ı şerîfi şeyhi tarîk-ı Kâdiriyye'den es-seyyid eş-şeyh hâfız Bahruddîn efendi'nin yedinde mahfûz bulunduğundan, günlerden bir gün muharrir-i fakîre ziyâret ettirdi. Ve mezkûr vakfiye-i şerîfede binâ ve ihyâ ettiği Yanbolu dergâh-ı şerîfinin meşîhat ve tevliyet cihetlerinin tevcîhini Hazret-i Pîr'in hankâh-ı şerîfi postnişînlerinin inhâsına meşrûet etmiştir.

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Şâkir efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Baltalimanı'nda sâkin olduğundan Limanlı şeyh Şâkir efendi denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz yetmiş üç [1273] senesi Cemâziye'l-evvel'inin 11. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Baltalimanı'nda ailesi kabristanına defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Abdülvâhid efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Siroz'da kâin Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi olup Bin iki yüz yetmiş üç [1273] senesinin Cemâziye'l-evvel'inin 19. günü irtihâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresine defn edilmiştir. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Mehmed Akif efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) [V/9] Ekmel efendi dergâh-ı şerîfi şeyhi vekîlidir. Bin iki yüz yetmiş üç [1276] senesinin Zilkâde'sinin 1. günü irtihâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresine defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Sâlih efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) fenn-i mûsîkide yed-i tûlâ sâhibi bir zâttır. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sâbık-ı terceme zâkirbaşı Kanbur hâfız İsmâil efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde zâkirbaşı oldu. Yirmidört sene mezkûr vazîfe-i şerîfi hüsn-i îfâ etti. Ve pek çok şâkirdân yetiştirdi. Yağlıkçılar kâhyası denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz yetmiş dokuz [1279] senesi Receb-i şerîfinin 15'inde irtihâl etti. Sır tekke'ye defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Abdürrahîm efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Şeyh Kudsî denilmekle ma'rûftur. Li-muharririhî'l-fakîr, bu zât-ı şerîf pederim merhûm şeyh Mehmed Rızâeddîn el-ma'rûf Yaşar efendi el-Cerrâhî'nin lâlasıdır ve mürebbîdir. Ayvansaray'da kâin Toklu Dede hazretlerinin türbedârıdır. Bin iki yüz yetmiş dokuz [1279] senesi Cemâziye'l-evvel'inin 20. günü irtihâl etti. Türbedârı olduğu Toklu Dede türbe-i şerîfinin hazîresindeki kabristana defn edildi. (Kuddise sırruhû).

[V/10] Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) sâbık-ı terceme Durmuş dede dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Âşir efendi el-Cerrâhî'nin oğludur. Pederinden sonra Durmuş dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Resm-i ilcâsı dahi şeyhi Azîz hazretleri tarafından icrâ edildi. Bin iki yüz yetmiş bir [1271] senesi Zilkâde'sinin 19. günü Hicâz-ı mağfîret-trâzda irtihâl-i dâr-ı bekâ ettiği haberi gelmiştir. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Hasan Hilmi efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Usturacı şeyh Hilmi efendi denilmekle ma'rûftur. Ayasofya civârında Salkımsöğüt caddesi üzerinde kâin Aydınoğlu nâm-ı diğer Ünsî Hasan efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhidir. Bin iki

yüz seksen iki [1282] senesinde zuhûr eden Kolera hastalığından irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Ve sene-i mezkûrun Cemâziye'l-evvel'inin 19. günü Edirnekapısı hâricinde Zülâlî çeşmesi yolunda medfûn hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in zâkirbaşısı sâbık-ı terceme meşhûr Kanbur şeyh hâfiz İsmâîl efendi el-Cerrâhî'nin kabr-i şerîfinin sağ yanına defn edildi. (Kuddise sırruhû). Seng-i mezarı pek yakın vakte kadar mevcut idi.

Diğer halife-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh hâfiz Mehmed İzzet efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Şehremîni [V/11] imamı denilmekle ma'rûftur. Silivrikapı dâhilinde Veled-i Karabaş mahallesinde kâin zikri mesbûk Zedecizâde şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî'nin ihyâ-kerdesi olan Cerrâhi dergâh-ı şerîfine pîrdaşı sâbık-ı terceme eş-şeyh İsmâîl efendi el-Cerrâhî'den sonra mürşidi Azîz hazretlerinin inhâsıyla emânet ve meşihat cihetleri tevcîh olunup resm-i iclâsı dahi mürşidi hazretlerinin yediyle icrâ edildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda onbeş sene icrâ-yı âyîn-i tarîkatla imrâr-ı hayât etti. Bin iki yüz seksen iki [1282] senesi Zilkâde'sinin 19. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresinde medfûn olan pîrdaşı merhûmun kabr-i şerîfine defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Diğer halife-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Mustafâ Nâcî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Suyolcuzâde denilmekle ma'rûftur. Suyolu Bölükbaşısı Ali ağa'nın oğludur. Hâl-i şebâbetinde hademe-i sarây-ı hümâyundandır. Sultan Mahmûd hân-ı sâni'den hizmetinden afv edilip Nûreddîn Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı şerîfi postnişîni şeyh Abdülazîz efendi hazretlerine bende olarak hankâh-ı âlînin hizmetine gönderilmesini arz-ı hâl ederek taleb etti. Ve istid'âsı is'âf olup hankâh-ı Hazret-i Pîr'e [V/12] gönderildi. Şeyh Azîz hazretlerinin taht-ı terbiyetlerinde tahsîl-i ilm ü irfâna ve evrâd u ezkâra devâm ederek ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet olundu. Ve tehhül edinceye kadar hankâh-ı şerîfde ikâmet etti. Ve tehhül ettikten sonra şeyh hazretlerinin kendi mülkü olan Edirnekapı'sı dâhilinde Acı çeşme kurbündeki hânede ikâmet er. Ve küll-i yevm sabah usûl-i şerîfine gelir. Yatsı usûl-i şerîfine kadar hankâh-ı şerîfin hizmetinde bulunur. Ba'dehû hânesine gider idi. Bin iki yüz altmış doukz [1269] senesinde şeyhi hazretlerinin kendi mülkü bulunan Edirnekapı'sı hâricinde mısır tarlası nâm-ı diğer Sultan Mahmûd şosesi üzerinde bulunan hânelerin mezkûr tarlaya nâzır olan köşenin başındaki arsa-i hâliyesine Azîz hazretleri kendi nakdî mevcûduyla bir dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ etti. Ve ebniye tamam olduğu zaman şeyhi Azîz hazretleri nâ-mizâc olduğundan resm-i küşâdını ve iclâsını icrâ etmeden Azîz hazretleri irtihâl etti. Bin iki yüz yetmiş [1270] senesinde merâsim-i iclâsını ve küşâdını âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdi şeyh Abdülazîz merhûmun mahdûmu şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî icrâ buyurdu. Onyedî sene mûmâ ileyh şeyh Mustafâ Nâcî efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîf-i mezkûrda beher hafta Perşembe günlerinde icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat ve hayli dervîşan yetiştirmeğe ve umûr-i hankâh-ı Hazret-i Pîr ile de meşgûl [V/13] oldu. Bin iki yüz seksen yedi [1287] senesi Cemâziye'l-evvelinin beşinci günü âlem-i ahirete intikâl etti. Emr-i gaslini sâbık-ı terceme Kumrulu Abdüllatîf Fazlı efendi el-Cerrâhî âyîn ve usûl-i tarîkat icrâsıyla ifâ etti. Dergâhının tevhîdhânesinde maksûre içine defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Muharririhu'l-fakîr; Mûmâ ileyhın mürşidi Azîz hazretlerinin mührüyle memhûr mükemmel evrâd-ı şerîfi yed-i fakîrânemde mahfûzdur.

Diğerk halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Mustafa Reşîd efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Sahvî efendi denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz seksen yedi [1287] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Sır tekkeye defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Diğerk halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Softa Ali baba denilmekle ma'rûftur. Ezine'de Ahî Yunus dergâh-ı şerîfi şeyhizâdedir. Ve dergâh-ı mezkûrun nısf meşîhatına mutasarrıftır. Tahsîl-i ilim etmek üzere İstanbul'a gelmiştir. Fâtih câmi'-i şerîfnde ulûm-i rûsûmu tahsîl edip ahz ü icâzet etti. Ve hankâh-ı Hazret-i Pîr'de postnişin-i irşâd es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif dede efendi el-Cerrâhî hazretlerine intisâb edip hizmette kaldı. Sırasıyla hankâh-ı şerîfin hizmetlerinde zâkirbaşılığa kadar terfî etti. Hankâh-ı âlîde el-yevm mevcûd olunan türbe-i şerîfe muttasıl hücrede ikâmet eder ve zât-ı reşâdetlerine Sultan Abdülazîz'in vâlideşi Pertevniyal Vâlide sultan intisâb etti. [V/14] Ve gelir ziyâretinde bulunur idi. Şeyh Abdülazîz el-Cerrâhî hazretlerinden ahz ü hilâfet edip tekmîl-i tarîkat etmiştir. Ve üzerinde bulunan Ezîne'de bulunan Ahî Yunus dergâh-ı şerîfinin nısf-ı meşîhatını birâderzâdeleri ânîfû'l-beyân-ı terceme hâfiz şeyh Osman efendi eş-şeyh Tâhir efendi el-Cerrâhîlere keff-i yed etti. Yüzkırk beş sene muammer oldu. Hastalığında Vâlide sultan kendi sarayına aldırılmıştır. Bin iki yüz seksen yedi [1287] senesi Zilkâdesinin 22. günü irtihâl etti. Ve Peyk Dede dergâh-ı şerîfine defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Diğerk halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh Halîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'dir. Sertarîk şeyh Halîl efendi denilmekle ma'rûftur. İstanbulludur. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişinlerinden sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh el-hâc hafız Makarna denilmekle ma'rûf ve meşhûr Mustafa efendi el-Cerrâhî hazretlerinin mahdûmu eş-şeyh Kotacı Mehmed efendi'nin mahdûmudur. İbtidâ intisabı [V/15] hankâh-ı Hazret-i Pîr'in postnişinlerinden sâbık-ı terceme es-seyyide eş-şeyh Mehmed Arif dede efendi el-Cerrâhî hazretlerindedir. Ba'dehû şeyh Azîz hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerif ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâze ve tefhîm-i emânet buyurmuştur. Büyük şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî ile pederi Futacı şeyh Mehmed efendi'nin icrâ-yı meşîhat ettikleri Edirnekapısı dâhilinde Acı çeşme kurbünde kâin şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi bulunan sâbık-ı terceme Sertarîk Barutçu şeyh Sâlih efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâli ile inhilâl eden cihet-i meşîhat Bin iki yüz kırk [1240] senesinde şeyh-i azîzî hazretlerine inhâsıyla tevcîh edilmiştir. Ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e de sertarîk edilmiştir. Ve hankâh-ı şerîfin civârında Karakol sokağında cadde üzerinede kâin Evrenos dede türbe-i şerîfnde beher hafta Pazar günlerinde icrâ-yı âyîn-i tarîkat eder idi. Ve zât-ı mürşidâneleri şeyhi olduğu Nizâmî dergâh-ı şerîfi arsa-ı hâliye olduğundan Salma tomruk'da kendi hânelerinde ikâmet eder idi. Ve pederinde tahsîl etmiş olduğu futacılığı hânesinde işler onun ile [V/16] teâyüş eder idi. Mükâşefe-i kulûba mâlik bir şeyh-i kâmil idi. Evâhir-i ömründe âtiyü't-terceme Miralay Osman nâmındaki halîfesi dergâhını binâ ve ihyâ etmiştir. Bin iki yüz yetmiş dörk [1274] senesi Receb-i şerîfinin 17. günü âzim-i hankâh-ı dâr-ı bekâ oldu. Emr-i gasli sabık-ı terceme Kumrulu şeyhi

Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî tarafından ve esnâ-yı gaslinde âyîn-i bihîn-i usûl-i tarîkatın icrâsı dahi âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîni şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından edildi. Ba'de't-tezkiye ve duâ-i tevhîd ü tehlîl ile kaldırılıp azîm bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde hankâh-ı şerîfe getirildi. Tevhîdhâne-i şerîfde huzûr-ı Hazret-i Pîr'de tekrâr tezkiye ve duâ edildi. Fâtih câmi'-i şerîfde salât-ı zuhru müteâkîp cenâze namazı şeyh Murâd dergâh-ı şerîfi şeyhi reîsü'l-meşâyih hacı Feyzullah efendi hazretleri tarafından kıldırıldı. Ve Fâtih Sultan Mehmed han hazretlerinin türbe-i şerîfi önünde ismi geçen şeyh Feyzullah Efendi tarafından duâ ve tezkiye edildi. Meşâyih ve dervîşânın gulgule-i tevhîdi ve zâkirânın mâtemî ilâhî ve na'tları sadâsı arasında şeyhi olduğu Nizâmî dergâh-ı şerîfi mihrâbı önünde ya'nî şimdi arsa-i hâliye bulunan türbe-i şerîfde âtiyü't-terceme şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin el-yevm mevcûd seng-i mezârının sol yanına baş ucuna defn edildi. (Kuddise sırrihû). [V/17] Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin pek çok mürîdânı içinden iki aded halîfesi vardır. Birisi Miralay Osman bey denilmekle ma'rûf şeyh Osman el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâhında türbe-i şerîfde medfûndur. Diğer halîfesi Serrâc denilmekle ma'rûf şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Sır tekkede medfûndur. (Kuddise sırrihumâ).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, Mâliye ketebesinden eş-şeyh İsmâîl Hakkı efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kanbur Hakkı efendi denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz doksan iki [1292] senesi Muharremü'l-harâm'ın 26. günü irtihâl etti. Sır tekkeye defn edildi. (Kuddise sırrihû). Bu zâtın da iki halîfesi vardır. Birisi eş-şeyh Hamdi efendi el-Cerrâhî, diğeri eş-şeyh Hasan efendi el-Cerrâhî'dir. (Kuddise sırrihumâ).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, eş-şeyh el-Hâc Ahmed Şevkî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Yesârî efendi denilmekle ma'rûfdur. İstanbul'da Macuncu mahallesinde doğdu. Pederi hâfız-ı kütüb Bosnalı Mustafa efendi'dir. Mûmâ ileyh şeyh Yesârî efendi Macuncu mahallesi imamı ve Saraçhâne mektebi hocasıdır. Bin iki yüz kırk altı [1246] senesinde Orduvî şeyhi hâfız Mustafa efendi'nin mahdûmu şeyh Sâdık efendi el-Cerrâhî'nin oğlu sâbık-ı terceme Çelebi denilmekle ma'rûf şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâli ile şeyhi bulunduğu büyük pederinin binâ [V/18] ve ihyâ-kerdesi olan Sofular'da Çelebi sokağındaki Orduvî tekyesi denilmekle ma'rûf Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhatını mürşid-i azîzi hazretleri bayram sabahı türbe-i şerîfi tevhîdinde ilbâs-ı tâc u hırka ve i'tâ-yı izn ü icazet ve tefhîm-i emânet edip kendisinin ser-halîfesi oldu. Ve mezkûr cihet-i meşîhatının tevcîhini inhâ buyurdu. Ba'de't-tevcîh resm-i iclâsı dahi mürşid-i azîzi hazretlerinin yed-i reşâdetleriyle icrâ olundu. Ve mûmâ ileyh şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî, Fâtih câmi'-i şerîfi içindeki kütüphânenin hâfız-ı kütübüdür. Ömr-i şerîflerinin doksan beşinci senesi olan bin iki yüz doksan iki [1292] senesi Safer'inin yedinci ve bin iki yüz doksan bir [1291] senesi Mart'ının üçüncü günü dîk-ı sadr illetinden irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Emr-i gasli Kumrulu mesciddeki Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî tarafından icrâ olundu. Ve esnâ-yı gasilde âyîn-i bihîn-i tarîkat hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîni şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî tarafından îfâ edildi. Azîm bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde

meşâyih ve dervîşânın tevhîd ü tehlîli ile Fâtih câmi‘-i şerîfine götürüldü. Cenâze namazı edâ edildikten sonra muvâcehe-i şerîf-i Fâtih Sultan’da duâ ve tezkiye edildi. Ba‘dehû Çarşamba caddesinden hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e götürülüp cenâb-ı Pîr’in muvâcehe-i şerîfinde tekrâr tezkiye ve dua edildi. [V/19] Götürüldüğü gibi tevhîd ü tehlîl ile şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfe getirildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bânîsi şeyh el-Orduvî el-hâc hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî’nin kabr-i şerîfinin sol yanına ihzâr edilen lahd-ı mahsûsuna defn edildi. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî hattattur. Ve pederi Fâtih kütüphanecisi Bosnavî Mustafa efendi Edirnekapısı hâricinde maktûl Mustafa Paşa dergâh ve câmi‘-i şerîfi karşısındaki kabristanda medfûndur. Ve hemşîresi Aîşe bacı ve sâir akraba ve taallukat mahall-i mezkûrda medfûndur. Seng-i mezarları mevcuttur. Kendi hatt-ı destiyle birkaç parça evrâk hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de ve bazı yâdigârları da âtiyü’t-terceme mahdûmu eş-şeyh Sertârîk hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr Ali Bahâeddîn efendi’nin mahdûmu eş-şeyh Kemâleddîn efendi el-Cerrâhî’nin yedinde mahfûzdur. Mûmâ ileyh şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî’nin altı aded hulefâ-i tarîkı vardır. Bunlardan birisi Câbî laz şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî, diğeri şeyh İsmâîl efendi el-Cerrâhî, diğeri şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî. Bu zât-ı şerîf Edirnekapısı hâricinde hazret-i Emîr Buhârî dergâh-ı şerîfine gider iken sol taraftaki kabristanda medfûn meşhûr hattât İsmâîl Zühdfî’nin kabr-i şerîfi yakınında medfûndur. Seng-i mezârı mevcuttur. Diğeri halîfe-i şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî mûmâ ileyh şeyh Mehmed Râşîd efendi [V/20] el-Cerrâhî’nin birâderi eş-şeyh hâfız Âkif efendi el-Cerrâhî’dir. Birâderinin yanında medfûndur. Diğeri halîfesi eş-şeyh İbrâhîm efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Moralı şeyh İbrâhîm efendi denilmekle ma‘rûftur. 11 Şevvâl bin iki yüz elli beş [1255] senesinde ahz-ı hilâfet etti. Mısır Kâhîre’deki Cerrâhî dergâh-ı şerîfine şeyh olarak gönderilmesini dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bânîsi sâbık-ı terceme Moravî şeyh Ahmed Necîb efendi el-Cerrâhîzâde eş-şeyh Abdurrahmân Sâmî paşa tarafından arzu edildiğinden dergâh-ı şerîf-i mezkûrda nice müddet meşîhat etti. İrtihâlinde dergâhda Sâmî paşa’nın vâlidesi türbesine defn edilmiştir. (Kuddise sırruhû). Müşârun ileyh şeyh Abdurrahmân Sâmî paşa bilâhare İstanbul’a geldiklerinde icâze-i şerîfini hankâh-ı Hazret-i Pîr’e götürdüğünden el-yevm icâze-i şerîfi hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de mahfûzdur. Şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî’nin diğeri halîfesi es-seyyid eş-şeyh el-hâc Ali Rızâ efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Sertârîk şeyh Ali ve Camcı şeyh Ali efendi el-Cerrâhî denilmekle ma‘rûftur. Bu zât tarîk-ı Sünbüliyye’den hâfız Ahmed Atâullâh efendinin mahdûmu olup pederinin irtihâlinde mahlûl olan Aksaray’da Camcılar mahallesi ve câmi‘-i şerîfi imamı olduğundan ahz-ı hilâfet ettikten sonra câmi‘-i şerîfi mezkûrda icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat etti. Ve bu sebepten Camcı şeyh Ali efendi denilmekle [V/21] şöhret-yâb oldu. Ba‘dehû Sertârîkzâde hazretlerinin medfûn olduğu Pazar dergâh-ı şerîfinin meşîhatını şeyhi Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri sâbık-ı terceme Sertârîk Tükrüklü şeyh Hasan el-Hamdî hazretleri efendi el-Cerrâhî’ye keff-i yed etti. Mûmâ ileyh şeyh Hasan el-Hamdî efendi el-Cerrâhî de Sertârîk şeyh Ali efendi’ye keff-i yed etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûr arsa-i hâliye olduğundan Sertârîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî müceddeden binâ ve ihyâsına muvaffak oldu. Binâenaleyh dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bânî-i sânisidir. Dergâh-ı mezkûrun uhdesine tevcîhi inhâsı ve ba‘dehû resm-i iclâsı hankâh-ı Hazret-i Pîr’in

postnişîn-i irşâdı şeyh Abdülazîz efendi el-Cerrâhî tarafından icrâ edildi. Bin iki yüz yetmiş dört [1274] senesinde hankâh-ı Hazret-i Pîr'in sertarîkı ve Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî'nin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme eş-şeyh Halîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâli ile hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı ânifü't-terceme şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî tarafından hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sertarîk edildi. Mûmâ ileyh şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin ömr-i şerîfleri doksanı tecâvüz ettiği bin üç yüz dört [1304] senesi Rebûlevvel'inin 29. Cumartesi günü irtihâl etti. Ertesi Pazar günü şeyh Murad hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi hacı Feyzullah Efendi'nin hulefâsından Arpa Emîni mektebi hocası Siyâhî el-hâc şeyh [V/22] Şükrü Efendi emr-i gaslini îfâ etti. Ve esnâ-yı gaslinde âyîn-i bihîn-i tarîkat hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîni şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî tarafından îfâ edildi. Ba'de't-tezkiye ve dua meşâyih ve dervîşânın tekbîr u tehlîli ile Eyüp Sultan câmi'-i şerîfinde salât-ı zuhru müteâkip cenâze namazı dahi müşâruh ileyh şeyh Galib efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından kıldırıldı. Ve hazret-i Hâlid (radiyallahu anhu'l-vâhid)'in muvâcehe-i şerîfi önünde dua edildi. Ve yine azîm bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde tevhîd ü tehlîl ile götürüldü. Sertarîkzâde Mehmed Emîn el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfinin sağ yanına ihzâr edilen lahd-ı mahsûsuna defn edildi. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî aksakallı, orta boylu, beşûşü'l-vech, hoş sohbet, meclis-ârâ ve mehâfil-i mecâlis-i melâik-ünsîde duâ-gû bir zât-ı şerîf idi. İrtihâlinde îrâd edilen neşîde-i târihiyye:

Bânî-i sâni-yi dergâh-ı âlî

Sertarîk-ı Hazret-i Nûreddîn Cerrâhî

El-ma'rûf el-hâc şeyh Ali Aksarâyî

Sene 1304

Mûmâ ileyh Sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin âtiyü't-terceme hulefâsından sertarîk ve Nizâmî dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed Rif'at efendi el-Cerrâhî'nin küçük birâderi bâb-ı seraskeri ketebesinden Süleyman bey'in îrâd ettiği diğerk neşîde-i târihiyye:

[V/23] *Etti güzer memerr-i dünyâdan*

Bir sâhib-i irşâd-sezâdır

Etseler cümle mürîdân âh buna subh u mesâ

Jeng-i mâsivâdan hâli etmişdi mir'ât-ı kalbin öyle kim

Bir nefes etmedi Hak isminden tehî zebânın bî-riyâ

Lemeân ederdi nûr-i ilâhî cebhesinde her bâr

Her gün tasdîk ederdi olduğunu mürşid-i a'lâ

Bulunmazdı böyle bir zât-ı müstahsen olunsa cüst-i cû âlem

Kemâl-i fazluna herkes olurdu nâle-i şeyda

İsm-i Hak ile tekmûl etti enfâs-ı ma'dûdunu

Nice olmaz böyle bir zâta şefî Habîb-i Kibriya

Bâb-ı bihişti küşâd etti dedi Süleymân târîh

Şeyh Ali efendi kasr-ı firdevsde buldu mekân

Sene 1304 Safer 29 yevm-i Cumartesi

Bazı yâdigârı: Ati't-terceme hulefâsından mahdûmu hâfız Râşid efendi'de ve bazı hulefâsına i'tâ ettiği icâze-i şerîfler hankâh-ı Hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Sertarîkzâde dergâh-ı şerîfi şeyhi Sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin on iki aded hulefâ-i tarîkı vardır. Şeyh Halîl efendi el-Cerrâhî; diğeri, şeyh Osman efendi el-Cerrâhî; diğeri, eş-şeyh hoca hâfız Seyyid efendi el-Cerrâhî; diğeri, mühendis Mehmed Rızâ efendi el-Cerrâhî; diğeri, Malkara Kaymakamı denilmekle ma'rûf şeyh Sâlih efendi el-Cerrâhî; diğeri, Tophâne-i âmire kitâbetinden mütekâid Es'ad Baba denilmekle ma'rûf es-seyyid eş-şeyh Mehmed [V/24] Es'ad efendi el-Cerrâhî. Mûmâ ileyh Mısır tarlası denilen çayırdaki Otakçılar mahallesinde, hânesinde ikâmet eder. Fukarâ perver, Gâyet sehî, âşık bir zâttır. Hazret-i Pîr'in peder-i âlîlerinin medfûn olduğu Edirnekapısı hâricinde Dürrîzâde tarlasında İbn-i Kemâl efendi'nin türbesi önünden gelen yol üzerinde ailesi kabristanında medfûndur. Seng-i mezârı el-yevm mevcuttur. (Kuddise sırruhû). Sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin diğeri halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ahmet Rif'at efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) *Mir'atü'l-mekâsîd fî def'-i mefâsîd* nâmında eserin sahibi Gümrük nâzırı Rif'at Bey'in kerîme-zâdesi ve Dâire-i seraskerî ketebesinden İzzet bey'in mahdûmudur.

Li-muharririhi'l-fakîr; mûmâ ileyh İzzet bey merhûm da mahdûmunun dergâh-ı şerîfi türbesinde tevhiðhâne önünde medfûndur. Bin iki yüz seksen altı [1286] sene-i hicrînde Fâtih civârında Sarıgüzel mahallesinde ve büyük pederinin konağında doğmuştur. Ulûm-ı ibtidâiyyeyi ba'de't-tahsîl ulum-ı arabîyyeyi mahallesi imamı hacı Mehmed efendiden tahsîl ve bu esnâda Küttâb-ı Askerî nâmındaki mektebe devam ederek Bâb-ı seraskerîde me'mûr olmuştur. Hâl-i şebâbında şeyhinden ahz-i yed-i tevbe edip tarîkatta terfî edip bin üç yüz dört [1304] senesi ahz-i hilâfet etmiştir. İlbâs-ı tâc u hırka ve izn-i icâzetine birâderi [V/25] zikri sebkât eden Süleyman bey'in irâd ettiği neşîde-i târihiye:

Meydân-ı erenlere dâhil olup hâl-i şebâbında

Îkâd etti dil-i şem'in envâr-ı zikrullâh ile

Tutup destini mürşid-i kâmil şeyh Ali'nin

Kesb-i feyz etti andan hem evliyâullah ile

Sa'y edip bezl-i vücûd eyleyip dergah-i Sertarîkzâde

Nâil oldu tâc u hırkaya kerem-i Resûlullâh ile

Pîr cenâb-ı Nûreddîn'in lütfuna mazhar olup

Yâd ola nâmı cihânda dil-i âgâh ile

İki kudsî çıkıp dedi Süleymân yümn ola

Mûmâ ileyh şeyh Ahmed Rif'at efendi el-Cerrâhî Sarıgüzel'de konaklarında bir müddet mukâbele-i şerîf etti. Ba'dehû meşîhat vaz' olunmamış yerde hulefâ-i tarîkatın tekye açmaları pâdişahın irâdesiyle men' edildi.

Sâir emsâliyle mukâbele-i şerîfi kapadı. Bin üç yüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde ânîfû't-terceme ulu pîrdaşı sertarîk şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde sene-i mezkûrun leyle-i regâibinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sertarîk nasboldu. Bin üç yüz on sekiz [1318] senesinde sertarîklikden azledildi. Bin üç yüz yirmi dört [1324] sene-i hicrîsinde Edirnekapısı dâhilinde Acı Çeşme kurbunda sâbık-ı terceme eş-şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfi [şeyhi] ânîfû't-terceme eş-şeyh el-hâc Ali efendi el-Cerrâhî'nin [V/26] vukû'-ı irtihâli ile inhilâl eden mezkûr dergâh-ı şerîfin meşîhatı hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı pederim şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn efendi el-Cerrâhî inhâsıyla mûmâ ileyh şeyh Ahmed Rif'at efendi el-Cerrâhî'nin uhdesine tevcih edildi. Yedi ay icrâ-yı meşîhat etti. Yedi hafta mukâbele-i şerîfde bulundu. Mübtelâ olduğu verem illetinden irtihâl etti. İclâs-ı merâsimi icrâ edilmeden irtihâl etti. Cenâzesi Sarıgüzel'deki konaklarından usûl-i tarîkat vechile kaldırıldı. Fâtih câmi'-i şerîfde salât-ı zuhru mütekâkip cenâze namazı edâ edildi. Muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'e götürüldü. Duâ ve tezkiye edildi. Şeyhi bulunduğu Nizâmî dergâh-ı şerîfde hazret-i şeyh Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî'nin türbe-i şerîfde el-yevm seng-i mezârı mevcûd bulunan mezkûr dergâh-ı şerîfin postnişînlerinden ânîfû't-terceme es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Aşkî el-Cerrâhî efendi'nin kabri şerîfinin ayağı ucundaki mevcut lahd-i kabre defnedildi. (Kuddise sırruhu). Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de sertarîklik hizmet-i şerîfde iken müteaddid sülûs ve ta'lik hatlar ile levhalar vakfetmiştir, vesâir hizmeti dahi vardır. Sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi eş-şeyh Mehmed Şükrü Paşa el-Cerrâhî'dir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) istihkâm livâsı Şükrü Paşa denilmekle ma'rûftur. Eyüp Sultan'da kahveci Ali ağa nâmında bir zâtın [V/27] oğludur. Hâl-i şebâbetinde şeyhi Ali efendi el-Cerrâhî'ye intisâb etmiştir. Ba'dehû Asker mektebinden neş'et edip yâver-i pâdişâhî oldu. Üsküp istihkâm livâlîğından tekâud oldu. Eyüp Sultan'da Eski Yeni mahallesinde konağında biraz müddet ikâmet etti. Bin üç yüz otuz bir [1331] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Cenâze namazı Eyüp Sultan'da kılındıktan sonra Sertarîkzâde hazretlerinin türbe-i şerîfde müşârun ileyh Sertarîkzâde hazretlerinin halîle-i muhteremeleri Âişe hâtun (kuddise sırruhâ) hazretlerinin kabri şerîfi sol yanında medfûn bulunan Bereketzâde temyîz-i istid'â riyâsetinden mütâkâid hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in bendelerinden ve necâib-i Kur'âniyye ile 'Envâr-ı Kur'ân-ı Kerîm' nâmındaki tefsîrin ve *Yâd-ı mâzî* müellifi hâfiz İsmâîl Hakkı beyefendinin pederi eş-şeyh Hasan Basrî efendi'nin kabri şerîfinin sol yanına defnedildi. (Kuddise sırruhu). Müşârun ileyh şeyh Şükrü paşa el-Cerrâhî'nin hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e pek çok hizmeti vardır. Ve ezcümle hankâh-ı Hazret-i Pîr'in bâb-ı ni'me'l-meâbı arkasındaki Hazret-i Pîr'in post makâmlarındaki alâmet hizmeti Şükrü paşa el-Cerrâhî'nindir. Sertarîkzâde hazretlerinin medfûn oldukları Pazar dergâh-ı şerîfine ilâ-âhirî'l-ömr hizmette bulundu. Müşârun ileyh'in îrâd ettiği şiirlerinden bir tanesini teberrüken kaydediyorum:

Şey'en lillâh çün gedâyım dil hazîn

El-meded hâhım zî-şâh-ı Nüreddîn

[V/28] Sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin diğerk halîfesi; mahdûmu, es-seyyid eş-şeyh hâfiz Mehmed Râşid efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) pederinden ahz-i bîat etti. Ba'dehû tâc-ı

şerîf ve hırka ve i'tâ-yı icâze-i şerîf ile pederine halîfe olup pederinin irtihâlinde pederinin yerine Sertarîkzâde hazretlerinin Pazar dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşihat ve imâmet ve hitâbet cihetleri hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd ânîfü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin inhâsıyla tevcih edilip resm-i iclâsını dahi müşârun ileyh hazretleri icrâ etti. Bin üç yüz on sekiz [1318] senesi leyle-i regâibinde ânîfü't-terceme, Silivrikapısı dâhilinde Karagöz Mehmed paşa çeşme ittisâlindeki Zerdecizâde şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid eş-şeyh İsmâil Hakkı efendi el-Cerrâhî'nin hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de sertakîklikden infisâliyle ihvân-ı tarîkımızın intihâbıyla ânîfü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sertarîk ta'yîn edildi. Bin üç yüz otuz iki [1332] senesi ânîfü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd es-seyyid eş-şeyh İbrâhîm Fahreddîn Şevkî efendi el-Cerrâhî vâkı' olan ma'nevî emr-i Hazret-i Pîr ile sertarîklik [V/29] hizmet-i şerîfinden azledildi. Ba'dehû dergâh-ı şerîflerin seddinden sonra Ümmi Sinân hazretlerinin hankâh-ı şerîfi postnişîni Ankara mebusu Yahyâ Gâlib bey'in iltimâsıyla Eyüp Sultan câmi'-i şerîfine imâm-ı sâni oldu. Bin üç yüz altmış dört [1364] sene-i hicrîsinde 87 yaşında olduğu halde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Eyüp Sultan'da Gümüşsuyu tepesinde Kaşgârî dergâh-ı şerîfi civârında medfûn olan hareminin yanına defnedildiğini işittim. (Kuddise sırruhu). Müşârun ileyh şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'nin ilk halîfesi es-seyyid eş-şeyh sertarîk hâfız Mehmed Muhterem efendi el-Cerrâhî'dir. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Muhterem efendi denilmekle pek meşhûr bir zât-ı şerîf idi. Malatya'da doğmuştur, pederinin ismi Halîl'dir. Tahsîl-i ilim etmek üzere İstanbul'a gelmiştir. Talebeliği esnasında şeyhi mûmâ ileyh sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî Sertarîkzâde hazretlerinin dergâh-ı şerîfine şeyh olmazdan mukaddem imâmı olduğu Aksaray'da Camcılar câmi'-i şerîfinden teberrûken icrâ-yı âyîn-i tarîkat ettiği sırada mûmâ ileyh'den ahz-i bâat etmiştir. Şeyh mûmâ ileyh usûl-i tarîkat üzere hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'i postnişîn-i irşâdî sâbık-ı terceme şeyh Abdülazîz Zihni efendi el-Cerrâhî hazretlerine el öptürmeğe getirir. Hazret-i şeyh-i Azîz'in huzûr-ı mürşidânesine girer girmez [V/30] şeyh Azîz hazretleri mûmâ ileyh Muhterem efendi'de isti'dâd-ı fevkalâdeden ziyade memnûn olur ve derhâl bir *Vird-i sağîr*'e 'ezintü' yazar ve temhîr edip hâfız Muhterem efendi'ye verir. Ve yakın zamanda Muhterem efendi'ye ilbâs-ı tâc u hırka ve i'tâ-yı izin etmesini şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'ye emreder. Ve hilâfetine lâzım gelen mesârîfi kendilerinin edeceğine ve hilâfet duâsının taraf-ı mürşidânelerinden edileceğini vaad buyururlar. Bir müddet sonra sertarîk şeyh Ali efendi el-Cerrâhî Muhterem efendi'ye ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet etti. Şeyh Azîz hazretleri namazdan sonra câmi'-i şerîften çıkıp ilbâsı merasimi tamam oluncaya kadar dışarıda tevakkuf etti. Ba'dehû câmi'-i şerîfe girip Muhterem efendi'nin hilâfet duâsını ettiler. Ba'dehû şeyh Sertarîk Ali efendi el-Cerrâhî'nin şeyhi sâbık-ı terceme şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî'nin kerîmesi Kamer bacı hanım ile Muhterem efendi izdivâc etti. Ve bu vesîle ile Ordu dergâh-ı şerîfine damat olarak geldi. Bin iki yüz yetmiş bir [1271] senesinde Kumurulu mescidde Sertarîkzâde hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme eş-şeyh Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî uhdelinde bulunan Fâtih Otlukçu yokuşunda kâin Hâcegîzâde

Mustafa efendi câmi‘-i şerîfi imâmet ve hitâbet cihetleriyle hazret-i şeyh Mehmed Hüsâmeddîn el-Cerrâhî'nin câmi‘-i şerîfe [V/31] vaz‘ etmiş olduğu cihet-i meşîhatı şeyh Muhterem efendi'nin uhdesine âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin inhâsıyla kasr-ı yed etti. Ve merâsîmi iclâsı dahi şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildi. Ve 1292 senesinde kayınpederi şeyh Yesârî efendi el-Cerrâhî'nin vukû‘-i irtihâlî ile inihâl eden Ordu dergâh-ı şerîfinin meşîhatı yetim kalan mahdumu Ali Bahâeddîn efendi'ye bi'n-niyâbe tevcîh edildi. Ve eniştesi olan şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî de vekîli nasbolundu. Bin üç yüz dört [1304] sene-i hicrîsinde Sertarîk şeyh Ali efendi'nin irtihâlînde emr-i ma‘nevî ile şeyhinin yerine hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sertarîk edildi. Şeyh Muhterem efendi'nin vâridâtındandır:

Giryeden dâdelerim döndü yıkılmış kasra

Neyleyeyim vuslatını bâde harâb-i Basra

Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin ömr-i şerîfleri altmış beş'i tecâvüz ettiği bin üç yüz dokuz [1309] senesi târik-i libâs ve lâbis-i câme-i memât oldu. Na‘ş-ı mağfîret-nakşî usûl-i tarîkat üzere techîz ü tekfîn edildikten sonra azîm bir cemaatin eyâdi-i ta‘zîminde ve meşâyih-i dervîşânın gulgule-i tevhîd ü tehlîli arasında tabût-i hazîni hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e getirildi. [V/32] Tevhîdhâne-i şerîfte huzûr-ı pür-nûr-ı Hazret-i Pîr'de hankâh-ı şerîfin postnişîni irşâdı ânîfû't-terceme şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî tarafından tezkiye ve dua edildikten sonra Fâtih câmi‘-i şerîfine götürüldü. Salât-ı zuhrû müteâkib cenâze namazı edâ edildi. Ba‘dehû azîmette olduğu gibi avdette dahi daha kesîr bir cemaatin eyâdi-i ta‘zîminde Ordu dergâh-ı şerîfine götürüldü. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda türbe-i mahsûsasında medfûn Ordû-yı hümâyun şeyhi hâfız Mustafa efendi el-Cerrâhî'nin kabr-i şerîfi ayağı ucunda medfûn hafîdi çelevî Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin kabr-i şerîfi sol yanına ihzâr edilen lahd-i mahsûsa defnedildi. (Kuddise sırruhu). Ba‘de'l-harîk dergâh-ı şerîfin sokağı tesviye edildiğinden Nûreddîn efendi el-Cerrâhî ile Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin bakıyye-i izâmları Ordu şeyhi hazretlerinin ön tarafına nakledildi. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin hilyesi; tâmu'l-kâme, şâhâne gözlü, âk u pâk sakallı meşâyih mahsûs elbisenin gâyet kibârını telebbüs eder. Ve arâkiye üzerine Cüneydî destâr sarar ve zât-ı şerîfleri sâdâttandır. Güzel yüzlü ve güzel sözlü ve gâyet vakûr bir insan güzeli idi. Mûmâ ileyh'in ehîbbâsından Sarmaşık'da kâin dergâh-ı şerîfinin bânîsi şeyh Ahmed Kâmil efendi en-Nakşîbendî'nin îrâd ettiği medhiyyesinin ziyâ‘ından masûn olmak üzere kaydını münâsib gördüm. [V/33]

Devredip devrân ederler âşîkân-ı pür himem

Hankâh-ı Halvetîdir bu makâm-ı Muhterem

Mûmâ ileyh şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin bazı yâdigârı kayınpirâderi Sertarîkzâde Ali Bahâeddîn efendi el-Cerrâhîzâde şeyh Mehmed Kemâleddîn efendi el-Cerrâhî'de mahfûzdur. Mûmâ ileyh şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin dervîşanı pek kesîr idi. İki aded halîfesi vardır. Birisi Tekfûrdağı'nda Kırklar dergâh-ı şerîfi şeyhi vekîli şeyh Atâ efendi el-Cerrâhî'dir. Bin üç yüz on dokuz [1319] sene-i hicrîsinde irtihâl

etti. Tekfûrdağı'nda Harmanlık kabristanında medfûndur. (Kuddise sırruhu). Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Tekfurdağılı şeyh Nûrî efendi denilmekle ma'rûf ve meşhûrdur. An-aslin Tekfurdağılıdır. Şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî âlevî bir münasebetle Tekfûrdağı'na ettiği bir seyâhatinde Nûrî efendi şeyhi Muhterem efendi el-Cerrâhî'de görmüş olduğu kemâle meftûniyetle, kendisinden bîat niyâz eder, vâki' olan zuhûrat üzerine ahz-i bîat eder. Nûrî efendi'de olan isti'dâd-ı fevkalâde sâikasıyla az bir zamanda çok kemâl sahibi bir zat olur. Ve Tekfûrdağı'nda memlek meclisinde âzâ olur. Vekâleti inhilâl eden mahall-i mezkûrda kâin tarîk-ı Halvetiyye'nin Cemâlî kolundan ve zikri Sır tekke bahsinde geçen Filibevî şeyh Mustafa Muslihüddîn en-Nûrî [V/34] hazretlerinin hulefâsından Kırımî hazretlerinin Perşembe dergâh-ı şerîfine vekîl olur. Şeyhi Muhterem efendi el-Cerrâhî İstanbul'dan birkaç aded meşâyih-ı tarîkımızı beraberinde Tekfurdağı'na götürdü. Perşembe dergâh-ı şerîfinde azîm bir cemaatla halîfesi şeyh Nûrî efendi el-Cerrâhî'ye ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn ü icâzet etti. Şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin Tekfûrdağı'nda mevcûd dervîşân üzerine şeyh Nûrî efendi el-Cerrâhî'ye de çok zevât intisâb etti. Ve Tekfûrdağı'nda İskele câmi'-i şerîfi civârında Cehennemdere kurbunda hayli müddet harab kalmış Sarımsaklı mescid nâm-ı diğeri Kolsuz baba dergâh-ı şerîfini ihvânının ve kendisinin yardımıyla yeniden binâ ve ihyâ etti. Ve mescid-i şerîf-i mezkûrun kabristanında medfûn bulunan evliyâ-yı kirâmdan Kolsuz baba hazretlerinin türbe-i şerîfini ta'mîr ettirdi. Şeyh Nûrî efendi el-Cerrâhî Cum'a gecelerinde Kırımîzâde dergâh-ı şerîfinde Pazartesi gecelerinde Kolsuz baba dergâh-ı şerîfinde âyîn-i bihîn-i tarîk-ı Cerrâhîyi icrâ ederdi. Ve beş yüz adedi tecâvüz eden dervîşânı ile aşk u şevk ile zikrullah etmekte iken bin üç yüz on bir [1311] sene-i hicrîsinde şeyh Nûrî efendi el-Cerrâhî henüz sinni elliyi bulmuş bir yaşta irtihâl etti. Harmanlık kabristanında medfûn ricâl-i Halvetiyye'den Sır tekke'de medfûn olduğu evvelce bildirilen kutbü'l-ârifîn Filibevî Nûreddînzâde [V/35] denilmekle ma'rûf Mustafa Muslihüddîn Nûrî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin hulefâsından olduğundan tarîk-ı Halvetiyye'nin Cemâlî kolu ta'bîr edilen koldur ki ya'nî Hazret-i Pîr Sümbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân)'ın mürşid-i âgâhı Çelebi halîfe denilmekle ma'rûf Hazret-i Pîr Mehmed Cemâleddîn Halvetî (kuddise sırruhu'l-âlî) sülâle-i tarîkatıdır. Eş-şeyh Kırımî Hasan efendi el-Halvetî'nin kabri şerîfi ittisâline defnedildi. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) eş-şeyh Mehmed Nûrî efendi el-Cerrâhî'nin bir aded halîfesi vardır. Tekfûrdağı defter-i hâkânî müdürü eş-şeyh Mehmed Niyâzî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) tekâud olup İstanbul'a geldi. Ba'dehû irtihâl etti. Tâc-ı şerîfi hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de mahfûzdur. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Azîz, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh hacı Nûreddîn efendi denilmekle ma'rûftur. Sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Mehmed Arif dede efendi el-Cerrâhî'nin mahdûmu ve Üsküdar'da Karaca Ahmed karîbinde kâin şeyh hâfız İsmâîl efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddîn efendi el-Cerrâhî'nin oğludur. Ve vâlîde-i seyide-i şeyh Azîz'in hemşiresi [V/36] Şerîfe Şâkire bacı'dır. Bin iki yüz otuz bir [1231] senesi Cemâziye'l-âhirin 18.

Cumartesi günü ezânî saat dördte hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de doğdu. Dayısı şeyh Azîz hazretlerinin taht-ı terbiyesinde tahsîl-i ulûm-i zâhirî ve hem de usûl-i tarîkatı öğrenerek yetişti. Bin iki yüz kırk sekiz [1248] senesinde şeyhi hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet etti. Ve sene-i mezkûrun içinde Eyüp Sultan civârında Baba Haydar mahallesinde kâin Temeşvâr defterdârı İbrâhîm bey mescid-i şerîfde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişînlerinden sâbık-ı terceme Eyyûbî es-seyyid eş-şeyh el-hâc İbrâhîm efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ihyâ-kerdesi olan dergâh-ı şerîfin meşîhatı Mehmed Memiş efendi el-Cerrâhî'nin mezkûr senenin Şevvâl'inin 21. günü vukû'-ı irtihali ile inhilâl eden mescid-i şerîfi mezkûrun imâmet ve meşîhat cihetleri mürşidi şeyh Azîz hazretlerinin inhâsıyla tevcîh edilip resm-i iclâsı dahi hazret-i şeyh Azîz'in yed-i mürşidâneleri ile icrâ edildi. Ba'dehû mûmâ ileyh şeyh hacı Nûrî efendi el-Cerrâhî Bağdat'a ve Kerbelâ-yı muallâya ve Necef-i akdesse vesâir atabât-ı âliyyâta ziyârete gitti. Ve Mısır tarîkıyla Hicâz-ı mağfîret-tırâz ve Medîne-i Münevvere'ye gitti. Bin iki yüz altmış üç [1263] senesi Muharremu'l-harâm'ın 15'inde pederi es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddîn efendi el-Cerrâhî'nin irtihâli ile inhilâl eden [V/37] Üsküdar'da Karacaahmet kurbunda Aşçıbaşı mahallesinde kâin eş-şeyh hâfız İsmâîl efendi dergâh-ı şerîfinin meşîhatı dahi mürşidi şeyh Azîz hazretlerinin inhâsıyla uhdesine tevcîh edildi. Üsküdar'daki dergâh-ı şerîf arsa-i hâliye olduğundan şeyh hacı Nûrî efendi el-Cerrâhî Eyüp'deki dergâh-ı şerîfde ikâmet eder idi. Ve Perşembe günleri ve Cuma ve Pazartesi gecelerinde icrâ-yı âyîn-i tarîkat eder idi. Kendileri dâima Kur'ân-ı Kerîm yazar ve Gâyet sanatkarâne bez, gömlek dokutur ve bunların esmânını şeyhi olduğu her iki dergâh-ı şerîflerin cüz'î evkâf-ı şerîfesine zammeder, fukarâ-perver ve neşr-i tarîkımıza bezl-i muktediret eder idi. Bin iki yüz doksan iki [1292] Ramazân-ı şerîfinin onuncu günü dîk-ı sadr illetinden irtihâl etti. Emr-i gasli sâbık-ı terceme Kumrulu dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî tarafından icrâ edildi. Ve esnâ-yı gasilde âyîn-i bihîn-i tarîkat hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdî âtiyü't-terceme şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî tarafından icrâ edildi. Bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde tekbîr u tehlîl [ile] Eyüp Sultan câmi'-i şerîfde salât-ı zuhru müteâkip Sertarîk-ı hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr ve Sertarîkzâde hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh hâfız Ali Rızâ efendi el-Cerrâhî tarafından cenâze namazı kıldırıldı. Muvâcehe-i şerîf-i hazret-i Hâlid'de tezkiye [V/38] ve dua edildi. Azîmet gibi avdet dahi tekbîr u tehlîl ile dergâh-ı şerîfine götürüldü. Ve dergâh-ı şerîfde kabristanda medfûn sâbık-ı terceme pederi es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Şerefeddîn efendi el-Cerrâhî'nin kabri şerîfine defnedildi. (Kuddise sirruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin on aded hulefâ-i tarîkı vardır. Birisi eş-şeyh Osman efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Mürekkebeci şeyh Osman efendi denilmekle ma'rûftur. Diğeri eş-şeyh Es'ad efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Sarac şeyh Es'ad efendi denilmekle ma'rûftur. Diğeri mahdûmu eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Kantarcı şeyh denilmekle ma'rûftur. Pederinin hâl-i hayâtında irtihâl etti. Pederinin medfûn olduğu kabristanda medfûndur. Diğeri, mûmâ ileyh şeyh Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin damadı şeyh İbrâhîm efendi el-Cerrâhî'dir. Diğeri, eş-şeyh Emrullah efendi el-Cerrâhî'dir. Diğeri, eş-şeyh Ali Haydar el-Cerrâhî'dir. Mûmâ

ileyh Defterhâneli şeyh Haydar efendi denilmekle ma'rûftur. Diğeri, eş-şeyh Yahyâ efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Arnavut şeyh Yahyâ efendi denilmekle ma'rûftur. İcâze-i şerîfi hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de mahfûzdur. Ve pederinin ismi eş-şeyh Mehmed Kâmil b. Hüseyin efendidir. Diğeri, eş-şeyh Abdülvahhâb efendi [V/39] el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh türbedâr şeyh Abdi efendi denilmekle ma'rûftur. Fâtih Sultan Mehmed hân (nevverallâhu merkadehû) hazretlerinin türbe-i şerîfi türbedârı olup beher hafta pazartesi geceleri türbedâr odasında fukarâ ve zuâfaya it'âm-ı taâm ettirir. Ve yatsı namazından sonra türbe-i şerîf-i hazret-i Fâtih'de evrâd u ezkâr okunur idi. Bin iki yüz doksan üç [1293] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Türbe-i şerîfin Karadeniz kapısı sırasındaki küçük kabristanda medfûndur. (Kuddise sırruhû). El-yevm seng-i mezârı mevcuttur. Diğeri halîfesi, şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Türk şeyh Mustafa dede denilmekle ma'rûftur. Şeyhinin dâima hizmetinde bulunmak için dergâhın civârında ailesi ile iskân eder idi. Ve şeyhi Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde küçük kalan mahdûmu es-seyyid Mustafa Hâşim efendiye pederinden kalan meşîhatlara vekâlet etti. Ve şeyhinin kabr-i şerîfi ayağı ucuna defnedildi. (Kuddise sırruhû). Diğeri halîfesi, Moralı eş-şeyh el-hâc Yahyâ efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Mora'daki Cerrâhî dergâh-ı şerîflerinin birisinin şeyhzâdesidir. Mora'dan Mısır'a hicret etti. Mısır Kâhire'de Moravî şeyh el-hâc Ahmed Necîb efendi el-Cerrâhî'nin mahdûmu es-seyyid eş-şeyh Abdurrahmân Sâmi Paşa el-Cerrâhî'nin binâ ve ihyâ ettiği Cerrâhî dergâh-ı şerîfine şeyh olmuştur. Şeyhi es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin Hicâz'a azîmetinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf [V/40] ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet edip şeyhi hazret-i Azîz'in emr-i mürşidâneleriyle iclâsı merâsimini dahi icrâ etmiştir. İrtihâlinde dergâh-ı şerîf-i mezkûrda medfûndur. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Yahyâ efendi el-Cerrâhî'nin bir aded halîfesi ma'lûmdur. Eş-şeyh el-hâc Sırrı efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Giritli hacı Sırrı baba denilmekle ma'rûftur. Bera-yı edâ-yı farîza-i hac Mısır'a gider. Kâhire'de Moravî şeyh Yahyâ efendi el-Cerrâhî'nin dergâh-ı şerîfinde misâfireten mukîm iken intisâb eder. Ve hacc-ı şerîfden avdetinde Mısır'a uğrar ve kendisine /ve/ şeyhine vâki' olan irâde-i risâlet-penâhî üzere şeyhi Yahyâ efendi el-Cerrâhî ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet etmiştir. Memleketi olan Girit'de Resmo'da avdetinde bir dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ etti. Ve dergâhına azîm bir limon, portakal bahçesi vakfetmiştir. Ve ba'dehû İstanbul'a gelip hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de misâfir olup icâze-i şerîfinin âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî'ye tasdik ettirmiştir. Ve şeyhinin şeyhi el-hâc Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'yle de hem-bezm-i sohbet olmuştur. Şeyh hacı Sırrı baba irtihâlinde Girit'de dergâh-ı şerîfine defnedilmiştir. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh hacı Sırrı baba el-Cerrâhî'nin Girit'de Resmo'da yetiştirdiği kesîr dervîşanı içinde [V/41] bir aded halîfesi vardır. Eş-şeyh Süleymân efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyhi hacı Sırrı baba el-Cerrâhî'dir. Ahz ü hilâfet ettikten sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e gelip icâze-i şerîfini tasdik ettirip bir müddet hizmette dahî kalmıştır. Ve o esnada ber-hayat bulunan şeyhi hacı Sırrı baba el-Cerrâhî'nin şeyhi eş-Şeyh Yahyâ efendi el-Cerrâhî'nin şeyhi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin şeref-i sohbetiyle de şeyh Süleymân efendi el-Cerrâhî müşerref olmuştur. Ve şeyhi hacı

Sırrı baba el-Cerrâhî'nin irtihâlinde şeyhinin binâ ve ihyâ-kerdesi olan Girit Resmo'daki Cerrâhî dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Ve nice müddet îfâ-yı meşihat etti. Ba'dehû Girit muhârebesinden sonra Manisa'ya hicret etti. Ve sonra tekrâr hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'i ziyârete geldi. Ve sonra Manisa'da medfûn hazret-i pîr Ahmed Şemseddîn el-ma'rûf Yiğitbâşı hankâh-ı şerîfine vekîl oldu. Ve irtihâlinde mezkûr hankâh-ı şerîfin hatîresine defnedilmiştir. (Kuddise sırruhû). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) uzun boylu, ak u pak sakallı, yevmiye tâc-ı şerîf iksâ eder, Gâyet zarîf, nazîf, âbid u zâhid ve mücehâd bir zât-ı şerîf idi. Bu zâtın dahî bir aded halîfesi vardır. Eş-şeyh Abdullah efendi el-Cerrâhî'dir. Hazret-i şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî'nin bacılarından iki adedine ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn-i icâze etti. [V/42] Birisi, Uryâne bacı el-Cerrâhî'dir. Diğeri, Rahîme bacı el-Cerrâhî'dir. Rahîme bacı Eyüp Sultan civârında Otakçılar mahallesinde sâkine idi. Sinni yüzü çoktan geçmişti. Ammim şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin hastalığı esnasında hankâh-ı şerîfe geldi. Mumâ ileyhâ bin üç yüz on yedi [1317] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. (Kuddise sırruhâ).

Li-muharririhi'l-fakîr; Görülüyor ki büyük pederim es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerine zuhûra gelen hüsn-i tecelliyât-ı sübhâniyye maddî ve ma'nevî pek çoktur. Cenâb-ı Hak zât-ı mürşidânelerini ve bi'l-cümle ism-i şerîflerini yazdığım sâdât-ı tarîkîmızı deryâ-yı rahmet-i ilâhiyyesine müstağrak buyursun. Ve onların nâil oldukları füyûzât-ı sübhâniyyesine bizleri dahi, onların kalblerinde perverde ettikleri aşkullah ve aşk-ı Rasûlullâh ve lisân-ı mürşidâneleri ile kırâat ettikleri Kur'ân ve evrâd u ezkâr-ı rabbâniyyesi hürmetine, Cenâb-ı Hak nâil buyursun. Âmîn.

Onaltıncı Fasıl

Es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleridir.

Sâbık-ı terceme peder-i Ekremleri, es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı âlî-i Hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd oldu. Ve neşr-i tarîkîmıza sa'y u gayrette peder-i âlîlerine peyrev olarak ricâl-i tarîkîmıza [V/43] reîs oldu. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri bin iki yüz kırk sekiz [1248] senesi Şa'bân-ı şerîfinin 28. Cumartesi günü ezânî saat üç buçukta hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de doğdu. Ulûm-i ibtidâiyyeyi hankâh-ı şerîfin ittisâlindeki Cânfedâ Hâtûn mekteb-i ibtidâiyyesinde tahsîl etti. Ba'dehû Fâtih câmi'-i şerîfi dersiâmılarından meşhûr Palabıyık hocaefendinin halka-i tedrîsine dâhil oldu. Sarf u nahv, mantık ve fıkıhdan Halebî okudu. Ve bu esnâda ism-i mesbûk Orduvî dergâh-ı şerîfi şeyhi eş-şeyh el-hâc Ahmed Şevkî el-Yesârî efendi el-Cerrâhî'den hatt-ı sülûs ve nesih meşk etti ve ketebe aldı. Hocası Palabıyık hocaefendinin vukû'-ı irtihâliyle Eyüp Nişancası'nda kâin şeyh Murâd dergâh-ı şerîfi şeyhi el-hâc Feyzullah efendi en-Nakşibendî'den tekâmîl-i nüsha edip ahz ü icâzet etti. Ve lisân-ı Fârisîyi Dârü'l-Mesnevî bânîsi ve Murâd Monla dergâh-ı şerîfi şeyhi Murâd efendi en-Nakşibendî'den tahsîl etti. Ba'dehû *Mesnevî-i şerîf* ve Hâfiz *Dîvân*'ı vesâir kütüb-i Fârisî'yi ism-i mesbûk şeyh Abdurrahmân Sâmi Paşa el-Cerrâhî'den okudu. Saatçilik, aççılık ve dikiş ve nakış san'atların iyi bilirdi. Ve fenn-i kitâbette ve fenn-i mûsikîde yed-i tûlâ sâhibi

idi. Hattâ hazret-i sultânü'l-âşikîn ümmî Yunus Emre (kuddise sırruhu'l-âlî)'nin “Şurîde vü şeydâ kılan” matla‘ beytiyle başlayan nutk-ı şerîfini otuziki beste üzerine okurdu. [V/44] Ve ilâhî geçtiği şâkirdlerinden el-yevm ber-hayât olanlar vardır. Bin iki yüz altmış beş [1265] senesi leyle-i mevlidi'n-nebî günü sabah namazı vaktinde gördüğü rü'yâ ile peder-i ekremleri i'tâ-yı bîat etti. Vâki‘ olan zuhurât: “Peder-i ekremleri şeyh Azîz hazretleri ile birlikte Mekke-i Mükerrreme'ye azîmet ettiler. Beytullâhı tavâf edip cebel-i Arafat'da vakfeye durduktan sonra Medîne-i Müneverre'ye azîmet ettiler. Şebeke-i saâdet-i cenâb-ı risâletpenâhîye rû-mâl-i ubûdiyyet edip dışarıya çıkarlar. Pederi ve mürşidi şeyh Azîz hazretleri ‘Kalk Gâlib, sabah namazı vakti oluyor. Cenâb-ı Hak ziyâretini kabûl etsin.’ buyururlar. Kalkıp teşekküren pederinin hâk-i pâyine kapandı.” Ve o günkü kandil gecesi akşam ile yatsı beyninde pederinden ahz-i bîat etti.

Li-muharririhi'l-fakîr; Ammim ve mürşid-i ekberim şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin hatt-ı destiyle şu menkıbeyi yazdığı hâtıra varakasına kırkbeş numara vaz'ıyla dosyasında hıfz ettim. Bin iki yüz altmış sekiz [1268] senesi leyle-i mevlidi'n-nebîsinde pederi ve mürşidi hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâze ve tefhîm-i emânet buyurdu. Ve ba‘dehû Üsküdar'da Kapıağası'nda kâin Arâkıyeci hacı Muhammed efendi câmi‘-i şerîfindeki şeyh Muhammed Ârif dede efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfinde pederine vekâleten icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat etti. Ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e aşçı ta'yîn edildi. Ve makâm postunun sağ tarafına ferş [V/45] edilen kırmızı çelebi postuna kuûduna pederi ve mürşidi hazretleri emr etti. Bin iki yüz yetmiş [1270] Şevvâl'inin 24'ünde âlem-i cemâle intikâl buyurmalarıyla inhilâl eden hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in ve Nûriosmaniye'de kâin Çâlâk dergâh-ı şerîfinin meşîhat cihetleri ânîfü't-terceme küçük birâderi seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi'yle münâsafeten şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin uhdelerine tevcîhine pederlerinin irtihâlinin ertesi günü 20 Şevvâl bin iki yüz yetmiş [1270] Perşembe günü irâde-i pâdişâhî şeref sâdır oldu. Ve pederi Hazret-i şeyh Azîz'in irtihâlinin kırkıncı günü olan Salı gecesi de'b-i derîn-i kadîmi üzere Hazret-i Pîr'in makâm postuna ilcâsı merâsimi icrâ edildi. Ve bu merâsim-i iclâsa şâir-i meşhûr Nebîl bey'in îrâd ettiği neşîde-i târihiyye:

*Felekden âlîdir bu hânkâhın her yer zîrâ
Cenâb-ı Pîr-i Nüreddîn'e cây-ı dil-pezîr oldu
Nîce sâhib-i kerâmât geldi geçti sürdü devrânın
Tarîk-i Halvetiyye'de sâlikâna destgîr oldu
Husûsla reşâdet-pîşe şeyh Abdülazîz merhûm
Velâyetle melâz-ı melce-i bây [ü] fakîr oldu
Bırakdı necl-i vâlâ-yı himmetin irşâd için gitti
Çekildi hem civâr-ı hazrete hayy [u] kadîr oldu
İdeliden post-ı Cerrâhî'ye iclâsı izz ü rif'atle
O demden beri hâlâ mürşid-i cemm-i gafîr oldu
Devâm-ı âfiyet ed'ıyyesi tâ arşa erdikde*

O an âmîn deyü kat kat ferîştehler habîr oldu

[V/46] *Nebîl-i derd-mendden çıktı bir târîh-i cevher kim*

Sezâ Gâlib efendi kâim-i dergâh-ı Pîr oldu

Sene 1270 Zilhicce-i şerîfe yevm-i pazartesi

Müşârun ileyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî makâm-ı Hazret-i Pîr'e iclâsından dört sene sonra saltanat-ı Abdülmecîd hân'ın irâdesiyle hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in türbe-i şerîf ve tevhîdhâne-i latîf ve harem dâiresi kısmen kafesi ta'mîr edildi. Ve dergâhın hucerât kısmı tamâmen hedm edilip müceddiden inşâ edildi. Ve bu ta'mîre terceme-i aliyyeleri mesbûk Moravî şeyh el-hâc Ahmed Necîb efendi el-Cerrâhîzâde şeyhü'l-vüzerâ eş-şeyh Abdurrahmân Sâmi Paşa el-Cerrâhî'nin irâd ettiği ve el-yevm hankâh-ı âlînin cümle kapısı yanında mevcûd taştâ mahkûk neşîde-i târihiyye:

Şâh-ı şâhân-ı cihân Abdülmecîd

Neyyir-i burc-i kerem mihr-i münîr

Pertevisi dergâh-ı Nûreddîn 'i

Hüsn-i i 'mâr etti tevfîr

Hak ziyâ küster ide saltanatın

Çeşm-i âlem ola adliyle kadîr

Evliyâ menzilin etti ihyâ

Ola sultân-ı rusûl ona zahîr

Söyledi Sâmi kulu târihin

Pîr dergâhı olundu ta'mîr

Sene 1274

[V/47] Şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleri bin iki yüz doksan iki [1292] senesinde Köstendil'e seyahatlerinde ism-i mesbûk Çelebi Ağazâde Muhammed Ağa'nın haremi Atıyye hanımın tarafından hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in fukarasına taâmiye olmak üzere ve türbe-i saâdet-i Hazret-i Pîr'de gece ikâd edilen kanâdîle rugan-ı zeyt bahâsı olarak bir bahçe ve bir de değirmen vâridâtını vakfetti.

Li-muharririhi'l-fakîr üç aded vakfiyesine kırkaltı numara vaz'ıyla dosyasında hıfz edildi.

Bin üç yüz [1300] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf hâli üzere def'aten ta'mîr edildi. Bin üç yüz on bir [1311] senesi Muharrem'inin 29. Cumartesi günü bi'l-cümle mesârifât ceyb-i hümâyûndan i'tâ edilmek üzere türbe-i şerîf ve tevhîdhâne-i latîfin üzerine yeni çatı inşâsıyla etrafı kafesi ta'mîr ve boya ve kalemkâr ve hucurât-ı kafes ta'mîr ve boyanması ve eski harem dâiresinin tefrîşine Sultan Abdülhamîd hân-ı sâni irâde etti. Ve iki sene mürûrunda ta'mîrât ikmâl edildi. Bin üç yüz on iki [1312] senesi Muharremü'l-harâm'ın yedinci Salı günü İstanbul'da vâki' olan hareket-i arzda hankâh-ı şerîfde sabah usullerinde okunan "Allahümme yâ Dâfiu yâ Mâniu ya Allah" esmâ-i şerîflerinin yatsı usûlünde de okunmasına Hazret-i Pîr'in vâki' olan emr-i ma'nevîleriyle müşârun ileyh şeyh Yahya [V/48] Gâlib efendi el-Cerrâhî yatsı usûlünde de okudu. Ve'l-yevm

hem sabah ve hem yatsı usûllerinde 111 kere okunur. Müşârun ileyh hazretlerinin tasavvufdan gayr-ı matbû' bir eser-i mürşidâneleri olup istinsâh edilmek üzere hankâh-ı şerîfden alan zâtın vukû-ı irtihâliyle ziyâa uğradığını pederim şeyh Muhammed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî'den bu abdü'l-fakîr Fahreddîn el-Cerrâhî def'atle işittim. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin menâkıb-ı aliyyelerindendir ki, sultan Abdülhamîd hân-ı sâninin kızı Zekiye sultan, gâzî Osman paşa oğlu Nûreddîn paşa'ya akd eylemek üzere Yıldız Sarayı'nda nişân merâsimi icrâ edilir. Gâzî Osman Paşa'nın haremi esnâ-yı merâsimde gelini olan Zekiye sultan'a Gâyet kıymetdâr bir yüzük hediye eder. Zekiye Sultan yemek yendikten sonra ellerini yıkarken yüzüğü bir mahalle bırakıp unuttur. Ba'dehû aklına gelir. Yüzük ne kadar aranır ise de bulunmaz. Mes'ele pâdişâha akseder. Padişah sarayın kapılarının kapanmasını irâde eder. Ve eline kırbaç alır sarayın halkını tamamen aratmağa başlar. Vâlîde Sultân Yıldız Sarayı'ndan Nişântaşı'ndaki kendi sarayına gelir. Ve şeyh Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'yi derhâl kendi sarayına da'vet eder. Ve mes'eleyi müşârun ileyh hazretlerine söyler. [V/49] Müşârun ileyh şeyh Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî falanca harem ağasının getirilmesini Vâlîde Sultân'a ifâde eder. Ve derhâl Vâlîde Sultân Yıldız Sarayı'na adam gönderir. Harem ağası Vâlîde Sultan'ın sarayına gelir. Şeyh müşârun ileyh harem ağası ile bir odaya çekilir. Harem ağası mes'eleyi Şeyh hazretleri'ne anlatır. Ve çaldığı yüzüğü çıkarıp Şeyh müşârun ileyh hazretlerine teslim eder. Şeyh Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleri Vâlîde Sultân'a teslim eder. Ve bu vak'adan da padişahın haberdâr edilmemesini ricâ eder. Vâlîde Sultan derhâl padişahın sarayına gider. Benim çantamda kalmış, deyu Zekiye Sultan'a teslim eder. Bu hâdise üzerine Vâlîde Sultân teşekküren hankâh-ı Hazret-i Pîr'e ziyârete geldi. Meğer ise mezkûr yüzüğü saraylı bir kalfa sirkat etmiş ve harem ağasına sonra senin ile paylaşıyoruz, deyu saklatmak üzere vermiş. Ba'dehû kalfa ettiğinden pişman olmuş harem ağasına yüzüğün bir mahalle bırakılmasını ricâ etmiş ise de bu def'a harem ağası böyle kıymetdâr ir yüzükten vazgeçmediğinden ne kalfaya iâde eder ve ne de bir mahalle bırakır. İntehâ.

Şeyh Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin bu gibi nice vak'alarına şâhid olduğu gibi zât-ı mürşidânelerinde bir hâssa var idi ki huzûrunda bir kimse yalan söz sarf edemez. Ve suâl buyurdıkları zât mutlaka hakikat-i hâl [V/50] Hazret- Şeyh'e ifâde eder idi. Şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin vâridâtı:

Mekâl-i ta'n-ı a'dâdân ne gam erbâb-ı irfâna

Atarlar taşı elbette diraht-ı meyve-dâr üzerine

Şeyh müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretleri bin üç yüz on beş [1315] sene-i hîcrîsinin Rebûlâhîrînin ve bin üç yüz on üç [1313] sene-i rûmîsinin Ağustosunun 23. Pazartesi günü sabahı ezânî saat onbirde âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i cemâle intikâl etti. Hankâh-ı şerîfinin meydân odasında. Eyüp Nişâncası'nda kâin şeyh Murâd dergâh-ı şerîfi şeyhi hacı Feyzullah efendi merhûmun hulefâsından ve Dâvûd ağa Mektebi hocası Sipâhî hâfiz Şükrü efendi ile Balat'ta Kesme Kaya dergâh-ı şerîfi şeyhi Sipâhî Muhammed Keşfî efendi emr-i gasli ifâ ettiler. Ve esnâ-yı gasilde merhûm şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin birâderi pederim ve makâm-ı Hazret-i Pîr'de selefim şeyh Mehmed Rızâeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin idârelerinde birçok zâkirân ve

sâlikân tarafından mâtemî neşîdeler ve salâ okunarak zikr ü tevhîd okunup âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ edildi. Ve dallı arâkıye-i şerîfini ve icâze-i şerîfini sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfin sertarîkı şeyh Ahmet Rif'at efendi el-Cerrâhî ilbâs u i'tâ etti. Birâderi pederim merhûmda Fâtiha'sını etti. Ve ism-i "Hu" ile tabût-ı muallâsı tevhîdhâne-i şerîfe nakl edildi. Hazret-i Pîr'in [V/51] kabr-i saâdeti kadem-i redîfine vaz' olundu. Ol gece tabûtun etrâfında huffâz-ı kirâm tarafından hatm-i hazret-i Kur'ân-ı azîmu'ş-şân tilâvet edildi. Ve yatsı namazından sonra ba'de'l-evrâd-ı şerîf yetmişbin kelime- tevhîd-i şerîf okundu. Ertesi pazartesi günü ezânî saat dörtte hankâh-ı şerîfe ictimâ' etmiş kesîr bir meşâyih ve dervîşân ve avâmın huzûruyla muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de birâderi pederim tezkiye etti. İsmi mesbûk Kesme Kaya şeyhi Siyâhî şeyh Mehmed Keşfi efendi belîğ bir duâ etti. Ba'dehû vasiyetleri üzere zâkirân tarafından salâ verildi. Sonra birâderi usûl-i tarîkımız vechile kelime-i tevhîd-i şerîfe bed' etti. Ve zâkirân dahi Hazret-i Pîr'in nutk-ı şerîfini beste-i ma'lûmu ile okudular. Ve bu sûretle cenâze hankâh-ı şerîfin kapısından çıkarıldı. Ve muvâcehe-i şerîf penceresi önünde Fâtiha edildi. Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfi postnişîni şeyh el-hâc Mehmed Kutbüddîn Efendi hazretleri ism-i 'Hû'ya bed' etti. Meclis-i mecâlis reîsi ve Kâdirihâne şeyhi Ahmed Muhyiddîn efendi hazretleri zâkirâna baş olarak ilâhiyyâta başlayıp idâre etmeğe başladı. İsm-i 'Hû' okuyan meşâyih ve dervîşânı ta'kîben Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Celâl efendi İstanbul'da bulunan diğer dört Mevlevîhâne meşâyihıyla dedegânıyla ism-i celâle başladı. Ve onların ardından mûsika-i [V/52] Hümâyunlular salât u selâm okudular. Ve onların ardından bi'l-cümle meşâyih ve hulefâ ve dervîşân-ı tarîk-i Cerrâhiyye kelime-i tevhîd okuyarak tabut-i muallâyı el üzerinde dörtyol ağzından Fâtih'e götürürler iken tabutu ta'kîben bazı vükelâ ve ulemâ ve pek çok harem ağaları ve kesîr avâm-ı cemâat gider iken her iki yanda polis ve belediye çavuşları birbirinin ardından ta'kîb ettiler. Nişânca ve Hâfız Paşa caddesinden cenâze giderken Fâtih câmi'-i şerîfi minârelerinde müezzinlerin tarafından salâ verildi. Ve bu salâ verilmesini emreden şeyhü'l-islâm Mehmed Cemâleddîn efendi Çörekçi kapısında cenâzeyi karşıladı. Bu sûretle cenâze doğruca musallâya konu. Salât-ı zuhru müteâkip hazret-i Sünbül Sinân dergâh-ı şerîfi postnişîni ism-i mesbûk şeyh Mehmed Kutbüddîn cenâze namazını kıldırdı. Ba'dehû hazret-i Fâtih Sultan Mehmed hân (aleyhi'r-rahme ve'l-gufrân) türbe-i şerîfi önüne cenâze getirildi. Ve ism-i mesbûk Kesme Kaya dergâh-ı şerîfi şeyhi tezkiye ve dua etti. Ve geliş de gidiş gibi ayn-ı câddeyi ta'kîp ederek hadden efzûn bir sûretle cemâatle Nişâncı fırınından Poyraz sokağı yoluyla hankâh-ı şerîfe avdet edildi. Ve doğruca tevhîdhâne-i şerîfe girildi. Efendi merhûmun da tabutu tevhîdhanede hazret huzûruna konu. İsm-i mesbûk şeyh Mehmed Kutbüddîn efendi hazretleri makâm postunun [V/53] sağ yanına ve onun alt yanına reîs-i meşâyih Kâdirihâne şeyhi kuûd eti. Sultan Ahmed câmi'-i şerîfi kürsi şeyhi şeyh hâfız Mustafâ efendi sûre-i Mülk'ü okudu. Ve kuûden icrâ edilen âyîn-i bihîn-i tarîkımız icrâ edildi. Ve şeyh Kutbüddîn efendi usûl ilâhisi ile kıyâm etti. Efendi merhûm hazretlerinin tabutu da türbe-i şerîfe alındı. Merhûm şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kendi hâl-i hayâtında türbe-i şerîfeye zammettirmiş oldukları türbe-i şerîf kapısının önünde ve irâde-i pâdişâhiyle ihzâr edilen lahd-ı mahsûsa şürefâdan Yahyâ Paşa ile hankâh-ı şerîfin sertarîkı indirdiler. Ve bu esnâda altı aded paşa kabrinin tarafında ve birisi dahi elinde

buhurdanlık îkâd etti. Evkâf nâzırı Gâlib Paşa da nezâret etti. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin dervîşlerinden ve âtiyü't-terceme küçük birâderi şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin ikinci halîfesi "Mürefte" denilmekle ma'rûf, an-aslin Silistrelî eş-şeyh İsmâîl Hakkı Zühdî efendi el-Cerrâhî Mürefte'de duyûn-i umûmiyye müdürü iken şeyhi merhûm hazretlerinin irtihâli i'lânını cerâid-i yevmiyyede görünce bu mersiye'yi îrâd etmiştir. Ve mûmâ ileyhin gayr-ı matbû müretteb *Dîvân*'ında dahi mestûrdur. [V/54]

Garka-i hûn-i keder ol ağla gönliüm ey dirîğ

Kan feşân et âh u zârla ağla dîdem ey dirîğ

Bir haber gûş etti cânım nâgehân sâika var

Selb olundu hahım nideyim âh ey dirîğ

Ey sipîhr-i bî vefâ ettin yine devrân-ı aks

Ekmeli ahyâra olsun bu mu lütfun ey dirîğ

Ne diyelim el-hukmu li'llâh ağla mukadder kârımız

Şeyh Gâlib dil-penâhım gitti elden ey dirîğ

Şu kadar kan ağla Hakkı eşkini tûfân kıl

Bir hümâ-yı devlet idi uçtu şeyhim ey dirîğ

Müşârun ileyh ammim şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin defn edildiği Pazartesi akşamı yani Salı gecesinden i'tibâren ertesi hafta Pazartesi gecesine kadar beher akşam yatsıdan evvel hâfız-ı kirâm tarafından bir devr-i hatm-i şerîf okunup yatsı namazındaki usûlde dervîşân tarafından yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okunup duâ edildi. Ve haftası olan Pazartesi günü akşamı ya'nî Salı gecesini mevlid-i şerîf [V/55] azîm bir cem'iyetle okunup rûh-i pür-fütûhuna hediye edildi. Ve irtihâlinin kırkıncı gününe kadar sultân Abdülhamîd hân-ı sâninin başkadını ve merhûm-ı müşârun ileyhin dervîşlerinden Bedrifelek başkadın efendi tarafından merhûm-ı müşârun ileyh hazretlerinin kabr-i şerîfinin etrafına mermerden ma'mûl çerçeve ve üzerine demir şebeke ve timsâl-i ma'neviyyesi olan sandûka-i şerîfi üzerine sırma ile yeşil çuha üzerine ve göğsüne isim ve tarîh-i velâdet ve tarîh-i irtihâli yazılı pûşîde ve kabr-i şerîfi üzerine camdan ma'mûl bir kubbe ve bir avize kondu. Ve kabr-i şerîfinin etrafına çini taş döşendi. Ve kabr-i şerîfinin sağ yanına devrîm bir pencere ve başı cihetine ki tevhîdhânenin zâkirân maksûresine devrîm muvâcehe penceresi açıldı. Ve sandûka-i şerîfi pûşîdesi üzerine bir top vâlîde şalı kondu. Ve irtihâlinin otuz altıncı Pazartesi günü âyîn-i tarîkımız vechile tevhîdhâne-i şerîfde devrân[a], Hazret-i Pîr'in nutk-i şerîfinin pûşîde örtüldüğünde okunan bestesiyle kalkılıp mukaddem post kürsüsü üzerine vaz' edilmiş olan mezkûr sandûka-i şerîfin pûşîdesi ve şalı alınıp türbe-i şerîfe götürüldü. Ve pederim merhûm hazretleri tarafından kelime-i tevhîd-i şerîf ile pûşîde sandûka-i şerîfeye giydirildi. Ve üzerine şal örtüldü. Ve kabr-i şerîfinin başı ucunda hatm-i şerîf ettirildi. Ve ba'de'd-duâ tevhîdhâne-i şerîfe girilip [V/56] ism-i "Hû" ile devrâna bed' edildi. Ve ol gece lokma ihzâr edilip fukarâ it'âm ettirildi. Ve akşam ile yatsı arasında huffâz-ı kirâm tarafından devir hatm-i şerîfi okundu. Ve ba'de's-salâti'l-aşâ' mevlid-i şerîf kırâat edildi. Ve ba'de'd-duâ ayîn-i bihîn-i tarîkımız icrâ olundu. Li-muharririhî'l-fakîr, şunu

da tahrîr edeyim ki bizden sonra gelenlere bir ibret ve ma'lûmât olsun: Müşârun ileyh amcam şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin irtihâlinin vukûu Pazar günü sabahından kırkinci gününe kadar üç yüz altmış Osmanlı altını mesârif edilmiştir.

Müşârun ileyh hazretlerinin şekl ü şemâil-i şerîfleri; uzunca boylu ve az eğilmiş kumral üzerine kır serpilmiş uzunca sakallı ve mâiye mâil gözlü ve kırmızıca ve yanaklar dolgunca tatlı çiçek bozuğu ve tekbîrli uzun saçlar dâimâ tâc-ı şerîfin altında mestûr idi. Li-muharririhî'l-fakîr: Tekbîrli saç tarîk-ı Cerrâhiyye'de müşârun ileyh hazretlerinden sonra kimsede yoktur. Ve tâc-ı şerîfinin altına Tûnusî fes giyer ve şalvar üzerine meşâyihâ mahsûs peşlî entârî giyer. Âlim ve âmil ve gâyet sehâvetli ve dirâyetli ve zekâvetiyle ve kitâbetiyle müştehir ve fenn-i mûsikîde ve ilâhiyyât okumasında zamânında nâdiru'l-akrân ve bi'l-cümle turuk-ı aliyyenin evrâd u ezkâr ve âyîn-i bihînlerini bilir ve bi'l-cümle turuk-ı aliyyenin tarîkat cihâzlarını [V/57] bilir ve yapar. Zamanında nâdiru'l-akrân bir mürşid-i kâmil idi. İrtihâlinde Kefevî dergâh-ı şerîfi şeyhi ve meclis-i meşâyih a'zâsından şâir-i meşhûr şeyh Ali Vasfî efendi'nin îrâd ettiği neşîde-i târihiyye:

Rihlet-i Gâlib efendi âh-ı vâh

Sâlikânın gönlünü etti tebâh

Nice yıl neşr-i tarîkat eyledi

Hankâh-ı pîr'de ol merd-i râh

Berk ururdu cebhesinden nûr-ı Hak

Mahrem-i esrâr idi bî-iştibâh

Bâğ-ı cennette Rasûle hem civâr

Eyle ol şeyh-i şuyûh yâ İlâh

Cevherin yazdım târîh-i fevtine

Mürşid-i âgâh Gâlib göçdü vâh

9 Rebû'l-âhir yevm-i Pazartesi defn-i sene 1315

Hankâh-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî'nin her ne cihetine nazar edilse müşârun ileyh büyük efendi merhûm yâd edilir. Zât-ı mürşidânelerine âid tâc-ı şerîfleri ve eliflâm bendleri ve mikdâr-ı kîsûları ve Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi kendi hulefâlarından ânîfü't-terceme şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin terekesinden almış olduğu yüzlük tesbîh-i şerîfleri ile kendilerinin hatt-ı dest-i şerîfleri olan ketebe levhası yâdigârlarıdır. Müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) büyük efendi merhûm hazretlerinin vâlîde-i azîzeleri ism-i mesbûk Fâtîmatü'z-Zehrâ dervîş hânım-ı mûmâ ileyhâ [V/58] büyük vâlîde bin iki yüz doksan bir [1291] senesi Şa'bân-ı şerîfin yedinci Salı günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Zevci büyük pederim şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri şerîfi dirîğinde medfûn büyük mahdûmu şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin ilk mahdûmu yedi yaşında irtihâl eden es-seyyid Mehmed Ârif Dede'nin kabri şerîfine defn edildi. (Rahmetullâhi aleyhâ). Büyük efendi merhûm şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin birinci zevcesi Fâtîma Şevket hânım-ı mûmâ ileyhâ (rahmetullâhi aleyhâ) Murâd Monla ile yedinci

Mehmed Paşa'nın neslinden Mustafa Nazîf bey'in kerîmesidir. Mûmâ ileyhâ Şevket hânımın izdivâcıyla pederim merhûm şeyh Rızâeddîn efendi el-Cerrâhî'nin bed'-i besmele cem'iyetlerine sâhibe-i *Dîvân*, şâire-i meşhûra Şeref hânımefendi'nin îrâd ettiği neşîde-i târihiyye *Dîvân*'ında mestûrdur:

*Çendâ şeyh-i melâik-hasleti kılmış Hudâ
Mukbil-i cümle meşâyih mefhar-i nev'-i beşer
Eylemiş Allah tarîk-ı Halveti içre ezel
Zât-ı bî-hemtâsın ol Azîz'in mu'teber
Kutb-ı vâlâ-rütbe Nûreddîn Cerrâhî ânı
Kıldı dergâhında me'mûr âlemi irşâd eder
Dâmenin tut himmet-i feyzinden olma bî-nasîb
Olmak ister isen ey münkir cihânda sen de er
Yaptı bir sûr iki mahdûmiçün ol zâta İlâh*

[V/59]

*Göstere nice mürüvvet ede gönlün neş'e-ver
Biri etti bed'-i Kur'ân biri tezvîc eyledi
Pîr ola mâder-i pederle ol dû pâkîze püser
Âsumân-ı ma'rifet biri biri burc-i kemâl
On iki şeyhzâdeden şermendedir şems ü kamer
Yok erenler hakkıçün tavsîfe kudret hâmede
İ'tizâr et hâk-i pâyine şeref gayrı yeter
Çıktı bir târîh-i mücevher yüz görümlüğü sezâ
Kıldı ... izdivâc Gâlib efendi müjdeler*

Sene 1268

Şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin birinci zevcesi mumâ ileyhâ Fâtıma Şevket hânım bin iki yüz doksan [1290] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Türbe-i şerîf-Hazret-i Pîr'de Moravî Âşık Yûnus efendi'nin kabri şerîfi ayağı ucuna vasiyyeti üzerine bin iki yüz sen beş [1285] senesinde defn edilmiş olan Vefâlı Bacı denilmekle ma'rûfe Safiyye bacı el-Cerrâhî'nin kabri şerîfine defnedildi. (Rahmetullâhi aleyhâ). Büyük efendi merhûmun Şevket hânım merhûmeden dört aded evlâdı dünyaya gelmiştir. Bin iki yüz yetmiş [1270] Ramazân-ı şerîf'inin 17. Pazartesi günü bir mahdûmu dünyaya geldi. Pederleri mesbûku't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretleri Nevzâde es-seyyid Mehmed Ârif Dede isim tesmiye etti. Yedi yaşına kadar muammer oldu. Çiçek illetinden bin iki yüz yetmiş yedi [1277] senesi irtihâl-i [V/60] dâr-ı bekâ etti. Büyük pederi merhûm hazretlerinin ayağı ucuna defn edildi. Bu çocukta civârımızın bütün meşâyih ulvî ve kudsî hâl olduğunu beyân ederler imiş. Cenâb-ı Hak şefâatine nâil eylesin. Büyük efendi hazretleri merhûmun ikinci evlâdı olarak bin iki yüz yetmiş iki [1272] senesi Cemâziye'l-evvelinin 21. Salı gecesini bir

kerimesi dünyâya gelmiştir. İsmi Şerîfe Azîze Melek tesmiye edilmiştir. Bağdât Monlasızâde Ali Rızâ efendi'ye tezevvüc edilmiştir. Bin üç yüz on üç [1313] sene-i hicrîsinde irtihâl etmiştir. Türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de medfûn vâlidesi Şevket hânım-ı merhûmenin kabrine defn edilmiştir. Bin iki yüz yetmiş beş [1275] senesinde Şevvâl-i şerîfinin 24. Cum'a gecesi Şerîfe Habîbe Neyyir hânım nâmında bir kerîmesi dahi dünyaya gelmiştir. Nûrî bey nâmında bir zât tezvîc edilmiştir. Bin üç yirmi iki [1322] sene-i hicrîsinde irtihâl etmiştir. Vâlidesinin kabrinin sağ yanında medfûn sâlifü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Abdüşşekûr efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kerîme-i muhtemeleri Şerîfe Emine hanım bacı'nın kabr-i şerîfine defn edilmiştir. Ve bin iki yüz yetmiş sekiz [1278] senesinde Şa'bân-ı şerîf'in 18. Pazartesi günü es-seyyid Hüseyin Şemseddîn isminde bir mahdûmu dünyaya gelmiştir. Bu ma'sûm dahî birâderi es-seyyid Mehmed Ârif Dede'nin kabrine defnedilmiştir. [V/61] Büyük efendi merhûm eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî'nin ikinci ailesi Hanîfe Cinân hanım'dır, Çerkeşîdir. Pederinin ismi Osman'dır. Bin üç yüz kırk bir [1341] senesi Muharrem'in 9. Pazar günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Neyyir hanım'ın kabrine defn edilmiştir. Efendi merhûm hazretlerinin ikinci haremi Cenân hanım'dan dört evlâdı dünyaya gelmiştir. Bin iki yüz seksen sekiz [1288] senesi Zilhiccetü'ş-şerîfesinin 14. Cum'a gecesi Şerîfe Abîde Hacer isminde bir kerîmesi olup bin iki yüz doksan yedi [1297] senesi Rebûlevvelinde irtihâl etti. Büyük vâlidesi Dervîş Hanım merhûme'nin kabrine defn edildi. Bin iki yüz doksan [1290] Şevvâlinin 11. Pazartesi gecesi Şerîfe Fâtîmetü'z-Zehrâ hanım isminde bir kerîmesi dünyaya gelmiştir. Bin üç yüz altmış üç [1363] senesi Zonguldak'da irtihâl etmiştir. Zonguldak'da 1362 senesi irtihâl etti.³¹⁷ Zonguldak'da mekâbir-i müslimîne defn edildi. (Rahmetullâhi aleyhim ecmaîn).

Müşârun ileyh şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleri bin üç yüz on dört [1314] senesi emr-i ma'nevi-yi Hazret-i Pîr ile birâderi ânîfü't-terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerini makâm-ı kudsi-i Hazret-i Pîr'e iclâs ettirdi. Ve uhdesinde olan hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in nisf hisse-i meşihat cihetini dahi birâderinin teklîfiyle mahdûmu es-seyyid İsmâîl Ni'metullah efendi'ye keff-i yed etti. Mûmâ ileyh [V/62] (rahmetullâhi aleyh) İsmâîl Ni'metullâh efendi bin ik yüz doksan sekiz [1298] senesi dünyaya gelmiştir. Ve bin üç yüz otuz iki [1332] senesi Şa'bân-ı şerîfinin yedinci Perşembe günü irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti. Ertesi Cum'a günü âyîn-i bihîn-i tarîkat üzere Eyüp'te Hâkî Baba dergâh-ı şerîfi şeyhi tarîk-ı Kâdiriyye'den Sa'deddîn efendi tarafından emr-i gasli ifâ edildi. Pederinin ilbâs ettiği dallı arâkıyesini başına ve taraf-ı fakîrânemden teberrûken bir icâze-i şerîf yedine verildi. Huzûr-i Hazret-i Pîr'de tezkiye ve duâ edildi. Tevhîd ü tehlîl ile meşâyih ve dervîşan ve dedegânın eyâdi-i ta'zîminde Fâtih câmi'-i şerîfine getirildi. Ba'de's-salâti'l-cum'a cenâze namazı edâ edildi. Türbe-i şerîf-i hazret-i Fâtih'in önüne getirildi. Ve yine tezkiye ve duâ olundu. Ve âyîn-i tarîkat üzere tevhîd ü tehlîl ve zâkirânın matemî neşîdeleri kırâatı arasında hankâh-ı şerîfe avdet edildi. Vasiyyeti mûcibince ihzâr edilen pederi büyük efendi hazretleri merhûmun kabr-i şerîfi ayağı ucuna hankâhın avlusunda pencere önüne lahd-ı mahsûsuna defn edildi. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh)

³¹⁷ [Şerîfe Fâtîmetü'z-Zehrâ hanım'ın vefatı için 1363 ve 1362 olarak iki tarih yazılmıştır. Daktilo edilmiş nüshada 1362 tarihi mevcut değildir. Bu ikinci tarihi müstensihin sehven yazmış olması muhtemeldir.]

pederinden dallı arakıyye-i şerîfeye kadar esmâ-i şerîflerini görmüştür. Ve ammisi pederim merhûmdan da esmâ-i şerîfler görmüştür. Li-muharririhî'l-fakîr:

Mest-i kâm ile be-aşki Mustafa yâ Murtazâ

Söyleyip çökdü yine Ni'met kenâr-ı kevsere

[V/63] Mürşid-i âgâh ârif-i zevi'l-intibâh es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kırkbeş sene devâm eden zamân-ı meşîhatinde pek kesîr bîat-kerde dervîşânı içinde kırkûç aded hulefâ-i tarîk vardır. Bunlardan birisi küçük birâder-i âlîleri olup kendilerinden sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olduklarından tercem-i âlîleri kendilerine tahsîs edilen fasılda beyân olunacaktır. Zikredilecek olan hulefâ-i tarîkımızın târîh-i irtihâlleri ma'lûm olanlarının tarih sırasıyla yazılacaktır. Ve bunlardan sonra yalnız isimleri ma'lûm olanları bildirilecektir.

Eş-şeyh Ahmed Hayreddîn efendi el-Cerrâhî, mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh Abdâl denilmekle ma'rûftur. Bosnalıdır ve kendisi Bosna'da tarîk-ı Rifâiyye meşâyihinden bir zâtın oğludur. Evvelâ intisâbı sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinedir. Ba'dehû şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinden bin iki yüz yetmiş [1271] senesi Receb-i şerîfin üçüne müsâdif leyle-i Regâibde ahz-i hilâfet etti. Hankâh-ı şerîfde sırasıyla hizmetlerde bulundu. Nihâyet meydancılık vazîfesine ta'yîn edildi. Şeyhi merhûm Abdülazîz Zihnî hazretlerinin pek çok duâsına nâil oldu. Âlim u fâzıl bir zâttır. Gerek Büyük efendi merhûm ve gerek pederim merhûmu câmi'-i şerîf dersine götürüp getirmekle kendisi dahi iki defa tekmi'l-i nüsha etmiştir. Mücerredü'l-hâldir. [V/64] Kendisine dergâh-ı şerîf meşîhati mükerreren teklîf edilmiştir. 'Fakîr, pîrimin huzûrunda hizmetimi her şeye tercih ederim' deyû cevâbda bulunmuştur. Şuûnât-ı keşfe mâlik bir zâttır. Bin iki yüz seksen altı [1286] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîfde irtihâl etti. Bi'l-cümle vasiyyeti yerine getirilerek Sır tekke'ye defnedildi. (Kuddise sırruhû).

Diğer halîfesi, eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Kavukçu şeyh Mustafa efendi denilmekle ma'rûftur. 3 Receb-i şerîf bin iki yüz yetmiş bir [1271] senesinde ahz-i hilâfet etti. Târîh-i irtihâli ma'lûm değildir. Sır tekke'de medfûndur.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Yorgancı şeyh Mustafa denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz yetmiş iki [1272] senesi Receb-i şerîfinin ikinci gecesine müsâdif leyle-i regâibde ahz-i hilâfet etti. Sır tekke'de medfûndur. Târîh-i irtihali ma'lûm değildir.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ali Rızâ efendi el-Cerrâhî'dir. Moravî şeyh Rızâ denilmekle ma'rûfdur. Bin iki yüz yetmiş iki [1272] Şa'bân-ı şerîfinin 9'unda ahz-i hilâfet etti. Mûmâ ileyh ihtisâb ketebesindedir. Eyüp Sultan civârında medfûn Abdülvedûd hazretlerinin türbe-i şerîfi kabristanında medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Ahmed baba denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz yetmiş üç [1273] senesi Ramazan-ı şerîfinin onbirinde ahz-i hilâfet etti. Radoviç'de Cerrâhî dergâh-ı

şerîfinin vekîlidir. [V/65] Mûmâ ileyh Radoviç'de irtihâl etti. dergâh-ı şerîf-i mezkûrun hazîresinde defn edildi. İcâze-i şerîfi hankâh-ı şerîfde mahfûzdur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh hâfız Osman efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh bin iki yüz yetmiş üç [1273] senesi Rebûlâhîrinin yedisinde ahz-i hilâfet etti. Ezine'de Âhî Yunus, nâm-ı diğeri Müftü Ali baba dergâhının şeyhidir. Ve şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından terceme-i aliyeleri mesbûk Softa eş-şeyh Ali baba'nın birâderzâdesidir. Ve şeyhi olduğu Âhî Yunus dergâh-ı şerîfinin nısf meşîhatı mûmâ ileyh Softa eş-şeyh Ali baba şeyh Osman efendi ile biraderi ve ânîfû't-terceme hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından eş-şeyh Mehmed Tâhir efendi el-Cerrâhî'ye keff-i yed etmiştir. Şeyh hâfız Osman efendi el-Cerrâhî-i merhûm gâyet kuvve-i bedeniyeye mâlik, müdhak [gülür yüzlü] ve çok müttakî, evrâd u ezkâra müdâvim bir zât idi. Bin üç yüz yirmi [1320] senesinde 108 yaşında memleketi olan Ezîne'de irtihâl-i dâr-ı bekâ etti.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Âşir efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh şehzâdegân hocası denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz yetmiş üç [1273] senesi Rebûlâhîrinin 15'inde ahz-i hilâfet etti. Üsküdar'da Balaban dergâh-ı şerîfinin şeyhidir. Ve sâbık-ı terceme Rumeli- [V/66] hisarı'nda Durmuş dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Âşir efendi el-Cerrâhî'nin ahfâdındandır. Rumelîhisâr'ında kâin şehîdlikte medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh hâfız Hasan efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Radoviçli şeyh hâfız Hasan efendi denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz seksen bir [1281] senesinin 23. günü ahz-i hilâfet etti. Bin iki yüz doksan [1290] senesinde Radavuşne'de irtihâl etti.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Taşçı şeyh İsmâîl efendi denilmekle ma'rûftur. Kendisi tarîk-ı Kâdiriyye meşâyihinden bir zâtın mahdumudur. Edirnekapısı dâhilinde Acı çeşme kurbunda kâin hazret-i şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfinin meşîhatını sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfin postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından sertarîk es-seyyid eş-şeyh Halîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin dâmadı eş-şeyh Kayserili Osman efendi el-Cerrâhî'den kasr-ı yed sûretiyle aldı. Ve dergâh-ı şerîfi tevsî' etti. İki aded dergâh-ı şerîfin ittisâlinde ve bir aded de karşısında hâne inşâ etti. Ve dergâh-ı şerîfe mezkûr hâneleri vakfetti. Ve dergâh-ı şerîfin cümle kapısı yanına bir sebîl inşâ etti. Ve dergâhın cümle kapısının etrafını ve dergâhın arka kapısının etrâfını kendi eliyle taşlar hakkederek tezyîn etti. Ve bir şadırvan yaptırdı. Bu sûretle dergâh-ı şerîfe bâni-i sâni oldu. [V/67] Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun bin iki yüz seksen üç [1283] tarihinde tecdîdine hankâh-ı şerîf-i Hazret-i postnişîn-i irşâd sâbık-ı terceme ve şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin mürşid-i âgâhı es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî'nin îrâd buyurup ve şeyh İsmâîl efendi el-Cerrâhî'nin kendi eliyle hakkedip dergâh-ı şerîfin cümle kapısı üzerindeki taşlardaki neşîde-i târihiyye:

Hazret-i Abdülazîz hân âlemin ihyâsıdır

Çamaşır ustası onun cilvenâz kalfasıdır

Hak teâlâ ömrün eفزûn eylesin tâ haşra dek

*Böyle bir zıkr-i ibâdetnâmenin ihyâsıdır
Tekye-i şeyh Nizâmeddîn tevkîr eyleyip
Bâni-i sâniyi oldu tarz-ı nev inşâsıdır.
Pîr Nûreddîn Cerrâhî uluvvü'l-himmetin
Şeyh Nizâmeddîn efendi ma'nevî evlâdıdır
Şeyh İsmâîl efendi sâhib-i seyr-i sülûk
pîr-i evlâ seccâdesinde sâlik-i takvâsıdır
Halka-i zıkr tarih söyledim i'mârına
Tekye-i seyyid Nizâm'ın cilvenâz inşâsıdır*

Hazret-i Pîr'in ismi-i şerîfini güzel bir istif ile kendi hatt-ı destiyle yazıp tab' ettirdi. Sâhib-i nefes, muttakî, fukara-perver bir zât-ı âlî idi. Bin üç yüz on [1310] sene-i hicrîsinde târik-i libâs-ı hayat ve lâbis-i câme-i memât oldu. Vasiyetleri üzere âyîn-i tarîkat vechile techîz ve tekfîn edilip tekbîr, tehlîl ve tevhîd ile cenâzesi hankâh-ı Hazret-i Pîr'e götürüldü. Namazı Hazret-i cenâb-ı Pîr'de kılındı. Ve huzûrda tezkiye edildi. Ba'dehû azîmet gibi avdetinde dahi [V/68] zıkr u tevhîd u tehlîl ile şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfe götürüldü. Hazret-i seyyid şeyh Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî'nin türbe-i şerîfe-i mahsûsasında müşârun ileyhin kabri şerîfi sol yanında mukaddem hazır ettirip ve üzerine kendi eliyle taştan ma'mûl sandûka vaz' ettiği lahd-ı mahsûsasına defn edildi. Ve el-yevm seng-i mezarı dergâh-ı şerîfin hâlî arsasında mevcûddur. Orta boylu ak u pak sakallı ve yevmiye tâc-ı şerîf iksâ eder. Zarîf u nazîf ve sâhib-i nefes ve celâlî meşreb bir şeyh-i kâmil idi. Pederi tarîk-i Kâdiriyye meşâhiyindendir. Edirnekapısı hâricinde Beylerbeyi çeşmesi yolundaki tarlada medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ali efendi el-Cerrâhî'dir. Ali dede denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz seksen beş [1285] senesinde ahz-i hilâfet etti. Hankâh-ı Hazret-i Pîr'de kahve nakîbidir. Sır tekke'de medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Süleyman efendi el-Cerrâhî'dir. Şeyh Sülün denilmekle ma'rûftur. Bin iki yüz seksen beş [1285] senesinde ahz-i hilâfet etti. Rumelihisârı'nda kâin şeyh Ahmed er-Raûfî hazretlerinin hulefâsından Karabaş Ahmed efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde şeyh olan pederi sâbık-ı terceme şeyh Halîl efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinden sonra birâderi Ahmed Hamdi efendi ile müştereken şeyh oldu. Adliye Nezâreti ketebesinden idi. Ak sakallı [V/69] mûlahham-ı vücûd ve gâyet hadîdü'l-mizâc idi. Rumelihisârı'nda şehîdlikte medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Hacı Latîf efendi denilmekle ma'rûftur. İstanbulludur. Bin iki yüz seksen beş [1286] senesinin Şevvâl-i şerîfinin 24. gecesine müsâdif şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî'nin tevhîd gecesinde ahz-i hilâfet etti. Mûmâ ileyh hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr karşısında hânesinde ikâmet eder idi. Ve ilâ âhiri'l-ömr mücerredü'l-hâl imrâr-ı hayât etti. Yedi def'adan fazla hacc-ı şerîfe gitmiştir ve hattatdır. Hankâh-ı şerîfde birkaç parça hatt-ı desti-i yâdigârı vardır. İbtidâ

mâliye nezâreti ketebesinden ve bi'l-âhare Murad Monla kütüphanesi hâfız-ı kütübü idi. Fenn-i mûsîkide yed-i tûlâ sahibidir. Pek ilâhiyyat ve saireyi usûlü vechile okur. Ve mevlid-i şerîf kırâat etmekte meşhûr idi. Ömrü yüzü mütecâviz olduğu halde bin üç yüz otuz yedi [1337] sene-i hicrîsinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ etti. Edirnekapı hâricinde Topkapı yolu üzerinde Beylerbeyi çeşmesi yolundaki tarlaya yakın bir mahalle defn edildi. Hankâh-ı şerîfde ilâhiyyat mecmûası ve üzeri işlemeli muîni mahfûzdu. Kendi hatt-ı destiyle mükemmel evrâd-ı şerîfi muharririhu'l-fakîr tarafından ânîfû't-terceme pîrdaşı Pirlepelizâde [V/70] eş-şeyh Mehmed Âşir Monla bey efendi el-Cerrâhî'ye verilmiştir.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Edirnelidir, Edirne'de Horoslu bey mahallesinde kâin Hazret-i Pîr'in hulefâsından şeyh el-hâc Mustafa el-Cerrâhî hazretleri'nin medfûn buldukları dergâh-ı şerîfine pederinin irtihâlinden sonra şeyh oldu. Müddet-i medîde icrâ-yı meşîhat etti. Edirne'de medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ali Hayreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh hâfız Hayri efendi denilmekle medfûndur. Bin iki yüz seksen yedi [1287] senesinin Şevvâl-i şerîfinin yirmi dördüncü tevhîd gecesinde ahz-i hilâfet etti. Atpazarı dergâh-ı şerîfinin meşîhatini tarîk-ı Sünbülüyye'den şeyh Ârif efendi'nin kasr-ı yedinden aldı. Ve dergâh-ı şerîf-i mezkûru müceddeden inşâ edip bâni-i sâni oldu. Ulûm-i mugayyebatta yed-i tûlâ sâhibi bir zât idi. Ömrü henüz kırka resîde olmadan irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda tevhîdhâne-i şerîfde maksûra içine defn edildi.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Bin iki yüz doksan [1290] senesinde ahz-i hilâfet etti. Sâbık-ı terceme Durmuş şeyhi şeyh Âşir efendi el-Cerrâhî'nin bin iki yüz elli altı [1256] senesinde vukû'-i irtihâliyle büyük oğlu sâbık-ı terceme şeyh Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî ile küçük mahdûmları [V/71] Mustafa Âsım ve Mehmed Nûreddîn efendi'nin uhdelerine dergâh-ı şerîf-i mezkûrun cihet-i meşîhati müştereken tevcîh edildi. Mustafa Âsım efendi'nin irtihâliyle uhdesindeki hisse-i meşîhat-i müşterekleri birâderleri üzerine ilhâkan tevcîh olundu. Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî'nin bin iki yüz seksen bir [1281] senesinde Hicâz'da irtihâliyle uhdesindeki hisse-i meşîhat mahdûmu Mehmed Sâdık efendi'ye tevcîh olundu. Bin iki yüz doksan [1290] senesinde Muharrem'in 5'inde mûmâ ileyh Mehmed Sâdık efendi'nin irtihâli vukû'u üzerine mahlûl olan nisf hisse-i meşîhat ciheti dahi eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin uhdesine ilhâkan tevcîh edildi. Bin üç yüz on üç [1313] senesinde Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda meşâyih mahsûs türbe-i şerîfe defn edildi. Ak sakallı orta boylu Hazret-i Pîr'e âşık bir zât idi.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh İbrâhîm Edhem efendi el-Cerrâhî'dir. Edhem Baba denilmekle ma'rûftur. Şumnuludur. Pederi sâbık-ı terceme Es'ad efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde tarîkatan kalan noksanını şeyh Yahyâ Galib efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ikmâl edip ahz-i hilâfet etti. Ve Şumnu'da pederinin binâ ve ihyâ ettiği Cerrâhî dergâh-ı şerîfinde îfâ-yı meşîhat etti. Bin iki yüz doksan üç [1293] muhârebesinde İstanbul'a hicret etti. Ömrü altmış mütecâviz idi. Bin üç yüz on bir [1311] senesinde irtihâl etti. [V/72] Edirnekapısı

hâricinde Zülâlî çeşmesi yolunda sağ tarafındaki tarlaya defnedildi. Mûmâ ileyh (rahmetullahi aleyh) uzun boylu aksakallı yevmiye tâc-ı şerîf iksâ eder. Âşık bir zât idi. Şeyh Edhem Baba merhûm şeyhi ammim merhûm es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin radâen birâderidir. Şeyh Edhem Baba el-Cerrâhî'nin bir aded halîfesi vardır. Eş-şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî'dir. Sâbık-ı terceme Edirnekapısı dâhilinde Acı çeşme kurbünde kâin es-seyyid eş-şeyh Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin ortanca birâderidir. Bin üç yüz yirmi bir [1321] senesi irtihâl etti. Edirnekapısı hâricinde Beylerbeyi çeşmesi yolundaki tarlaya pederinin civârına defnedildi.

Şeyh Gâlip efendi el-Cerrâhî hazretlerinin diğ er halîfesi, eş-şeyh İbrâhîm efendi el-Cerrâhî'dir. İbrâhîm ağ a denilmekle ma'rûftur. Arapgîrîdir. Şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hankâh-ı şerîfde zamân-ı irşâdında Bosnevî eş-şeyh Ahmed Hayreddîn efendi el-Cerrâhî irtihâline yakın bir zamanda esnâ-yı rahatsızlığında 'Makâm-ı Hazret-i Pîr'in meydancılık hizmet-i şerîfine dervîş İbrâhîm elyaktır. Fakîr hizmetimi ona bıraktım' deyû şeyhi Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerine meydancılık Fâtîha-i şerîfi kendi huzurunda ettirdi. Şeyh İbrâhîm efendi [V/73] el-Cerrâhî de kahve nakîbliğinden meydancılık hizmet-i şerîfine nakledildi. Ve ilâ âhiri'l-ömr mücerredü'l-hâl imrâr-ı hayat etti. Ve hankâh-ı şerîfden ayrılmadı. Bin üç yüz on iki [1312] senesi Receb-i şerîfinin 19. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Usûl-i tarîkat vechile emr-i gasli Kumrulu şeyhi Abdülatîf Fazlı efendi el-Cerrâhî'nin hulefâsından es-seyyid eş-şeyh Osman Şerefüddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî tarafından îfâ edildi. Ve hankâh-ı âlînin matbah-ı şerîfde gasl edilirken şeyhi Büyük efendi merhûm âyîn-i tarîkati idâre ederek tevhîd ü tehîl okundu. Ba'dehû huzûr-ı Hazret-i Pîr'de tezkiye ve dua edildi. Bir cemm-i gafîrin eyâdi-i ta'zîminde âyîn-i bihîn-i tarîkat üzere tevhîd ü tehlîl ve mâtemî ilâhiyât okunarak Fâtîh câmi'-i şerîfde namazı kılındı. Ba'dehû Edirnekapısı hâricinde Sır tekke'de namazgâhın önüne defnedildi. Ve o gece dahi hankâh-ı şerîfde hatm-i şerîf ve yetmişbin kelime-i tevhîd-i şerîf okunup ruhuna ithâf olundu. Uzunca boylu, aksakallı ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e Gâyet muhabbetle hizmet eder. Ve cümle ihvân u efrâd-ı âile hürmet eder bir zât idi.

Diğ er halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Ahmed Cemâl efendi el-Cerrâhî'dir. Şems Paşazâde Cemâl bey denilmekle ma'rûftur. Bin üç yüz yirmi [1320] senesi irtihâl etti. Vasiyyeti üzere Kasımpaşa'da ikâmet etmekte olduğu hânesinden [V/74] hankâh-ı şerîfe getirildi. Cenâze namazı huzûr-ı Hazret-i Pîr'de kılındı. Sır tekke'de post makâmı arkasına medfûn pederi terceme-i aliyyeleri mesbûk Nişâncı dergâh-ı şerîfi şeyhi hâfiz Mehmed Şâkir efendi el-Cerrâhî hazretlerinin küçük mahdûmu es-seyyid eş-şeyh Ahmed Şemsi Paşa el-Cerrâhî'nin kabrine defn edildi.

Diğ er halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Radoviçli 'Amân yâ pîr Mustafa' denilmekle ma'rûftur. İbtidâ intisâbı hankâhın meydancısı sâbık-ı terceme Bosnevî eş-şeyh Ahmed Hayreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Meydancı mûmâ ileyh neşr-i tarîkat için seyahata çıktığından Radoviç intisâb etmiştir. Ba'dehû hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e gelip nice müddet hizmet-nişîn olup şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî'den tekml-i tarîkat edip ahz-i hilâfet etmiştir. Li-muharririhî'l-fakîr; sâbık-ı terceme istihkâm livâsı eş-

şeyh Şükrü Paşa müşârun ileyh şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'yi ziyâret etmek üzere Radoviç'teye gidip hâk-i pâ-yi velâyetlerine yüzler sürdüğüyle müftehir idi. Velî-yi müşârun ileyh Radoviç bir medrese odasında ikâmet eder. Cum'a günlerinde edâ-yı salât-ı Cum'a etmek üzere halvethâne-i şerîflerinden câmi'-i şerîfe gider iken bir çok hasta çocukları yolunun üzerine yatırırılar. Hazret üzerlerinden geçer çocukları arkasından şifâyâb olmuş olarak toplarlar. Ve birçok zevât elini öpmek üzere yolda bekler. Kendi uhdesinde kalmış olan bir değirmen hissesini de hemşîrezâdesine [V/75] terk etmiş umûr-ı idâresine hemşîrezâdesi bakar. Hazretin taleb-i rızâ-yı Hak'dan gayrı bir hizmeti kalmamış. Mükâşefe-i kulûba mâlik ve âmil-i ilm-i zâhirîye vâkîf, ilm-i ledünnî bir veliyy-i ekmel olduğunu Şâkir Paşa merhûmdan birçok zevât-ı huzûriyle def'âtle işittim. Bin üç yüz yirmi [1320] senesinde bu âlem-i fânîden infisâl edip âlem-i cemâle intikâl etti. Radoviçte Cerrâhî dergâh-ı şerîfine defnedilmiştir. (Kaddesallâhu esrârahum bi-ecmaîn).

Diğer halîfe-i hazret-i şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî, eş-şeyh Haşmet efendi el-Cerrâhî. Koçanalı şeyh Haşmet efendi denilmekle ma'rûftur. İbtidâ intisâbı sâbık-ı terceme Koçana Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed Hakkı efendi el-Cerrâhî'yedir. Ba'dehû hankâh-ı şerîfe gelip bir nice müddet hizmet-nişîn olup ahz-i hilâfet edip Koçana'ya avdet etti. Memleketinde irtihâl etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun kabristanına defn edilmiştir.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Kemâleddîn Zekî efendi el-Cerrâhî'dir. Koçanalıdır. İbtidâ intisâbı pederi Koçana Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed Hakkı efendi el-Cerrâhî'yedir. Pederinin irtihâlinde dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhati uhdesine tevcîh edildi. Ve hankâh-ı Hazret-i Pîr'de bir müddet hizmette bulundu. Bin iki yüz doksan altı [1296] senesi ahz-i hilâfet etti. Şeyhi olduğu Koçana kasabasında kâin Câmi'-i atîk mahallesinde şeyh Abdülfettâh baba hazretlerinin [V/76] dergâh-ı şerîfinde yirmidört sene icrâ-yı meşîhat etti. Ve bu zaman zarfında yüzlerce dervîşânı irşâd ile meşgûl oldu. Kendisi âbid ü zâhid ve sâhib-i ilm ü irfân ve seyr-i sülûka müdâvim haccü'l-haremeyn bir zât-ı şerîf idi. Orta boylu, kır sakallı, sinni altmış beşi mütecâviz idi. Bin üç yüz yirmi iki [1322] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı mezkûrda türbe-i şerîfe-i mahsûsada medfûn büyük pederi şeyh Abdurrahmân efendi Halvetî'nin sandûka-i emcedleri sol yanında medfûn pederi şeyh Ahmed Hakkı efendi el-Cerrâhî'nin seng-i mezarının solunda ihzâr ettiği kabr-i şerîfine defn edilip üzerine temsîl-i ma'nevîsi olarak sandûka-i şerîf vaz' edilmiştir.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh el-hâc Ali efendi el-Cerrâhî'dir. Büyük efendi hazretlerinden ahz-i hilâfet ettikten sonra Silivrikapısı dâhilinde kâin Mustafa Kelâmî efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin meşîhat cihetini dergâh-ı şerîf-i mezkûrun şeyhi merhûmun mahdûmunun kasr-ı yedinden aldı. Ba'dehû birâderi sâbık-ı terceme Edirnekapısı dâhilinde hazret-i şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin vukû'-ı irtihâliyle uhdesinde bulunan Kelâmî dergâh-ı şerîfinin meşîhatini meclis-i meşâyihe bıraktı. Birâderinin şeyhi olduğu şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfine şeyh oldu. Resm-i iclâsı şeyhi efendi [V/77] hazretlerinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildi. Oniki sene icrâ-yı meşîhat etti. Bin üç yüz yirmi iki [1322] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Usûl-i tarîkat

üzere cenâzesi tevhid ü tehlîl ile Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Namazı edâ edildi. Ba'dehû muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'e götürülüp tezkiye ve dua edildi. Ve şeyhi olduğu dergâh-ı şerîfde hazret-i şeyh seyyid Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî'nin türbe-i şerîfe-i mahsûsasında medfûn birâderi şeyh İsmâîl Aşkî efendi el-Cerrâhî'nin lahd-ı mahsûsasına defn edildi. Orta boylu, ak u pak sakallı, nazîf bir zât idi.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Hakkı efendi el-Cerrâhî'dir. Silivrikapısı dâhilinde kâin Veled-i Karabaş mahallesinde Karagöz Mehmed Paşa çeşmesi ittisâlinde Sadullah çavuş mescid-i şerîfi derûnunda Zerdecizâde es-seyyid eş-şeyh hâfız Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî'nin büyük mahdûmudur. Pederinin irtihâlinde kendisi sinn-i rüşde vâsıl olmadığından pederinin şeyhzâdesi Kumrulu mescide Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme şeyh Abdüllatîf Fazlı efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfine vekîl ta'yîn edildi. Mûmâ ileyh İsmâîl Hakkı efendi vekîlinden ahz-i biât edip dallı arakıyyeye kadar ahz-i tarîkat etti. Ba'dehû şeyh Abdüllatîf Fazlı efendi [V/78] el-Cerrâhînin menâkıbında görülen hâdise üzerine itmâm-ı tarîkat etmek üzere hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerine gönderdi. Noksanını ikmâl ettikten sonra ilbâs-ı tâc-ı şerîf [ve] hırka ve izn-i icâzet i'ta edip ve yed-i mürşidâneleriyle dergâh-ı şerîf-i mezkûrda merâsim-i ilcâsını icrâ buyurdu. Mûmâ ileyh şeyh Hakkı efendi el-Cerrâhî'nin zamân-ı meşîhatinde dergâh-ı şerîf-i mezkûr müceddeden inşâ edilip mevcûd evkâf-i şerîfesi üzerine mâhiyye yedi yüz elli [750] kuruş taâmiyye tahsîs edildi. Ömrünün kırkdördüncü sene-i devriyyesi olan Bin üç yüz yirmi sekiz [1328] senesi Muharremü'l-harâm'ın 11. Perşembe günü irtihâl-i dâr-i bekâ etti. Emr-i gasli hankâh-ı şerîfin imâmı âtiyü't-terceme şeyh hâfız Mehmed Kâmil efendi el-Cerrâhî ile hankâh-ı şerîfin meydancısı âtiyü't-terceme eş-şeyh Hamdi efendi el-Cerrâhî tarafından icrâ edildi. Ve esnâ-yı gasilde icrâ edilen âyîn-i bihîn-i tarîkati âtiyü't-terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından icrâ edilip Koca Mustafapaşa câmi'-i şerîfinde ba'de'z-zuhûr cenaze namazı edâ edildikten sonra Hazret-i Pîr Sünbül Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) muvâcehe-i şerîfinde tezkiye ve dua edilip azîmette olduğu gibi tevhîd u tehlîl ile avdet edilip dergâh-ı şerîf-i mezkûrda medfûn Zerdecizâde şeyh [V/79] el-hâfız Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfi sağ yanında medfûn olan pederi es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî merhûmun kabr-i şerîfine defn edildi. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) hafîfü'l-bedeniyye, kara üzerine az kır serpilmiş hafîfü'l-lıhye ve Gâyet nazîf ve zarîf ve meclis-ârâ ve mecâlisde Gâyet güzel devrân ve sâire zikr-i şerîfleri idâre eder. Âşık-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn bir zât-ı şerîf idi.

Diğer halîfesi, eş-şeyh hâfız Süleyman efendi el-Cerrâhî'dir. İstanbulludur. Şehzâde câmi'-i şerîfinin imâm-ı evvelîdir. Duâ-gû-yi şehîr ve gâyet neş'elî bir zât idi. Bin üç otuz üç [1333] senesi Zilhiccetü's-şerîfesinin 18. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Cenâzesi tevhîd ü tehlîl ile Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Cenaze namazı kılındıktan sonra Edirnekapısı hâricinde Emîn Baba dergâh-ı şerîfinin bulunduğu kabristana defnedildi.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Eşref efendi el-Cerrâhî'dir, İstanbulludur. Rumelihisârî'nda kâin Durmuş dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî damadıdır. İbtidâ kayınpederine, ba'dehû kayınpederinden sonra dergâh-ı şerîf-i mezkûra şeyh olan kayınpederinin birâderi şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin bin üç yüz on üç [1313] senesi irtihâli üzerine şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi [V/80] el-Cerrâhî hazretlerinden ahz-i hilâfet etti. Ve şeyhi hazretlerinin inhâsıyla dergâh-ı şerîf-i mezkûrun cihet-i meşîhati uhdesine tevcîh edildi. Ve mürşid-i azîzi hazretlerinin dest-i şerîfleriyle dergâh-ı şerîf-i mezkûra resm-i ilcâsı icrâ olundu. Zamân-ı meşîhatinde dergâh-ı şerîf müceddeden inşâ edildi. Ve mâhiyye beşyüz kuruş taâmiyye-i fukarâ tahsîs olundu. Bin üç yüz otuz beş [1335] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîfin meşâyihe mahsûs türbe-i şerîfenin kapısının hâricine ve sol tarafına defn olundu.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir, İstanbulludur. Zâkirbaşı Mustafa efendi denilmekle ma'rûftur. Eski Ali Paşa câmi'-i şerîfinde ser müezzin idi. Hankâh-ı Hazret-i Pîr'e Tahta Minâre mekteb-i ibtidâiyyesi hocası eş-şeyh Hâfız Mahmûd efendi el-Cerrâhî'den sona zâkirbaşı oldu. Esnâ-yı zikr ü devrânda ilâhiyyat idâresiyle meşhûr ve fenn-i mûsikîde üstâd-ı küll bir zât idi. Bin üç yüz otuz dört [1334] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Sır tekke'ye defn edildi.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Ahmed Cemâl efendi el-Cerrâhî'dir. Fâtih câmi'-i şerîfi müezzinlerindedir. İbtidâ intisâbı Ordu dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme eş-şeyh el-hâc Ahmed Yesârî eş-Şevkî efendi el-Cerrâhî'dir. Ve kendisi hulefâ-yı tarîk-ı Cerrâhiyye'den Morali bir zâtın mahdûmudur. Pek ihtiyâr bir yaşında Bin üç kırk sekiz [1348] [V/81] sene-i hîcrîsinde irtihâl etti. Edirnekapısı hâricinde medfûndur.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Bekir efendi el-Cerrâhî'dir. Nûriosmaniye'de kâin Çalak dergâh-ı şerîfine müşârun ileyh, şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî ile ânîfü't-terceme şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra şeyh oldu. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrde medfûn Nalçacı eş-şeyh Halîf efendi hazretlerinin ayağı ucuna defn edildi.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Mehmed İzzet efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh Rumelihisârî'nda kâin Karabaş Ahmed efendi el-Halvetî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme Ahmed Hamdî efendi'nin oğludur. Pederinden intikâl eden nisf hisse-i meşîhat amcası sâbık-ı terceme şeyh Sülün efendi el-Cerrâhî ile iştirâken edilir. Ve şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin damadı idi. Rumeli'nde irtihâl ettiği işitildi.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Çâlâk şeyhi Nûrî efendi denilmekle pek meşhûr idi. Sâbık-ı terceme Çâlâk şeyhi Bekir efendi el-Cerrâhî'nin büyük mahdûmudur. Pederinin irtihâlinde dergâh-ı şerîf-i mezkûra şeyhinin inhâsıyla şeyh oldu. Ve resm-i ilcâsı dahi şeyhinin yed-i mürşidâneleriyle icrâ edildi. Lisân-ı Fârisî'ye ziyâde vâkıf ve âteşîn-i hicviyye şiir söyler idi. Mekke-i Mükerrreme'de irtihâl etti.

[V/82] Diğer halîfesi, eş-şeyh Ahmed Cemâl efendi el-Cerrâhî'dir. İbtidâ intisâbı sâbık-ı terceme eş-şeyh el-hâc Ahmed Şevkî el-Yesârî efendi el-Cerrâhî'yedir. Ve kendisi hulefâ-i tarîkımızdan Moravî bir zâtın mahdûmudur. Bin üç yüz kırk sekiz [1348] senesinde irtihâl etti. Hazret-i Merkez kabristânına defn edildi.

Diğer halîfesi, eş-şeyh hâfız Hüseyin efendi el-Cerrâhî'dir. Malak hâfız efendi denilmekle ma'rûftur. Ahz-i hilâfet ettikten sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'den sonra zâkirbaşı oldu. Üsküdar'da Tabaklar Mahallesi imamıdır. Gâyet güzel sadâya ve tenâsüb-i a'zâyâ mâlik ve hâzır cevapbir zât idi.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Abdülazîz efendi el-Cerrâhî'dir. Sâbık-ı terceme Sertarîk şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin oğludur. Bin üç yüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden Fâtih Otlukçu yokuşunda kâin Hocasâde Mustafa efendi câmi'-i şerîfi derûnunda şeyh Mehmed Hüsâmeddîn el-Cerrâhî hazretlerinin vaz' buyurmuş oldukları meşîhat ve câmi'-i şerîfinin imâmet ve hitâbet cihetleri uhdesine tevcih edildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda şeyhi ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edip iclâs merâsimin icrâ etti. Ba'dehû dergâh-ı şerîf-i mezkûrun cihetlerini Fâtih Sultan Mehmed Han hazretlerinin türbedârı ânifü't-terceme şeyh hâfız Ziyâeddîn efendi el-Cerrâhî'ye [V/83] kasr-ı yed etti ve kendisi Gemlik'de irtihâl etti.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî'dir. Tekfûrdağlıdır. Tekfûrdağı'nda kâin Kolsuz Baba hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Sertarîk şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî'nin hulefâsından şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde Büyük efendi hazretleri merhûmun Tekfûrdağı'na azîmetinde dergâh-ı şerîf-i mezkûra vekîl ta'yîn edildi. Ve ilbâs-ı tâc-ı şerîf olunmuştur. Tekfûrdağı'nda irtihâl etmiştir. Harmanlık kabristanında medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Mustafa Hâşim efendi el-Cerrâhî'dir. Pederi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde inhilâl eden Eyüp Sultan civârında Arpa Emîni çeşmesi kurbünde kâin Tameşvar Defterdârı İbrahim bey mescid-i şerîfi imâmeti ve mescid-i mezkûrun derûnunda hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîni eş-şeyh el-hâc İbrâhîm efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vaz' buyurdıkları cihet-i meşîhat ile Üsküdar'da Karaca Ahmed Sultan'da kâin şeyh Feyzullah efendi dergâh-ı şerîfinin arsasının meşîhat ciheti cediti hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif efendi el-Cerrâhî hazretleri tarafından tevsî' edilip evlâdı sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh el-hâc Yahyâ Şerefeddîn efendi el-Cerrâhî'nin evlâdına meşrûr [V/84] ettiğinden pederi şeyh el-hâc Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'nin hulefâsından sâbık-ı terceme eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'nin niyâbetiyle uhdesine tevcih edildi. Mûmâ ileyh Mustafa Hâşim efendi sinni rüşde ve sonunda şeyhi tarafından terbiye-i teslîk edildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve iclâs merâsimi şeyhi tarafından icrâ edildi. Ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de leyle-i Regâib'de şeyh hafız Mustafa efendi el-Cerrâhî i'tâ-yı izn-i icâzet etti. Mûmâ ileyh şeyh hâfız Mustafa Hâşim efendi evkâf nezâretine mebâni-i hayriyye müdürü iken Tameşvâr dergâh-ı şerîfi muhterik oldu. Ve vazîfesinden tekâud edilmiş olduğundan Göztepe'de ikâmet etmekte iken [1354] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Göztepe kabristanına defn edildi.

Diğer halîfesi, Siyâhî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Mekke-i Mükerrmelidir. Mûmâ ileyh beher sene Hicâz-ı mağfîret-tırâza gider idi. İstanbul'da Fuâd Paşa türbesinde icrâ-yı mukâbele-i şerîf eder. Mûmâ

ileyh (rahmetullâhi aleyh) tarîk-ı Şâzeliyye meşâyih-i kirâmındandır. Ve Mekke-i Mükerrreme'de hulefâsından bir zâtın dergâh-ı şerîf şeyhidir. Bin üç yüz on iki [1312] senesi Hicaz'a azîmetinde Mekke-i Mükerrreme'de bulunan *Tabakât-ı Şernûbî* kitâbında ism-i şerîfi mezkûr aktâbdan kutbu'l-ârifîn sâhib-i zaman [V/85] eş-şeyh Hüsâmeddîn Mekkî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretleri mûmâ ileyh şeyh Mehmed Efendi'nin ikâmet ettiği mahalle teşrîf buyurur. İstanbul'da seyyidinâ Nûreddîn el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfnde şeyh olan seyyid Yahyâ Gâlib ve biraderi seyyid Mehmed Rızâeddîn efendilerin ehîbbâsından olduğunu ve her zaman kendileriyle musâhabet ettiğini keşfen söyler. Ve her ikisine de selâm ve dualarının iblâğını emr buyurur. Ve girecek bin üç yüz on iki [1312] senesi Muharremü'l-harâm'ın sekizinci Salı günü vakt-i zuhûrda İstanbul'da vukû' bulacak hareket-i arziyyenin her iki birâdere de haber vermesini emr buyurur. Ve şeyh Gâlib efendi'den teberrûken bir tâc-ı şerîf giymesini mûmâ ileyh şeyh Mehmed efendi irâde buyururlar. Şeyh Mehmed efendi İstanbul'a gelir. Ve Eyüp'den çıktığı Pazartesi günü eşyasıyla derhal hankâh-ı şerîfe geldi. Kutb-ı âlem hazretlerinin irâdelerini tebliğ etti. Ve o sene Muharrem'in sekizinci Salı günü İstanbul'da azîm bir hareket-i arz oldu. Ammim şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretleri vukûattan evvel haberdâr olduklarından lâzım gelen tedbîre tevessül etti idi. Sene-i mezbûrun Rebûlevvelinin onikinci leyle-i mevlidi'n-nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem) gecesinde mûmâ ileyh Siyâhî şeyh Mehmed efendi [V/86] el-Cerrâhî'ye ilbâs-ı tâc-ı şerîf etti. Şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî hazret-i pîr Mustafa Muslihiddîn Ebü'l-Vefâ (kuddise sırruhu'l-âli) hankâh-ı şerîfi civârındaki hânesinde bin üç yüz on dört [1324] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Fâtih câmi'-i şerîfnde namazı edâ edildi. Edirnekapısı hâricine defn edildi.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Hakkı efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh gençliğinde şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerine intisâb etmiştir. İstanbulludur. Ve Sultan Selîm civârında Kuburbeli mahallesindeki hânesinde ikâmet eder ve telgrafhâne mümeyyizlerinden olduğundan beyne'l-ihvân Telgrafcı Hakkı bey denilmekle ma'rûftur. Sâlifü'l-beyân Siyâhî şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî ile birlikte ahz-i hilâfet etti. Bin üç yüz yirmi altı [1326] senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Eyüp Sultan'da hazret-i pîr Ümmi Sinân (kuddise sırruhu'l-mennân) hankâh-ı şerîfnde türbe-i hazret-i Ümmi Sinân'ın bahçesinde medfûndur. Seng-i mezârı mevcuttur.

Diğer halîfesi, eş-şeyh İbrâhîm Edhem efendi el-Cerrâhî'dir. Zâkirbaşı Edhem Baba denilmekle beyne'l-ihvân meşhûrdur. Mûmâ ileyh şeyhi Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerine gençliğinde intisâb etmiştir. Ba'dehû sâlifü'l-beyân Telgrafcı şeyh Hakkı efendi el-Cerrâhî ile beraber ahz-i hilâfet etti. Ba'dehû zâkirbaşı Malâk hâfiz Hüseyin efendi el-Cerrâhî'den sonra hankâh-ı şerîfe [V/87] zâkirbaşı oldu. Dergâhlarda zâkirbaşılık etmekle imrâr-ı hayât eder. Ve Karagümrük civârında Kabakulak mahallesindeki hânesinde ikâmet eder. Orta boylu, aksakallı, edîb ve nazîf bir zât-ı şerîf idi. Bin üç yüz otuz [1330] senesinde sinni sekseni mütecâviz olduğu halde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Edirnekapısı hâricine defnedildi.

Diğer halîfesi, el-hâc eş-şeyh Mehmed efendi el-Cerrâhî'dir. Hacı Baba denilmekle ma'rûftur. Moralıdır. Mora muhârebesinde Arabistan'a hicret eder. Ba'dehû hankâh-ı şerîfe Hazret-i Pîr'e gelir. Karar

eder, ibtidâ şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerine intisâb eder. Hazret-i Azîz'in âlem-i cemâle intikâlinden sonra şeyhzâdesi şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî'den ahz-i hilâfet eder. Nice müddet türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de türbedârlik eder. Evkâf-ı hümâyûn nezâreti mesârifât müdürü Râsim bey'le birâderi Bereketzâde denilmekle meşhûr Adliye Nezâreti temyîz-i istid'â reîsi ve *Necâib-i Kur'âniyye* ve *Âsâr-ı nûr* nâmındaki tefsîr-i şerîf ve *Esrâr-ı belâgat* ve *Yâd-ı mâzî* nâmlı âsârların müellifi hâfız İsmâil Hakkı bey efendi'nin üvey pederleridir. Ve mûmâ ileyi bu zât yetiştirmiştir. Mufassal terceme-i hâlini üvey mahdûmu İsmâil Hakkı efendi *Yâd-ı mâzî*'sinde yazar. Sır tekke'de [V/88] medfûndur.

Diğer halîfesi, ism-i mezkûr Bereketzâde hâfız İsmâil Hakkı bey efendi el-Cerrâhî'dir. Terceme-i hâlî '*Sîrât-ı mustakîm*' cerîdesiyle *Yâd-ı mâzî* nâmındaki matbû' eserinde mufassalan beyân etmiştir. Bakırköy kabristanında medfûndur.

Diğer halîfesi, es-seyyid eş-şeyh Hüseyin Âşir efendi el-Cerrâhî'dir, İstanbullu'dur. Perlepelizâde Âşir Monla bey efendi denilmekle ma'rûftur. Mevâli-i kirâmdan Samî Monla bey efendi'nin mahdûmudur. Nevvâbdandır. Bin üç yüz on üç [1313] senesinde ahz-i hilâfet etti. En nihâyet Ankara merkez niyâbetinden tekâüd oldu. Anadoluhisârî'ndaki hânelerinde bin üç yüz elli yedi [1357] senesinde irtihâl etti. Hazret-i Merkez (kuddise sirruhu'l-eazz) kabristanında medfûn, pederinin kabri ittisâline defn edildi.

Diğer halîfesi, eş-şeyh Mehmed Hidâyet efendi el-Cerrâhî'dir. İstanbul'da Gedikpaşa'da hânesinde ikâmet eder. Ve evkâf mahkemesi ketebesinden idi. Bin üç yüz elli [1350] senesinde irtihâl etti. Edirnekapı kabristanına defn edildi. Mûmâ ileyh şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin son halîfesidir.

Diğer halîfe-i müşârun ileyh şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî Âişe bacı el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyhâ Âişe bacı denilmekle pek meşhûr idi. Kendisi şeyhü'l-islâm meşhûr [V/89] Mekkîzâde Âsım efendi'nin evlâd-ı ma'nevîsidir. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e evkâf-ı şerîfesi olan Ümmü Gülsüm hânımefendi ile hâl-i sabâvetinde müdâvim olduğundan kemâl-i hulûs ile ibtidâ şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerine intisâb etti. Ba'dehû şeyhi Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinden ilbâs-ı tâc u abâ ve kemer edilmiştir. Bin üç yüz on altı [1316] senesinde Edirne'de umerâ-yı askeriyeden bulunan oğlu Şevkî bey'in yanına Edirne'ye gitti. Sene-i mezkûr içinde Edirne'de irtihâl etti.

Şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin i'tâ-yı izn ü icâzet ettiği Emîne Pelerûn(?) bacı el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyhâ kemâl-i hulûs ile intisâb edip terbiye-i teslîk edildikten sonra mürşidi ilbâs-ı tâc u abâ ve kemer ve i'tâ-yı izn ü icâzet etti. Mûmâ ileyhâ Sultân Abdülmecîd han merhûmun haremlelerinden. Ve Sultan Abdülhamîd'e vâlidelik vazîfesin îfâ etmiştir. Binâenaleyh dervişliğinden Abdülhamîd'in zaman-ı saltanatında vâlide sultanlık ünvanını kendi kabul etmeyip diğer bir ortağına verilmesini arzu etmiştir. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e hıdemât-ı kesîresi vardır. Ve sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât, fukarâ-perver ve mehâsin-i ahlâk ile mütehallika idi. Ömrünün sekseni tecâvüz ettiği bin üç yüz on yedi [1317] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. [V/90] Pâdişahın irâdesiyle hankâh-ı şerîfde şeyhi Büyük efendi hazretleri merhûmun kabri

şerîfinin karşısında dergâh-ı şerîfin bahçesinde ihzâr edilen lahd-ı mahsûsasına defnedildi. Seng-i mezarı el-yevm mevcuttur. (Rahmetullâhi aleyhim ecmaîn ve kaddesallahu esrârahum).

Onyedinci Fasl

Es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn el-ma'rûf bi-Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretleridir.

Sâbık-ı terceme birâder-i âlîleri es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerinden sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e postnişîn-i irşâd olup ihvân-ı tarîkımıza ehl-i hâl bir reîs oldu. Şeyh müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin tercem-i aliyyelerini ehass dervîşânından Edirne merkez kumandanı Gazi Binbaşı denilmekle ma'rûf Karslızâde Ahmet Muhtâr bey merhûm şeyh-i azîzine fevkalâde iştiyâkıdan [V/91] yazmış olduğu eserini, fakîr bu eser-i âcizîye aynen tastîr ettim. Yalnız eserin tertîbine muvâfık olmak için bazı yerlerini takdîm ve te'hîr ettim. Hattâ Ahmet Bey merhûmun yazılarını aynen yazdım. Şeyh-i müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin ism-i şerîfi olan seyyid Mehmed Rızâeddîn hazretlerinin hesâb-ı ebcediyye ile göstermiş olduğu bin iki yüz altmış iki [1262] sene-i hicrîsi Ramazân-ı şerîfinin 5. Perşembe günü vakt-i zuhûrda umdetü'l-meşâyihî'l-kâmilîn, kâim-makâm-ı Hazret-i Pîr es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin sulb-i pâkinden vâlideleri Şerîfe Fâtümetü'z-Zehrâ el-ma'rife Dervîş hanım bacı vâlidemiz rahm-i affinden hankâh-ı âli-i Hazret-i Pîr'de dünyâyâ gelmiştir. Peder-i vâlâ-güher bin iki yüz yetmiş [1270] Şevvâlinin 24. günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etmiş olduklarından ta'lîm ve terbiye-i maddî ve ma'nevîleri birâder-i âlîleri ârif-i billâh, mürşid-i zevi'l-intibâh es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri tarafından tenmiye edilmiştir. Ve zâten kendilerinde meşhûd ve mahsûs hayât-ı nezîhe, meâliyât-ı zarîfeleri az zaman zarfında ve hattâ pek gençliğinde zât-ı âlîlerini müşârun-bi'l-benân etmiştir. Ulûm-i ibtidâiyeyi hankâh-ı şerîfin ittisâlindeki [V/92] Canfedâ Hâtûn mekteb-i ibtidâiyyesinde tahsîl etmiştir. Hatt-ı sülûs ve nesihin müfredâtını meşâhir-i hattâtından Şalcızâde Mehmed efendi'den tahsîl etmiştir. Mûmâ ileyh Mehmed efendi'nin vukû'-ı irtihâli üzerine mürekkebtât[1], Edirnekapısı hâricide Maktûl Mustafa Paşa dergâh-ı şerîfi şeyhi meşâyih-i tarîk-i Nakşibendiyye'den şeyh Yahyâ efendi'den ta'lîm edip bin iki yüz seksen [1280] senesinde ketebe duâsı edilmiştir. Li-muharririhi'l-fakîr; Ketebe levhaları hankâh-ı şerîfte el-yevm mevcuttur. Ulûm-i Arabiyye'yi Fâtih câmi'-i şerîfnde Dersîâm Basrî efendi'den ilm-i sarf ve nahv ve mantık tahsîl etmiştir. Hocasının irtihâli üzerine Eyüp Nişâncası'nda kâin şeyh Murâd en-Nakşibendî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi reîsü'l-meşâyih hacı Feyzullah efendi'den tekâmîl-i nüsha edip ahz-i icâzetnâme etmiştir. Lisân-ı Fârisî'yi radâen peder ve akrabaları olan sâbık-ı terceme Moravî şeyh Ahmed Necîb efendi el-Cerrâhîzâde şeyhü'l-vüzerâ, edîb-i meşhûr eş-şeyh Abdurrahmân Sâmî Paşa el-Cerrâhî'den tahsîl edip tasavvufdan *Mesnevî-i şerîf* ve *Dîvân-ı Hâfız*'ı dahi müşârun ileyhden okumuştur. Maalesef zevâle mahkûm olan gâyet âşıkâne ve dindârâne gazelleri ve ilâhiyât[1] nefehât-ı rakîka ve usûl-i ma'rûfesiyle birâderi ekremlerinden öğrenmiştir. Peder-i âlîleri merhûm hazretleri bir tûy arakıyye-i şerîf[i] müşârun ileyhîn hâl-i sabâvetinde başına tekbîr buyurmakla [V/93] bende-i Hazret-i Pîr olduğun nişânesin vurmuşlardır. Ondört

yaşında iken birâder-i ekremleri şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretleri sâbık-ı terceme şeyh Mustafa Nâcî efendi el-Cerrâhî'nin rehberliği ile i'tâ-yı bîat etmiştir. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr ile Nûr-i Osmâniye'de kâin o zaman arsa-i hâliye olan Çâlâk dergâh-ı şerîfinin meşihat cihetleri peder-i vâlâ-güheri şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hîn-i irtihâlinde Sultan Abdülmecîd'in irâdesiyle birâder-i ekremleri şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretleriyle, müşârun ileyh şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhdlarına müştereken tevcîh edilmiştir. Bin iki yüz seksen dört [1284] sene-i leyle-i mevlidi'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve selem)'sinde birâder-i ekremleri şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretleri, birâderi şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerine ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet etti. Müşârun ileyh hazretleri de birâder-i âlîlerinin halîfe-i maârif-mendi oldu. Ve hankâh-ı Hazret-i Pîr'deki hizmet-i şerîflerinden derece derece terfî etmiş olduğundan aşcılık vazîfe-i mukaddesi tevcîh edilip çelevi postuna kuûduna müsâade edilmiştir. Üsküdar'da Kapağası'nda Arakıyeci Hacı Mehmed efendi câmi'-i şerîfine hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı sâbık-ı terceme eş-Şeyh [V/94] Mehmed Ârif Dede efendi el-Cerrâhî hazretlerinin eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerine ba'dehû müşârun ileyh'in evlâd ve evlâdına şart ettiği meşihat vakfının tevliyeti pederlerinin irtihâlinde bin iki yüz doksan üç [1293] senesine kadar münhal olarak kalmış olup şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hüsn-i rızâ ve inhâsıyla birâderi şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhdesine tevcîh edildi.

Li-muharririhî'l-fakîr; Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in ve gerek Çâlâk dergâh-ı şerîfinin müşterek berâtlarıyla Ârif Dede hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin berât ve vakfiyesi mevcûttur. Bin iki yüz doksan üç [1923] senesi Zilkâdesinin 22. günü dergâh-ı şerîf-i mezkûr şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin uhde-i reşâdetlerine tevcîh edilmiştir. Dergâh-ı şerîfin yevm-i mahsûsu olan Perşembe günleri beher hafta ihvân ile birlikte gidip icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkat etmiştir. Bin üç yüz on dört [1314] senesi Receb-i şerîfinin 27. Cum'a gecesi, ya'nî leyle-i celîle-i mi'râcî'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve sellem)'de mürşid ve birâderi şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerine ve gerek müşârun ileyh şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerine taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr-i destgîrden vâkî' olan emr-i ma'nevî üzerine şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn [V/95] Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretleri hankâh-ı feyz-i penâh-ı Hazret-i Pîr'de ol post-ı muallâya zînet-bahş-ı riyâset ve ol seccâde-yi murtazâyâ letâfet-nisâr-ı hilâfet oldular. Resm-i iclâsı şöyle icrâ edildi: Büyük Efendi-i merhûm ihvâna pîşüvâ olarak tevhihâne-i şerîfe girdiler. Efendi-i merhûm türbe-i şerîfin arka kapısından girip evvelce türbedâr efendiye ferş ettirilmiş olan muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de Hazret-i Pîr'in halvet seccâde-i şerîfine, yatsı namazını ve ba'dehû evvelce beyân edilmiş olan nevâfil namazlarını kılmak üzere ber-edeb-i tarîkatle dururlar. Namazın itmâmında Büyük Efendi-i merhûm makâm postunun üzerinde tekbîr-i şerîf ile kıyâm buyurdular. Sertarîk Ahmed Rif'at efendi el-Cerrâhî ile şeyh Osman Şerefeddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfi kapısı önüne gelip tevakkuf ettirilir. Efendi-i merhûm huzûr-ı muvâcehe-i şerîfde lâzım gelen usûl-i tarîkatı icrâ buyurup

muvâcehe-i şerîf kapısından tevhidhâne-i latîfe çıktılar. Sertarîk efendi sağ ve şeyh Osman efendi el-Cerrâhî sol tarafına girince Büyük Efendi-i merhûm makâm postunun üzerinden ayrılıp Çelebi postunun üzerine dururlar. Beher adım birer tekbîr-i şerîf ile usûl-i tarîkat vechile, dokuz adımda makâm postunun önüne getirdiler. Büyük Efendi hazretleri sağ eliyle [V/96] işâret edip: “Buyurun kardeşim” dediler. Efendi-i merhûm hazretleri makâm postunun üzerinde namaza durdular. Namazdan sonra kıyâm edip birâderi ve mürşidi eline niyâz edeceği sırada mürşidi gelip birâderine tebrik ettiler. Ve ondan sonra makâm postunun sağ cihetinde duran sertarîk efendi gelip bîat ettiler. Efendi-i merhûm sertarîkı sertarîk makâmı postuna eliyle çekti. Ba‘dehû meşâyih ve sâlikân-ı tarîkımız kademleri sırasıyla gelip bîat ettiler. Bu arada hankâh-ı şerîfde ma‘lûm olan diğer hizmet-i şerîfelere bulunanlar geldikçe Efendi-i merhûm hazretleri onların mevkîlerine durmalarını işâret buyurdular. Tekbîr-i şerîfî salât u selâm ile hitâma erdirdi. Büyük Efendi-i merhûm hazretleri kıyâmen duâyı ettiler. Ve Fâtiha buyurdular. Ba‘dehû sertarîk efendi ve meşâyih ve hulefâyâ kademleri sırasıyla Fâtiha verdi. Ve sonra Büyük efendi-i merhûm hazretleri Efendi-i merhûma evrâd-ı şerîfe başlamasını kulağına söyleyip dışarı çıktılar. Şeyh odasına gelip postunun karşı cihetine oturdular. Âyîn-i bihîn-i tarîkat tevhidhâne-i şerîfte edilirken sertarîk efendiye meydanı bırakıp çıktılar. Şeyh hücreğine gelip birâderinin eline niyâz ettiler. Büyük Efendi-i [V/97] merhûm hazretleri de “Kardeşim otur makâmına da bize kahve emret.” Pederim efendim merhûm hazretlerinin makâm-ı Hazret-i Pîr iclâs merâsiminde bulunan Dâire-i Askeriyye mümeyyizlerinden şâir-i meşhûr tarîk-ı Şa‘bâniyye-i Halvetiyye hulefâsından Nazmi Bey’in îrâd ettiği neşîde-i târihiyye:

*Pîr-i vâlâ-yı tarîkat Hazret-i Nûreddîn'in
Âsitân-ı akdesidir işte bu âlî makâm
Ahz-ı feyz etmek için ol merd-i kâminden hemîn
Ravzasın eyler tavâf kerrûbiyân her subh u şâm
Ka'betü'l-uşşâk desem lâyık bu cây-ı envere
Çünkü sükkânı ânın müstağrak-ı vecd-i tamâm
Biri ez cümle o merdân-ı hakîkat-pervîn
Hazret-i Gâlib efendi reşâdet-i ittisâm
Eylesin Hak ol kerîmü't-tab'a bahş-ı âfiyet
Hankâha sâye-sâz olsun ilâ yevmi'l-kıyâm
Postnişîn oldu tamâm kırkbeş sene bu tekkede
Ol merd-i mürşid sâyesinde nice tullâb-ı kirâm
Dâderi ihlâsı sûrî Yaşar efendi'ye dahi
Tâ sabâvetten beri sarf etti hayli ihtimâm
Âkabet kendi gibi bir şeyh-i kâmil idi
Çeşme-i feyz-i muhabbetten sunup bir dolu câm
Allah Allah anla ol zâtın uluvv-i kadrini*

Muktedir iken etmeğe ta'bir u teslike devâm

Leyle-i mi'râcda Yaşar efendi'yi hemân

Posta çekdi çekildi kendisi âhir müdâm

[V/98]

Öyle te'sirâta mûcib oldu kim bu mâcerâ

Hankâhda ağladı sığâr u havâs u avâm

Cümleden tecrîden oldukça ol zât-ı neş'e-yâb

Hazret-i Yaşar efendi'yi Hak ede şâd u kâm

Ben de yazdım hâme-i cevherle Nazmî târihin

Eyledi Gâlib efendi dâderin sâhib-i makâm

Sene 26/27 Receb-i şerîf 1314 leyle-i Cum'a

Zamân-ı irşâdında bin üç yüz yirmi yedi [1327] senesinde hankâh-ı şerîf [ta'mîr?] edildi. Ve mâliyeden muhassas hankâh-ı âlînin fukarâ ta'miyesi üç yüz kuruşa iblâğ edildi. Ve şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin müridelerinden Bedr-i felek baş kadın efendi tarafından Bayezid imâretinden yevmiyye sekiz çift fodla tahsîs ettirildi. Türbe-i şerîfe ve tevhîdhâne-i latîfe keçe tefrîş olundu. Ve yine lâzım gelen mahaller ta'mîr edildi. Hâce-i irfânem pederim ve hizmet-i Hazret-i Pîr'de selefim hazretlerinin mukâbele-i şerîfte mevsime münâsib veyâhût halka-i zikr-i şerîfte muhtâc-ı nasîhat bulunan ihvân-ı tarîkın hallerine göre kuûden ve kıyâmen usûl ilâhîsi okumaları mu'tâd-ı mürşidâneleri idi. Müşârun ileyh hazretlerinin ilâhiyyât-ı âşikânelerinin matla' beytinde âlem-i cemâle intikâl buyuracakları senenin tarîhini remz ile beyân etmiştir.

[V/99]

Firâk-ı yâr ile hoş oldum

Ya ben nîce Hû demeyim

Hayâl-i aşka dûş oldum

Ya ben nîce Hû demeyim

Gönül hevâya akdı

Nâmûs/u/ yere bıraktı

Cânımı odlara yaktı

Ya ben nîce Hû demeyim

Bu hâlde ererse ölüm

Aceb nola benim hâlim

Nâra uğrarsa yolum

Ya ben nîce Hû demeyim

Rızâeddîn bu hâle hayrân

Senin ismin dürür gufrân

Olur mu derdime dermân

Ya ben nîce Hû demeyim

Sene 1331

Pîrdaşım Ahmed bey merhûmun mürşid-i azîmimiz hazretlerinin türbe-i aliyyelerine yazdığı dibâce: *Âh mine'l-mevt dest-i cellâd-ı ecelden ne civân-ı kavî halâs olur ne de pîr-i zebûn. Kâlû 'İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn'.*

On dört Cemâziye'l-âhir sene bin üç yüz otuz bir [1331] ve Rûmî 8 Mayıs sene bin üç yüz yirmi dokuz [1329] Çarşamba günü gündüz ezânî saat on buçukda kutbu'l-ârifin gavsı'l-vâsılın hâtemü'l-müctehidîn pîr-i a'zam nûr-i mücellâ-yı muazzam ol feyz-i hidâyet-i rabbânî ve nûr-i rahmet-i sübhânî ve ol ilm-i edeb-i ezeli cenâb-ı seyyid Mehmed Nureddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âfî) efendimiz hazretlerinin hankâh-ı feyz-i âlîleri [V/100] postnişîn-i medrese-i irfân-penâhîleri şeyhi mürşidim seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi hazretleri'nin mide hummasından “ircii” emr-i celîline lebbeyk-zen-i icâbet eylediği bir yevm-i hazândır. Azîz Müşârun ileyh (rahmetullâhi teâlâ aleyh)'in na'ş-i mağfîret nakşî Perşembe günü dergâh-ı âlînin meydân odasında gasl olunup işbu fakîrde mübârek ve muallâ ve hürmetkâr tenine su dökmek vazîfesiyle müşerref oldum. Esnâ-yı gasilde meşhûdât-ı fakîrânem ber-vech-i âfîdir: “Gasil keyfiyeti Eyüp Sultan'da kâin Hâki Baba hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi Sa'deddîn efendi tarafından îfâ ediliyordu. Vücûd-i mübârekleri balmumu sarısı gibi olup zerre kadar âhirete et götürmemiştir. Gül çehre-i mürşidâneleri hayatlarında olduğu gibi mütebessim revnâkdâr ve ol vech-i enver-i latîfnde nûr-i îmân nümâyân nûr-ı Kur'ân ve nûr-ı tevhîd ü irfân pek ıyân bir sûrette lemeân ediyordu. Altı gün keyifsizliği esnâsında def'î-i hâcet vukû bulmamış ve esnâ-yı gasilde her ciheti bi-lâ istisnâ pâk u nazîf idi. Sadr-ı mürşidâneleri ve bütün a'zâsı zaîf o derece nahîf ki senelerce gıdâ-i maddiyyeden mahrûm bir vücûd veyâhût vücûd değil bir mevt-i zî-hayat

﴿موتوا قبل ان تموتوا﴾

(el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, II, 291) [ya'nî “Ölmeden önce ölünüz.”] sırr-ı mukaddesine mazhar olmuş gibi zaîf letâfetin nûrâniyyet-i islâmiyyenin ve şerâfet-i tarîkiyyenin bir heykel-i [V/101] zarîfi bir âbide-i nazîfi olarak dünyâ yolcularının ahirete gitmek için son istihâmı olan tenâşirde tecelli eden cism-i zarîfleri dil beytini pâk etmiş, kendini ankâ etmiş, âlem-i lâhûta gitmiş, zikirten hâlet almış, âşinâ-yı rûh olmuş, ukbâda devlet bulmuş, terk ehline karışmış, hem zevkine erişmiş, bahr-i ledünle görüşmüş, Hû zikrine alışmış Hû Hû diye Hû'yu bulmuş, dergâhına kavuşmuş, rızâ ziyâsın bulmuş, tevhîd ile çerâğın yakmış bi-hamdillâh nûr olmuş, meâlinde Hazret-i Pîr efendimiz'in nutk-ı âlîlerine lâyük ve emâline fâik bir mürşid-i kâmilî temsîl ediyor idi. Huzûr-i ilâhiyye gitmek için son abdesti verilmeğe başlanınca meydân odasının kapısı önünde

zâkiran muhrik sadâlarıyla salâya başladılar. Salâdan sonra hankâh-ı şerîfin sertarîkı ve sertarîkzâde hazretlerinin medfûn olduğu dergâh-ı şerîfin şeyhi hâfız Mehmed Râşid efendi el-Cerrâhî ism-i Hû'ya başladı. Ve berâberinde:

Mevlâm gözüm yaşı akar sel olur

İner engin deryâsına göl olur

Âhım çıkar arşa yol olur

Bak şu seyyid Seyfullâh'ın hâline

Cân u bâşı koymuş Allah yoluna

Sakın aldanmayın dünyâ mâline

Hakk'ı isteyenler tevhîd eylesin

Bak şu seyyid Seyfullâh'ın hâline

[V/102] nutk-ı şerîfini zâkiran ile beste-i ma'rûfî üzere okumağa başladı. Ve abdestin hitâmında Efendi-i merhûm hazretlerinin tekbîrli dallı arakıyyesini mübârek başına ve ehl-i tarîkin kemâl-i îmânına senedi olan silsilenâme-i meşâyih-i icâze-i şerîfini mübârek eline verdi. Ve bunların verilir iken Fâtihâ-i şerîflerini etti. Ba'dehû o cism-i mübârek-i dervîşâne bir sûrette kefene sarıldı. Ehl-i dünyânın ahirete nâkil-i hazîn olan tâbût-ı muallâsına vaz' edildi. Hazîn bir ism-i Hû sadâsıyla tevhîdhâne-i şerîfe götürüldü. Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfine konu. Mayıs ayının onüçüncü gecesini ki mâh-ı mezkûra mahsûs letâfet-i hevâiyye-i hüzn ile gûyâ teessür ile imtizâc etmiş gibi her tarafta hüzn ve kederile mümtezic bir sükûn-i edîbâne, bir samt-ı mâtemâne var. Mâî nûr, semâyı tezyîn eden lâ-yuad kevâkîb bile revnâk ve mühtezz ziyâlarıyla bir mâtemî geceye bu hüzn-âver leyl-i hicrâna iştirâk ediyolardı. Gûyâ ki bütün zerre-i kâinât bu boşluğa bu yoksulluğa iştirâk eylemişler zannolunur. İşte bu gece tabut içinde huzûr-ı Cenâb-ı Pîr'de bulunup ol gece rûh-ı latîfîni şâd için hatm-i şerîfler tilâvetiyle ve zikr-i tevhîd-i rabbânî kırâatıyla geçmiştir. Ertesi Cum'a günü ezânî saat üç buçuk hankâh-ı şerîfe tecemmu' eden meşâyih-i kirâm ve ulemâ ve vüzerâ ve avâm-ı nâsın [V/103] huzurunda muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de sertarîk efendi tarafından tezkiye ve duâ edilip Hazret-i Pîr'in makâmı postnişinlerinin cenâze merâsimine mahsûs ötedenberi icrâ olunan âyîn-i bihîn-i tarîkatıyla hankâh-ı âlînin kapısından çıkarıldı. Hazret-i Merkez (kuddise sırruhu'l-eazz) dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed efendi "Ya Allah Hû" sadâ-yı dîndârâne-i "ism-i Hû"ya başladı. Karakol sokağı Zincirlikuyu Hâfız Paşa Caddesi tarîkıyla Fâtih câmi'-i şerîfine götürüldü. Ba'de salâti'l-cum'a cenâze namazı Beylerbeyi'nde kâin Bedevî dergâh-ı şerîfi şeyhi sâdât-ı Hüseyniyye'den şeyh seyyid Saîd efendi hazretleri tarafından kıldırıldı. Ba'dehû iltifât-ı seniyye-i hazret-i Nebevîye şeref-i nâiliyetiyle nâm-ı âlîsi şöhret-i cihângirânesi kalıp ehl-i İslâm'da eydi-yi hürmetlerle ta'zîmlerle tekrîmlerle yâd edilen Sultan Mehmed Hân hazretlerinin türbe-i münevvereleri pîşgâhında hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in sırr-ı tarîkı Efendi tarafından tezkiye-i ber-üslûb-hazînâne ve belâgat-ı zarîfâne ile icrâ edildi. Hâzirûnun gözlerinden gayr-ı ihtiyârî dumû'-i teessürât rizân oluyordu. Be-tekrâr müşârün ileyhi Bedevi

şeyhi seyyid Saîd efendi hazretlerinin gâyet belîğ ve fasîh Arabiyyü'l-ibâre bir duâsı ile ehl-i aşkın kalblerini ra'şeler, tenlerini lerzelere müstağrak etti. Çarşamba tarîkıyla [V/104] avdet dahi azîmet gibi pek vakûrâne olmuştu. Ol tarafta meşâyih-i kirâm hazretlerinin gulgule-i tevhîdi arka sırada cânhırâş ve mâtemî neşîdeleri ve hazret-i Merkez dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed efendi hazretlerinin kemâl-i hüzn ile edîbâne zikr-i ism-i Hû'yu idâresi. Ya'nî Ya Allah nidâ-yı dîndarâneleri bütün âfâkı dolduruyordu. Bu kesîr cemâatin her iki yanında beriyye efrâdı ve tabut bahriye efrâdının başları üzerinde gidiyor idi. O gün İstanbul muhîtinde ebedî teessürler dâimî hüznler görünüyordu. Bütün çehrelerde beşeriyetin mir'ât-ı in'ikâsât-ı saâdeti olan yüzlerde ye'sler beliriyor ve hüznler görünüyordu. Herkes o yüzlerce parmaklar üstünde şâhâne bir sûrette taşınan o hamûle-i feyz-i irfânı hüzn ile ta'kîb ediyor idi. Her tarafta bir eser-i ihtirâm, her köşede bir resm-i ibticâl var idi. Vaktâki meşâyih-i kirâm hazerâtı hankâh-ı şerîfin kapısı önüne vardılar. Bu fakîr binbaşı dervîş gazi Ahmed Muhtâr koşarak hankâh-ı âlînin kapısının sağ tarafında Sultan Mahmûd Han-ı Adlî'nin yaptırmış olduğu beytin taşının üzerine çıktım. Ol vücûd-i mübâreği hâmil olan hüzn-nümâ tabut henüz Kızıağası sokağından görünmeğe başlamışdı. Vaktâki hankâh-ı şerîfin sokağında [V/105] Boşnak Hakkı bey'in hânesi hizâsına geldi. Ve Karakol sokağının hankâh-ı şerîfin caddesi tarafındaki ağzında Bakkal Süleymân ağa'nın hâlî arsasında toplanan civâr mahallâtın İslâm ve Hıristiyan, ihtiyâr, genç, muhderât feryadlar ile iniltilele “Şeyhimiz babamız nereye gidiyorsun?” meâlinde herkesi titretecek belki Kerbelâ'da o beyâbân-ı hicrânda işitilmiş iniltilele, ruhdan kalpden kopan âh u figânlar işitiliyordu. O köşede tabî bir sûrette tabut durur gibi oldu. Güyâ ki tabutun re'sinde bulunan ol sarı tâc-ı şerif ol pûşîde-i zarîf ol alâmet-i mensûbîn-i Hazret-i hâtemü'l-müçtehidîn lisâna gelmiş de şunları söylüyordu: “Ey benim hemşîrelerim ey benim sevgili yavrularım ve ey benim kızlarım, torunlarım mevt bir emr-i rabbânîdir. Ona gerden-dâne-i inkıyâd etmeyen

﴿ كل نفس ذائقة الموت ﴾

(Âl-i İmrân, 3/185) [Ya'nî “Her canlı ölümü tadacaktır.”] sırr-ı sübhâniyyesine boyun eğmeyen var mı? Hepiniz bana karşı hakkınızı helâl ediniz.” İşitince kat be-kat helâl olsun. Elvedâ ey yalancı dünya! İşte

﴿ الدنيا مزرعة الآخرة ﴾

(Keşfü'l-hafâ I, 412) [Ya'nî “Dünya ahretin tarlasıdır.”] kuzularım. Be-tekrâr tevhîdhâne-i latîfte huzûr-i pür-nûr seyyidinâ cenâb-ı Pîr-i a'zamda mûmâ ileyh sertarîk efendi tarafından bir tezkiye daha icrâ edildi. Ve zikr-i devrâna bed' edilince şeyhim merhûm hazretlerinin tabutu tevhîdhâne-i şerîften [V/106] türbe-i saâdete nakl edildi. Birâder-i ekremleri şeyh Gâlib efendi hazretlerinin kabri-i şerîfinin sol yanında ihzâr edilen lahd-ı mahsûsuna yevm-i mezkûr ezânî saat yedide büyük mahdûmu şeyh Abdülazîz ve birâderi şeyh Gâlib efendizâde İsmâîl Ni'metullah efendiler ile bu fakîr dervîş Ahmed Muhtâr kabri-i enverlerine indirdik. Şeyhim merhûmun mübârek ağzından kan gelmekte ve kefeni göğüslerine kadar al kan ile boyanmış olarak mübârek vücûdunu o hâk-i pâk-ı mukaddes-i gufrâna yatırdık. Ve tekbîrli hırkasını dahi tabutunun üzerinden alıp şeyhimin üzerine örttük. Ve tevhîdhâne-i şerîfde zikr ü devrânın hitâmında tilâvet-i hatm-i Kur'ân-ı Kerîm ve

duâ olunduktan sonra kabr-i şerîfinin etrâfında kabir tevhîdi edildi. Ve ba‘dehû telkîn verildi. Bu hizmetlerin esnâsında kafes ve selâmın harîm-i ismeti tekâyâ ve zevâyânın numûne-i ismeti olan o kafes sanki yıkılacaktı. Rabbim, işitilen ses bir refîka-i hayâtının bir memnûne-i irfânının kısık sesi –Şeyh-i mağfûr hazretlerinin haremının ismi Emîne Memnûne-dir. Diğer bir ses o Şeyh-i mağfûrun sulb-i pâkinden gelen bir duhter-i pâkîzenin sadâ-yı hicrânı. Babacığına karşı olan hüznünün pek ra‘nâ bir feryâd-ı hazîni idi. -Şeyh-i mağfûr hazretlerinin kerîmesinin ismi Ra‘nâ-dır. Herkes her vücûd melîm melîm ağlıyor, yanıyordu. [V/107] Yalnız bir tek kişi bir vücûd-i dem-sâz-ı sarîh bir hakkı olan bu enînler bu mâtem-i pederâneye iştirâk edemiyordu. O da hasta olan sekerâtta hâl-i ihtizârda şeyh Fahrettîn efendi çelebi idi. Günlerce baba oğul bir odada yatan bu yavru ve günlerce yek diğerinin yüzlerine bakıp belki de için için ağlayan bu kuzu bu hankâhın nûr-ı meş‘ali lem‘a-i ümîdi meş‘ale-i enîsi bu hicrânlardan pek uzak idi. Belki bir hiss-i kable‘l-vukû‘ onu haberdâr ediyordu. Fakat hastalığı ızdırâbât-ı cismâniyyesi bunlara mâni‘ idi. Pederinin defninin akabinde akli başına gelmiş, yanına vardım güzel güzel mersiye-i dil-sûz-ı sultân-ı şehîd-i Kerbelâ-yı okuyup ağlıyordu. Cumartesi Pazar ve Pazartesi geceleri mürşid-i mağfûrun rûh-i pür fütûhu hatm-i Kur‘ân-ı Kerîm ve tevhîd-i rahmân-i rahîm ile şâd edildi. Salı gecesi dahi mevlûd-i cenâb-ı risâlet-penâhî kırâat olunup esnâsında okunan Kur‘ân-ı Kerîm ve salât u selâm ve ta‘zîmât u tekrîmâtтан hâsıl olan ecr ü mesûbât rûh-i şerîfine hediye edildi. Ve kırkıncı gününe kadar tarîk-i Cerrâhîye tekâyâ-yı şerîfesinin yevm-i mahsûslarında bir hatm-i şerîf ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okunup şeyh-i mağfûrun rûh-i şerîfine hediye [V/108] edildi. Ve kırkıncı günü akşamı hankâh-ı şerîfde mevlid-i şerîf okunup ve hatm-i Kurân-ı Kerîm kırâatiyle rûh-i şerîfi dilşâd edildi. Mevlâm şeyhim merhûmu rahmet-i vâsiasına mazhar ve bizleri de şefaatine nâil ve dâima ruhâniyyetini üzerlerimize sâyebân buyursun. Âmîn.”

Mürşid-i dil-âgâhım sebep-i füyûzâtım es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddin Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin boyu tam ve mevzûnü‘l-kâme, vech-i mübârekleri beyaz ve bir reng-i münâsible münevver, lihye-i zarîfi âk u pâk, çeşm-i âşîkâneleri yeşile mâil renkde olup fehm-i idrâki ashâbına hâs bir sûrette nazar eder ve câzibedâr kaşları kara ve tüylüce omuzları genişçe, meşy u hareketi âheste, reftârı zarîf, nehâfet-i vücûdiyyesiyle mütenâsib nezâket-i tab‘ına uygun, gül çehre-i âlîsi dâimâ mütebessim hemîşe bir revnâkdar, muhâtabını kemâlâtına meftûn edecek bir tarzda idâre-i kelâm eder, hoş-gû, meclis-ârâ, tab‘-ı mürşidânelerine muvâfık gelmeyen gerek ol meydan-ı ilm ü irfân ol medrese-i edebe girmeyecek ve girerse âharı rencîde edecek sözlere havâle-i sem‘-i i‘tibâr etmez. Dâimâ gönül yapar beyt-i Hüdâ olan ol ma‘mûreyi, o sırça sarâyı yıkmaz yıkandan da hoşlanmaz. Meclislerini meclis-i melâik-i enîs hâlinde bulundurur. Ekseriyetle konuşurlar iken kendilerine bir hâl [V/109] bir cezbe geldiği o esnâda kaşları çatılır vaz‘iyet-i incizâbı sâniyelerce devâm ederdi. Bu hal vâkıfını hayretlere, amanlara müstağrak eyler. Nezâket ve nezâhetin mücessimi zarâfet ve şerâfetin mümessili olan meclis-i irfânelerinde el pençe ta‘zîm olunup da mütelezziz olmamak ya gerek telmîhen ve gerek işâreten tehzîb-i ahlâk ve tenvîr-i kulûb etmemek gayr-ı kâbil olup neş‘eli eyyâmında fem-i mübâreklerinden ve çetrefil olan cümel-i letâif-i beyânâtından dahi istifâdeler ve istifâzalar kesîrdir. Yalnız

mürîdan ve dervîşânın değil, sâir turuk-ı aliyye meşâyih ve dervîşânının dahi kalblerini muttasıf buldukları ahlâk-ı kerîme-i fâzıla ve mütehalli oldukları tab‘-ı selîm-i mürşidâneleriyle kendilerine cezb ü celb ve rabt-ı bend etmişlerdi. Bu vech-i ahsen ile zikr-i cemîl-i mürşidânelerini hemîşe ziynet-lisân-ı muhibbân nâm-ı bülend-i reşâdetlerini ebediyyen vird-i zebân-ı dervîşan kılmışlardı. Kemâlât-ı insâniyyenin, meziyyât-ı beşeriyyenin mefâhir-i İslâmiyye-i dîniyyenin, âdâb-ı turuk-ı şettâ-i seniyyenin kâffesini câmi‘ olan zât-ı muhteremleri bir mir‘ât-ı pâk-ı mücellâ, bir âyîne-i sâf-ı muallâ halinde mütekelliminin, muhâtabının, gâibinin, baîdinin, karîbinin kalbine akseyler, tanîn-endâz olur. Tam ma‘nâsıyla bir sıfat-ı kalbiyyeye mâlik şerîat-ı garrâ-yı Ahmediyye’ye ve tarîkat-ı beyzâ-yı Muhammediyye’ye kemâliyle sâlik olan Azîz-i müşârün ileyh geceleri [V/110] tâat ü ibâdât ve esmâ-i şettâ ile çerâğ-ı tevîdî yakar, sabahları ol bâb-ı feyz-i irfân açar ve ol fahr-tâb-ı Nûreddîn’i öper, gündüzleri biraz uyur, gâh mütâlaa eder, müddet-i ömr-i şerîfinde geceleri yattığı çamaşır ve elbiseleri [ile?] ibâdât u tâat etmişlerdir. Her gün ve her gece çamaşır ve melbûsâtını değiştirir, mübârek eynine haydârî yaka cübbe ve şalvar üzerine meşâyih mahsûs peşli entârî ve kadem-i mübâreğine mest ve kundura giyer ve beline kendilerine mahsûs bir tavr ile eliflâm bend ve ba‘dehû ekseri abânî bağlar, gâyet zarîf, nazîf kendilerini gören hâl-i tavr u kıyafetine meftûn, hastegânı, o ma‘neviyyâtından meded uman zuafâyı, bir hilm-i edeble okur, onlara Lokmân-asâ perhîz tavsiye eder, bîçâregânı arar bulur. Âbid ü zâhid, arifibillâh, mürşid-i zevi‘l-intibâh bir zât-ı nâdirü’s-sıfât, bir şahs-ı melek-sîmâttı. Vâh esefâ ki hakîkat ve ma‘rifetin zî-vakâr bir ma‘kes-i nûrânîsini artık selîm-i eydiyete minber-i ezeliyyeye pervâz ile bu âlem-i fenâdan râh-ı maksûdu olan ma‘bûduna ulaştı. Sad hayf ki ol mürşid-i hakîkat ve ol rehber-i feyz-i ma‘rifet teşnegân-ı ilm ü irfândan ebediyyen uzaklaştı.

Cennette okur tûbâya bunu hep mürg-i irem subh u mesâ

Yâ Muhammed yâ Nureddîn yâ Hayâtî yâ Rızâ

Meşâhîr-i şûarada Remzi bey efendi’nin şeyh müşârün ileyh hazretlerinin irtihâline îrâd ettiği [V/111] neşîde-i târihiyye:

Yine bir necm-i fîrûzân-ı semâ-yı irfân

Oldu sad hayf ki dâmenkeş-i âfâk-ı cihân

Olsa zâir yeri var şimdi kulûb-i irfân

Zülmet-i ye’s ile mâtem-zede mahbûb-ı rıfkân

Pâk-sîret-i sulehâdan idi bu şeyh-i arîf

Ağlasın fâcia-yı mevtine çeşm-i devrân

Ehl-i dil çâk-ı girîbân ile feryâd eyler

Ebedî etti ufûl âh ki bir kutb-ı zamân

Söyledim lafza-i gufrân ile remz-i târîh

Oldu merd-i Hudâ âzim-i arş-ı Rahmân

Eylesin makberini reşme-i rahmet reyyân

Olsun ârâm-gehî baĝ-ı berîn-i rıdvân

Defîn 16 cemâziyelâhire sene 1331 yevm-i cum‘a ezânî saat 7.

Mürşid-i müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) hazretlerinin tekbîrli tâc-ı şerîfleri temsîl-i ma‘nevîsi olan sandûka-i emcedlerinin re’sine konmuştur. Ve tekbîrli beşyüzlük zeytin çekirdeği tesbîhi ve mükemmel evrâd-ı şerîfi ve yevmiye iksâ buyurdukları tâc-ı şerîfleri ve bir aded mühr ile bir ilâhî mecmûaları vesâir muhtelifât hankâh-ı şerîfde mahfûzdur. Şeyh-i muhterem (kuddise sirruhu’l-ekrem) hazretlerinin peder-i vâlâ-güheri ve vâlide-i azîzeleri ve birâderleri ve hemşîreleri, birâder-i ekremleri ve şeyhi, Gâlib efendi el-Cerrâhî terceme-i aliyyelerinde beyân edildiğinden burada tekrâr tastîrine lüzûm görülmedi. Yalnız mürşid-i müşârun ileyh (rahmetullâhi aleyh) [V/112] hazretlerinin refîka-i hayatı Bacı vâlidemizin terceme-i hâlini mûmâ ileyh Binbaşî Ahmet Muhtâr bey’in yazmış olduğu terceme-i hâli ile evlâtları beyân edilecektir.

Üç Haziran Rûmî Pazartesi saat ezânî dokuz buçukda bir kara haberi beynimi sâika-i bâlâ ki parçalıyor. Şeyhim merhûm Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin harem-i âlîleri fahrü’n-nisâ şerîfe Emine Memnûne bacı hanım vâlide-i azîzem hazretleri zevcinin yoksulluğuna [yokluğuna?] dayanamıyor. Yirmi altı gün sonra o dahi bu âlem-i fânîden âlem-i cemâle intikâl ediyor. Merhûme vâlidemiz bacı sultân Uzunçarşî kethüdâsı tarîk-ı Rifâiyye meşâyihinden hacı İsmâil efendi merhûmun kerîmesidir. Kendileri bin iki yüz yetmiş iki [1272] sene-i hicrîsinde tevellüd etmişlerdir. Bir yaşında iken, pederi irtihâl edip vâlideleri Gelenbevî evlâdından Nefise hanım ile büyük pederi el-hâc Abdullah efendi’nin nezdinde yetişmişti. Henüz bahâr-ı ömrünün ondördüncü senesi olan bin iki yüz seksen altı [1286] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e kayınvâlideleri sâbık-ı terceme Fâtîmetü’z-Zehrâ el-ma’rûfe Dervîşe hanım büyük bacı vâlidemiz gelin götürmüştü. Dört kayınvâlidesinin taht-ı terbiyesinde fukarâ vâlideliğini bi-hakkın öğrenip kırk beş sene şeyhim maĝfûr hazretlerinin hücre-i edeb-i irfânında perveriş-yâb olduğu zevcinin kurb-i [V/113] feyzdârına ömrünün ellidokuzuncu senesinde atılıyor. Merhûme âbide ve zâhide ve vâlide-i fukarâ ve sâkin ü hâdime-i hankâh-ı Hazret-i Nûreddîn numûne-nümâ-yı imtisâl bir vâlide bacı idi. Ve kendisi “el-cennetü dârü’l-eshiyâ” hadîs-i şerîfine bi-hakkın mâ-sadak bir hâtûn idi. Vukû‘-i irtihâline bir saat kala bi’l-cümle evlâd u akrabâ ve ahbâb ve komşularını nezdine davet edip helâllik diledi. Ve kendisi kesesinden para çıkarıp zezem-i şerîf aldırıldı. Ve yanındakilere şifâdır deyü teselliler etti. Ve son olarak kimsenin muâveneti olmaksızın kendi yastığına kendisi tevhîd-i şerîf ve ism-i celâl okuyarak yattı. Ve tevhîd okuyarak bu âlem-i fânîye gözünü kapadı. Ertesi Salı günü hankâh-ı şerîfin meydan odasında âyîn-i bihîn-i tarîkat icrâ edilerek emr-i gasli ifâ edildi. Ba‘dehû tevhîdhâne-i latîfte huzûr-i Hazret-i Pîr’e bırakıldı. İkinci vaktine yakın bir zamanda huzûrda tezkiye ve dua edildi. Bir azîm cemm-i gafîrin eyâdî-i ta‘zîminde meşâyih ve dervîşanın gulgule-i tevhîd ve tehlîli ve zâkirânın mâtemî ilâhiyyât arasında Fâtîh câmi‘-i şerîfine götürüldü. İkinci namazını müteâkip cenâze namazı kılındı. Ve huzûr-i Hazret-i Fâtîh’de be-tekrâr tezkiye ve dua edildi. Yine zikr ü tevhîd ve tehlîl ile hankâh-ı şerîfe avdet dahi bir azîm cemâtle ve tevhîd [V/114] ü tehlîl ile pek vakûrâne oldu. Be-tekrâr tevhîdhâne-i şerîfde huzur-i Hazret-i Pîr’de tezkiye edilip zikr ü devrâna bed’ edildi. Merhûme bacı vâlidemizin tabutu türbe-i şerîfe nakl

olundu. Zevci şeyhim merhûmun kabr-i şerîfinin sol yanında ihzâr edilen lahd-ı mahsûsa defn edildi. Ba‘dehû hatm-i şerîf kırâat edilip tevhîdhâne-i şerîfde duâ edildi. Ve kabir tevhîd-i şerîfi yapıldı. Ba‘dehû telkîn verildi. Ve ol gece dahi tilâvet-i hatm-i Kur’ân ve yetmişbin kelime-i tevhîd-i şerîf okundu. Ve kırkıncı gece akşamı dahi mevlid-i şerîf ve hatm-i şerîf okunup âyîn-i bihîn-i tarîkatın icrâsıyla merhûmenin rûhu şâd edildi. Mevlâm merhûme bacı vâlidemizin kabr-i şerîfini nûr-i Kur’ân ve nûr-i zikrullah ile pür nûr ve derûnunda kendisine ilâkîyâm ser-nihâde-i cenâb-ı mele-i a‘lâda rûhunun derecâtını a‘lâ ihsân buyursun. Ve ol hankâh-ı şerîf-i feyz-i feyz-i edebî bu gibi âlâm-ı hicrândan masûn buyursun. Âmîn. Merhûme bacı vâlidemiz Şerîfe Emine Memnûne hâtûnun irtihâline şâir-i meşhûr Remzi bey’in îrâd ettiği neşîde-i târihiyedir.

Bir kadın ki Memnûne bacı huçeste-haslet idi

Eyledi hayf azm-i kûy-i bekâ

Pâk dâme-i sûtûde-sîret idi

Dâima celbeder idi hayır duâ

[V/115]

Nâm-ı ismet karîni olmuşdu

Mefhar-i sâlihât fahrü’n-nisâ

Tab‘-ı şefkat şîârı olmuştu

Gıpta-bahş-ı Hatîcetü’l-kübrâ

Şüphesiz kim riyâz-ı cennettir meskeni

Zâir-i hakkâ dâimâ rûh-ı arş-pervâzı

Ola sîrâb-rahmet-i Mevlâ

Olsun ârâm-gâhı bâğ-ı cinân

Oldu târîhi lafza-i gufrân

Vefâtı, yevm-i pazartesi sâat-i ezânî dokuz buçuk. Defn, 12 Receb-i şerîf, yevm-i Salı, saat yedi, sene bin üç yüz otuz bir [1331].

Şeyhim efendim merhûm hazretlerinin bir nikâh ile kırkbeş sene imrâr-ı hayât ettiği bacı vâlidemizin Memnûne hatûn’dan ibtida Hatîce Âliye isminde bir kızı dünyaya gelip iki yaşında irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Büyük vâlidesi Fâtîmetü’z-Zehrâ dervîşe hâtûn büyük bacı vâlidemizin kabr-i şerîflerine defn edildi. Bu ma’sûmenin velâdetinde tercemesi sebkât eden Bereketzâde temyiz istid‘â reîsi hâfız İsmâil Hakkı bey efendi’nin îrâd buyurdıkları târîh-i velâdet: *Memnûn oldu mâderin eyâ Hatîce-i âlî-cenâb.*

İkinci olarak bir mahdûmu dünyaya geldi. Es-seyyid Abdülazîz Zihnî tesmiye edildi. Terceme-i hâli şeyhim efendim merhûmun hulefâ-ı tarîkı meyânında zikr edilecektir. Üçüncü evlâdları olarak Şerîfe Melîha isminde bir kız evlâdı dünyâyâ gelmiştir. Bu ma’sûmede bir yaşında irtihâl-i **[V/116]** dâr-ı bekâ etmiştir. Bu dahi hemşîre Âliye ma’sûmenin defn edildiği büyük bacı vâlidemizin kabr-i şerîfine defn edilmiştir. Dördüncü evlâdları olarak Fâtîmetü’z-Zehrâ Ra‘nâ isminde bir kız evlâd vardır. Beşinci evlâdları olarak muharririhu’l-

fakîr es-seyyid İbrâhîm Fahreddîn'dir. Terceme-i hâl-i fakîrânem onsekizinci fasıl olarak bildirileceğinden burada beyân etmeğe lüzûm görülmedi.

Mürşid-i dil-âgâh eş-şeyh seyyid Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin makâm-ı kuds-i muallâ-yı Hazret-i Pîr'de devâm eden onyedî sene postnişînliğinde ahz u bey'at eden pek çok dervîşânı içinde on yedi zevât ahz u hilâfet etti. Bunlardan birisi muharririhu'l-fakîr. Müşârun ileyh pederim şeyhim efendimden sonra nâ-lâyık olarak hasbe'l-kader makâm-ı Hazret-i Pîr'e hâdim olduğumdan onsekizinci fasılda terceme-i hâl-i dervîşânem beyân edilecektir. Pederim şeyhim efendi merhûm hazretlerinin birinci halîfesi:

Birâderim es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî el-Fikrî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) bin ikiy yüz doksan bir [1291] sene-i hicrîsi Cemâziyelevvelinin 19. Cuma günü vakt-i zuhûrda ezânî saat beşde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de dünyaya gelmiştir. Ulûm-i ibtidâiyeyi hankâh-ı şerîfin [V/117] ittisâlinde Cânfedâ Hâtûn mekteb-i ibtidâyesinde tahsîl ve ba'dehû Fâtih Askerî Rüşdiyyesinden bâ-şehâdetnâme neş'et etti. Ve meslek-i adliyyeye intisâb edip cezâ riyâsetine kadar terfî etti. Ulûm-i Arabiyyeyi Fâtih câmi'-i şerîfî dersiâmılarından Çalı Bekir efendi merhûmdan ve lisân-ı Fârisîyi Dârü'l-Mesnevî şeyhi Mesnevîhân Şeyh Mehmed efendi merhûm'dan husûsî olarak tahsîl etti. Tarıkında ibtidâ intisâbı amcamız sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfde postnişîn-i irşâd büyük efendi merhûm es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretlerine olup müşârun ileyhden tüy arakıyye ve ahz ü bîat edip evrâd-ı şerîflerin kırâatine ruhsat ve dallı arakıyye ilbâs olunup etvâr-seb'anın beşinci dâiresinde iken büyük efendi merhûm hazretlerinin irtihâli vukû bulmuş olduğundan pederimiz efendi merhûm hazretlerine intisâb etti. Ve bu esnâda hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de meydancılık ve ba'dehû türbedârılık ve pazarcılık hizmet-i şerîflerinde bulundu. Bin üç yüz on beş [1315] senesi leyle-i mi'râci'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem)'inde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve eliflâm bend ve izn-i icâzet i'tâ ve tefhîm-i emânet olarak halîfe oldu. Zamân-ı fakîrânemde de hankâh-ı şerîfin aşçılık [V/118] vazîfesinde bulundu. Pederimiz efendi merhûm hazretlerinin hâl-i hayâtında ale'l-ekser taşrada da Adliye me'mûriyetlerinde bulundu. Ba'dehû me'mûriyeti terk etti. Zonguldak'da avukatlık etmekte olan damadı hâfız Mehmed efendi'nin yanına mea-âile gitti. Zonguldak'da açmış olduğu yazıhânesinde avukatlık etmekte iken zatürre hastalığına mübtelâ oldu. Doktorların tavsiyesi üzerine memleket hastanesine kaldırılırken dâmâdıyla ahiret kardeş olup tevbe-i istiğfâr ve rûz-i mahşerde birbirlerine şefâat edeceklerine dâir ahd ü peymân edip cümleden helâllik dileyerek ve bizlere de selâmlar ısmarlayarak mezkûr hastaneye götürülmüş ve bir gece hastanede âilesi yanında olarak kalır. Bin üç yüz kırk sekiz [1348] sene-i hicrîsi Zilhicce-i şerîfenin 8. Çarşamba günü ba'de'z-zevâl saat ikide

﴿من مات غريبا فقد ملت شهيدا﴾

(İbn-i Mâce, *Sünen*, Cenâiz-61) [ya'nî, "Kim garîp vefat ederse şehid olarak vefat etmiş olur.] hadîs-i şerîfine mâ-sadak olarak bu âlem-i fânîden infisâl edip âlem-i âhirete intikâl etmiştir. Vasiyyeti mûcibince nefsi-i mağfîret-nakşî hânesine nakl edilmiştir. Ba'de'l-gasl dallı arakıyyesi başına ve icâze-i şerîfi yedine dâmâdı

hâfiz Mehmed efendi tarafından konarak memleketin Yeni câmi‘-i şerîf nâmıyla yâd olunan câmi‘-i şerîfde bir cemâat-i kübrâ ile namazı kılındıktan sonra mekâbir-i müslimîne defn edilmiştir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh)’in medfûn [V/119] olduğu kabristân bin üç elli yedi [1357] sene-i hîcrisinde park yapıldığından medfûn bulunanlar evlâd ve akrabası tarafından bakiyye-i izâmları alınıp diğeri bir mahalle nakledildi. Birâderim şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî’nin de bakiyye-i izâmı taraf-ı fakîrânemden İstanbul’a getirilip türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr’de medfûn Hazret-i Pîr’in hemşîrezâdesi şeyh Abdullah Hüsâmeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin kabri enverlerinin sol yanında medfûn ve sâbık-ı terceme Moravî şeyh Âşık Yûnus efendi el-Cerrâhî’nin kabri şerîfine defn edildi. (Kuddise sırruhu). Birâderim mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) aksakallı, elâ gözlü, orta boylu ve fenn-i kitâbete âşinâ bir zât idi. Tekbîrli tâc-ı şerîfi sandûka-i şerîfi re’sinde ve tekbîrli eliflâm bendi sandûka-i şerîfi üzerine konmuştu. Me’zûn olduğu mükemmel evrâd-ı şerîfi fakîrde mahfûzdur. Pederim, şeyhim, senceristân-ı Hazret-i Pîr’in hizmet-i mukaddesesinde selefim, Efendi-i merhûm hazretlerinin ikinci halîfesi; eş-şeyh İsmâîl Hakkı Zihnî efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh), bin iki yüz yetmiş dokuz [1279] sene-i hicrîsinde Silistire kasabasında doğmuştur. Tekfûrdağı’nda me’mûriyeti esnâsında sâbık-ı terceme sertarîk şeyh Mehmed Muhterem efendi el-Cerrâhî’ye intisâb etmiştir. Mûmâ ileyh sertarîk efendinin irtihâliyle halîfesi ve Tekfûrdağı’nda [V/120] Kolsuz Baba hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî’ye intisâb etmiştir. Mûmâ ileyh’in irtihâlinde Büyük efendi merhûm şeyh Yahyâ Gâlib efendi el-Cerrâhî’nin li-ecli’l-maslaha Tekfûrdağı’na azîmetlerinde Büyük efendi merhûm hazretlerinden yed tutup etvâr-ı seb‘adan yedi dâire-i şerîfe seyretmiştir. Ba‘dehû pederim şeyhim merhûm hazretlerine intisâb etti. Bin üç yüz on beş [1315] senesi leyle-i mi‘râci’n-nebî (sallallâhu aleyi ve âlihî)’sinde birâderim merhûm şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî ile birlikte ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve eliflâm bend ve i‘tâ-yı icâze-i şerîf ve tefhîm-i emânet olup ikinci olarak şeyhinin halîfesi (?) hilâfet aldığı zaman Mürefte’de Duyûn-i umûmiyye baş kitâbetinde idi. Mürefte’de hayli ihvân-ı tarîk yetiştirdi. Pederim merhûm hazretleriyle fakîrin Mürefte’ye gittiğimiz Mürefte’nin Büyük câmi‘-i şerîfde Cuma geceleri tilâvet-i evrâd-ı şerîf ve zikr ü devrân olarak âyîn-i bihîn-i tarîkımız icrâsı için memleketin Kâim-makâm bey’i pederim merhûm hazretlerinden ricâda bulundu. Ve câmi‘-i şerîf-i mezkûrda azîm bir cemâatle mevlid-i şerîf kırâat edilip ayîn-i tarîkımızın icrâsına bed’ edildi. Ba‘dehû dergâh ittihâz edilmek üzere ayrıca hâne icâr edildi. Pederim merhûm hazretleriyle ikinci def‘a Mürefte’ye azîmetimizde dergâh ittihâz edilen hânenin selâmlık cihetinde misâfir edildik. Tarîkımızın neşrine [V/121] merhûm eş-şeyh İsmâîl Hakkı Zühdi efendi el-Cerrâhî çok hizmeti sebkât etmiştir. Mûmâ ileyh şeyh İsmâîl Hakkı efendi el-Cerrâhî’nin gayr-ı matbû‘ ve hankâh-ı şerîfde bir nüshası mahfûz *Dîvân-ı âşîkâne*’leriyle *Mektûbât*’ı vardır. *Dîvân-ı âşîkâne*’lerinden birkaç parça şiirlerini teberrûken kaydettim.

Gezme inkâr âleminde zâhid ikrârı bul

Geç hevâdan cân ilinde hükmeden cânânı bul

İlm-i nâfi iste Hak’dan câhil olma salikâ

*Râh-ı Hak'da pîşuvâdır Pir-i Cerrâhî'yi bul
Ref' olur gönliün hicâbı benliği terk ede gör
Meclis-i uşşâk içinde sâki-i feyyâzı bul
Gel bugün iç câm-ı aşkı pîrimiz Cerrâhî'den
Sâye-i feyzinden ânın mürşid-i âgâhı bul
"Fezkürûnî" emrini tut Hakkıyâ eyle devâm
Mürşid-i âlî-himemdir Pirimiz Cerrâhî'yi bul*

Diğer Nutku

*Sâlikâ mürşid-i kâmil söz/ün/den menkûş eyle gil
Levh-i mahfûz gönülde bir güzel hakkeyle gil
Hak için cümle harekâtı edenler ey azîz
Hubb-i şeyhi taht-ı dilde ulu sultân eyle gil
Verme nâmahrem olana gizli in'âmın sakın
Sırrımı sır eyle sırdâş-ı câna ifşâ etme gil
Bulmak istersen rızâyı hazret-i Mevlâ'yi gör
Şeyhinin gönlündedir ol başka yerde bilmegil
Hakkıyâ genc-i hüviyyet hazînedir vâr inân
Hâk-i pây-ı şeyhe yüz sür gayra meylin verme gil*

[V/122]

Diğer Nutku

*Halvetî gülzâr içinde açılmış bir gülüm
Pîr-i fahrî Cerrâhî gibi bâğ-ı bânım var benim
Öterim bülbül misâli âh u zârım rûz /u/ şeb
Sâki-i feyyâz-ı mutlak kâse-dâm var benim
Bendegân-ı evliyâda benden ahkar yoksa da
Şâhim Nûreddîn velîye intisâbım var benim
Âsitân-ı izzetîdir çeşme-i feyyâz-ı Hak
Hâzin-i esrâr-ı hikmet pîşdârım var benim
Etmeden dünyâya teşrîf oldu tebsîr-i cennet
Bu muazzam evliyâyâ eyvallâhım var benim
Hâtem-i pîr-i tarîkat mazhar-ı küll-i ehad
Gavs-ı küll tahtında sultân-ı pâdişâhım var benim*

El-amân dedikde billâh erişir imdâdına

Gün gibi zâhir-i kerâmâtı bir efendim var benim

Bâb-ı lütfundan umar cümle atâ-yı Hakkıyâ

Evliyânın ser-firâzı dil-penâhum var benim

Mûmâ ileyh şeyh İsmâîl Hakkı el-ma‘rûf bi-Zühdî efendi el-Cerrâhî son me‘mûriyeti olan İnoz‘da Müslim mahallesinde ikâmet etmekte olduğu hânesinde mide hummâsından hastalanıp bin üç yüz otuz bir [1331] senesi Muharremü‘l-harâmının 10. Çarşamba gecesini elli iki yaşında olduğu halde lâzım gelen vasiyetleri evlâd ü iyâline edip tevbe ve istiğfâr ederek kelime-i tevhîd-i şerîf zikrederek tekâmül-i enfâs-ı ma‘dûde-i hayât etmiştir. Mezkûr müslim [V/123] mahallesine bir saat mesâfede İncirlik nâm kabristana defn edilmiştir. (Rahmetullâhi ve kuddise sırruhu). Gayr-ı matbû‘ bir *Dîvân*‘ı hankâh-ı şerîfde mevcûttur. Şeyh İsmâîl Hakkı Zühdî efendi el-Cerrâhî‘nin iki aded halîfesi vardır. Birisi, eş-şeyh Hasan el-Basrî efendi el-Cerrâhî‘dir. Mûmâ ileyh Çorlu‘da esnâ-yı me‘mûriyette irtihâl etti. Çorlu‘da medfûndur. (Kuddise sırruhu). Diğeri, eş-şeyh Hasan Fehmi efendi el-Cerrâhî‘dir. Heybeliada‘da tedâvî edilmekte iken irtihâl etti. Mahall-i mezkûrun kabristânında medfûndur. (Kuddise sırruhu ve rahmetullâhi aleyhimâ).

Pederim şeyhim es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerinin üçüncü halîfesi; es-seyyid eş-şeyh Mehmed Emîn el-ma‘rûf bi-Nâcî efendi el-Cerrâhî‘dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) ammim büyük efendi merhûm es-seyyid eş-şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî‘nin büyük kerîmesi ismi mesbûk azîze Melek hanımın oğludur. Bin iki yüz doksan [1290] sene-i hîcrisinde hankâh-ı şerîfinin karşısında kâin Bağdat Monlası büyük pederi eş-şeyh Mehmed efendi el-Kâdirî‘nin konağında doğmuştur. Pederi es-seyyid eş-şeyh Ali Rızâ efendi el-Kâdirî‘dir. İbtidâ mûmâ ileyhe es-seyyid eş-şeyh Mehmed Emîn el-ma‘rûf bi-Nâcî efendi el-Cerrâhî ibtidâ vâlidesinin [V/124] pederi büyük efendi merhûm şeyh Yahyâ Gâlib Hayâtî efendi el-Cerrâhî hazretleri‘ne intisâb edip dallı arakıyeyi müşârun ileyh hazretlerinden giydi. Bin üç yüz on yedi [1317] senesinde pederim şeyhim efendi merhûm hazretlerinden ahz-ı hilâfet etti. Mûmâ ileyh mücerredü‘l-hâl idi. Hankâh-ı şerîf-i Pîr‘de iskân etti ve müddet-i medîde Hazret-i Pîr‘in türbedârlık vazîfesinde bulundu. Bin üç yüz otuz yedi [1337] senesinde hankâh-ı şerîfde irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledi. Ve âyîn-i bihîn-i tarîkat üzere kaldırılıp Edirnekapısı hâricinde medfûn ve zikr-i mesbûk olan Hazret-i Pîr‘in peder-i âlîlerinin seddi üzerinde medfûn hemşîre-i Hazret-i Pîr‘in ayağı ucunda ve seddin dışına defn edildi. (Kuddise sırruhu ve rahmetullâhi aleyh).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin dördüncü halîfesi; es-seyyid eş-şeyh Mehmed Aşkî efendi el-Cerrâhî‘dir. Mûmâ ileyh Tekfûrdağlı Mehmed Baba denilmekle ma‘rûftur. Ve an-aslin Tekfûrdağlı‘dır. Tercemesi mesbûk sertarîk es-seyyid eş-şeyh Mehmed Muhterem efendi el-Cerrâhî hulefâsından Tekfûrdağlı ve Kolsuz Baba dergâhı şerîfi şeyhi ve Kırımîzâde dergâh-ı şerîfi şeyhi vekîli es-seyyid eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî‘nin irtihâlinde büyük efendi hazretleri merhûmun Tekfûrdağlı‘na azîmet ettiklerinde mûmâ ileyh şeyh Mehmed Baba el-Cerrâhî büyük efendi [V/125] merhûm hazretlerine intisâb etmiştir. Ba‘dehû pederim efendi merhûm hazretlerinden ahz-ı hilâfet etti. Bin üç on sekiz [1318] senesinde Tekfûrdağlı‘nda

mûmâ ileyh şeyh Nûreddîn efendi el-Cerrâhî bâni-i sâni'si olduğu Sarmısaklı mescid-i şerîfi ve nâm-ı diğeri Kolsuz Baba dergâh-ı şerîfi o zaman Tekfûrdağı mutasarrıfı Şerefeddîn Paşa tarafından ta'miri icrâ olunup mescid-i şerif-i mezkûrun emânet ve meşihat cihetleri dahi mûmâ ileyh Mehmed Baba'nın uhdesine tevcih ettirilmiş resm-i küşâdında Mehmed Baba'ya ilbâs-ı tâc-ı şerif ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve posta iclâs merâsimi icrâ etmek üzere Paşâ-yı mûmâ ileyh tarafından pederim efendi merhûm hazretleri da'vet edildi. Pederim efendi merhûm Hazret-i Pîr-i destgîrden müsâade-i ma'nevîyye talep etti. Ve fakîri de maiyetlerine alıp Tekfûrdağı'na gittik. Ve dergâh-ı şerifin leyle-i mahsûsası olan pazartesi gecesini bi'l-cümle mesârifi mûmâ ileyh Şerefeddîn Paşa'nın tarafından görülen azîm bir cem'iyetle Mehmed Baba'ya ilbâs-ı tâc-ı şerif ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ve tefhîm-i emânet edilip posta iclâsı merâsimi ifâ olundu. Yirmibir sene dergâh-ı şerif-i mezkûrda icrâ-yı âyîn-i tarikat etti. Sinni yetmiş mütecâviz olduğu halde bin üç yüz otuz dokuz [1339] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerif-i mezkûrun kabristânında medfûn olan evliyâ-yı kirâmdan olan Kolsuz Baba hazretlerinin kabri-i [V/126] şerifinin sol yanına defnedilmiştir. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu).

Pederim efendim merhûm hazretlerinin beşinci halîfesi; es-seyyid eş-şeyh hâfız Mehmed Ziyâeddîn el-ma'rûf Sâfi efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) İstanbulludur. Eyüp Sultân civârında Arpaemîni çeşmesi kurbündeki ismi mesbûk Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi, tercemesi mesbûk es-seyyid eş-şeyh el-hâc Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî'ye dallı arakiyyesi dahi şeyhi tarafından ilbâs edilmiştir. Fâtih Otlukçu yokuşunun altında kâin Hâcegîzâde Mustafa efendi câmi'-i şerifinde hazret-i şeyh Hüsâmeddîn Merdî el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme ve sertarik şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhîzâde es-seyyid eş-şeyh Mehmed Abdülazîz el-Cerrâhî'nin kasr-ı yedinden dergâh-ı şerif-i mezkûrun imâmet ve hitâbet ve meşihat vesâir cihetlerini aldı. Pederim merhûm efendi hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerif ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ederek iclâs merâsimi ifâ buyurdu. Mûmâ ileyh şeyh hâfız Ziyâeddîn efendi sekiz ay dergâh-ı şerifde icrâ-yı âyîn-i tarikat etti. İrtihâl eyledi. Kendisi Fâtih Sultân Mehmed Han (aleyhi'r-rahme ve'l-gufrân) hazretlerinin türbedârı ve müezzini olduğundan Fâtih Sultân türbe-i şerîfi kabristânına defn edildi. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu). [V/127]

Pederim efendi hazretlerinin altıncı halîfesi; eş-şeyh Ahmed Ârif Hikmet efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) an-aslin Şumnuludur. Bin iki yüz doksan üç [1293] muhârabesinde pederi hoca İdrîs efendi İzmit'e hicret etmiştir. Mûmâ ileyh Ârif efendi berâ-yı tahsîl İstanbul'a gelip Karagümrük câmi'-i şerîfi medresesinde tahsîl-i ilm ettiği esnâda kendisine vâki' olan zuhûrât üzerine hankâh-ı şerif-i Hazret-i Pîr'e gelip büyük efendi merhûm hazretlerine rü'yâsını arzedip ahz-ı yed-i tevbe etmiştir. Ba'dehû büyük efendi hazretlerinin irtihâlinde pederim efendi merhûm hazretlerine intisâb etti. Ve bu esnâda hem Fâtih câmi'-i şerifinde derse devâm ve hem de hankâh-ı şerifde meydâncılık hizmetinde bulundu. Ulûm-i zâhiri Fâtih müciz dersiamlarından ve ders vekîli hoca Hâlis efendi'den tekâmîl-i nüsha edip icâzet aldı. Ba'dehû pederim efendi merhûm hazretlerinden ahz-i hilâfet etti. Zikr-i mesbûk-ı terceme eş-şeyh hâfız Ziyâeddîn Sâfi efendi el-Cerrâhî hazretlerinin vukû-ı irtihâli ile inhilâl eden Otlukçu yokuşunun alt başında kâin zikr-i mesbûk dergâh-ı şerifin

imâmet ve hitâbet cihetleri bi'l-asâle meşîhat ciheti de merhûm Ziyâeddîn efendinin sagîr mahdûmu Sa'deddîn'e vekîl olarak uhdesine tevcih edildi. [V/128] Ve ba'dehû zamân Âcizî dede sertarîk ve Kumrulu mesciddeki sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi Ali Ziyâeddîn efendi'nin vukû'-ı irtihâlinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de inhilâl eden sertarîklik vazîfe-i mukaddesesine ta'yîn edildi. Bin üç yüz otuz dört [1334] senesinde vazîfe-i me'mûriyeti olan Askerî kitâbetle Ankara'ya gitti. Sertarîklik hizmet-i şerîfinden infisâl etti. Bin üç yüz altmış [1360] sene-i hicrîsinde tekâud olarak İzmit'e nakl-i hâne etti. Ve İzmit'te irtihâl etti. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sirruhû).

Pederim merhûm efendi hazretlerinin yedinci halîfesi eş-şeyh Ali Bahâeddîn efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) mesbûku't-terceme Ordû-yı Hümâyûn şeyhi el-Hâc Hâfız Mustafâ efendi el-Cerrâhî hazretlerinin Fâtih civârında Sofular mahallesinde Çelebi sokağında dergâh-ı şerîfinin şeyhi mesbûku't-terceme eş-şeyh el-hâc Ahmed Şevkî el-Yesârî efendi el-Cerrâhî'nin oğludur. Bin iki yüz doksan iki [1292] sene-i hicrîsinde dergâh-ı şerîf-i mezkûrda doğmuştur. Pederinin irtihâlinde henüz pek küçük yaşında kalmış olduğundan eniştesi mesbûku't-terceme sertarîk şeyh Muhterem efendi el-Cerrâhî dergâh-ı şerîfe vekîl edilerek mûmâ ileyh dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşîhat ciheti tevcih edilmiştir. Bin üç yüz beş [1305] senesi vekîli [V/129] ve eniştesi tüy arâkıyye ilbâs edip i'tâ-yı bîat etmiştir. Ve eniştenin taht-ı terbiyesinde tahsîl ederek devlet me'mûriyetinde Zabtiye Nezâretinde evrâk müdür müâvini olmuştur. Bin üç yüz dokuz [1309] senesinde vekîli eniştesinin vukû'-ı irtihâli ile büyük efendi merhûm hazretlerinden seyr-i dâire-i esmâ-i şerîf ederek dallı arakıyye-i şerîf ilbâs etmiştir. Ve ba'dehû bin üç yüz yirmi bir [1321] senesi Receb-i şerîfinin 5. cumartesi günü dergâh-ı şerîf-i mezkûrda pederim efendi merhûm hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edip yed-i mürşidâneleriyle merâsim-i iclâsını icrâ buyurdu. Mûmâ ileyh şeyh Ali Bahâeddîn efendi el-Cerrâhî'nin zamân-ı meşîhatinde ordû-yı Hümâyûn şeyhi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi ta'mîr edildi. Bin üç yüz yirmi iki [1322] senesi Muharremü'l-harâm'ında mahall-i mezkûrda zuhûr eden harîkde dergâh-ı şerîf muhterik oldu. Bin üç yüz kırk iki [1342] senesi leyle-i mevlidî'n-nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem)'sinde taraf-ı eşref-i Hazret-i Pîr'den vâki olan irâde-i ma'neviyye ile sâbık-ı terceme pîrdâşı sertarîk eş-şeyh Ahmed Ârif efendi el-Cerrâhî'den sonra hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sertarîk edildi. On beş sene devâm eden sertarîkliğinde noksan kalan tarikımızın esmâ-i şerîfini [V/130] taraf-ı fakîrânemden seyr etti. Vazîfesinde kemâl derece âşikâne hizmette bulundu. Sekiz ay kadar bir zaman Cumhuriyet hükümeti vâridâtı olmayan arsa-yı hâliye kalmış olan tekâyâ-yı şerîfe muayyenât tahsîs etti. Mûmâ ileyh sertarîk şeyh Ali Bahâeddîn efendi el-Cerrâhî de Râmî karyesindeki hânesinde beher hafta Cumartesi günlerinde âyîn-i bihîn-i tarîkımızı icrâ etti. Meşrûtiyetin ilânında vazîfe-i me'mûriyetini terk etti. Pederi şeyh Ahmed Şevkî el-Yesârî'den müntakîl Fâtih câmi'-i şerîfinin derûnundaki kütüphânenin hâfız-ı kütüplüğü ile ilâ âhiri'l-ömür meşgûl oldu. Ömrün altmış beşinci senesi olan bin üç yüz elli yedi [1357] senesi Saferü'l-hayrının yirmibeşinci Salı gecesi icâr ile ikâmet etmekte olduğu Çarşamba'daki hânesinde mübtelâ olduğu hastalıktan rehâ-yâb olmayarak bu âlem-i fânîyi terk ve âlem-i cemâli derk etti. Ertesi Salı günü Sofular câmi'-i şerîfi müezzini hacı Hâfız efendi tarafından emr-i gasli îfâ

edildi. Taraf-ı fakîrânemden de âyîn-i tarîkımız icrâ edildi. Öğle namazını müteâkip Fâtih câmi‘-i şerîfi imâmı eş-şeyh hâfız Bekir efendi tarafından namazı kıldırıldıktan sonra huzûr-ı sultan Fâtih‘de taraf-ı fakîrânem‘den tezkiye ve duâ edildi. Ba‘dehû Hazret-i Pîr‘in muvâcehe-i şerîfine götürüldü. Be-tekrâr taraf-ı fakîrânemden tezkiye duâsı icrâ edildi. Edirnekapısı hâricinde [V/131] Mustafapaşa dergâh-ı şerîfi karşısında Küçük mezarlık denilmekle ma‘rûf kabristanda medfûn olan merhûm-ı mûmâ ileyhın büyük pederi Bosnevî Mustafa efendi‘nin kabr-i ittisâlinde ihzâr edilen kabr-i mahsûsuna defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Pederim merhûm efendi hazretlerinin dokuzuncu halîfesi; eş-şeyh Mehmet Tevfik efendi el-Cerrâhî‘dir. Mûmâ ileyh sâbık-ı terceme Çâlâk dergâh-ı şerîfi şeyhi merhûm eş-şeyh Bekir efendi el-Cerrâhî‘nin küçük mahdûmudur. Birâderi eş-şeyh Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî‘nin teb‘îd edildiği esnâda dergâh-ı şerîfi mezkûra meclis tarafından âyîn-i bihîn-i tarîkımızı beher hafta Perşembe icrâ etmek üzere mûmâ ileyh Tevfik efendi vekîl edildiğinden hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr‘de i‘tâ-yı bîat edip tâc-ı şerîf ilbâs edildi.

Pederim merhûm efendi hazretlerinin onuncu halîfesi; es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ferîdüddîn efendi el-Cerrâhî‘dir. Mûmâ ileyh Üsküp‘de Yeni Hamam mahallesinde kâin dergâh-ı şerîfinde medfûn eâzım-ı tarîkat-ı aliyye-yi Halvetiyye-yi Karabâşiiyye‘den zehrû‘l-kâmilîn eş-şeyh Âdem Baba (kuddise sırruhû) neslinden ve dergâh-ı şerîfi mezkûrun şeyhi es-seyyid eş-şeyh Süleymân Veliyüddîn efendi el-Halvetî merhûmun oğludur. Tahsîl-i ilim etmek üzere İstanbul‘a gelip hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr‘de sâkin oldu. Fâtih câmi‘-i şerîfi mücîz dersiamlarından meşhûr [V/132] şehri Ahmed efendi merhûmdan ikmâl-i nüsha edip izin ve icâzet aldı. Ve esnâ-yı tahsîlinde Yedi emirler türbedârı şeyhü‘l-kurrâ hacı Kadri efendi merhûmdan ta‘lîm-i kırâat-ı Kur‘ân-ı Azîmu‘ş-şân edip izn ü icâzet aldı. Ve görülen zuhûrât üzerine Efendi merhûm‘dan ahz-i bîat edip hankâh-ı şerîfde hizmette bulunarak seyr-i dâire-i esmâ-i şerîf edip ilbâs-ı tâc-ı şerîf hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet alınıp memleketi olan Üsküp‘e gitti. Pederinin irtihâlinde dergâh-ı şerîfi mezkûra şeyh olup el-yevm icrâ-yı âyîn-i tarîkat etmektedir. (Sellemeullah).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin onbirinci halîfesi; eş-şeyh Hasan el-Hamdi efendi el-Cerrâhî‘dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) imâameci ve hankâhda meydâncı Hamdi baba denilmekle ma‘rûfdur. Eğrikapı dâhilinde kâin zehrû‘l-kâmilîn eş-şeyh Hakîkî Osman efendi el-Halvetî es-Sinânî (kuddise sırruhu‘s-subhânî) hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi A‘rec şeyh Osman efendi el-Murâdî en-Nakşibendî‘nin birâderinin dâmâdıdır. İbtidâ intisâb tercemesi mesbûk Eyüp Sultân civârında Arpa Emîni çeşmesi kurbünde Tameşvâr dergâh-ı şerîfi denilmekle ma‘rûf Nûreddîn el-Cerrâhî hankâh-ı şerîfi postnişîni el-hâc İbrâhîm efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid [V/133] Mehmed Nûreddîn efendi el-Cerrâhî olup müşârun ileyhın irtihâlinde ammim büyük efendi merhûm şeyh Yahyâ Gâlip Hayâtî el-Cerrâhî hazretlerinden seyr-i dâire-i esmâ-i şerîf etti. Ba‘dehû büyük efendi hazretlerinin irtihâlinde pederim efendi merhûm hazretlerinden bin üç yüz yirmi [1320] senesinde ahz-i hilâfet edip hankâh-ı şerîfi Hazret-i Pîr‘e meydâncı oldu. Ve Edirnekapısı dâhilinde Acı çeşme kurbünde Halîl Nizâmeddîn efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi tercemesi mesbûk es-seyyid eş-şeyh sertarîk Ahmet Rif‘at efendi el-Cerrâhî‘nin irtihâlinde sagîr kalan mahdûmu es-seyyid Ahmet Hâdî‘ye

vekâlette bulundu. Ömrünün altmışdokuzuncu senesi olan bin üç yüz otuz iki [1332] senesi irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Usûl-i tarîkat vechile kaldırılıp Fâtih câmi‘-i şerîfnde taraf-ı fakîrânemden cenâze namazı edâ edildi. Ve tezkiye ve duâ olunduktan sonra yine tevhîd ü tehlîl ile muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr’e gelinip tezkiye ve duâ olundu. Vasiyyeti mûcibince Edirnekapısı hâricinde zikr-i mesbûk Sır tekke’de post mahallinin sağ yanında medfûn terecemesi mesbûk Kumrulu dergâh-ı şerîfi şeyhi Ahmed Şemseddîn paşa el-Cerrâhî’nin kabrinin sol yanına defn edildi. (Kuddise sırruhu).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin onikinci halîfesi eş-şeyh hâfız Ahmet Kâmil efendi el-Cerrâhî’dir. [V/134] Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) an-aslin İstanbulludur. Hankâh-ı âlînin ittisâlinde kâin Canfedâ hâtûn mekteb-i ibtidâiyyesi hocasıdır. Sıbyana ta‘lîm-i Kur’ân-ı Kerîm ve huffâz yetiştirir. Ve ulûm-i dîniyye ta‘lîminde feyziyle beyne’l-akrân temeyyüz etmiş bir zâttır. Muharririhu’l-fakîre ve bi’l-cümle efrâd-ı ailemize ve civârımız mahallâtındaki zükûr ve inâs, etfâl-i müslimîne kırâat-ı Kur’an-ı azîmu’ş-şân ve ilmihâl ta‘lîm etmiştir. İbtidâ intisâbı büyük efendi merhûma olup ba‘dehû pederim efendi hazretlerinden ahz-i hilâfet ederek tekâmîl-i tarîkat etmiştir. Ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’de nice müddet imâmet hizmet-i mukaddesesi ile evkât-güzâr olmuştur. Ömrünün yetmiş tecâvüz ettiği bin üç yüz otuz sekiz [1338] senesi irtihâl-i dâr-ı bekâ ettiği Orta kapısı hâricinde Zülâl-i çeşmesinin eski yolunda sağ cihette Şekerci sokağında medfûn pederinin kabri yanına defnedildi. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin onüçüncü halîfesi es-seyyid eş-şeyh Mehmed Saîd efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh sâbık-ı terceme Rumelihisâr’ında kâin Durmuş dede efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyh Mehmed Eşref efendi el-Cerrâhî hazretlerinin oğludur. Bin üç yüz [1300] sene-i hicrîsinde dergâh-ı şerîf-i mezkûrda doğmuştur. Pederinin taht-ı terbiyesinde ulûm-i [V/135] ibtidâiyyeyi ve âliyyeyi tahsîl etmiştir. Pederinin vukû‘-ı irtihâliyle dergâh-ı şerîf-i mezkûr muharririhu’l-fakîrin inhâsıyla uhdesine tevcih edilip resm-i iclâsı dahî taraf-ı fakîrânemden icrâ edildi. Dergâh-ı şerîflerin seddinden sonra Durmuş dede dergâh-ı şerîfi ve Durmuş dede hazretlerinin türbe-i şerîfe-i mahsûsası dergâhın meşâyihine mahsûs türbe-i şerîfe ve kabristân Belediye tarafından hedm edilip yerleri yola kalb edildi. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun arkasında kalan arsasına Durmuş dede hazretlerine mahsûs bir lahd-i kabir yapılip müşârun ileyh hazretlerinin bakıyye-i izâmı nakl edildi. Ve bu kabrin sol yanına dahi bir lahid yapıldı. Dergâhında medfûn meşâyih-i azîzân hazerâtının vesâirenin bakıyye-i izâmları nakl edildi. Mûmâ ileyh şeyh Saîd efendi el-Cerrâhî bin üç yüz altmış bir [1361] Cemâziyelevvelinin 28. Cumartesi günü irtihâl etti. Durmuş dede hazretlerinin kabri şerîfinin sol yanına defn edildi. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû). Şeyh Saîd efendi el-Cerrâhî’nin iki aded halîfesi vardır. Birisi eş-şeyh hâfız Ömer efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh el-yevm Tophâne’de Nusretiyye câmi‘-i şerîfi imamıdır. (Sellemeullâh). Diğer halîfesi, eş-şeyh Mehmed Tahsîn efendi el-Cerrâhî’dir. Mumâ ileyh Rumelihisârı [V/136] ahâlîsinden ketebeden bir zât idi. Ve Rumelihisârı kabristânında medfûndur. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin ondördünca halîfesi es-seyyid eş-şeyh Hüseyin Hüsnî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Silivrikapısı dâhilinde Veled Karabaş mahallesinde Karagöz Muhammed paşa çeşmesi ittisâlinde kâin Sadullah Çavuş mescid-i şerîfi derûnunda Zerdecizâde eş-şeyh Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme eş-şeyh hâfız Muhammed Saîd efendi el-Cerrâhî'nin küçük mahdûmudur. Pederinin irtihâlinde birâderi merhûm sâbık-ı terceme sertarîk İsmâîl Hakkı efendi el-Cerrâhî'ye Kumrulu mescidde sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi Abdüllatîf Fazlı el-Cerrâhî'nin vekâlet ettiği esnâda mûmâ ileyh Hüseyin Hüsnü Efendi'ye tûy arâkıyye tekbîr etmiştir. Birâderinin zamân-ı meşîhatinde dergâh-ı şerîfin emânet vazîfesini îfâ ederek yetişmiştir. Birâderi eş-şeyh sertarîk İsmâîl Hakkı efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde dallı arâkıyyesini pederim efendi merhûm hazretleri dallı arâkıyyesini tekbîr etti. Ve bin üç yüz yirmi altı [1326] senesi leyle-i mevlidi'n-nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem)'sinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet [V/137] ve sâir cihâz-ı tarîkat ile pederim merhûm hazretleri es-seyyid eş-şeyh Hüseyin Hüsnî efendi el-Cerrâhî techîz eyledi. Ve peder ü birâderinin şeyhi oldukları Silivrikapısı dâhiline Veled Karabaş mahallesinde Zerdecizâde eş-şeyh hâfız Hüseyin efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin cihet-i meşîhatini inhâ eyledi ve uhdesine tevcîh edildi. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e sâbık-ı terceme Meydancı eş-şeyh Hamdi efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde meydancı ta'yîn edildi. Ve Muharriru'l-fakîrin harb-i umûmî esnâsında askerlik ile Edirne'de bulunduğum zaman sertarîk Kumrulu şeyhi Ali Ziyâeddîn efendi el-Cerrâhî'nin rahatsızlığından hankâh-ı şerîfe gelmediği hafta günlerinde hankâh-ı şerîfde âyîn-i bihîn-i tarîkımız vekâleten icrâ etmiştir. Bin üç yüz kırk [1340] senesi Cemâziyelevvelinin 5. Perşembe gecesi dergâh-ı şerîf-i mezkûrda kırâat edilen mevlid-i şerîf cem'iyyetinde taraf-ı fakîrânemden resm-i iclâsı îfâ edildi. Ve noksan kalan esmâ-i şerîfleri usûl-i tarîkımız vechile muharrir-i fakîrden sîret (?) /seyr/ eder idi. Ba'dehû dergâh-ı şerîf-i mezkûrun mescid-i şerîfi imâmı efendinin vukû'-ı irtihâliyle inhilâl eden imâmet ciheti dahi uhdesine tevcîh olundu. Ve hankâh-ı şerîfin açıcılık vazîfesine ta'yîn edildi. Mûmâ ileyh Şeyh Hüseyin Hüsnî efendi el-Cerrâhî gâyet müdhik bir zât idi. [V/138] İhvân-ı tarîkımızın cümlesinin makbûlü ve mergûbu ve dervîşân-ı hankâh-ı Hazret-i Pîr'in elinde bir deste-gül idi. Mübtelâ olduğu hastalıktan rehâyâb olamayıp bin üç yüz kırk beş [1345] senesi Şevvâl-i şerîfinin 17. günü altmış yaşında olduğu halde bu âlem-i fânîden infisâl ve âlem-i ahirete intikâl etti. Emr-i gasli fakîrin nezâretinde ve bi'l-cümle pîrdâşlarının huzûruyla ve hizmetleriyle icrâ edildikten sonra Merkez Efendi hazretlerinin dergâh-ı şerîfinde taraf-ı fakîrânemden salât-ı zuhru müteâkip namazı kılındıktan sonra hazret-i Merkez'in muvâcehe-i şerîfinde tezkiye ve duâ edilip Merkez efendi hazretlerinin kabristânında câdde yol üzerindeki Sebîl kapısına girilirken sağ tarafta medfûn vâlidesi ve üvey birâderinin kabîrlere birkaç hatve kala duvar dibine defn edildi. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sirruhû). El-yevm buraları yola kalb edilmiştir. Mûmâ ileyh nahîfü'l-vücûd ve zaîfü'l-lıhye, orta boylu, ak sakallı bir zât-ı şerîf idi.

Pederim efendi merhûm hazretlerinin onbeşinci halîfesi eş-şeyh Mustafa efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh)'in ibtidâ intisâbı sertarîkzâde hazretlerinin medfûn olduğu Pazar dergâh-ı şerîfi şeyhi ve

hankâh-ı Hazret-i Pîr'in sertarîkı sâbık-ı terceme eş-şeyh hâfız Ali efendi el-Cerrâhî ba'dehû ammim büyük efendi merhûm [V/139] eş-şeyh Yahyâ Gâlip efendi el-Cerrâhî hazretlerinden seyr-i dâire-i esmâ-i şerîf etmiştir. Ve sonra pederim efendi merhûm hazretlerinden ahz-i hilâfet etti. Yüzbaşılıktan mütekâid, âbid ve zâhid bir zât-ı şerîf idi. Medfeni ma'lûm değildir. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin onaltıncı; halîfesi eş-şeyh el-hâc Ahmed efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Nalbur Ahmed efendi denilmekle ma'rûfdur. İbtidâ intisâbı sertarîkzâde hazretlerinin Kumrulu mescidde kâin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme eş-şeyh Abdüllatîf Fazlı efendi el-Cerrâhî'yedir. Ba'dehû pederim efendi merhûm hazretlerinden seyr-i dâire-i esmâ-i şerîf edip ahz-i hilâfet etti. Âbid ü zâhid bir zât-ı şerîf idi. Sinni yetmiş mütecâviz olduğu halde irtihâl etti. Edirnekapısı hâricinde defn edilmiştir. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû).

Pederim efendi merhûm hazretlerinin onyedinci halîfesi eş-şeyh Muhammed Tâhir efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Ezine'de kâin Ahî Yunûs hazretlerinin dergâh-ı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh hâfız Osman efendi el-Cerrâhî'nin küçük birâderidir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun meşihatının müşterekidir. İbtidâ intisâbı ammim büyük efendi merhûm şeyh Gâlip efendi [V/140] el-Cerrâhî hazretlerindedir. Ba'dehû bin üç yüz yirmi dokuz [1329] senesinde hankâh-ı şerîfe gelip ahz-i hilâfet etti. Bin üç yüz otuz altı [1336] senesinde Ezine'de irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû). Uzun boylu, âk u pâk sakallı ve birâderi gibi gâyet neş'eli, âbid ü zâhid bir zât-ı şerîf idi. Cenâb-ı Hak bu âlem-i fânîde bulunan ihvânımıza sıhhat ü selâmet ve refâh u saâdet ihsân buyursun. Ve âlem-i bekâya gidenlerin cümlesini garîk-i rahmet eylesin. Âmîn bi-hurmet-i Seyyidi'l-keyneyn.

Onsekizinci Fasl

Muharririhu'l-fakîr, âcizü'l-halâik, ed'afu'l-ubbâd, turâb-ı akdâmü'l-mesâkîn huveymü'l-fukarâ, bi-tarîk-i hazret-i pîr Nûreddîn el-Cerrâhî es-seyyid eş-şeyh İbrâhîm Fahreddîn eş-Şevkiyyü'l-Cerrâhî

Bin üç yüz iki [1302] senesinin mâh-ı Zilkâde'sinin yirmi sekizine ve bin üç yüz bir [1301] sene-i Rûmî'sinin Ağustos'unun yirmi dördüne ve bin iki yüz seksen altı [1286] sene-i Efrencî'sinin Eylül'ünün dokuzuna müsâdif Salı günü vakt-i zuhûrda hankâh-ı âli-i hazret-i pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'de bu âlem-i fânîye geldiğimi pederim sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîf-i [V/141] mezkûrun postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn el-ma'rûf bi-Yaşar efendi el-Cerrâhî kendi kalemiyle mecmûasına kayd etmiştir. Vâlidem sâlifü'z-zikr Şerîfe Emine Memnûne bacı hâtündür.

Bin üç yüz dokuz [1309] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîfin ittisâlinde kâin Canfedâ Kethüdâ hâtün mekteb-i ibtidâiyyesinde hoca ve sâbık-ı terceme eş-şeyh hâfız Kemâl efendi el-Cerrâhî'den bed'-i besmele-i şerîf-i Kur'ân-ı azîmü'ş-şân ettim.

Bin üç yüz dokuz [1309] senesi Ramazân-ı şerîfin ilk Pazartesi günü esnâ-i mukâbele-i şerîfde ammizâdem sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh İsmâîl Ni‘met efendî el-Cerrâhî ile beraber bu fakîrin tüy arakiyyelerini sâbık-ı terceme hankâh-ı şerîfin meydâncısı eş-şeyh İbrâhîm Edhem efendi el-Cerrâhî'nin rehberliği ile ammim esbak-ı terceme hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in postnişîn-i irşâdı es-seyyid eş-Şeyh Yahyâ Gâlib efendî el-Cerrâhî tekbîr buyurdular. Bin üç yüz on üç [1313] sene-i hicrîsinde kendi hatt-ı destimle yazmış olduğum virdi-i sağîr-i mesâiyyeye müşârun ileyh ammim efendi hazretleri “ezintü” yazıp kırâat etmeliğime müsâde buyurdular. Ve sene-i mezkûrun içinde hankâh-ı şerife kahve nakîbi ta‘yîn edildim. Ve sene-i mezkûrda sâlifü'l-beyân mektebe-i ibtidâiyyeden [V/142] bâ-şehâdetnâme çıkıp o zaman mevcûd olan Nişancı câmi‘-i şerîfi kurbünde Hadîkatü'l-Maârif Mekteb-i Rüşdiyyesine verildim. Ba‘dehû Fâtih câmi‘-i şerîfi mûciz dersiâmlarından Edirnekapısı câmi‘-i şerîfi imâm ve hatîbi hâfız Fâzıl efendi'nin halka-i tadrîsine ilm-i sarfdan derse oturdum. Ve bu esnâda meşâhîr-i hattâtinden “Bakkâl” denilmekle ma‘rûf es-seyyid el-hâc Ahmed Ârif efendi'den sülûs ve nesih hattlarını ta‘lîm etmek üzere Cuma günleri mûmâ ileyh Sofular mahallesinde Çelebi sokağındaki hânesine devâm etmeğe başladım. Bin üç yüz on beş [1315] senesinde pederim efendim merhûm hazretlerinden ahz-i bâat ettim. Bin üç yüz on altı [1316] senesinde tennûre ve elif-lâm-bend ve tomak tekbîr ederek şeyhimin tarafından türbe-i şerîfi Hazret-i Pîr'e “çerâğî” ta‘yîn edildim. Ba‘dehû hankâh-ı şerîfin matbâh-ı şerîfnde aşçı yamağı ta‘yîn edildim. Bin üç yüz on sekiz [1318] senesinde beş yüz zeytin çekirdeği tesbîh-i şerîf tekbîr edip Hazret-i Pîr'in muvâcehe-i şerîfi bâb-ı şerîfinin miftâhını Fâtih ile pederim merhûm efendi hazretleri teslîm edip Hazret-i Pîr'e türbedâr ta‘yîn etti. Bu esnâda *Gülzâr-ı hakîkat* nâmındaki eserin sâhibi Fazlullâh Rahîmî efendi'den kavâid-i Fârisî okudum. Bin üç yüz yirmi bir [1321] sene-i leyle-i ıyd-i edhâsında pederim şeyhim [V/143] merhûm hazretleri ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve seccâde tekbîr edip i'tâ-i izn ü icâzet edip hankâh-ı şerife aşçı ta‘yîn buyurdu. Ba‘dehû Eyüp Sultan'da kâin Özbekler dergâhı şerîfi şeyhi ârifibillâh eş-şeyh Âkil Maksûm efendi en-Nakşibendî hazretlerinden bir mikdar *Mesnevî-i şerîf* ile Hâfız *Dîvân*'ını okudum. Bin üç yüz yirmi üç [1323] senesinde Rumeli'nde Üsküp vilâyeti dâhilinde Koçana kasabasında kâin Cerrâhî dergâhı şerîfi şeyhi sâbık-ı terceme el-hâc Mehmed Kemâleddîn efendi el-Cerrâhî'nin vukû-ı irtihâli üzerine mahdûmu Ahmed Hakkı efendiye muvakkaten vekâlet etmek üzere pederim efendi hazretleri tarafından gönderildim. Ve orada mevcûd bulunan bin iki yüz [1200] aded erkek ve kadın ihvân-ı tarîkımızın bâatlerini tecdîd ettim. Ve yüz seksen iki [182] aded erkek ve kadına i'tâ-i bâat ederek tarîkımıza dehâlet ettirdim. Ve oradan Üsküb'e [Makedonya] ve Mitraviçe [Kosova]'ye ve Yenipazar [Novipazar/Sancak]'a ve Akve'ye gittim. Ve bu esnâ-yı seyâhatimde dahi kırkı iki [42] aded zevâta i'tâ-yı bâat ettim. Ve bu zâtların esâmîsini mübeyyin defteri getirip şeyhim efendi merhûm hazretlerine takdim ettim. Ba‘dehû Fâtih Otlukçu yokuşunda kâin şeyh Hüsâmeddîn el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfnde ve her hafta Perşembe günleri icrâ-yı âyîn-i bihîn-i tarîkımızı icrâ ederek vekâlet ettim. [V/144] Bin üç yüz yirmi sekiz [1328] sene-i hicrîsinde pederim efendi merhûm hazretlerinin uhde-i mürşidânelerinde cihet ve tevliyeti ve meşîhati olan Üsküdar Kapağası'nda kâin zikri mürûr eden Arakiyeci hacı Mehmed efendi mescid-i şerîfnde

hazreti Nûredîn-i Cerrâhî hankâh-ı şerîfi postnişinlerinden es-seyyid eş-şeyh Mehmed Ârif Dede efendî el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfinin meşihat ve tevliyet cihetlerini pederim efendi merhûm hazretleri uhde-i âcizâneme keff-i yed buyurdu. Meşhûr Kapağası çeşmesi üzerinde bir hücre ihyâsına muvaffak oldum. Dergâh-ı şerîfleri târîh-i seddi olan bin üç yüz kırk dört [1344] senesi Safer'inin 15. gününe kadar beher hafta Perşembe günleri gidip mescid-i şerîfi mezkûrda it'âm-ı taâm ettirerek âyîn-i bihîn-i tarîkimızı icrâ ettim. Bin üç yüz otuz bir [1331] senesi Cemâziyelâhir'inin 17. günü pederim efendim merhûm hazretlerinin vukû-ı irtihâli ile hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in mahlûl olan nısf hisse-i meşihati uhde-i âcizâneme tevcih edildi. Bin üç yüz otuz iki [1332] sene-i leyle-i mevlidi'n-nebîsinde usûl-i tarîkimiz üzere makâm-ı Hazret-i Pîr'e kâim-makâm oldum. Bin üç yüz otuz iki [1332] senesi Şa'bân-ı şerîfinin yedisinde ammizâdem es-seyyid eş-şeyh İsmâil Ni'metullâh efendi'nin vukû-ı irtihâli ile uhdesinde olan hankâh-ı şerîf-i [V/145] Hazret-i Pîr'in nısf hisse-i meşihati, bin üç yüz otuz üç [1333] senesi Rebûlevvel'inin 10. günü uhde-i âcizânemde bulunan nısf hisse-i meşihate ilhâkan tevhiid edildi.

Tercemesi mesbûk Sertarîkzâde hazretlerinin Kumrulu mesciddeki Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi sertarîk Ali Ziyâeddîn efendî el-Cerrâhî'nin vukû-ı irtihâli ile dergâh-ı şerîf-i mezkûra resmen vekîl ta'yîn edildim. Ve hayli müddet beher hafta Salı günleri gidip âyîn-i bihîn-i tarîkimızı icrâ ettim. Ba'dehû Silivrikapı dâhilinde Veled-i Karabaş mahallesinde kâin Zerdecizâde reisü'l-kurrâ hâfız şeyh Hüseyin efendî el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîfi ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in aşçısı mesbûk-ı terceme eş-şeyh Hüseyin Hüsni efendi'nin hastalığı müddetince dergâh-ı şerîf-i mezkûrda beher hafta Çarşamba günlerinde vekâleten âyîn-i bihîn-i tarîkimızı icrâ ettim. Bin üç yüz otuz yedi [1337] senesinde Evkâf Nezâreti tarafından hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in cüz'î ta'mîrine muvaffak oldum. Def'a, bin üç yüz otuz dokuz [1339] senesinde yine Evkâf Müdiriyeti tarafından hankâh-ı âlî-i Hazret-i Pîr'in cüz'î ta'mîrine muvaffak oldum. Bin üç yüz otuz sekiz [1338] senesi leyle-i regâibde bed' ederek beher hafta Cuma geceleri hankâh-ı şerîfde yatsı usûlünden sonra devrâna kalkarak dergâh-ı şerîfin [V/146] târîh-i seddine kadar hankâh-ı şerîfi geceleri dahi küşâd ettim. Bin üç yüz kırk [1340] Cemâziyelevvelinin 17 sine müsâdif Pazartesi günü Hazret-i Pîr'in Cerrahpaşa câmi'-i şerîfinde mahfûz bulunan arakiyye-i şerîfi ve üzerinde yemenilerini Evkâf Nezâretine istid'â ile mürâcaât ederek ahz ettim. Hankâh-ı şerîfde mahfûz olup ziyâret edilmekte olan diğere emânât-ı mukaddeseyi Hazret-i Pîr'in mahfazasında hıfz ettim. Ve arakiyye-i şerîfin hankâh-ı şerîfe naklini o günkü gazeteler ile i'lân ettirdim. Ve yevm-i mezkûrun akşamı Salı gecesini kırâat edilen mevlid-i şerîf-i hazret-i Risâletpenâhî'nin hitâmında teberrûken ziyâret ettirdim. Ve sene-i mezkûrun içinde Hazret-i Pîr'in sandûka-i şerîfi pûşîdesini tecdîden ta'mîr ettirdim. Ve türbe-i şerîf ile tevhiidhâne-i latîfin bi'l-cümle perdelerini tecdîd ettirdim. Ve tevhiidhânede ve Hazret-i Pîr'in kabri enverleri üzerlerinde ta'lik edilmiş olan avîzelerini ve fânusları ta'mîr ettirdim. Bin üç yüz kırk [1340] senesinde Hazret-i Pîr'in *Vird-i kebîr-i subhiyye'sini* ve *Vird-i sağîr-i mesâiyye'sini* ve *Ta'rifât-ı tarîkat'ı* tab'ına muvaffak oldum. Hazret-i Pîr'in ve türbe-i şerîfinde medfûn meşâyih-i azîzanın sandûka-i şerîflerinin re'sindeki tâc-ı şerîflerinin kubbelerinin ya'nî tepelerini tecdîd ettim [V/147] ve Sertarîkzâde hazretlerinin

tarafından gelip postnişîn olan şeyh İbrâhîm Moravî, şeyh Mehmed ve Makarnacı Şeyh Mustafa efendiler hazretlerinin tâc-ı şerîflerini sûzenîli olarak yaptırdım. Ve destârlarını tecdîd ettirdim. Siyah destâr olanlarına siyah, yeşil destâr olanlarına yeşil destâr sardım. Ve bi'l-cümle tâc-ı şerîflerinin asabelerini ta'mîr ettirdim. Ve bu eser-i âcizîden mukaddem *Suâlnâme* isminde bir eser-i âcizî olup tab' ettirdim. Bin üç yüz elli dokuz [1359] senesi Evkâf Müdüriyeti tarafından Hazret-i Pîr'in türbe-i şerîfi ve tevhîdhâne-i latîfi atölye olmak üzere îcâra verilmeye kalkışıldı. Tercemesi mesbûk eş-şeyh Abdurrahmân Sâmi paşa el-Cerrâhîzâde Abdüllatîf Subhî paşa'nın mahdûmlarından Abdülvahhâb Subhî bey'in delâletleriyle türbe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'in müze idaresine verilmesini arzuhâl ettim. Ve beş sene mürûrunda Evkâf idâresinden müze idâresine geçmesine muvaffak oldum. Ve mûmâ ileyh Abdülvahhâb Subhî bey'in delâletiyle İstanbul'u Sevenler Cemiyeti'nden dört yüz lira türbe-i şerîfin ve tevhîdhâne-i latîfin ta'mîrine sarf olunmak üzere îâne edildi. Dergâh-ı şerîflerin târîh-i seddi olan bin üç yüz kırk dört [1344] senesinin Saferu'l-hayr'ının 15. Cuma gününden bin üç yüz altmış dört [1364] senesine kadar esâsen mâil-i müşrif-i harâb olan türbe-i saâdet-i Hazret-i Pîr'i ve tevhîdhâne-i latîfi [V/148] elimden geldiği kadar ufak tefek ta'mîr ederek yıkılmasına meydân bırakmadım. Bu def'a mezkûr îânenin üzerine başta, gelecekte tercemesi yazılacak olan sertarîkım es-seyyid eş-şeyh Ali Haydar efendî el-Cerrâhî ile hankâhın kapıcısı ve tercemesi gelecekte yazılacak olan sertarîkım Ordû-yı Hümâyûn degâh-ı şerîfi şeyhi merhûm eş-şeyh Ali Bahâeddîn efendî e-l-Cerrâhîzâde eş-şeyh Kemâleddîn efendî el-Cerrâhî'nin gerek kendilerinden ve gerekse ihvân-ı tarîkımızdan vesâir hayra tâlib olan zevât-ı âliyeden cem' etmiş oldukları altı bin yedi yüz lira varaka-i nakdiyye türbe-i şerîfin ve tevhîdhâne-i latîfin sokak ciheti ve muvâcahe-i şerîf penceresi kârgîr olarak yeniden yapıldı. Ve bu esnâda mûmâ ileyh şeyh Kemâleddîn efendî el-Cerrâhî'nin dostlarından meşhûr mimâr Pisikast tarafından nezâret olunarak evvelen türbe-i şerîfin ve tevhîdhâne-i latîfin mâil-i inhidâm olan üzerindeki büyük çatısı gâyet sağlam olarak inşâ edilip, üzerine kiremit döşendi. Sokak ve câmi'-i şerîf duvarlarına keşf ettirmek üzere mezkûr mimâr Pisikast'a haber verildi. Mûmâ ileyh "Ben oranın hizmetine ma'nen me'mûr edilmişim" diye haber etti. Ertesi günü geldi. Tevhîdhânedeki gözlerinden yaşlar akarak şu rüyâsını söyledi: "Dün gece ben [V/149] burada imişim, gençten kara sakallı ve siyah sarıklı bir şeyh efendi, bu pencerelerin tarz-ı mîmârisi İtalyan usûlüdür. Şimdi ise Türk tarz-ı mîmârisi ve Mimâr Sinân usûlünde yapılacaktır, diye bana emir verdi ve ta'rîf etti" dedi. Bu ta'rîf ve cihetle sokak cihetini ve türbe-i saâdetin câmi'-i şerîf tarafıyla arka cihetini yaptırdık ve mezkûr Pisikast da bir sandık çivi hediye etti. Türbe-i şerîfin câmi'-i şerîf ciheti yapılırken eski duvarın temeli kâfi görüldüğünden ve esâsen de pencerelerin altına kadar bir taş duvar olup, aralarına direk dikilmek sûretiyle üzerine Fransız usûlü çatı yapılmış olduğundan câmi'-i şerîf tarafının duvarının eski temelini söktürdük. Türbe-i şerîfin döşeme tahtalarının altında bir döşeme tahtası daha vardır. İkinci döşemenin altında câmi'-i şerîflerde olduğu gibi altı köşeli kırmızı tuğla çıktı. Duvarlar tamam olunca türbe-i şerîfden çıkan eski sıva vesâirenin topraklarının nakledilmek üzere muvâcahe-i şerîf penceresinden sokağa atılmakta iken câmi'-i şerîf tarafında başta medfûn hankâh-ı şerîfin postnişînlerinden sâbık-ı terceme eş-şeyh el-hâc İbrâhîm efendî el-Cerrâhî hazretlerinin kabr-i şerîfi lahdinin

kapak taşına rençberin küreği rastlar. [V/150] Rençber “Burada mezâr kapağı var” dedi. Bizler ise müsâid zamanlarda bu eski eizze-i kirâm hazerâtı kazma tahta kabr-i şerîflere defnedilmiştir zannederdik. Rençber kazma ile lahd-i şerîfin kapağı olan mermer taşı kaldırıncaya defnolalı yüz yetmiş beş sene mürûr etmiş hazret-i şeyh el-hâc İbrâhîm efendî el-Cerrâhî defnolduğu gibi yalnız üzerindeki kefen sararmış yatıyor gördük. Hattâ kefen-i şerîfinin baş tarafına bağlanan bağı da yanına bırakmışlar, o da çürümemiş. Rûh-i pür-fütûhuna Fâtihâ-i şerîfeler ithâf ederek mezkûr kapağı kapattık ve lâzım gelen hizmeti gördük. Hankâh-ı şerîfin bâb-ı ni‘me’l-meâb ahşâb olarak kalacağını zannetmekte idik. Bin üç yüz altmış dört [1364] senesi Muharremü’l-harâm’ının onuncu gecesi muharririhu’l-fakîr âlem-i ma‘nâda şu târihi okuyarak uyandım. Kalktım, hesâb-ı ebced ile hesâp ettim, târih tam çıktı. Fakîr de ta‘lik yazı ile hakk ettirdim. Hankâh-ı şerîfin kapısının iç tarafının koydurum. Târih şudur:

Erişdi himmet-i Pîr’in sana Fahrî dedin târih

Yapıldı âsitân-ı Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî

1364

[V/151] Bu yazılarımı bin üç yüz altmış beş [1365] senesi leyle-i celîle-i kadirde yazıyorum. Bu mübârek gece hürmetine Pîrim efendimin himmet-i kudsiyyesi ile ve şefâat-i seniyye-i rahmeten li’l-âlemîn ile Cenâb-ı Hakk’ın eltâf-ı sübhânîsinden tarîkımıza ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e daha pek çok hizmetlere bu muharrir-i fakîri muvaffak buyurmasını niyâzlar ederim. Âmîn bi-hürmet-i seyyidi’l-mürselîn ve bi-himmet-i hazret-i pîr Nûreddîn.

Şu ta‘mîr hakkında ehass-ı dervîşân-ı kemterânemden Evkâf Umum Müdür muâvinliğinden mütekâid İsmâîl Hakkı Zühdî bey’in Bolu’dan gönderdiği medhiyyesidir:

Fahriyâ! Fahr ile şimdi gözyaşın eyle nisâr

Türbe-i Hazret-i Pîr artık edildi i‘mâr

Ne kadar ağlayıp âh eylediğim

Hak ile bir ben bilirim

Her isâbette o harâb hâle dû çeşm-i ağyâr

Yine Pîrim efendim bu mübeccel işde

Bizi irşâd ederek etti kerâmet izhâr

Bir taşını koymağa bin bendesi dil-teşne iken

Etti derûhte işin bir dîn-i gayr mi‘mâr

Dîni gayrı demeğe varmıyor ağzım elhak

Erişir feyzine eyler o da tevhîd ikrâr

Mûmâ ileyh Hakkı bey efendinin diğerk bir mektûbunda gönderdiği medhiyyesidir:

Görür de bir sebep yokken erenler etti ilhâhı

Yapıştım subha-i Rahmân’a çektim vird-i Fettâhı

[V/152] Müyesser oldu ta'mîri fütûhâtın zuhûru ile

Kemâlimle sertarîkın himmeti şâd etti ervâhı

Muhammed aşkına yüzlerce yıllar cilve-gâh oldu

Bu âsitân-ı kudsün sönmesin yâ Rab misbâhı

Muharrir-i fakîri ziyâde sevenlerden tarîk-ı Uşşâkiyye dervîşânından Behçet bey'in îrâd ettiği neşîde:

Bugünkü Şeyh Nûreddîn safâ-yı cândır ihvâna

Dedim ki târîh-i ikbâl-i Fahri konsa meydâna

Sevenler zâtını memnûn olur şüpheşiz bundan

Ânın için arz eyledim enzâr-ı yârâna

Bin üç yüz iki Zilkâde'sinin yirmi sekizinde

Salı günü tevellüd eylemiştir dâr-ı imkâna

Bin üç yüz yirmi bir sâli hilâfet târihi oldu

Erişdi dest-i irşâd-ı pederle feyz-i irfâna

Bin üç yüz otuz ikide yapıldı resm-i iclâsı

Tesâdüf eylemiştir leyle-i mevlûd-i zî-şâna

Usûl-i vech ile pîrin götürüldü post önüne

Gidip kendi cülûs etti riâyet kılıp erkâna

Culûsu târihi "mürşid-i rehi Nûreddîn-i Cerrâhî"

Ziyâ bahşede irşâdı demâ dem çarh-ı devrâna

Bin üç yüz otuz üç sâli diğer nîm hisseyi aldı

Tamâmıyla olup kâmil nihâyet verdi noxsâna

Bunun târihi "mürşid-i tarîk-i aşk"dır ebcedle

Tutanlar destini mazhar olalar vasl-ı cânâne

Bin üç yüz otuz altıda yetiştirmek için ihvân

Çalıştı cân ile sa'y sezâdır medh-i şükrâne

Bütûn noxsânı ikmâl etti gayretle hankâhın

Bugünkü hâl ma'lûmdur ne hâcet vasf-ı ityâne

27 Receb-i şerîf 1342

[V/153] Bin üç yüz altmış beş [1365] senesi Ramazân-ı şerîf'inin arefesi günü Topkapı Sarayı Müzesi tarafından üç bin beş yüz [3500] lira türbe-i şerîfin ve tevhihâne-i latîfin tavanları kirişleri ile beraber müceddeden yapılacağı gazetelerde i'lân edildi. Münâkasaya kondu. Cenâb-ı Hakk'ın bu muharririhu'l-fakîri arzum vechile hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in maddî ve mânevî hizmetine hattâ bi'l-cümle zevâyâ-yı tarîkımızın ihyâsına muvaffak buyurmasını eltâf-ı sübhâniyyesinden niyâz ederim. Sâlikânımdan ve zamânımızın meşâhîr-i suarâsından Hüseyin Sîret bey'in îrâd ettiği bir şi'ridir:

*Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî âl-i himmetin
Âsitân-ı menba '-i feyz-i muallâdır bize
Öyle bir devletli sultan-ı velâyet kim ânın
Dergehinde bende olmak lütf-i Mevlâ'dır bize
Öyle bir mihr-i saâdet kim cenâh-ı re'feti
Başımızda nûr-ı Hak'dan tâc-ı vâlâdır bize
Yâ veliyallâh sensin çeşme-sâr-ı ma'rifet
Katre-i feyzin tükenmez bahr-i ma'nâdır bize
Müddet-i ömr-i şerîfinle zuhûrun bildiren
Ârifibillah Şernûbî-i dânâdır bize
Bâb-ı pîre rehberim bir zât-ı mahmûdü'l-hısâl
Lütuf var olsun ki dâim yâr-ı evkâdır bize
Mürşidim peder-i kâmilidir ki fahrü'l-asfiyâ
Kalb-i pâki mazhar-ı nûr-i tecellâdır bize
Dest-i Fahreddîn'i tuttum destgîrim oldu pîr
Tengnâ-yı gamda Sîret neş'e bahşâdır bize*

[V/154] Âcizâne-i ilâhiyât-ı dervîşânemden birkaç adedini yazmağı da münâsib gördüm:

İLÂHÎ

*Tâ devr-i Adem'den yüz sürüp geldim
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn
Düşüp eşiğine hoş niyâz kıldım
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

*Kutb-ı âlemsin erenlerin eri
Sırr-ı hakîkatin kenz-i mâderi
Armağan etmişim cânımla seri
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

*Dervîşleri çoktur kâlû beliden
Zerrece dûr olmaz râh-ı Ali'den
Gönül bend eyledim tâ ezelden
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn*

Düşeliden berû gönlüme sevdâ

Âh u zâr eylerim her subh u mesâ
Oldu cânım şimdi bülbül-i şeydâ
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn

Pîrim Cerrâhî'nin tutmuşum elin
Kesseler başımı terk etmem yolun
Aşk u niyâz eyler bu Fahri kulun
Dergâhına senin pîrim Nûreddîn

Diğeri:

Dost bağçesinin gülleri
Cerrâhîler derler bize
Pîr evinin bülbülleri
Cerrâhîler derler bize

Gece gündüz cünbüşleri
Hakk'ı zikretmek işleri
Pîr Nûreddîn dervîşleri
Cerrâhîler derler bize

Her dem baharda elimiz
Açılır tâze gülümüz
Demler döker şol dilimiz
Cerrâhîler derler bize

Giyerler hal libâsını
Silerler gönül pâsını
Bu Fahri dâr-ı ...
Cerrâhîler derler bize

Diğeri: [V/155]

Mîsak ile girdük yola
Cerrâhîler derler bize
Niyâzımız kabûl ola
Cerrâhîler derler bize

Şerîattır akvâlimiz
Tarîkattır ef'âlimiz
Hakîkattir ahvâlimiz
Cerrâhîler derler bize

Âdâb ile usûlümüz
İrfân ile sülûkumuz
Nûreddîn bizim pîrimiz
Cerrâhîler derler bize

Âlemi tuttu şu'lemiz
Rızâ dileriz cümlemiz
Tabakât eri pîrimiz
Cerrâhîler derler bize

Cihân oldu hayrân sana
Cânım kurban olsun sana
İhsân eyle pîrim bana
Cerrâhîler derler bize

Tarîkına tahlîf oldum
Meydânında başım koydum
Rehberimsin sana uydum
Cerrâhîler derler bize

Tevhîd ile ihvânımız
Harc ederiz hep vârimiz
Fahrî böyledir yolumuz
Cerrâhîler derler bize

Diğeri
Cümle tarîkat ehlini mümtâzıdır Cerrâhîler
Kenz-i hakîkat yolunun burhânıdır Cerrâhîler

*Bir meydanda tahlîf olur ihvân ile tevhîd olur
Hep münkirler taşra kalır ummânîdir Cerrâhîler
Teslîm olup Nûreddîn'e vâkıf olur esrârına
Dururlar hep ikrârına merdânıdır Cerrâhîler
Zikri alırlar diline yürürler dost yoluna
Uçarlar lâhût iline tayrânıdır Cerrâhîler
Zikr-i kalbi ile yanarlar aşk meyinden kanarlar
Hû hû deyip dönerler devrânîdir Cerrâhîler
Zikr-i cehrî ederler tertîble esmâ sürerler
Tîzce maksûda ererler vicdânîdir Cerrâhîler*

[V/156] *Rasûlün sancağının altında hem sağ yanının
Fahrî cennet bağının mihmâdır Cerrâhîler*

Diğeri

*Mi'râca çıkınca Ahmed-i muhtâr
Cebrâîl önünce rehber dediler
Aliyyü'l-murtazâ Haydâr-ı Kerrâr
Bir ismi de sâkî-i Kevser denilir*

*Hasan hulki'r-rızâ geldi pişûvâ
Hüseyin şehîd-i deşt-i Kerbelâ
Râh-ı hakîkati eyleyen ifşâ
Erenler yolunda sürûr dilerler*

*Ma'sûm-ı pâk imâm Zeynelâbidîn
Bâkır'ın nûrundan pür nûr oldu zemîn
Mihrâb-ı tarîkat hem kubbe idi
Rû-yı hakîkatte Ca'fer dediler*

*Mûsâ Kâzım rahmet-i bürhân
Ali Mûsâ er-Rızâ şâh-ı Horasân
Takî bâ Nakî dilde nüemâyân
Birine Hasan el-Askerî dediler*

*Bu Fahrî der gelmişiz bunda
İmâm Mehdî'ye olmuşuz bende
Şâhım Ali'dir mahşer yerinde
Muhibb-i bendelere yâver dediler.*

Peder ve vâlîde ve kardeşlerimin isimleri beyân edilmiş olduğundan tekrâra lüzûm görmedim. Bin üç yüz otuz beş [1335] sene-i hicrîsinde mahallemiz komşularından ve Fâtih mucîz dersiâmlarından Dârîdereli hoca Hüseyin Vasfî efendi'nin kerîmesi Rukiyye hanım ile evlendim. Zürriyetim olmadı. El-yevm taht-ı nikâhımdadır. İsimlerini ve adedini yazmağa zamânın müsâdesi olmayan pek çok dervîşânımın içinde yetişen hulefâ-i tarîkımın terceme-i hâlleri:

Birinci halîfe; Es-seyyid eş-şeyh-el-hâc Abdurrahmân Salâhî el-ma'rûf bi-Aşkiyyi'l-Cerrâhî'dir. Bursa'da Üçkuzular'da ceddî şeyh Muhyiddîn efendi hazretlerinin binâ ve ihyâ-kerdesi olan mahall-i mezkûrdaki dergâh-ı şerîfde bin iki yüz yetmiş dokuz [1279] sene-i hicrîsinde doğmuştur. Ulûm-i ibtidâiyyeyi Bursa'da şeyh Hamîdüddîn-i Aksarâyî mahallesinde kâin, mekteb-i ibtidâiyyede tahsîl etmiştir. Ulûm-i âliyyeyi Orhâniye medresesinde ikâmet ederek Câmî'-i kebîr'de zamanın ulemâsından tahsîl edip ahz ve icâzet etmiştir. Mûmâ ileyh henüz pek küçük sinnde iken pederi Üçkuzular şeyhi Mehmed Refî' efendi irtihâl etmiştir. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun nısf hisse-i meşîhatine mutasarrıf olan ammisi Üçkuzular şeyhi Saîd efendi'ye müşterek olarak pederinden intikâl eden nısf hisse-i meşîhat mûmâ ileyh şeyh Abdurrahmân Salâhî efendi'nin uhdesine tevcih edilmiştir. Şeyh Abdurrahmân efendi ibtidâen Hazret-i Pîr Muhammed Mısriyyü'n-Niyâzî (kuddise sırruhu'l-âîfî)'nin Bursa'da hankâh-ı şerîfî postnişîni şâir-i meşhûr şeyh Zâik efendi hazretlerine intisâb edip ahz-i bîat etmiştir. Şeyhinin vefâtıyla Hazret-i Pîr Cemâl-i Halvetî el-ma'rûf bi-Çelebi Halîfe'nin hulefâsından Çatalca [V/158] karyelerinden Baba Nakkâş köyünde câmî'-i şerîfin önünde medfûn Çelebi şeyh Mehmed Kâsım efendi el-Halvetî hazretlerinin hulefâsından Sofya'da hankâh-ı şerîflerinde medfûn ve Hazret-i Şeyh-i Ekber Muhyiddîn Arabî hazretlerinin *Füsûs* nâm kitâbının şârih-i meşhûru Sofyalı Bâlî (kaddesallâhu esrârahum) hazretlerinin hankâh-ı şerîfî postnişîni es-seyyid eş-şeyh Behçet efendi'nin muhâcereten Bursa'da ikâmet ettiği sırada şeyh-i mûmâ ileyhe intisab edip etvâr-ı seb'adan dört dâire-i şerîfe görerek bir tâc ve bir icâze-i şerîf ilbâs u i'tâ edilmiştir. Ammisi şeyh Saîd efendi'nin vukû-i irtihâli üzerine dergâh-ı şerîf-i mezkûrun nısf hisse-i meşîhatiyle imâmet ve hitâbet cihetleri de uhdesine tevcih edilmiştir. Bin üç yüz on dört [1314] sene-i hicrîsinde Hicâz-ı mağfîret-tırâza gidip haccü'l-haremeyn olmuştur. Bursa'da Üçkuzular dergâh-ı şerîfine pek yakın olan mahalle mescidinde ve kendisinin münâdilik ettiği Koza hanının câmî'-i şerîfî imâmetlik cihetleri dahi uhdesine ba'dehû tevcih edilmiş olduğundan dergâh-ı şerîf-i mezkûrun leyle-i mahsûsası olan Pazartesi gecelerinde ve Cum'a günü Cum'a namazlarında ve beher sabah sabah namazlarında akşam ve yatsı namazlarında mescid-i şerîf-i mezkûrda ve öğle, ikinci namazlarında mezkûr hânın câmî'-i şerîfinde imâm olarak beher beş vakit namazı cemâatle edâ etmekle imrâr-ı [V/159] evkât-ı hamse-i salâta muvaffak olur idi. Bin üç yüz otuz yedi

[1337] sene-i hicrîsinde muharririhu'l-fakîrin li-ecli'z-ziyâre Bursa'ya azîmette evvelce de muârefem olan hazret-i pîr Mısrî-Niyâzî (kuddise sırruhu'l-âîfî)'nin hankâh-ı şerîfî postnişini Şeyh M. Şemseddîn efendi merhûmla görüşerek mûmâ ileyhın matbû eseri olan *Yâdigâr-i Şemsî* nâmında Bursa dergâh-ı şerîflerinin cümlesinden geçen meşâyih-i azîzan hazerâtının ahvâllerini beyân eder kitâbdan, fakîre de bir nüshasını hediye etti. Fakîr de Üçkuzular dergâh-ı şerîfinden geçen meşâyih-i azîzân hazretlerinin terâcim-i ahvâlini tedkîk ettim. Hazret-i pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âîfî)'nin hulefâsından olan Çelebi Şeyh Mehmed Efendî el-Cerrâhî hazretlerinin terbiye ve teslîk ve ahz-ı hilâfetlerinin pederinden olduğunu yazılmış gördüm. Mûmâ ileyh Şemseddîn efendi'ye mürâcaat ettim. Ve kendisine bu malûmâtı nereden almış olduğunu suâl ettim. Mûmâ ileyh fakîri beraberine alarak Orhâniye kütüphânesine gittik. Gayr-ı matbû *Baldırzâde târihi*'ni tedkîk ettik. Kitâb-ı mezkûrda Üçkuzular dergâh-ı şerîfinin meşâyihinin terceme-i ahvâllerini beyân sırasında Çelebi Şeyh Mehmed Efendî el-Cerrâhî hazretlerinin terceme-i ahvâl-i aliyyelerinde terbiye ve teslîk ve ahz-ı hilâfetlerinin İstanbul'da Karagümrük kurbünde [V/160] Hazret-i pîr Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âîfî)'den olduğunu beyân etmekte olduğunu gördük. Ve Şeyh Şemseddîn Efendi merhûm da kendisinin kitâbında sehven hazret-i Azîz-i müşârun ileyhın mürşidi peder-i âlîlerinin olduğunu yazdığını itirâf etti. Bunun üzerine fakîr Koza hanına giderek Şeyh el-Hâc Abdürrahîm efendi ile görüştüm. Ve kendisiyle birlikte dahi mezkûr kütüphâneye giderek târîh-i mezkûru mütâlâa ettik. Ba'dehû Üçkuzular dergâh-ı şerîfine çıktık. Cedd-i âlîleri hazret-i şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî'nin türbe-i mahsûsasında pederini kabr-i şerîfinin sol yanında medfûn ve temsîl-i ma'nevîsi olan sandûka-i emcedlerinin re'sinde bir kabuk gördüm. İstanbul'da ihvâna mektûb ile hazret-i Azîz'in sandûka-i şerîfinin re'sine konmak üzere siyah destâr ile bir tâc-ı hazret-i Nûreddîn'in ve Azîz-i müşârun ileyh hazretlerinin sandûka-i şerîfinin önüne bir kitâbe götürülmesini yazdım. O zaman hankâh-ı Hazret-i Pîr'in pazarçısı olan döşemeci esnafından Zihnî Efendi merhûm Bursa'ya götürdü. Şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi merhûm dergâh-ı şerîf-i mezkûrun leyle-i mübârekesi olan Pazartesi gecesine tertîp ettiği cem'iyette Bursa meşâyihini ve ihvân-ı tarîkati da'vet etti. Akşam ile yatsı beyninde bir cemm-i gafîrin huzûru ile türbe-i şerîf-i mezkûrda şeyh Çelebi Mehmed el-Cerrâhî hazretlerinin [V/161] sandûka-i emcedlerinin re'sine Cerrâhî tâc-ı şerîfini kelime-i tevhîd-i şerîf okunarak koyup ve önüne de levha ta'lîk ettim. Hatm-i şerîfleri kırâat edildi ve ba'de'd-duâ hazret-i pîr Mısrî (kuddise sırruhu'l-âîfî)'nin hankâh-ı şerîfî postnişini Şeyh Şemseddîn Efendi merhûm bir belîğ nutuk söyledi. Ve onun müteâkib Bursa'ya li-ecli'z-ziyâre gelmiş olan Anadoluhisarı dergâh-ı şerîfî şeyhi ve meclis-i meşâyihın müfettişi Fahri efendi gâyet belîğ ve fasîh bir nutuk îrâd etti. Ba'dehû Fâtihalar okunup gülbânk-ı Hazret-i Pîr çekilip çıkıldı. Yatsı namazını müteâkip menkabe-i velâdet-i seniyye-i Cenâb-ı risâletpenâhî kırâat edildi. Hitâmında teberrüken âyîn-i bihîn-i tarîkımız ı icrâ ettik. Ve bin üç yüz otuz sekiz [1338] senesi Muharrem'inde şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e geldi ve ihvân ile sohbet edilirken sebep-i ziyâreti olan gördüğü rü'yâyı anlattı. Gördüğü zuhûrât, hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de şeyh hücrelerinde post üzerinde oturmakta olan Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî "Gel bakalım dervîş Abdurrahmân" diye iltifât-ı cihân derecâtına gark ettiğini ifâde etti. Bizler de derhâl mûmâ

ileyh şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi'yi rü'yâsında görmüş olduğu şeyh hücreğine çıkardık. “İşte rü'yada görüp, bizlere ta'rif ettiğiniz oda bu mudur?” dedik. [V/162] Ba'dehû yine tarafeyne vâki' olan emr-i ma'nevî üzerine fakîrden tecdîd-i bîat etti. Hazret-i Pîr'in evrâd-ı şerîflerine izin ve lâzım geldiği kadar da dâire-i esmâ-i şerîf-i tarîkımıza izin verildi. Ve sene-i mezkûrun Muharremü'l-harâm'ının 14. Cuma gecesinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka i'tâ-i izn ü icâzet ve âyîn-i bihîn-i tarîkımızın icrâsına müsâde edilip ve emr-i ma'nevî ile tarîkımızın neşrine me'zûn edildi. Ba'dehû Bursa'da şeyhi bulunduğu Üçkuzular dergâh-ı şerîfinde âyîn-i bihîn-i tarîk-ı Cerrâhiyye'yi icrâ ederek aded-i ma'lûmumuz olan ihvân-ı tarîkat yetiştirerek çok hizmette bulundu. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) şeyh el-hâc es-seyyid Abdurrahmân Salâhî el-Cerrâhî Haremeyn-i şerîfeyn'de söylemiş olduğu medâyih-i eş'ârına *Hâcnâme* ismi verdiği gayr-ı matbû' bir eser-i âşıkânesi vardır. Mûmâ ileyh âşık u sâdik, muttâkî ve zâhid ve evrâd-ı ezkâra müdâvim idi. Doğup büyüdüğü Bursa şehrinde kimse kendisinden incinmemiş ve kimsenin hukûkuna tecâvüz etmemiş ve menâhînin hiçbirisiyle dahi ülfet etmemiş melek-haslet bir zât-ı şerîf idi. Elde kalan ilâhiyyât-ı âşıkânesinden teberrûken bir tânesini kaydetmekle iktifâ ettim.

Seyyâh olup bu âlemi gezsün
Pîr Nûreddîn gibi bir er bulunmaz
Aslın sorarsan nesl-i peygamberî
Pîrim Nûreddîn gibi bir er bulunmaz

Dervîşleri dergâhına cem' olur
[V/163] *Pîrin evrâd /u/ ezkârı okunur*
Her birinin nasîbi verilir
Pîrim Nûreddîn gibi bir er bulunmaz

Hak bu âlemi halk edip düzeli
Hûb nazar eylemiş ona ezeli
Cümle pîrânın hâtemi genc ü güzeli
Pîr Nûreddîn gibi bir er bulunmaz

Bendelerine kisvesi yaraşır
Aşkla cümlesi devrânda dolaşır
Salâhî der mürîdleri Hakk'a ulaşır
Pîr Nûreddîn gibi bir er bulunmaz

Mûmâ ileyh şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî el-Cerrâhî mübtelâ olduğu hastalıktan rehâyâb olamayarak ömrünün yetmiş dördüncü senesi olan bin üç yüz elli üç [1353] sene-i hicrîsinin Rebûlevvelinin 15. Çarşamba irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrun kabristânında kendi eliyle hufr edip ve taşlarını rezk ettirdikten sonra bir hafta içinde halvet-nişîn olduğu kabrine defnini zamanın çok gördüğünden, Bursa'da Üçkuzular yolunda Pınarbaşı kabristanı denilmekle ma'rûf kabristanda yol üzerinde medfûn olan kâimpederi Abdullah efendi'nin lahd-i kabrine defnedildi. (Kuddise sırruhu). Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) uzun boylu, âk u pâk sakallı, çok sevimli bir zât-ı şerîf idi. Şeyh el-Hâc es-seyyid Abdurrahmân Salâhî el-Cerrâhî'nin gelmiş olduğu Üçkuzular neslinden pek çok evlâdı vardır. Hasbe'z-zamân yazdığım âbâ ve ecdâdlarının isimlerinden mâlesef haberdâr değildiler.

Muharririhu'l-fakîr; Şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî (kuddise sırruhu'l-âli) hazretlerinin ism-i mesbûk [V/164] gayr-ı matbû' *İbretnâme* eser-i âlîlerinin kenârında gördüğüm gibi Şeyh Abdurrahmân efendi merhûmdan da defâatle mesmû'um oldu. Bu zevat-ı âliyyenin de isimlerini kayd etmeği münâsib gördüm. Bursa'da medfûn Emîr Sultan denilmekle ma'rûf ve meşhûr hazret-i şeyh Ahmed Şemseddîn el-Buhârî (kuddise sırruhu'l-bârî) hulefâsından Üçkuzular dergâh-ı şerîfi olan câmi'-i şerîfin duvarı dibinde –el-yevm câmi'-i şerîf münhedimdir- üç zât-ı şerîf medfûndur. İsm-i şerîfleri Şeyh Safiyyüddîn ve şeyh Mehmed ve şeyh Ali efendiler (kuddise sırruhum) hazerâtıdır. Ve bu zevât-ı âliyyenin mürşid-i âgâhları müşârun ileyh (kuddise sırruhû) hazretleri “Benim üç kuzularım” diye hitâp buyurdıklarından isimleri “Üçkuzular” kalmış olduğundan semt-i mezkûr [un] dahi ismi Üçkuzular'dır. Bazı zevât tarafından dergâh-ı şerîfin bânîsi bu zevâtın olduğu rivâyet edilmekte ise de Üçkuzular dergâh-ı şerîfinde türbe-i şerîf-i mahsûsasında medfûn hazret-i şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî (kuddise sırruh'l-âli) tarafından dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ edilmiş olduğu dahi mervîdir. Ağleb-i ihtimâl câmi'-i şerîfin bânîsi bu üç zevât-ı âliyye olup ba'dehû şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî hazretleri tarafınan vaz'-ı meşîhat eyleyip dergâh-ı şerîfe evkâf-ı şerîfe ve hucurât yapılmıştır. Şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî hazretleri [V/165] tarîk-ı Uşşâkiyye'nin Câhidî kolundan eş-şeyh Ali efendi hazretlerinin hulefâsından olduğu hazret-i şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî'nin gayr-ı matbû iki aded eser-i mürşidânelerini muharririhu'l-fakîr gördüm. Birisi *Dîvân-ı âşîkâne* 'leridir ki “Bursevî” diye mahlas ile olup bu *Dîvân* yakın bir zamanda Rumeli cihetinden gelmiş olduğunu Abdurrahmân merhûm'dan mesmû'um oldu. Diğer eser müşârun ileyh şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî hazretlerinden hatt-ı dest-i şerîfleriyle yazılmış Türkçe manzûm *İbretnâme* kitâbıdır ki bu her iki eser de âşîk Yunûs Emre (kuddise sırruhû) eş'ârı tarzında yazılmıştır. *İbretnâme* kitâbı hazret-i şeyhü'l-ekber Muhyiddîn Arabî (kuddise sırruhu'l-ethar)'ın meşhûr “Füsûs” nâmlı eser-i âlîlerinin tercemesi ve şerhidir. Kitâb-ı mezkûr dergâh-ı şerîfinde idi. Hazret-i şeyh Mehmed Muhyiddîn Bursevî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin üç mahdûmu olup birisi eş-şeyh Abdî efendi diğeri eş-şeyh Ömer efendi diğeri de eş-şeyh Mustafâ efendi'dir. Bu zât-ı şerîf Bursa'da Ali Paşa mahallesinde dergâh-ı şerîf binâ ve ihyâ buyurmuştur. Çarşamba tekyesi nâmıyla yâd edilmekte olup, zât-ı şerîfleri de dergâhında medfûndur. Şu yazdığım mâlûmât *İbretnâme* kitâbının hâtimesine zeyl olarak yazılmıştır. Hazret-i şeyh Mehmed Muhyiddîn [V/166] Bursevî'nin

büyük mahdûm-i âlîleri olan eş-şeyh Abdi efendi hazretleri pederinden sonra Üçkuzular dergâhına şeyh olup pederinin kabr-i şerîflerinin kadem-i saâdet redîfide medfûndur. Birâderi şeyh Ömer efendi hazretleri kendisinden sonra şeyh olup vâlide-i azîzlerinin sol yanında medfûndur.

Hazret-i pîr Nûreddîn Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin hulefâsından olan Çelebi eş-şeyh Mehmed el-Cerrâhî hazretleri şeyh Abdi efendi hazretlerinin mahdûm-i âlîleridir. Ve ammilerinden sonra Üçkuzular dergâh-ı şerîfine şeyh olmuştur. Peder-i âlîlerinin sol yanında ve büyük vâlide-i azîzlerinin kabr-i şerîfleri redîfide medfûndur. Müşârun ileyh şeyh Çelebi hazretlerinin şeyh İbrâhîm efendi ve şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi nâmında iki mahdûm-i âlîleri olup Çelebi şeyh Mehmed el-Cerrâhî hazretlerinden sonra büyük mahdûmu olan şeyh İbrâhîm efendi pederinden sonra Üçkuzular dergâhına şeyh olup pederinin kabr-i şerîflerinin sol yanına defn edilmiştir. Şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi birâderi şeyh İbrâhîm efendi'den sonra Üçkuzular dergâh-ı şerîfine şeyh olup türbe-i şerîf-i mezkûrun kapısının içeri girilir iken sol yanında medfûndur. Müşârun ileyh şeyh İbrâhîm efendi'nin şeyh Safiyüddîn ve şeyh Şerefeddîn isminde iki mahdûmu olup bu zât-ı şerîfler türbe-i şerîf-i mahsûsasının dışında kabristanda medfûndur. [V/167] Şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi birâderinden sonra şeyh olmuştur. Türbe-i şerîfin kapısının sağ tarafında medfûndur. Şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi'nin iki mahdûmu vardır. Birisi şeyh /Ömer/, diğeri şeyh Mustafâ efendi'lerdir. Bunlar dahi mezkûr kabristânda medfûndurlar. Mûmâ ileyh şeyh Mustafa efendi'nin iki mahdûmu olmuştur. Birisi şeyh Tâhir efendi'dir. Bunun iki mahdûm vardır. Birisi şeyh Saîd diğeri şeyh Ziyâ efendi'lerdir. Şeyh Saîd efendi'nin şeyh Mehmed Refî' efendi isminde bir mahdûmu vardır. Bu zâtın da üç mahdûmu vardır. Birisi Murâd diğeri Hüseyin ve diğeri ise sahîb-i terceme es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendî el-Cerrâhî'dir. Sâhib-i tercemeye kadar isimlerini yâd ettiğim zevâtın cümlesi dergâh-ı şerîf-i mezkûrun kabristanında medfûn olup seng-i mezarları mevcûddur. Ve bunların cümlesinin evlâd ve ahfâdı vardır. Sâhib-i terceme şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendî el-Cerrâhî'nin bir aded Mehmed Muhyiddîn isminde mahdûmu kalıp bu dahi irtihâl etmiştir. Ve pederi şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendî el-Cerrâhî'nin Pınarbaşındaki kabr-i şerîfine defn edilmiştir. Ve Muhyiddîn efendi'nin Mehmed Refî' isminde bir mahdûmu kalmıştır.

Şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî el-Cerrâhî'nin hulefâ-i tarîkı; Birisi, eş-şeyh Ömer efendi [V/168] el-Cerrâhî'dir. Bursa'da Ali Paşa mahallesindeki Çarşamba dergâh-ı şerîfi denilmekle ma'rûf zikri sebkât eden şeyh Mustafa efendi'nin binâ ve ihyâ ettiği dergâh-ı şerîfin şeyhidir. İrtihâl etti[ğinde] Pınarbaşı kabristanında Abdurrahmân efendi'nin kabri ittisâline defnedilmiştir. Diğeri halîfesi: Mumâ ileyh şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendi el-Cerrâhî'nin ammizâdelerinden şeyh Saîd efendizâde eş-şeyh hâfiz Mehmed Tâhir efendi el-Cerrâhî'dir. 1350 senesinin Zilhicce-i şerîfinin 29. günü irtihâl etti. Pınarbaşı'nda Hindiler tekkesi karşısında medfûn meşhûr Koca Mustafa Paşa'nın kabri ittisâline defn edildi. Diğeri halîfesi; Yine mûmâ ileyh şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendi el-Cerrâhî'nin ammizâdelerinden şeyh Tâhir efendi'nin mahdûmu eş-şeyh el-hâc İsmâil Baba el-Cerrâhî'dir. Mumâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) doksan iki [92] yaşında olduğu halde bin üç yüz elli dört [1354] senesinde irtihâl etti. Bu dahi şeyh el-hâc Abdurrahmân efendi'nin kabr-i civârına defn edildi. Bu

zât-ı muhterem şapka giyildikten sonra hiç memleketin içine girmedi. Sabah namazını evinde edâ eder, tedârik ettiği birkaç aded koyunu önüne katar ve bir merkebin üzerine erzâk ve sâire levâzımını alır, dağları gezerek ibâdet ve tâat eder, [V/169] akşam namazını dahi dağda kıldıktan sonra Üçkuzular mahallesindeki hânesine iner. Böylece imrâr-ı hayat etti. Şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendi el-Cerrâhî'nin diğer halîfesi; es-Seyyid eş-şeyh hâfız Ömer efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhî aleyh) Bursa'da bin iki yüz doksan iki [1292] senesinde Üçkuzular mahallesinde tevellüd etmiştir. Mekteb-i ibtidâiyyede ba'de't-tahsîl hâfız-ı Kur'ân-ı Kerîm olduktan sonra Orhaniye Medresesinde ulum-i âliyeyi tahsîl ederek ahz-i icâzet etmiştir. Ba'dehû Bursa'da müteaddid cevâmî'-i şerîfede imâmet etmiştir. Bin üç yüz kırk iki [1342] senesinin Rebûlâhir'inde şeyh Abdurrahmân Salâhî el-Cerrâhî ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet etti. Meşhûr Bedreddîn-i Simâvî'nin hareminin binâ ettiği câmi'-i şerîfte imâmet etmekte iken, bin üç yüz elli sekiz [1358] sene-i hicrîsinde irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Bursa'da Pınarbaşı kabristanına defnedilmiştir. Mûmâ ileyh şeyh hâfız Ömer efendi el-Cerrâhî, şeyhi Abdurrahmân Salâhî el-Cerrâhî'nin hemşîrezâdesidir. (Kaddesallâhu esrârahum ve rahmetullâhî aleyhim ecmaîn).

Muharririhu'l-fakîrin ikinci olarak halîfe ettiğim, eş-şeyh Ali Gâlib Zühdi efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhî aleyh) bin iki yüz seksen beş [1285] sene-i hicrîsinde Yanya vilâyetinde [V/170] doğmuştur. Memleketinde zamanın ulemâsından ba'de't-tahsîl, İstanbul'a gelip, ikmâl-i tahsîl etmiştir. Ve sâbıku't-terceme Yıldız Dede dergâh-ı şerîfi şeyhi eş-şeyh Nûreddîn efendi el-Cerrâhî dâmâdı oldu. Bu vesîle fakîre bi'l-intisâb bin üç yüz kırk [1340] sene-i hicrîsi leyle-i Regâibinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf, hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edilip, halîfe oldu. Bin üç yüz elli dört [1354] senesinde Adapazarı'nda irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhî aleyh). Mûmâ ileyh Yanya'nın meşâhir-i ulemâsından Hoca Hüsni efendi'nin oğludur. Âbid, zâhid bir zat idi.

Muharririhu'l-fakîrin üçüncü olarak halîfe ettiğim, eş-şeyh Ali Neş'et efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhî aleyh) İstanbulludur. Bin iki yüz yetmiş dokuz [1279] senesinde Hüsrev Paşa mahallesinde doğmuştur. Hâl-i sabâvetinde ammim şeyh Gâlib efendi el-Cerrâhî hazretlerinin nefes-i azîziyle mübtelâ olduğu hastalıktan şifâyâb olmuş olduğundan ba'dehû pederim şeyhim Mehmed Rızâeddîn Yaşar efendi el-Cerrâhî hazretlerine intisâb etmiştir. Kendisi meslek-i Bahriye-i Askeriyye'de tefeyyüz edip kol ağalığından tekâüd edilmiştir. Pederim merhûmdan sonra fakîrden ikmâl-i seyr-i dâire-i esmâ-i şerîf edip bin üç yüz otuz üç [1333] sene-i hicrîsinde hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e kapıcı dede oldu. Bin üç yüz otuz dört [1334] senesinde [V/171] asâdâr ta'yîn edildi. Ve ilâ-âhirihi'l-ömr hüsn-i îfâ-yı vazîfe etti. Bin üç yüz kırk [1340] senesi leyle-i celîle-i berât feyzâbâdında ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edildi. Kendisi aksakallı ve orta boylu bir zât idi. Çarşamba civârında hânesinde ikâmet eder, muttakî ve zâhid idi. Bin üç yüz kırk dokuz [1349] senesi Ramazân-ı şerîf'inin 23. Çarşamba günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Müvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'de tezkiye ve duâ ba'dehû Edirnekapısı câmi'-i şerîfinde edâ edildi. Ve Edirnekapısı hâricinde Emîn Baba dergâh-ı şerîfinin

ittisâlindeki tarlaya bitişik âilesi kabristanına defn edildi. (Kuddise sırruhû ve rahmetullâhi aleyh). Seng-i mezarı el-yevm mevcûttur.

Muharririhu'l-fakîrin dördüncü olarak halife ettiğim, eş-şeyh el-hâc İbrâhîm Zikrî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh (rahmetullâhi aleyh) Rumeli'nde Rusçuk kasabasında doğmuştur. Fakîre intisâb ettikten sonra, az zamanda terakkî edip, bin üç yüz kırk bir [1341] senesi Şa'bân-ı şerîfi'nin 26. Cum'a gecesi ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edildi. Ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e imâm edildi. Kendisi Mâliye Nezâreti ketebesinden ve Edirnekapısı câmi'-i şerîfi müezzinlerinden âbid ve zâhid, orta boylu, aksakallı, [V/172] ve ezâncı denilmekle ma'rûf, âşık u sâdık bir zât-ı şerîf idi. Bin üç yüz kırk iki [1342] senesi Zilkade'sinin 8. Çarşamba günü irtihâl-i dâr-ı bekâ etti. Edirnekapısı hâricinde, Topkapı yolundaki tarlada âilesi kabristanına defn edildi. (Kuddise sırruhû).

Muharririhu'l-fakîrin beşinci olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ettiğim, eş-şeyh Ömer Lütfî Feyzî efendi el-Cerrâhî'dir. Konya vilâyetinin Belviran nâhiyesinin Elkıran nâhiyesinde bin üç yüz üç [1303] sene-i hicrîsinde doğmuştur. Memleketinde ulûm-i ibtidâiyeyi ba'de't-tahsîl İstanbul'da ikmâl-i nüsha-i ulûm-i rûsûm ederek ahz-i izn-i câzet etmiştir. Ba'dehû tarîkımızın zevâyasından zikri mürûr eden Silivrikapısı dâhilinde Veled-i Karabaş mahallesinde Karagöz dergâh-ı şerîfi denilmekle ma'rûf dergâh-ı şerîfin mescid-i şerîfi imamı olmuştur. Fakîre intisâb etti. Bin üç yüz kırk iki [1342] senesi Zilhicce-i şerîfinin birinci Cum'a gecesi ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka olunup, bin üç yüz elli dört [1354] senesi Ramazân-ı şerîf'inin 15. Cum'a gecesi i'tâ-yı izn ü icâzet edildi. (Sellemeullâh). Mûmâ ileyh vâizdir. Ve Bâyezid'de Veliyyüddîn efendi kütüphanesinde hâfız-ı kütübdür.

Muharririhu'l-fakîrin altıncı olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn ü icâzet ettiğim, es-seyyid eş-şeyh [V/173] hâfız Ali Haydar Hidâyetullâh efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh İstanbul'da hankâh-ı şerîf-i Hazret-Pîr'in olduğu Atık Ali Paşa mahallesinde Külâhçılar sokağındaki hânelerinde bin üç yüz bir [1301] sene-i hicrîsinde doğmuştur. Ulûm-i ibtidâiyeyi ba'de't-tahsîl hâfız-ı Kur'ân-ı Kerîm oldu. Ba'dehû kitâbetle Galata Gümrüğüne intisâb etti. Ve sonra Sıhhiyye Dâiresinde tefeyyüz etti. İbtidâ tüy arakiyyesi ve Hazret-i Pîr'in vird-i sağîr-i mesâiyyesine izni pederim, selefim efendi merhûm hazretlerindedir. Ba'dehû bîati ve seyr-i dâire-i esmâ-i şerîfi ve dallı arakiye-i şerîfi muharririhu'l-fakîrdendir. Bin üç yüz kırk sekiz [1348] senesi Rebûlevveli'nin 12. leyle-i celîle-i Mevlidî'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem)'inde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ve tefhîm-i emânet, zeytin çekirdeği tesbîh ve seccâde, tennûre ve kemer ve kalçın tekbrîyle techîz edildi. İbtidâ hankâh-ı şerîfe zâkirbaşı olup, ba'dehû hankâh-ı âlînin sertarîkı sâbık-ı terceme eş-şeyh Ali Bahâüddîn efendi el-Cerrâhî'nin irtihâlinde emr-i ma'nevî ile bin üç yüz elli yedi [1357] senesi Receb-i şerîf'inin 7. ve leyle-i celîle-i Regâib'de hankâh-ı şerîfe sertarîk edildi. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in bin üç yüz altmış dört [1364] [V/174] senesindeki kârgîr olarak türbe-i şerîf ve tevhîdhâne-i latîfin tecdîden yapılmasındaki hizmet-i müteberrikesi şâyân-ı zikir olduğundan muharririhu'l-fakîrin terceme-i ahvâlimin tastûri meyânında zikredilmiştir. (Sellemeullâh). Muharririhu'l-fakîr:

Hamdülillâh sertarîkım şeyh Ali Haydârî
Tâ sabâvetten berî olmuş teceddüd mazharı
Şeyh Fahreddîn Cerrâhî'den edih ahz-i feyz
Pîr Nûreddîn yolunda vâsıl-ı peygamberî

Mûmâ ileyh Sertarîk eş-şeyh hâfız Ali Haydar Hidâyetullâh, terceme-i aliyyesi sebkat eden Kumrulu mescid'de kâin Sertarîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi Abtüllatîf Fazlî efendi el-Cerrâhî'nin birinci halîfesi es-seyyid eş-şeyh Osman Şerefeddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî'nin oğludur. Muharririhu'l-fakîrin büyük pederi hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'de postnişîn-i irşâd olan es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi el-Cerrâhî hazretlerinin hulefâsından es-seyyid eş-şeyh Mustafâ Tâcî efendi el-Cerrâhî'nin kerîmesi ve muharririhu'l-fakîrin sût vâlidesi Şerîfe Emîne Teslîme Hâtûn Bacı el-Cerrâhî dahi vâlidesidir.

Muharririhu'l-fakîrin yedinci olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ettiğim, es-seyyid eş-şeyh Mehmed Celâleddîn Fikrî efendi el-Cerrâhî'dir. Bursalıdır, Bursa'da Üçkuzular mahallesinde doğmuştur. Bin üç yüz elli üç [1353] senesi [V/175] Rebûlahîrinin 5. Cum'a günü Bursa'da ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edildi. (Sellemeullâh). Mûmâ ileyh tercemesi mesbûk Üçkuzular şeyhi es-seyyid eş-şeyh el-hâc Abdurrahmân Salâhî efendi el-Cerrâhî'nin hemşîrezâdesidir. İbtidâ intisâbı dayısı merhûmadır.

Muharririhu'l-fakîrin sekizinci olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ettiğim es-seyyid eş-şeyh Mehmed Hüsâmeddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh bin üç yüz yedi [1307] senesi Karagümrük'teki hânlerinde doğmuştur. Zikri mürûr eden sût pederim es-seyyid eş-şeyh Osman Şerefeddîn Tûrâbî efendi el-Cerrâhî'nin küçük mahdûmudur. İbtidâ intisâb-ı pederim selefim efendi merhûm hazretlerine olup dallı arakiyyesi dahi müşârun ileyhden ba'dehû muharririhu'l-fakîre intisâb ederek tertîb-i esmâ-i şerîfde terakkî edip, bin üç yüz altmış iki [1362] senesinin Cemâyizelevvel'inin 11. pazartesi gecesinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet edilmiştir. Bin üç yüz otuz yedi [1337] senesinde hankâh-ı şerîfin meydancısı, tercemesi mesbûk Karagöz dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid Hüseyin Hüsînî efendi el-Cerrâhî'nin irtihâli de emr-i ma'nevî ile hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e meydancı edilmiştir.

Vâridât-ı fakîrânem:

Semt-i Nûreddîn [V/176]-i Cerrâhî'de hâk-i tarîk
Şeyh Hüsâmeddîn efendi resm-i meydâna dakîk

Mûmâ ileyh Şeyh Hüsâmeddîn efendi ulûm-i ibtidâiyyeyi ba'de't-tahsîl Fâtih Askeri Rüşdiyye'sinden bâ-şehâdetnâme çıkıp, menşe-i Kitâb-ı Askerî Mektebinde ikmâl-i sınıf edip, dâire-i askeriyeye intisâb etti. Ba'dehû yine bazı mekâtibten ahz-ı şehâdetnâme etti. Sıhhiyye'de tefeyyüz etti. Kendisi hoş sohbet, mütâlaaya meraklı bir zattı. (Sellemeullâh)

Muharririhu'l-fakîrin dokuzuncu olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i'tâ-yı izn-i icâzet ettiğim, es-seyyid eş-şeyh Ahmed Hâdî Muhibbî efendi el-Cerrâhî'dir. Mûmâ ileyh terceme-i hâli mesbûk Sertarîk ve Nizâmî dergâh-ı şerîfi şeyhi es-seyyid eş-şeyh Ahmed Rif'at efendi el-Cerrâhî'nin oğludur. Bin üç yüz on altı

[1316] senesinde Fâtih civârında Sarıgüzel mahallesindeki hânelerinde doğdu. Ulûm-i ibtidâiyeyi ba‘de’t-tahsîl Harbiye Nezâreti Kitâbetinde tefeyyüz etti. Pederinin irtihâlinde şeyhi olduğu Nizâmî dergâh-ı şerîfnde pederim selefim efendi merhûm hazretleri Hâdî Efendi’nin sinn-i sagîrinde tûy arakıyye tekbîr buyurdu. Ba‘dehû muharrir bu abd-i fakîrden ahz-i bâat ve terbiye ve seyr-i esmâ-i şerîf-i tarîkat etti. Dallı arakıyyesi ve ba‘dehû bin üç yüz altmış iki [1362] senesi Salı gecesine müsâdif leyle-i celîle-i Berât-ı [V/177] feyz-âbâdında ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet ve kalçın tekbîr edildi. (Sellemeullâh)

Muharririhu’l-fakîrin onuncu olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet ettiğim, eş-şeyh Mehmed Kemâleddîn Sıdkî efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh terceme-i hâli mesbûk Sertarîk ve Ordu dergâh-ı şerîfi şeyhi eş-şeyh Ali Bahâeddîn efendi’nin oğludur. Dergâh-ı şerîf-i mezkûrda doğdu. Bin üç yüz kırk üç [1343] senesi leyle-i mevlidi’n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve sellem)’de ilbâs-ı arakıyye ettim. Bin üç yüz kırk sekiz [1348] senesi leyle-i mevlidi’n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve sellem)’de i‘tâ-yı bâat edildi. 14 Şa‘bân-ı şerîf bin üç yüz altmış iki [1362] senesinde ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka vesâir cihâz-ı tarîkle i‘tâ-yı izn-i icâzet edildi. El-yevm İstanbul Belediyesinde mümeyyizdir. (Sellemeullâh)

Onbirinci olarak muharririhu’l-fakîrin olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet ettiğim eş-şeyh Mustafa Abdülhamîd Lütfî efendi el-Cerrâhî’dir. Mûmâ ileyh [V/178] bin üç yüz beş [1305] senesinde hankâh-ı şerîfe yakın bulunan hânesinde tevellüd etmiştir. Büyük pederi Kars muhâcirlerinden ve tarîk-ı Nakşibendiyye meşâyihinden eş-şeyh Mehmed Saîd efendi’dir. Pederi dahi müntesibân-ı tarîk-ı Nakşibendiyye’den Ali Rızâ efendi merhûmdur. Eş-Şeyh Mustafa Abdülhamîd Lütfî efendi el-Cerrâhî bin üç yüz otuz altı [1336] senesi Rebûlâhîr’in 22. Pazar gecesini muharririhu’l-fakîrden ahz-i bâat etti. Bin üç yüz altmış dört [1364] senesi Cemâziyelevvel’inin 22. Pazar gecesini ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet edildi. Mûmâ ileyh eş-şeyh Mustafa Abdülhamîd Lütfî efendi el-Cerrâhî’nin hankâh-ı şerîfe pek çok bedenî ve mâlî hizmeti sebkât etmiş ve bin üç yüz otuz yedi [1337] senesinde Hazret-i Pîr’in türbe-i şerîfine emr-i ma‘nevî ile türbedâr edilmiştir.

Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî yolundan Şeyh Hamîd

Ermeğe maksûda oldu işte bu mânâ cedîd

Eş-Şeyh Mustafa Abdülhamîd Lütfî efendi el-Cerrâhî el-yevm defterdârlıktan müteâkiddir. (Sellemeullâh)

Muharririhu’l-fakîrin onikinci olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve i‘tâ-yı izn-i icâzet-i şerîf ettiğim eş-şeyha Fâtîma Mükerrrem Muhabbetullâh el-Cerrâhî hâtundur.

Mûmâ-i ileyhâ Sadrâzam-ı meşhûr Midhât Paşa’nın kerîmesi, muhibbe-i tarîk-ı Mevleviyye’den Memdûha hanım’ın kerîmesi ve doktor [V/179] Nûrî bey’in âilesidir. Bin üç yüz elli sekiz [1358] senesi leyle-i mi‘râci’n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve sellem)’inde Muharririhu’l-fakîre intisâb etti. Bin üç yüz altmış iki [1362] senesi leyle-i celîle-i Berât’ta i‘tâ-yı icâze-i şerîf edildi. Kendisi âlime ve zâhîde ve sâlihât-ı nisvândan ve birkaç lisâna âşinâdır. Ve hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr’e pek çok hıdemâtı vardır. (Sellemeullâh teâlâ).

Muharririhu'l-fakîrin onüçüncü olarak e i'tâ-yı izn-i icâzet-i şerîf eş-şeyha Emine Binnâz Tevhîde el-Cerrâhî bacıdır. Mûmâ-i ileyhâ tarîk-ı Uşşâkıyye'den Kasımpaşa'da Yahyâ Kethüdâ dergâh-ı şerîfi şeyhi merhûm şeyh Sâmi efendi'nin bîat-kerde bacısıdır.

Şeyhinin irtihâlinden sonra zuhûratla fakîre intisâb etti. Bin üç yüz altmış altı [1366] senesi Receb-i şerîfinin 27. leyle-i mi'râci'n-Nebî (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve selem)'inde yeşil hulefâ tâc-ı şerîfi ilbâs ve icâze-i şerîf tekbîr ettim.

Ondördüncü olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka e i'tâ-yı izn-i icâze ettiğim Emine Ni'met Bacı hâtundur. Mûmâ ileyhâ bin üç yüz altmış dört [1364] senesi Rebûlâhîr'inin 18. Pazartesi günü ahz-ı bîat etti. Kendisinin tarîkımıza sa'y ü gayreti ve el-yevm hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in ittisâlindeki Canfedâ Hâtûn câmi'-i şerîfinde [V/180] hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in yevm-i mahsûsu olan Pazartesi günü hatm-i Kur'ân olarak mukâbele-i şerîf kırâat ettirir. Ve vâiz tutar, va'z [u] nasîhat olunur. Ve beher sene Ramazân-ı şerîf'de ayrıca imâm tutar. Beher gece terâvihden evvel mukâbele-i şerîf okunup ba'dehû terâvih edâ olunur. Bu yazılarım teşekkürdür. Mûmâ ileyhâ büyük pederim Şeyh Abdülazîz efendi merhûm hazretlerinin ikinci halîfesi Fâtîmetü'z-Zehrâ hanım merhûmenin akrabâsından mühendis süvârî kâim-makâm Sâlih bey merhûmun kerîmesidir. Tarîkımıza intisâbından beri tarîkımıza pek çok hizmeti sebkat etmiştir. Ve kendisi sâlihâttandır. Hattâ kendisi hânesine edâ-yı salât ve evrâd ü ezkâr kırâatına mahsûs halvethâne inşâ etti. 18 Şa'bân-ı şerîf bin üç yüz yetmiş bir [1371] senesi leyle-i Cum'asında sarı tâc-ı şerîf ve i'tâ-yı izn-i icâzet ettim. [V/181]

Cenâb-ı Rabbü'l-izzete hamd ü senâ ve Rasûl-i erkemi ve Habîb-i muhteremi Muhammed el-Mustafâ'ya ve âl ü evlâd ve ashâbına ve etbâna salât u selâm'dan sonra bi'l-cümle pîrân-ı tarîkat eizze-i kirâm hazerâtının esrârını takdîs ederim ki, terbiye-i mürîdîn ve tezkiye-i nüfûs-i sâlikîn için her birisi zât-ı mürşidânelerine taraf-ı sübhâniyyeden ilhâm olduğu vechile Kur'ân-ı azîmu's-şân'dan ve ehâdis-i risâletpenâhîden ahzettikleri ed'iyeye-i me'sûre ile tertîp buyurdıkları evrâd ü ezkâr ve âyîn-i bihîn ve turuk-i aliyyeden hangisine mensûp olduklarını bildirmek ve bir çok rumûza işâret olarak cihâz-ı tarîkat ictihâd buyurmuşlardır. Ve bu zümre-i pîrân-ı kirâm (kaddesallâhu esrârahum) hazerâtının hâtemi olmak şerefiyle min-kıbeli'r-Rahmân şerefyâb olan pîr-i tarîkat ve rehber-i râh-ı hakîkat hazret-i Nûreddîn-i Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-fettâhî)'nin İstanbul Karagümrük kurbünde Canfedâ Hâtûn Câmi'-i şerîfi ittisâlinde ve zât-ı akdeslerinin medfûn olduğu hankâh-ı âlîlerinin hâdimi bulunduğum cihetle tarîkat-ı aliyyelerinin evrâd ü ezkâr ve âyîn-i bihîn ve cihâz-ı tarîkat ve ahvâl-i kudsiyyelerini ve âsâr-ı aliyyelerini ve isr-i celîl-i Hazret-i Pîr'e sâlik olup, tenvîr-i kulûb eden meşâyih-i kiram ve hulefâ-i tarîkın terceme-i ahvâl ve eserlerinin [V/182] isimlerini yâd ve menâkıb-ı aliyyelerini mübeyyin işbu *Envâr-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî* nâmındaki eser-i âcizânemi vücûda getirmek için me'hazlarımın kitabın içinde sırası geldikçe isimleri beyân edildi ise de ehl-i murâkabe suhûlet için ve yazarların isimleri rahmetle yâd edilmesine sebep olmak üzere burada da beyâna lüzûm gördüm. Evvelâ me'hazım pîr Nûreddîn-i Cerrâhî'nin şeref-i zuhûrunu bildiren kutbü'l-ârifîn hazret-i pîr seyyid İbrâhîm ed-Düsûkî (kuddise sırruhu'l-bâkî) hazretlerinin dâmâdı ve halîfesi hazret-i şeyh İmâm Osman Şernûbî'nin halîfesi eş-şeyh Ahmed Bulkînî

hazretlerinin şeyhinden rivâyetle yazdığı *Tabakât-ı Şernûbî* nâmındaki eseri ve Hazret-i Pîr'in dervîşânından Muhsinzâde Sadrazam Mehmed Paşa'nın yazdığı *Menâkıb-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn-i Cerrâhî* nâmındaki eseri ve İzzî Süleyman Efendi Tarîhi ve büyük pederim hankâh-ı âlînin postnişîni es-seyyid eş-şeyh Abdülazîz Zihnî efendi'nin *Menâkıb-ı Hazret-i Nûreddîn*'i ve Murâd Mollâ dergâh-ı şerîfi şeyhi ve Dârü'l-Mesnevî bânîsi Şeyh Mehmed Murâd en-Nakşibendî'nin *Terceme-i ahvâl-i Hazret-i Nûreddîn*'i ve hankâh-ı şerîfin postnişîni ammim şeyh Gâlib efendi'nin *Terceme-i ahvâl-i Hazret-i Pîr*'i ve selâsil-i tarâik sâhibi Harîrîzâde [V/183] eş-şeyh Mehmed Kemâleddîn efendi'nin *el-Kavlü'l-mübîn fi ahvâl-i şeyh Nûreddîn* nâmındaki eseri ve Kumrulu mescid'de Sertârîkzâde hazretlerinin Salı dergâh-ı şerîfi şeyhi Adüllatîf Fazlî efendi'nin *Gülşen-i Azîzân* nâmındaki eseri ve *Meşâhîr-i Osmâniyye* nâmındaki eser ve Hüseyin Ayvansarâyî'nin *Mecmua-i cevâmî* nâmındaki eseri ve Bursalı Tâhir bey'in *Osmanlı Müellifleri* nâmındaki eseri hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in kütüphânesinde mahfûz bulunan ve numero vaz'ıyla dosyasında hıfz ettiğimi yazdığım evrâkda bî-iştibâh bu eser-i âcizîde Hazret-i Pîr'in himmet-i kudsiyyeleriyle bin üç yüz elli sekiz [1358] senesi Zilhicce-i şerîfesinin 8. Çarşamba günü tamam oldu. Bu ikinci ve ilâveli olarak yazdığım nüsha da 1365 senesi Zilkâdesinin 28. Perşembe günü tamam oldu. İsm-i şerîflerini yazdığım meşâyih ve hulefâ-i tarikımızdan âlem-i cemâle intikâl etmiş olanlarının garîk-ı deryâ-yı nûr-ı rahmet olmalarını ve bu âlem-i fânîde bulunanların tûl-i ömrile muammer olarak maddî ve ma'nevî ziyâdât-ı feyzlerini dergâh-ı ehadiyyetinden niyâz ederim. Ve bu eser-i âcizîye nazar eden ihvândan münderecâtında değil de tarz-ı tahrîrinde göreceklere hatâmı Cenâb-ı Hak ve Rasûlüne [V/184] ve âl ü ashâbına perverde ettiğim muhabbetime ve evliyâullâh hazerâtına muhabbetle merbûtiyetime hürmeten dâmen-i afvile mestûr ve bu hakîri hayrile yâd u duâ-i nâfi' ile dil-şâd buyurmalarını ve bizden sonra gelecek ihvân-ı tarikımızdan bu eser-i âcizâneme zeyl olarak yazmalarını recâ ve istirhâm eylerim.

“Allâhümme Rabbenâ yâ Rabbenâ tekabbel minnâ inneke ente's-semîu'l-alîm ve tûb aleynâ inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm ve'c'alnâ hâlisân li-vechike'l-kerîm ve'c'alnâ ve fukarâenâ ve ehîbbâenâ mine'l-vâsılîn ve'c'alnâ mine'n-nebiyyîne ve's-sıddîkîn ve'ş-şühedâi ve's-sâlihîn bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn. Ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn.”

Postnişîn-i hankâh-ı şerîf-i hazret-i pîr Nureddîn-i Cerrâhî türâb-ı akdâmi'l-mesâkîn es-seyyid eş-şeyh İbrâhîm Fahreddîn eş-Şevkî el-Cerrâhî b. es-seyyid eş-şeyh Mehmed Rızâeddîn (afâ anhümâ). Âmîn.

Sene-i hicriyye-i kameriyye   Sene-i rûmiyye   Sene-i mîlâdiyye

28 Zilkâde 1360, yevm-i Perşembe   11 Eylül 1362 24 Teşrîn-i evvel 1946

Sofular mahallesinde Çelebi sokağında kâin eâzım-ı tarikimizden Ordû-yı Hümâyun şeyhi eş-şeyh hâfiz Mustafâ efendi el-Cerrâhî hazretlerinin dergâh-ı şerîf-i postnişîni sâbık-ı terceme eş-şeyh Ali Bahâeddîn el-Cerrâhî efendizâde sâbık-ı terceme eş-şeyh Mehmed Kemâleddîn Sıdkı el-Cerrâhî'nin târîn-i irtihâli 2 Receb-i şerîf, yevm-i Pazar bin üç yüz altmış sekiz [1368] sene-i hicrîsinde sabahleyin sekte-i kalbden irtihâl etti. Ertesi pazartesi günü mûmâ ileyhın vazîfesi İstanbul belediyesi dâimî encümeni kalemi müdür muâvini olduğundan

cenâze mesârifi Belediye tarafından görülerek gasli Bayezid câmi'-i şerîfi imâmı tarafından îfâ edildi. Dallı arakıyyesi ve icâze-i şerîfi taraf-ı fakîrânemden teslîm edilip tezkiye ve duâsını ettim. Öğle namazına bir azîm cemm-i gafîr ile Fâtih câmi'-i şerîfine çıkarıldı. Cenâze namazını fakîr kıldırdı. Oradan muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'e götürüldü. Be-tekrâr tezkiye ve duâ ettim. Dört yol ağzından otomobiller [ile gidilerek] Edirnekapısı hâricinde Mustafâ Paşa dergâh-ı şerîfi karşısındaki Küçük Mezarlık ta'bir edilen tarlada medfûn ceddi Hoca Mustafa efendi'nin kabrinin sol yanında medfûn olan pederi sertarîk eş-şeyh Bahâeddîn efendi el-Cerrâhî'nin kabrinin sol yanında ihzâr edilen lahd-i mahsûsuna defn edildi. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhû). Merhûm mumâ ileyh 46 yaşında olup İstanbul Belediyesi dâimî encümeni kalemi müdür muâvini idi. Ve hemşîrem Fâtîmetü'z-Zehrâ Rânâ hanım merhûmenin [V/186] dâmâdı olup hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'in derûhte ettiği Kapıcı dedeliğini hüsn-i îfâ etti. Mûmâ ileyh'in irtihâlinde kendi hânesinde tevhd-i şerîf ve hatm-i Kur'ân-ı Kerîm tilâvet olundu. Kendisini iyilikle yâd eden birçok ehîbbâ ve akrânı cenâze merâsiminde bulundu. Cenâb-ı Hak merhûma rahmet ve bıraktığı evlâd ü iyâline uzun ömürler ve evlâdların kendisine hayrû'l-halef eylesin. Âmîn bi-hurmet-i Seyyidi'l-mürselîn ve bi-himmet-i hazret-i pîr Nûreddîn-i Cerrâhî.

Edirnekapısı Acı çeşme kurbünde kâin eâzım-ı tarîkımızdan ve sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Ali Nizâmeddîn el-Cerrâhî (kuddise sırruhu'l-âli)'nin dergâh-ı şerîfi şeyhi ve hankâh-ı şerîf-i hazret-i /Pîr/ sertarîkliği olan sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Ahmed Rif'at efendi el-Cerrâhî'nin büyük mahdûmu hulefâ-yı fakîrânemden sâbık-ı terceme es-seyyid eş-şeyh Ahmed Hâdî el-Muhibbî el-Cerrâhî'nin târîh-i irtihâli bin üç yüz yetmiş [1370] sene-i hicrîsinin Şevvâl-i mükerrerinin 12. Salı günü akşam üzeri vasatî saat yedide Suâdiye'de hânesinde nesek-ı dimâgîden irtihâl ettiğini haber verdiler. Fakîr o akşam hânesine gittim. Ertesi Çarşamba günü Belediye imâmı tarafından gasli icrâ edildi. Dallı arakıyyesini başına ve icâze-i şerîfi yedine teslîm ettim. Ve öğle namazında Fâtih câmi'-i şerîfinde cenâze namazını kıldırdım. Ba'dehû muvâcehe-i şerîf-i Hazret-i Pîr'e götürüldü. Fakîr tezkiye ve duâ ettim. Edirnekapısı hâricinde [V/187] Dürrizâde tarlasında medfûn bulunan Hazret-i Pîr efendimizin peder-i vâlâ-güherlerinin aile kabristânı olan seddin ve Hazret-i Pîr'in pederleri Abdullah ağa hazretlerinin kabri şerîfi ayağı ucu tarafında ve mezkûr seddin dışında ihzâr olan lahde defnettirdim. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sırruhu). Ve o gecesinde hânesinde hatm-i Kur'ân-ı Kerîm edilip fakîr duâ ettim. Ve kendisini tanıyanların cümlesi iyiliğini söyledikleri gibi dergâh-ı Hazret-i Pîr'de çok hizmeti ve fakîrin şahsıma çok hürmeti ve hizmeti sebkât etti. Cenâb-ı Hak merhûma rahmet ve bıraktığı evlâtlarını da kendisine hayrû'l-halef ve tûl-i ömür ve sâlih amel ihsân ve bâkîdeki ihvân-ı tarîkımızda tarîk-ı Hazret-i Pîr'de feyizlerle uzun ömürler ihsân buyursun. Âmîn bi-hurmet-i Seyyidi'l-mürselîn ve bi-himmet-i hazret-i pîr Nûreddîn-i Cerrâhî.

Merhûm şeyh Ahmed Hâdî efendi'nin irtihâline fakîrin îrâd ettiğim neşîde-i târihiye:

Kutb-ı âlem pîr Nûreddîn'e mensûb pür vefâ

Şeyh Ahmed Hâdî ya'nî öyle bir dervîş rızâ

Hazret-i Halîl Nizâmî dergâhına şeyh idi

*Hem hilâfetle olup sırr-ı tarîka âşinâ
Perde ref' olmuş gönlünden nice gizli âşikâr
Vird-i ezkâra müdâvim çünkü her subh u mesâ
Bu fenâda Fahrî idi hep sevdiği şüphe yok
Kalmamıştı zerre-veş kalbinde hubb-i mâsivâ
Vâlidinin yanında kasr-ı cennet medfeni
İşte makbûl olduğuna bu delîldir Fahriyâ
Dağ-ı hicriyle tefekkür ederken fevtini
Geldi dört nûr oldu 'el-Hayyü'l-Gafûr' târîh ona
1366+4= 1370*

Sene-i hicrî 13 Şevvâl-i mükerrerem 1370

Sene-i rûmî 5 Temmuz 1367

Sene-i resmiyye 18 Temmuz 1951

Yevm-i Çarşamba

[V/188] Hulefâ-i fakîrânemden sâbık-ı terceme Bursa'da Üçkuzular şeyhi merhûm el-hâc Abdurrahmân efendi el-Cerrâhî'nin hemşirezâdesi sâbık-ı terceme eş-şeyh Mehmed Celâleddin el-Cerrâhî'nin bundan bir müddet evvel irtihâl edip Bursa'da Pınarbaşı kabristanına dayısı merhûm Abdurrahmân efendi'nin yakınına defnedildiğini haber almıştır. (Rahmetullâhi aleyh ve kuddise sirruhû). 3 Muharremu'l-harâm 1370.

Bu fakîrin altıncı olarak ilbâs-ı tâc-ı şerîf ve hırka ve izn-i icâzet ve tekbîr-i esmâ-i tarîkımız ile terceme-i hâli yazılmış olan hankâh-ı şerîfde sertarîk bulunan ve hankâh-ı şerîfin ta'mîrinde pek [çok] hizmeti sebkât etmiş olan es-seyyid eş-şeyh hâfız Ali Haydar Hidâyetullâh efendi kalp hastalığından muzdarip olup ve hayli müddet hastalık devâm edip nihâyet sekiz Muharremu'l-harâm'ın bin üç yüz yetmiş sekiz [1378] senesi Pazar günü âlem-i dünyâdan infisâl [ve] âlem-i ahirete intikâl etti. Ertesi Pazartesi günü Fener civârında hânesinde usûl-i tarîkımız vechile emr-i gaslini icrâ ettirdim. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e götürüldü. Tevhîdhâne-i şerîfde bir müddet bırakıldı. Ve ba'dehû hacı hâfız şeyh Muzaffer efendi tarafında tezkiye ve dua edildi. Fâtih câmi'-i şerîfine zikr ile götürüldü. Namazı edâ olunduktan sonra Edirnekapısı hâricinde Dürrizâde tarlasında medfûn olan Hazret-i Pîr'in peder-i âlîleri Abdullah ağa [V/189] hazretleri kabri-i şerîfinin kademinde medfûn olan ve zikr-i mürûr eden şeyh Ahmed Hâdî efendi'nin kabrine defnedildi. Ve o gece hânesinde hatm-i şerîf-i Kur'ân ve kırkıncı gecesi dahi hankâh-ı şerîfde mevlid-i şerîf ve hatm-i Kur'ân-ı Kerîm ve yetmişbin kelime-i tevhîd-i şerîf kırâat edilip ruhu şâd edildi. Cenâb-ı Hak garka-i garîk rahmet buyursun. Amîn.

Vefâtı yevm-i Pazar. 8 Muharremu'l-harâm 1378/ 25 Ağustos 1958. Defni 9 Muharremü'l-harâm 1378. [9 Ağustos 1958].

Bu fakîr Fahreddîn'in onüçüncü olarak ilbâs-ı yeşil tâc-ı şerîf ettiğim ve i'tâ-yı izn-i icâzet ettiğim Emine Binnâz, tarîkate ismi Tevhîde bacı hâtûn olan tarîk-i Uşşâkiyye'den Kâsımpaşa'da Yahyâ Kethüdâ

dergâh-ı şerîfî şeyhi Abdurrahmân Sâmî efendi'nin dervişlerinden olup şeyhinin irtihâlinden sonra fakîre intisâb etmiştir. Yeşil tâc-ı şerîf ve icâze-i şerîf i'tâ edilmiştir. Ve esmâ-i tebdîlâtan dört dâire-i şerîf görmüştür. Ve kendisi zikrullâha pek âşık idi. Hânesinde bacıları toplar tevhîd eder idi. 5 Şa'bân-ı şerîf 1380 Pazar günü Hekimoğlu Ali Paşa câmi'-i şerîfî kurbünde oturmakta olduğu kira evinde vefât etti. Hânesinde gaslettirdim. Hankâh-ı şerîf-i Hazret-i Pîr'e getirilip ikindi namazından sonra cenâzesi namazını kıldırđım. Huzur-ı Hazret-i Pîr'de tezkiye ve duâ ettim. Edirnekapısı hâricinde Bayrampaşa yolunda kabristanda evvelce vefât etmiş olan kerîmesi Mürüvvet hanımın kabr-i ittisâline defîn edildi. 5 Şa'bân-ı şerîf 1380. Yevm-i Pazar. O gece hatm-i Kur'ân-i Kerîm ve yetmiş bin kelime-i tevhîd-i şerîf okunup ruhuna hediye edildi. Ve kırkıncı günü dahi hânesinde hatm-i şerîf ve mevlid-i saâdet-i risâletpenâhî kırâat olunup ruhuna hediye edildi. 5 Şa'bân 1380. Cümle ehl-i îmân ervâhına el-Fâtiha.